

Slovenska akademija
znanosti in umetnosti
ob petinsedemdesetletnici

Biografski zbornik

1938
2013
75

Slovenska akademija znanosti in umetnosti ob petinsedemdesetletnici

BIOGRAFSKI ZBORNIK

1938
2013
75

Slovenska akademija znanosti in umetnosti
ob petinsedemdesetletnici
BIOGRAFSKI ZBORNIK

Sprejeto na seji predsedstva dne 21. aprila 2009.

Uredniški odbor

Peter Štih, Kajetan Gantar, Alojz Kralj, Matija Gogala,
Niko Grafenauer, Marjan Kordaš

Glavni in odgovorni urednik

Andrej Kranjc

Jezikovni pregled

Marjeta Humar

Zbiranje gradiva

Veronika Simoniti

Izdala

Slovenska akademija znanosti in umetnosti
v Ljubljani

Logotip

Ranko Novak

Fotografije

Igor Lapajne (ZRC SAZU), Marko Zaplatil (ZRC SAZU),
osebni arhiv oz. posredništvo članov SAZU

Oblikovanje in prelom

Matija Jemec

Tisk

Littera picta d.o.o.

Naklada

500 izvodov

Ljubljana, 2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

001.32(497.4):929

SLOVENSKA akademija znanosti in umetnosti

Slovenska akademija znanosti in umetnosti ob petinse-
demdesetletnici : 1938-2013 : 75 : biografski zbornik / [glavni
urednik Andrej Kranjc]. - Ljubljana : Slovenska akademija
znanosti in umetnosti, 2013

ISBN 978-961-268-025-1

1. Kranjc, Andrej, 1943-
269149184

Vsebina

Uvodna beseda	7
Biografije članov	
I. razred	
ZGODOVINSKE IN DRUŽBENE VEDE	
Redni člani	13
Izredna člana	43
Dopisni člani	49
II. razred	
FILOLOŠKE IN LITERARNE VEDE	
Redni člani	85
Dopisni člani	117
III. razred	
MATEMATIČNE, FIZIKALNE, KEMIJSKE IN	
TEHNIŠKE VEDE	
Redni člani	145
Izredni član	187
Dopisni člani	191
IV. razred	
NARAVOSLOVNE VEDE	
Redni člani	233
Izredni člani	255
Dopisni člani	263
V. razred	
UMETNOSTI	
Redni člani	287
Izredni član	327
Dopisni člani	331
VI. razred	
MEDICINSKE VEDE	
Redni člani	357
Izredna člana	381
Dopisni člani	387
Umrli člani	405
Imensko kazalo članov	431

JOŽE TRONTELJ predsednik SAZU

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je bila ustanovljena leta 1938, po večkratnih neuspešnih poskusih v prejšnjem in predprejšnjem stoletju. Treba pa je spomniti, da je naslednica mnogo starejše znanstvene družbe z imenom Academia operosorum, ki je bila ustanovljena že leta 1693. V istem stoletju so prvič odprle vrata najstarejše evropske akademije, od italijanske z imenom Accademia Nazionale dei Lincei leta 1603, preko francoske Académie Française leta 1635, nemške Academie curiosorum v Schweinfurtu (današnje Leopoldine) leta 1652 in angleške Royal Society v Londonu leta 1660. Najdaljše nepretrgano delovanje se pripisuje zadnji omenjeni; najstarejša, italijanska pa je doživela dve daljši časovni vrzeli. Slovenske akademije znanosti in umetnosti ne moremo šteti za neposredno dedinjo Akademije operozov, druga od obeh vrzeli je bila predolga. Vendar Slovenci nikakor nismo zamudniki.

Akademija se zaveda svojega edinstvenega položaja v slovenski družbi in si prizadeva dobro opravljati svoje poslanstvo. Po zakonu in ustaljeni tradiciji je to skrb za znanost in umetnost, za naravno in kulturno dediščino slovenskega naroda in za slovenski jezik. Naloga Akademije je, da sodeluje pri oblikovanju politike raziskovalne dejavnosti in umetniškega ustvarjanja. Pogosto je zaprosena za mnenje o aktualnih vprašanjih na omenjenih področjih. Njeni člani sodelujejo v raznih svetovalnih telesih vlade, posebno na področjih znanosti, tehnologije, umetnosti in izobraževanja, v zadnjem času tudi varstva okolja. Na Akademijo se vse pogosteje obračajo za mnenja, komentarje ali intervjuje tudi sredstva javnega obveščanja ali o njenem delu poročajo na svojo pobudo.

Akademija sodeluje pri upravljanju Slovenske matice in Slovenskega znanstvenega inštituta na Dunaju. Njeni člani pa zasedajo pomembna mesta v visokem šolstvu, v znanstvenih ustanovah, v kulturi in zdravstvu. Slovenska akademija znanosti in umetnosti se je že pred desetletji odpovedala lastnim inštitutom, kakršne imajo nekatere akademije po svetu. Zato pa vsi njeni člani ostajajo ustvarjalni vsak v svojem lastnem delovnem okolju. Menimo, da ima ta ureditev pomembne prednosti. Kljub temu pa ohranjamo organsko povezanost z vrsto nekdanjih akademijskih inštitutov na področju humanistike in preučevanja kulturne in naravne dediščine slovenskega naroda, ki so združeni v Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU.

Akademija pa vendarle opravlja vrsto neformalnih projektov. O teh pričajo številni simpoziji, posveti, javne razprave in bogata izdajateljska dejav-

nost. Poleg tega v okviru SAZU deluje vrsta odborov, komisij in svetov, ki se posvečajo med drugim okolju, trajnostnemu razvoju, energetiki, kulturi in identiteti prostora Slovenije, slovenskemu jeziku in človekovim pravicam. Leta 2012 je Akademija soustanovila Inštitut za preučevanje etike in vrednot. Glavna naloga tega inštituta je podpora uvajanju etičnih vrednot v šolsko vzgojo in izobraževanje. Pomembnim etičnim vprašanjem moderne dobe SAZU posveča veliko pozornosti.

Zakon je Akademiji priznal položaj najvišje znanstvene in umetnostne ustanove na Slovenskem. Bolj kot ta določba pa je za ugled naše ustanove ključna odličnost ustvarjanja njenih članov na področjih znanosti in umetnosti, o kateri priča tudi ta Zbornik. Pomembne pa so tudi njihove osebne odlike.

Danes najdemo vrhunsko kakovost v znanosti na številnih odličnih ustanovah, vrhunsko umetnost pa pri številnih samostojnih ustvarjalcih. Vloga akademije se je temu ustrezno morala nekoliko spremeniti. Še najdragocenejše je ustvarjalno sodelovanje neodvisnih mislecev z bogatimi izkušnjami v znanosti in umetnosti. V takem svojstvu delujejo tudi akademije po svetu.

SAZU se z njimi povezuje in je dejavna v medakademijskih združenjih. Najbolj to velja za Združenje evropskih akademij (All European Academies, ALLEA), ki zadnje čase sodeluje tudi pri ustvarjanju znanstvene in gospodarske politike Evropske komisije. V tem okviru se SAZU udeležuje dela v Stalnem odboru za znanost in etiko (Standing Committee on Science and Ethics). SAZU je vključena tudi v jedrno skupino evropskih akademij za posodobljanje pouka naravoslovja.

Drugo zelo dejavno in ustvarjalno združenje je Svetovalni odbor evropskih akademij za znanost (European Academies Science Advisory Council, EA-SAC). Ta izbira prioritete teme velikega neposrednega pomena za evropsko prebivalstvo na področjih, kot so ekologija in trajnostni razvoj, javno zdravstvo in energetska politika.

SAZU ohranja stike še z več drugimi mednarodnimi povezavami. Zaradi svetovne ekonomske krize so se preoblikovale ali prekinile bilateralne pogodbe o znanstvenih in kulturnih stikih z nekaterimi akademijami po svetu. Še naprej imamo veliko stikov z Evropsko akademijo znanosti in umetnosti, v tem okviru pa tudi s Konferenco donavskih akademij (DAC), ki v multilateralnem sodelovanju na številnih področjih znanosti, kulture, gospodarstva in okolja združuje akademije širšega Podonavja.

Naloge, ki si jih zastavlja Akademija, včasih presegajo zmogljivosti članstva. Omejitev števila članov onemogoča zastopanost vseh smeri znanosti in umetnosti. Ko gre za zavzemanje stališč, se večkrat pokaže potreba po vrhunskem izvedenstvu na posameznih ožjih področjih, ki ga med člani ni na razpolago. Zato se je Akademija odločila uvesti institut svetovalcev, ki pomagajo reševati kadrovske zadrege pri naših projektih, predvsem pa s svojim znanjem

in izkušnjami večajo kakovost, aktualnost in verodostojnost akademijskih stališč. Vrhunski izvedenci pa v svojstvu svetovalcev SAZU laže uveljavljajo poglede, za katere se zavzemajo sami in njihova stroka.

Živimo v prelomnih časih, ko je treba mobilizirati čim več intelektualne moči. Danes postaja večini ljudi po svetu jasno, da je človeštvo s svojim preveč stihijskim razvojem zabredlo v težave. Govorimo o planetarni okoljski krizi, o naglem izčrpavanju vitalnih naravnih virov, celo o krizi civilizacije. Možni so usodni scenariji, če človeštvo ne bo spremenilo svojega vedenja. Upravljanje sveta, ki ga vodita zgolj finančna logika in ideologija brezkončnega razvoja, ni združljivo niti s človeško srečo ne s preživetjem.

Akademije morajo posredovati glas znanosti politikom in načrtovalcem razvoja. Poklicane so, da po najboljših močeh prispevajo tudi k objektivni poučenosti javnosti.

Andrej Trontelj

I. RAZRED

Zgodovinske in družbene vede

Redni člani

Rajko Bratož
Stane Gabrovec
Valentin (Tine) Hribar
Zdravko Mlinar
Jože Mlinarič
Marijan Pavčnik
Jože Pirjevec
Janko Pleterski
Veljko Rus
Slavko Splichal
Alenka Šelih
Biba Teržan
Anton Vratuša
Slavoj Žižek

Rajko Bratož

Rojen 17. februarja 1952 v Braniku, dr. zgodovinskih znanosti, redni profesor za zgodovino starega veka na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Po osnovni šoli v Braniku in v Dutovljah ter gimnaziji v Novi Gorici je študiral zgodovino in geografijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani (1970–1975), kjer se je 1976 zaposlil kot asistent. 1979 je dosegel magisterij iz antične zgodovine, 1981 pa je zaključil študij latinskega jezika s književnostjo. Kot štipendist italijanske vlade se je pol leta (1982/83) izpopolnjeval v Trstu, kot štipendist Humboldtove ustanove eno leto na univerzah v Passauu in Regensburgu (1990–1991), kasneje pa po nekaj mesecev na univerzah na Dunaju (1992, štipendija Sklada K. Jirečka), v Würzburgu (2002, štipendija DAAD) in v Frankfurtu (2011, Humboldtova štipendija). 1986 je dosegel doktorat zgodovinskih znanosti, v istem letu je postal docent, nato izredni (1991) in redni profesor za zgodovino starega veka na Univerzi v Ljubljani (1996). Kot gostujoči profesor je predaval po en semester na univerzah v Salzburgu (1995) in Celovcu (1996). Od 1988 do 1990 je bil predsednik Društva za antične in humanistične študije, od 1991 do 1993 pa predstojnik oddelka za zgodovino (1991–1993).

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 6. junija 1995, za rednega pa 7. junija 2001. V okviru SAZU je bil dve mandatni dobi (1999–2002 in 2005–2008) tajnik razreda za zgodovinske in družbene vede ter devet let (1996–1999 in v času tajniških mandatov) načelnik oddelka za zgodovinske vede.

Bratoževo raziskovalno, publicistično in organizacijsko delo se nanaša na poznoantično obdobje na ozemlju severovzhodne Italije, vzhodnih Alp, srednjega Podonavja in zahodnega Balkana. V časovnem zaporedju je obravnaval naslednje teme: [I] vzhodnoalpski prostor v drugi polovici 5. stoletja v luči Evgipijevega Življenja svetega Severina; [II] začetki krščanstva v Ogleju in na njegovem vplivnem območju; [III] zgodovina Ogleja s posebnim ozirom na vlogo krščanskega središča od 4. do 8. stoletja; [IV] obdobje cesarja Teodozija z bitko pri Frigidu; [V] območje zahodnega Balkana in srednjega Podonavja od začetka 4. do konca 6. stoletja, zlasti: [1] preganjanje kristjanov; [2] pojav meništva; [3] razvoj cerkvene organizacije; [4] literarno izročilo; [VI] vojaška, politična in upravna zgodovina, Germani; [VII] soočenje med Rimljani in »barbari« od 4. do 6. stoletja; [VIII] vprašanje prehoda iz pozne antike v zgodnji srednji vek. V posameznih razpravah je obravnaval izbrane zvrsti virov (hagiografija), literarno izročilo (oglejski pisci, Venancij Fortunat, srednjeveško izročilo o antiki) in vprašanje moderne mitologije na primeru venetskega ideologema.

Iz njegovega pedagoškega dela je zrastel raziskovalno-publicistični projekt pregledov posameznih obdobj antične zgodovine, ki služijo kot univerzitetni priročniki: [1] Grška zgodovina. Kratek pregled s temeljnimi viri in izbrano

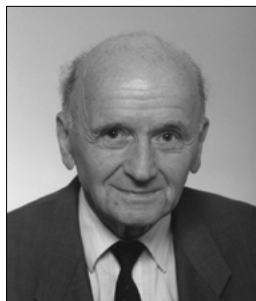
literaturo, Ljubljana, 1997; 2. dopolnjena izd. 2003; razširjena in dopolnjena 3. izd. 2010 (316 str.); [2] Rimska zgodovina. Prvi del: Od začetkov do nastopa cesarja Dioklecijana, Ljubljana, 2007 (527 str.; načrtovani drugi del bo obravnaval obdobje od nastopa Dioklecijana 284 do smrti cesarja Mavricija 602).

Bratoževa bibliografija obsega okrog tristo petdeset naslovov, pri čemer je okrog sto besedil (dve monografiji, večje število obsežnih člankov ali poglavij v knjigah, enciklopedijskih gesel in recenzij) objavil v tujini, zlasti v Nemčiji in Italiji z Vatikanom. Na našeta področja se nanašajo naslednje objave: [1] *Evgipij, Življenje svetega Severina*. Uvod, prevod in komentar, Ljubljana, 1982 (468 str.); [2] *Il cristianesimo Aquileiese prima di Costantino fra Aquileia e Poetovio*, Udine, Gorizia, 1999 (s prilogami 570 str.); [3] *Vpliv oglejske cerkve na vzhodnoalpski in predalpski prostor od 4. do 8. stoletja*, Ljubljana, 1990 (70 str. in 2 historični karti); [4] *Westillyricum und Nordostitalien in der spätrömischen Zeit*, Ljubljana, 1996 (407 str.; R. Bratož kot urednik in avtor prispevka); [5] *Die diokletianische Christenverfolgung in den Donau- und Balkanprovinzen*, v: A. Demandt, A. Goltz, H. Schlange-Schöningen (ur.), *Diokletian und die Tetrarchie*, Berlin, New York, 2004, str. 115–140 in 209–252; [6] *Menišтво v rimskih provincah srednjega Podonavja in zahodnega Balkana*, v: *Vita artis perennis*. Ob osemdesetletnici akademika E. Cevca (ur. A. Klemenc), Ljubljana, 2000, str. 103–126; [7] *Die kirchliche Organisation in Westillyricum (vom späten 4. Jh. bis um 600) – Ausgewählte Fragen*, v: O. Heinrich-Tamáska (ur.), *Keszthely-Fenékpuszta im Kontext spätantiker Kontinuitätsforschung zwischen Noricum und Moesia, Rahden Westf.*, 2011, str. 211–248; [8] *Podoba poznoantičnega Ilirika v historiografiji pozne antike in srednjega veka*, v: *Liturgia theologia prima*. Zbornik ob 80-letnici profesorja M. Smolika (ur. R. Valenčič, S. Krajnc, J. Faganel), Ljubljana, 2008, str. 293–321; [9] F. Lotter ter R. Bratož in H. Castritius kot sodelavca, *Premiki ljudstev na območju Vzhodnih Alp in Srednjega Podonavja med antiko in srednjim vekom (375–600)*, Ljubljana, 2005 (VIII + 349 str.); [10] *Izseljevanje prebivalstva iz Zahodnega Ilirika v 5. in 6. stoletju: vojni ujetniki in begunci v pozni antiki*, v: T. Šenk (ur.), *Arhivistika, zgodovina, pravo*. Vilfanov spominski zbornik, Ljubljana, 2007, str. 247–284; [11] *Slovenija in sosednje dežele med antiko in karolinško dobo. Začetki slovenske etnogeneze – Slowenien und die Nachbarländer zwischen Antike und karolingischer Epoche. Anfänge der slowenischen Ethnogenese I–II; Supplementum*, Ljubljana, 2000; 2002 (R. Bratož kot urednik in avtor prispevka; 1130 + 562 str.).

Kot poznavalec poznoantične dobe s poudarkom na zgodovini krščanstva je Bratož včlanjen v več kot deset domačih in mednarodnih društev, med katerimi sta najpomembnejši Görres Gesellschaft (Bonn) in Association pour l'Antiquité Tardive (Pariz).

2010 je bil izvoljen za dopisnega člana Nemškega arheološkega inštituta (Berlin).

Stane Gabrovec

Rojen 18. aprila 1920 v Kamniku, dr. arheoloških znanosti.

Maturiral je 1939 na škofijski gimnaziji v Šentvidu nad Ljubljano, med II. svetovno vojno je bil interniran v Italiji in Švici. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je 1948 diplomiral iz arheologije in klasične filologije ter 1962 doktoriral v Zadru. 1959–60 se je kot univerzitetni asistent izpopolnjeval v arheološkem seminarju univerze v Tübingenu. Služboval je v Narodnem muzeju Slovenije kot vodja arheološkega oddelka, od 1977 kot znanstveni svetnik, 1987 je bil upokojen. Od 1969 je kot honorarni profesor predaval prazgodovinsko arheologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Izredni član SAZU je od 23. aprila 1987, redni od 30. maja 1991.

V Narodnem muzeju je s sodelavci preuredil arheološke zbirke in dopolnil njihovo dokumentacijo s kartotekami in arhivskim gradivom. Z dr. Jožetom Kastelicem je 1948–51 vodil izkopavanje staroslovanskega in prazgodovinskega grobišča na Pristavi pri Bledu, od 1960 do 1974 pa mednarodna izkopavanja v Stični (ob sodelovanju arheološkega seminarja univerze iz Marburga na Lahni, inštituta Smithsonian iz Washingtona in arheološkega seminarja ljubljanske univerze). Izkopavanja so prinesla pomembna nova spoznanja o nastanku mogočne utrjene železnodobne naselbine nad Virom pri Stični, ene največjih v jugovzhodnem predalpskem prostoru, ter o načinu pokopavanja v rodovno-družinskih gomilah. Rezultati teh raziskav niso pomembni le zaradi novega gradiva in podatkov, ampak so dali nov uvid v zgodovino dolenske kulturne skupine, ki ima med železnodobnimi kulturami Slovenije in tudi v okviru Srednje Evrope in Balkana zelo pomembno mesto. Izkopavanje v Stični je bilo v mnogih pogledih pionirsko in dragoce na šola modernih izkopavanj. Objava v treh zvezkih (Stična I, Stična II/1 in Stična II/2, Kat. in monogr. 28, 1994; id. 37–38, 2006 in 2008–2010) je bila s priznanjem sprejeta tudi v tujem strokovnem tisku.

Svoje glavno delo je Gabrovec posvetil raziskovanju bronaste in železne dobe v Sloveniji. Sistematično je skrbel za objavo starega fonda arheološkega gradiva, ki ga več kot polovico hranijo v tujih muzejih (Dunaj, Gradec, Trst, Harvard) in je bilo zaradi tega nedostopno za znanstveno raziskovanje v Sloveniji. Najvidnejši rezultat tega prizadevanja je objava nekropole z Mosta na Soči v treh zvezkih (Most na Soči (S. Lucia) I. in II. Kat. in monogr. 22, 1983, in 23/ 1–2, 1984–1985).

Na osnovi sistematičnih objav gradiva in izkopavanj je dal v svojih številnih študijah sintezo bronaste in železne dobe Slovenije. Izdelal je novo kronologijo za bronasto in železno dobo, zlasti zadnja je temeljnega značaja in je doživela splošno mednarodno odmevnost. Na novo je opredelil kulturne skupine halštatskega in latenskega obdobja na Slovenskem in v njenem so-

sedstvu ter orisal njihovo kulturnohistorično podobo. Temeljne so njegove študije o posameznih zvrsteh materialne kulture in s področja duhovne kulture. Med prve sodijo zlasti študije o obrambnem orožju (oklepih in čeladah), med druge o situlski umetnosti. Na novo je postavil tudi probleme etničnih nosilcev železnodobnih kultur na Slovenskem in Balkanu. Rezultate svojih študij je strnil v sintetičnem prikazu bronaste in železne dobe Slovenije in Istre v monumentalnem delu *Praistorija jugoslovenskih zemalja IV* (1983) in *V* (1987), katerega sourednik je bil.

O svojem delu je predaval na številnih strokovnih srečanjih, kongresih in inštitutih doma in v tujini. Bil je urednik številnih strokovnih publikacij, je član uredniškega odbora *Arheološkega vestnika*. 1971 je vodil sekcijo za bronasto in železno dobo na svetovnem kongresu za pra- in protozgodovinske vede v Beogradu. Bil je soorganizator mednarodne razstave o situlski umetnosti v Padovi, na Dunaju in v Ljubljani.

Od 1962 je redni član Centra za balkanološke študije pri Akademiji znanosti in umetnosti BiH v Sarajevu, od 1963 je dopisni član Inštituta za pra- in protozgodovino Italije, od 1972 Inštituta za etruščanske in italške študije, od 1967 izredni in od 1977 redni član nemškega arheološkega inštituta, od 1985 dopisni član Bavarske akademije znanosti v Münchnu.

1996 je za življenjsko delo prejel nagrado Slovenskega arheološkega društva, 2000 pa Zoisovo nagrado.

Za njegov 60. jubilej mu je Narodni muzej posvetil 20.–21. zvezek *Situle* (Zbornik razprav), kjer je objavljena tudi njegova bibliografija (do 1980). Za njegovo 80-letnico je bilo organizirano znanstveno srečanje pod pokroviteljstvom SAZU (*Arheološki vestnik* 52, 2001), za 90-letnico je potekala svečanost v muzeju v Kamniku.

Izbrana bibliografija: [1] Dve novi najdbi čelad s slovenskega ozemlja, *Arheološki vestnik* 1, 1950, str. 87–112; [2] Prazgodovinski Bled, *Dela SAZU* 1. raz. 12 (1960); [3] Grob z oklepom iz Novega mesta, *Situla* 1, 1960, str. 27–79; [4] Žarnogrobiščna komponenta v situlski umetnosti, v: *Umetnost alpskih Ilirov in Venetov. Situle od Pada do Donave. Razstava Padova – Ljubljana – Dunaj*, Ljubljana 1962, str. 3–7; [5] Halštatske čelade jugovzhodnoalpskega kroga, *Arheološki vestnik* 13–14, 1962–63, str. 293–347; [6] Kronologija čelad negovskega tipa, *Situla* 8, 1965, str. 177–186; [7] Halštatska kultura Slovenije, *Arheološki vestnik* 15–16, 1964–1965, str. 21–63; [8] *Zur Hallstattzeit in Slowenien*, *Germania* 44, 1966, str. 1–48; [9] Srednjelatensko obdobje v Sloveniji, *Arheološki vestnik* 17, 1966, str. 169–242; [10] Dvozankaste ločne fibule, *Godišnjak* 8, *Centar za balkanološka ispitivanja* 6, 1970, str. 5–65; [11] Začetek halštatskega obdobja v Sloveniji, *Arheološki vestnik* 24, 1975, str. 338–385; [12] *Der Beginn der Hallstattkultur und der Osten*, v: *Die Hallstattkultur. Frühform europäischer Einheit. Internationale Ausstellung*, Steyr, Linz 1980, str. 30–53; [13] *Alcuni problemi attuali dell'arte delle situle*, v: *Este e la civiltà paleoveneta a cento anni dalle prime scoperte. Atti dell'XI Convegno di Studi Etruschi e Italici, Este - Padova* 1976, 1980, str. 143–152; [14] *Etruskischer Niederschlag in Slowenien*, v: *Etrusker nördlich von Etrurien. Akten des Symposiums von Wien-Schloss Neuwaldegg*, *OAW Sitzungsberichte* 589, 1992, str. 203–218.

Valentin (Tine) Hribar

Rojen 28. januarja 1941 v Goričici pri Ihanu (Domžale), diplomiral 1964 iz filozofije in sociologije na ljubljanski Filozofski fakulteti, na kateri je 1968 tudi magistriral in istega leta doktoriral na univerzi v Zagrebu. Sprva je bil zaposlen na Inštitutu za sociologijo in filozofijo, 1971 je postal docent na sedanji Fakulteti za družbene vede, a je bil po direktivi CK ZKS že čez štiri leta izključen iz pedagoškega procesa. Vanj je bil ponovno vključen 1992, ko je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani kot redni profesor začel predavati predmeta Fenomenologija in Filozofija religije.

Izredni član SAZU od 6. junija 1995, redni član od 7. junija 2001, do upokojitve 2006 redni profesor za fenomenologijo in filozofijo religije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Bil je odgovorni urednik študentskega lista Tribuna, nato kulturniške revije Problemi in zatem prvi glavni in odgovorni urednik Nove revije. Bil je, do prenehanja njenega izhajanja, tudi glavni urednik zbirke Znamenja pri nekdanji založbi Obzorja v Mariboru. Bil je član ožjega gremija za načrtovanje Pogovorov o prihodnosti Slovenije 1–10 (2003–2006) pri predsedniku Republike Slovenije dr. Janezu Drnovšku. Zdaj je v uredništvu filozofske revije Phainomena. Je član Društva slovenskih pisateljev, slovenskega PEN in upravnega odbora Slovenske matice, kjer skrbi za program Filozofske knjižnice. Sodeloval je pri pisanju osnutka »pisateljske ustave«, nato »demosovske ustave« in nazadnje Ustave Republike Slovenije. Do izstopa 2007 je bil član predsedstva Zbora za republiko.

2008 ga je predsednik države odlikoval z zlatim redom RS za zasluge.

Njegova bibliografija obsega čez 500 referenc, od tega 28 knjig: Človek in vera (1969); Molk besede – Beseda molka (1970); Istina o istini (1981); Drama hrepenenja (1983); Metoda Marxovega Kapitala (1983); Sodobna slovenska poezija (1984); Kopernikanski obrat (1984); Moč znanosti (1985); Slovenska državnost (1989); O svetem na Slovenskem (1990); Sveta igra sveta (1990); Tragična etika svetosti (1991); Uvod v etiko (1991); Teorija znanosti in organizacija raziskovanja (1991); Ontološka diferenca (1992); Fenomenologija I (1993); Pustiti biti (1994); Fenomenologija II (1995); Slovenci kot nacija (1995); Filozofija religije (2000, ponatis 2008); Evangelij po Nietzscheju (2002); Dar biti (2003); Obvladovanje sveta in svetovni etos (2003); Evroslovenstvo (2004); Globalizacija: svetovni mir in svetovni etos (2006); Fenomenološki etos (2009); Preživetje naroda (avtonomnost duha in suverenost države) (2010); Ena je groza (2010).

Z referati je sodeloval na mednarodnih simpozijih: Znanost in vera (Ljubljana, 1984); Aktualnost Heideggrove misli (Bad Godesberg, 1989); Pavel VI. in odnos med Cerkvijo in svetom (Rim, 1990); Heideggrovo delo Bit in čas

(Ljubljana, 1997); Znanost in vera II (Ljubljana, 2004); The Faces of Europa (Ljubljana, 2009). Skupaj s pobudnikom akad. Veljkom Rusom sta 2008 v Državnem svetu RS organizirala posvetovanje Izvori slovenske ustave (glej istoimenski zbornik, Ljubljana, 2009). Sodeloval je na več ko petdesetih domačih posvetovanjih in simpozijih in imel več ko dvajset intervjujev v osrednjih občilih množičnega obveščanja.

Zdravko Mlinar

Rojen 30. januarja 1933 v Žireh, sociolog, dr. družbenopolitičnih znanosti, redni profesor za prostorsko sociologijo (v pokoju), zaslužni profesor Univerze v Ljubljani.

Srednjo šolo je opravil v Ljubljani in tu diplomiral na Pravni fakulteti 1958. Podiplomsko je študiral sociologijo na Inštitutu za družbene znanosti v Beogradu. 1960 je postal asistent za sociologijo na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani in tam doktoriral 1967. Od 1963 do 1968 je bil raziskovalec na Inštitutu za sociologijo in filozofijo, od 1968 izredni, od 1974 pa redni profesor na FSPN/FDV do upokojitve 1997. V obdobju 1974–76 je bil dekan fakultete. Na raziskovalnem področju je ustanovil Center za prostorsko sociologijo. To področje sociologije je uveljavljal tudi v interdisciplinarnem povezovanju študija prostorskega, urbanističnega in krajinskega planiranja.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 24. aprila 1981, za rednega člana pa 23. aprila 1987; od 1. aprila 1995 do 5. maja 1998 je bil načelnik oddelka za družbene vede, od 7. maja 1996 do 1. aprila 1999 pa tudi tajnik I. razreda; je tudi član HAZU.

Kot prvi pri nas in v mednarodnem merilu je raziskovalno in pedagoško zasnoval predmetno področje prostorske sociologije, ki jo je pojasnjeval v najširšem kontekstu večnivojske obravnave družbenostrukturnih sprememb in vloge akterjev oz. človeka kot posameznika. Pri tem je povezoval in presegal okvire urbane in ruralne sociologije, lokalne samouprave, urbanizma in regionalnih raziskav ter razkrival regularnosti družbenih sprememb še zlasti z vidika procesov individualizacije, globalizacije in informatizacije. Preučeval je dinamiko protislovnosti prežemanja in izključevanja nasprotij, npr. med lokalnim in globalnim, med homogenizacijo in diverzifikacijo, med deteritorializacijo in reteritorializacijo ipd. Družbeno preobrazbo pojasnjuje kot sproščanje akterjev v preseganju ločnic z vidika prostorske, časovne, sektorske in hierarhične organizacije. Raziskuje spremembe v prostorski organizaciji javnega in zasebnega življenja. Pri tem se osredotoča na sfero pristnega življenja prebivalcev, na njihovo dejansko udeležbo, vpliv in stike v prostoru, še posebej pa na vprašanja o (ne) spodbudnem okolju za ustvarjalnost. Njegovo soavtorsko delo s Henryjem Teuneom *Developmental Logic of Social Systems* (1978) je *Encyclopedia Britannica* uvrstila med temeljna svetovna dela teorije (grand theories) družbenega razvoja v kontekstu večstoletnih sprememb.

Sicer pa velja za enega ključnih utemeljevalcev in usmerjevalcev uveljavljanja sociologije pri nas in v širšem prostoru. Več desetletij si je prizadeval tako za njeno profesionalizacijo kot za njeno socializacijo (public sociology). Bil je soustanovitelj in prvi predsednik Slovenskega sociološkega društva in predsednik Jugoslovanskega sociološkega združenja. Kot prvi je

predlagal združitev treh področij študija v novi fakulteti UL-FSPN. Vsebinsko je zasnoval in vodil vrsto znanstvenih srečanj pri nas in na osmih svetovnih kongresih Mednarodnega sociološkega združenja (ISA), v katerem je deloval tudi kot (pod)predsednik dveh sekcij (RC). V okviru ISA je že 1990 uvedel razprave o globalizaciji in je soustanovitelj enote za sociologijo lokalno-globalnih odnosov.

Kot profesor in raziskovalec je sodeloval na številnih univerzah in znanstvenih ustanovah po svetu, npr. na University of Pennsylvania, Philadelphia; University of Oregon, Eugene; State University of New York at Buffalo; Center for International Studies, Cornell University, Ithaca; University of North Carolina, Chapel Hill; Institute of Development Studies, University of Sussex, Brighton; CIRCOM, Tel Aviv; Istituto di Sociologia Internazionale, Gorica; Inter-agency mission (ILO, FAO, UNESCO, UNIDO ...) v Colombu na Cejlonu; Wiener Institut für Entwicklungsfragen, Dunaj; Bartlett School of Architecture and Planning, London; Arhitektonski fakultet, Beograd idr.

Njegova bibliografija vključuje več kot 870 enot; je avtor ali soavtor več kot 20 samostojnih publikacij. Objavljal je v več kot dvajsetih strokovnih revijah v mednarodnem merilu (v osmih tujih jezikih) in v tridesetih v Sloveniji oz. Jugoslaviji. Med drugim v: *International Journal of Urban and Regional Research*, *Annals of the American Academy of Political and Social Sciences*, *International Journal of Sociology and Social Policy*, *Architecture et Comportment*, *Espaces et Sociétés*, *Studia sociologiczne-politczne*, *Comparative Political Studies*, *Sociologičeskie issledovaniâ*, *Revue de l'Est*, *La Ricerca sociale*, *Sociologia urbana e rurale*, *International Journal of Sociology of Language*. Bil je član uredniških svetov in odborov družboslovnih revij: *Space and Polity*, *International Journal of Sociology and Social Policy*, *International Journal of Sociology*, *La Ricerca Sociale*, *The Journal of Conflict Resolution*, *Regional Contact*, korespondent v reviji *Espaces et Sociétés*; idr.

Med njegovimi pomembnejšimi deli so npr.: *Sociologija lokalnih skupnosti* (1974); *Local Government and Rural Development in Yugoslavia* (1974); *Developmental Logic of Social Systems* (s H. Teunejem, 1978); *Social Ecology of Change* (soavtor, 1978); *Humanizacija mesta* (1983); *Protislovja družbenega razvoja* (1986); *Globalization and Territorial Identities* (soavtor, 1992); *Individuacija in globalizacija v prostoru* (1994); *Osamosvajanje in povezovanje v evropskem prostoru* (soavtor, 1995); *Življenjsko okolje v globalni informacijski dobi: Prostorsko-časovna organizacija bivanja* (2008); *O sociološkem razgrinjanju življenja v prostoru in času* (soavtor) – ob 50-letnici sociologije in sociološkega delovanja Z. Mlinarja (2010); *Globalizacija bogatí in/ali ogroža* (2012).

Prejel je nagrado Sklada B. Kidriča za knjigo *Humanizacija mesta* (1985), odlikovanje Predsedstva SFRJ – red dela z zlatim vencem (1983), nagrado (1987) za knjigo *Protislovja družbenega razvoja* kot najboljšo knjigo s področja družbenih znanosti v Jugoslaviji (1986), nagrado RS za vrhunske dosežke na področju sociologije (1995), odlikovanje predsednika RS s častnim znakom svobode RS (2002), plaketo za posebne zasluge in dosežke pri širjenju ugleda FDV (2009), je častni član Slovenskega sociološkega društva od 1980.

Jože Mlinarič

Rojen 13. marca 1935 v Mariboru, dr. filoloških znanosti, redni profesor za obdobje fevdalizma in pomožne zgodovinske vede na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru (v pokoju).

Po maturi na Klasični gimnaziji v Mariboru (1954) se je vpisal na oddelek za klasično filologijo na Univerzi v Ljubljani, kjer je 1961 diplomiral, nato pa je kot izredni študent 1969 diplomiral še na oddelku za zgodovino na isti Univerzi. Kot srednješolski profesor je poučeval na gimnazijah na Ravnah in v Novem mestu (1959–1965). Od 1965 do 1971 je bil arhivar v Dolenjskem muzeju v Novem mestu, od 1971 do 1990 pa je v Pokrajinskem arhivu v Mariboru kot arhivist specialist vodil oddelek za starejše gradivo (pred 1850). 1977 je doktoriral na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. 1995 je bil habilitiran za rednega profesorja in je do 1990 honorarno predaval na oddelku za zgodovino Pedagoške oziroma Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, nato se je na tej ustanovi redno zaposlil in na njej predaval vse do upokojitve leta 2000. Univerza mu je 2003 podelila naslov zaslužnega profesorja.

Od 6. junija 1995 je izredni, od 7. junija 2001 pa redni član SAZU.

Raziskuje cerkveno, politično, gospodarsko in kulturno zgodovino slovenskih dežel v obdobju srednjega veka in v prvih treh stoletjih novega veka. Intenzivno se posveča zlasti raziskovanju preteklosti naših samostanov starejših redov (cistercijanov, kartuzijanov in dominikancev), ki je bila doslej monografsko komajda kaj obdelana, in s tem izpopolnjuje vednost o naših najstarejših verskih, cerkvenih in kulturnih središčih. Nekatere od osmih doslej objavljenih monografij so nastale skoraj izključno na osnovi samostanskih arhivov v tujini, ki so bili našim raziskovalcem malo poznani (zlasti npr. arhiv cisterce v Reinu pri Gradcu). J. Mlinarič objavlja izsledke svojega dela predvsem v monografijah ter v domačih in tujih strokovnih publikacijah. Posveča se tudi objavljanju arhivskega gradiva. Rezultat njegovega dela v domačih in tujih arhivih je tudi objava transkribiranega gradiva v seriji *Gradivo za zgodovino Maribora* (doslej 35 zvezkov) in gradiva za cerkveno zgodovino slovenske Štajerske. Mlinaričevo zanimanje je sprva veljalo tudi srednjeveški latinski literaturi. 1977 je doktoriral na temo *Vita Mariae metrica*. Delo je tekstnokritična, historiografska in literarna analiza nad osem tisoč verzov obsegajočega latinskega epa o Marijinem življenju (13. stoletje), ki ga je na začetku 14. stoletja v Žički kartuziji prepesnil brat Filip, imenovan Žički. Z referati je sodeloval na simpozijih doma in v tujini (največ monastičnih, v Avstriji, Italiji, Nemčiji, Švici). Prevajal je iz starogrške, latinske in staronemške literature.

Od 1975 do 1990 je bil član mednarodne komisije za uresničitev jugoslovanskih zahtev po vračanju arhivskega gradiva iz zahteve iz Arhivskega sporazuma iz 1923 in restitucije v letih 1941–1945 v Avstrijo odpeljanega kul-

turnega blaga. Je član Zgodovinskega društva Slovenije in Zgodovinskega društva dr. Franca Kovačiča v Mariboru, Arhivskega društva Slovenije in Društva za antične in humanistične študije Slovenije.

Od 1982 do 2009 je objavil osem monografij s področja monasteriologije, v katerih je obravnaval preteklost naših devetih srednjeveških samostanov od njihovega nastanka do razpustitve proti koncu 18. stoletja, v času Jožefa II., in to kartuzij v Bistri, Jurkloštru, Pleterjah in Žičah, cistercijanskih samostanov v Kostanjevici in Stični ter dominikanskih samostanov v Maribergu (Radlje), na Ptuj in v Studenicah. Od monastičnih monografij naj izpostavimo monografijo o stiškem samostanu (Stiška opatija 1136–1784, Dolenjska založba Novo mesto 1995, 1156 str.). Stiški samostan namreč velja za naše najpomembnejše srednjeveško versko, cerkveno (je ustanovitelj večine župnij na Dolenjskem), kulturno in izobraževalno središče (rokopisi, samostanska šola) ter za enega največjih zemljiških gospodov na Dolenjskem. Veliko ohranjenega arhivskega gradiva doma in predvsem v cisterci Rein pri Gradcu (zlasti korespondenca med opati) daje odličen vpogled v duhovno življenje in gospodarstvo stiškega samostana za ves čas njegovega obstoja in v tedanje razmere na Dolenjskem nasploh.

Od objav virov naj izpostavimo naslednje objave: Gradivo za zgodovino Maribora v 35 zvezkih (1975–2010) za čas od 12. do 18. stoletja (Pokrajinski arhiv v Mariboru). Za raziskovanje obdobja reformacije in protireformacije sta pomembni objavi: Iz protokolov sekovskih škofov M. Brennerja in J. Eberleina (Acta Ecclesiastica Sloveniae 5, Teološka fakulteta, Inštitut za zgodovino Cerkve, Ljubljana 1983) ter Župnije na slovenskem Štajerskem v vizitacijskih zapisnikih arhidiakonata med Dravo in Muro 1565–1774 (prav tam 9, 1987).

Prevodi iz starogrške (Anakreonika ali pesmi o vinu in ljubezni, Založba Obzorja, Maribor, 1968) in rimske literature (S. A. Propertius, Pesmi, Založba Obzorja, Maribor, 1973) oz. iz latinščine (J. V. Valvasor, Theatrum mortis humanae, Založba Obzorja, Maribor in Dolenjska založba, Novo mesto, 1969) in stare nemščine (v: Srednjeveško slovstvo: izbrano delo, založba Mladinska knjiga, Ljubljana, 1972).

Mlinarič je dobitnik Prešernove nagrade za študente (1970), nagrade Sklada Borisa Kidriča (1988) in Glazerjeve listine za dosežke na področju kulture (1988). Univerza v Mariboru mu je za »izjemne dosežke na znanstvenoraziskovalnem in pedagoškem področju« podelila zlato plaketo (1998). Mestna občina Maribor mu je za življenjsko delo podelila Glazerjevo nagrado (2003) in ga imenovala za častnega občana mesta Maribor (2008). Papež Janez Pavel II. mu je za dosežke pri raziskovanju starejše slovenske cerkvene zgodovine, zlasti še preteklosti naših srednjeveških samostanov, podelil naslov viteza komendatorja sv. Gregorja Velikega iz svetnega reda (1999). 2004 je postal častni član Arhivskega društva Slovenije, 2005 pa častni predsednik Zgodovinskega društva dr. Franca Kovačiča v Mariboru.

Marijan Pavčnik

Rojen 8. decembra 1946 v Ljubljani, dr. pravnih znanosti, redni profesor za filozofijo in teorijo prava in države (uvod v pravoznanstvo, filozofija prava z metodologijo pravnega vrednotenja, teorija države) na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.

Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Ljubljani. Po maturi se je vpisal na Pravno fakulteto v Ljubljani in diplomiral 1969. Po diplomi je opravil prvosodni izpit, magistriral je 1978 na Pravni fakulteti v Beogradu, doktoriral pa 1982 na Pravni fakulteti v Ljubljani. Magistrsko in doktorsko delo je objavil tudi v knjižni obliki (Zloraba pravice (1986), Pravni viri v jugoslovanskem pravu (1983)). Od 1970 do 1971 je bil sodniški pripravnik pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, nato pa strokovni sodelavec in sodnik pri Občinskem sodišču I v Ljubljani. Od maja 1973 dela na Pravni fakulteti v Ljubljani: najprej je bil asistent, 1982 je postal docent, 1987 je bil izvoljen za izrednega profesorja, od 1993 pa je redni profesor. V vseh usmeritvah podiplomskega študija je nosilec predmeta Filozofija prava (do 2009/10), od 2009/10 pa je na vseh usmeritvah doktorskega študija nosilec predmeta Teorija prava (izbrana poglavja). Od 1993/94 do 1998/99 je bil gostujoči profesor na Pravni fakulteti v Mariboru. Na fakulteti je bil večkrat predstojnik katedre za teorijo in sociologijo prava, bil je odgovorni urednik Zbornika znanstvenih razprav (1995–2009), še vedno pa je predstojnik knjižnice. Na Univerzi v Ljubljani je bil šest let (1997–2003) predsednik komisije za Prešernove nagrade; od 2011 je član habilitacijske komisije. V dveh mandatih je bil član sodnega sveta RS (1990–1994, 1999–2004), v dveh mandatih je bil član nacionalni koordinator za področje prava, od 2006 do 2010 pa je bil na ARRS predsednik znanstvenega sveta za družboslovje. Od 2008 do 2012 je bil član odbora za Zoisove nagrade in priznanja.

12. junija 2003 je bil izvoljen za izrednega, 21. maja 2009 pa za rednega člana SAZU. Od 10. februarja 2005 do 31. maja 2011 je bil načelnik oddelka za družbene vede I. razreda SAZU, od 1. junija 2008 do 31. maja 2011 pa je bil tajnik I. razreda SAZU. Na Akademiji je tudi predsednik komisije za statutarne vprašanja.

Napisal je prvo Teorijo prava (1997; 4. izd. 2011) v slovenskem jeziku. Delo obravnava temeljna vprašanja, s katerimi se spoprijema teorija prava, nje-gova ambicija pa je, da prispeva k razumevanju prava. Kritika je delo označila kot »novo slovensko sintezo pravne teorije« (V. Simič) in kot v marsičem izviren prispevek k pravno-filozofskim razpravljanjem, ki so v celoti na ravni nosilnih tujih sistematičnih del (P. Holländer).

Posebno pozornost posveča razlagi zakona in argumentom pravnega odločanja. V naravi pravnih odločitev je, da niso dane vnaprej. Vnaprej so dana samo izhodišča odločanja, ovrednotenje teh izhodišč in njihovo med-

sebojno povezovanje pa je stvar človekove odločitve. S temi vprašanji se ukvarja v *Argumentaciji v pravu* (1991; 2. izd. 2004). Kritik ugotavlja, da gre za monografijo, ki »pomeni na Slovenskem nov način razmišljanja in pisanja v pravni teoriji« (V. Simič). To delo je v nekoliko spremenjeni obliki izšlo tudi pri založbi Springer (*Juristisches Verstehen und Entscheiden*, 1993).

Teorija prava in Argumentacija v pravu sta v literaturi in sodni praksi zelo pogosto citirani; sodna praksa je sprejela tudi Pavčnikovo zasnovo prepovedi zlorabe pravice.

Navajan je tudi v tuji literaturi. Njegova dela so na primer naletela na odziv pri L. E. Wolcherju (Pavčnik's Theory of Legal Decisionmaking: An Introduction, v: *Washington Law Review*, 42 (1997) 2, str. 469–480), pri A. Kaufmannu (*Das Verfahren der Rechtsgewinnung*, 1999) in pri P. Holländerju (Ústavněprávní argumentace, 2003). Njegov pogled na prepoved zlorabe pravice je sprejet v enciklopedijo *The Philosophy of Law* (ur. C. B. Gray, 1999). Odziv doživljajo tudi posamezne razprave (v tujih jezikih, zlasti v nemščini in angleščini), ki so izšle tudi v knjižni obliki pri Steiner Verlag (*Auf dem Weg zum Maß des Rechts*, 2011, str. 318). V to knjigo je strnjenih 14 razprav iz obdobja 1997–2010.

Kot soavtor je (so)uredil več knjig: *Temeljne pravice* (1997); *Ustavno sodstvo* (2000); *Pravna država* (2009) in *(Ustavno)sodno odločanje* (2013). Kot soavtor je zasal in uredil leksikon *Pravo* (1987; 2. izd. 2003).

Pavčnik rad opozarja, da mora znanost poznati dognanja prejšnjih generacij. Temu načelu so zveste izdaje Države Leonida Pitamica (skupaj s spremno študijo; 1996, 2009), izbor razprav *Problem realnosti prava* Borisa Furlana (skupaj z uvodno razpravo; 2002), ureditev izbora petnajstih razprav pokojnih slovenskih znanstvenikov (*Izročilo pravne znanosti*, 2008 – skupaj z uvodnim prispevkom) in dvojezični izbor Pitamičevih razprav: *Na robovih čiste teorije prava/An den Grenzen der Reinen Rechtslehre* (skupaj z uvodno študijo; 2005).

Na tujih fakultetah je imel vrsto vabljenih predavanj. V tujini redno sodeluje na kongresih Mednarodnega združenja za pravno in socialno filozofijo, doma vodi delovne sekcije na pravniških srečanjih, vabijo pa ga tudi na različne sodniške šole.

Pavčnik je urednik knjižne zbirke *Pravna obzorja* (od 1994), zbirke *Scientia/Iustitia* (od 2003) ter član uredniških odborov in svetov pri več revijah. Od 2011 je član izvršilnega odbora Mednarodnega združenja za pravno in socialno filozofijo.

Med krajšimi študijskimi izpopolnjevanji v tujini naj bodo omenjeni obiski pravnih fakultet in inštitutov za teorijo in filozofijo prava na Dunaju, v Gradcu, Regensburgu, Parizu, Oxfordu, Edinburghu in Seattlu. Triindvajset mesecev je bil štipendist Humboldtove ustanove (München, Bielefeld, Berlin).

Od 2010 je član Evropske akademije (Academia Europaea).

Med študijem je skupaj z Ado Polajnar prejel Prešernovo nagrado za delo *Kratkotrajne prostostne kazni* (1968, str. 108) in bil štipendist Sklada Borisa Kidriča. Kot soavtor dela *Politični delikti* je aprila 1988 dobil nagrado Sklada Borisa Kidriča. 2001 je dobil Zoisovo nagrado za vrhunske znanstvene dosežke na področju prava.

Jože Pirjevec

Rojen 1. junija 1940 v Trstu, je prvih sedem let živel v Sežani. 1947 se je njegova družina preselila v Trst. Po maturi na slovenskem liceju se je vpisal na Filozofsko fakulteto in tam 1966 diplomiral iz zgodovine. V naslednjih dveh letih se je izpopolnjeval na normalki v Pisi (Scuola Normale Superiore), nato pa je absolvirал Diplomatsko akademijo na Dunaju ter pod mentorstvom prof. Frana Zwittra 1977 doktoriral na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Na univerzi v Pisi je 1971 začel akademsko kariero in jo nadaljeval v Trstu in Padovi. Tu je med 1986 in 1996 predaval kot redni profesor zgodovine vzhodne Evrope na Fakulteti za politične vede. 1996 se je vrnil v Trst, kjer je na Filozofski fakulteti zasedel katedro za zgodovino slovanskih narodov. Ker se je na samem začetku svoje znanstvene poti usmeril v preučevanje mednarodnih odnosov, je že v šestdesetih letih začel raziskovati v številnih tujih arhivih. Kot štipendist avstrijske vlade, Sovjetske akademije znanosti, Humboldtove ustanove (Alexander von Humboldt-Stiftung), Wilsonovega centra v Washingtonu in Nobelovega inštituta v Oslu je imel priložnost delati v nekaterih najbolj prestižnih evropskih in ameriških arhivih in bibliotekah.

Kljub pogostim potovanjem na tuje se ni izognil kulturnopolitičnemu delu znotraj slovenske manjšine na Tržaškem. Od 1984 je bil sedemnajst let predsednik Narodne in študijske knjižnice v Trstu, od 1987 do 1991 pa predsednik upravnega sveta Slovenskega stalnega gledališča. Že dolgo je tudi sodelavec slovenskega radia in televizije, Primorskega dnevnika, Primorskih novic, Dela in drugih časopisov. 1988 je za knjigo Tito, Stalin in Zahod dobil nagrado Kidričevega sklada, za monografijo Jugoslovanske vojne 1991–1999 pa leta 2002 Premio Acqui. 6. junija 1995 je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU, 5. maja 2005 za izrednega, 21. maja 2009 za rednega.

Odkar je znova pridobil slovensko državljanstvo, se je tudi aktivneje vključil v kulturnopolitično življenje v Sloveniji. 1996 je bil v okviru Znanstveno-raziskovalnega središča v Kopru imenovan za znanstvenega svetnika za področje sodobne zgodovine in zadolžen za vodenje številnih raziskovalnih projektov. 2000 je postal član senata pravkar ustanovljene Fakultete za humanistične vede v Kopru, 2001 je bil imenovan za predsednika odbora za preučevanje narodnih manjšin pri SAZU. 2006 je bil odlikovan z zlato plaketo Univerze na Primorskem. Istega leta je dobil priznanje društva TIGR, naslednje leto pa zlato plaketo ZZB NOB Slovenije. Novembra 2007 mu je Odbor RS za Zoisovo nagrado podelil priznanje ambasador znanosti. Ob 70-letnici OF ga je 2011 ZZB NOB počastila z listino, svojim najvišjim priznanjem, naslednje leto pa mu je Slovenska kulturno-gospodarska zveza podelila odličje za življenjsko delo v prid Slovencev v Italiji.

Do sedaj je poleg številnih člankov in razprav, ki so izšli predvsem v slovenskih, italijanskih, avstrijskih in nemških revijah in zbornikih, objavil tudi naslednje monografije: [1] Niccolò Tommaseo tra Italia e Slavia, Marsilio, Benetke, 1977; [2] Storia della Russia del XIX secolo (1800–1917), Vallardi-Piccin, Milan, 1984; [3] Tržaški voz, 1945–1980, Založništvo tržaškega tiska, Trst, 1984; [4] Tito, Stalin e l'Occidente, EstLibris, Trst, 1985; [5] Tito, Stalin in Zahod, Delavska enotnost, Ljubljana, 1987; [6] Il gran rifiuto. Guerra fredda e calda tra Tito, Stalin e l'Occidente, EstLibris, Trst, 1990 (druga razširjena izdaja zgoraj omenjene knjige); [7] Il giorno di San Vito. Jugoslavia 1918–1992. Storia di una tragedia, Nuova Eri, Torino, 1993; [8] Jugoslavija 1918–1992. Nastanek, razvoj in razpad Karadjordjevićeve in Titove Jugoslavije, Založba Lipa, Koper, 1995 (delo je bila prevedeno tudi v češčino); [9] Serbi, Croati, Sloveni. Storia di tre nazioni, Il Mulino, Bologna, 1995; [10] Storia degli Sloveni in Italia: 1866–1998 (v sodelovanju z Milico Kacin-Wohinz), Marsilio, Benetke, 1998; [11] Zgodovina Slovencev v Italiji: 1866–2000, Nova revija (v sodelovanju z Milico Kacin-Wohinz), Ljubljana, 2000; [12] Le guerre jugoslave 1991–1999, Giulio Einaudi (ed.), Torino, 2001; [13] Jugoslovanske vojne 1991–2001, Cankarjeva založba, Ljubljana, 2003; [14] »Trst je naš!« Boj Slovencev za morje 1848–1954, Nova revija, Ljubljana, 2007; [15] Foibe. Una storia d'Italia, Einaudi, Torino, 2009; [16] Tito in tovariši, Cankarjeva založba, Ljubljana, 2011 (knjiga je pod naslovom Tito i drugovi izšla tudi v hrvaškem prevodu); [17] Foibe, Cankarjeva založba, Ljubljana, 2012.

Za RTV Slovenija je napisal scenarij Dnevnik nekega naroda, ki predstavlja zgodovino Slovencev v 20. stoletju. Niz oddaj, ki je bil posnet po tem scenariju, je dobil junija 2006 priznanje Erasmus EuroMedia organizacije European Society for Education and Communication.

Sodeloval je pri izdaji več zbornikov, za katere je napisal uvodno besedo ali prispeval razpravo. Poslednji so: [1] Prispevki z mednarodnega znanstvenega sestanka Pravni položaj Slovencev v Italiji 1866–2002, Acta Histriae, ZRS, Koper, 2003; [2] Vojna in mir na Primorskem, Annales, Koper, 2005; [3] Osimska meja. Jugoslovansko-italijanska pogajanja in razmejitve leta 1975, Annales, Koper, 2006; [4] Problemi demokracije na Slovenskem v letih 1918–1941, Zbornik SAZU, Ljubljana, 2007; [5] Resistance, Suffering, Hope. The Slovene Partisan Movement 1941–1945, ZTT, Trst, 2008.

Janko Pleterski

Rojen 1. februarja 1923 v Mariboru. Diplomiral 1957 na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in tu 1963 doktoriral iz zgodovinskih ved. Pripravil zbornik o koroškem plebiscitu 1920 in napisal temeljno monografijo o slovenski politiki na domačih tleh v času prve svetovne vojne do ločitve Slovencev od habsburške monarhije. Knjiga je zbudila zadoščenje katoliške inteligence doma in tudi v svetu (France Koblar, Rudolph M. Sussel, Atlanta). Filozofska fakulteta je 1970 Pleterskega na pobudo profesorjev Milka Kosa, Boga Grafenauerja in Frana Zwitterja izvolila za docenta. Za izrednega profesorja izvoljen 1971, za rednega 1974. Od 1979 do 1981 je bil dekan Filozofske fakultete.

Med prvimi zgodovinarji iz Jugoslavije se je začel 1968 udeleževati posvetov o problemih narodov habsburške monarhije na Dunaju. 1972 je povabljen napisal za Avstrijsko akademijo znanosti prikaz zgodovine Slovencev za njeno Zgodovino Habsburške monarhije 1848–1918. Odkril in objavil je avstrijsko vladno poročilo o preganjanju Slovencev v letih 1914–1917. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je pripravil prvi posvet z avstrijskimi zgodovinarji o problemih moderne zgodovine Nemcev v slovenskih deželah.

Po upokojitvi 1982 je nadaljeval raziskovanje nacionalnih problemov na ozemlju Jugoslavije v zvezi z družbenimi problemi v 19. in 20. stoletju in je 1985 objavil odmevno monografijo (»najopasnija knjiga štampana posle rata«). Stevan Pavlowitch, Southampton in London, je v pogledu na jugoslovansko zgodovinopisje po 1945 to knjigo, četudi marksistično, a pisano »sans passion, sans polemique, avec arguments raisonnés ... pour les uns et pour les autres«, poudaril kot dokaz, da Jugoslavija »n'a pas besoin s'inventer un passé, meme un passé écrit« (Vingtième Siècle, 1988). In tudi 1987 je vznemiril duhove, ko je izrazil pomisleke ob predlogu nekaterih temeljev novega narodnega programa Slovencev: izhodiščno v smislu, nikar ogrožati lastnega premisleka programa z navezovanjem na preračunljive dvome o enaki upravičenosti vseh članov obstoječe federacije do samoodločbe.

1991 je objavil geslo o zgodovini nacionalnih gibanj in jugoslovanske države do 1941 v Enciklopediji Jugoslavije. Povabljen je prispeval poglavje o jugoslovanskem vprašanju v knjigi serije Exeter studies o koncu Habsburške monarhije. Aktivno je sodeloval v dvostranskih komisijah zgodovinarjev, italijansko-, avstrijsko- in čehoslovaško-jugoslovanske. Avstrijsko ministrstvo za zunanje zadeve ga je 1989 povabilo, da je tudi za Avstrijo poročal na mednarodnem posvetu v Parizu o slovenskem vprašanju v okviru razpada podonavske monarhije. Aktivno se je udeležil treh svetovnih kongresov historičnih ved 1965, 1970 in 1980. Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 18. maja 1989, za rednega 27. maja 1993. V SAZU je pripravil štiri tematske posvete 1991, 1994, 2002 in 2006. Od 1988 do 1990 je bil član predsedstva SR Slo-

venije. Po osamosvojitvi Slovenije je obravnaval politiko vodstva okupirane ljubljanske škofije in z njo povezanih aktivistov glede na vprašanje odpora proti zavojevalcem. Po ugotovitvi Franceta M. Dolinarja v ekspertizi Rožmanov proces je Pleterski »prepričljivo opozoril ..., da stvari vendarle niso bile tako preproste, kot je to opisal« zagovor.

V primerjavi s politiko Svetega sedeža in katoliško politiko v drugih deželah se je izpostavilo vprašanje o obstoju »totalitarnega duha« tudi znotraj katoliške politike v Sloveniji. Pleterski je to vprašanje raziskoval za dobo začetkov pojava in za leta okupacije, povezano tudi z nekaterimi drugimi temi: narodne in družbene zgodovine, osredotočeno na problem nacionalne samoodločbe in zmožnosti zanjo. Zbral je tudi svoje študije in razprave iz let dela na Inštitutu za narodnostna vprašanja v zvezi z določili pogodbe o Avstriji glede zaščite slovenske manjšine tamkaj ter dopolnil nemško izdajo. 2005 mu je Alpsko-jadranska univerza v Celovcu podelila častni doktorat znanosti (Karl Stuhlpfarrer: »... heute können wir auch dank Pleterski sagen: Slovenia leguntur. ... So haben wir gesehen, wie wir manches verdoppelt haben, was an Ergebnissen in Slowenien schon da war ... Aber ... unabhängig ein zweites Mal gefunden ... erhöht auch den Wert und Zuverlässigkeit der Daten.«).

Bibliografija glavnih del: [1] Narodna in politična zavest na Koroškem 1848–1914, Ljubljana, 1965; [2] Slowenisch oder deutsch?, Klagenfurt/Celovec, 1996; [3] Koroški plebiscit, tri razprave, Ljubljana, 1970; [4] Elemente und Charakter der plebiszitären Entscheidung 1920 in Kärnten, Klagenfurt/Celovec, 1980; [5] Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo, Ljubljana 1971 – Prvo opredeljenje Slovenaca za Jugoslaviju, Beograd, 1976; [6] Die Slovenen. V: Die Habsburgermonarchie 1848–1918, Wien, 1980, Bd. 3/2; [7] Viri 1 in 2, Politično preganjanje Slovencev v Avstriji 1914–1917, Ljubljana, 1980 in 1982; [8] Študije o slovenski zgodovini in narodnem vprašanju, Maribor, 1981; [9] Nacije, Jugoslavija, revolucija, Beograd, 1985, Ljubljana, 1986, Skopje, 1986; [10] Ob 57. številki Nove revije, Delo, 5. marec 1987; [11] Historija Jugoslavije do 1941. Enciklopedija Jugoslavije 6, Zagreb, 1990; [12] The Southern Slav Question 1908–1918. V: Mark Cornwall, The last years of Austria-Hungary, Exeter, 1990 in 2002, v Nemčiji Magnus, 2006; [13] Senca Ajdovskega gradca, Ljubljana, 1993; [14] Dr. Ivan Šušteršič 1863–1925, Ljubljana, 1998; [15] O Rožmanovi vojni. V: Škof Rožman v zgodovini, Ljubljana, 2008; [16] Pravica in moč za samoodločbo, Ljubljana, 2008; [17] Avstrija in njeni Slovenci, Ljubljana, 2000; [18] Souveränität und ethnische Politik, Celovec/ Ljubljana, 2004; [19] Preklicati revolucijo v slovenski zgodovini? Ljubljana, 2011.

Prejel dve nagradi Sklada Borisa Kidriča (1965, 1970), Kidričevo nagrado (1986) in vrsto priznanj doma in v tujini. Odlikovanje Zlati častni znak svobode Republike Slovenije (1993).

Veljko Rus

Rojen 8. decembra 1929 v Višnji Gori, sociolog, redni in zaslužni profesor (v pokoju) na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani.

Maturiral je v Ljubljani na 1. gimnaziji, diplomiral na Katedri za čisto filozofijo Univerze v Beogradu in doktoriral na Katedri za sociologijo Univerze v Zagrebu. Od 1957 do 1958 je bil na specializaciji v Poitiersu in Parizu, kjer je pripravljaval doktorat s področja filozofije dela. Leto pozneje je bil odstranjen z univerze zaradi neustreznih »moralnopolitičnih« stališč. Leto kasneje se je zaposlil na Višji kadrovske šoli v Kranju, kjer je predaval Sociologijo dela in izvajal empirične raziskave s področja organizacijske demokracije. 1968–1969 je bil na specializaciji v ZDA, in sicer na Columbij v New Yorku, v Ann Arboru in na Berkeleyju. Po vrnitvi je branil doktorsko tezo Odgovornost in moč v delovnih organizacijah na Katedri za sociologijo v Zagrebu in se 1970 zaposlil na Katedri za sociologijo v Ljubljani, kjer je predaval in raziskoval različne teme s področja sociologije organizacije. Po petih letih delovanja na Fakulteti za družbene vede je bil ponovno odstranjen z Univerze zaradi »neustreznih idejnopolitičnih« stališč. Po spremembi političnega režima se je vrnil na Fakulteto za družbene vede, kjer je uvedel podiplomski študij iz menedžmenta neprofitnih organizacij.

Izredni član SAZU je bil od 30. maja 1991, redni član pa je od 6. junija 1995.

Sodeloval je v večletnih mednarodnih raziskavah, od katerih so najpomembnejše: *Industrial Democracy in Europe*, *Decision-making in Organizations in Quality of Working Life*. Kot profesor ali/in raziskovalec je gostoval na univerzah v Uppsali, Københavnu, Berlinu (zahodnem), Tokiu, Columbii in Wassenarju.

Sam ali s sodelavci je objavil 192 strokovnih člankov in 30 samostojnih knjižnih del, med njimi tudi: *Človek, delo in strukture* (Obzorja, Maribor, 1970); *Rad kao sudbina i sloboda* (soavtor V. Arzenšek) (Liber, Zagreb, 1984); *Decisions in Organizations* (soavtorja P. Drenth, F. Heller) (Sage, London, 1988); *Moč in nemoč samoupravljanja* (soavtor F. Adam) (Globus, Zagreb, 1989); *Socialna država in družba blaginje* (Domus, Ljubljana, 1990); *Ownership and Participation* (urednik) (Oxford Univ. Press, 1992); *Podjetizacija in socializacija države* (FDV, Ljubljana, 2001); *Tretja pot med antikapitalizmom in postsocializmom* (Sophia, Ljubljana, 2009).

Je častni član Slovenskega sociološkega društva, ambasador znanosti in ustanovitelj Raziskovalnega komiteja št. 10 (za industrijsko demokracijo) pri ISA (International Sociological Association).

Za svoje prvo knjižno delo *Človek, delo in strukture* je prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča.

Slavko Splichal

Rojen 14. junija 1947 v Novem mestu, doktor komunikologije, redni profesor komunikologije na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani.

Do končane gimnazije je živel v Novem mestu. V Ljubljani je študiral na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo (sedanji Fakulteti za družbene vede), kjer je po diplomu 1971 postal asistent. Na Univerzi v Ljubljani je 1975 magistriral, 1979 pa doktoriral. 1989 je bil izvoljen za rednega profesorja. Od 1980 do 1982 je bil direktor Centra za raziskovanje samoupravljanja pri Zvezi sindikatov Slovenije, od 1991 do 1993 dekan Fakultete za družbene vede. Je eden izmed ustanoviteljev in direktor (1993–) Evropskega inštituta za komuniciranje in kulturo.

Aktivno deluje v strokovnih društvih v Sloveniji in mednarodnem okolju. Bil je predsednik sekcije za množično komuniciranje in javno mnenje Jugoslovanskega sociološkega združenja (1981–1988), član izvršnega odbora Mednarodnega združenja za raziskovanje množičnega komuniciranja (1984–1992), predsednik Jezikovnega razsodišča pri SZDL (1985–1988), namestnik predsednika Sveta RTV Slovenija (1990–1994), namestnik generalnega sekretarja Mednarodnega združenja za raziskovanje medijev in komuniciranja (1992–1996), član Sveta za znanost in tehnologijo pri vladi Republike Slovenije (1995–1999), namestnik predsednika Področnega sveta za družbene vede pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo (1995–2001), od 2001 do 2005 pa predsednik tega sveta in član Nacionalnega znanstveno-raziskovalnega sveta; med 2005 in 2010 je bil slovenski predstavnik v stalnem komiteju za družbene vede Evropske znanstvene fundacije (ESF). Je član sveta Evropskega združenja za komunikološko raziskovanje in izobraževanje ECREA (2005–) in od 2011 tudi njegov predsednik.

Je ustanovitelj (1987) mednarodnih kolokvijev o komuniciranju in kulturi, organiziranih v Sloveniji, na Finskem, v Veliki Britaniji, na Nizozemskem, v Italiji in ZDA. Iz kolokvijev sta se razvila Evropski inštitut za komuniciranje in kulturo, katerega soustanovitelj in direktor je, in revija Javnost – The Public, katere urednik je; to je prva družboslovna revija iz Slovenije, vključena v bazo Social Sciences Citation Index. Bil je oziroma je član uredniških odborov in svetov številnih revij v ZDA, Veliki Britaniji, Franciji, na Poljskem, Portugalskem, Hrvaškem, Madžarskem, v Romuniji, Sloveniji in Španiji: *Critical Media and Communication Studies*, *Journal of Communication*, *International Journal of Public Opinion Research*, *Journalism Studies*, *Electronic Journal of Communication*, *Gazette*, *Global Network*, *Medijska istraživanja*, *Médiakutató*, *New Media & Society*, *Réseaux, Réseaux – The French Journal of Communication*, *Revista de Comunicação e Cultura*, *Teorija in praksa*, *Zer in Zeszyty Prasoznawcze*.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 12. junija 2003, za rednega 21. maja 2009.

Pomembno je prispeval k razvoju znanstvenoraziskovalnega dela in izobraževanja na v Sloveniji novem področju medijskih in komunikacijskih študij. Na FDV je razvijal proučevanje družbenih informacijskih procesov, metod družboslovnega raziskovanja (predvsem metode analize besedil in mnenjskih poizvedb) ter teorij komuniciranja, množičnih medijev in javnosti. Utemeljil je nova področja, kot so sociologija informacijskih procesov, metodologija komunikoloških raziskav, komunikacijske pravice in informacijska družba. Napisal je prvo sistematično delo o analizi besedil v nekdanji Jugoslaviji (1990) in izvedel vrsto empiričnih raziskav z uporabo metod analize besedil (med drugim obsežno študijo o mednarodni radijski propagandi za Unesco 1977). Pozneje je namenjal osrednjo pozornost teorijam javnosti, javnega mnenja in javne sfere ter problemom veljavnosti in operacionalizacije v empiričnem raziskovanju. V publicističnem delovanju se je posvečal tudi prevajanju temeljnih del medijskih in komunikacijskih študij v slovenščino. Je urednik *Komunikološke hrestomatije*, knjižne zbirke, ki slovenskemu bralcu predstavlja temeljna dognanja in teoretske smeri v raziskovanju množičnega komuniciranja od konca 19. stoletja do danes.

Objavlja v mednarodnih revijah *Communication and Critical/Cultural Studies*; *Communications*; *Communication, Culture & Critique*; *Critical Review*; *European Journal of Communication*; *Gazette*; *Media, Culture & Society*, *Review of Communication in Media Development*. Pred razpadom Jugoslavije je objavljал tudi v družboslovnih revijah v Beogradu, Zagrebu in Splitu.

Njegova celotna znanstvena in strokovna bibliografija obsega nad 500 enot. Njegova pomembnejša dela v slovenščini so: *Množično komuniciranje med svobodo in odtujitvijo* (Obzorja, Maribor, 1981); *Mlini na eter* (Partizanska knjiga, Ljubljana, 1984); *Analiza besedil* (FDV, Ljubljana, 1990); *Izgubljene utopije? Paradoksi množičnih medijev in civilne družbe v postsocializmu* (Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana, 1992); *Javno mnenje* (FDV, Ljubljana, 1997); *Kultura javnosti* (FDV, Ljubljana, 2005).

Vrsto knjig je izdal v ZDA: *Media Beyond Socialism: Theory and Practice in East-Central Europe* (1994); *Information Society and Civil Society: Contemporary Perspectives on the Changing World Order* (Purdue University Press, West Lafayette, IN, 1994); *Journalism for the 21st Century* (Ablex, Norwood, NJ, 1994); *Public Opinion: Developments and Controversies in the Twentieth Century* (Rowman & Littlefield, Boston, 1999); *Ferdinand Tönnies on Public Opinion* (Rowman & Littlefield, Lanham, 2000); *Principles of Publicity and Press Freedom* (Rowman & Littlefield, Lanham, 2002); *Transnationalisation of Public Sphere and the Fate of the Public* (Hampton, New York, 2011).

Je dobitnik Prešernove nagrade Univerze v Ljubljani za študente (1971). Za uspešno raziskovalno delo je prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča (1986), priznanje ambasador Republike Slovenije v znanosti (1994), red zaslug za narod s srebrno zvezdo (1988) in Zoisovo nagrado za vrhunske znanstvene dosežke (2000).

Alenka Šelih

Rojena Rosina 2. oktobra 1933 v Mariboru, upokojena redna profesorica Pravne fakultete Univerze v Ljubljani.

Maturirala je 1952 na klasični gimnaziji v Mariboru, diplomirala 1957 na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je leta 1963 doktorirala. Od 1958 do 1959 je delala kot sodna pripravnica in sodnica na okrajnem sodišču. Od oktobra 1959 do 1973 je bila zaposlena na Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti UL; od tega leta do 2001 pa na Pravni fakulteti UL, nazadnje kot redna profesorica za kazensko pravo in kriminologijo. Od 1985 do 1987 je bila dekanja Pravne fakultete, od 1987 do 1989 pa prorektorica Univerze v Ljubljani. Od 1993 do 2004 je bila direktorica Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti.

Za izredno članico SAZU je bila izvoljena 27. maja 1997, za redno pa 12. junija 2003. Bila je načelnica oddelka in tajnica I. razreda, od 2005 do 2008 pa podpredsednica SAZU. Od 2008 je članica predsedstva SAZU. Od 2009 je članica izvršnega odbora Mednarodne mreže za človekove pravice. Od 2011 je članica Academia Europaea s sedežem v Londonu.

Njeno delo sega na področje kazenskega prava, na sistem kaznovalnega prava, zlasti prava o prekrških, človekovih pravic in na področje kriminologije. V svojih delih se zavzema za humano in racionalno reagiranje na kriminaliteto ter za spoštovanje standardov pravne države pri uporabi represije. V slovenskem pravnem okolju je prva opozorila na problem žrtev kaznivnega dejanja, na vprašanje kazenskopravnega varstva zasebnosti, na otrokove pravice, zlasti na problem nasilja nad otroki. Zavzema se za uvajanje sodobnih oblik kazenskih sankcij v pozitivno kazensko pravo. Sistem kazenskega materialnega prava, ki ga je najprej pripravila s prof. dr. Ljubom Bavconom, pozneje pa sta pritegnila še mlajše soavtorje, velja za zelo kvalitetno, pogosto navajano delo in za najbolj celovit prikaz tega prava v Sloveniji. V novejših delih opozarja zlasti na potrebo po usklajenem upoštevanju načela varstva človekovih pravic in načela varnosti, ki ne sme imeti prednosti pred prvim.

Od 2001 do 2007 je bila pobudnica in vodja raziskovalnega projekta o življenju in delu pomembnih žensk v slovenski zgodovini 19. in 20. stoletja.

Sodelovala je pri številnih domačih in mednarodnih raziskovalnih projektih; mnoge je tudi vodila. Organizirala je več domačih in mednarodnih srečanj; največje je bil 9. kongres Evropskega združenja za kriminologijo 2009 v Ljubljani.

Rezultate svojega raziskovalnega dela je objavljala v domačem in tujem znanstvenem in strokovnem tisku. Njena bibliografija obsega več kot 400 bibliografskih enot.

Pedagoško delo je opravljala na področju kazenskega materialnega prava in z njim povezanega področja ter na področju kriminologije. Predavala

je na dodiplomskem in podiplomskem študiju na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, na Fakulteti za socialno delo, na Visoki šoli za zdravstvo in na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani; kot Fulbrightov gostujoči profesor je 1990 predavala na Pravni fakulteti Univerze Wisconsin v Madisonu, ZDA. S posameznimi predavanji je gostovala na naslednjih univerzah: Maribor, Bruselj, Gradec, München, Regensburg, Reka, Krakov, Varšava, Novi Sad, Sarajevo, Harvard, Berkeley, Puerto Rico, University of Southern California v Los Angelesu.

Je članica domačih strokovnih društev: zveze društev Pravniki, društva za kazensko pravo in kriminologijo ter mednarodnih strokovnih združenj na svojem področju, in sicer: Association internationale de droit penal (AIDP), Société internationale de criminologie (SIC), Association internationale des magistrats des jeunes et de la jeunesse in European Association of criminology. V vseh teh društvih je bila članica različnih izvršilnih organov.

Od 1977 do 1991 je bila nacionalna korespondentka OZN za področje mladoletniškega prestopništva za tedanjo državo. Od 1994 do 1998 je bila članica in predsednica Znanstvenega kriminološkega sveta pri Odboru za probleme kriminalitete Sveta Evrope.

Je članica uredniških odborov več domačih in mednarodnih strokovnih revij s svojega področja. Od decembra 2010 je predsednica Komisije za etična vprašanja Univerze v Ljubljani. Je članica uprave Pahernikove ustanove, ki je tesno povezana z Oddelkom za gozdarstvo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Aktivna je pri delu nevladne organizacije Sožitje, Zveze društev za pomoč ljudem z motnjo v duševnem razvoju, kjer je bila od 2002 do 2006 predsednica, sedaj pa vodi Društvo Downov sindrom Slovenije.

Univerza v Ljubljani ji je 2002 podelila naslov zaslužne profesorice. 2006 je prejela nagrado Zveze društev pravnikov za življenjsko delo in istega leta nagrado za izstopajoče kvalitetno in strokovno delo na področju socialnega varstva Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. 2008 je za znanstvenoraziskovalno delo prejela zlati red za zasluge. 2012 ji je bil podeljen naziv častne meščanke mesta Ljubljane.

Izbrana bibliografija: [1] Bavcon, Ljubo, Šelih, Alenka. Kazensko pravo : splošni del. 1987; Ljubljana: Uradni list SRS. XVI, 436 str.; [2] Šelih Alenka. Zasebnost in nove oblike njenega kazenskopravnega varstva. Zb. znan. razpr. – Prav. fak. Univ. Edvarda Kardelja Ljublj., 1979, letn. 39, str. 149–181; [3] Šelih Alenka. Juvenile criminal law and change : trends in some East- and Central- European Countries. Eur. j. crime crim. law crim. justice, 1996, vol. 4, no. 2, str. 173–183; [4] Šelih Alenka (ur.). Prestopniško in odklonsko vedenje mladih : vzroki, pojavi, odzivanje. Ljubljana: Bonex, 2000. 232 str., tabele; [5] Šelih Alenka (ur.), Antić Milica G. (ur.), Puhar Alenka (ur.), Renner Tanja (ur.), Šuklje Rapa (ur.), Verginella Marta (ur.). Pozabljena polovica : portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem, (Razprave, 22). 1. izd. Ljubljana: Tuma: SAZU, 2007. 598 str., 2. izdaja, ponatis 2012; [6] Šelih Alenka. Crime and crime control in transition countries. V: Šelih Alenka (ur.), Završnik Aleš (ur.). Crime and transition in Central and Eastern Europe. New York: Springer, cop. 2012, str. 3–34.

Biba Teržan

Rojena 25. julija 1947 v Mariboru, dr. arheoloških znanosti, redna profesorica za prazgodovinsko arheologijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Na II. gimnaziji v Mariboru je maturirala (1966), nato študirala, diplomirala (1971), magistrirala (1976) in doktorirala (1986) iz arheologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. 1976/77 se je kot štipendistka Humboldtovega sklada izpopolnjevala na univerzah v Münchnu in Marburgu na Lahni. Na oddelku za arheologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer je z nekaj prekinitvami zaposlena od 1972, je začela svojo akademsko pot kot asistentka, 1994 pa je bila imenovana za redno profesorico. Med 1989 in 2005 je predavala tudi na Inštitutu za prazgodovinsko arheologijo Svobodne univerze v Berlinu.

Je izredna članica SAZU od 7. junija 2001 in redna od 1. junija 2007.

Raziskuje bronasto in železno dobo v Vzhodnih Alpah, Panoniji in na Balkanskem polotoku, ki ju obravnava v povezavah s prazgodovinskimi kulturami v srednji Evropi, Sredozemlju in na Kavkazu. Z objavo in razlago arheološkega gradiva z Mosta na Soči, Štajerske s širšim panonskim svetom in Dolenjske je utemeljila razumevanje bronaste in železne dobe na Slovenskem, vlogo tega ozemlja v evropski prazgodovini in odkrivala vplive zgodovinskih kultur na njuno oblikovanje. Z novim metodološkim pristopom analize grobnih pridatkov in njihovih sestavov pa je razpoznala specifične pogrebne in verovanske običaje ter družbeno strukturiranost bronasto- in železnodobnih skupnosti, pa tudi vlogo posameznika v njih.

Sodelovala je na različnih arheoloških izkopavanjih, posebej omembe vredno je zadnje v Istri, kjer je od 1997 do 2009 z dr. Kristino Mihovilić (Arheološki muzej Istre, Pula) in prof. dr. dres. h. c. Bernhardom Hänsлом (Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin) vodila projekt mednarodnih arheoloških raziskav na bronastodobni utrjeni naselbini Monkodonji in njej pripadajoči gomilni nekropoli. S temi raziskavami so se bistveno spremenili ustaljeni pogledi o bronasti dobi na širšem območju severnega Jadrana, saj so prinesle nova spoznanja o nastanku, izoblikovanju in značaju tako imenovane kaštelirske kulture ter o njenem civilizacijskem pomenu kot mostu med razvitejšim vzhodnosredozemskim svetom in srednjo Evropo v 2. tisočletju pr. n. št.

Kot študentka je prejela univerzitetno Prešernovo nagrado, 1991 nagrado Sklada Borisa Kidriča, 2008 pa nagrado za življenjsko delo Slovenskega arheološkega društva. Je dopisna članica Nemškega arheološkega inštituta (Deutsches Archäologisches Institut) in članica Centra za balkanološka ispitivanja Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.

2007 ji je bil posvečen zbornik razprav Scripta praehistorica in honorem

Biba Teržan. Situla 44. Razprave Narodnega muzeja Slovenije (z njeno bibliografijo do 2007).

Izbrana bibliografija: [1] Certoška fibula. – *Arheološki vestnik* 27, 1976, str. 317–536; [2] Das Pohorje – ein vorgeschichtliches Erzrevier? – *Arheološki vestnik* 34, 1983, str. 51–84; [3] Poskus rekonstrukcije halštatske družbene strukture v dolnjijskem kulturnem krogu. – *Arheološki vestnik* 36, 1985, str. 77–105; [4] Most na Soči (S. Lucia) II. Szombathyjeva izkopavanja/Die Ausgrabungen von J. Szombathy. – Katalogi in monografije 23/1–2 (Ljubljana, 1984–85) (soavtorstvo: B. Teržan, F. Lo Schiavo in N. Trampuž Orel); [5] Starejša železna doba na Slovenskem Štajerskem/The Early Iron Age in Slovenian Styria. – Katalogi in monografije 25 (Ljubljana, 1990); [6] Stand und Aufgaben der Forschungen zur Urnenfelderzeit in Jugoslawien. – V: Beiträge zur Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen. Röm.-German. Zentralmuseum Mainz, Monographien 35 (1995), str. 323–372; [7] Handel und soziale Oberschichten im früheisenzeitlichen Südosteuropa. – V: Handel, Tausch und Verkehr im Bronze- und früheisenzeitlichen Südosteuropa. Prähistorische Archäologie in Südosteuropa 11/Südosteuropa-Schriften 17 (Berlin – München, 1995), str. 81–159; [8] Depojske in posamezne kovinske najdbe bakrene in bronzaste dobe na Slovenskem / Hoards and individual metal finds from the eneolithic and bronze ages in Slovenia. – Katalogi in monografije 29–30 (Ljubljana, 1995–1996) (urednik in soavtor et. al.); [9] Heros der Hallstattzeit: Beobachtungen zum Status an Gräbern um das Caput Adriae. – V: *Χρόνος* – Beiträge zur Prähistorischen Archäologie zwischen Nord- und Südosteuropa – Festschrift für Bernhard Hänsel. Internationale Archäologie – Studia honoraria 1 (1997), str. 653–669; [10] Auswirkungen des skythisch geprägten Kulturkreises auf die hallstattzeitlichen Kulturgruppen Pannoniens und des Ostalpenraumes. – V: Das Karpatenbecken und die osteuropäische Steppe: Nomadenbewegungen und Kulturaustausch in den vorchristlichen Metallzeiten (4000–500 v. Chr.). Prähistorische Archäologie in Südosteuropa 12 / Südosteuropa-Schriften 20 (1998), str. 511–560; [11] Richterin und Kriegsgöttin in der Hallstattzeit. Versuch einer Interpretation. – *Prähistorische Zeitschrift* 76, 2001, str. 74–86; [12] Obolos – mediterrane Vorbilder einer prämonetären »Währung« der Hallstattzeit? – V: *Parerga Praehistorica* – Jubiläumsschrift zur Prähistorischen Archäologie: 15 Jahre UPA. Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie 100 (Bonn, 2004), str. 161–202; [13] L'aristocrazia femminile nella prima età del ferro. – V: *Guerrieri, principi ed eroi fra il Danubio e il Po dalla preistoria all'alto medioevo*. Trento, Castello del Buonconsiglio, monumenti e collezioni provinciali 19 (2004), str. 221–229; [14] Kaukasisches Symbolgut in Südosteuropa – Bemerkungen zu Goldfibeln von Michalków - Fokoru - Dalj. – V: Der Schwarzmeerraum vom Äneolithikum bis in die Früheisenzeit (5000–500 v. Chr.). Kommunikationsebenen zwischen Kaukasus und Karpaten. Prähistorische Archäologie in Südosteuropa 25 (Rahden/Westf., 2009), str. 190–216; [15] Stična II/2. Gomile starejše železne dobe/Grabhügel aus der älteren Eisenzeit. Razprave/Studien. – Katalogi in monografije 38 (Ljubljana, 2008–2010) (soavtorstvo: S. Gabrovec, B. Teržan et al.).

Anton Vratuša

Rojen 21. februarja 1915 na Doljnih Slavečih, občina Grad. Diplomiral je na Oddelku za slavistiko Filozofske fakultete v Ljubljani 1941, istega leta je dosegel doktorat znanosti z disertacijo *Levec in Ljubljanski zvon*. 1950 je ob delu končal tretjo stopnjo študija iz družbenih ved na Visoki politični šoli v Beogradu. Od 1941 je sodeloval v NOB. Od februarja 1942 do septembra 1943 je bil v internaciji v italijanskih koncentracijskih taboriščih Gonars, Treviso, Padova, Rab. Od septembra 1943 do konca vojne je opravljal več vojaških in političnih dolžnosti: bil je namestnik komandanta Rabske brigade, predstavnik predsedstva OF pri Komiteju za nacionalno osvoboditev za severno Italijo (CLINAI) ter Glavnega štaba NOV in PO Slovenije pri komandi gari-baldincev in Korpusu dobrovoljcev svobode v Milanu, oseba za zvezo med CK KPS in CK KPI za severno Italijo. Po 1945 je opravljal številne dolžnosti v zveznih organih SFRJ, Beograd, in v SR Sloveniji. 1953 je prešel v rezervo kot polkovnik JLA. Bil je državni podsekretar in šef kabineta podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja (1953–1965), direktor Inštituta za družbene vede v Beogradu (1965–1967), ambasador, stalni predstavnik SFRJ pri Organizaciji združenih narodov v New Yorku (1967–1969), namestnik zveznega sekretarja za zunanje zadeve (1969–1971), podpredsednik zveznega izvršnega sveta (1971–1978), predsednik Izvršnega sveta skupščine SRS (1978–1980), predsednik zveznega zbora skupščine SFRJ (1982).

Bil je redni profesor na Visoki politični šoli (1956–1967) in na Univerzi v Beogradu od 1969, na Univerzi v Ljubljani od 1974 in na Mednarodnem centru za promocijo podjetij v Ljubljani od 2004. Ustanovil je Mednarodni center za upravljanje javnih podjetij v deželah v razvoju (ICPE) v Ljubljani (1974) in je bil predsednik upravnega sveta te ustanove do 1982, potem pa častni predsednik sveta te medvladne ustanove, ki jo skupno upravljajo države članice. Trajna dolžnost v ICPE: oblikovanje znanstvenoraziskovalnega in izobraževalnega programa. Med 1996–2006 je bil predsednik programskega sveta Ustanove dr. Šiftarjeva fundacija in je od 2006 častni član Zbora ustanoviteljev te ustanove.

Torišči Vratuševega znanstvenega in publicističnega delovanja v obdobju 1938–1941 sta bila slovenski jezik in literarna zgodovina. Po 1945 njegova znanstvena, družbenopolitična in pedagoška dejavnost zajema zlasti področja razvoja samoupravljanja in participacije v Jugoslaviji in komunalni sistem ter zunanjo politiko SFRJ. Na področju mednarodnih odnosov zlasti izstopajo prispevki o Organizaciji združenih narodov, procesu dekolonizacije, gibanju neuvrščenosti in o deželah v razvoju. Vprašanja narodnih manjšin, človekovih pravic in trajnostnega razvoja so dolgoletna tema Vratuševih raziskav.

Med pomembnejšimi znanstvenoraziskovalnimi projekti, ki jih je organiziral sam ali skupaj z drugimi sodelavci, velja omeniti zlasti: Organizacija jugoslovanske komune in odnosi v njej (Inštitut za družbene vede, 1963–1965); Odnosi v večnacionalnih skupnostih (Inštitut za družbene vede, 1966); Vrednosti v politiki, mednarodna primerjalna raziskava ob sodelovanju znanstvenikov iz Indije, Jugoslavije, Poljske in ZDA (1965–1969), knjiga je objavljena v University Press Philadelphia, ZDA, 1969); Razvoj teorije in prakse samoupravnega prava v Jugoslaviji (1984–1987); Narodnosti in narodne manjšine; Živeti z mejo (1965–). O tej problematiki je od 1991 objavljenih devet zbornikov, najnovejši: Panonski prostor in ljudje med dvema tromejama (2007). Celostno upravljanje z obalnim območjem za trajnostni razvoj (ICPE, 1992–), Integrated Management of Protected Areas: Nature Parc Goričko (2010–).

Objavil je več kot tristo petdeset razprav in člankov v domačih in tujih znanstvenih ter strokovnih časopisih. Samostojna dela: Levec in Ljubljanski zvon (doktorska disertacija, 1941); Profili neuvrščenosti (1980); Ten years of ICPE (1984); Iz verig v svobodo. Rabska brigada (1998); Piran, a green coastal community in the Northern Adriatic (2002); Vrt spominov in tovarštva (Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija na Petanjcih, 2004).

Bil je podpredsednik predsedstva Zveze združenj za družbene vede Jugoslavije in član sveta Mednarodnega združenja za politične vede (IPSA) (1996–1990), član upravnega odbora inštituta OZN za raziskovanje in izobraževanje (UNITAR) (1969–1990), član uprave Mednarodnega inštituta za oceane na Malti (IOI) (1972–2002).

Izredni član SAZU je bil od 23. marca 1978, redni član je od 23. maja 1985.

Med 1988 in 2002 je bil predsednik odbora SAZU za preučevanje narodnih manjšin. Je član odbora SAZU za trajnostni razvoj in dr. h. c. Univerze v Ljubljani in Univerze v Mariboru.

Je nosilec partizanske spomenice 1941 in drugih državnih odlikovanj in družbenih priznanj.

Slavoj Žižek

Rojen 21. marca 1949 v Ljubljani, redni profesor filozofije in raziskovalec na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Po diplomi (1971) iz filozofije in sociologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je bil nekaj časa asistent na tej ustanovi, od 1973 do 1979 je bil zaradi politične neprimernosti nezaposlen, od 1979 je bil najprej zaposlen na Marksističnem centru CK ZKS, kmalu zatem pa na Inštitutu za sociologijo in filozofijo. 1981 je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani doktoriral s tezo Materialistični obrat Hegla pri Lacanu, 1986 pa je doktoriral še v Parizu na Oddelku za psihoanalizo univerze Paris VIII s tezo Filozofija med simptomom in fantazmo (Hegel, Marx, Kripke). Kot angažiran publicist revije *Mladina* je postal slovenski javnosti dobro znan v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, bil je član predsedstva Odbora za varstvo človekovih pravic (1989, afera JBTZ), 1990 je kot kandidat LDS kandidiral na volitvah za člane Predsedstva Republike Slovenije in bil skorajda tudi izvoljen. Kot publicist ali intervjuvanec se občasno pojavlja v vseh domačih in svetovnih medijih (njegova bibliografija zajema več kot sto intervjujev), v zadnjem času je njegov angažma posvečen obrambi ideje komunizma (Prim.: *Idea of Communism*, ur. Žižek in Douzinas, Verso, London in New York, 2010; *Idea of Communism* (Vol. 2), ur. Žižek, Verso, London in New York, 2013).

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 5. maja 2005, za rednega 21. februarja 2013.

Žižek je doma in v svetu poznan po svojem izvirnem branju filozofije skozi lacanovsko psihoanalizo. Predaval je na številnih univerzah po svetu, od Pariza, Berlina, Londona, New Yorka, Buenos Airesa do Moskve, je gostujoči profesor na številnih univerzah v ZDA in na European Graduate School, Saas-Fe, Švica, ter mednarodni direktor na Birkbeck Institute for the Humanities (Birkbeck University of London).

Njegovemu teoretskemu delu je v tujini posvečenih več kot 15 znanstvenih monografij, številni članki in poglavja v znanstvenih delih, dva filma (Susan Chales de Beaulieu *Alien, Marx & Co.* – Slavoj Žižek, Ein Porträt, Astra Taylor *Žižek!*) in celotna revija (*International Journal of Žižek Studies*). Obsežna znanstvena publicistična dejavnost obsega krepko preko 1000 del, od tega 500 znanstvenih in strokovnih člankov ali samostojnih poglavij v knjižnih publikacijah, in 500 objavljenih knjižnih del v vseh glavnih svetovnih jezikih. Najbolj reprezentativna so: *Bolečina razlike* (1971); *Znak, označitelj, pismo* (1976); *Hegel in označevalec* (1980); *Zgodovina in nezavedno* (1982); *Filozofija skozi psihoanalizo I.* (1984); *Problemi teorije fetišizma. Filozofija skozi psihoanalizo II.* (z Radom Riho, 1985); *Hegel in objekt. Filozofija skozi psihoanalizo III.* (z Mladenom Dolarjem, 1986);

Jezik, ideologija, Slovenci (1987); Pogled s strani (1988); Druga smrt Josipa Broza Tita (1989); The Sublime Object of Ideology (1989); For They Know Not What They Do. Enjoyment as a Political Factor (1991); Looking Awry. An Introduction to Jacques Lacan Through Popular Culture (1992); Enjoy Your Symptom! Jacques Lacan in Hollywood and out (1992); Tarrying with the Negative. Kant, Hegel, and the Critique of Ideology (1993); The Metastases of Enjoyment. Six Essays on Woman and Causality (1994); The Indivisible Remainder. An Essay on Schelling and Related Matters (1996); The Abyss of Freedom/Ages of the World (z F. W. J. Schellingom, 1997); The Plague of Fantasies (1997); The Ticklish Subject. The Absent Centre of Political Ontology (1999); The Art of the Ridiculous Sublime: On David's Lynch's Lost Highway (2000); The Fragile Absolute: Or, Why is the Christian legacy worth fighting for (2000); Contingency, Hegemony, Universality: Contemporary Dialogues on the Left (z Judith Butler in Ernestom Laclauom, 2000); On Belief (2001); The Fright of Real Tears: Kryzstof Kieslowski between Theory and Post-theory (2001); Did Somebody Say Totalitarianism? Five Interventions in the(Mis)use of a Notion (2001); Welcome to the Desert of the Real. Five essays on September 11 and Related Dates (2002); Opera's Second Death (z Mladenom Dolarjem, 2002); The Puppet and The Dwarf (2003); Organs without Bodies. On Deleuze and Consequences (2004); Iraq: The Borrowed Kettle (2004); Conversations with Žižek (z Glynom Dalyjem, 2004); Interrogating the Real (2005); How to read Lacan (2006); The Universal Exception (2006); The Parallax View (2006); In Defense of Lost Causes (2008); Violence (2008); Philosophy in the Present (z Alainom Badioujem, 2009); First as Tragedy, Then as Farce (2009); The Monstrosity of Christ. Paradox or Dialectic? (z Johnom Milibankom, 2009); Mythology, Madness and Laughter. Subjectivity in German Idealism (z Markusom Gabrielom (2009); Living in the End Times (2010); À travers le réel. Entretiens avec Fabien Tarby (2010); Začeti od začetka (2010); Poskusiti znova – spodleteti bolje (2011); Less than Nothing. Hegel and the Shadow of Dialectical Materialism (2012).

Je ustanovitelj in predsednik Društva za teoretsko psihoanalizo, član uredništva revije Problemi in zbirke Analecta, urednik zbirke Short circuits pri MIT Press.

Izredna člana

Jože Mencinger
Peter Štih

Jože Mencinger

Rojen 5. marca 1941 na Jesenicah, kjer je maturiral (1960), diplomiral je na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani (1966) in magistriral na Ekonomski fakulteti Univerze v Beogradu (1966). Od 1969 do 1971 je študiral ekonometrijo na University of Pennsylvania, Philadelphia, ZDA, kjer je pridobil doktorat znanosti z doktorsko disertacijo *A Quarterly Econometric Model of the Yugoslav Economy* (1975).

1967 je postal asistent, 1977 docent, 1983 izredni in 1987 redni profesor na katedri za pravno-ekonomske vede na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Že kot študent je 1963 začel sodelovati z akademikom Aleksandrom Bajtom na EIPF, kjer je raziskovalec še zdaj. Na ekonomskih fakultetah v Zagrebu in Mariboru je na podiplomskem študiju predaval ekonometrijo, na več podiplomskih študijih Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani pa makroekonomijo. Bil je gostujoči profesor na University of Pittsburgh (1987), gostujoči znanstvenik na International Center for Economic Research v Torinu (1992) in na Institute for Social Studies na Dunaju (1996). Vabljen predavanja je imel na različnih univerzah v praktično vseh evropskih državah, pa tudi na Kitajskem, Japonskem in v ZDA; aktivno se je udeležil številnih mednarodnih znanstvenih konferenc. Bil je urednik mesečnika *Privredna kretanja Jugoslavije* (1987–1991) in je še urednik mesečnika *Gospodarska gibanja* (1987–). Dva mandata je bil rektor Univerze v Ljubljani (1998–2005).

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 5. maja 2011.

Kot podpredsednik je sodeloval v slovenski vladi (1990–1991), bil je član sveta Banke Slovenije (1991–1997), direktor EIPF (1992–1999), član Državnega sveta (2002–2007, 2007–) in član Fiskalnega sveta RS (2008–). Kot ekspert je sodeloval s State Planning Commission of the Republic of Guyana in Inter American Development Bank (1983), s Svetovno banko (1982), kot svetovalec UNDP v Bosni in Hercegovini (1996–1997) ter v Moldaviji (1997).

Vseskozi se je ukvarjal z makroekonomsko analizo, analizo ekonomskih sistemov in ekonomsko politiko ter s svojimi analizami poskušal vplivati na gospodarski sistem. V Slovenijo je prinesel sodobne ekonometrične metode.

Med najodmevnejše objave šteje: [1] *Ekonometrični model jugoslovanskega gospodarstva*, EIPF 1980, 165 str.; [2] *The Yugoslav economic systems and their efficiency*, *Economic Analysis*, 1986, vol. 20, no. 1, 31–43; [3] *The quagmire of socialism, Communist economics*, 1989, vol. 1, no. 4, 385–393; [4] *Lessons from the transition process*, *Empirica*, 1993, vol. 20, str. 189–204; [5] *How to create a currency?: the experience of Slovenia*, *Weltwirtschaftliches Archiv*, 1993, bd. 129, h. 2, str. 418–431; [6] *Restructuring by »Firing and Retiring«: The Case of Slovenia*, soavtorja A. A. Landesmann in K. Pichelmann (ur.), *Unemployment in Europe*, MacMillan Press, London, 2000, 374–390;

[7] Transition to a National and Market Economy: A Gradualist Approach, v: M. Mrak, M. Rojec in C. Silva Jauregul (ur.), Slovenia, The World Bank, Washington, 2004, 67–82; [8] Privatization Dilemmas in Slovenia, v: Laszlo Czaba (ur.) Privatization, Liberalization and Destruction: Recreating the Market in Central and Eastern Europe, Ch. 8, Aldershot, Dartmouth Publishing 1994, 153–166, tudi v S. Pejovich: Economics of Property Rights, Elgar Reference Collection, 2001, 451–466; [9] Does foreign direct investment always enhance economic growth?, *Kyklos*, 2003, vol. 56, fasc. 4, str. 493–510; [10] Can Lisbon Strategy create growth and jobs?, v: A. Heshmati, A. Tausch, (ur.) Roadmap to Bangalore?: globalization, the EU's Lisbon process and the structures of global inequality, New York: Nova Science Publishers, 2007, 139–150; [11] Do pensioners endanger fiscal stability in EU countries?, v: *Pensions-An International Journal*, 2008, vol. 13, no. 4, 227–235.

Peter Štih

Rojen 27. novembra 1960 v Ljubljani, dr. zgodovinskih znanosti, redni profesor za srednjeveško zgodovino in pomožne zgodovinske vede na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Do končane gimnazije je živel v Tolminu. Zgodovino je študiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani (1979–1983), kjer je po diplomi postal asistent. Med 1989 in 1992 je na Inštitutu za avstrijske zgodovinske raziskave na Univerzi na Dunaju opravil specializacijo s področja temeljnih zgodovinskih ved in postal njegov član. 1993 je na Univerzi v Ljubljani dosegel doktorat znanosti, postal 1994 docent in je od 2004 redni univerzitetni profesor.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 1. junija 2007.

V središču Štihovega znanstvenega dela je raziskovanje srednjeveške zgodovine alpsko-jadranskega prostora od konca antike pa do vključno 15. stoletja. V tem okviru je raziskoval zlasti naslednje vsebinske sklope: slovanske etnogeneze in državne tvorbe zgodnjega srednjega veka v vzhodnih Alpah; zgodovina srednjeveškega plemstva; oblikovanje dežel v slovenskem prostoru in s tem povezana ustavno-upravna vprašanja; vprašanja identitet in njihovih transformacij; diplomatika in kritika virov; moderna percepcije starejših zgodovinskih obdobj ter stereotipi in miti v slovenskem pogledu na zgodovino. Na osnovi novih konceptualnih izhodišč je napisal tudi nov pregled slovenske srednjeveške zgodovine. V celoti gledano so njegove raziskave precej spremenile ustaljeni pogled na slovenski srednji vek in po mnenju Walterja Lukana, ki je ocenjeval slovensko zgodovinopisje po razpadu Jugoslavije, se je »zgodil s Štihom v slovenski medievistiki po Bogu Grafenauerju jasen paradigmatičen obrat.« Z referati je sodeloval skoraj na šestdesetih simpozijih doma, po srednji Evropi in v ZDA. O mednarodni odmevnosti njegovega dela pričajo številne objave referatov, razprav in monografij v Italiji, Avstriji, Nemčiji, na Poljskem, Madžarskem, Hrvaškem in Nizozemskem. Obsežno je tudi Štihovo organizacijsko in publicistično delo na področju zgodovinske stroke. Od 2000 je glavni in odgovorni urednik Zgodovinskega časopisa, kjer ureja tudi serijo monografskih publikacij v Zbirki Zgodovinskega časopisa. Poleg tega je za objavo pripravil in uredil več monografskih publikacij, ki so izšle pri Slovenski matici, v okviru SAZU in druge. Med 1996 in 2002 je bil eden od urednikov strokovnega področja zgodovina do 1918 pri Enciklopediji Slovenije in je od 2006 član znanstvenega sveta *Fonti per la Storia della Chiesa* in *Friuli – Serie medievale* v Vidmu ter od 2010 tudi tričlanskega znanstvenega sosveta Inštituta za avstrijske zgodovinske raziskave na Dunaju. Kot vodja ali član organizacijskega odbora je sodeloval pri organizaciji več domačih in mednarodnih simpozijev. Je član več strokovnih društev (in podobnih ustanov) doma in v tujini.

Štihova bibliografija obsega več kot petsto dvajset naslovov v razponu od znanstvenih monografij in razprav do ocen in intervjujev. Je avtor ali soavtor štirinajstih monografij, med katerimi je treba izpostaviti njegovo študijo o plemiški klienteli goriških grofov, ki je prva knjiga o srednjeveškem plemstvu v slovenskem zgodovinopisju in je bila prevedena tudi v nemščino (Goriški grofje ter njihovi ministeriali in militi na Kranjskem in v Istri, Ljubljana, 1994, 21997; Studien zur Geschichte der Grafen von Görz, Oldenburg, Wien-München, 1996). Goriškim grofom in srednjeveški goriški zgodovini sta posvečeni tudi knjigi *Villa quae Sclavorum lingua vocatur Goriza* (Nova Gorica, 1999, 192 str.) o najstarejši zgodovini Gorice, ki je bila objavljena še v italijanščini in nemščini, ter *Srednjeveške goriške študije* (Nova Gorica, 2002, 256 str.), v kateri so zbrane nekatere avtorjeve razprave iz te problematike. Skupaj z Vaskom Simonitijem je v več izdajah in redakcijah objavil pregled slovenske zgodovine do konca 18. stoletja (nazadnje: Na stičišču svetov. Slovenska zgodovina od prazgodovinskih kultur do konca 18. stoletja, Modrijan, Ljubljana, 2009, 2010, 375 str.), ki je bil objavljen tudi v hrvaščini (Slovenska povijest do razsvetiteljstva, Matica Hrvatska, Zagreb, 2004, 475 str.) in s pregledom najnovejše dobe Petra Vodopivca še v nemščini (Slowenische Geschichte. Gesellschaft – Politik – Kultur, Leykam, Graz, 2008, 559 str.) ter kot elektronska knjiga tudi v slovenščini in angleščini (Slovenska zgodovina : družba – politika – kultura, 2008, 574 str.; A Slovene history : society – politics – culture, 2008, 573 str.; <http://www.sistory.si/publikacije/>). 2010 je pri ugledni akademski založbi Brill (Leiden-New York) v angleščini izšla njegova monografija *The Middle Ages Between the Eastern Alps and the Northern Adriatic* (481 str.).

2008 je bil izvoljen za dopisnega člana Avstrijske akademije znanosti (Österreichische Akademie der Wissenschaften) na Dunaju, 2010 pa za člana Inštituta za srednjeevropska kulturna srečanja (Istituto per gli Incontri Culturali Mitteleuropei) v Gorici, Italija.

2000 je postal prvi prejemnik nagrade Klio Zveze zgodovinskih društev Slovenije.

Dopisni člani

Arnold Feil
Rudolf Flotzinger
Wolfgang Leopold Gombócz
Hans-Dietrich Kahl
Silvin Košak
Tomaž (Thomas) Marija Božidar Luckmann
Gian Carlo Menis
Hermann Müller-Karpe
Niall O'Loughlin
Slobodan Perović
Helmut Rumpler
Dimitrije Stefanović
Joseph (Jože) Straus
Ivan Supićić
Sergio Tavano
Marija Wakounig

Arnold Feil

Rojen 2. oktobra 1925 v Mannheimu, dr. filozofije, upokojeni profesor muzikologije na Fakulteti za kulturne znanosti Univerze v Tübingenu.

Odraščal je v Ludwigshafnu/Rhein, gimnazijo obiskoval v Mannheimu. Študiral je glasbo (klavir, dirigiranje) na Glasbeni visoki šoli v Mannheimu in Heidelbergu, muzikologijo, latinsko filologijo srednjega veka, zgodovino (srednjega veka), filozofijo in umetnostno zgodovino pa na Univerzi v Heidelbergu, kjer je bil 1954 tudi promoviran za dr. filozofije. Habilitiral se je v Tübingenu 1965. Od 1972 je bil izredni profesor muzikologije na Univerzi v Tübingenu in od 1977/78 redni profesor zgodovine glasbe na Državni visoki šoli za glasbo in upodabljačo umetnost v Hannovru.

Med 1954 in 1958 je bil pooblaščenec za glasbo pri Uradu za kulturo mesta Ludwigshafen/Rhein; od 1959 do 1982 je delal kot učitelj muzikologije na Filozofski fakulteti Univerze v Stuttgartu, hkrati pa tudi učitelj muzikologije na Višji šoli za bibliotekarstvo v Stuttgartu.

Kot učenec heidelberskega in nato münchenskega ordinarija za muzikologijo Thrasyboulosa G. Georgiadesa se je največ ukvarjal z zgodovino evropske glasbe oz. večglasnostjo, ob tem pa se je vedno ukvarjal tudi z izvenevropskimi glasbami in z evropsko ljudsko glasbo oziroma z vplivi evropskih narodnih glasb na nastanek zahodne polifonije. V sklopu teh raziskav je tesno sodeloval s kolegi iz dežel vzhodno od tedanje »železne zavese«, predvsem s kolegi iz DDR, Poljske in Jugoslavije. Od 30. maja 1991 je dopisni član SAZU.

Od 1959 sta se izkristalizirali dve težišči njegovega dela: glasbena edicijska tehnika in raziskave o Schubertu (v povezavi z ustanovitvijo mednarodnega društva Franz Schubert) s ciljem nove izdaje Schubertovih del (ustanovitev vodstva edicije v Tübingenu 1965). Poleg muzikološkega dela v ožjem pomenu se je posvečal tudi praktičnemu glasbenemu delu s Collegium musicum Univerze v Tübingenu in z ansamblom laikov; ob vsem tem pa je bil vodja benda kabaretistične komedijantske skupine Tübinger harmonium comedists.

Dela (izbor): Satztechnische Fragen in den Kompositionslehren von F. E. Niedt, J. Riepel und H. Chr. Koch (disertacija, Heidelberg, 1955); Studien zu Schuberts Rhythmik (habilitacija, München, 1966); Franz Schubert. Die schöne Müllerin, Winterreise (Stuttgart, 1975); Reclams Musikführer Franz Schubert (skupaj z W. Dürr, Stuttgart 1991); Metzler Musik Chronik vom frühen Mittelalter bis zur Gegenwart (Stuttgart, Weimar, 1993, 2. razš. izd. 2005); Zur Genesis der Gattung Lied, wie sie Franz Schubert definiert hat (Muzikološki zbornik XI, Ljubljana, 1975); Die Musikkultur des Mittelmeerbeckens und die abendländische Polyphonie (Report of the Twelfth Congress (IGMW) Berkeley, 1977, Kassel, 1981); Volksmusik und Trivialmusik. Bemerkungen eines Historikers zu ihrer Trennung (Die Musikforschung

XXVI, Kassel, 1973); Goethes und Schuberts »Erlkönig« (Festschrift Rudolf Bockholdt zum 60. Geburtstag, Pfaffenhofen, 1990); Musikwissenschaft für die Praxis. Über musikalische Herausgeberarbeit (Glazba, riječi i slike. Music, words and images, Svečani zbornik za Koraljku Kos, Zagreb, 1999).

Izdajatelj: [1] O. E. Deutsch, Franz Schubert. Themat. Verzeichnis seiner Werke in chronologischer Folge. Neuausgabe in deutscher Sprache (skupaj z W. Aderhold, W. Dürr, Chr. Landon, Kassel, 1978); [2] Franz Schubert. Jahre der Krise 1818–1823 (Kongressbericht Kassel, 1982, Arnold Feil zum 60. Geburtstag, Kassel, 1985); [3] simfonije 1–3 in 4–6, okteti in noneti, dela za klavir in več instrumentov v novi izdaji Schubertovih del.

Rudolf Flotzinger

Rojen 22. septembra 1939 v Vorchdorfu v Zgornji Avstriji, muzikolog. Po glasbeni izobrazbi na humanistični gimnaziji v Kremsmünstru je od 1958 študiral na Glasbeni akademiji na Dunaju (kompozicijo pri Karlu Schiskeju) kot tudi na Univerzi na Dunaju (predvsem muzikologijo pri Erichu Schenku in Walterju Grafu, germanistiko pri Hansu Rupprichu, filozofijo pri Leu Gabrielu in Erichu Heintlu), kjer je bil 1965 promoviran. Med 1963 in 1966 ter 1968 in 1971 je bil asistent na Muzikološkem inštitutu na Univerzi na Dunaju, vmes Humboldtov štipendist v Göttingenu (pri Heinrichu Husmannu). Habilitiral se je 1969 na Dunaju s knjigo o posebni srednjeveški kompozicijski tehniki (t. i. Discantussatz). Od 1971 do 1999 je bil predstojnik Muzikološkega inštituta na Univerzi v Gradcu, 1973 je bil ustanovni član Avstrijske družbe za muzikologijo in dvakrat član direktorija Mednarodne družbe za muzikologijo (Basel). Je dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, izredni član Avstrijske akademije znanosti in član Academia Europæa (London). Dopisni član SAZU je postal 23. maja 1985. Bil je izdajatelj Grazer musikwissenschaftlichen Arbeiten (1975–2001), celotne izdaje del Johanna Josepha Fuxa (1979–1986), Musik alter Meister (1984–1993) in urednik Acta musicologica (1991–1999). Knjige in razprave piše predvsem o zgodovini glasbe v Avstriji, vprašanju zgodnjega večglasja in zgodovini in metodiki muzikologije.

Dela (izbor; celoten seznam do 2009 v: *Sapienti numquam sat. Rudolf Flotzinger zum 70. Geburtstag (= Anklaenge. Wiener Jahrbuch für Musikwissenschaft 2009)*, hg. B. Boisits / C. Szabó-Knotik, Wien, 2009, 285–315).

Knjige: [1] *Die Lautentabulaturen des Stiftes Kremsmünster. Mit musikgeschichtlicher Auswertung der Handschriften L 64 und L 81 sowie thematischem Katalog des Gesamtbestandes*, disertacija, Wien, 1964 (delni natis = *Tabulae Musicae Austriacae 2*, Wien 1965); [2] *Der Discantussatz im Magnus liber und seiner Nachfolge. Mit Beiträgen zur Frage der sogenannten Notre-Dame-Handschriften*, Wien/Köln/Graz, 1969 (= *Wiener musikwiss. Beiträge 8*); [3] *Geschichte der Musik in Österreich zum Lesen und Nachschlagen*, Graz/Wien/Köln, 1988; [4] *Musikwissenschaft an der Universität Graz. 50 Jahre Institut für Musikwissenschaft*, Graz, 1990; [5] *Choralhandschriften österreichischer Provenienz in der Bodleian Library/Oxford*, Wien, 1991 (= *Österreichische Akademie der Wissenschaften, Veröffentlichungen der Kommission für Musikforschung 26*); [6] (skupaj z Egonom Welleszem) *Johann Joseph Fux. Musiker – Lehrer – Komponist für Kirche und Kaiser*, Graz, 1991; [7] *Perotinus musicus. Wegbereiter abendländischen Komponierens*, Mainz u. a., 2000; [8] *Leoninus musicus und der Magnus liber organi* (Kassel etc., 2003); [9] *Von Leonin zu Perotin. Der musikalische Paradigmenwechsel in Paris um 1210* (Bern etc., 2007); [10] *Das sogenannte*

Organum. Zu den Anfängen der kirchlichen Mehrstimmigkeit im Abendland (Graz, 2011).

Članki in razprave: [1] Beobachtungen zur Notre-Dame-Hs. W₁ und ihrem 11. Faszikel, v: Österr. Akad. der Wiss., phil.-hist. Klasse, Anzeiger 105/1968, 1969, 245–262 (= Mitt. der Kommission für Mf. 19); [2] Zur Frage der Modalrhythmik als Antike-Rezeption, v: Archiv für Musikwiss. 29, 1972, 203–208; [3] Versuch einer Geschichte der Landmesse, v: [Kongress-Bericht] Bruckner Symposium Linz 1985, Linz, 1988, 59–72; [4] Die Paraphonista oder: Klangprinzip und Organum, v: Festschrift M. Lütolf, hg. B. Hangartner/U. Fischer, Basel, 1994, 99–111; [5] Die Wiener musikalische Schule des 18. Jh., nebst einigen Folgerungen für die Musikgeschichtsschreibung, v: Studien zur Musikwiss. 44, 1995, 31–46; [6] Moderne Musik – Musik der Moderne. Ausgangsüberlegungen und -hypothesen, v: Studien zur Moderne 1, hg. R. Haller, Wien/Köln/Weimar, 1996, 199–266; [7] Petrus cantor e la musica, v: Musica e storia 6/2, 1998, 257–267; [8] Bruckners Rolle in der Kulturgeschichte Österreichs, v: [Kongress-Bericht] Berlin, 1996 (= Beihefte zum Archiv für Musikwiss. 45), Stuttgart, 1999, 9–24; [9] Zur Übernahme der Liniennotation durch die Benediktiner im deutschen Sprachraum, v: Die Klöster als Pflegestätten von Musik und Kunst (= Michaelsteiner Konferenzberichte 55), Michaelstein, 1999, 75–86; [10] Wurzeln, Muster und Mutterdisziplinen der modernen Musikwissenschaft, v: Musicologica Austriaca 21, Wien, 2002, 217–232; [11] Musikwissenschaftliche Terminologie – nicht nur eine Frage der Mode, v: Festschrift für Gernot Gruber zum 65. Geburtstag, hg. J. Brüggel et al., Tutzing, 2004, 537–560; [12] Hausegger zwischen Hanslick und Adler, v: [Kongress-Bericht] Musikwissenschaft als Kulturwissenschaft damals und heute (= Wiener Veröff. zur Musikwiss. 40), hg. Th. Antonicek/G. Gruber, Tutzing, 2005, 141–154; [13] Die Trienter Codices: Rezeptions- und Bedarfsfragen, v: Wiener Quellen der älteren Musikgeschichte zum Sprechen gebracht (= Wiener Forum für ältere Musikgeschichte 1), hg. B. Lodes, Tutzing, 2007, 205–228; [14] Zu den Instrumentalformen im Barock – mit besonderem Blick auf Wurzeln der sog. Sonatenform, v: Musicologica Austriaca 27 (2008), 45–60; [15] Zur Typenvariation des Barock, v: Studien zur Musikwiss. 55 (Tutzing, 2009), 121–167; [16] Zum Beginn der rationalen Zeitmessung in der abendländischen Musik, v: Phänomen Zeit. Dimensionen und Strukturen in Kultur und Wissenschaft, hg. D. Goltschnigg, Tübingen, 2011, 321–325; [17] Repertoire, Umfeld und Stil der habsburgischen Hofkapellen im 15. Jahrhundert, v: [Kongress-Bericht] Die Wiener Hofmusikkapelle III. Gibt es einen Stil der Hofmusikkapelle?, hg. H. Krones et al., Wien/Köln/Weimar, 2011, 1–44.

Izdajateljstvo: [1] Musikgeschichte Österreichs, Graz/Wien/Köln, 1977–1979, druga izdaja Wien/K./Weimar, 1995 (skupaj z G. Gruber); [2] Musik in der Steiermark. Katalog der Landesausstellung 1980, Graz, 1980; [3] Trienter Codices, Siebente Auswahl (= Denkmäler der Tonkunst in Österreich 120), Graz/Wien, 1970; [4] Wolfgang Schmeltzl, Guter, seltzsamer und kunstreicher deutscher Gesang (= Denkmäler der Tonkunst in Österreich 147/148), Graz, 1990; Oesterreichisches Musiklexikon 1–5, Wien, 2002–2006.

Wolfgang Leopold Gombócz

Rojen 28. septembra 1946 v Potrni pri Radgoni na Štajerskem v Avstriji. Upokojeni redni profesor za zgodovino filozofije Univerze v Gradcu. Dopisni član SAZU od 7. junija 2001.

Starša Margareta Trummer (rojena 5. 1. 1925) in Ferdinand Gombócz (1919–2010) sta mu nudila srečno družinsko življenje. Otroštvo je preživel v dvojezičnem, slovensko-nemškem radgonskem trikotniku. Septembra 1952 je začel obiskovati osnovno šolo v bližnji Radgoni, 1957 pa je bil sprejet na škofijsko gimnazijo v Gradcu, na kateri je 1965 opravil tudi maturo. Humanistična gimnazija mu je omogočila osemletni študij latinščine in šestletni študij grščine. Pisni del zrelostnega izpita je bil sestavljen iz latinščine, grščine, nemščine in matematike, ustni pa iz matematike, grščine in filozofije. V času šolanja se je učil tudi violine, igral v šolskem orkestru in pel basbariton v zboru škofijske gimnazije.

Študij katoliške teologije je vpisal v zimskem semestru 1965/66 na Univerzi v Gradcu, v zimskem semestru 1966/67 pa še študij filozofije in orientalistike na filozofski fakulteti. Dva akademska semestra je nato s pomočjo štipendije DAAD študiral na Univerzi v Göttingenu in poslušal predavanja profesorjev Wolfganga Wielanda, Olafa Weldinga, Erharda Scheibeja, Günterja Patziga, Carla Andresena in Carstena Colpeja. Nato je 1977 študiral tudi v Manchesteru (Victoria University), kjer sta mu predavala Desmond P. Henry in Czesław Lejewski.

Na Teološki fakulteti Univerze v Gradcu je 1968 postal demonstrator, nato pogodbeni asistent, 1972 pa univerzitetni asistent s področja antike in krščanstva. Naziv magistra teologije je dobil 1971, 1975 pa je bil promoviran kot doktor filozofije. Tema filozofske disertacije je bil dokaz o bivanju Boga iz Anzelmovega Proslogiona. Takoj so mu ponudili mesto asistenta na Inštitutu za filozofijo na Duhoslovni fakulteti, na kateri je izvajal tako pedagoško kot raziskovalno dejavnost vse do 2010. Pedagoško dejavnost pa je v skrajni obliki opravljal tudi po upokojitvi v zimskem semestru 2010/11.

Kot gostujoči profesor je v akademskem letu 1977/78 predaval na Univerzi Colorado (Bulder v ZDA), 1982/83 na Univerzi Arizona (Tucson v ZDA), 1995 in 1998 na Madžarskem (Pécs), 1993/94 in 1996 pa tudi na ljubljanski in mariborski univerzi. Na Univerzi v Gradcu je bil habilitiran 1981 in postal redni profesor 1997. Od 2005 do 2010 je bil predsednik komisije za kurikulum psihologije in filozofije na Univerzi v Gradcu.

Pri raziskovalnem delu se je osredotočil na patristiko, pozno antiko in srednji vek. Konec sedemdesetih let ga je znani nemški strokovnjak za zgodovino filozofije Wolfgang Röd kot urednik založbe Beck povabil, naj napiše knjigo *Filozofija iztekajoča se antike in začenjajočega se srednjega veka* za

IV. zvezek več knjig obsegajoče zbirke.

Sodeloval je pri ustanavljanju internacionalne bibliografije avstrijske filozofije. Kot soorganizator vrste mednarodnih kongresov o Francetu Vebru, Meinongovem učencu, dediču njegove knjižnice, ki jo je Veber, ko je 1920 sprejel predavanja na filozofskem oddelku in postal utemeljitelj sodobne slovenske filozofije, prenesel iz Gradca na filozofsko fakulteto ljubljanske univerze, je poskrbel za ohranitev spomina nanj tudi v Avstriji.

Kot glavni pobudnik delovanja za ohranitev slovenske narodne skupnosti na avstrijskem Štajerskem je bil 1988 med ustanovitelji Kulturnega društva 7. člen za štajerske Slovence in njegove revije Signal. Zaradi tega je, med drugim, postal tudi tarča pisemskega bombnega atentatorja Franza Fuchsa.

Hans-Dietrich Kahl

Rojen 4. junija 1920 v Dresdnu, zgodovinar, upokojeni univerzitetni profesor za zgodovino srednjega veka na Zgodovinskem inštitutu Univerze v Giessnu.

Po služenju vojaškega roka (zaradi delne invalidnosti pretežno na tako imenovanem »domovinskem vojnem območju«) in študiju (zgodovina, germansko jezikoslovje, klasična filologija, študij religije) se je zaposlil kot gimnazijski profesor zgodovine, nemščine in latinščine v Hamelnu in Hannoveru. V tem času je sprejel vabilo v Delovno skupino za raziskovanje religij, nemško vejo mednarodne raziskovalne organizacije za raziskovanje religij. Postal je tudi član odbora Ministrstva za kulturo, izobraževanje in verske zadeve Spodnje Saške z nalogo, da bi pripravil smernice za nekonfesionalno zasnovano izobraževanje na področju komparativne religiologije. Leta 1953 je začel objavljati zgodovinske razprave. 1957 je kot zunanji (izredni) študent Univerze v Göttingenu dosegel doktorski naslov. 1959 se je habilitiral s področja srednjeveške zgodovine na Univerzi v Giessnu, ki je bila po daljši prekinitvi delovanja v obnovi. V tem času je bil asistent na oddelku Zgodovina in jeziki v okviru univerzitetnega Inštituta za kontinentalno agrarno in gospodarsko zgodovino, kjer je navezal prve stike tudi s strokovnjaki iz tedanjega »Vzhodnega bloka«. 1961/62 je kot asistent prvič izvajal samostojna predavanja, dokler ni bila ponovno ustanovljena posebna katedra za to znanstveno področje. Po habilitaciji (1964) se je kot univerzitetni docent zaposlil na novo ustanovljenem zgodovinskem inštitutu, kjer je leta 1970 postal izredni profesor. 1965 je postal član Zgodovinske komisije v Berlinu (Historische Kommission zu Berlin, od 1996 kot emeritus) in član Znanstvenega kroga za Srednjo Nemčijo (Wissenschaftlicher Arbeitskreis für Mitteldeutschland, ukinjenega leta 1990). Leta 1978 ga je Svobodna akademija e. V. (Freie Akademie e. V.), privatna izobraževalna ustanova, ki je versko in politično neodvisna in deluje izven univerze, imenovala za svojega svetovalca. 2004 je bil odlikovan s častnim članstvom v tej organizaciji.

1985 se je redno upokojil, pri tem pa je nadaljeval svoje raziskovalno in publicistično delo. Od 1983 do 1995 je bil član Duhovnega sveta (Geistiger Rat) Nemške verske skupnosti unitaristov, zadnja štiri leta njegov predsednik. Deležen je bil priznanja dveh tujih akademij, ki sta ga izvolili za dopisnega člana: v letu 1998 Polska Akademia Umiejętności, 12. junija 2003 pa SAZU. Kot dvakratni vdovec živi v tretji zakonski zvezi in ima enega sina.

Kahlovo glavno raziskovalno področje je zgodnja doba slovansko-nemške konfrontacije, za katero se je začel zanimati že v šolskih letih, k čemur ga je spodbujala bližina poselitvenega prostora Sorbov. Na tem področju je uvedel namesto dotedanjih regionalno usmerjenih in tematsko izoliranih raziskav in metod primerjalne študije, v katere je vključil celotno stično ob-

močje od alpsko-jadranskega območja do Baltskega morja. S tem je v več pogledih postavil most do raziskovalnih tem, ki so bile v medsebojni povezavi. Te raziskovale teme so se odpirale predvsem v zgodovini pokristjanjevanja Srednje in Severne Evrope. Pojavila so se specialna vprašanja, kot na primer, ali so se tedanje misijonske metode na nemškem ozemlju razlikovale od onih v slovanskem svetu. Odgovori na to vprašanje so zahtevali opustitev dotlej uveljavljenega opisovanja golih dejstev. Namesto tega so zahtevale vključevanje osnovne stopnje, kar pomeni po eni strani upoštevanje teološko-kanonskih pogojev za delo misijonarjev in – gledano z vidika zgodovine vere – po drugi strani upoštevanje izhodiščnega mesta nasprotne strani v okviru germanske in slovanske arheologije. Tu in tam so na tem pristopu temeljile primerjalne študije o verskih simbolih države v srednjem veku. Bolj univerzalno so bile zasnovane razprave, ki so sledile, in sicer o vprašanju nacionalizma, o vprašanju Judov in o primerjalni zgodovini denarništva kot ogledala gospodarske zgradbe »starega cesarstva«.

Prijazen odziv, na katerega so naletele Kahlove študije na Poljskem že v petdesetih letih, kažejo na to, da je avtor utrl poti zgodovinskemu raziskovanju, ki je vodilo k mednarodnemu razumevanju, medtem ko je to nekdanje tako razumevanje oviralo. Obe omenjeni odlikovanji inozemskih akademij pomenita dobrodošlo potrditev tega dosežka.

Rezultati Kahlovega znanstvenega dela so objavljeni v štirih monografijah, okrog sto člankih večjega obsega in v vrsti krajših prispevkov. Najpomembnejša dela so naslednja: [1] *Slawen und Deutsche in der brandenburgischen Geschichte des 12. Jh. Die letzten Jahrzehnte des Landes Stodor* (Mitteldeutsche Forschungen 30/I–II), Köln - Graz, 1964; [2] *Der Staat der Karantanen. Fakten, Thesen und Fragen zu einer frühen slawischen Machtbildung im Ostalpenraum* (= Supplement k zborniku: *Slovenija in sosednje dežele med antiko in karolinško dobo*, ur. R. Bratož), Ljubljana, 2002.

Pomembnejše razprave so zbrane v dveh obsežnih antologijah: [1] *Streifzüge durch das Mittelalter des Ostalpenraums* (ur. R. Bratož - P. Štih), Ljubljana, 2008 (s popolno bibliografijo Kahlovih objav do konca 2007 na str. 9–18); [2] *Heidenfrage und Slawenfrage im deutschen Mittelalter. Ausgewählte Studien 1953–2008* (East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, vol. 4), Leiden, Boston 2011.

Gl. tudi: J. Strzelczyk, Hans-Dietrich Kahl jako badacz dziejów dawnej Słowiańszczyzny, v: *Roczniki Historyczne* 69 (Poznań - Warszawa, 2003), 202–217.

Silvin Košak

Rojen 3. marca 1942 v Mariboru, dr. znanosti, znanstveni sodelavec pri Akademiji znanosti in književnosti (Akademie der Wissenschaften und der Literatur) v Mainzu.

Po maturi (Klasična gimnazija v Mariboru) se je 1960 vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, kjer je študiral indoevropsko primerjalno jezikoslovje (pod A) pri prof. Bojanu Čopu in arheologijo (pod B) pri prof. Josipu Korošcu kot glavnem mentorju. Po diplomi je absolviral tečaj iz etruskologije in italških starožitnosti, ki ga je vodil prof. Massimo Pallottino na Italijanski univerzi za tujce (Università italiana per stranieri) v Perugii ter se nato izpopolnjeval v etruščanski epigrafiji pri prof. Ambrosu Pfiffihu na Dunaju.

V letih 1967–1969 se je specializiral v hetitologiji pri prof. Heinrichu Ottnu v Marburgu na Lahni. S tako pridobljenim znanjem je 1969 na ljubljanski univerzi predložil magistrsko nalogo EZEN nuntarrijašhaš (CTH 626) in dobil naziv magistra hetitologije. Od 1969 do 1975 je bil zaposlen kot asistent prof. Čopa na novo ustanovljeni Katedri za staro orientalistiko, za katero je zasnoval učni načrt in ga z vajami, seminarji in predavanji tudi izpeljal.

Leta 1975 je doktoriral z disertacijo Geografski in politični položaj aravskih dežel. Ker zaradi pomanjkanja literature resno raziskovalno delo ni bilo mogoče, se je preselil v Oxford, kjer je deloval kot bibliotekar v Taylorian Institution Library, obenem pa se je posvetil hetitski problematiki kot samostojni raziskovalec. Tukaj je lahko zbral material za svojo habilitacijsko delo, obdelavo hetitskih inventarnih tekstov, kar je finančno podprla nagrada Sklada Sedmih stebrov modrosti (Seven Pillars of Wisdom Trust, tj. sklad T. E. Lawrencea Arabskega). Glavni interes pri proučevanju te zvrsti tekstov je bil v raziskavi uporabe železa v bronastodobni hetitski državi. Ta zvrst je tudi leksikalno izredno zahtevna, ker imen orodja, orožja, nakita in oblačil v drugih tekstih ni najti. To ga je privedlo do poglobljenega zanimanja za leksikografijo in je med 1980 in 1985 delal kot znanstveni sodelavec pri osrednjem hetitološkem projektu Chicago Hittite Dictionary na Orientalističnem inštitutu Univerze v Chicago (The Oriental Institute, University of Chicago). V tem času je za slovar obdelal večino gesel pod črkama N in P. 1985 se je odzval vabilu Akademije znanosti in književnosti v Mainzu, naj se pridruži Komisiji za Stari vzhod, odsek Hetitske raziskave, kjer deluje še naprej tudi po upokojitvi 2007. Ob tej priložnosti so mu kolegi z vsega sveta posvetili zbornik razprav *Tabularia Hethaeorum. Hethitologische Beiträge Silvin Košak zum 65. Geburtstag*. D. Groddek, M. Zorman (Eds.). Wiesbaden: Harrassowitz (Dresdner Beiträge zur Hethitologie 25). Vmes je v akademskem letu 1986/87 na vabilo Inštituta za zgodovino starih civilizacij pri Severovzhodni pedagoški univerzi v Changchunu (The Institute for the

History of Ancient Civilizations, North-East Normal University) uvedel študij hetitologije na Kitajskem. Tukaj ga je tudi dosegla novica, da se je na Filozofski fakulteti v Ljubljani habilitiral za izrednega profesorja.

Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 21. maja 2009.

Težišče Košakovega dela na področju hetitologije so leksikografija, ki je osnovni pogoj za razumevanje besedil, zgodovina in kronologija hetitske države ter njena organizacija in politična struktura. Sem spadajo kraljevski dekreti in pravilniki za razne skupine funkcionarjev. Na uporabne predmete vsakdanjega življenja in s tem na trgovino in obrt je mogoče sklepati iz inventarnih tekstov. Vse to je ohranjeno na okrog 25.000 odlomkih hetitskih besedil, ki so jih arhivirali pretežno v štirih večjih knjižnicah v Hattuši, hetitskem glavnem mestu. Za pregled knjižničnih fondov je bilo treba zbrati banko podatkov, ki je postala osnova za dolgoletni projekt Konkordanca hetitskih klinopisnih tekstov, ki je zdaj dostopna tako v knjižni obliki kot na spletni strani pod www.hethiter.net oz. <http://www.hethport.uni-wuerzburg.de/hetkonk>, kjer je aktualizirana dvakrat na leto.

Najpomembnejša dela: [1] *The Rulers of the Early Hittite Empire*. Tel Aviv 7, 163–168, 1980; [2] *Dating of Hittite Texts: A Test*. *Anatolian Studies* 30, 31–39, 1980; [3] *Hittite Inventory Texts (CTH 241–250)*. Heidelberg: Carl Winter-Universitätsverlag. (Texte der Hethiter 10), 1980; [4] *The Gospel of Iron*. Kaniššuwat. A Tribute to Hans Gustav Güterbock on his 75th Birthday, May 27, 1983. H. A. Hoffner, G. M. Beckman (Edd.). Chicago: The Oriental Institute of the University of Chicago, 125–135, 1986; [5] *Ein hethitischer Königserlaß über eine gesellschaftliche und wirtschaftliche Reform*. *Documentum Asiae Minoris Anriquae: Festschrift für Heinrich Otten zum 75. Geburtstag*. E. Neu, Ch. Rüster (Edd.). Wiesbaden: Harrassowitz, 195–202, 1988; [6] *Night and Day, in War and in Peace*. *Journal of Ancient History* 5, 77–86, 1989; [7] *Konkordanz der Keilschrifttafeln I–III/2*. Wiesbaden: Harrassowitz. (Studien zu den Boğazköy-Texten 34, 39, 42, 43), 1992–1999; [8] *Die Stadtwerke von Hattuša*. *Linguistica* 33, 107–112, 1993; [9] *The Palace Library »Building A« on Büyükkale*. *Studio historiae ardens. Ancient Near Eastern Studies Presented to Philo H. J. Houwink ten Cate on the Occasion of his 65th Birthday*. Th. P. J. van den Hout, J. de Roos (Edds.) Leiden: Nederlands Instituut voor Het Nabije Oosten; Istanbul: Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut, 173–179, 1994; [10] *Konkordanz der hethitischen Keilschrifttafeln 1–5*. Wiesbaden: Harrassowitz (Hethitologie Portal Mainz – Materialien 1–5), 2005.

Tomaž (Thomas) Marija Božidar Luckmann

Rojen 14. oktobra 1927 na Jesenicah, sin Karla Luckmanna in Verene, roj. Vodušek. Po osnovni šoli v rojstnem kraju in treh letih klasične gimnazije v Ljubljani je nadaljeval gimnazijo v Celovcu, Beljaku in na Dunaju. Tam je po vrnitvi iz vojnega ujetništva leta 1946 maturiral.

Pred emigracijo v ZDA je študiral filozofijo, jezikoslovje, literaturo in zgodovino na univerzah na Dunaju in v Innsbrucku. Graduate Faculty of Political and Social Science, New School of Social Research v New Yorku, mu je podelila M. A. iz filozofije (1953) s študijo Albert Camus kot moralni filozof, in Ph. D. iz sociologije (1956) s primerjalno analizo štirih nemških protestantskih župnij, in sicer na osnovi njegovega asistentskega dela (1953–1956) pri raziskavi razvoja cerkva in religije v povojni Nemčiji, ki jo je vodil prof. Carl Mayer pri Institute of World Affairs v New Yorku.

Od 1956 do 1960 je poučeval sociologijo na Hobart in William Smith Colleges (Geneva, N. Y.), od 1960 do 1965 pa kot asistent in izredni profesor na svoji almi mater v New Yorku. 1965 je postal redni profesor sociologije na univerzi v Frankfurtu. Od 1970 do upokojitve 1994 je bil redni profesor na univerzi v Konstanci. Potem je tam še osem let vodil raziskave vsakdanje komunikacije v okviru raziskovalnega oddelka Literatur und Anthropologie.

Gostujoči profesor je bil na univerzah v Freiburgu, na Dunaju, v Bernu, na University of Wollongong, N. S. W., Harvard Divinity School, Boston University, in za krajše obdobje na univerzah v Bayreuthu, Sankt Peterburgu (European University) in Moskvi (MGIMO). Na univerzi v Salzburgu je Honorarprofessor. Predaval je na slovenskih, ameriških, kanadskih, angleških, škotskih, avstralskih, novozelandskih, nemških, avstrijskih, švicarskih, norveških, švedskih, francoskih, italijanskih, španskih, portugalskih, nizozemskih, belgijskih, čeških, hrvaških, južnoafriških, japonskih in argentinskih univerzah.

1981 in 1982 je bil »Fellow« na Institute of Advanced Studies of Behavioral Science v Stanfordu v Kaliforniji.

Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 27. maja 1997.

Na filozofski in znanstveni poti je sledil Husserlovi fenomenologiji, ki so mu jo posredovali Dorion Cairns, Alfred Schutz in Aron Gurwitsch. S sociološkimi raziskavami je začel na področju religije. To ga je privedlo k poskusu antropološke preusmeritve sociologije religije. Zanimal se je za probleme družbene mobilitete in osebne identitete. Največji del svojega znanstvenega dela je pod vplivom Schutza, Durkheima, Maxa Weberja in Marxa posvetil teoriji družbene geneze znanja, predvsem predteoretičnega vsakdanjega pojmovanja stvarnosti in delovanja v njej. Po teoretičnih publikacijah je s Petrom Bergerjem pred več kot petinštiridesetimi leti zasnoval empirični

pristop k raziskavi tega področja. V zadnjih desetletjih svoje znanstvene kariere je z vrsto kolegov in kolegic na podlagi obsežnih posnetkov z metodami sekvenčne analize komunikativnih zvrsti poučeval vsakdanjo komunikacijo v družinah, bolnišnicah, pri svetovalnih agencijah, gasilcih, ekoloških skupinah, na cerkvenih prireditvah itn. Obdelane so bile komunikacije, ki so najbolj pomembne za pojmovanje stvarnosti, namreč rekonstrukcija bližnje in oddaljene preteklosti ter različne zvrsti neposrednega in posrednega moraliziranja. Raziskave je podpiral nemški znanstveni sklad, deloma pa tudi sklad Bertelsmann in Volkswagenstiftung.

Častni doktorat so mu podelile univerze Linköping, Ljubljana, Trondheim (Norsk Teknologisk Univerzitet), Trier in Buenos Aires.

Je častni član slovenskega sociološkega društva in sekcije za sociologijo religije nemškega sociološkega društva. Prejel je priznanje za celotno znanstveno delo nemškega sociološkega društva.

Je član Liechtenstein PEN Club, Society for Slovene Studies, International Sociological Association, Deutsche Gesellschaft für Soziologie.

Publikacije: [1] *The Invisible Religion*, New York, 1976 (prevod v slovenščino, nemščino, italijanščino, španščino, portugalščino, poljščino, norveščino, japonščino, kitajščino); [2] *The Sociology of Language*, Indianapolis, 1975; [3] *Die Soziologie der Sprache* (Bd. 13, Handbuch der empirischen Sozialforschung (ur. René König), Stuttgart, 1979; [4] *Life-World and Social Realities*, London, 1983 (tudi v nemščini); [5] *Theorie sozialen Handelns*, Berlin - New York, 1992 (tudi v španščini); [6] *Wissen und Gesellschaft*, Konstanz, 2002; [7] *Lebenswelt, Identität und Gesellschaft*, Konstanz, 2007; [8] *Družba, komunikacija, smisel, transcendenca* (ur. Vinko Potočnik in Igor Bahovec); [9] *Die Strukturen der Lebenswelt I* (z Alfredom Schützem), Neuwied/Darmstadt 1975; II, Frankfurt/Main, 1984 (tudi v angleščini in madžarščini); [10] *The Social Construction of Reality* (s Petrom Bergerjem), New York, 1966 (prevodi v slovenski, nemški, francoski, italijanski, španski, katalonski, portugalski, poljski, ruski, bolgarski, danski, norveški, švedski, grški, finski, madžarski, kitajski in japonski jezik); [11] *Modernity, Pluralism and the Crisis of Meaning* (s Petrom Bergerjem), (tudi v nemščini, španščini in slovenščini); [12] *Der kommunikative Aufbau der Moral, I* (Struktur und Dynamik der Formen moralischer Kommunikation), II (Von der Moral zu den Moralen) (z Jörgom Bergmannom in drugimi), Opladen/Wiesbaden, 1999.

Čez sto prispevkov k filozofskim in sociološkim zbornikom (okoli deset z drugimi) in okoli petdeset člankov v znanstvenih revijah (okoli pet z drugimi).

Priredil nekaj zbornikov (pet z drugimi).

Recenzent za ameriške (ZDA, Kanada), nemške, švicarske in avstrijske znanstvene sklade in za (evropske in ameriške) sociološke in teološke revije.

Član uredništev ameriških, švicarskih, nemških in dveh slovenskih (Družboslovne razprave, Poligrafi) družboslovnih in filozofskih revij.

Gian Carlo Menis

Rojen 10. decembra 1927, študiral na Teološki fakulteti v Vidmu (Scuola di Teologia di Udine), nato pa na Papeškem inštitutu za krščansko arheologijo v Rimu (Pontificio Istituto di Archeologia Cristiana), kjer je 1956 dosegel doktorat znanosti s tezo o zgodnjekrščanskih cerkvah v severnih škofijah oglejske metropolitanske cerkve. Delo je izšlo med publikacijami omenjenega inštituta (*La basilica paleocristiana nelle diocesi settentrionali della metropoli d'Aquileia*, *Studi di antichità cristiana* 24, Città del Vaticano 1958).

Kot univerzitetni učitelj je na Teološki fakulteti v Vidmu/Udine dve desetletji predaval cerkveno zgodovino in patrologijo. Od 1963 do 2010 je bil direktor Škofijskega muzeja (Museo diocesano), ki je bil po potresu 1976 prestavljen v Palačo patriarhata v Vidmu z novim imenom Škofijski muzej in Tiepolove galerije (Museo Diocesano e Gallerie del Tiepolo). Petnajst let je bil direktor Deželnega centra za katalogizacijo in restavracijo (Centro regionale di catalogazione e restauro). Je član Zgodovinskega društva za Furlanijo (Deputazione di storia patria per il Friuli), ki mu je tudi predsedoval, prav tako je bil direktor njegovega glasila *Memorie Storiche Forogiuliesi*, poleg tega je član Zgodovinskega društva Benečij (Deputazione di Storia patria delle Venezie). 1978 je postal doctor honoris causa Univerze v Vidmu. Objavil je veliko arheoloških in zgodovinskih razprav o Ogleju, Furlaniji in drugih deželah Italije. V zadnjem obdobju se je posvečal raziskovanju velikega beneškega slikarja Gian Battista Tiepola, umetnika, ki ga je povabil patriarh in je nato napravil iz Vidma »Tiepolovo mesto«. Njegova Zgodovina Furlanije (*Storia del Friuli*) je izšla v desetih izdajah. Vodil je arheološke raziskave v krajih Sesto al Reghena, Buja in Nimis ter objavil znanstvene rezultate teh raziskav v reviji *Aquileia nostra*.

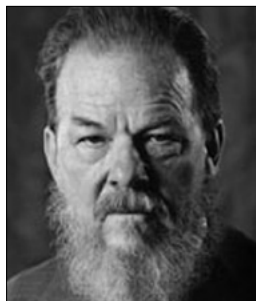
V Vatikanu je sodeloval v Papeški komisiji za [zgodovinsko-umetniško] kulturno dediščino Katoliške cerkve (Pontificia Commissione per i beni culturali ecclesiastici della Chiesa) in v tem okviru nastopil z znanstvenimi prispevki na simpozijih v Rimu, Meksiku, na Malti in drugod. V Rimu je postal član Komisije za umetniške stvaritve (Commissione per le opere d'arte) pri ministrstvu za kulturo italijanske vlade. Sedaj je predsednik Škofijskega muzeja in Tiepolovih galerij v Vidmu.

Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 27. maja 1997.

Izbor objav od leta 2000: [1] *Auguris pal 2000 !*, v: *Buje pore nuje!* 19 (2000) 5; [2] *Doi Vescui*, v: *Buje pore nuje!* 20 (2001) 8; [3] *Araldiche bujese*, v: *Buje pore nuje!* 21 (2002) 16–20; [4] *Nadâl dal Signôr te poesie di San Paulin Patriarcje d'Aquilée*, v: *Buje pore nuje!* 22 (2003) 7–10; [5] *Il Tiepolo nel Palazzo patriarcale di Udine, Pordenone 2004* (monografija, 126 strani); [6] *Il »Martiri di San Laurinz« di Zuan Batiste Grassi (1558) al torne te Plêf*

di Buje, v: Buje pore nuje! 23 (2004) 7–9; [7] I Plevans di Buje tal secul XX, v: Buje pore nuje! 24 (2005), 17–20; [8] Ein grosser Freund von Buja Mons. Eberhard Mülbacher, v: Buje pore nuje! 25 (2006), 17; [9] Città del Tiepolo. Udine, Udine, 2007 (monografija, 160 strani); [10] Il »Museo Diocesan e Galariis dal Tiepolo«, v: Buje pore nuje! 26 (2008) 7–9; [11] Il Professore Giuseppe Scarpāt raffinato studioso bresciano di origine friulana, v: Buje pore nuje! 28 (2009) 170; [12] I tresintecinquant’ains de gleseute di Sant Josef a Ursinins Pizzul, v: Buje pore nuje! 29 (2010) 7–10; [13] Storia di Buja, Porde- none, 2010 (monografija, 104 strani); [14] Il Friuli ed i Patriarchi di Aquileja, ad Aquileja (558–568), a Grado (568–607), a Cormons (607–737), a Cividale (737–1077) ed a Udine (1077–1751), Udine, 2011 (monografija, 248 strani); [15] I Papi di Roma ed i Patriarchi di Aquileja, v: Buje pore nuje! 31 (2012).

Hermann Müller-Karpe

Rojen 1. februarja 1925 v Hannau, dr. arheoloških znanosti, upokojeni redni profesor za prazgodovinsko arheologijo v Frankfurtu na Majni (Johann Wolfgang Goethe-Universität) in direktor Inštituta za splošno in primerjalno arheologijo v Bonnu (Institut für Allgemeine und Vergleichende Archäologie).

Promoviral je 1948 pri prof. Geru von Merhartu v Marburgu na Lahni z disertacijo, ki obravnava kulturo žarnih grobišč na območju Slovenije (Beiträge zur Urnenfelderkultur in Südalpen). Že kot študent je sodeloval s spomeniškovarstveno službo v Celovcu in Ljubljani in na ta način temeljito spoznal arheološko gradivo s slovenskega ozemlja, ki se mu je pozneje posvetil v številnih študijah. Na začetku akademske kariere je bil zaposlen v muzejih v Kasslu (1948–49) in Münchnu (1950–58), po habilitaciji 1958 pa je bil najprej profesor na univerzi v Würzburgu, nato pa od 1963 do upokojitve na univerzi v Frankfurtu.

Dopisni član SAZU je od 27. maja 1993.

Kot učenec Gera von Merharta je odlično nadaljeval in dopolnjeval njegovo delo. V svojem habilitacijskem delu Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen pa je že uveljavil svoj koncept prazgodovinske arheologije. V njem je za celotni evropski prostor utemeljil kronologijo pozne bronaste dobe, ki je kljub številnim novim odkritjem obdržala svojo veljavo vse do danes. Najdbe s slovenskega ozemlja imajo v njem pomembno, za Srednjo Evropo prav ključno mesto. Že v tem delu so opazne njegove posebne odlike: suvereno poznavanje gradiva na izredno širokem prostoru in premišljena metodologija, ki mu je omogočila uporabo arheoloških virov za utemeljena zgodovinska spoznanja. Svoje delo je načrtno in energično nadaljeval in izpopolnjeval, pri čemer mu je pomagal izjemen organizacijski talent.

To najboljše dokazuje njegov projekt zbirke Prähistorische Bronzefunde, v kateri je do danes izšlo že okrog 180 zvezkov izpod peres strokovnjakov iz skoraj vseh evropskih držav. Cilj te zbirke je sistematična objava celotnega arheološkega gradiva bronaste in starejše železne dobe Evrope, torej naj bi bila nekaj podobnega, kot je bil Mommsenov Corpus inscriptionum latinarum za rimsko zgodovino. Svojo skrb za izdajo arheoloških virov pa je dopolnjeval s teoretičnimi razmišljanji, kako najti skladno razmerje med viri in teorijo, da lahko izrazi zgodovinska spoznanja v času, ki še ne pozna pisnih virov. Omeniti velja njegovo delo Archäologie und Geschichtsbewußtsein (1982).

V današnji arheološki vedi je izjemna osebnost. V času vedno večje specializacije in delitve vede po posameznih časovnih in geografskih enotah, tematskih in problemskih sklopih obvlada celotno, ne le evropsko, temveč svetovno arheologijo. V njej tudi ustvarjalno dela. Rezultat njegovega enor-

mnega znanja in trdnega koncepta je njegovo epohalno delo *Handbuch der Vorgeschichte I–IV* (1966–1980), ki na 3100 straneh in 2000 celostranskih tablah slikovnega gradiva obravnava celotno svetovno arheologijo od paleolitika pa vse do zatona bronaste dobe – do leta 1000 pr. n. št., tj. do rojstva grške civilizacije. Po zaključku tega dela sta Nemški arheološki inštitut v Berlinu in Ministrstvo za zunanje zadeve Zvezne republike Nemčije v znak priznanja za njegovo delo ustanovila prav zanj Inštitut za splošno in primerjalno arheologijo v Bonnu, kjer je bil Müller-Karpe ravnatelj vse do upokojitve. Tudi tu je bil izredno delaven, saj je inštitut v nekaj letih njegovega ravnanja izdal 44 zvezkov publikacij, v katerih prinaša gradivo iz dežel tako Starega kot Novega sveta (*Allgemeine und Vergleichende Archäologie/AVA/-Materialien* 1–30), študije s tega področja (*AVA-Beiträge* 1–4 in *AVA-Forschungen* 1–5) ter gradivo kolokvijev (*AVA-Kolloquien* 1–5), ki jih je organiziral in na katerih so sodelovali znanstveniki vsega sveta. Müller-Karpe pa ni bil le izdajatelj in urednik teh publikacij, ampak tudi avtor številnih znanstvenih razprav in knjig. Že v pokoju je napisal obsežno univerzalno svetovno zgodovino od paleolitika do 2. stoletja pr. n. št. z naslovom *Grundzüge früher Menschheitsgeschichte*.

Dela Müller-Karpeja predstavljajo doslej edinstveno sintezo o svetovni prazgodovinski arheologiji. V njegovem izjemno širokem znanstvenem delu imajo študije, ki zadevajo slovensko prazgodovino – tej se je vse do pozne starosti vedno znova posvečal – nesorazmerno velik in pomemben del. Za razvoj slovenske arheološke vede so bile temeljnega pomena.

Izbrana bibliografija: [1] *Zeugnisse der Taurischer in Kärnten*. Carinthia I, 141, 1951, str. 594–677; [2] *Ein Helm der Negauer Form aus Oberkrain*. Germania 29, 1951, str. 34–37; [3] *Das Kriegergrab von Villach. Zum Beginn der Hallstattkultur in den südlichen Ostalpen*. V: *Beiträge zur älteren europäischen Kulturgeschichte I. Festschrift für Rudolf Egger* (Klagenfurt, 1952) str. 104–113; [4] *Zum Beginn der Kahnfibel mit profiliertem Fuss*. Arheološki vestnik 4, 1953, str. 54–58; [5] *Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen*. Römisch-Germanische Forschungen 22 (Berlin, 1959; ponatis 1970); [6] *Die Vollgriffschwerter der Urnenfelderzeit aus Bayern*. Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte 6 (München, 1961); [7] *Zur Stadtwerdung Roms*. Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Roemische Abteilung, 8. Ergänzungssheft (Heidelberg, 1962); [8] *Zur spätbronzezeitlichen Bewaffnung in Mitteleuropa und Griechenland*. Germania 40, 1962, str. 255–287; [9] *Zur frühen Mensch-Tier-Symbiose*. Kolloquien zur Allgemeinen und Vergleichenden Archäologie (AVA-Kolloquien) 4, 1983, str. 59–97 (*Das Tier in der Kunst und Religion des 3. und 2. Jahrht. v. Chr. im Vorderern Orient und in Europa*); [10] *Frauen des 13. Jahrhunderts v. Chr. Kulturgeschichte der antiken Welt* 26 (Mainz, 1985); [11] *Persönliche Erinnerungen an Gero von Merhart*. V: *Gero von Merhart. Ein deutscher Archäologe in Sibirien 1914–1921*. Deutsch-Russisches Symposium 4.–7. Juni 2009, Marburg. Kleine Schriften aus dem Vorgeschichtlichen Seminar Marburg 59 (Marburg, 2009) str. 11–20.

Niall O'Loughlin

Rojen 30. septembra 1941 v Oxfordu, muzikolog, mag. (Edinburgh, 1963), dr. (Leicester, 1979), od 1998 do svoje upokojitve 2005 direktor Centra umetnosti Univerze Loughborough in prof. na Šoli za umetnost in oblikovanje. Po doktoratu na Univerzi v Leicesteru in po člankih za *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* se je dr. O'Loughlin uveljavil kot vodilni britanski ekspert za slovensko glasbo in je predaval o glasbi na Slovenskem v Sloveniji, Angliji in na Poljskem. V Veliki Britaniji je objavljial razprave v *The Musical Times* in *Tempo*, v Italiji v periodični publikaciji *Musica/Realtà* in v Sloveniji v *Muzikološkem zborniku*. Za dopisnega člana SAZU v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 1. junija 2007, kar je bilo priznanje za več kot trideset let raziskovalnega dela na področju glasbe v Republiki Sloveniji.

2000 je bila v Ljubljani pri Slovenski matici objavljena njegova knjiga o slovenski glasbi od prve svetovne vojne do konca 20. stoletja (*Novejša glasba v Sloveniji*), ki je postala ob knjigah vodilnih slovenskih strokovnjakov na tem področju Andreja Rijavca in Ivana Klemenčiča standardno delo o tej temi.

Z referati, ki so bili vsi objavljeni, je sodeloval na štirinajstih simpozijih in konferencah o slovenski glasbi v Radencih in Ljubljani: [1] *Posleratno slovenačko kamerno muzičko stvaralaštvo*, *Zvuk* 1, 1982, 5–12; [2] *Slovenian Cross Currents with Folk Music*, *Ljudska in umetna glasba v 20. stoletju v Evropi*, Ljubljana, 1990, 80–86; [3] *Parallel Musical Developments between Britain and Slovenia since World War Two*, *Slovenska glasba v preteklosti in sedanjosti*, Ljubljana, 1992, 144–157; [4] *The European Context of Marij Kogoj's Črne maske*, *Opera kot socialni ali politični angažma?*, Ljubljana, 1993, 26–35; [5] *Vinko Globokar, agent provocateur: shock tactics in the concert hall*, *Provokacija v glasbi*, Ljubljana, 1994, 177–88; [6] *The Chalk Circle Operas of Osterc and Zelinsky: a comparative analysis*, *Glasba med obema vojnama in Slavko Osterc*, Ljubljana, 1996, 64–76; [7] *Motivic Workings in the Symphonic Poems of Blaž Arnič*, *Ob 300. obletnici ustanovitve Academiae philharmonicorum Labacensium in 100. obletnici rojstva skladatelja Blaža Arniča*, Ljubljana, 2002, 190–197; [8] *The Dramatic Integration of Conflicting Musical Techniques in the opera »Ekvinokcij« by Marjan Kožina*, Ljubljana, 2003, 96–108; [9] *Slovenian Music in its European Context: the 20th-Century Experience*, *Muzikološki zbornik* 40/1–2, 2004, 267–276; [10] *The Reconciliation of Old and New Musical Techniques in the cantatas of Jakob Jež*, *Zborovska glasba in pevska društva ter njihov pomen v razvoju nacionalnih glasbenih kultur*, Ljubljana, 2004, 240–255; [11] *An Enterprising Line of Development: The New Slovenian Avant-Garde*, *Kontinuite in avantgarda – med tradicijo in novimi izzivi*, Ljubljana, 2005, 48–58; [12] Mu-

sic and Words in the Works of Lojze Lebič, *Stoletja glasbe na Slovenskem*, Ljubljana, 2006, 365–380; [13] *The Birth of Slovene Musical Modernism: Kogoj and Osterc in the 1920s*, *Glasba v dvajsetih letih 20. stoletja*, Ljubljana, 2009, 18–31; [14] *Slovene Music in the later 20th and early 21st Centuries: an External Perspective*, *Muzikološki zbornik* 45/1, 2009, 5–16.

O slovenski glasbi je napisal tudi sledeče pomembne razprave: [1] *The Music of Lojze Lebič*, *Muzikološki zbornik* 19, 1983, 71–81; [2] *Alojz Srebotnjak's Use of Twelve-Note Techniques*, *Muzikološki zbornik* 26, 1990, 45–57; [3] *Melodic Workings in the Music of Ivo Petrić*, *Muzikološki zbornik* 29, 1993, 107–119; [4] *Process as Musical Form in the Music of Milan Stibilj*, *Muzikološki zbornik* 30, 1994, 71–82; [5] *Omaggio a Slavko Osterc nel centenario della sua nascita*, *Musica/Realtà* 48, 1995, 129–143; [6] *Concertante Techniques in Trois images by Ivo Petrić*, *Muzikološki zbornik* 37, 2001, 103–112; [7] *Expressive Emotion and Symphonic Economy: A Note on Recent Works by Uroš Krek*, *Muzikološki zbornik* 38, 2002, 83–95; [8] *Music in Slovenia before and after Independence: a Remarkable Continuity*, *Duchowość* (ed Droby, Malecka and Sz wajgier), Kraków, 2004, 109–117; [9] *The Music of Uroš Krek: towards a Definition of its Style*, *Muzikološki zbornik* 44/2, 2008, 17–28.

Dodatno je za *Muzikološki zbornik*, kjer je član uredniškega odbora, prispeval še šest razprav: [1] *The Rondo in Mahler's Middle Period Symphonies: Valid Model or Useful Abstraction*, *Muzikološki zbornik* 35, 131–146; [2] *The Hidden Programme of Mahler's Seventh Symphony*, *Muzikološki zbornik* 36, 73–82; [3] *Interconnecting Musicologies: Decoding Mahler's Sixth Symphony*, *Muzikološki zbornik* 39/1–2, 2003, 31–49; [4] *What is English Music? The Twentieth Century Experience*, *Muzikološki zbornik* 43/1, 2007, 147–166; [5] *Intellectual magic: Tradition Infiltrated by Passion in the String Quartets of the English Composer Hugh Wood*, *Muzikološki zbornik* 43/2, 2007, 139–156; [6] *The Movement Order of Mahler's Sixth Symphony: Musical Considerations*, *Muzikološki zbornik* 44/2, 2008, 39–51.

1977 ga je Fakulteta za glasbo Univerze v Oxfordu nagradila s Tovey Memorial Prize.

Slobodan Perović

Rojen 10. septembra 1932 v Prokuplju (Srbija), doktor pravnih ved, redni profesor Pravne fakultete Univerze v Beogradu, Srbija.

Osnovno šolo je obiskoval v Kragujevcu, gimnazijo pa v Beogradu. Diplomiral je na Pravni fakulteti v Beogradu (1956), kjer je tudi doktoriral (1963) in bil izbran v vse univerzitetne naslove od asistenta do rednega profesorja. Dolgoletni predstojnik Katedre za civilno pravo in dolgoletni predsednik podiplomskega študija. Predsednik Sodišča Srbije in Črne gore od njegove ustanovitve (2004) do prenehanja Državne skupnosti Srbija in Črna gora (2006). Predsednik Znanstvenega društva Srbije (sedaj v tretjem mandatu). Predsednik Zveze društev pravnikov Srbije in Republike Srbske. Ustanovitelj Kopaoniške šole naravnega prava (od 2005 pod pokroviteljstvom UNESCO). Predsednik Komisije za izdelavo Civilnega zakonika Republike Srbije. Dolgoletni član Pravnega sveta Jugoslavije. Predsednik razsodišča Gospodarske zbornice Srbije in dolgoletni razsodnik v mednarodnih arbitražah na področju mednarodnih trgovinskih odnosov. Gostujoči profesor na številnih pravnih fakultetah v regiji. Predsednik Komisije za opravljanje pravosodnega izpita Ministrstva za pravosodje Srbije. Glavni urednik časopisov *Pravni život* in *Scientific Review*, član številnih uredniških odborov. Glavni urednik *Komentarja Zakona o obligacijskih razmerjih* (1995, dva zvezka), glavni urednik *Enciklopedije premoženjskega prava* (1978, trije zvezki).

Nikoli ni bil član nobene politične stranke.

Dopisni član SAZU od 23. aprila 1987.

Je avtor več knjig, učbenikov in monografij, znanstvenih študij in številnih del s področja civilnega prava, primerjalnega prava in filozofije prava, ki so bila izdana doma in v tujini. Mnoga izmed njih so bila objavljena v francoskem, nemškem in angleškem jeziku, nekatera pa tudi v španskem, ruskem, poljskem, madžarskem in kitajskem jeziku. Z znanstvenim delom na teh področjih je vplival na razvoj pravne teorije in prakse in si tako pridobil znanstveni ugled v domovini in tujini.

Na področju civilnega prava, zlasti obligacijskega, je avtor sistemskih del, monografskih razprav in številnih študij. Glavna dela na tem področju so: [1] *Obligacijsko pravo*, Beograd, 1990 (800 str., sedem izdaj); [2] *Formalne pogodbe v civilnem pravu*, Beograd, 1964 (150 str.); [3] *Splošna teorija pogodbe*, Beograd, 1968 (300 str.); [4] *Razveza pogodbe zaradi spremenjenih okoliščin in načelo pravne varnosti*, Naučni pregled, Beograd, 1974; [5] *Prepovedane pogodbe v civilnem pravu*, Beograd, 1975 (260 str.); [6] *Polnodeljavnost pogodbe v zunanji trgovini*, Beograd, 1977 (78 str.); [7] *Les principes et les règles générales de la nouvelle loi Yougoslave sur les Obligations en matière de contrats*, *Revue Internationale de droit comparé*, 1979, Nr. 4; [8]

A jugoszláv kötelmi jog kodifikációjának általános jellegzetességeiről, *časopis Jogtudományi közlöny*, Tudományos folyóirat mellékletekkel, Budapest, 1981, 9 szám; [9] Die Kodifikation des Obligationenrechts in Jugoslawien, *Achiv für die civilistische Praxis*, Tübingen, 1982, Heft 4; [10] Le rôle des normes non juridiques dans le droit, XI Congrès internationale de droit comparé, rapports nationaux Yougoslaves, 1982; [11] L'influence de l'ordre public sur la validité des contrats, Université de Paris I, Panthéon-Sorbonne et Université de Belgrade, Paris, 1982 (objavljeno tudi v časopisu *Yugoslav law*, 1982, št. 2); [12] Retroaktivnost zakonov in drugih splošnih aktov, teorija kolizije zakonov v času, Beograd, 1987 (320 str.); [13] Pogodba kot akt moralne in pravne civilizacije, Beograd, 1993 (140 str.); [14] Pravne vrednote in podjetništvo, Podjetje in delo, Dnevi slovenskih pravnikov, Portorož 2001; [15] Pogodbeno pravo v bivši Jugoslaviji, Načelo ekvivalentnosti in dvostranske pogodbe, Beograd, 2004; [16] Svoboda urejanja obveznih odnosov in javni red, Zagreb, 2005; [17] Izvršitev pogodbenih obveznosti in odgovornost za neizvršitev, Arhiv za pravne in družbene vede št. 1–2, Beograd, 2008; [18] Predgovor k Zakonu o obligacijskih razmerjih, Beograd, 2010 (devetnajst izdaj, v skrajšani verziji objavljen kot poglabljena teoretična študija v poljskem jeziku (Wstep) v izdaji Poljske akademije znanosti).

Poglavitna dela s področja filozofije prava so naslednja: [1] Zbornik del Kriza pravnega sistema, Univerza v Beogradu, 1990; [2] Pravno-filozofske razprave, Beograd, 1995 (540 str.); [3] Naravno pravo in sodišče, Beograd, 1996 (130 str., 1997 objavljeno tudi v francoskem jeziku *Le droit naturel et le juge*); [4] Kultura zakonitosti in naravno pravo, Beograd, 1997 (120 str.); [5] Sodna neodvisnost – prologomena, Beograd, 1998 (130 str., objavljeno tudi v francoskem jeziku *L'indépendance du juge*, ter v angleškem jeziku *Independence of Judiciary*); [6] Človekove pravice in sodniška neodvisnost, Beograd 1998 (210 str.); [7] Moč naravnega prava, Beograd, 1998 (105 str.); [8] Kultura naravnega prava, Beograd, 2000 (64 str.); [9] Neprehodnost Heksagona naravnega prava, Beograd, 2001 (130 str.); [10] Kulturna identiteta in naravno pravo, Beograd, 2004 (130 str.); [11] Naravno pravo in univerzalne vrednosti, Beograd, 2005 (116 str.); [12] Naravno pravo v filozofskem in normativnem smislu, Beograd, 2006 (116 str.); [13] Bodočnost naravnega prava, Beograd, 2006 (110 str.); [14] Svoboda in naravno pravo, Beograd, 2007 (136 str.); [15] Naravno pravo in miroljubne integracije, Beograd, 2008 (110 str.); [16] Časovne dimenzije pozitivnega in naravnega prava, Beograd, 2009 (505 str.); [17] Prostorske dimenzije pozitivnega in naravnega prava, Beograd, 2010 (130 str.); [18] Besede s Kopaonika, Beograd, 2011 (trinajst izdaj, 907 strani).

Je član Črnogorske akademije znanosti in umetnosti (2000), Akademije znanosti in umetnosti Republike Srbske (2004) in Makedonske akademije znanosti in umetnosti (2009), International Academy of Comparative Law (2006), Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française ter drugih domačih in mednarodnih znanstvenih in strokovnih forumov. Je nosilec številnih nagrad in priznanj, ki so mu jih podelila pravna združenja in akademije pravnih znanosti.

Helmut Rumpler

Rojen 12. septembra 1935 na Dunaju, zasl. univ. prof., dr. in mag. filozofije. Poročen od 1973 z Marijo Novák, ima tri otroke in štiri vnuke.

1955 je maturiral na Dunaju (Sterbersdorf, šola Brüder der christlichen Schulen/Fratres Scholarum Christianorum). Študij zgodovine in germanistike na Univerzi na Dunaju je zaključil 1961 (diplomski deli pri Ottu Höfllerju: Teoderikova smrt v srednjeveških zgodovinskih virih in pri Heinrichu Fichtenauu: Stanje raziskav k Dictatus Papae Gregorja VII.).

1961 je postal tajnik komisije za zgodovino Habsburške monarhije na Avstrijski akademiji znanosti. Arhivske raziskave v Sarajevu v zvezi z južnoslovanskim vprašanjem 1918 je opravljal pod znanstvenim mentorstvom Ferda Hauptmanna in Hamdije Kapidžića. 1963 je bil promoviran za dr. filozofije. Med 1963 in 1972 je bil univerzitetni asistent na Zgodovinskem inštitutu Univerze na Dunaju (pri Hugu Hantschu, Friedrichu Engel-Jánosiju, Heinrichu Lutzu). 1968 je dobil raziskovalno štipendijo in delo v Vatikanskem arhivu (Nunciatura poročila Falcinelli). 1968/69 je bil štipendist Humboldtovega sklada (Walter Bussmann, Georg Stadtmüller in je delal na univerzah in v arhivih v Münchnu, Berlinu, Dresdnu, Darmstadtu). 1973 je bil habilitiran za področje novejšo zgodovino. Od 1970 do 1992 je uredil in objavil serijo Protokolle des österreichischen Ministerrates 1848–1918. Redni profesor za novejšo in avstrijsko zgodovino na Univerzi v Celovcu je postal 1975. Med 1985 in 1991 je bil gostujoči predavatelj na Diplomatski akademiji na Dunaju. 1989 je organiziral mednarodni simpozij o koroškem plebiscitu 1920 na Univerzi v Celovcu. 1993 je bil gostujoči profesor na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Od 1996 je načelnik Komisije za zgodovino Habsburške monarhije Avstrijske akademije znanosti; v sodelovanju s Petrom Urbanitschem je glavni izdajatelj serije Die Habsburgermonarchie 1848–1918 (zvezki: VII Parlamentarismus, VIII Politische Öffentlichkeit, IX Soziale Strukturen 2000–2010).

1990 je postal izredni član Avstrijske akademije znanosti, 27. maja 1993 dopisni član SAZU, 1995 redni član Avstrijske akademije znanosti in 2003 zaslužni profesor.

Je član Komisije za novejšo zgodovino Avstrije (od 1991 namestnik načelnika), znanstvenega sosveta Inštituta Karla von Vogelsanga za zgodovino krščanske demokracije na Dunaju, znanstvenega sosveta Raziskovalnega inštituta za zgodovinsko-politične študije Knjižnice dr. Wilfrieda Haslauerja v Salzburgu in Zgodovinske komisije Avstrijske akademije znanosti ter med 1999 in 2001 predsednik znanstvenega sosveta Avstrijske raziskovalne skupnosti.

1973 je prejel podporno priznanje kardinala Innitzerja za humanistično-družboslovne znanosti, 1990 avstrijsko državno nagrado za družbene zna-

nosti (nagrada Karla von Vogelsanga), 2000 zlato častno medaljo deželnega glavnega mesta Celovec za znanstvene zasluge, 2006 priznanje kardinala Innitzerja za humanistično-družboslovne znanosti in 2010 avstrijski častni križ I. reda za znanost in umetnost.

Samostojne objave: Max Hussarek. Nationalitäten und Nationalitätenpolitik in Österreich im Sommer des Jahres 1918 (1965, disertacija); Das Völkermanifest Kaiser Karls vom 16. Oktober 1918 (1966); Österreichischer Ministerrat und Ministerratsprotokolle 1848–1867 (1970); Die deutsche Politik des Freiherrn Friedrich Ferdinand von Beust 1848–1850. Zur Problematik mittelstaatlicher Reformpolitik im Zeitalter der Paulskirche (1972, habilitacija); Eine Chance für Mitteleuropa. Bürgerliche Emanzipation und Staatsverfall in der Habsburgermonarchie 1804–1914 (1997); Die Gesellschaft der Habsburgermonarchie im Kartenbild. Verwaltungs-, Sozial- und Infrastrukturen. Nach dem Zensus von 1910 (z Martinom Segerjem) (2010).

Razprave (izbor): Österreich vom »Staat wider Willen« zur österreichischen Nation 1919–1955 (1983); Die Kärntner Sparkasse als Wirtschaftsfaktor des Landes Kärnten im 19. Jahrhundert (1985); Katholische Kirche und Nationalitätenfrage in Kärnten 1848–1920 (1987); Die rechtlich-organisatorischen und sozialen Rahmenbedingungen für die Außenpolitik der Habsburgermonarchie 1848–1918 (1989); Bismarcks Erfolgspolitik und das deutsch-österreichische Problem (1993); Der Wandel in der Sozialstruktur der Bürgerschaft Klagenfurts im Zuge der Gegenreformation (1994); Friedrich von Gentz und die Idee des Rechts in der internationalen Politik (1991); Parlament und Regierung in Cisleithanien (2000); Der Kampf um die politische Gestaltung des Alpen-Adriaraumes (2001); *Economia e potere politico. Il ruolo di Trieste nella politica di sviluppo economico di Vienna* (2003); Die Türkei und Europa im Werk und Denken von Anton Prokesch von Osten (2003); Carl von Rokitsky als Exponent des österreichischen Liberalismus (2005); Kaiser Karl, die Friedenspolitik und das deutsch-österreichische Bündnis (2007); Francesco Giuseppe Carlo di Asburgo-Lorena-Toscana, »imperatore« romano-tedesco e austriaco (2008); Die Deformierung der Nationalidee zur Nationalstaatsgeschichte. Geschichtsschreibung und Nationalismus im 19. Jahrhundert (2009); Geschichte der böhmischen Länder im langen 19. Jahrhundert. Forschungsfragen aus österreichischer Sicht (2009); Die Reise Kaiser Franz Josefs nach Dalmatien 1875 im Kontext der Richtungsentscheidungen der österreichischen Innen- und Außenpolitik (2010); Der Ständestaat ohne Stände. Johannes Messner als »Programmmator« der berufsständischen Idee in der Verfassung des Jahres 1934 (2010).

Njegova delovna področja so: zgodovina Habsburške monarhije (ureditev in uprava, zgodovinopisje in viroslavje); historična kartografija; avstrijsko-nemški odnosi v 19. in 20. stoletju; zgodovina Koroške, Slovenije in alpsko-jadranskega prostora (Trst); sodobna avstrijska zgodovina.

Dimitrije Stefanović

Rojen 25. novembra 1929 v Pančevu, dr., muzikolog in dirigent, specialist in poznavalec pravoslavne cerkvene glasbe.

1955 je na Filozofski fakulteti Univerze v Beogradu diplomiral iz angleščine in nemščine, naslednje leto pa na Akademiji za glasbo še na oddelku za zgodovino glasbe. Doktoriral je na Univerzi v Oxfordu, kjer je v času svojega podiplomskega študija sodeloval z znanimi muzikologi bizantinisti Egonom Weleszem, Henryjem Tillyardom in Oliverjem Strunkom. Na Fakulteti za glasbo Univerze v Oxfordu je predaval o bizantinski in stari slovanski glasbi. Kot predavatelj in udeleženec številnih mednarodnih simpozijev je bil gost na mnogih ameriških in evropskih univerzah. Zlasti veliko je predaval o pravoslavni in še posebej o srbski cerkveni glasbi; imel je veliko poljudnih predavanj v domovini in zunaj nje; sodeloval je na dvajsetih Jugoslovansko-nemških zborovskih tednih (1971–1991), na dvajsetih Poletnih duhovnih akademijah v Studenicah ter na številnih Poletnih šolah cerkvenega petja In memoriam Kornelije Stanković.

Delovno kariero je preživel na Inštitutu za muzikologijo Srbske akademije znanosti in umetnosti, kjer je zasedal vsa raziskovalna mesta (1958–2000) in ga je dve desetletji tudi vodil (1979–2000).

Od 1985 je redni član Srbske akademije znanosti in umetnosti, od 1986 dopisni član Jugoslovanske (Hrvaške) akademije znanosti in umetnosti in od 23. aprila 1987 dopisni član SAZU. Med 1991 in 2004 je bil tajnik Oddelka za odrsko umetnost in glasbo pri Matici srpski, od 2007 pa generalni tajnik Srbske akademije znanosti in umetnosti (ponovno izvoljen 2011).

Njegove raziskave so bile prvenstveno namenjene pravoslavni cerkveni glasbi – bizantinski in stari slovanski. Zlasti se je posvečal odkrivanju, transkripciji, kritičnemu vrednotenju in objavljanju srednjeveških dokumentov. Zaradi njegovih raziskav so bili pisni začetki stare srbske glasbe lahko pomaknjeni nazaj v 15. stoletje. Muzikološke raziskave je vedno povezoval z živo glasbeno prakso, oboje z izvedbami odkritih starih cerkvenih pesmi in snemanjem ter raziskovanjem še vedno živega srbskega cerkvenega petja. Poleg številnih razprav v srbsčini, angleščini, nemščini, francoščini in ruščini je Stefanović objavil več zbornikov mednarodnih konferenc.

Ob delu na področju pravoslavne glasbe je bil ves čas angažiran tudi kot izvajalec tradicionalne cerkvene glasbe. Od 1950 je bil dirigent Srbskega društva cerkvenega petja iz Pančeva; veliko let pa je bil tudi dirigent pomočnik beograjskega Akademskega zbora, s katerim je bil 1957 na turneji na Kitajskem, kot tudi glavni dirigent beograjskega Zbora madrigalistov. 1969 je ustanovil študijski zbor Inštituta za muzikologijo Srbske akademije znanosti in umetnosti, s katerim je imel številne turnee po krajih nekdanje

Jugoslavije in po Evropi. Zbor je izvajal novo odkrita dela srbske srednjeveške glasbe kot tudi glasbo bizantinskega, bolgarskega, ruskega, gregorijanskega in glagoljaškega izročila ter pravoslavno zborovsko glasbo 19. in 20. stoletja, ki je bila v Jugoslaviji slabo ali pa sploh nepoznana. Zbor je pod Stefanovičevim vodstvom posnel različna dela in sodeloval pri številnih mašah v pravoslavni cerkvi Jugoslavije in Evrope.

Stefanović se je posvečal obnovi samostana Velika Remeta, kjer je pripravil razstavo Stara srbska glasba in samostani Fruške gore. Čeprav uradno ni poučeval na univerzi, je preživel številne ure z mlajšimi kolegi in študenti, vedno pripravljen pomagati in jih spodbujati pri študiju in raziskovalnem delu.

Nagrajen je bil z medaljo sv. Save I. reda (1990), s križem za zasluge Zvezne republike Nemčije (1991), z odlikovanjem ruskega in romunskega patriarha in zlato značko Glasbene mladine Jugoslavije.

Knjige: [1] *Manuscripts of Byzantine Chant in Oxford* (soavtor N. G. Wilson), Oxford, 1963; [2] *Old Serbian Music, Examples of church hymns from the 15th century* (dvojezično: srbsko in angleško), Beograd, 1975; [3] *Духовни разговори са хиландарским монасима*, tretja izdaja Beograd, 2005.

Reprinti: Карловачко појање. Србљак, Триод, Пентикостар, Beograd, 1970–1973.

CD plošček: *Old Serbian Chant. Transcriptions from neumatic manuscripts 15–19th c.* (knjižica v angl.), Beograd, 1998.

Bibliografija: [1] Годишњак САНУ за 1976. годину, књ. LXXXIII, Beograd, 1977, 252–258; [2] Годишњак САНУ за 1985. годину, књ. XCII, Beograd, 1986, 417–419; [3] Годишњак САНУ за 1995. годину, књ. CII, Beograd, 1996, 521–525; [4] Годишњак САНУ за 2002. годину, књ. CIX, Beograd, 2003, 385–391.

Joseph (Jože) Straus

Rojen 14. decembra 1938 v Trstu, dr. pravnih ved, naslovni redni profesor za intelektualno lastnino na Pravni fakulteti v Ljubljani, honorarni profesor na Pravni fakulteti Ludwig-Maximilian Univerze v Münchnu, zaslužni znanstveni član Max-Planckovega inštituta za pravo intelektualnih dobrin in konkurenčno pravo v Münchnu, NIPMO-UNISA »Chair« za intelektualno lastnino Univerze Južne Afrike (UNISA), Pretoria, gostujoči profesor, Marshall B. Coyne, Pravne fakultete Univerze George Washington, Washington, D. C., častni profesor Univerz Tongji v Šanghaju, Huazhong v Wuhanu in Univerze v Xiamenu, vse na Kitajskem, Visiting Fellow na Hoover Institution Univerze Stanford.

Po maturi na gimnaziji v Mariboru študij prava in diploma na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani (1957–1962). Nadaljeval študij prava na Univerzi v Münchnu, zaključil z doktorsko disertacijo *Das Wettbewerbsrecht in Jugoslawien – eine entwicklungsgeschichtliche und systematische Darstellung mit Hinweisen auf das deutsche Recht* (1968). 1986 habilitacija na Univerzi v Ljubljani in izvolitev v naslov rednega profesorja za pravo intelektualne lastnine. Po delu v odvetništvu (1964–1973) znanstveni referent, pozneje vodja oddelka in od 2001 do upokojitve 2009 direktor Max-Planckovega inštituta v Münchnu. Med 1989 in 1998 gostujoči profesor na Univerzi Cornell, Ithaca, N. Y., 2005 gostujoči profesor Pravne fakultete Univerze Toronto, ustanovitelj in prvi predsednik upravnega odbora (Managing Board) Munich Intellectual Property Law Center (MIPLC) (2003–2009).

Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 6. junija 1995.

Njegovo znanstvenoraziskovalno delo pokriva celotno področje intelektualne lastnine in konkurenčnega prava. Posebej intenzivno se je ukvarjal z vprašanji interdisciplinarnih odnosov prava in tehnike, še posebej na področju genetskega inženiringa in moderne biotehnologije. Njegovi znanstveni prispevki in svetovalno delo na tem področju so vplivali na evropski in mednarodni razvoj zakonodaje in judikature. Strausova bibliografija obsega več kot tristo naslovov, med njimi vrsto monografij in prispevkov za enciklopedije. Številna dela, izvirno objavljena v nemščini ali angleščini, so bila prevedena v druge jezike, med drugimi tudi v japonščino in kitajščino. Je soizdajatelj vodilne in najstarejše nemške strokovne revije na področju intelektualne lastnine (*GRUR* in *GRUR Int.*) in soizdajatelj petih knjižnih serij Max-Planckovega inštituta. Predaval je skoraj po vsem svetu, na mednarodnih kongresih, simpozijih in univerzah. Tudi sam je organiziral številne simpozije in konference, med drugimi 2008 konferenco *The Role of Law and Ethics in the Globalized Economy*, na kateri so govorili visoki predstavniki iz politike, gospodarstva in znanosti.

Straus je predsedoval Komisiji za intelektualno lastnino Human Genome Organization (HUGO) (1995–2006), Programski komisiji Mednarodnega združenja za varstvo intelektualne lastnine (AIPPI) (1997–2006), bil je predsednik Mednarodnega združenja za pouk in raziskave na področju intelektualne lastnine (ATRIP) (1993–1995), je podpredsednik Nemškega združenja za varstvo intelektualne lastnine (GRUR), predsednik Pravne sekcije Academiae Europae, podpredsednik Evropske akademije znanosti in umetnosti (EASA) in predsednik Stalne komisije za pravice intelektualne lastnine Federacije evropskih akademij znanosti (ALLEA).

Bil je strokovni svetovalec OECD, WIPO, UNCTAD, UNIDO, Svetovne banke, Evropske komisije in Evropskega parlamenta, nemške zvezne vlade in nemškega Bundestaga, švicarske vlade ter Evropskega patentnega urada. Aktivno je sodeloval tudi pri načrtovanju nove slovenske zakonodaje na področju intelektualne lastnine in pri integraciji Slovenije v evropski patentni sistem.

Odlikovan je bil kot »Katz-Kiley Fellow« Univerze v Houstonu (1999), je dobitnik nagrade za znanost (Wissenschaftspreis) Stifterverband für die deutsche Wissenschaft (2000), podeljena sta mu bila častna doktorata prava Univerze v Ljubljani (2001) in Univerze v Kragujevcu (2003), 2005 mu je bil podeljen Großes Verdienstkreuz des Verdienstordens Zvezne republike Nemčije, 2007 IV Venice Award for his Commitment for the Promotion of Intellectual Property Culture, 2010 red za zasluge Republike Slovenije, in 2011 naslov Ambasador znanosti Republike Slovenije. Od 2006 je častni član AIPPI.

Izbrana bibliografija: [1] Das Wettbewerbsrecht in Jugoslawien, Köln/Berlin/Bonn/München, 1970; [2] Biotechnology and Patent Protection. An International Review (s F. K. Beier and R. S. Crespi), OECD Paris, 1985 (tudi v nemščini in japonščini); [3] Deposit and Release of Biological Material for the Purposes of Patent Procedure (z R. Moufang), Baden-Baden, 1990 (tudi v nemščini); [4] The present state of the patent system in the European Union, Luxembourg, 1997; [5] Wem gehört das Genom?, in: Ganten D., et al. (eds.), Gene, Neurone, Qubits & Co., Stuttgart and Leipzig, 1999, pp. 217–224; [6] Grace Period and the European and International Patent Law, Munich, 2001; [7] Neighbouring Rights: National and International Developments, in: International Encyclopedia of Comparative Law, Vol. XIV, Tübingen, Dordrecht, Boston, Lancaster 2006, pp. 3–33; [8] How to Break the Deadlock Preventing a Fair and Rational Use of Biodiversity?, 11 The World Intellectual Property Journal, No. 4, 229–295 (2008); [9] The Role of Law and Ethics in the Globalized Economy (ed.), Berlin-Heidelberg, 2009; [10] A Marriage of Convenience: World Economy and Intellectual Property from 1990 to 2012, AIPLA Quarterly Journal, Vol. 40, Fall 2012, pp. 633–683.

Ivan Supićić

Rojen 18. julija 1928 v Zagrebu, muzikolog in kulturolog. Od 1973 je izredni in od 1983 redni član Hrvške akademije znanosti in umetnosti. Od 1978 do 1997 in od 2003 do 2006 je bil tajnik razreda za glasbeno umetnost in muzikologijo ter član predsedstva HAZU. Je dopisni član SAZU (izvoljen 24. aprila 1981) in redni član Evropske akademije znanosti, umetnosti in književnosti v Parizu. Diplomiral je iz klavirja na Glasbeni akademiji v Zagrebu. Na Sorboni v Parizu (1962) in na Univerzi humanističnih znanosti v Strasbourgu (1986) je dosegel doktorata iz humanističnih znanosti. Bil je raziskovalec na Centre National de la Recherche Scientifique v Parizu (1961–1964) in na Harvard University v Cambridgeu (Massachusetts, ZDA; 1967–1968).

Kot profesor muzikologije je do 1988 delal na Glasbeni akademiji v Zagrebu; od 1979 do 1993 pa na Univerzi humanističnih znanosti v Strasbourgu. Od 1982 do 1987 je bil predsednik Mednarodnega muzikološkega društva v Baslu. Je ustanovitelj in prvi dolgoletni urednik (1970–2000) mednarodnega trojezičnega časopisa (angl., franc., nem.) *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music* (IRASM, Zagreb, 1970). Bil je član uredništva časopisa *Acta musicologica* (Basel) in *Arti musices* (Zagreb).

Dva mandata (od 1994) je bil predsednik hrvaške komisije za UNESCO. Je eden od ustanoviteljev muzikološke katedre pri Glasbeni akademiji v Zagrebu in dveh muzikoloških zavodov: enega pri Univerzi v Zagrebu, drugega pri Hrvški akademiji znanosti in umetnosti. Je pobudnik (1992–) in glavni urednik prvih treh zvezkov (*Rano doba hrvatske kulture*, 1997 in 2007; *Srednji vijek i renesansa*, 2000; *Barok i prosvjetiteljstvo*, 2007) velike ilustrirane primerjalne zgodovine Hrvatska i Europa – kultura, znanost i umjetnost, ki je pri HAZU izšla v hrvaščini, angleščini in francoščini (1997–2011).

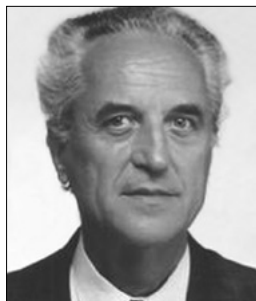
Spada med pobudnike Krščanskega akademskega kroga (Zagreb, 2002–), bil je njegov predsednik, sedaj je častni predsednik. Bil je tudi prvi glavni urednik (2003–2006) njegovega večdisciplinarnega znanstvenega časopisa *Nova prisutnost*. Časopis za intelektualna i duhovna pitanja. Je dobitnik več nagrad in odlikovanj.

Knjige: *La musique expressive* (Presses Universitaires de France, Pariz, 1957); *Elementi sociologije muzike* (Zagreb, 1964; knjiga je v razširjenih verzijah izšla še v francoščini, poljščini, angleščini in kitajščini); *Estetika europske glazbe* (Zagreb, 1978, 2006); *Za univerzalni humanizam*. Prema potpunijoj čovječnosti (Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2010).

Članki in razprave (izbor): [1] *Problèmes de la sociologie musicale*, *Cahiers internationaux de sociologie* 37, 1964, 119–129; [2] *Sociologija glasbe in muzikologija*, *Muzikološki zbornik* 2, 1966, 116–123; [3] *L'essenza della musica e l'estetica contemporanea*, *Rivista di estetica* XIII/3, 1968, 332–344; [4]

Expression and Meaning in Music, IRASM II/2, 1971, 193–212; [5] Suvremena estetika i umjetnička glazba, *Arti Musices* 6, 1975, 39–70; [6] Music and Ceremony. Another Aspect, IRASM 13/1, 1982, 21–38; [7] Sociología musical e historia social de la música, *Papers. Revista de Sociologia* 29, 1988, 79–108; [8] L’histoire sociale de la musique en France, IRASM 19/2, 1988, 229–258, 20/1, 1988/89, 61–102; [9] Od sakralnosti do duhovnosti glazbe, *Arti Musices* 22/1, 1991, 83–93; [10] Kršćanin i kultura u Hrvatskoj, *Bogoslovska smotra* LXX/3–4, 2000, 617–634; [11] Za humanizam budućnosti, *Nova prisutnost. Časopis za intelektualna i duhovna pitanja* III/2, 2005, 129–155; [12] Hrvatska i Europa. Povijesno-kulturni osvrt, *Rano doba Hrvatske kulture* I, 2007, 13–33; [13] Savjest i krivnja u modernitetu prema Željku Mardešiću, *Nova prisutnost. Časopis za intelektualna i duhovna pitanja* 9/2, 2011, 339–344; [14] Trajna aktualnost kršćanskog personalizma, *Nova prisutnost. Časopis za intelektualna i duhovna pitanja* 9/3, 2011, 559–568.

Sergio Tavano

Rojen 13. marca 1928 v Gorici. Promoviral je na Filozofski fakulteti Univerze v Trstu z doktorsko tezo s področja krščanske arheologije pod mentorstvom prof. Maria Mirabella Robertija. Takoj zatem je postal prostovoljni asistent in nato izredni asistent za to področje, nazadnje pa je bil na isti fakulteti tržaške univerze do 2000 univerzitetni profesor za zgodovino bizantinske umetnosti ter profesor za arheologijo in zgodovino zgodnjekrščanske in zgodnjesrednjeveške umetnosti. Nekaj akademskih let (1973–1977) je poučeval tudi na Fakulteti za tuje jezike in književnosti Univerze v Vidmu (Udine).

Njegovo znanstveno delo zajema raziskave in objave s področja zgodovine, arheologije in umetnosti, ki se nanašajo na nahajališča in kulturne spomenike, kot so baptisterij v Ogleju (Akvileji), cerkve v Gradežu, zgodnjekrščanske cerkve v Konkordiji (Condordia), v Škocjanu ob Soči (San Canzian d'Isonzo) in Štivanu (San Giovanni del Timavo). Kot univerzitetni profesor je imel cikle predavanj o zgodnjekrščanskih središčih, kot so Konstantinopol, Oglej, Ravena, Benetke, Rim, Gradež, Čedad, ter o regijah, kot so Norik, Dalmacija, sirsko-palestinsko območje in Egipt, prav tako o različnih spomenikih iz pozne antike, zgodnjega srednjega veka in obdobja romanike.

Če ne upoštevamo njegovih prispevkov v dnevnem časopisju in člankov poljudne narave v različnih glasilih (*Voce Isontina*, *Iniziativa Isontina*, *Alpinismo Goriziano*, *Il Piccolo*, *Messaggero Veneto*), se njegovi znanstveni prispevki, ki jih je objavil več sto, nanašajo predvsem na kulturo in umetnost ozemlja med Jadranom in Donavo s posebnim poudarkom na spomenikih v naslednjih središčih: [I] Oglej in Gradež ([1] *Aquileia cristiana*, *Antichità Altoadriatiche*, 1972; [2] *I monumenti fra Aquileia e Gorizia*, Istituto di storia sociale e religiosa, Udine, 1988; [3] *Aquileia e Grado*, Lint, Trieste, 1996, II izd.; [4] *Aquileia e Gorizia: un tesoro in comune*, Agraf, Udine, 1993; [5] *Aquileia e Gorizia: scoperte – discussioni – personaggi*, Leg, Pordenone, 1997; [6] *La Basilica di Aquileia* (K. Lanckoroński), Leg, Pordenone, 2007; [7] *La Basilica di Aquileia: gli affreschi dell'abside maggiore*, Forum, Udine, 2008; [8] *Da Aquileia a Gorizia: scritti scelti*, Deputazione per la storia patria di Venezia Giulia, Trieste, 2008); [II] *Concordia* ([1] *La Chiesa concordiese*, III. *Il battistero*, Geap, Pordenone, 1992); [III] *Čedad* ([1] *Romani e Longobardi fra l'Adriatico e le Alpi*, Vattori, Udine, 1990; [2] *Il Tempietto longobardo di Cividale*, Ed. longobarde, Udine, 1990); [IV] *Trst* ([1] *L'arte medievale a Trieste*, *Archeografo Triestino* 59, 1999, 251–305); [V] *Istra* ([1] *Mosaici parietali in Istria*, *Antichità Altoadriatiche* 8, 245–278). Ob številnih priložnostih je kot raziskovalec in publicist posvetil svoje objave, ki se nanašajo tudi na novejša obdobja in različno tematiko, rodni Gorici: [1] *Il Goriziano nella sua vita letteraria*, SFF, Udine, 1987; [2] *Linz-Lubiana-Gorizia*, Istituto

di storia sociale e religiosa, Udine, 1988; [3] Gorizia e il mondo di ieri, Agraf, Udine, 1991; [4] Medioevo goriziano, Lint, Pordenone, 1994; [5] Gorizia e la sua Contea, Provincia, Gorizia, 2001; [6] Gorica in njena grofija, Goriška pokrajina, Gorizia, 2002; [7] Architettura goriziana negli anni del Liberty, CiFI, Gorizia, 2009. Med drugimi objavami naj navedemo naslednja obsežna dela: [1] Storia dell'arte nel Friuli – Venezia Giulia (soavtor Giuseppe Bergamini), Chiandetti, Reana d. R., 1984; [2] Patriarchi. Quindici secoli di civiltà fra l'Adriatico e l'Europa centrale (soavtor Giuseppe Bergamini), Skira, Milano, 2000; [3] Tra le Alpi e l'Adriatico, Vattori, Udine, 2002.

Sodeloval je pri arheoloških raziskavah v Ogleju, Gradežu in predvsem v Škocjanu ob Soči (San Canzian d'Isonzo), kjer je vodil študente seminarja za krščansko arheologijo, prav tako je uredil zbornik, v katerem so objavljene rezultati raziskav (I Santi Canziani nel XVII centenario del loro martirio – Sveti Kancijani ob 1799-letnici mučeništva, Gorizia, 2005, sourednik Giovanni Toplikar); sodeloval je pri pripravi in izvedbi vsakoletnih simpozijev v Ogleju (Settimane di studi aquileiesi, od 1970 dalje) in pri objavi zgodnjih zvezkov serije Antichità Altoadriatiche. Kot član organizacijskih odborov je sodeloval pri pripravi številnih simpozijev in razstav, v zbornikih oziroma katalogih teh prireditvev pa je objavil svoje prispevke, na primer: Maria Teresa e il Settecento goriziano (Provincia, Gorizia, 1982); I Longobardi (Electa, Milano, 1990); Ori e tesori d'Europa (Electa, Milano, 1992); Patriarchi. Quindici secoli di civiltà fra l'Adriatico e l'Europa Centrale (Skira, Milano, 2000); Floriano di Lorch (Skira, Milano, 2004).

Z referati je nastopil na številnih znanstvenih srečanjih, poleg onih v Ogleju tudi v drugih kulturnih središčih severnojadranskega prostora (Čedad, Concordia, Gorica, Gradež, Padova, Pordenone, Tolmeč, Tržič/Treviso, Trst, Videm, Benetke), v Barceloni, Bariju, Catanii, Komu (Como), Cortoni, Innsbrucku, Ljubljani, Milanu, Modeni, Pavii, Pesaru, Pisi, Raveni, Rimu, Solunu, Spoletu in na Dunaju.

Dopisni član SAZU je od 7. junija 2001. Je član več znanstvenih društev in kulturnih ustanov: Pokrajinskega društva za zgodovino Furlanije, Pokrajinskega društva za zgodovino Julijske krajine, ki ji je predsedoval od 2000 do 2007, prav tako pa je bil odgovorni urednik revije Quaderni Giuliani di Storia. Kot član uredniškega odbora sodeluje pri revijah Memorie Storiche Forogiuliesi, Acta Historiae Artis Slovenica, Ce fastu?, Studi Goriziani in Borc San Roc.

Med 1966 in 1981 je imel številna ciklična in posamezna predavanja pri italijanskih skupnostih in na italijanskih šolah v Istri, od Kopra do Pulja in od Poreča do Reke, vodil je ogleda kulturnih središč v Italiji, kot so Oglej, Čedad, Verona, Ravena in Rim. Ciklična predavanja za restavradorje, za sestavljavce katalogov in vodiče za področje kulture je imel tudi v Villi Manin v Passarianu ter v Gorici.

Prejel je več priznanj in nagrad, med njimi nagrado Fonda Savio (1977), nagrado Epifania (1980), nagrado Sant'Ilario Città di Gorizia (2007), imenovanje za komendatorja papeža sv. Silvestra (1985) in nagrado predsednika Republike Italije za zasluge (2008).

Marija Wakounig

Rojena 19. marca 1959 v Celovcu/Klagenfurtu, zgodovinarica (mag. in dr. phil., MAS), izredna profesorica na Inštitutu za vzhodnoevropsko zgodovino Univerze na Dunaju.

Doma iz Mlinč na Koroškem; od 1966 do 1970 je obiskovala ljudsko šolo v Šentprimozu v Podjuni. Po maturi na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu 1978 je na dunajski univerzi med 1978 in 1982 študirala zgodovino, arheologijo in pravo in dosegla naziv magistra filozofije. Kot prva (koroška) Slovenka po Milku Kosu je 1983 opravila triletno specializacijo na Inštitutu za avstrijske zgodovinske raziskave in dosegla naziv Master for Advanced Studies. Za doktorico filozofije je bila promovirana 1985. Službo univerzitetne asistentke na Inštitutu za vzhodnoevropsko zgodovino dunajske univerze je nastopila 1986 in je bila 22. oktobra 1996 habilitirana kot univerzitetna učiteljica za področje vzhodne in jugovzhodne evropske zgodovine. Izredna profesorica je postala 1997. L. 2000 je bila povabljen, da prevzame profesuro za vzhodnoevropsko zgodovino na univerzi v Jeni, Nemčija, vendar je povabilo odklonila. V študijskem letu 2002/03 je poučevala na univerzi v Celovcu, v poletnem semestru 2011 pa je bila gostujoča profesorica na univerzi v Leidnu na Nizozemskem. Od 2003 je tudi predavateljica na otroški univerzi na Dunaju (KinderUNI Wien). Na Inštitutu za vzhodnoevropsko zgodovino in na Univerzi na Dunaju je od 1988 opravljala številne funkcije in bila med drugim vicedekanka Fakultete za zgodovinsko-kulturne vede (2004–2006) in predstojnica Inštitutu za vzhodnoevropsko zgodovino (2008–2010).

Za dopisno članico SAZU je bila izvoljena 5. maja 2011.

V svojem raziskovalnem delu se Marija Wakounig tematsko ukvarja predvsem z zgodovino plemstva, zgodovino diplomacije, simboli oblasti in državnimi simboli vzhodnoevropskega prostora, zgodovino spolov ter znanstveno-kulturno zgodovino kot tudi z zgodovino alpsko-jadranskega prostora od srednjega veka do danes (zlasti v smislu *longue durée*). Je ena prvih in redkih, ki se je začela znanstveno ukvarjati z zgodovino plemstva Habsburške monarhije v poznem 19. in 20. stoletju, podobno velja za zgodovino diplomacije, kjer se zavzema za diplomatic turn, s čimer naj bi se presegel desetletja trajajoč molk v teoriji in metodologiji diplomatske zgodovine oz. zgodovine mednarodnih odnosov. V okviru svojega znanstvenega in strokovnega dela je bila Wakounigova članica mednarodne komisije Avstrija-Slovenija v 20. stoletju (2001–2004), ocenjevala je avstrijske in poljske zgodovinske učbenike (1996–2000), bila je članica nadzornega sveta Avstrijskega vzhodno- in jugovzhodnoevropskega inštituta (2002–2006), recenzirala je bolonjske študijske načrte/programme za univerze v Ljubljani, Bratislavi in Krakovu (2007–2009), bila je članica Balkanske komisije pri

Avstrijski akademiji znanosti (2005–2007). Trenutno deluje kot znanstvena svetnica pri Slovenskem znanstvenem inštitutu na Dunaju (2004–), je zunanja strokovna ocenjevalka za raziskovalne agencije v Sloveniji, na Češkem, Poljskem in na Slovaškem (2005–), je članica in ocenjevalka štipendijskega programa Alfred Toepfer (2010–) in vodi dunajski Network for Centraleuropean Studies v sklopu svetovno povezanih Austrian Centers (2009–).

Izbor najpomembnejših del: [1] Dalmatien und Friaul. Die Auseinandersetzungen zwischen Sigismund von Luxemburg und der Republik Venedig um die Vorherrschaft im adriatischen Raum (Dissertationen der Universität Wien 212), Wien, 1990, 154 str.; [2] Windisch-Graetz. Ein Fürstenhaus im 19. und 20. Jahrhundert, Wien - Köln - Weimar, 1992 [v soavtorstvu s Hannesom Steklom], 386 str.; [3] Von Přemysl Otakar II. bis zu Maximilian I. von Habsburg, v: Arnold Suppan (izd.), Zwischen Adria und Karawanken. Deutsche Geschichte im Osten Europas, Berlin, 1998, str. 53–110; [4] Der Alpen-Adria-Raum im hohen und späten Mittelalter, v: Andreas Moritsch (izd.), Alpen-Adria. Zur Geschichte einer Region, Klagenfurt/Celovec - Ljubljana/Laibach - Wien/Dunaj, 2001, str. 123–172; [5] Die gläserne Decke. Frauen in Ost-, Ostmittel- und Südosteuropa im 20. Jahrhundert, Querschnitte 11: Einführungstexte zur Sozial-, Wirtschafts- und Kulturgeschichte, Innsbruck - Wien - München - Bozen, 2003, 254 str.; [6] Una duplice dipendenza. I conti di Gorizia, Venezia e il Sacro Romano Impero (1350–1500), v: Silvano Cavazza (izd.), Da Ottone III a Massimiliano I. Gorizia e i conti di Gorizia nel Medioevo, Storia goriziana e regionale 4, Mariano del Friuli, 2004, str. 339–364; [7] »... hab ich teutsch und windisch gelernnet ...« O poreklu in kulturnih koreninah Žige Herbersteina, v: Zgodovinski časopis 59, Ljubljana, 2005, str. 45–56; [8] Ein Grandseigneur der Diplomatie. Die Mission von Franz de Paula Prinz von und zu Liechtenstein in St. Petersburg 1894–1898 (Europa Orientalis 1), Wien - Berlin, 2007, 350 str.; [9] Marija Wakounig, Arnold Suppan, Georg Kastner (izd.), Osteuropäische Geschichte in Wien. 100 Jahre Forschung und Lehre an der Universität, Innsbruck - Wien - Bozen, 2007, 447 str.; [10] Zur Ambivalenz einer Beziehung. Die Diözese Gurk und die Kärntner Slovenen (1848–1900), v: Werner Drobesch, Reinhard Stauber, Peter Tropper (izd.), Mensch, Staat und Kirchen zwischen Alpen und Adria 1848–1938. Einblicke in Religion, Politik, Kultur und Wirtschaft einer Übergangszeit, Klagenfurt/Celovec - Ljubljana/Laibach - Wien/Dunaj, 2007, str. 151–161; [11] Ženske v prvi svetovni vojni. Znanstvenoraziskovalni desiderat slovenske historiografije, v: Vincenc Rajšp (izd.), Soška fronta 1915–1917. Kultura spominjanja, Dunaj - Ljubljana, 2010, str. 43–50; [12] Die drei Kronen Ostmitteleuropas, v: Marija Wakounig, Wolfgang Mueller, Michael Portmann (izd.), Nation, Nationalitäten und Nationalismus im östlichen Europa. Festschrift für Arnold Suppan zum 65. Geburtstag, Wien - Berlin, 2010, str. 69–90.

II. RAZRED

Filološke in literarne vede

Redni člani

France Bernik
Kajetan Gantar
Andrej Inkret
Matjaž Kmecl
Janko Kos
Jože Krašovec
Milko Matičetov
Dušan Moravec
Janez Orešnik
Boris Paternu
Primož Simoniti
Janez Stanonik
Jože Toporišič
Franc Zadravec
Zinka (Terezija) Zorko

France Bernik

Rojen 13. maja 1927 v Ljubljani, dr. literarnih znanosti, literarni zgodovinar in teoretik.

Realno gimnazijo je končal v Ljubljani 1946, diplomiral na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani iz trinajste (slavistične) študijske skupine 1951, bil do 1957 asistent za slovensko literarno zgodovino na ljubljanski Filozofski fakulteti, tedaj izključen iz političnih razlogov in tri leta in pol brez zaposlitve. Od 1961 do 1972 je bil tajnik in urednik Slovenske matice, od 1972 do 1999 v Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU (znanstveni sodelavec, višji znanstveni sodelavec in znanstveni svetnik). 1971 je postal nazivni docent, 1977 nazivni izredni profesor, 1984 nazivni redni profesor za zgodovino slovenske književnosti.

Njegova znanstvena preokupacija je slovenska književnost, zlasti 19. in 20. stoletja, v evropskem kontekstu. Med prvimi se je po drugi svetovni vojni obrnil proti pozitivizmu, proti sociološkim, ideološkim in drugim redukcionizmom. Pri razlagi poezije je uveljavil notranji pristop z imanentno interpretacijo, pozneje tudi novejša metode, pri raziskavah pripovedne proze pa dognanja sodobne narativistike. Objavil je več kot štiristo znanstvenih in strokovnih razprav in prispevkov v nacionalnih in mednarodnih revijah. Napisal je šestnajst knjig: *Lirika Simona Jenka* (Ljubljana, 1962); *Fran Levec* (Ljubljana, 1965); *Cankarjeva zgodnja proza* (Ljubljana, 1976); *Simon Jenko* (Ljubljana, 1979); *Problemi slovenske književnosti* (Ljubljana, 1980); *Tipologija Cankarjeve proze* (Ljubljana, 1983); *Ivan Cankar – Monografska študija* (Ljubljana, 1987); *Slovenska vojna proza 1941–1980* (s soavtorjem Marjanom Dolganom) (Ljubljana, 1988); *Slowenische Literatur im europäischen Kontext* (München, 1993); *Študije o slovenski poeziji* (Ljubljana, 1993); *Ivan Cankar – Ein slowenischer Schriftsteller des europäischen Symbolismus* (München, 1997); *Obzorja slovenske književnosti* (Ljubljana, 1999); *Spektrum ustvarjalnosti* (Ljubljana, 2004); *Simon Jenko – Monografija* (Maribor, 2004); *Slovenska akademija znanosti in umetnosti – Od 1992 do 2002* (Maribor, 2005); *Ivan Cankar – Monografija* (Maribor, 2006); *Kronika mojega življenja I-II* (Ljubljana, 2012).

Uredil je več zbornikov in posameznih izdaj slovenskih literarnih ustvarjalcev ter jih opremil z znanstvenokritičnim aparatom. Od 1967 do 1996 je bil član uredniškega odbora *Slavistične revije*, od 1981 do 2010 glavni urednik nacionalne zbirke *Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev* (zanjo je uredil sedem knjig Ivana Cankarja, dve knjigi Simona Jenka in eno knjigo Janka Kersnika). Od 1986 je sourednik zbirke *Korespondence pomembnih Slovencev*, ki izhaja pri SAZU.

Predaval je na številnih znanstvenih posvetovanjih doma in v tujini, posebej na univerzah v Zagrebu, Beogradu, Trstu, Celovcu, Innsbrucku, Giessnu, Marburgu/Lahn, Bonnu, Frankfurtu/Main, Göttingenu, Münstru, Würzburgu, Mannheimu, Dresnu in Trierju.

Od 6. junija 1983 je izredni, od 23. aprila 1987 redni, od 25. aprila 2003 častni član SAZU, od 1992 do 2002 je bil njen predsednik; od 1993 redni član, od 1996 do 2010 član senata, od 2010 častni senator Evropske akademije znanosti in umetnosti; od 1994 dopisni član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti; od 1997 redni član Mednarodne akademije za energetiko v Sankt Peterburgu; od 1999 redni član Mediteranske akademije v Neaplju; od 2003 dopisni član Akademije znanosti v Göttingenu, od 2003 tudi redni član Leibniz-Sozietät der Wissenschaften v Berlinu.

Je častni član Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU (1995), Slavističnega društva Slovenije (1996), Ameriškega biografskega inštituta (Raleigh, 1996) in Društva za slovenistične študije v ZDA (1997); častni doktor Univerze v Mariboru (2002).

Prejel je nacionalna priznanja za znanstveno delo: nagrado Sklada Borisa Kidriča (1975), naziv ambasador Republike Slovenije v znanosti (1994), Zoisovo nagrado za življenjsko delo na področju literarnih znanosti (1999).

Nacionalna in mednarodna odlikovanja: red dela z zlatim vencem (1987), Recherche de la Qualité Mednarodnega reda sv. Fortunata (1993), zlatna povelja humanizma – povelje decenije (Sarajevo, 1993), Eques commendator Ordinis sancti Gregorii Magni (Vatikan, 1996), zlati častni znak svobode Republike Slovenije (1997), naziv častni meščan glavnega mesta Ljubljana (2005) in avstrijski častni križ za znanost in umetnost I. reda (2010).

Kajetan Gantar

Rojen 11. oktobra 1930 v Ljubljani, dr. literarnih znanosti, klasični filolog in prevajalec, upokojeni profesor za latinski jezik in književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Osnovno šolo obiskoval v Celju, gimnazijo v Lienzu in Ljubljani. Po maturi (1950) študiral klasično filologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je 1953 prejel študentsko Prešernovo nagrado in 1954 diplomiral. Začel kot gimnazijski profesor na Ptuj (1954–56), nato študiral za doktorat in promoviral 1958. Za tem se je zaposlil kot referent za znanstvene zavode pri republiškem Sekretariatu za kulturo (1958–62). 1962 izvoljen za asistenta za latinski jezik in književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je 1967 postal docent, 1972 izredni in 1978 redni profesor za latinski jezik in književnost. Pred tem se izpopolnjeval v Parizu, Ženevi, Heidelbergu, na Dunaju. Večkrat predstojnik oddelka za klasično filologijo, 1983–85 prodekan Filozofske fakultete v Ljubljani. Poleg latinske književnosti je (še dve leti po upokojitvi) predaval tudi grško književnost.

V letih 1981–96 s presledki enajst semestrov kot gostujoči profesor predaval antično književnost na univerzi v Gradcu. Kot gost imel predavanja na univerzah v Padovi, Sieni, Pavii, Trstu, Bariju, Benetkah, Zagrebu, Skopju, Novem Sadu, Dunaju, Salzburgu, Innsbrucku, Mannheimu, Louvainu, Gentu, Regensburgu, Heidelbergu, Mainzu ter na akademijah ali inštitutih v Beogradu, Solunu, Skopju, Novem Sadu, Comu, za naše rojake tudi v Torontu, Clevelandu, Buenos Airesu. Z referati in predavanji sodeloval na kongresih, simpozijih ali drugih srečanjih v Budimpešti, Rimu, Parizu, Constanti, Gentu, Klosterneuburgu, Berlinu, Assisiju, Gorici, Perugii, Palermu, Trentu, Neaplju, Montelli, Atenah, Bambergu, Würzburgu, Louvainu, Jyväskyläju (na Finskem), na strokovnih srečanjih v Sloveniji, nekdanji Jugoslaviji (v Dubrovniku, Novem Sadu, Beogradu, Skopju, Zagrebu, Ohridu) in zamejstvu (v Gorici, Trstu, Gradežu, Devinu, Celovcu, Tinjah, na Višarjah).

Od 1974 je sourednik časopisa *Živa antika* (v Skopju). 1975–85 član Mednarodnega biroja za probleme pouka klasičnih jezikov (v Gentu) in uredniškega odbora *Didactica Gandensia*. V letih 1977–80 predsednik Društva za antične in humanistične študije Slovenije, 1980–83 predsednik Zveze društev za antične študije Jugoslavije, 1983–85 predsednik Društva slovenskih književnih prevajalcev, 1983–88 član pravopisne komisije SAZU, 1981–96 član odbora za novi prevod Svetega pisma, 1993–99 predsednik državne maturitetne komisije za latinščino.

27. maja 1993 izvoljen za dopisnega (izrednega) člana, 27. maja 1997 za rednega člana SAZU. 1996–2002 predstavnik Slovenije v Stalnem komiteju za humanistiko pri Evropski znanstveni fundaciji (s sedežem v Strasbourg).

1997-2010 delegat SAZU v Mednarodni zvezi akademij (s sedežem v Bruslju). Od 1999 do 2005 podpredsednik SAZU.

Že kot študent objavil v *Živi antiki* več člankov o kompoziciji Horacijevih Pisem, zlasti o vlogi t.i. *sectio aurea* v Pismu o pesništvu. Nadaljeval z raziskavami strukture Horacijeve zbirke *Carmina*, kjer je opozoril na zakonitosti, po katerih si slede kitični in metrični sistemi, se poglobljaj v idejni substrat Horacijeve poezije in opozarjal na usedline akademske filozofije, s katero se je seznanil med študijem v Atenah in je nato našla izraz v idealu »prijateljstva s seboj« (amicus sibi). Izvor in razvoj tega pojma je raziskoval od prvih aluzij pri grških tragikih prek Platona in Aristotela do Horacija, Seneke in Avgušтина. Izsledke objavljal v *Živi antiki* in drugih strokovnih revijah. Objavil interpretacije dveh manj jasnih mest v Aristotelovi Poetiki. Z razpravami v italijanskih, švicarskih in nemških revijah prispeval k prepoznavnosti zastrtih namigov pri bizantinskem zgodovinarju Prokopiju. Opozarjal tudi na nekatere manj znane latinske pisce iz naših krajev (Hermann de Carinthia, Andreas Divus, Syferidus Suevus), interpretiral latinsko verzifikacijo Tomaža Hrena, Valvasorja, operozov in novejših latinistov. Posebno pozornost je posvečal antičnim odmevom pri Prešernu in drugih pesnikih in pisateljih (Vodnik, Aškerc, Gregorčič, Lovrenčič, Župančič, Rebula). V seriji Literarni leksikon objavil zvezke Helenizem (1978), Grške lirične oblike in metrični obrazci (1979) in Antična poetika (1985). Izsledke o Horaciju strnil v knjigi *Študije o Horaciju* (1993).

Uveljavil se tudi kot prevajalec, prevajal Homerja, Hezioda, Pindara, Sapfo, Ajshila, Sofokla, Evripida, Aristotela, Teofrasta, Teokrita, Heronda, Plutarha, Prokopija, Plavta, Terencija, Katula, Propercija, Horacija, Ovidija, iz grščine tudi več svetopisemskih knjig, iz latinščine nekaj srednjeveških besedil. K prevodom je napisal spremne študije, prav tako k ponatisu Sovretovih Starih Grkov in k Sovretovim prevodom, ki jih je posodabljal (Dnevnik cesarja Marka Avrelija, Plutarhovi Življenjepisi velikih Grkov in Rimljanov, Avguštinove Izpovedi).

Objavil knjigo spominov z naslovom *Utrinki ugaslih sanj* (2005).

Za antologijo Rimske lirike prejel Sovretovo nagrado (1969), za prevod Plavtovih komedij nagrado Prešernovega sklada (1972), za življenjsko delo v znanosti Zoisovo nagrado (2010).

1984 izvoljen za rednega člana Academiae Latinitati Fovendae (v Rimu), 1985 za dopisnega člana Accademie Properziane (v Assisiju), 1994 za člana Inštituta za srednjevropska kulturna srečanja (IICM v Gorici) in za člana Görres-Gesellschaft für Pflege der Wissenschaft (v Kölnu), 2006 za dopisnega člana Makedonske akademije znanosti in umetnosti.

Imenovan je bil za zaslužnega profesorja Univerze v Ljubljani (1997), izvoljen za častnega člana Društva slovenskih književnih prevajalcev (2003), Društva za antične in humanistične študije Slovenije (2006), Celjske Mohorjeve družbe (2009) in za častnega senatorja Teološke fakultete Univerze v Ljubljani (2009).

Andrej Inkret

Rojen 29. aprila 1943 v Celju, gledališki in literarni kritik, esejist, raziskovalec in urednik, dr. dramaturških znanosti, zaslužni profesor Univerze v Ljubljani.

Po maturi na celjski gimnaziji se je 1962 vpisal na dramaturški oddelek Akademije za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani (AGRFT) in 1968 diplomiral z nalogo o dramatiki Dominika Smoleta, Primoža Kozaka in Petra Božiča. Po diplomi je kot honorarni dramaturg lektor delal poldrugo sezono v ljubljanski Drami SNG in potem po odsluženem vojaškem roku (od 1970 do 1980) kot žurnalist in kritik v kulturnem uredništvu Dela. Bil je član uredništev študentskega lista Tribuna, revij Perspektive in Problemi; 1980 je bil med pobudniki in nato ustanovitelji Nove revije ter bil član njene uredniškega odbora. Istega leta je bil na AGRFT izvoljen za docenta, 1985 je doktoriral s temo Predmet in princip dramaturgije; leto pozneje je postal izredni in 1991 redni profesor in potem tudi predstojnik oddelka za dramaturgijo. Od 1991 do 1999 je bil dekan. Upokojil se je 1. oktobra 2006. Sodeloval je v več strokovnih žirijah in svetih, med drugim na festivalu jugoslovanske drame Sterijino pozorje v Novem Sadu, komornih in eksperimentalnih odrov v Sarajevu in Novi Gorici, Borštnikovem srečanju v Mariboru (kjer je bil dvakrat tudi selektor); bil je član žirij za Ninovo nagrado za roman v Beogradu, Delov kresnik, Prešernovega sklada idr.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 12. junija 2003, za rednega člana pa 21. maja 2009. Od 1. julija 2010 je tajnik II. razreda.

Prvo težišče njegovega kritičnega in raziskovalnega dela je v gledališču. Štiri desetletja je v različnih listih in revijah kontinuirano spremljal, analiziral in kritično ocenjeval tekočo produkcijo vseh slovenskih (in deloma tudi pomembnejših tujih) gledališč. Iz tega gradiva je nastala vrsta obsežnih »mozaičnih« monografij, nadrobni priče vanj o sodobnem gledališkem dogajanju, kot npr. Gledališki feljtoni (1972), Milo za drago (1978), Tržaške kritike (1978) in Za Hekubo (2000). V istem kontekstu je tudi Esej o dramah Dominika Smoleta (1968), zbirka tekstov o modernem gledališču Med Artaudom in Brechtom (1971), teoretična študija Drama in gledališče (1986), kulturnopolitična študija Vroča pomlad 1964 (1990), razprava o modernih uprizoritvah Cankarjeve dramatike (v zborniku Mile Korun, 2002) kakor tudi vrsta refleksij relevantne dramatike. Študije o posameznih delih in avtorskih opusih (tako npr. Alfreda de Musseta, Miroslava Krleža, Dušana Jovanovića, Rudija Šeliga, Marjana Rožanca, Iva Svetine, Draga Jančarja) so izhajale po večini vzporedno s knjižnimi objavami.

Drugo težišče Inkretovega kritičnega in raziskovalnega interesa predstavlja literatura in literarna zgodovina. Poleg študij o Janku Kersniku in

začetkih slovenske leposlovne proze (1969) pa o Jovanu Veselu Koseskem – vprašanju literarne zgodovine (1971), biografskih esejev o Dušanu Pirjevcu Ahacu (1982, 1998), kronističnih zapisov o prelomnih slovenskih letih 1989–1995 (zbranih v zbirkah *Na robu*, 1993, in *Melanholična razmerja*, 1998) ipd. se je posvečal predvsem literarni kritiki – med drugim je bil v sedemdesetih letih stalni referent za prozo, esej in dramo v štirinajstdnevniku *Naši razgledi* – in objavil troje knjig recenzij in esejev: *Spomini in Novi spomini na branje* (1977, 1980); *Izbranci* (1990).

S posebno pozornostjo se je ukvarjal z literarnim in političnim opusom Edvarda Kocbeka. V letih 1991–2008 je uredil devet knjig njegovega zbranega dela (celoten opus »čiste« literature) in jih opremil z natančnimi tekstološkimi, kulturnozgodovinskimi in biografskimi komentarji, kot jih zahteva zbirka slovenskih klasikov. Uredil in s spremnimi študijami je opremil vrsto antoloških izborov Kocbekove poezije, pripovedne, dnevniške in esejistične proze (tudi v prevodih) in ob seriji razprav v revijah in zbornikih, referatov na simpozijih in kongresih izdal obsežno monografijo o Kocbekovem življenju in delu *In stoletje bo zardelo* (2011).

Je član Društva slovenskih pisateljev in Slovenskega centra PEN. Za knjigi *Spomini na branje* in *Novi spomini na branje* je 1981 prejel nagrado Prešernovega sklada in isto leto v Novem Sadu Sterijevo nagrado za gledališko kritiko.

Matjaž Kmecl

Rojen 23. februarja 1934 na Dobovcu pod Kumom, red. univ. prof. slovenske literarne zgodovine v pokoju.

Rojen v učiteljski družini, številne selitve, maturiral 1953 v Celju, vpisal študij slovenskega jezika in literature ter srbohrvaškega jezika in literature na ljubljanski slavistiki, tam iz obojega diplomiral 1959, odslužil vojaško obveznost v Črni gori, 1960 povabljen za asistenta na katedri za zgodovino slovenske književnosti na Univerzi v Ljubljani, štipendist na Dunaju in v Moskvi, 1970 doktoriral iz sodobne slovenske novele; 1971 izvoljen v naziv docenta, 1977 v naziv izrednega in 1982 rednega profesorja za zgodovino slovenske književnosti, 1977 dekan Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 1979–1980 je pri republiški SZDL vodil sekcijo za slovenščino v javnosti in ustanovil Jezikovno razsodišče (vodil do 1981, ko je bilo z obdolžitvijo, da je nacionalistično, v prvotni sestavi razpuščeno). 1982 je postal predsednik Republiškega komiteja za kulturo (do 1986), potem izvoljen v predsedstvo reformističnega CK ZKS (do 1990); na prvih neposrednih volitvah je bil izvoljen v predsedstvo države (do spremembe ustave 1992); potem nekaj časa vodil Svet za kulturo RS. – Vseskozi je sodeloval pri najrazličnejših strokovnih projektih, v uredništvih in organih; bil med ustanovitelji Poletnega seminarja slovenskega jezika, literature in kulture (1964, nekajkrat tajnik in predsednik); glavni in področni urednik strokovnega časopisa *Jezik in slovstvo* (1970–1976); dvakrat vodil prenavljanje učnih načrtov za pouk slovenščine; z referati in predavanji sodeloval na slovenskih in jugoslovanskih slavističnih kongresih ter različnih evropskih univerzah (Dunaj, Celovec, Gradec, Regensburg, Moskva, Trst, Benetke, Beograd, Zadar, Dubrovnik, Tübingen idr.); bil član in vodil različne žirije za literarno in gledališko umetnost; 1986–1990 predsednik sveta Borštnikovega srečanja, po 1986 predsednik sveta Mladinske knjige, po 1987 predsednik sveta Triglavskega narodnega parka, kasneje nekaj časa predsednik sveta SNG Drame v Ljubljani; od 2010 podpredsednik GO ZZB). – Od drugih dejavnosti je pomembno avtorstvo številnih radijskih iger (z mnogimi prevodi v tuje jezike in različnimi promocijskimi priznanji).

V članstvo SAZU kot izredni član sprejet 27. maja 1997, redni član od 12. junija 2003, tajnik II. razreda (3. 10. 2002–30. 6. 2007). Predsednik Valvasorjeve fundacije pri SAZU.

Izvleček iz bibliografske predstavitve njegovega delovanja: [I] strokovna dela: *Slovenska književnost 1945–1965* (soavtorstvo, 1966); *Novela v literarni teoriji* (1975); *Od pridige do kriminalke* (1975); *Mala literarna teorija* (1977, več ponatisov); *Die slowenische Literatur im österreichischen Teil Kärntens* (1979); *Rojstvo slovenskega romana* (1981); *Fran Levstik* (*Znameniti Slovenci*, 1981); *Fran Levstik* (*Obrazi*, 1981); *Jezikovno razsodišče* (1984, so-

avtorstvo); Grosse Slowenen in Wien (1987); Babji mlin slovenske literarne zgodovine (1996); Karel Destovnik Kajuh (1999); Tisoč let slovenske literature (2004); Kratka kulturna zgodovina Slovencev (2005, hkrati prevoda v francoščino in angleščino); Josip Jurčič, pripovednik in dramatik (2009); [II] literarna in publicistična dela: Lepa Vida ali problem svetega Ožbolta (1977); S prijatelji pod macesni (1978, ponatisi); Zakladi Slovenije (1979, ponatisi in prevodi v tuje jezike); Ljubljana (1987); Slovenska postna premissljevanja (1987, ponatis); Pisma slovenskemu prijatelju (1989, skupaj s T. Kermaunerjem); Postojnska jama (1990, prevodi in ponatisi); Slovenija iz zraka (1993); Poet (2000, skupaj z B. Šömnom, scenarij); Bridkost po slovensko (2002); Nini (2003); Sveti Lenart, vrtnice in Gamsov skret (2008); Zakladi Slovenije (novi, 2009; prevodi v različne jezike).

Nagrade in priznanja: nagradi Kidričevega sklada 1976 in 1983; Župančičeva nagrada (s sodelavci, 1979); nagrada vstaje slov. naroda (1979); red dela s srebrnim vencem (1982); red republike s srebrnim vencem (1986); plaketa Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani; zlati častni znak svobode RS (1996); častni občan MO Velenje (1997); Pretnarjeva nagrada in naziv ambasador slovenske literature (2009); častni občan Ljubljane (2012).

Janko Kos

Rojen 9. marca 1931 v Ljubljani, doktor literarnozgodovinskih znanosti, redni profesor za primerjalno književnost in literarno teorijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Po šolanju na klasični gimnaziji v Ljubljani je od 1950 do 1956 študiral na Oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo ljubljanske Filozofske fakultete. Po diplomi 1956 se je honorarno zaposlil na Državni založbi Slovenije, od 1959 do 1963 je bil dramaturg Lutkovnega gledališča v Ljubljani, nato do 1970 gimnazijski profesor na VII. gimnaziji v Ljubljani. Doktoriral je 1969 na ljubljanski Filozofski fakulteti. 1970 je bil izvoljen za izrednega profesorja na Oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo in 1975 za rednega profesorja. Upokojil se je 1998.

Od 1976 do 1986 in ponovno od 1990 do 1994 je bil predstojnik Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo Filozofske fakultete v Ljubljani, od 1984 do 1992 je bil član Strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje, nato še v več mandatih; od 1990 do 1994 je bil član habilitacijske komisije pri univerzitetnem svetu Univerze v Ljubljani; od 1991 je bil predsednik glavnega uredniškega odbora Enciklopedije Slovenije; 1998 je bil imenovan za člana Nacionalnega kurikularnega sveta, 2005 pa za člana Sveta za visoko šolstvo.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 10. marca 1977, za rednega člana pa 6. junija 1983. Od 1980 do 1983 je bil upravnik Inštituta za slovensko književnost in literarne vede ZRC SAZU, od 1984 do 1995 predsednik Znanstvenega sveta tega inštituta, od 1981 do 2001 glavni urednik njegovega Literarnega leksikona; 1991 je bil predsednik uredniškega odbora za znanstvenokritično izdajo Brižinskih spomenikov, prav tako pri ZRC SAZU, 1994 je bil imenovan za člana Sveta RTV Slovenija kot predstavnik SAZU, ponovno v več mandatih.

Kot mlad avtor je začel s kritičnimi in esejističnimi spisi o slovenski literaturi, pa tudi o načelnih vprašanjih umetnosti in estetike, sočasno je bil sourednik literarnih oziroma kulturno-družbenih revij *Beseda* in *Perspektive*. Nato je prešel v znanstveno raziskovanje teh področij, pri čemer so bili v središču njegovih obravnav odnosi med slovensko književnostjo in drugimi evropskimi literaturami, vzporedno s tem pa tudi historični problemi posameznih literarnih vrst in zvrsti. Ob vprašanjih, ki sodijo v okvir primerjalne književnosti kot zgodovinske vede, se je posvečal logični analizi literarnoteoretskih pojmov in jih uvrščal v večje sistemske sklope. Iz te osrednje tematike je posegal v mejna področja kulturne zgodovine in filozofije umetnosti, v metodologijo literarne vede in teorijo znanosti. Znotraj teh področij je raziskoval zaokrožene problemske sklope. V literarni zgodovini je posvetil raziskovanju Prešernovega dela pet knjižnih monografij; temeljnim obdobjem evropskega literarnega razvoja – od razsvetljenstva in romantike do moder-

nizma in postmodernizma – je namenil samostojne knjižne obravnave, nato pa v večji sintezi izdelal primerjalnozgodovinski prerez njihovega pojavljanja v slovenski literaturi od 18. do 20. stoletja, razvoju svetovnega romana je sledil s študijami, ki segajo od orientalskih do evropsko-ameriških tekstov 20. stoletja. V literarni teoriji si je prizadeval za novo sistematiko temeljnih pojmov z razčlenitvijo celotne discipline na ontologijo, fenomenologijo, morfologijo in aksiologijo literarnega dela. Za metodologijo literarne vede je raziskoval uporabo tradicionalnih in modernih metod z natančnejšim razlikovanjem znanstvenih in filozofskih pristopov, pri tem se je odločal za povezavo strogo empiričnih z duhovnozgodovinskimi in formalno-tipološkimi. V teoriji znanosti se je posvečal razmerju med znanostjo in ideologijo, med filozofijo umetnosti in estetiko, pa tudi med znanostjo in vero. Velik del svojih literarnoznanstvenih prizadevanj je namenil znanstvenokritičnim izdajam Valentina Vodnika, Prešerna, Čopa, Cankarja in Boža Voduška, ne nazadnje Brižinskih spomenikov. Izsledke svojih raziskav je posredoval širši, strokovni in šolski javnosti kot avtor literarnih antologij, pregledov slovenske in svetovne književnosti, enciklopedičnih prispevkov in leksikonskih gesel.

Kosova bibliografija obsega več kot 650 enot, med temi so samostojne knjižne monografije, razprave in študije, spremne besede, ocene in intervjuji, poleg tega številne geselske enote za Enciklopedijo Slovenije. Med knjižnimi monografijami so poglobitve: Prešernov pesniški razvoj (1966); Prešeren in evropska romantika (1970); Znanost in ideologija (1970); Matija Čop (1979); Romantika (1980); Marksizem in problemi literarnega vrednotenja (1983); Moderna misel in slovenska književnost (1983); Roman (1983); Razsvetljenje (1986); Primerjalna zgodovina slovenske literature (1987, dopolnjena izdaja 2001); Literarne tipologije (1989); Valentin Vodnik (1990); Neznani Prešeren (1994); Na poti v postmoderno (1995); Postmodernizem (1995); Duhovna zgodovina Slovencev (1996); Prešeren in krščanstvo (2002); Slovenci in Evropa (2007) in Svetovni roman (2009).

Za urejanje in avtorstvo pri seriji znanstvenoraziskovalnih razprav Literarni leksikon (ZRC SAZU) je 1986 (s sodelavci) prejel nagrado Kidričevega sklada, 1988 mu je bil podeljen red zaslug za narod s srebrnimi žarki, 1999 mu je senat ljubljanske univerze podelil naziv zaslužni profesor. 2001 je prejel Zoisovo nagrado za življenjsko delo. Filozofska fakulteta v Ljubljani mu je 2004 za pedagoško delo dodelila veliko priznanje.

Jože Krašovec

Rojen 20. aprila 1944 v Sodni vasi, dr. bibličnih znanosti, dr. filozofije, dr. zgodovine religij in religijske antropologije in dr. teologije. Je redni profesor za biblične študije na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani. Od 1987 je predstojnik katedre za Sveto pismo in judovstvo.

Študiral je teologijo na Teološki fakulteti v Ljubljani (1963–1970), specializacijo iz bibličnih ved je opravil na Papeškem bibličnem inštitutu v Rimu in Jeruzalemu (1970–1976) in 1976 dosegel doktorat bibličnih znanosti; potem je predaval na Teološki fakulteti: od 1976 do 1978 kot honorarni predavatelj, od 1978 do 1988 kot docent, od 1988 do 1992 kot izredni profesor, od 1992 kot redni profesor za biblični študij Stare zaveze. V letih 1979–1980 in 1981–1982 je študiral na Hebrejski univerzi v Jeruzalemu in tam 1982 dosegel doktorat iz filozofije. 1986 je v Parizu dosegel kombiniran doktorat: iz zgodovine religij in religijske antropologije (za Sorbono) in teologije (za Katoliški inštitut).

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 30. maja 1991, 1993 za člana Evropske akademije znanosti in umetnosti, 6. junija 1995 za rednega člana SAZU. Julija 1995 je bil v Cambridgeu na kongresu IOSOT (The International Organization for the Study of the Old Testament) izvoljen za člana posvetovalnega sveta znanstvenega glasila *Vetus Testamentum*, ki je glavna mednarodna revija za raziskovanje Stare zaveze. Od 1980 je strokovno vodil pripravo novega slovenskega prevoda Svetega pisma, ki je izšel jeseni 1996: Sveto pismo stare in nove zaveze. Slovenski standardni prevod iz izvirnih jezikov (Ljubljana 1996, 1997, 2001). 1996 je organiziral Mednarodni simpozij o interpretaciji Svetega pisma, ki je od 17. do 20. septembra 1996 potekal v Cankarjevem domu v Ljubljani. Na simpoziju je z referati sodelovalo 90 strokovnjakov, večina iz tujine. V jeseni 1996 imenovan v Akademski forum Združenih bibličnih družb za prevajanje Svetega pisma v Evropi in na Bližnjem vzhodu. Od 1997 do 1998 je pripravil za tisk obsežen zbornik predavanj pod naslovom *Interpretation of the Bible/Interpretacija Svetega pisma* (Ljubljana: SAZU; Sheffield: Sheffield Academic Press), 1909 strani. Na sklepni skupščini 18. kongresa IOSOT v Leidnu, Nizozemska, je bil 7. avgusta 2004 izvoljen za predsednika tega združenja za tri leta (2004–2007) in je s tem prejel mandat, da 2007 v Ljubljani organizira 19. svetovni kongres IOSOT, ki je potekal od 12. do 20. julija 2007. Zbornik glavnih predavanj je 2010 izšel pri založbi E. J. Brill (Leiden/Boston); poleg tega je izšlo še nekaj drugih zbornikov. 2003 je dal pobudo, da se najstarejši slovenski prevodi Svetega pisma vključijo v mednarodno zbirko *Biblia Slavica*, ki izhaja pri založbi Ferdinand Schöningh v Nemčiji. V souredništvu z glavnim urednikom zbirke akad. prof. dr. Hansom Rothejem (Bonn) in izr. prof. dr. Majdo Merše (ZRC SAZU) je v treh letih organiziral pripravo in tisk monumentalnega dela faksimilov najsta-

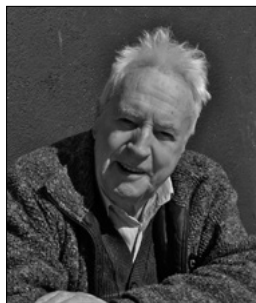
rejših slovenskih prevodov Svetega pisma skupaj z znanstvenim komentarjem v tej zbirki. Obe knjigi sta izšli 2006. Od 2006 vodi projekt jeruzalemske izdaje komentiranega prevoda Svetega pisma. Je član glavnih strokovnih združenj. Težišča njegovega raziskovanja so tekstna kritika, semantika, stilistika, literarna teorija in onomastika na področju kultur starega Bližnjega vzhoda in Evrope. Predaval je v Zagrebu, Atenah, na Dunaju, v Cambridgeu (večkrat), Frankfurtu, Varšavi, Helsinkih (dvakrat), Jeruzalemu (večkrat), Leuvnu, Madridu, Oslu, Parizu, Regensburgu (večkrat), Gradcu, Cape Townu, Baslu, Göttingenu, Leidnu, Singapurju, Splitu.

Znanstvenih in strokovnih člankov v domačih in tujih revijah, zbornikih in drugih publikacijah je več kot 200, doma in v tujini pa je objavil tudi več monografskih del. Vse tri disertacije so objavljene v tujini: *Der Merismus im Biblisch-Hebräischen und Nordwestsemitischen* (Rim: Biblični inštitut, 1977); *Antithetic Structure in Biblical Hebrew Poetry* (Leiden: E. J. Brill, 1984); *La justice (sdq) de Dieu dans la Bible hébraïque et l'interprétation juive et chrétienne* (Freiburg, Švica: Universitätsverlag; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1988). Jeseni 1998 je izšla slovenska verzija francoske disertacije: *Pravičnost v Svetem pismu in evropski kulturi* (Celje: Mohorjeva družba). Jeseni 1999 je izšlo monumentalno dvojezično delo: *Reward, Punishment, and Forgiveness: The Thinking & Beliefs of Ancient Israel in the Light of Greek and Modern Views* (Leiden - Boston - Köln: E. J. Brill), XXXVI + 959 strani; slovenska verzija: *Nagrada, kazen in odpuščanje: Mišljenje in verovanje starega Izraela v luči grških in sodobnih pogledov* (Ljubljana: SAZU, 1999), 1037 strani + 58 likovnih prilog. Jeseni 2000 je izšlo monografsko delo: *Med krivdo in spravo* (Ljubljana: SAZU), 581 strani + 40 likovnih prilog. Jeseni 2001 je izšlo monografsko delo: *Med izvirnikom in prevodi* (Ljubljana: SAZU), 784 strani + 56 likovnih prilog.

Težišče njegovih sedanjih raziskav so oblike svetopisemskih lastnih imen v okviru biblijskih jezikov. 2007 je pri založbi SAZU izšla njegova dvojezična študija (v slovenščini in angleščini) z naslovom *Fonetika, etimologija, prevajanje in transliteracija svetopisemskih lastnih imen*. 2010 je pri založbi T & T Clark International (New York - London) izšla monografija *The Transformation of Biblical Proper Names*. Isto leto je pri Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani in Družini izšlo monumentalno delo: *Sveto Pismo: Nova zaveza in Psalmi* (980 strani), ki je nastalo pod njegovim vodstvom in soavtorstvom.

Za svoje delo je 1996 prejel državno odlikovanje častni znak svobode Republike Slovenije, 1999 pa priznanje ambasador Republike Slovenije v znanosti.

Milko Matičetov

Rojen 10. septembra 1919 v Koprivi na Krasu, 1929 vpisan na gimnazijo v Kopru in 1930 prepisan v Gorico. Po maturi na državnem klasičnem liceju v Gorici 1938 odšel v Padovo na filozofsko fakulteto (»lettere«, 1938–1943). Po nostrifikaciji padovanskih izpitov se je v Ljubljani prijavil za doktorat znanosti pri SAZU – pod mentorstvom Ivana Grafenauerja s folklorno študijo Sežgani in prerojeni človek (obranjeno 1955, natisnjeno 1961 med Deli II. razreda SAZU, 15).

Spomladi 1952 povabljen v novi Inštitut za slovensko narodopisje (ISN) kot prva strokovna (po)moč ustanovitelju akademiku I. Grafenauerju. Slovenski etnograf, v 50.–60. letih pri nas edino znanstveno glasilo te stroke, je po Orlovi smrti začel hirati. Z N. Kuretom sta sprevidela, da ISN nujno potrebuje lastno glasilo: tako so 1972 nastale Traditiones.

Pri ISN zasnoval Arhiv slovenskih ljudskih pripovedi in ga stalno bogatil z evidenco in prepisi objav, z novimi zapisi in zvočnimi posnetki z raznih strani Slovenije, posebej z obrobja in iz zamejstva. Po prvih korakih v »kraškem krožku« sredi 30. let so mu dala pomembne rezultate raziskovanja v krajih: Šentjurje, Šentvid pri Stični in Mokronog na Dolenjskem in Marezi-ge v Istri, od izvira Soče do Bovca, kobariški »Kot«, Goriška Brda, Črni Vrh nad Idrijo, Trg na Vipavskem, Pohorje (po sledovih P. Schlosserja), okolica Pliberka, v Podjuni, Bogojina, Gornji Senik v Porabju.

V prelomnem letu 1962 so se (s pomočjo rimskih kolegov D. Carpitelle in G. Natalettija) odprla vrata v Rezijo, ki je postala eldorado. V Teru 1940 najdeni rezijanski Sintiláwdiċ (Godec pred peklom, SLP I 48/12) je zbudil upanje, da bo prišlo na dan še kaj rezijanskih pripovednih pesmi. In res: prvi posnetek Wide je ljubljansko-rimska ekspedicija dobila na trak že po nekaj dneh bivanja v dolini; sledili so ji Línčica (Matjaž rešen iz ječe, SLP I 5/8), Tičica péstrna (SLP II 77/B), v nadaljnjih letih pa več variant pesmi Sintantúnišec (Sv. Anton pridigar, SLP II 130) in še katera. Bogastvu in lepoti rezijanske pesmi je mogoče postaviti ob rob samo »pravice«. Matičetov je v Reziji nabral več kot tri tisoč pravljič in s tem ovrigel prenačljeno Baudouinovo sodbo, češ: »Pesmi Rezijanov so večinoma brez vsebine in – prav tako kot njih pravljičice – ne pomenijo nič posebnega« (1876, Slavj. zbornik 3). Po številčnosti in živahnosti rezijansko prozno izročilo na Slovenskem nima primere, vsebinsko in kakovostno pa je prenekatera rezijanska pravljičica, povedka in legenda enkratni, klasični vložek v evropsko in svetovno pripovedno zakladnico.

Aktivna udeležba na mednarodnih zborovanjih: 1940 Benetke (IV. italijanski etnografski kongres, s predavanjem o Lepi Vidi, In traccia di Donna Candia). Ob obnovi znanstvenih srečanj po koncu vojne se je udeležil vsaj treh: 1952 Napoli (Etnografia del mare); 1956 Ljubljana (ustanovitev narodo-

pisne skupnosti Alpes orientales, ki se je sestala še sedemkrat: 1959 Gradec, 1961 Desertinae, 1964 Grado, 1966 Slovenj Gradec, 1970 Tusciae, 1972 Brixen/Bressanone, 1975 Rezija); 1956 Cetinje (4. kongres Zveze društev folkloristov Jugoslavije) in še štirikrat: 1959 Bled, 1970 Poreč, 1971 Bovec, 1977 Piran; 1959 Kiel (Kongress der Volkserzählungs forscher); 1960 Pariz (6. antropološko-etnološki kongres); 1962 Antwerpen (ustanovna skupščina International Society for Folk-Narrative Research); sodeloval na treh kongresih International Society for Folk-Narrative Research: 1964 Atene, 1969 Bukarešta, 1974 Helsinki; 1966 Varšava (konferenca slovanske folkloristike); 1968 Praga (6. slavistični kongres); 1969 Videm (lingvistično-narodopisni kongres pod vodstvom G. Devota); 1975 Ohrid (4. simpozij balkanske folklore); 1981 Grado (dialetto e letteratura); 1987 Rovinj (srečanje baladne komisije SIEF).

Poleg referatov z omenjenih srečanj, prispevkov v raznih jubilejnih ipd. zbornikih, v tujih in domačih strokovnih glasilih – skupaj več kot tristo še nikjer zbranih enot – velja posebej omeniti sodelovanje pri SLP (Slovenske ljudske pesmi, I–II, SM 1970–1980); antologiji Rožice (1972) in Zverinice iz Rezije (1973), rezijansko opisno bibliografijo (Resia. Bibliografia ragionata 1927–1979, Udine 1981); priredba Legende del Friuli e delle Alpi Giulie. Editrice Goriziana 1986–1996), z esejem o zamolčanem avtorju (A. Chaurand de Mailly, francosko-furlansko-slovenskega rodu, po vzgoji Nemca) in obsežnimi opombami. – Pri SAZU je izšel J. Baudouin de Courtenayjev Rezijanski slovar (priredili N. I. Tolstoj, M. Matičetov, A. D. Duličenko). Nekaj pravljič iz Matičetovih zapisov izšlo tudi v tujih prevodih (ital., nem., franc., hrv., srbskem, slovaškem in lužiškem).

Dolga leta sourednik Slovenskega etnografa z B. Orlom; zbral prispevke za njegov spominski zbornik 1964. Od ustanovitve v uredniškem odboru Traditiones, 12 let tudi glavni urednik. Član uredniškega odbora Ce fastu?, znanstvenega glasila SFF (Furlanskega filološkega društva) v Vidmu/Udine.

Na povabilo slavističnih, narodopisnih ali lingvističnih stolic priložnostna predavanja na univerzah: Rim, Neapelj, Milan, Padova, Trst, Videm, Gradec, v Ljubljani na seminarjih slovenskega jezika, literature in kulture 1972 in 1995.

Dvakrat predsednik Slovenskega etnografskega društva. Deset let predstojnik Inštituta za slovensko narodopisje (1975–1985). Upokojen kot znanstveni svetnik 1. junija 1985.

Od 6. junija 1995 je izredni član SAZU, od 7. junija 2001 redni član SAZU.

Priznanja/nagrade: 1963 Palermo: Premio internazionale di folklore Giuseppe Pitre (za študijo Sežgani in prerajeni človek); 1975 Ljubljana: Levstikova nagrada (za Zverinice iz Rezije); 1983 Špeter, Študijski center Nadiža: Laštra landarske banke (za zbiranje in raziskovanje ljudskega slovstva med Slovenci v Videnski pokrajini); 1989 Ljubljana, SED: Murkovo priznanje (za življenjsko delo); 1989 S. Michele all'Adige, Museo della gente trentina: Premio internazionale Michelangelo Mariani; 23. aprila 1994 Ravenna/Prato: rezijanska občinska skupščina ga je soglasno izvolila za častnega občana Rezije.

Dušan Moravec

Rojen 4. oktobra 1920 v Ljubljani, ravnatelj Slovenskega gledališkega muzeja v pokoju. Izredni član SAZU od 25. marca 1976, redni član od 24. aprila 1981; od februarja 1984 do aprila 1988 tajnik razreda za filološke in literarne vede. Častni član Slavističnega društva.

Po maturi se je vpisal na Filozofsko fakulteto ljubljanske univerze, ob okupaciji pa je študij prekinil in se vključil v delo Osvobodilne fronte (1941–1945); vmes je bil v italijanskih taboriščih, pozneje v NOV vojni dopisnik in nazadnje član uredništva Slovenskega poročevalca, kjer je skrbel predvsem za kulturno rubriko. Urednik te rubrike je ostal tudi pri dnevniku Slovenski poročevalec v Ljubljani (1945–1949). V tem času je diplomiral iz slovenske, južnoslovanske in primerjalne književnosti (1948). Sodeloval je pri ustanavljanju novega Mestnega gledališča ljubljanskega in kot prvi dramaturg te ustanove (1949–1962) skrbel za njen repertoar, zlasti za uprizarjanje izvirnih novosti, za obnavljanje domačega izročila in za uvajanje sodobnih, dotlej pri nas še neznanih svetovnih mojstrov. Hkrati je zasnoval periodične publikacije tega gledališča in knjižno zbirko, ki jo je vrsto let urejal in sam napisal štiri zvezke. V letih 1962–1975 je vodil Slovenski gledališki muzej in preusmeril to ustanovo k raziskovalnemu delu. S tem namenom je ustanovil prvo revijo za gledališko zgodovino (Dokumenti SGM) in hkrati kot glavni urednik vodil priprave za temeljno publikacijo s področja gledaliških raziskav (Repertoar slovenskih gledališč, 1967). V tej ustanovi je ostal kot ravnatelj, muzejski svetovalec in urednik publikacij do 1975, ko je odšel v pokoj. Ohranil ali na novo je prevzel več dolžnosti v svetih, komisijah, uredniških odborih itn. Sodeloval je na znanstvenih in strokovnih srečanjih.

Po prvih objavah v srednješolskih listih in v partizanskem tisku je začel v prvih povojnih letih z raziskovalnim delom na področju teatrologije in literarne vede (Shakespeare pri Slovencih, Slavistična revija, 1949; pozneje več dopolnjenih ponatisov, nazadnje 1978). Zatem je objavil več sto razprav, esejev in člankov v slovenskih in drugih jugoslovanskih revijah, v zbornikih in v leksikalnih publikacijah, predvsem pa 22 samostojnih knjig, kot je razvidno iz bibliografije. Obsežno je tudi uredniško delo pri gledaliških listih in revijah, zlasti pa pri zbirki Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev in publikacijah SAZU.

Priznanja: nagrada Sklada Borisa Kidriča (1964), srebrna medalja ČSSR (1965), nagrada Prešernovega sklada (1968), Župančičeva nagrada (1975), red dela z zlatim vencem (1975), zlata značka Borštnikovega srečanja (1979), Kidričeva nagrada (1986), Sterijeva nagrada (1986), red republike s srebrnim vencem (1987), Schwentnerjeva nagrada (1991), srebrni častni znak svobode (1996).

Bibliografija – knjige: Pomenki o sodobnih dramah (Knjižnica Mestnega gledališča, Ljubljana, 1958); Meščani v slovenski drami (Cankarjeva založba, Ljubljana, 1960); Gledališki obiski. Zapiski s poti (Knjižnica Mestnega gledališča, Ljubljana, 1962); Vezi med slovensko in češko dramo (Slovenska matica, Ljubljana, 1963); Pričevanja o včerajšnjem gledališču (Založba Obzorja, Maribor, 1967); Podoba Jožeta Tirana (Knjižnica Mestnega gledališča, Ljubljana, 1970); Iskanje in delo Ferda Delaka (Knjižnica Mestnega gledališča, Ljubljana, 1971); Slovensko gledališče Cankarjeve dobe (1892–1918) (Cankarjeva založba, Ljubljana, 1974); Ivan Cankar (Partizanska knjiga, zbirka Znameniti Slovenci, Ljubljana, 1978); Slovensko gledališče od vojne do vojne (1918–1941) (Cankarjeva založba, Ljubljana, 1980); Borštnik. Podoba dramskega umetnika (Cankarjeva založba, Ljubljana, 1985); Lojz Kraigher (Državna založba Slovenije, zbirka Monografije k Zbranim delom slovenskih pesnikov in pisateljev, Ljubljana, 1990); Temelji slovenske teatrologije (Cankarjeva založba, Ljubljana, 1990); Portreti pozabljenih igralcev (Slovenski gledališki muzej, Ljubljana, 1992); Verovšek – komedijant ali umetnik? (Slovenski gledališki muzej, Ljubljana, 1993); Novi tokovi v slovenskem založništvu. Od Schwennerja do prvih publikacij Akademije (Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1994); Slovenski režiserski kvartet (z gostom) (Slovenski gledališki muzej, Ljubljana, 1996); Desetletje na prepihu, Kronika Mestnega gledališča ljubljanskega 1951–1961 (Slovenski gledališki muzej, Ljubljana, 1998); Slovensko gledališko petletje (Ljubljana - Maribor - Trst, 1945–1950) (Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana, 1999); Hinko Nučič, dramski igralec in režiser (Slovenski gledališki muzej Ljubljana, 2000); Sto slovenskih dramskih umetnikov (Prešernova družba, Ljubljana, 2001), str. 16–123 (soavtor Vasja Predan, str. 124–233); Ludvik Mrzel (Založba Litera, zbirka Monografije k Zbranim delom slovenskih pesnikov in pisateljev, Maribor, 2007).

Uredniško delo (izbor): Slovenski poročevalec (član uredniškega kolegija in urednik kulturne rubrike 1944–1949); Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega. Zvezek 1–35 (urednik 1958–1966); Dokumenti Slovenskega gledališkega muzeja (odgovorni urednik 1964–1975, sourednik Mirko Mahnič); Repertoar slovenskih gledališč 1867–1967 (Slovenski gledališki muzej, Ljubljana, 1967, 760 str., glavni urednik); Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, Ivan Cankar (3., 4., 5., 14., 15., 16. in 19. knjiga, 1967–1974); Lojz Kraigher (1. –10. knjiga, 1975–1989); Anton Leskovec (1. in 2. knjiga, 1991–1992); Ludvik Mrzel (1. in 2. knjiga, 2006–2007, Državna založba Slovenije, zadnji dve knjigi založba Litera v Mariboru); Korespondence pomembnih Slovencev: Pisma Frana Govekarja 1–3 (SAZU, Ljubljana, 1978–1983); Korespondenca med Jankom Lavrinom in Antonom Slodnjakom (SAZU, Ljubljana, 2002); J. Lavrin. Pisma v domovino (SAZU, Ljubljana, 2004); Ludvik Mrzel. Gledališka kritika (1933–1939) (SAZU, Ljubljana, 1998); Enciklopedija Slovenije 1–16 (Mladinska knjiga, 1987–2001, urednik za gledališče do 1945); Razprave II. razreda Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 12. in 14. Knjiga (SAZU, Ljubljana, 1989 in 1991).

Janez Orešnik

Rojen 12. decembra 1935 v Ljubljani, doktor nemškega jezikoslovja, redni profesor nemškega primerjalnega jezikoslovja in redni profesor splošnega jezikoslovja, izredni član SAZU od 23. aprila 1987, redni član SAZU od 27. maja 1993. Član Evropske akademije znanosti in umetnosti v Salzburgu od 1993. Dva mandata je bil tajnik razreda za filološke in literarne vede SAZU. Od 1961 zaposlen na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Od 1990 s presledki do 2010 predstojnik Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje prav tam.

Na Filozofski fakulteti v Ljubljani diplomiral 1958, doktoriral 1965. Izpopolnjevanje na drugih ustanovah: Univerza v Københavnu (1959–1961), v Zagrebu (1962/63), v Reykjavíku (1965/66), Univerza Harvard (1969/70).

Do 1990 se je ukvarjal zvečinoma z nemskim primerjalnim jezikoslovjem in skandinavistiko. V tem okviru je predvsem preučeval islandščino. Določil je nekatera fonološka pravila islandskega glasoslovja in jih delno utemeljil; opisal je več neknjižnih pojavov na področju islandskega oblikoslovja, zlasti v konjunktivu preterita in velelniku. Njegova glavna publikacija tega obdobja je *Studies in the phonology and morphology of modern Icelandic*, založba Buske, Hamburg, 1985. Za to delo je 1987 prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča.

Od 1985 razvija s skupino mlajših jezikoslovcev s Filozofske fakultete v Ljubljani in s Pedagoške fakultete v Mariboru v okviru naravnega jezikoslovja teorijo o t. i. krepkih in šibkih dvojnicaх v skladnji, tj. o sopomenskih skladenjskih enotah, ki v zgodovini jezika tekmujejo druga z drugo. Skupina je oblikovala domneve o smereh takega tekmovanja in te domneve preučevala na jezikovnem gradivu. Skupina je 1993 in 1996 pripravila na Pedagoški fakulteti v Mariboru mednarodna simpozija o naravnem jezikoslovju, ki sta zajela tudi teorijo o krepkih in šibkih dvojnicaх. Naša teorija se v mednarodni literaturi včasih imenuje »slovenski model naravne skladnje«. Sami govorimo o »naravni skladnji«.

Od 1990 raziskuje Janez Orešnik predvsem splošnojezikoslovne teme s poudarkom na prispevku slovenščine k reševanju splošnojezikoslovnih vprašanj. Doslej je največ pozornosti posvetil tvarini, ki je razvidna iz naslova njegovih samostojnih razprav *Udeleženske vloge v slovenščini* (SAZU, 1992), *Slovenski glagolski vid in univerzalna slovnica* (SAZU, 1994), *Krepke in šibke dvojnice v skladnji*. *Strong and weak variants in syntax* (SAZU, 1999), *A predictable aspect of (morpho)syntactic variants*. Predvidljiv vidik (obliko)skladenjskih dvojnicaх (SAZU, 2001), *Naturalness in (morpho)syntax: English Examples*. Jezikovna naravnost v (obliko)skladnji – angleški zgledi (SAZU, 2004). Ukvarja se tudi z uporabnim jezikoslovjem; s tega področja je njegova knjiga *Uradi za jezik v Skandinaviji* (SAZU, 1995).

Aktivno je sodeloval na številnih znanstvenih srečanjih v tujini in imel jezikoslovna predavanja na številnih univerzah (na nekaterih po večkrat) in v znanstvenih društvih. Pogosto predava v Lingvističnem krožku Filozofske fakultete v Ljubljani.

2004 je prejel zlati znak za zasluge Republike Slovenije, 2007 pa Zoisovo nagrado za življenjsko delo.

Boris Paternu

Rojen 5. junija 1926 v Predgradu, maturiral 1946 na gimnaziji v Kranju, diplomiral 1951 na slavistiki Filozofske fakultete v Ljubljani, literarni zgodovinar in teoretik. Kot asistent je 1960 doktoriral iz literarnih znanosti, opravil habilitacijo, postal docent, 1966 izredni in 1972 redni profesor za zgodovino slovenske književnosti. Izredni član SAZU od 29. marca 1979 in od 23. maja 1985 redni član. Po upokojitvi 1994 prejel naziv zaslužnega profesorja in ambasadorja Republike Slovenije v znanosti, 2008 postal častni doktor Univerze na Primorskem.

Glavno tematsko področje njegovih literarnozgodovinskih in teoretskih raziskav je slovenska književnost 18., 19. in 20. stoletja (z občasnimi posegi v starejša obdobja: barok, reformacijo in Brižinske spomenike) ob evropskem literarnem in kulturnem kontekstu. Temeljna problemska pozornost je obrnjena k nastajanju literature kot osamosvajanja umetnosti, z estetsko funkcijo kot bistveno, v posebnih, močno zavrtih pogojih družbene in duhovne zgodovine Slovencev. Pri tem gre za metodološki premik od analitičnih obravnav k tipološkemu strukturiranju pojavov na ravni časovnih slogov in literarnih osebnosti. In za tipološko razkrivanje literarne evolucije (faze upočasnjene in faze pospešenega razvoja; hitrejši razvojni procesi v poeziji kot v prozi, zaostajanje v kritiki). Širša, zaledna orientacija pri opazovanju in označevanju literarnih pojavov sloni na zgodovinskem in tudi nadzgodovinskem prelomu med »klasiko« in »modernizmom«, v širšem pomenu besed, in kontrastivnem sopostavljanju njune temeljne simptomatike, zgodovinske, filozofske in poetološke. Ob takih izhodiščih sta se ne glede na raznovrstnost delovne tematike v središču monografskih raziskav znašli prav Prešernova »klasika« in sodobna »moderna« poezija v njunem nasprotju in hkrati globinski povezanosti. Pri tem gre za odmik od tradicionalne paradigme slovenske literarne zgodovine, ki se začel je že v 60. letih 20. stoletja z vnosom novih aktualnih smeri sodobne svetovne literarne vede (eksistencializem, nova hermenevtika, strukturalizem, recepcijska teorija idr.), in za odprtost univerzitetne stroke k obravnavam sodobne literature, ki je zahtevala novo stopnjo raziskovalne senzibilitete.

Razprave in študije v samostojnih knjigah: Slovenska proza do moderne (Koper, 1957, 1965); Slovenska literarna kritika pred Levstikom (Ljubljana, 1960); Estetske osnove Levstikove literarne kritike (Ljubljana, 1962); Slovenska književnost 1945–1965 I (poglavje Lirika) (Ljubljana, 1967); Pogledi na slovensko književnost I, II (Ljubljana, 1974); France Prešeren in njegovo pesniško delo, I, II (Ljubljana, 1976, 1977); Obdobja in slogi v slovenski književnosti (Ljubljana, 1989); Modeli slovenske literarne kritike (od začetka do 20. stoletja) (Ljubljana, 1989); Razpötja slovenske proze (Novo mesto, 1993);

France Prešeren 1800–1849 (Ljubljana, 1994, v nem. France Prešeren – ein slowenischer Dichter 1800–1849, München, 1994; v ital. France Prešeren, poeta sloveno 1800–1849, Gorica/Gorizia, 1999); Od ekspresionizma do postmodernizma (Ljubljana, 1999); Slovensko pesništvo upora 1941–1945 I–IV (s sodelovanjem M. Stanonik in I. Novak Popov) (Ljubljana - Novo mesto, 1987–1997, s spremno razpravo); Književne študije (Ljubljana, 2001); Književne študije 2 (Ljubljana, 2006); Strutz, Paternu, Moysich: Florjan Lipuš, Graben, Kehre, Schruft (Klagenfurt - Wien - Ljubljana - Sarajevo, 2007); Književne študije 3 (Ljubljana, 2010).

Antologije s spremnimi razpravami: [1] France Prešeren, Pesmi in pisma, Ljubljana, 2000; [2] France Prešeren, Gedichte, Kranj - Klagenfurt - Ljubljana, 1998; [3] Prešernova Zdravljica, faks. 1944, Ljubljana, 1988; Kranj, 1994; [4] Slovenska lirika 1945–1965, Ljubljana, 1967; [5] Na zeleni strehi vetra – Auf dem grünen Dach des Windes, Klagenfurt/Celovec, 1980 (dvojezična antologija sodobne slovenske lirike); [6] Edvard Kocbek, Aschenglut, Klagenfurt/Celovec, 1996; [7] leta 1998 osnoval zbirko Prešernova pot v svet (Kranj, Celovec) s prevodi pesnikovih del v tuje jezike (1998–2003: v nem., ital., franc., hrv., češ., ruš., špan.); [8] E. Kocbek, mesec s kolobarjem, Ljubljana 2011.

Del navedene raziskovalne tematike je predstavil tudi zunaj Slovenije v znanstvenih in strokovnih revijah in na petnajstih univerzah v tujini. Tudi z referati na mednarodnih slavističnih kongresih in mednarodnem Nobelovem simpoziju o modernizmu v slovanskih literaturah, ki ga je organizirala Švedska akademija znanosti 1985; predavanje o slovenskem modernizmu je izšlo tudi v ZDA, Cross Currents, Ann Arbor, 1980. 1973 je bil imenovan za člana komisije za poetiko in stilistiko mednarodnega slavističnega komiteja; zatem v Research Board of Advisors of The American Biographical Institute.

Med nalogami v zvezi z organiziranostjo stroke in njenim razvojem na povojni ljubljanski univerzi: glavni urednik za književno znanost v Slavistični reviji (1970–1996); ustanovitelj mednarodnega simpozija Obdobja v slovenskem jeziku in književnosti (z zbornikom Obdobja 1979); organizator in sodelavec Seminarja za slovenski jezik, literaturo in kulturo (z zbornikom) vrsto let od 1966; organizator skupinskega dela Slovenska književnost 1945–1965 I, II s sodelavci (F. Zadavec, M. Kmecl, H. Glušič, J. Koruza); realiziral večletni projekt raziskav s študenti Slovensko pesništvo upora 1941–1945 v štirih knjigah (objavljenih 2300 besedil); del besedil je v prevodih izšel tudi v Nemčiji, Franciji in Italiji (München, 1993; Pariz, 1996; Milano, 1997).

Nekatere nagrade in priznanja: nagrada Borisa Kidriča za izjemne dosežke v znanosti 1981; srebrni častni znak svobode RS 1996; Župančičeva nagrada mesta Ljubljane (skupinska) 1981; nagrada vstaje slovenskega naroda 1987; častni član Slavističnega društva Slovenije; častni občan mesta Kranja 2006.

Bibliografije: [1] Jože Munda, Bibliografija Borisa Paternuja 1949–1986, Slavistična revija, 1986, str. 329–339; [2] Alenka Logar Pleško in Alenka Sollner Perdih, Bibliografija Borisa Paternuja 1986–1996, Slavistična revija, 1996, str. 327–339; [3] Alenka Sollner Perdih, Bibliografija Borisa Paternuja 1997–2006, Slavistična revija, 2006, str. 879–893.

Primož Simoniti

Rojen 28. decembra 1936 na Golniku, dr. filoloških znanosti, klasični filolog in prevajalec, upokojeni redni profesor za latinski jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Osnovno šolo in nižjo gimnazijo je obiskoval v Slovenj Gradcu, klasično gimnazijo v Mariboru. Po maturi (1954) je študiral klasično filologijo na Filozofski fakulteti in februarja 1959 diplomiral. Po odsluženi vojaški obveznosti je služboval kot gimnazijski profesor v Novem mestu (1960–1962), nato s štipendijo, ki mu jo je podelil Deutscher Akademischer Austauschdienst, eno leto študiral v Münchnu. Od 1964 je bil asistent na Inštitutu za sociologijo in filozofijo pri Univerzi v Ljubljani, 1967 je bil izvoljen za lektorja za latinski jezik in 1968 za asistenta za grški in latinski jezik na Filozofski fakulteti (vendar je do konca študijskega leta 1969/70 opravljal naloge lektorja). Z desetmesečno Knafljevo štipendijo Univerze v Ljubljani je od septembra 1971 raziskoval v arhivih in knjižnicah na Dunaju in je bil 1973 ponovno izvoljen za asistenta. 1978 je uspešno zagovarjal doktorsko disertacijo z naslovom *Humanizem na Slovenskem in slovenski humanisti do srede 16. stoletja* (Prispevki za oris njihovega kulturnozgodovinskega pomena) in je bil promoviran v doktorja filoloških znanosti. 1979 je bil izvoljen za docenta, 1981 za izrednega in 1987 za rednega profesorja za latinski jezik s posebnim ozirom na srednje in novolatinsko obdobje. V študijskih letih 1985/86–1988/89 in 1993/94–1994/95 je bil predstojnik oddelka za klasično filologijo, 1996 predsednik Komisije za Prešernove nagrade študentom Univerze v Ljubljani. Imenovan je bil za zaslužnega profesorja Univerze v Ljubljani (2002). Po upokojitvi (2002) je do 2004 predaval latinsko književnost.

Znanstveno se je izpopolnjeval v knjižnicah v Würzburgu, Heidelbergu, Marburgu, Tübingenu, Stuttgartu, Münchnu, Benetkah, Padovi in Vatikanu. S predavanji in referati je sodeloval na mednarodnih kongresih v Dubrovniku, Toursu, Bologni, predaval na univerzi v Trstu, Padovi, na Državni univerzi in Università del Sacro Cuore v Milanu, na Dunaju in v Tübingenu, pa tudi na simpozijih in znanstvenih in strokovnih srečanjih v Sloveniji, nekdanji Jugoslaviji (Dubrovnik, Novi Sad, Ohrid) in v zamejstvu (Trst, Gorica).

Od 1980 do 1982 je bil predsednik upravnega odbora Društva za antične in humanistične študije Slovenije ter od 1988 do 1994 predsednik Slovenske matice v Ljubljani.

7. junija 2001 je bil izvoljen za izrednega, 1. junija 2007 za rednega člana SAZU. Od julija 2007 do julija 2010 je bil tajnik razreda za literarne in filološke vede.

Ob pripravi bibliografije filozofskih rokopisov 16.–18. stoletja v slovenskih knjižnicah (1971) in še posebej pionirske bibliografije »slovenskih lati-

nistov« (*Sloveniae scriptores Latini recentioris aetatis*, Zagreb, 1972) je posvečal poglavitno pozornost raziskovanju novolatinske literarne tvornosti na Slovenskem in drugod ter se osredotočil na dotlej neraziskano vprašanje o vlogi in pomenu renesančnega humanizma kot prelomnega duhovnega in izobrazbenega gibanja na prehodu iz evropskega srednjega v novi vek. Rezultat večletnega dela v velikih evropskih knjižnicah na primarnem rokopisnem in tiskanem gradivu je monografija *Humanizem na Slovenskem*. Slovenski humanisti do srede 16. stoletja, ki je izšla 1979 pri Slovenski matici v Ljubljani in doživela 2008 nemško izdajo v prevodu Jožeta Wakouniga in redakciji Marije Wakounig pri Avstrijski akademiji znanosti na Dunaju. Ob tem je nastala še vrsta razprav, člankov in objav, v katerih je obravnaval novolatinsko literarno tvornost in dokazoval, da mnogi dotlej večinoma neznani izobraženci iz slovenskih dežel kljub neugodnim pogojem niso delovali v nekakšni gluhi provinci, temveč so se enakovredno vključevali v širše tokove evropskega duhovnega razvoja. Večletno delo v številnih bibliotekah je prineslo v razvid marsikakšen dotlej neznan literarni spomenik in nova spoznanja (prispevki k zgodnji zgodovini tiskarstva in spregledani primerki inkunabul v slovenskih knjižnicah; biblioteške redkosti, npr. dotlej neznana elegija izpod peresa renesančnega latinskega poeta Basinija iz Parme (prva pol. 15. stol.) v rokopisnem grškem Aristofanu); najdba Trubarjevega osebnega izvoda Prvega dela Novega testamenta (1557/58) z njegovimi lastnoročnimi jezikovnimi izboljšavami; objava almanaha operozov *Apes academiae* (1701); pregled novolatinske književnosti med Slovenci v drugi polovici 16. stoletja; vprašanje o razmerju med humanizmom in reformacijo; usode knjig iz stare gornjegrajske knjižnice itn. – izbor teh in drugih prispevkov, večinoma objavljenih v tujih znanstvenih revijah, je 2007 v slovenščini objavila Slovenska matica: *Med humanisti in starimi knjigami*. V znanstvenem svetu je zlasti odmevala kritična izdaja obširnega, samo v NUK ohranjenega rokopisa s polemiko Luthrovega nekdanjega učitelja Bartolomeja Arnoldija iz Usingena proti Melanchthonovi Apologiji Augsburške veroizpovedi iz leta 1532 (*Responsio contra Apologiam Melanchthonis*).

Uveljavil se je tudi kot prevajalec, med drugim je slovenil iz latinščine filozofska dela Spinoze (*Etika*), Descartesa (*Meditacije*), Avguščina (*Proti akademikom*), Erazma Rotterdamskega (*O svobodni volji*) in antične romanopisce Petronija (*Satirikon*), Apuleja (*Metamorfoze*), iz grščine Heliodorja (*Etiopske zgodbe*), ki jim je dodal daljše spremne besede. Prevajal je latinske srednjeveške listine in novolatinska besedila (*Carmina Burana*, *Santonino*, *Gallusova besedila*, *Apes academiae* itn.) in pripravil obsežno dvojezično antologijo latinske lirike srednjega veka (*Srednjeveški cvetnik/Florarium mediaevalae*).

Za monografijo *Humanizem na Slovenskem* je prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča (1981), za prevoda Petronija in Apuleja pa medzaložniško Sovretovo nagrado (1972 in 1983).

Janez Stanonik

Rojen 2. januarja 1922 v Slovenj Gradcu. Srednjo šolo je obiskoval v Celju in maturiral 1940. Med vojno je živel na nemškem okupacijskem območju in delal kot železničar. Jeseni 1945 se je vpisal na študij jezikoslovja na univerzi v Ljubljani in diplomiral 1948 iz anglistike, 1949 iz germanistike kot dodatnim glavnim predmetom. 1951 si je z disertacijo *Ostanki srednjeveškega nemškega slovstva na Kranjskem* pridobil naziv doktorja filoloških ved. Po disertaciji je proučeval folklorne osnove romana *Moby Dick* iz 1851. Ob tem delu je našel tri knjige in eno pripoved o Belem kitu iz 19. stoletja, ki so bile dotlej neznane. Te najdbe omogočajo vpogled v Melvillovo ustvarjalno delo in njegov idejni razvoj. Razprava je bila ocenjena kot habilitacija in Stanonik 1959 izvoljen za docenta za angleško in ameriško literaturo pri Filozofski fakulteti v Ljubljani, 1965 v izrednega in 1972 v rednega profesorja. Od 1959 do 1984 je bil predstojnik Oddelka za germanistiko.

Kot predstojnik je veliko dela posvetil obnovi in razvoju oddelčne knjižnice, ki je bila uničena ob požaru univerzitetne knjižnice 29. januarja 1944. V zgodovini angleške literature je preučeval predvsem obdobje 1750–1940, zlasti Johna Ruskina in predrafaelite, v ameriški književnosti pa glavne ameriške avtorje 19. stoletja. Ob tem je raziskoval zgodnjo zgodovino Slovencev v Severni Ameriki, zlasti Marka Antona Kappusa, ki je delal v Sonori in Arizoni 1687–1717, Andreja Bernarda Smolnikarja in Antona Fistra. Filološko je raziskoval angleško-slovenske besedne paralele. Delno je nadaljeval raziskovanje srednjeveške nemške književnosti. 1968 je ustanovil revijo *Acta Neophilologica* in jo urejal do 2000. Revijo so s svojimi prispevki podprli ameriški Slovenci, ki delajo kot univerzitetni profesorji v Severni Ameriki.

Kot štipendist British Councila je bil 1950/51 na enoletnem študiju v Leedsu v severni Angliji. 1957 in 1970 je več mesecev znanstveno delal v knjižnici Britanskega muzeja. Štipendija Fordove ustanove mu je 1959 omogočila enoletno raziskovalno delo v ZDA, pol leta v Berkeleyju v Kaliforniji in pol leta na Harvardu. Ta obisk je lahko ponovil z enoletno štipendijo Fulbrighbovega sklada. Ruskinova ustanova mu je 1978 omogočila dvomesečni študij v Bodleian Library v Oxfordu. Daljšo dobo je delal tudi v knjižnicah v Heidelbergu in na Dunaju.

1981 je vodil priprave za mednarodni simpozij o Louisu Adamichu v Ljubljani in uredil zbornik predavanj na tem simpoziju na 409 straneh. S predavanji je sodeloval na simpozijih v Ljubljani, na Bledu, v Gradcu, Passauu, Regensburgu, Duluthu, Pittsburghu, Chicagu in Minneapolisu. Imel je individualna predavanja na raznih univerzah v Jugoslaviji, Avstriji, Nemčiji, Italiji in ZDA.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 24. aprila 1981, za rednega člana pa 1987. Upokojil se je 1998.

Bibliografija – izbor: [1] Ostanki srednjeveškega nemškega slovstva na Kranjskem, Filozofska fakulteta, Ljubljana, 1957; [2] Moby Dick. The Myth and the Symbol, Univerzitetna založba, Ljubljana, 1962; [3] Longfellow and Smolnikar, *Acta Neophilologica* I (1968), 1–40; [4] Ruskin's Theory of Literature as Communication, *Acta Neophilologica* III (1970), 3–25; [5] Did Melville Ever See an Albino? *American Literature* XXIV (1971/72), 637–638; [6] Althochdeutsche Glossen aus Ljubljanaer Handschriften, *Acta Neophilologica* VI (1973), 3–24; [7] Smolnikar in Valentin Vodnik, *Slavistična revija* XIV (1977), 205–232; [8] Vodnikova Ilirija oživiljena: prvi slovenski verz tiskan v ZDA, *Slovenski izseljenski koledar* 1978, Ljubljana, vol. XIV, str. 118–121; [9] Prvi slovenski poskus izdaje periodičnega glasila v Ameriki, *Slovenski koledar* 1982, Ljubljana, vol. XIX, str. 225–231; [10] Letters of Marcus Antonius Kappus from Colonial America, *Acta Neophilologica Part I: XIX* (1986), 33–57; Part II: A. N. XX (1987), 25–38; Part III: A. N. XXI (1988), 3–9; Part IV: A. N. XXII (1989), 39–50; Part V: A. N. XXII (1990), 27–37; Part VI: A. N. XXXI (1988), 89–93; [11] The Grail Legend in Slovene popular Tradition, zbornik: *The Living Middle Ages. A Festschrift for Karl Heinz Göller*. Ur. Uwe Böker, Manfred Marcus, Reiner Schöwerling. Belser wissenschaftlicher Dienst, Stuttgart & Buchverlag der Mittelbayrischen Zeitung, Regensburg, 1989, str. 263–276; [12] Captain John Smith in Slovenia. *Slovene Studies* II (1989), 25–32; [13] Slovans koryto: etimološka študija, *Razprave XIII* (Ramovšev zbornik), SAZU, Razred za filološke in literarne vede, 1950, str. 47–55; [14] Združene države v XIX. stoletju: njihov politični, kulturni in idejni razvoj. Anton Fister, Izbrani spisi. Knjiga IV, str. 18–33. Arhiv Republike Slovenije in Znanstveni institut Filozofske fakultete, Ljubljana, 1998; [15] Slovenci v Clevelandu, *Zgodovinski časopis* LI (1997), 21–32; [16] Književnost Slovencev v ZDA pred letom 1891. Slovenska izseljenska književnost. Ur. Janja Žitnik in Helga Glušič. Založba ZRC SAZU in Rokus, Ljubljana, 1999, knjiga II, str. 15–88; [17] Alma Maximiliana Karlin, zbornik: *Australian Papers*, ur. Mirko Jurak, zal. Filozofska fakulteta, Ljubljana, 1983, str. 41–48; [18] Slovene Kosez – Old English cotset. A Comparative Study. Obdobja XIII (Miklošičev zbornik). Zal. SAZU in univerzi v Ljubljani in Mariboru, str. 96–100; [19] Die Rezeption der Werke Anastasius Grüns in Amerika, zbornik: *Anastasius Grün und die politische Dichtung im Vormärz*, ur. Janko Anton Janko, Anton Schwob, zal. Südostdeutsches Kulturwerk München, 1995, str. 147–155; [20] Die Heiligenkulte im frühmittelalterliche Slowenien als ein möglicher Indikator der frühmittelalterlichen ethnischen Struktur des Landes, zbornik: *Slovenija in sosednje dežele med antiko in karolinško dobo*, ur. Rajko Bratož, zal. SAZU in Narodni muzej Slovenije, Ljubljana, 2000, knjiga II, str. 829–838; [21] The life and Work of Marcus Antonius Kappus the Missionary from Kamna Gorica, Slovenija, vol. I, No. 4 (1987), 51–55; [22] La vida y obra de M. A. Kappus, el Misionero de Kamna Gorica, *UniSono* (Organo de informacion y analisis de la comunidad universitaria), Hermosillo, Sonora, 20 de marzo de 1991, str. 32–33. Prevajalec: Victor Tapia; [23] Prvi Slovenci v San Franciscu, *Slovenski izseljenski koledar* 1994. Vol. XLII (1995), str. 166–173.

Jože Toporišič

Rojen 11. oktobra 1926 na Mostecu pri Brežicah kmetu Jožefu in Jožefi, roj. Žabkar, od 1965 živi in dela v Ljubljani, jezikoslovec. Osnovno šolo je obiskoval v Dobovi (1933–1938). Tri razrede (1938–1941) je opravil na klasični gimnaziji v Mariboru, od oktobra 1941 do junija 1945 prebil v prisilnem izseljenstvu v taboriščih tedaj še nemške Šlezije (Striegau, Breslau itn.), nekaj časa tudi na Poljskem (Lodž). Po vrnitvi domov 1945 opravil 4. razred tečajne gimnazije v Brežicah in tri razrede v Mariboru (1945/46), redno srednjo šolo pa spet na klasični gimnaziji v šolskem letu 1946/47, kjer je 1947 tudi maturiral. 1947–1952 študiral slavistiko v Ljubljani (slovenski jezik in književnost ter ruski jezik in književnost).

Vojaški rok je služil 1952/53 (Beograd, Zemun) in je bil eno leto nato profesor pripravnik na gimnaziji v Novem mestu, 1954–1965 je bil lektor slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Zagrebu (v študijskem letu 1962/63 je bil štipendist Humboldtove ustanove v Hamburgu, kjer je preučeval eksperimentalno fonetiko), 1963 doktoriral na Filozofski fakulteti v Ljubljani (Nazorska in oblikovna struktura Finžgarjeve proze). Predvidene docenture za slovenski knjižni jezik na zagrebški fakulteti ni zasedel, pač pa se je v Ljubljani 1966 vnaprej habilitiral za docenta, 1970 pa za izrednega profesorja za slovenski knjižni jezik. 1965 je postal znanstveni in 1970 višji znanstveni sodelavec Filozofske fakultete v Ljubljani, kjer je 1963–1971 honorarno predaval slovenski knjižni jezik, od 1971 je bil redni profesor in tudi predstojnik katedre za slovenski knjižni jezik in stilistiko (katedra je bila ustanovljena na njegovo pobudo). Od 1976 do 1996 je bil predstojnik katedre za slovenski knjižni jezik in stilistiko, 1972/73 je honorarno predaval na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo, in sicer stilistiko slovenskega knjižnega jezika, 1979 pa slovenski knjižni jezik na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo.

Kot lektor slovenščine je v Zagrebu sodeloval pri sekciji za literarno teorijo in je bil dejaven pri lingvistični sekciji Hrvaškega filološkega društva. Od 1955 je imel enomesečni lektorat slovenščine na poletnih seminarjih za tuje slaviste, najprej v Splitu, nato v Zadru, polovico avgusta pa v Zagrebu, od 1965 tudi v Ljubljani. Številna predavanja je imel za pedagoge srednjih šol v zvezi s svojimi učbeniki *Slovenski knjižni jezik 1–4*, ki so izšli 1965, 1966, 1967 in 1970 (več izdaj). Posamezna predavanja je imel tudi na tujih univerzah: v Gradcu 1968 in 1976, Berlinu in Leipzigu 1969, Varšavi 1973, Helsinkih in Moskvi, od aprila do avgusta 1968 je bil raziskovalni profesor univerze v Čikagu, v poletnem semestru 1973 je bil gostujoči profesor na univerzi v Regensburgu, oktobra in novembra 1971 je bil gostujoči profesor na državni univerzi v Moskvi, v študijskem letu 1976/77 gostujoči profesor na univerzi v Gradcu, poletni semester 1979 na univerzi v Celovcu (zatem še dvakrat). Od 1963 je bil stalni sodelavec

pri jezikovnih pogovorih radia Ljubljana, pred tem občasno tudi radia Zagreb in Beograd. Ob dvestoletnici Kopitarjevega rojstva se je udeležil simpozija na univerzi v Evanstonu nad Čikagom. Od tam je šel na predavanje na univerzo v Los Angelesu; na vabilo E. Stankiewicza pa je obiskal tudi slovito univerzo Yale. 1970 je bil tudi na univerzi v University Parku (Pensilvanija). In morda še kje.

Napisal in objavil je čez dva tisoč prispevkov iz jezikoslovja in stilistike. Bibliografije so objavljene v Slavistični reviji 1986 (za čas od začetka), 1996 za desetletje 1986–1996 in 2007 za desetletje 1996 do 2007.

Jezikoslovno je obravnaval fonetiko (utrdil slovensko fonologijo), urejal oblikoslovje in besedotvorje, skladnjo, stilistiko, pravopis in pravorečje, se ukvarjal z dialektologijo, raziskoval zgodovino knjižnega jezika, se precej ukvarjal s kritiko.

Pisal je tudi učbenike: Slovenski knjižni jezik 1 do 4, Slovenski jezik in sporočanje 1 in 2 (več izdaj). Bil je glavni in odgovorni urednik Jezika in slovstva (1966–1970), od 1967 je bil urednik Slavistične revije, sam urednik in glavni urednik za jezikoslovje, praktično do svoje upokojitve 1996. Deloma je tudi prevajal iz srbohrvaščine in eno knjigo (Bohoričevo slovnico) iz latinščine.

Skoraj ves čas je svoje številne razprave in druge sestavke objavljal zbrane v knjigah. Navedeno po letih izhajanja: Pripovedna dela F. S. Finžgarja, 1964, Zakaj ne po slovensko, 1969, z dodatkom Second Edition, 1992, in dodatkom za Slovene by Synthetic Method, 1974, ter Lo sloveno con il metodo sintetico, 1982. Pouku so bile namenjene tudi knjige, izdane s sodelavci: Besedila k jezikovno-stilnim interpretacijam, 1974, Slovenska zvrstna besedila, 1981 (še ena izdaja), sem lahko štejemo tudi Načrt pravil za novi slovenski pravopis, 1981. Izdajal je tudi besedila drugih jezikoslovcev: Antona Breznika Jezikoslovne razprave, 1984, Škrabčeva Jezikoslovna dela 1 do 4 (1 in 2 v letu 1994, 3 1995, 4 1998), Zbrano delo 2 F. Ramovša, 1997. Zvezki razprav: poleg monografske Slovenske slovnice (4 izdaje: 1976, 1984, 1991, 2007) Glasovna in naglasna podoba slovenskega jezika, 1978, Nova slovenska skladnja, 1982, Slovenska slovnica in jezikovna vadnica (soavtor F. Žagar, več izdaj), Slovenski pravopis 1. Pravila, 1990 (4 izdaje, zadnji dve z močnim sodelovanjem J. Modra), Portreti, razgledi, presoje, 1987, Družbenost slovenskega jezika, 1991, Besedjeslovne razprave, 1991, Oblikoslovne razprave, 2003, Besediloslovne razprave, 2006, Stilnost in zvrstnost, 2008. Sem gre tudi knjiga Jezikovni pogovori v Sedem dni, 2007.

Bil je član International Association of Phonetic Sciences, Societas linguistica Europae, več komisij mednarodnega slavističnega komiteja: za jezikoslovno izrazje, fonetiko, knjižne jezike, slovnično strukturo. Tudi član uprave Zveze slavističnih društev Jugoslavije, 1972–78 tudi njen predsednik, vodil je odbor za pospeševanje slovenščine na neslovenskih univerzah ipd. Odlikovan je bil s srebrnim častnim znakom svobode RS: »Za izjemne zasluge v slovenistiki, za utrjevanje njenega mednarodnega ugleda in za plodno vključevanje stroke v slovensko kulturno in osamosvojitveno življenje« (M. Kučan, 1996). Izredni član razreda za filološke in literarne vede SAZU je postal 30. maja 1991 in redni član 27. maja 1997. Za življenjsko delo na področju znanstvenoraziskovalne dejavnosti in slovenskega jezikoslovja je 2006 prejel Zoisovo nagrado.

Franc Zadavec

Rojen 27. septembra 1925 v Stročji vasi pri Ljutomeru. 1947 je maturiral na gimnaziji v Murski Soboti, 1952 diplomiral na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani iz slovenskega jezika s književnostjo in ruskega jezika s književnostjo. V letih 1952–1957 profesor na gimnaziji, pobudnik za ustanovitev študijske knjižnice v Murski Soboti in njen ravnatelj. Od 1957 asistent na slavistiki, 1962 napravil literarnozgodovinski doktorat. Od 1962 docent, 1967 izredni, 1973 redni profesor za slovensko literarno zgodovino.

29. marca 1979 je postal izredni, 23. maja 1983 pa redni član SAZU.

Težišče njegovih raziskav in analiz so obdobja novejšje slovenske književnosti od moderne naprej. Vse tri literarne zvrsti in literarno kritiko preučuje kot izraz in sintezo umetnikovih osebnosti in družbenozgodovinskih danosti. Posebni poudarki veljajo umetnosti Ivana Cankarja, Otona Župančiča, Alojza Gradnika, Srečka Kosovega, Slavka Gruma, Ivana Preglja, Franceta Bevka, Cirila Kosmača, Miška Kranjca in Prežihovega Voranca v ustreznem evropskem literarnem kontekstu. Študije zajemajo tudi ekspresionistično liriko, prozo in dramatiko, teorijo realizma po moderni, novejšo literarno kritiko, slovenski roman 20. stoletja in slovensko zamejsko literaturo.

Napisal je knjige: Miško Kranjec 1908–1935 (1963); Oktobrska revolucija in slovenska literatura (1968); Književna esejistika in kritika (1967); Slovenska književnost (1945–1965); Zgodovina slovenskega slovstva V, Nova romantika in mejni obliki realizma (1970); Zgodovina slovenskega slovstva VI, VII, Ekspresionizem in socialni realizem, 1. in 2. del (1972); Zgodovina slovenskega slovstva (1973, skupaj z Jožetom Pogačnikom); Istorija slovenačke književnosti (Beograd, 1973, skupaj z Jožetom Pogačnikom); Slovenska besedna umetnost v prvi polovici XX. stoletja (1974); Literarni teoretik in kritik Josip Vidmar (1976); Elementi slovenske moderne književnosti (1980); Umetnikov »črni piruh« (1981); Alojz Gradnik (1981); Josip Vidmar (Novi Sad, 1981); Srečko Kosovel (1986); Poet prekmurskih ravnin Miško Kranjec (1988); Cankarjeva ironija (1991); Slovenska ekspresionistična literatura (1993); Slovenski roman XX. stoletja, prvi del (1997); Slovenski roman XX. stoletja, drugi del (2002); Slovenski roman XX. stoletja, tretji del (2005).

S študijami je opremil in uredil Panonski zbornik (1996) – objavil študije o Edvardu Kocbeku, Mišku Kranjcu in Antonu Vratuši –, Cankarjev zbornik (1976, souredil), Obdobja IV, Simbolizem (1982), Obdobja V, Ekspresionizem (1983), Obdobja VII, Socialni realizem (1985). Izbral je – skupaj z avtorjem – in z analizami opremil 15 knjig Miška Kranjca, po eno Ivana Cankarja, Ivana Potrča, Antona Ingoliča, Lojzeta Krakarja, Rada Bordona, Bena Zupančiča, Vladimirja Kralja, Frančka Bohanca in Pesmi Rudolfa Maistra – Vojanova (1988). Za zbirko Slovenska književnost pri Matici srbski je ure-

dil in napisal uvodni študiji Miško Kranjec, Pripovetke (1975) in Crveni atom, Slovenačka ekspresionistična lirika (1987). Prešernova družba mu je izdala antologijo Sveta si, zemlja. Slovenska pokrajinska in domovinska pesem (1988). Za knjigo Die slowenische Literatur in Kärnten je napisal razpravo Die slowenische gegenwartsliteratur in Kärnten – Anklage und Widerstand (str. 37–151, Celovec, 1991). Izdal je Antologijo slovenske koroške literature Monologi in dialogi z resničnostjo (Celovec, 1991).

Objavil čez 300 znanstvenih razprav, študij in člankov doma in v tujini. Izbrana bibliografija je objavljena v Slavistični reviji 1985, str. 475–483, in 1996, str. 133–123.

Urejal je literarnozgodovinski del revije Jezik in slovstvo 1959–1969, bil je član uredniškega odbora Slavistične revije od 1973, njen odgovorni urednik pa od 1981 do 1997. V zadnjih letih izdal monografijo Miško Kranjec (2007), izbor študij in razprav Pesništvo in prostost (2008), Zvezde kresnih večerov (analiza dvajsetih nagrajenih romanov od 1991 do 2010 (2010) in Slovenska literarna satira od Ivana Cankarja do Slavka Pregla (2010).

1977 je prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča, 1984 Kidričevo nagrado. 1980 je bil odlikovan z redom zaslug za narod s srebrnimi žarki, 1997 s srebrnim častnim znakom svobode Republike Slovenije. Od 1993 zaslužni profesor Filozofske fakultete. Je častni član Slavističnega društva Slovenije.

Zinka (Terezija) Zorko

Rojena Leb, 24. februarja 1936 na Kapli na Kozjaku, doktorica jezikoslovnih znanosti in sedaj upokojena zaslužna redna profesorica na Pedagoški fakulteti v Mariboru (danes Filozofski fakulteti).

Po maturi na II. gimnaziji v Mariboru se je vpisala na študij slovenščine in ruščine na Filozofski fakulteti ljubljanske univerze, kjer je 1961 diplomirala in za diplomsko delo iz dialektologije prejela študentsko Prešernovo nagrado. Po desetih letih pedagoškega dela na Ravnah na Koroškem se je kot asistentka za slovenski jezik na Pedagoški akademiji v Mariboru vpisala na magistrski študij na Filozofski fakulteti v Ljubljani in zagovarjala magistrsko nalogo Koroški govori na severnem Pohorju zahodno od Ruš do Vuzenice ter 1986 doktorsko disertacijo Koroški govori Dravskega obmejnega hribovja od Ojstrice do Duha na Ostrem vrhu. Mentor akademik dr. Tine Logar je usmerjal njeno dialektološko raziskovanje do svoje smrti. Kot večkratna predstojnica Oddelka za slovanske jezike in književnosti je aktivno sodelovala pri preraščanju Pedagoške akademije v Pedagoško fakulteto, pridobivala mlade raziskovalce in številne vodila do magisterija pa tudi doktorata. Redna profesorica za zgodovino slovenskega jezika in dialektologijo je postala 1996, bila štiri leta prodekanka na PF za znanstvenoraziskovalno delo, od 1999 do 2003, ko se je upokojila, pa prorektorica na Univerzi v Mariboru, zadolžena za knjižnični sistem in habilitacije.

Za izredno članico SAZU je bila izvoljena 12. junija 2003, 21. maja 2009 pa za redno članico SAZU.

V središču znanstvenega dela Zinke Zorko je raziskovanje koroških, štajerskih in panonskih narečij na glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski in besedijski ravni, nastajanje mednarečij, prehodnih govorov in mariborskega mestnega govora. Zunaj meja Republike Slovenije je raziskala govor v Podjuni, na Mlakah, v Radvanju, Gradišču, Lučanah in v Radgonskem kotu v Avstriji, v Števanovcih in Andovcih na Madžarskem ter v Štrigovi in Humu na Sutli na Hrvaškem. O vlogi narečja v medijih (zlasti v narečni pesmi, romanu in filmu) je poročala na mednarodnih sestankih na Finskem, v Avstriji, Italiji in Nemčiji. Objavila je tri dialektološke monografije: Narečna podoba Dravske doline (1995 pri Kulturnem forumu Maribor), Haloško narečje in druge dialektološke študije (1998 pri Založbi Zora /6/ v Mariboru) in 2009 Narečjeslovne razprave o koroških, štajerskih in panonskih govorih (pri Mednarodni založbi Zora Oddelka za slovanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru). V prvi knjigi predstavlja nove dialektološke izsledke na severnem Pohorju, na Kozjaku in v Dravski dolini in postavlja mejo med koroščino in štajerščino pri Fali. V drugi monografiji je razdelila dotlej slabo raziskano haloško narečje na tri podnarečja, na

vzhodu je odkrila ohranjeno tonemskost. V tej knjigi je objavila tudi nekaj monografskih študij (prleščina, prekmurščina, severnoštajerska narečja ter dialektizmi v Dajnkovich, Ivanocyjevih in Prežihovich delih). Monografija Narečjeslovne razprave o koroških, štajerskih in panonskih govori pri naša rezultate raziskav na terenu v zadnjih desetih letih (Strojna, Ojstrica, Mlake, Kopivnik, Miklavž, Šentrupert nad Laškim, Lesično, Pišece, Kapele, Zgornja Sveča, Strmec; Videm in Markovci pri Ptuj, Biserjane, Cankova, Andovci; oblikoslovje v panonski narečni skupini). V študiji o Porabskih Slovencih danes so osvetljene zgodovinske, politične, kulturne, jezikovne in literarne razmere, dodana je jezikovna analiza prvega porabskega romana Garaboncijaš Franceka Mukiča.

Sodelovala je na številnih domačih in mednarodnih simpozijih. Po Cobissu (od 1976 do 2010) obsega njena bibliografija 508 naslovov, od tega 22 izvirnih znanstvenih člankov, 52 znanstvenih prispevkov na konferenci, 24 samostojnih znanstvenih sestavkov ali poglavij v monografski publikaciji, 15 intervjujev, sodelovala je pri organizaciji 16 znanstvenih in strokovnih sestankov, številni so prispevki na konferenci brez natisa (49). Bila je mentorica pri 5 disertacijah, 5 magistrskih delih ter nad 120 diplomskih delih.

Za pedagoško, strokovno in znanstveno delo je prejela 9 priznanj, najpomembnejša so: priznanje Pedagoške akademije Univerze v Mariboru za prispevek k razvoju in uveljavitvi šole (1980), nagrada Republike Slovenije na področju šolstva za leto 1997 za življenjsko delo v vzgoji in izobraževanju na področju visokega šolstva (1997), zlata plaketa Univerze v Mariboru za izjemne dosežke na znanstvenoraziskovalnem in pedagoškem področju (1999); svečana listina za uspešno opravljeno delo prorektorice Univerze v Mariboru (2003), naslov zaslužne profesorice Univerze v Mariboru (2003).

Dopisni člani

Henry Ronald Cooper jr.

Martin Dimnik

Gerhard Gieseemann

Christian Hannick

Reinhard Lauer

Juraj Martinović

Wolf Moskovich

Rudolf Neuhäuser

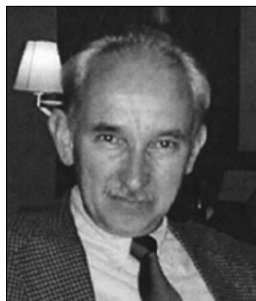
Heinz-Dieter Pohl

Erich Prunč

Hans Rothe

Karl Matej Woschitz

Henry Ronald Cooper jr.

Rojen 30. septembra 1946, je v New Yorku obiskoval srednjo šolo (1960–1963), diplomiral (1967) na takmakajšnjem City Collegeu in univerzi Columbia v New Yorku magistriral (1969) in doktoriral (1974) iz slovanskih književnosti. Od 1974 do 1981 je učil ruščino in poljščino na univerzi Northwestern v Evanstonu (Illinois), od 1981 do 2010 pa ruščino in južnoslovanske jezike na univerzi Indiana, kjer je bil direktor ruskega in vzhodnoevropskega inštituta, dekan mednarodnih programov in predstojnik oddelka za slovanske jezike in književnosti.

6. junija 1995 je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU.

Piše znanstvene monografije in članke o slovanskih književnostih in njihovi zgodovini, prevaja slovensko, srbsko in hrvaško prozo in poezijo. Je avtor ali soavtor (in prevajalec) več antologij južnoslovanskih književnosti, objavljenih v angleščini, in urednik revije *Slovene Studies*.

Glavna dela: [1] *The Igor Tale: An Annotated Bibliography of Twentieth-Century Non-Soviet Scholarship on the Slovo o polku Igoreve*, 1978; [2] *Papers in Slovene Studies*, 1978; [3] *The Language of Pushkin*, 1980, dopolnjeno 1994; [4] *Francè Prešeren*, 1981; [5] *To Honor Jernej Kopitar, 1780–1980*, 1982; [6] *Four Hundred Years of the South Slavic Protestant Reformation, 1584–1984*, 1984; [7] *Lubi Slovenci: A Festschrift to Honor Rado L. Lencek on the Occasion of his Sixty-Fifth Birthday*, 3 October 1986, 1987; [8] *Indiana Slavic Studies: A Volume to Honor William Edgerton*, 1990; [9] *Marko Marulić, Judith* (prevod), 1991; [10] *Francè Prešeren: Poems/Pesmi* (prevod), 1999; [11] *Slavic Scriptures: The History of the Formation of the Church Slavonic Version of the Holy Bible*, 2003; [12] dvojezična *Antologija slovenske literature*, 2003; [13] *antologija bolgarske literature*, 2007; [14] *antologija hrvaške literature* (v pripravi). Poleg tega je objavil več kot 100 znanstvenih člankov, prikazov in prevodov.

Je član (tudi nekdanji predsednik) *Society for Slovene Studies*, *Southeast European Studies Association*, *Bulgarian Studies Association*, *North American Serbian Studies Association*, *Early Slavic Literature Association*, *American Association for the Advancement of Slavic Studies*, *American Association of Teachers of Slavic in East European Languages*, *Fellowship of Saint Alban and Saint Sergius* kakor tudi drugih profesionalnih organizacij. Deset let je vodil komisijo za slavistične izdaje na univerzi Indiana. Je dobitnik pomembnih štipendij *National Endowment for the Humanities*, *Institute for International Education*, ministrstva za izobraževanje in zunanjega ministrstva ZDA.

Poleg izvolitve v slovensko Akademijo je bil deležen še naslednjih odlikovanj in priznanj: *Phi Beta Kappa*, *Gamma Chapter (CCNY)*, 1966; *Pi*

Delta Phi (French Honor Society, CCNY), 1966; Graduate Honors in Slavic, CCNY, 1966–1967; prejel je nagrado za razprave o slovenski kulturi, 1976–77; red jugoslovanske zastave z zlato zvezdo, 1989; zahvalo vlade Republike Slovenije, 1992; nagrado Johna W. Ryana za mednarodne zasluge, Indiana University, 1994.

Prejel je vrsto štipendij za študijsko in znanstveno delo, med drugim: sklada Woodrowa Wilsona, 1967; NDFL-NDEA, 1966, 1967, 1968, 1969; Ruskega inštituta na Univerzi Columbia, 1968; predsednika univerze Columbia, 1971–1973; fakultetnega društva na univerzi Columbia, 1972–1973; fundacije Kosciuszko, 1972–1973; Fulbrightovo štipendijo (Poljska), 1974; štipendijo League of Slovenian-Americans, 1976; štipendijo XII. in XV. seminarja slovenskega jezika, literature and kulture v Ljubljani, 1976, 1980; Russian and East European Center, na univerzi Illinois, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1985; IREX (Bolgarija), avgust 1979 in 1980; štipendijo XXXII. jugoslovanskega seminarja za tuje slaviste v Zadru in Beogradu, 1981; štipendijo Zagrebške slavistične šole, Dubrovnik in Zagreb, 1982, 2002; nagrado predsednika sveta mednarodnega raziskovalnega programa na univerzi Indiana, 1982; ACLS Travel Grant, 1983; fakultetna izmenjava na zagrebški univerzi, 1985; REEI poletna štipendija, 1985; ACLS-JCEE postdoktorska štipendija, 1988/89; IREX (Bolgarija), avgust 1991; ACLS-JCEE postdoktorska štipendija, 1995; poletna fakultetna štipendija na univerzi Indiana, 2003.

Martin Dimnik

Rojen 6. oktobra 1941 v Obrijah pri Ljubljani, redovnik (Congregation of the Priests of St. Basil – CSB), dr. znanosti, profesor za srednji vek kijevske Rusije in dekan pri Pontifical Institute of Mediaeval Studies (PIMS) v Torontu.

1945 se je preselil v Avstrijo, kjer je začel osnovno šolo v Špitalu na Dravi, 1949 pa je odšel v Kanado. Tam je po končani srednji šoli (Lethbridge, Alberta) kot osemnajstletnik vstopil v red bazilijancev (Toronto, Ontario) in se usmeril v duhovniški poklic. Na Univerzi v Torontu je napisal magistrsko nalogo *The Apocrypha of Adam and Eve in Russia: a Historical and Literary Analysis* (1971). Junija istega leta je bil posvečen za duhovnika v Lethbridgeu. 1976 je doktoriral v Angliji, v Oxfordu, s temo: *The Life and Assassination of Mikhail of Chernigov: an Investigation of the Sources*. Takoj po doktoratu je bil izvoljen v naslov Junior Fellow v PIMS (Univerza v Torontu), 1983 v Senior Fellow v PIMS, 1986 v Full Professor, Centre for Medieval Studies (CMS, Univerza v Torontu), 1999 v Adjunct Professor, Faculty of Theology, University of St. Michael's College (USMC, Univerza v Torontu).

Funkcije v PIMS, USMC in CMS: predavatelj zgodovine za srednji vek, za kijevsko Rusijo, za pokristjanjenje balkanskih narodov in za bizantinsko numizmatiko; generalni sekretar PIMS (1987–1990); rektor PIMS (1990–1996); od 2008 do 2013 pa dekan (PIMS).

Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 5. maja 2011.

Pri raziskavi zgodovine kijevske Rusije, njegova specializacija, se Dimnik največ opira na ruske srednjeveške letopise. Hkrati je nekajkrat obiskal Rusijo in Ukrajino, da bi natančneje spoznal njuno politično, cerkveno, kulturno in arhitekturno zgodovino. Predvsem ga zanimajo nasledstvo na prestolu in dinastični rodovniki, posebno rodovnik dinastije Černigovskih knezov.

Rezultate svojega raziskovalnega dela je Dimnik sproti objavljaj v mednarodnih revijah, v posameznih poglavjih, enciklopedijah in petih knjigah.

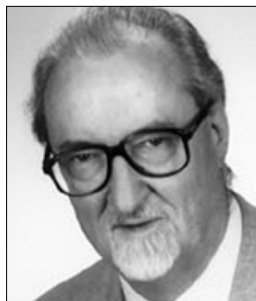
Njegova najpomembnejša dela so: [1] *Russian princes and their identities in the first half of the thirteenth century*, Mediaeval Studies XL, Toronto, 1978, 157–189; [2] *Prince of Chernigov and Grand Prince of Kiev*, Toronto, 1981, 1224–1246; [3] *The Place of Rurik Rostislavich's Death: Kiev or Chernigov*, Mediaeval Studies XLIV, 1982, 371–393; [4] *The »Testament« of Iaroslav »The Wise«: A Re-examination*, Canadian Slavonic Papers no. 4, vol. XXIX, 1987, 369–386; [5] *Oleg Svyatoslavich and His Patronage of the Cult of SS. Boris and Gleb*, Mediaeval Studies 50, 1988, 349–370; [6] *Oleg's Status as Ruler of Tmutarakan': The Sphragistic Evidence*, Mediaeval Studies 55, 1993, 137–149; [7] *The Dynasty of Chernigov*, Toronto, 1994, 1054–1146; [8] *Succession and Inheritance in Rus' before 1054*, Mediaeval Studies 58, 1996, 87–117; [9] *The Coinage of Vladimir (988–1015) and his Sons (1015–1034)*, Pro-

ceedings of the 2nd International Numismatic Congress in Croatia, October 15–17, 1998, Opatija, Rijeka, 2000, 75–88; [10] Igor's Defeat at the Kayala (1185): The Chronicle Evidence, *Mediaeval Studies* 63, 2001, 245–282; [11] The Dynasty of Chernigov 1146–1246, Cambridge University Press, 2003; [12] The Title »Grand Prince« in Kievan Rus', *Mediaeval Studies* 66, 2004, 253–312; [13] Who was the Elder Svyatoslavich, Oleg (d. 1115) or David (d. 1123)?, *Zberezhenia istoriko-kul'turnykh nadban' Sivershchyny*, Hlukhiv, Ukraïna, 2005, 24–35; [14] The Patriarchal Coins of Medieval Serbia: An Anomaly, *Proceedings of the 4th International Numismatic Congress in Croatia*, September 20–25, 2004, Stari Grad, otok Hvar, Rijeka, 2005: 63–73; [15] Sviatosha – the First Prince-Monk of Kievan Rus', in *Love of Learning and Devotion to God in Orthodox Monasteries*, 5th International Hilandar Conference, Raška, Serbia, September 2002, *Selected Proceedings* 1, Beograd - Columbus, 2006: 258–265; [16] The Rus' principalities (1125–1246), *The Cambridge History of Russia*, chapter 5, vol. 1, ed. Maureen Perrie, Cambridge, 2006, 98–126; [17] The Patrimonies of the Rostislavichi in the Kievan Lands: An Anomaly, *Mediaeval Studies* 69, 2007, 187–222; [18] Dynastic Burials in Kiev before 1240, *Ruthenica* 7, Kiev, 2008, 71–104; [19] Mstislav Mstislavich »The Bold« (d. 1228): A Unique Prince of Kievan Rus', *Mediaeval Studies* 70, 2008, 67–113; [20] skupaj z J. Dobrinićem, *Medieval Slavic Coinages in the Balkans: Numismatic History and Catalogue*, Spink, London, 2008; [21] Ryurik Rostislavich (d. 1208?): the Unsung Champion of the Rostislavichi, *Ruthenica* VIII, Kiev, 2009: 31–65; [22] The Nature of Princely Rule in Novgorod from 970 to 1136, *Mediaeval Studies* 72, 2010, 125–159; [23] The Apocrypha of Adam and Eve in Russia: The Forbidden Fruit, *VDM Verlag Dr. Müller*, 2010.

Je član American Association for the Advancement of Slavic Studies, American Numismatic Society, Canadian Association of Slavists, Early Slavic Studies Association (ZDA) in Oxford Society.

Za raziskovalno delo o balkanski numizmatiki je bil 2009 izvoljen za dopisnega člana Hrvaškega numizmatičnega društva v Zagrebu. Je zaslužni profesor Univerze v Torontu (2011).

Gerhard Gieseemann

Rojen 14. julija 1937 v Zwickauu, diplomirani slavist, zaslužni profesor slavistične filologije, Institut za slavistiko, Univerza Gießen, Nemčija; prof. ddr. h. c.

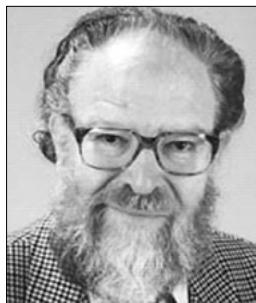
Gimnazijo je obiskoval v Freibergu na Saškem, pred maturo se je umaknil v Zvezno republiko Nemčijo; maturiral je v Kasslu. Od 1959 je študiral slavistiko, germanistiko in pedagogiko na Johann Wolfgang Goethe-Universität v Frankfurtu na Maini in diplomiral 1969; docent je postal 1972, učno mesto je prevzel v Marburgu na Lahni, poučeval v Göttingenu, 1979 je bil habilitiran v Marburgu na Lahni in pozvan k profesuri za slavistično filologijo (znanost o književnosti) na Justus Liebig-Universität v Gießnu. Dekan je bil 1981/82, 1992/93; 1993–2002 član sveta in senata na Justus Liebig-Universität v Gießnu; 1996–2002 svetovalec v Nemški raziskovalni skupnosti (DFG); 1994–2003 pooblaščenec Univerze v Gießnu v njenem partnerstvu z Univerzo v Łódžu (Poljska); 1994–2002 predsednik združenja visokošolskih učiteljev slavistike v Zvezni republici Nemčiji.

18. maja 1989 je postal dopisni član SAZU; 1987 in 1998 je prejel medalji Univerze v Łódžu; častno listino šolskega ministrstva Republike Tatarstan (Rusija); dr. h. c. Državne univerze v Kazanu (Rusija); član Societas scientiarum lodziensis je postal 2002.

Izbrana bibliografija: [I] Knjižne objave: [1] Kotzebue in Rußland. Materialien zu einer Wirkungsgeschichte, Frankfurter Abhandlungen zur Slavistik 14 (Diss.), 1971; [2] Zur Entwicklung des slovenischen Nationaltheaters. Versuch einer Darstellung typologischer Erscheinungen am Beispiel der Rezeption Kotzebues, Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen 13, 1975; [3] Das Parodieverständnis in sowjetischer Zeit. Zum Wandel einer literarischen Gattung, Vorträge und Abhandlungen zur Slavistik 6, 1983; [4] Die Strukturierungen der russischen literarischen Romanze im 18. Jahrhundert. Bausteine zur Geschichte der Literatur bei den Slaven 19 (Habil.), 1985; [5] Novejši pogledi na slovensko književnost, Razprave in eseji 34, 1991; [II] Objave v revijah in zbornikih: [1] Theorie und Praxis der Parodie. Beobachtungen zur Parodie Kajsarows auf Karamzin, Zeitschrift für slav. Phil. 39, 1977, 270–297; [2] Homer-Reminiszenzen in den »Mertve duši« von N. V. Gogol'. Merkmale und Funktionen des epischen Vergleichs, Frankfurter Abhandlungen zur Slavistik 24, 1977, 205–221; [3] Entwicklungstendenzen und ihre typologische Beschreibung im südslavischen (slovenischen, serbischen, kroatischen) Theaterbereich im 19. Jahrhundert, Die österreichische Literatur 2, 1979, 505–530; [4] Kunstauffassung und literarische Praxis des bulgarischen Expressionisten Georgi Milev in ihrer Ausrichtung an Richard Dehmel, 1300 Jahre Bulgarien, 1981, 213–243; [5] Der »Feind« im protestantischen

Kirchenlied. Reformatorisches Bekenntnis bei Trubar aus der Perspektive des geistlichen Liedes, *Obdobja* 6, 1986, 181–197; [6] Gribojedow. Verstand schafft Leiden, *Das russische Drama*, 1986: 33–50; [7] Voraussetzung und Umsetzung: Übersetzungs- und gattungsrelevante Anmerkungen am Beispiel der Credo-Parodie in »Ulysses«, *Beiträge zur Slavistik* 7, 1987, 107–133; [8] Zwischen scholastisch-dialektischer Spannung und barockem Lebensgefühl: Der Kontrast in den Predigten des Janez Svetokriški, *Obdobja* 9, 1989, 137–152; [9] Koga zanima slovenska književnost? Vprašanja o njeni recepciji v Nemčiji in pogojih zanjo, *Slavistična revija*, 1993, 545–554; [10] Ein Zyklus, der es in sich hat: »Šel je popotnik skozi atomski vek« von Matej Bor, *Zyklusdichtung in den slavischen Literaturen*, 2000, 139–152; [11] Emblematische Strukturen in der Lyrik Preserens – ein Weltbild in barocker Verkleidung, *France Prešeren – kultura – Evropa*, 2002; [12] Der slovenische Staatsgedanke, *Slavistična revija*, 2006, 443–453; [13] Brižinski spomeniki: Theologisch-dogmatische, strukturelle und wirkunsästhetische Erkenntnisse, *Zora* 44, 2006, 508–523; [14] Die slovenischen Vorreden Primus Trubers zu seinen Übersetzungen der Heiligen Schrift. Erkenntnisse zur Struktur, Theologie und zu den lutherischen Quellen der Schriften des slovenischen Reformators, *Biblia Slavica*, Serie IV, *Südslavische Bibeln*, 2006, 3.2 Kommentare, 23–39; [15] Panjske končnice. Slovenski fenomen pod drobnogledom, *Traditiones* 36/2, 2007, 143–157; [16] Kulturhistorische Berührungspunkte zwischen Slowenien und Habsburg, *Habsburg und die Slavia*, 2008, 327–352; [III] Urednik: [1] *Kritikon Litterarum*. Internationale Rezensionszeitschrift für romanische, slavistische, anglistische und amerikanische Sprach- und Literaturwissenschaft (1972 ff.) Hrsg. *Slavistik*; [2] *Bulletin der Deutschen Slavistik*. (1995 ff.) Redaktionskollegium: G. Giesemann idr.

Christian Hannick

Rojen 3. septembra 1944 v Neufchâteauju, Belgija, dr. phil. habil., profesor slovanskega jezikoslovja (upokojen), Filozofska fakulteta Univerze v Würzburgu, Nemčija.

Od 1964 do 1967 je na univerzi v Bonnu študiral slovansko jezikoslovje, semitsko filologijo in indogermanistiko, potem do 1969 na dunajski univerzi bizantinistiko, slovansko jezikoslovje in filozofijo. Med njegove akademske učitelje je treba šteti predvsem Herberta Hungerja in Josipa Hamma. Za dr. phil. je bil promoviran 1969 na dunajski univerzi. Sledila so asistentska leta na inštitutu za raziskave Novega testamenta na univerzi v Münstru pri Kurtu Alandu, nato habilitacija na Dunaju. Od oktobra 1981 je predaval kot redni profesor za slovansko jezikoslovje na univerzi v Trieru; marca 1993 je bil povabljen na univerzo v Würzburg, kjer je deloval do 2009. Po upokojitvi je nadaljeval z delom na inštitutu za vzhodno cerkev na univerzi v Würzburgu in hkrati predaval na ukrajinski katoliški univerzi v Lvovu. Njegovi znanstveni interesi in objave se posvečajo predvsem starejšemu slovanskemu jezikoslovju, odnosom med Bizancem in Slovani, slovanski duhovni zgodovini (predvsem v Rusiji in med južnimi Slovani), starejši vzhodnocerkveni glasbi in njenim spomenikom, zgodovini Cerkve v vzhodni in južni Evropi, raziskovanju odnosov med kavkaško kulturo Armencev in Gruzijcev ter sploh med bizantinskim oz. slovanskim svetom.

Od 1991 do 1997 je predsedoval Nemško-armenskemu društvu. Deloval je kot izvedenec pri armenoloških katedrah na univerzah Harvard in Oxford.

Od začetka sedemdesetih let je razvil široko predavateljsko dejavnost v skoraj vseh evropskih deželah kakor tudi v Izraelu in Združenih državah Amerike. Posebej je povezan z univerzitetnimi in cerkvenimi institucijami v slovanskih deželah ter v Grčiji in Italiji. Z delom pri katalogu grških rokopisov v Avstrijski nacionalni knjižnici (v sodelovanju s svojim učiteljem Herbertom Hungerjem) si je omogočil podrobno poznavanje in si pridobil pomembne izkušnje v paleografiji in rokopisni znanosti, kar je plodno uveljavljal zlasti pri objavah grških in slovanskih teoloških in liturgičnih tekstov.

Od 1984 je soizdajatelj *Monumenta Musicae Byzantinae* in dopisni član Avstrijske akademije znanosti (1990), *Nordrhein-Westfälische Akademie der Wissenschaften* (2001), *Sächsische Akademie der Wissenschaften* (2002), *SAZU* (1. junij 2007) kakor tudi redni član *Accademie Ambrosiane* v Milanu (2009).

Pomembnejše publikacije: [1] *Studien zu den liturgischen griechischen und slawischen Handschriften der Österreichischen Nationalbibliothek*, Dunaj, 1972; [2] *Maximos Holobolos in der kirchenslawischen homiletischen Literatur*, Dunaj, 1981; [3] *Das altslawische Hirmologion. Edition und*

Kommentar, Freiburg i. B., 2006; [4] Gabriel Hieromonachos: Abhandlung über den Kirchengesang, Wien, 1985 (skupaj z Gerdo Wolfram); [5] Das byzantinische Eigengut der neuzeitlichen slawischen Menäen und seine griechischen Originale, 3 Bd., Paderborn, 2006 (skupaj s P. Plankom in C. Lutzko); [6] Chronologie et temps liturgiques en Russie kiévienne, in: *Il battesimo delle terre russe – Bilancio di un millennio*, ed. S. Graciotti, Firenze, 1991, 73–107; [7] *Les nouvelles chrétientés du monde byzantin: Russes, Bulgares et Serbes*, v: *Evêques, moines et empereurs*, *Histoire du christianisme des origines à nos jours* IV, Pariz, 1993, 909–943; [8] *Zur Rolle der Orthodoxen Kirche in Südosteuropa*, v: *Handbuch der Südosteuropa-Linguistik*, ed. U. Hinrichs, Wiesbaden, 1999, 945–977; [9] *Zur Textgestalt der Bibelübersetzung des Bartol Kasić*, *Biblia slavica* IV/2, Paderborn, 2000, 71–90; [10] *Système et fonction du slavon ecclésiastique comme langue écrite suranationale au Moyen-Age et dans les temps modernes*, in: *Cinquant’anni di ricerca linguistica*, Aleksandrija, 2001, 53–71.

Reinhard Lauer

Rojen 15. marca 1935 v Bad Frankenhausnu (Turingija). Šolal se je na gimnaziji v Jeni in v Bad Hersfeldu.

Od 1954 do 1960 je študiral slovansko filologijo, germanistiko in vzhodno-evropsko zgodovino na univerzah v Marburgu na Lahni, Berlinu, Beogradu in Frankfurtu na Majni.

Februarja 1960 je na frankfurtski univerzi postal doktor filozofije z delom Heine v Srbiji. Za disertacijo je prejel Valjavčevo nagrado in nagrado Filozofske fakultete. Od 1960 do 1962 je bil nemški lektor na univerzi v Zagrebu in od 1962 do 1969 znanstveni asistent v slavističnem seminarju na univerzi v Frankfurtu. V poletnem semestru 1969 je delal na slavistični katedri na univerzi v Mannheimu. V maju 1969 se je z delom *Gedichtform zwischen Schema und Verfall* (Pesniška oblika med shemo in razkrojem) habilitiral na Filozofski fakulteti frankfurtske univerze.

V zimskem semestru 1969/70 je postal redni profesor slovanskega jezikoslovja na Georg-August-Universität v Göttingenu in imenovan za vodjo slavističnega seminarja. Kljub ugodnim vabilom z drugih univerz, med drugimi dunajske, je ostal zvest svoji almi mater. Od 1973 je vodil göttingensko podružnico Društva za jugovzhodno Evropo in je bil od 1987 ustanovitelj in predsednik interdisciplinarne komisije za jugovzhodne evropske raziskave pri Akademiji znanosti v Göttingenu.

Marca 1980 je bil izvoljen za člana Akademije znanosti v Göttingenu. Sledila so dopisna oz. izredna članstva v srbski (1987), hrvaški (1989), avstrijski (1995) in slovenski (12. junija 2003) akademiji. 2006 so mu na 5. hrvaškem slavističnem kongresu podelili odlikovanje Vatroslava Jagića za inozemske slaviste. Od aprila 2003 je upokojen in živi v Bovendenu blizu Göttingena.

Težišče njegovega dela so hrvaška, bolgarska in srbska, predvsem pa ruska književnost; zaposlujejo ga vprašanja poetike zvrsti, metrike, motivnih in tematskih raziskav kakor tudi odnosov med nemško in slovansko književnostjo. Med področji njegovega zanimanja sta tudi književna znanost v okviru balkanistike in pa zgodovina slavistike.

Pomembnejše publikacije: *Heine in Serbien* (Meisenheim am Glan, 1961); *Serbokroatische Heine-Übersetzungen* (Wiesbaden, 1963); *Gedichtform zwischen Schema und Verfall. Sonett, Rondeau, Madrigal, Ballade, Stanze und Triolett in der russischen Literatur des 18. Jahrhunderts* (München, 1975); *Il'ja Erenburg und die russische Tauwetter-Literatur* (Göttingen, 1975); *Miroslav Krleža und der deutsche Expressionismus* (Göttingen, 1984); *Poetika i ideologija* (Beograd, 1987); *Miroslav Krleža i njemački ekspresionizam* (Sarajevo, 1990); *Serben und Kroaten in Gegenwart und Geschichte* (Hannover, 1993); *Die russische Seele* (Göttingen, 1997);

Geschichte der russischen Literatur von 1700 bis zur Gegenwart (München, 2000, 2009); *Studije i rasprave* (Zagreb, 2002); Puškins Vermächtnis. Abschiedsvorlesung (Göttingen, 2003); Kleine Geschichte der russischen Literatur (München, 2005); Aleksandr Puškin. Eine Biographie (München, 2006); *Okviri hrvatske književnosti* (Zagreb, 2006); Wieviele Blumen. Epochen, Regionen, Traditionen der kroatischen Literatur (Celovec, 2008); *Povijest ruske književnosti* (Zagreb, 2009); Wer ist Miroslav K.? Leben und Werk des kroatischen Klassikers Miroslav Krleža (Celovec, 2010).

Uredniško delo: Europäischer Realismus (Wiesbaden, 1980); Sprachen und Literaturen Jugoslawiens (Wiesbaden, 1985); Miroslav Krleža: Essays über Literatur und Kunst (Frankfurt/Main, 1987); Sprache, Literatur, Folklore bei Vuk Stefanović Karadžić (Wiesbaden, 1988); (s P. Schreinerjem) Kulturelle Traditionen in Bulgarien (Göttingen, 1989); Künstlerische Dialektik und Identitätssuche. Literaturwissenschaftliche Studien zu Miroslav Krleža (Wiesbaden, 1990); Die Moderne in den Literaturen Südosteuropas (München, 1991); (z Georgom Majerjem) Höfische Kultur in Südosteuropa (Göttingen, 1994); (z W. Lehfelldtom) Das jugoslawische Desaster. Historische, sprachliche und ideologische Hintergründe (Wiesbaden, 1995); Serbokroatische Autoren in deutscher Übersetzung (Wiesbaden, 1995); *Slavica Gottingensia* (Wiesbaden, 1995); (s P. Schreinerjem) Die Kultur Griechenlands in Mittelalter und Neuzeit (Göttingen, 1996); (z A. Kiossevom in Th. M. Martinom) Die bulgarische Literatur in alter und neuer Sicht (Wiesbaden, 1997); Deutsche und slovakische Literatur (Wiesbaden, 1999); Die slavischen Literaturen – heute (Wiesbaden, 2000); Philologie in Göttingen (Göttingen, 2001); (z L. Żylińskim) Göttinger Tage der polnischen Literatur (Wechselseitigkeit – Theorie – Interpretationen) (Göttingen, 2004); Kroatien: Kultur – Sprache – Literatur (Göttingen, 2005); (s F. Bernikom) Die Grundlagen der slowenischen Kultur (Göttingen, 2010).

Zborniki in revije: *Opera Slavica* (Wiesbaden, 1980ff.); *Der Blaue Turm* (Göttingen, 1991ff.).

Objave v: *Umjetnost riječi* (Zagreb), *Revija* (Osijek), *Zeitschrift für Balkanologie* (Wiesbaden).

Juraj Martinović

Rojen 24. maja 1936 v Sarajevu. Diplomiral je iz zgodovine jugoslovanskih književnosti in srbsko-hrvaškega jezika na Filozofski fakulteti v Sarajevu. Na ljubljanski Filozofski fakulteti je 1969 magistriral s temo Vplivi srbskohrvaške ljudske književnosti na slovensko epiko med 1848. in 1858. letom, 1975 pa doktoriral z disertacijo Poezija Dragotina Ketteja.

Do odhoda v pokoj 2006 je delal kot redni profesor za slovensko in hrvaško književnost na Oddelku za književnost narodov BiH Filozofske fakultete v Sarajevu. Od 23. maja 1985 je dopisni član SAZU; 1995 je bil izbran za dopisnega, 2005 pa za rednega člana Akademije znanosti in umetnosti Bosne in Hercegovine.

Osrednje področje njegovega znanstvenega in strokovnega delovanja je novejša slovenska književnost v obdobju med romantiko in moderno kakor tudi komparativno raziskovanje južnoslovanskih književnosti. Je avtor petih knjig s področja literarne zgodovine in zbirke poezije. Objavil je 150 znanstvenih in strokovnih del. Iz slovenščine je prevedel in uredil 15 knjig ter objavil številne eseje, strokovne in znanstvene članke. Z referati je sodeloval na več znanstvenih zborovanjih in slavističnih kongresih. Od 1994 do 1995 je kot gostujoči profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani tri semestre predaval o hrvaški književnosti 19. stoletja.

Bil je dekan Filozofske fakultete, direktor Inštituta za jezik in književnost v Sarajevu, od 1989 do 1990 je bil tudi sarajevski župan. 1993 je bil med obnovitelji kulturnega društva Cankar v Sarajevu. Prejel je Župančičevo listino Društva slovenskih pisateljev, nagrado 27. julija SR Bosne in Hercegovine in nagrado 6. aprila mesta Sarajeva.

Izbor iz bibliografije: [I] Knjige: [1] Absurd i harmonija. Jedno viđenje Prešernovog pjesničkog djela, Svjetlost, Sarajevo, 1973; [2] Poezija Dragotina Ketteja, Slovenska matica, Ljubljana, 1976; [3] Dragotin Kette, Partizanska knjiga, Ljubljana, 1978; [4] Sonetni vijenac Franceta Prešerna. Portret književnog djela, Zavod za udžbenike, Beograd, 1983; [5] U kosoj projekciji. Ogleđi i rasprave iz slovenačke književnosti, Svjetlost, Sarajevo, 1986; [II] Eseji in razprave: [1] Hlapci in Krst pri Savici – podobnost struktur in enotnost vizij, Sodobnost, XXIII/1975, št. 2 in 3; [2] Problem tendencije u strukturi proznog književnog djela (referat na VIII. kongresu jugoslavenskih slavista), Izraz, XIX/1975, št. 6; [3] Cankarev Sluga Jernej ili književnost između političkog pragmatizma i individualne vizije, Izraz, XX/1976, št. 1; [4] Simbolika prostora v Cankarjevi Hiši Marije Pomoćnice, Simpozij o Ivanu Cankarju 1976, Slovenska matica, Ljubljana, 1977; [5] Ekspresionistična dimenzija Župančičeve poezije, Sodobnost, XXVI/1978, št. 1; [6] Kompoziciona funkcija simbole u Cankarevom romanu Na klancu, Književna istorija, X/1978, št. 38; [7]

Oton Župančič – Vladimir Nazor (Razmišljanje o neki možni paraleli), Oton Župančič (Zbornik referatov), Slovenska matica, Ljubljana, 1979; [8] Murn između Jenka i ekspresionizma, Slavistična revija, XXVI/1980, št. 1; [9] Priroda realističkih tendencija u srpskoj, hrvatskoj i slovenačkoj književnosti, Obdobja 3, Obdobje realizma v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana, 1982; [10] Odnos prema sonetu kao znak diferencijacije naših književnosti u doba moderne, Obdobja 4/I, Obdobje simbolizma v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana, 1983; [11] Tipološka određenja ekspresionizma A. B. Šimića i Srečka Kosovela, Obdobja 5, Obdobje ekspresionizma v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana, 1984; [12] Prešernovi poticaji Kranjčevićevom stvaralaštvu, Simpozij Prešernovi dnevi v Kranju, Mestna občina, Kranj, 2000; [13] Južnoslavenski epski triptihon. Pokušaj usporednog čitanja Prešernovog Krsta pri Savici, Mažuranićeve Smrti Smail-age Čengića i Njegoševog Gorskog vijenca, Novi izraz, IV/2002, št. 16–17; [14] Književnost. Četrta stran trikotnika. Znameniti Slovenci in slovenska društva v Bosni in Hercegovini 1878–2000, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2008.

Wolf Moskovich

Rojen 7. aprila 1936 v Bolgogradu, Ukrajina, je upokojeni profesor, prej profesor in vodja oddelka za ruske in slovanske študije na Hebrejski univerzi v Jeruzalemu (1976–2004). Glavno področje njegovega zanimanja zajemajo slovanske (zlasti ukrajinske) študije, judovska kultura in zgodovina v vzhodni in srednji Evropi, odnosi med Judi in kristjani ter stiki med njihovimi jeziki in kulturami. Študiral je na državni Univerzi v Černovcih (Ukrajina); diplomo (1965) je opravil na Moskovskem inštitutu za tuje jezike in doktorsko habilitacijo na Akademiji znanosti ZSSR v Leningradu. Pred izselitvijo v Izrael je delal (1965–1974) kot direktor Laboratorija za pridobivanje in obdelavo informacij (Laboratory for Information Processing and Retrieval) in kot raziskovalec v državnem komiteju za izume in raziskave ZSSR v Moskvi, vzporedno pa poučeval na moskovski državni univerzi in drugih ustanovah. Oktobra 1974 se je izselil v Izrael.

V letu 1975/76 je bil profesor na Univerzi v Tel Avivu in potem od 1976 do 2004 na Hebrejski univerzi v Jeruzalemu. Bil je gostujoči profesor na univerzah v Londonu, Oxfordu, Cornellu (Pennsylvania), Rimu (Sapienza in Tor Vergata), Moskvi (MGU) in Bratislavi. Njegova bibliografija šteje preko 300 naslovov, od tega 12 monografij, posvečenih največ teoretičnim področjem in slovanskemu jezikoslovju, primerjalni lingvistiki ter judovski in ukrajinski kulturologiji. Bil je urednik knjižne zbirke *Jews and Slavs* (vol. 1–22, Jeruzalem, 1993–2011).

Je zunanji član nacionalne Akademije znanosti in Ruske akademije prirodnih znanosti ter od 5. maja 2005 dopisni član SAZU. Prejel je Puškinovo medaljo za pomemben prispevek ruskemu jeziku in kulturi ter medaljo V. Žabotinskega za krepitev razumevanja med narodi.

2006 je izšel jubilejni zbornik, posvečen Wolfu Moskovichu: S. Schwarzband et al. (ur.), *Quadrivium: Festschrift in Honour of Professor Wolf Moskovich*, Jeruzalem, The Hebrew University.

Najpomembnejše objave: [1] Hetman Ivan Mazepa Love Letters, v: G. Siedina, *Mazepa e il suo tempo*, Alessandria, Edizione dell'Orso, 2004, 565–576; [2] *Slavic Studies in Israel*, v: G. Brogi Berkoff et al. (ur.), *Contribution à l'histoire de la slavistique dans les pays non slaves*, Dunaj, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2005, 519–528; [3] *The Russian-Yiddish Dictionary of 1984 and the Problems of the Maintenance of Soviet Yiddish after the Second World War*, v: E. Groezinger, M. Ruta (Eds.), *Under the Red Banner. Yiddish Culture in the Communist Countries in the Postwar Era*, Wiesbaden, Harrasowitz Verlag, 2008, 231–238; [4] *У истоков сионистского движения в России: Теодор Герцль и Россия*, v: M. di Salvo et al. (ur.), *Nel mondo degli slavi. Incontri e dialoghi tra culture. Studi in*

onore di Giovanna Brogi Bercoff, vol. 2, Firenze, University Press, 2008, 383–390; [5] Directions in Modern Yiddish Lexicography, v: Jews and Slavs, vol. 22, Jerusalem - Kyiv, Dux i Litera, 2010, 292–300.

Rudolf Neuhäuser

Rojen 17. junija 1933 na Dunaju, doktor znanosti (Dunaj), MA (Toronto). Zaslужni profesor slavistike na Univerzi Alpe-Jadran v Celovcu.

Srednjo šolo je končal z odliko in nadaljeval filološke študije na dunajski univerzi (1952–1957) in na univerzi v Torontu (1960–1961). Od 1961 do 1975 je kot docent, izredni in redni profesor poučeval in raziskoval rusko književnost na več ameriških in kanadskih univerzah. Od 1968 je preučeval rusko književnost v Moskvi in Leningradu. V tem času je izdal knjigo o sentimentalizmu in predromantiki v ruski književnosti (1974), prvo tovrstno v zahodni Evropi. L. 1971 je sodeloval pri organizaciji prvega simpozija International Dostoevsky Society (IDS) v Bad Emsu. Kot predstojnik oddelka na univerzi v Ontariu (UWO) je ustanovil slavistično knjižnico in organiziral študij polonistke in ukrajinistike. V sedemdesetih letih je bil direktor Avstrijskega kulturnega inštituta v Zagrebu, kjer je organiziral prvo povojno srečanje avstrijskih in hrvaških slavistov. Od 1975 do upokojitve 2001 je bil redni profesor in predstojnik na slavističnem oddelku univerze v Celovcu. Rezultat njegovih prizadevanj so bile ustanovitve oddelka za študij slovenske, hrvaške in srbske književnosti, vzpostavitev in okrepitev stikov z ljubljansko univerzo. Od 1971 do 1989 je vodil uredništvo izdaj IDS, od 1989 do 1995 je predsedoval IDS, postal je tudi njen častni predsednik. Kot predavatelj je gostoval na univerzah v Zagrebu, Ljubljani, Krakovu, Benetkah, Padovi, Oslu, Tromsøju, Edmontonu, Calgaryju, Vancouvru, na Columbii v New Yorku in na več nemških in avstrijskih univerzah. Od osemdesetih let do 1996 je predsedoval Avstrijskemu slavističnemu komiteju in je bil avstrijski predstavnik v Mednarodnem slavističnem komiteju. Bil je gostujoči profesor na univerzah v Edmontonu, Ljubljani, Salzburgu in Kölnu. Napisal je številna strokovna priporočila za univerze v Kanadi, Angliji, Nemčiji, Švici, ustrezno tudi za takratno slovensko ministrstvo za znanost in visoko šolstvo.

Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 6. junija 1995.

Osrednje področje Neuhäuserjevega znanstvenega zanimanja je ruska književnost v socialnem, kulturnem, zgodovinskem in političnem kontekstu od zgodnjega 18. do začetka 21. stoletja s posebnim ozirom na medsebojnih povezavah z evropskimi književnostmi. Deluje v častnem odboru IDS in je član izdajateljskega sveta Dostoevsky Studies. Kot izvedenec za Dostojevskega uživa svetovni sloves, kar potrjuje okrog dvesto objav na to tematiko.

Slovenska književnost je bila ves čas posebno področje Neuhäuserjevega zanimanja. To dokazuje več kot dvanajst publikacij, dve antologiji slovenske poezije in proze v sodelovanju s slovenskimi kolegi in najnovejša knjiga esejev, ki je izšla v Celovcu pri Mohorjevi založbi pod naslovom *Dein Dichter hat den Slowenen Kränze neu gewunden* (2012).

Več let je bil dejaven v številnih odborih in univerzitetnih senatih. Obnovil je deželno Zvezo univerzitetnih profesorjev, bil je član izvršnega odbora in predsednik Zveze avstrijskih univerz (UPV). Od 1992 do 2006 je sodeloval v generalni konferenci OECD pri programu IMHE v Parizu. Od 2000 do 2001 je bil kot član znanstvenega odbora v avstrijskem parlamentu vključen v pripravo nove univerzitetne zakonodaje.

Izbrana bibliografija: [I] Knjige: [1] *Towards the Romantic Age. Essays on Sentimental and Preromantic Literature*, Nijhoff, The Hague, 1974; [2] *The Romantic Age in Russian Literature: Poetic and Esthetic Norms*, Sagner, München, 1975; [3] *Das Frühwerk Dostoevskijs*, Carl Winter, Heidelberg, 1979; [4] F. M. Dostojevskij: *Die großen Romane und Erzählungen. Interpretationen und Analysen*, Böhlau, Wien - Köln - Weimar, 1993; [5] *Dostojewskij im Kreuzverhör. Ein Klassiker der Weltliteratur oder ein Ideologe des neuen Russland? Zwei Abhandlungen*, Mattes Verlag, Heidelberg, 2008 (v soavtorstvu z H.-J. Gerigk); [II] Članki in prispevki v knjigah: [1] *Nekaj pripomb k evoluciji mladega Župančiča med leti 1895–1899*, Simpozij o Otonu Župančiču (ed. F. Bernik), SAZU, Ljubljana, 1979, 347–367; [2] *Die russische Literatur zwischen Karamsin und Puschkin*, Neues Handbuch der Literaturwissenschaft, hg. Klaus von See, Bd. 15, Athenaion, Wiesbaden, 1981, 323–354; [3] *Zur Rolle der Lautinstrumentierung und Lautmetapher im lyrischen Gedicht der Romantik an Hand von Beispielen aus den Poezije von Prešeren*, *Obdobje romantike v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* (ed. B. Paternu), Ljubljana, 1981, 177–203; [4] *Zur Frage des literarischen Biedermeiers in Russland*, *Wiener Slawistischer Almanach*, 10, 1982, 111–136; [5] »Avantgarde« und »Avantgardismus« in der russischen Literatur, *Zeitschrift für slavische Philologie*, XIV, 1, 1985, 130–152; [6] *The Russian Short Story 1917–1980. The Russian Short Story. A Critical History* (ed. Charles A. Moser), Twayne Publishers, Boston, 1986, 147–190; [7] *Sound and Meaning in Romantic Poetry: Prešeren's Poezije*, *Russian Literature*, v. XXX, 1991, 85–108; [8] *Le romantisme russe, La critique russe des années 1830–1840*, Senkovski, Les écrivains conservateurs, *Histoire de la littérature russe (Le XIXe siècle: L'époque de Pouchkine, Chapitres VII, 407–444 et XIII, 800–843)*, Arthème Fayard, Paris, 1995; [9] *Anton Čechov und Josip Murn: Zur existentiellen Befindlichkeit der Moderne*, *Zdravčev zbornik (Slavistična revija)*, 45, 1–2, ur. M. Kmecl, A. Skaža, Ljubljana, 1997, 155–160; [10] *The Austrian University System in Change: An Adequate Response to New Challenges?*, *Higher Education Management*, v. X, 1, OECD, Paris, 1998, 55–68; [11] *Institutional Autonomy versus Government Control. The New University Act in Austria*, *Higher Management and Policy Journal*, v. XVI, 1, OECD, Paris, 2004, 205–212; [12] *What is Wrong with America? Dostoevsky and Others. Neoliberalism Criticized from the Point of View of the 19th Century*, *Dostoevsky Studies*, IX, 2005, 9–30; [13] *Der Lohn des Glaubens und der Bürger des Kantons Uri*: F. M. Dostojewskij und seine Bösen Geister, *Dostoevsky Studies, New Series*, v. XIV, 2010, 115–144.

Nagrade in odlikovanja: zaslužni profesor celovške Univerze Alpe-Adria (2001), Goldenes Doktorjubiläum (2006), avstrijski častni križ znanosti in umetnosti prvega reda (2008).

Heinz-Dieter Pohl

Rojen 6. septembra 1942 na Dunaju, študiral splošno in indoevropsko jezikoslovje na dunajski univerzi, kjer je 1970 dosegel doktorat in bil tam dve leti asistent. Od 1972 je delal na takratni Hochschule für Bildungswissenschaften in na Alpen-Adria Universität v Celovcu, kjer se je 1978 habilitiral ter postal naslednje leto profesor za splošno in diahrono jezikoslovje. Upokojil se je 2007, vendar je ostal dejaven kot raziskovalec in univerzitetni učitelj.

Težišče njegovega raziskovalnega dela so poleg slovanskega primerjalnega jezikoslovja v zadnjih letih zlasti krajevna in ledinska imena, slovensko-nemški jezikovni stiki, dialektologija, sociolingvistika, avstrijska nemščina (s poudarkom na kuhinjskem jeziku) idr. Je urednik jezikoslovnih revij Österreichische Namenforschung (od 1989), Klagenfurter Beiträge zur Sprachwissenschaft (od ustanovitve 1975) in Tribüne (od 2010).

Bil je gostujoči profesor na univerzah v Salzburgu (1980–1981, 1984), Ljubljani (1993–1994) in Innsbrucku (1999–2000), vabljena predavanja je imel tudi na univerzah v Leipzigu (1983), Černovicah (2000 in 2007), Lvovu (2000) in Bratislavi (2000).

Sodeloval je v delovni skupnosti za kartografsko obdelavo krajevnih imen (Arbeitsgemeinschaft für Kartographische Ortsnamenkunde, AKO) pri Avstrijski akademiji znanosti na Dunaju ter v stalnem odboru za zemljepisna imena (Ständiger Ausschuss für Geographische Namen, StAGN) pri Inštitutu za kartografijo in geodezijo v Frankfurtu na Majni.

Dopisni član SAZU je od 5. maja 2005. Prav tako 2005 je postal tudi dopisni član Družbe za nemški jezik (Gesellschaft für deutsche Sprache, GfdS, Zweig Wien) in je prejel častno nagrado za znanost dežele Koroške in Einspielerjevo nagrado Krščanske kulturne zveze v Celovcu. – Ob njegovi šestdesetletnici je 2002 na Dunaju izšel jubilejni zbornik Namen, Sprachen und Kulturen/Imena, jeziki in kulture. Festschrift für Heinz Dieter Pohl zum 60. Geburtstag (904 strani).

Pomembnejše objave: [1] Unsere slowenischen Ortsnamen – Naša slovenska krajevna imena. Kommentiertes zweisprachiges Verzeichnis der Siedlungs-, Berg- und Gewässernamen Kärntens. (mit Ausblicken auf Namen slawischen bzw. slowenischen Ursprungs in den anderen österreichischen Bundesländern), Klagenfurt/Celovec - Ljubljana/Laibach - Wien/Dunaj, Hermagoras Verlag/Mohorjeva založba, 2010 (285 strani); [2] Die Bergnamen der Hohen Tauern. OeAV-Dokumente Nr. 6, Innsbruck, Österreichischer Alpenverein – Nationalpark Hohe Tauern, 2009 (124 strani); [3] (skupaj z Birgit Schwaner) Das Buch der österreichischen Namen. Ursprung, Eigenart, Bedeutung, Wien, Pichler-Verlag, 2007 (240 strani); [4] Kleines Kärntner Wörterbuch, Klagenfurt, Heyn, 2007 (2. izdaja, 191 stra-

ni); [5] Kleines Kärntner Namenbuch, Klagenfurt, Heyn, 2013.

Prevod: Viktor Lewizkij [V. V. Levyc'kyj], Geschichte der deutschen Sprache. Aus dem Ukrainischen übersetzt und mit Ergänzungen versehen von Heinz-Dieter Pohl, Winnyzja, Nowa Knyha Verlag, 2010 (254 strani).

Sodelovanje: Österreichisches Wörterbuch (sodelavci: Otto Back, Erich Benedikt, Karl Blüml, Jakob Ebner, Maria Hornung †, Hermann Möcker, Heinz-Dieter Pohl, Herbert Tatzreiter, Redaktion: Herbert Fussy in Ulrike Steiner. Wien, öbv 2006, 2009, 41. Dostopno: <http://www.oebv.at/sixcms/list.php?page=titelfamilie&titelfamilie=%D6sterreichisches+W%F6rterbuch>).

Erich Prunč

Rojen 15. oktobra 1941 v Celovcu/Klagenfurtu, gimnazijo obiskoval na Plešivcu/Tanzenbergu in v Celovcu/Klagenfurtu, 1960 maturiral, nato študij slavistike in primerjalnega jezikoslovja na Univerzi v Gradcu z enoletnim študijskim bivanjem na Univerzi v Ljubljani, 1968 doktoriral z disertacijo *Das innere Lehngut im Slowenischen/Kalki v slovenščini*.

Med 1968 in 1988 asistent na Inštitutu za slavistiko na Univerzi v Gradcu, 1975–1988 s St. Hafnerjem vodja raziskovalnega projekta *Lexikalische Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten/Leksikalna inventarizacija slovenskega ljudskega jezika na Koroškem*. 1984 venia legendi za slovansko filologijo s habilitacijskim delom o Urbanu Jarniku.

Oktober 1988 je bil imenovan za prvega rednega profesorja za prevodoslovje v Avstriji. Njegova naloga je bila uveljaviti prevodoslovje kot novo humanistično vedo in zgraditi za to potrebno znanstveno infrastrukturo na Oddelku za teoretsko in uporabno prevodoslovje, ki ga je – z dvoletnim presledkom – vodil vse do svoje upokojitve 1. oktobra 2010.

Od 2002 do upokojitve član predsedstva CIUTI in Mednarodnega združenja prevajalskih institutov. Od 1. junija 2007 dopisni član SAZU. 2009 častni senator Univerze v Ljubljani.

Monografije: [1] *Zum Problem sprachlicher Interferenzen im bilingualen Gebiet, Celovec/Klagenfurt*, 1978, 21979, Hermagoras/Mohorjeva (Studia carinthiaca slovenica 1); [2] *Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten*, 6 knjig, Wien, 1982–2009, ÖAW (skupaj s Stanislavom Hafnerjem, ur.); [3] *Urban Jarnik. Textologische Grundlagen und lexikologische Untersuchung seiner Sprache*, 1. knj. Kritische Edition der Gedichte und Übersetzungen, 2. knj. Wortschatzanalyse, 3. knj. Konkordanz der Gedichte und Übersetzungen, Klagenfurt/Celovec, 1988, Hermagoras/Mohorjeva; [4] *Einführung in die Translationswissenschaft, Bd. 1: Orientierungsrahmen*, Graz, 12001, 42003, ITAT (GTS – Graz Translation Studies 3); [5] *Entwicklungslinien der Translationswissenschaft. Von den Asymmetrien der Sprachen zu den Asymmetrien der Macht*, Berlin, 12007, 22010, Frank & Timme.

Prispevki: [1] *Aus der Kopitarkorrespondenz (Briefe Urban Jarniks an Bartholomäus Kopitar)*, v: *Zeitschrift für slavische Philologie* 4, 1970, 90–114; 5, 83–106, 7, 72–91; 12, 43–69; 14, 87–103; [2] *Prispevek k poznavanju virov za Gutsmanov slovar*, v: *Paternu, Boris/Pogorelec, Breda/Koruza, Jože, ur., Obdobje razsvetljenstva v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (tipološka problematika ob jugoslovanskem in širšem evropskem kontekstu)*, Ljubljana, 1980, Filozofska fakulteta, 209–265; [3] *Einige Beobachtungen zur frühkindlichen Dreisprachigkeit*, v: *GLS* 27, 1986, 207–219; [4] *Die Bi- und Multilingualität als konstitutives Merkmal der slowenischen Literatur*, v: *Anzeiger*

für slavische Philologie 21, 1992, 75–86; [5] Der Wortschatz in Trubars Kirchenordnung, v: Kluge, Rolf Dieter/Coseriu, Eugenio, eds., Ein Leben zwischen Laibach und Tübingen. Primus Trubar und seine Zeit, München, 1995, Sagner, 333–343; [6] Translationskultur, v: TextConText 11 = NF 1, 1997, 99–127; [7] Versuch einer Skopostypologie, v: Grbić, Nadja/Wolf, Michaela, eds., Text – Kultur – Kommunikation. Translation als Forschungsaufgabe, Tübingen, 1997, Stauffenburg (Studien zur Translation 4), 33–52; [8] Wie viele Kühe hat der/ein Graf, v: Kadric, Mira/Kaindl, Klaus/Pöchhacker, Franz, eds., Translationswissenschaft. Festschrift für Mary Snell-Hornby zum 60. Geburtstag, Tübingen, 2000, Stauffenburg (Stauffenburg Festschriften), 133–142; [9] Vom Translationsbiedermeier zur Cybertranslation, v: TextConText 14, NF 4, 2000, 3–74; [10] Quod licet Iovi ..., v: TextConText 15 = NF 5:2, 2001, 165–179; [11] Version und Autoversion der Gedichte von Gustav Janusch, v: Ammann, Klaus/Hafner, Fabjan, eds., Worte. Ränder. Übergänge. Zu Gustav Januš, Klagenfurt und Wien, 2002, Ritter Verlag, 90–126; [12] Ótimo, subóptimo, fatal: reflexiones sobre la democracia etnolingüística en la cultura europea de traducción, v: Kelly, Dorothy/Martin, Anne/Nobs, Marie-Louise/Sánchez, Dolores/Way, Catherine, eds., La Direccionalidad en Traducción e Interpretación. Perspectivas Teóricas, Profesionales y Didácticas, Granada, 2003, Editorial Atrio, 67–92; [13] Translationsethik, v: Sandrini, Peter, ed., Fluctuat nec mergitur. Translation und Gesellschaft, Festschrift für Annemarie Schmid zum 75. Geburtstag, Frankfurt am Main, 2004, et al., Peter Lang et al., 165–194; [14] Hypothesen zum Gattungsprofil deutsch-slowenischer Übersetzungen im Zeitraum 1848–1918, v: Kocijančič-Pokorn, Nike/Prunč, Erich/Riccardi, Alessandra, eds., Beyond Equivalence – Jenseits der Äquivalenz – Oltre l'equivalenza – Onkraj ekvivalence, Graz, 2005, ITAT (GTS 9), 19–37; [15] Curriculum Design and Translation Culture, v: Interpreting and Translation Studies 10:1, 2006, 173–185; [16] Diskurzi o prevajanju in njihov odraz v prevajalskih normah druge polovice 19. stoletja, v: Jesenšek, Marko/Zorko, Zinka, eds., Jezikovna predanost. Akademiku prof. dr. Jožetu Toporišiču ob 80-letnici, Maribor, 2006, Slavistično društvo Maribor (Zora 44), 294–307; [17] Priests, princes and pariah. Constructing the professional field of translation, v: Wolf, Michaela/Fukari, Alexandra, eds., Constructing a Sociology of Translation, Amsterdam/Philadelphia, 2007, John Benjamins (Benjamins Translation Library 74), 39–56; [18] Zur Konstruktion von Translationskulturen, v: Schippel, Larissa, ed., Translationskultur – ein innovatives und produktives Konzept, Berlin, 2008, Frank & Timme (TransÜD – Arbeiten zur Theorie und Praxis des Übersetzens und Dolmetschens 16), 19–41; [19] Konferenz- und Kommundolmetschen, v: Lee-Jahnke, Hannelore/Prunč, Erich, eds., Am Schnittpunkt von Philologie und Translationswissenschaft. Festschrift zu Ehren von Martin Forstner, 2010, Peter Lang, 259–280.

Hans Rothe

Rojen 5. maja 1928 v Berlinu, odraščal na posestvu svojih staršev v Samonieniu v vzhodni Prusiji; po osnovni šoli v Tollmingkehmnu je od 1938 do 1944 obiskoval Kantovo gimnazijo v Goldapu in je bil zadnje leto vojne vpoklican kot topničar. Maturiral je 1947 v Hamburgu in nato dve leti študiral v Kielu: slovansko jezikoslovje pri Alfredu Rammelmeyerju, indogermanistiko pri Erichu Hofmannu in cerkveno zgodovino pri Petru Meinholdu; kasneje še pri Dmitriju Čiževskem in Ernstu Benzu v Marburgu na Lahni, teologijo v londonskem Cheshunt College in potem znova v Kielu pri Ludolfu Müllerju. Tam je 1954 z razpravo o sintaksi v stari cerkveni slovanščini tudi diplomiral. Od oktobra 1954 do marca 1963 je v Marburgu na Lahni sodeloval kot asistent z Alfredom Rammelmeyerjem in nato s Herbertom Bräuerjem. Februarja 1963 se je habilitiral z razpravo o ruskem predromantičnem pisatelju Nikolaju M. Karamzinu in začetkih ruskega romana (objavljena 1968). Od 1963 do 1966 je bil privatni docent; slavistično katedro na inštitutu za vzhodno Evropo pri Svobodni univerzi (Freie Universität) v Berlinu je prevzel v poletnem semestru 1964. Dve leti zatem so ga povabili za predstojnika novoustanovljenega oddelka za slovansko jezikoslovje na renski univerzi Friedricha Wilhelma v Bonnu, kjer je deloval vse do upokojitve 1993.

Študijsko je večkrat potoval na Poljsko (1956, 1971), Češkoslovaško (1962, 1968, 1969, 1974), v Jugoslavijo (1953, 1956, 1971, 1978), Bolgarijo (1975, 1988), Rusijo oz. Sovjetsko zvezo (1962, 1991, 1997) in v Ukrajino (1983, 1995), v Belorusijo (1982), Pariz (1956) in v Rim (1978, prav tako večkrat). Na predavateljski turneji je bil tudi v ZDA (1988).

Osrednje področje njegovega dela so književnosti slovanskih narodov in znanstvene objave slovanskih književnih spomenikov, posebej sakralne literature (šest knjig, posvečenih vzhodnoslovanskim stikom; liturgične himne v 16 knjigah).

Bil je podpredsednik Mairsk/Unesco (1979); isto leto je postal redni član Akademije znanosti Nordrhein-Westfalen v Düsseldorfu in 1980 redni član raziskovalnega sveta Johanna Gottfrieda Herderja v Marburgu na Lahni; 1983 član mednarodnega slavističnega komiteja, 1990 tudi njegovega prezidija in 2003 častni član. 1987 je bil predsednik Modern Humanities Research Association v Londonu. 1989 je bil izvoljen za rednega člana v Ukrainian Academy of Arts and Sciences v U.S., Inc.; 1991 za zunanjega rednega člana poljske Akademije umiejtności v Krakovu, 1994 za dopisnega člana Hrvaške akademije znanosti in umetnosti, 1998 za člana Akademije znanosti v Göttingenu, 21. maja 2009 za dopisnega člana SAZU in isto leto v Milanu za rednega člana Accademie Ambrosiana. 1991 je prejel častni doktorat na univerzi v Vroclavu, 2003 na univerzi v Čeških Budejovicah in na

beloruski univerzi Polock (Polack). Za svoje znanstveno delo je prejel več državnih in univerzitetnih priznanj in odlikovanj.

Karl Matej Woschitz

Rojen 19. septembra 1937 v Šmarjeti v Rožu na Koroškem. Od 1947 do 1955 je obiskoval celovško humanistično zvezno gimnazijo na Plešivcu; maturo je opravil 23. junija 1955. Od 1955 do 1963 je študiral filozofijo in teologijo na Katoliški teološki fakulteti Univerze v Innsbrucku. 23. novembra 1963 je dosegel diplomu iz teologije z nalogo Ontologija Ernsta Blocha o še ne bivajočem in krščanska metafizika upanja. V letih 1963–1965 je opravljal pedagoško in pastoralno delo v krški škofiji. Od 1965 do 1967 je opravil podiplomski študij iz svetopisemskih ved na Papeškem bibličnem inštitutu v Rimu: obsežnejše izpopolnjevanje na področjih Stare in Nove zaveze, biblične metodologije, religijskozgodovinskih okoliščin in v študiju biblične grščine, hebrejščine, aramejščine in arabščine. 17. junija 1967 je dosegel licenciat iz bibličnih ved iz starozaveznih in novozaveznih bibličnih znanosti. Tema licenciatske naloge Transpozicija starozaveznih kulturnih pojmov v Pismu Efežanom 5,2 pod mentorstvom profesorja Alberta Vanhoyea.

V letih 1967–1968 je nadaljeval biblični študij na Francoski biblični in arheološki šoli v Jeruzalemu. Opravil je eksegetične, bibličnoteološke in arheološke študije, poglobil je študij hebrejščine in jezikovno znanje dopolnil še s kurzi iz sirščine (pri prof. Lemoinu), koptščine in staroegiptovščine (pri prof. Couroyeru). Od 1968 do 1971 je poučeval predmet Novozavezna biblična znanost na Filozofsko-teološki škofijski visoki šoli v Celovcu. Sodeloval je pri poletnih kurzih Dopisnega teološkega kurza na Dunaju in v dopolnilnem izobraževanju duhovnikov v krški škofiji. Od 1971 je poučeval in zastopal katedro za Sveto pismo na Katoliških fakultetah Univerze v Salzburgu in Innsbrucku. 7. junija 1978 je končal postopek habilitacije za predmet Novozavezna biblična znanost na Katoliški fakulteti Univerze v Gradcu. Tema habilitacijske naloge: Elpis/upanje: Zgodovina, filozofija, eksegeza, teologija temeljnega pojma. Delo je izšlo pri založbi Herder na Dunaju, 773 strani. 2. decembra 1978 je prejel nagrado kardinala Innitzerja.

Od 1978 je poučeval na Katoliški teološki fakulteti Univerze v Gradcu, od 1981 je bil tudi gostujoči docent na Katoliški teološki fakulteti Univerze na Dunaju. Avgusta 1981 je bil referent na simpoziju *Filosofia y teologia en el siglo X* na Univerzi v Salamanci. 23. novembra 1982 je kot gost predaval na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani. V zimskem semestru 1982 je imel predavanja iz biblične teologije na Katoliški teološki fakulteti v Erfurtu. V zimskih semestrih 1983–1984 je imel predavanja na katoliških teoloških fakultetah Univerze v Gradcu in na Dunaju. V poletnem semestru 1984 je kot gostujoči docent predaval na Katoliški teološki fakulteti Univerze v Mainzu. 1. oktobra 1984 je dobil stalno mesto na Katedri za religijske študije za predmet *Biblična teologija Stare in Nove zaveze* na Katoliški teološki fakulteti Univerze v

Gradcu. 24. februarja 1988 je v Celovcu prejel nagrado Dežele Koroške.

Od 25. februarja 1991 je Woschitz član Evropske akademije znanosti in umetnosti; od leta 1994 je bil tudi prodekan razreda 7: Religije. 1988/89–1991 je bil preddekan, 1989/90–1991 dekan, 1991/92–1996 prodekan Katoliške teološke fakultete Univerze v Gradcu. 9. decembra 1995 je bil imenovan za papeškega častnega prelata. 17. decembra 1996 je prejel priznanje avstrijski častni križ za znanost in umetnost, prvi razred. Kot prodekan razreda Religije pri Evropski akademiji znanosti in umetnosti je vodil pogovore o krščansko-budističnem dialogu s predstavniki Sokak-Gakkai v Ottobeurnu, na Dunaju, v Münchnu in v Bingnu. 7. junija 2001 je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU. Od 1. oktobra 2005 je emeritiran. Od 2007 poučuje na Papeški filozofsko-teološki visoki šoli v Heiligenkreuzu.

Število odmevnih publikacij v obliki znanstvenih člankov in obsežnih monografij je zelo veliko. Med temeljna dela spadajo monografije: [1] *Elpis: Hoffnung: Geschichte Philosophie, Exegese, Theologie eines Schlüsselbegriffs*, Wien, Freiburg, Basel, 1979, Herder, 773 str.; [2] *De Homine: Existenzweisen: Spiegelungen, Konturen, Metamorphosen des antiken Menschenbildes*, Graz, 1984, Styria, 336 str.; [3] *Erneuerung aus dem Ewigen: Denkweisen – Glaubensweisen in Antike und Christentum nach Offenbarung 1–3*, Wien, Freiburg, Basel, 1987, Herder, 285 str.; [4] *Das manichäische Urdrama des Lichtes: Studien zu koptischen, mitteliranischen und arabischen Texten*, Wien, 1989, Herder, 304 str.; [5] *Bibeltheologisches Wörterbuch*, soavtor, Graz, Wien, Köln, 1994, Styria, 621 str.; *Metamorphosen des Eingedenkens: Gedenkschrift der Katholisch-Theologischen Fakultät der Karl-Franzens-Universität Graz 1945–1995*, soavtor, Graz, Wien, Köln, 1995, Styria, 448 str.; [6] *Fons vitae – Lebensquell: Sinn- und Symbolgeschichte des Wassers, Forschungen zur europäischen Geistesgeschichte* 3, Freiburg, Basel, Wien, Herder, 677 str.

III. RAZRED

Matematične,
fizikalne, kemijske
in tehniške vede

Redni člani

Tadej Bajd
Ivan Bratko
Igor Emri
Peter Fajfar
Franc Forstnerič
Josip Globevnik
Peter Gosar
Igor Grabec
Dušan Hadži
Gabrijel Kernel
Alojz Kralj
Janez Levec
Janez Peklenik
Branko Stanovnik
Miha Tišler
Miha Tomažević
Vito Turk
Ivan Vidav
Črtomir Zupančič
Boštjan Žekš

Tadej Bajd

Rojen 19. januarja 1949 v Ljubljani. 1967 je maturiral na klasičnem oddelku II. gimnazije v Ljubljani. Na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani je 1972 diplomiral in 1979 doktoriral. V naziv rednega profesorja je bil izvoljen 1990. Raziskovalno je začel delovati po diplomi na Institutu Jožef Stefan in nadaljeval od 1976 na Fakulteti za elektrotehniko. V tujini je deloval na University of Southern California v ZDA (1981) in na Strathclyde University v Veliki Britaniji (1984). Na Fakulteti za elektrotehniko predava robotske predmete. Bil je prodekan od 1985 do 1989 in dekan v obdobju 1999–2003.

Skupščina SAZU ga je 12. junija 2003 izvolila za izrednega in 21. maja 2009 za rednega člana.

Raziskovalno obravnava gibanje pri človeku in stroju. Med originalne rezultate in dosežke njegovih raziskav sodijo: sistem za računalniško merjenje biomehanskih parametrov hoje, sistem za ocenjevanje spastičnosti, sinteza minimalnih vzorcev hoje z uporabo funkcionalne električne stimulacije pri osebah s popolno in nepopolno okvaro hrbtenjače, modeliranje stabilnosti štiritočkovne hoje in zavestno upravljanje sistemov funkcionalne električne stimulacije. Obetavni so rezultati njegovih raziskav na področju reedukacije hoje paretičnih bolnikov. Sistemi za ponovno učenje hoje so osnovani na multisenzornem sistemu, ki posreduje informacijo električnemu stimulatorju in preko kognitivne povratne zveze v vidni, zvočni ali haptični obliki tudi bolniku. Med pionirske dosežke smemo šteti njegove raziskave vstajanja. Bil je prvi, ki je izmeril navore v sklepih vstajajoče osebe. Kasneje se je ukvarjal z optimizacijo procesa vstajanja in zasnovo robotskega mehanizma za urjenje vstajanja. V zadnjem obdobju se je predvsem posvetil merjenju in vrednotenju prijemanja pri človeku. Predlagal je vrsto metod in naprav za merjenje in vrednotenje prijemanja v rehabilitacijskem okolju. Pomemben del raziskav je usmerjen v študij trka med človekom in industrijskim robotom. Profesor Bajd deluje tudi na področju razvoja robotskih celic v elektromehanski industriji.

V mednarodnih znanstvenih revijah je objavil več kot 100 revijalnih član- kov. Skupaj s profesorjem Kraljem je soavtor znanstvene knjige *Functional Electrical Stimulation: Standing and Walking after Spinal Cord Injury*, ki je izšla pri ameriški založbi CRC Press leta 1989 in je bila prevedena tudi v korejščino. 2010 je pri založbi Springer skupaj s sodelavci izdal učbenik *Robotics*, ki se odlikuje s preprostostjo in dostopnostjo študentom nižjih letnikov. Skupaj s profesorjem Lenarčičem je izdal učbenik *Robotski mehanizmi* (2003 in prenovljena izdaja 2009), ki je namenjen podiplomskim študentom. Dopolnjeni učbenik je pod naslovom *Robot Mechanisms* izšel 2013 tudi pri založbi Springer.

Profesor Bajd sodeluje v uredništvih mednarodnih in domačih revij IEEE Transactions on Neural Systems and Rehabilitation Engineering, Technology and Health Care, Neuromodulation, International Journal of Rehabilitation Research, Fizioterapi Rehabilitasyon, Serbian Journal of Electrical Engineering, Elektrotehniški vestnik in Rehabilitacija. Je član vrste znanih mednarodnih organizacij IEEE (The Institute of Electrical and Electronics Engineering), ESEM (European Society for Engineering and Medicine), IFESS (International FES Society). Je redni član Inženirske akademije Slovenije.

Ves čas je deloval v ekspertnih komisijah in odborih nekdanje RSS in kasnejših ministrstev za znanost. Je podpredsednik upravnega odbora Slovenske matice, kjer aktivno sodeluje kot organizator okroglih miz s področja tehnike. Bil je tudi pobudnik Dnevov elektrotehnike, ki so namenjeni popularizaciji znanosti in tehnike in od 2002 potekajo vsako leto v Tehniškem muzeju Slovenije Bistra. 2008 so dobili Valvasorjevo priznanje.

Profesor Bajd je 1976 in 1982 prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča ter 1990 Kidričevo nagrado. Je prejemnik nagrade Milana Vidmarja (1993) za vidne uspehe pri vzgojno-izobraževalnem delu. Pri mednarodnem združenju IEEE, ki ima sedež v ZDA, je 2000 kot tretji Slovenec prejel naslov IEEE Fellow, ki ga podeljujejo za izjemne raziskovalne dosežke. 2011 je bil izvoljen v naziv Fellow pri ameriški organizaciji AIMBE (American Institute of Medical and Biological Engineering) in 2012 še pri evropski zvezi EAMBES (European Alliance for Medical and Biological Engineering and Science).

Ivan Bratko

Rojen 10. junija 1946 v Ljubljani. 1970 je diplomiral na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani, 1975 magistriral iz elektrotehniških znanosti, 1978 doktoriral iz računalniških znanosti na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani. 1989 je bil izvoljen v naziv redni profesor za področje računalništva in informatike na Univerzi v Ljubljani.

Njegovo raziskovalno delo sodi na področje računalništva, natančneje umetne inteligence. Je utemeljitelj raziskav iz umetne inteligence v Sloveniji. Ukvarjal se je s temami z naslednjih ožjih področij: strojno učenje, hevristične metode, programiranje v logiki in kvalitativno modeliranje. Bil je mentor pri več kot 40 doktoratih. Med 1970 in 1975 je bil redno zaposlen na Institutu Jožef Stefan, od 1975 pa na Univerzi v Ljubljani na Fakulteti za elektrotehniko in Fakulteti za računalništvo in informatiko. Od 1985 vodi Laboratorij za umetno inteligenco na Fakulteti za računalništvo in informatiko. Od 1996 do 2002 je vodil tudi Odsek za inteligentne sisteme na Institutu Jožef Stefan. Delal je kot gostujoči profesor ali znanstvenik na Machine Intelligence Research Unit Univerze v Edinburghu, na Turingovem Institutu in Univerzi Strathclyde v Glasgowu, na Sydney University in University of New South Wales, Sydney, Avstralija, na tehniški univerzi v Delftu, Nizozemska, na univerzah v Paviji, Udinah, Celovcu, politehniški univerzi v Madridu idr. Bil je predsednik organizacije ISSEK (International School for the Synthesis of Expert Knowledge s sedežem v Udinah, Italija), predsednik društva SLAIS (Slovenian AI Society) in slovenski predstavnik v ECCAI (European Coordinating Committee for Artificial Intelligence), član Scientific Advisory Committee pri IFIP TC-12, član mednarodnega odbora ECCAI Board. Od 1993 je član društva SATENA in od 1999 redni član IAS. Od 27. maja 1997 je izredni član, od 12. junija 2003 pa redni član SAZU. L. 2000 je bil izvoljen v naziv Fellow of ECCAI, 2010 pa sprejet v akademijo Academia Europaea. Bil je član uredniških odborov vrste revij s področja umetne inteligence. Med drugim je prejel naslednje nagrade in priznanja: 1985 nagrado Sklada Borisa Kidriča, 1991 priznanje ambasador znanosti Republike Slovenije, 2007 Zoisovo nagrado za vrhunske znanstvene dosežke.

Knjige: [1] Bratko, Ivan: Prolog Programming for Artificial Intelligence, četrta izdaja, Pearson Education, 2011. Tretja izdaja 2001; druga izdaja, Addison-Wesley, 1990; prva izdaja 1986. Prevedeno v: nemščino, italijanščino, francoščino, slovenščino, japonsščino, ruščino; [2] Michalski, Ryszard S., Bratko, Ivan, Kubat, Miroslav (ur.): Machine Learning and Data Mining: Methods and Applications, J. Wiley & Sons, 1998; [3] Bratko, Ivan, Mozetič, Igor, Lavrač, Nada: KARDIO: A Study in Deep and Qualitative Knowledge for Expert Systems, Cambridge, Massachusetts, 1989, MIT Press; [4] Brat-

ko, Ivan, Rajkovič, Vladislav: Računalništvo s programskim jezikom pascal, Ljubljana, 1984, Državna založba Slovenije.

Izbrani članki v znanstvenih revijah in poglavja v knjigah: [1] Nau, Dana S., Luštrek, Mitja, Parker, Austin, Bratko, Ivan, Gams, Matjaž: When is it better not to look ahead?, *Artificial Intelligence* 174 (2010), str. 1323–1338; [2] Bratko, Ivan, Žabkar, Jure, Možina, Martin: Argument Based Machine Learning, v knjigi: *Argumentation in Artificial Intelligence*, ur. Iyad Rahwan, Guillermo Simari, Springer Verlag, 2009, str. 463–482; [3] Možina, Martin, Žabkar, Jure, Bratko, Ivan: Argument based machine learning. *Artificial Intelligence*, vol. 171, no. 10/15 (2007), str. 922–937; [4] Luštrek, Mitja, Gams, Matjaž, Bratko, Ivan: Is real-valued minimax pathological?, *Artificial Intelligence*, vol. 170 (2006), str. 620–642; [5] Leban, Gregor, Zupan, Blaž, Vidmar, Gaj, BRATKO, Ivan: VizRank : data visualization guided by machine learning, *Data mining and Knowledge Discovery*, vol. 13, no. 2 (2006), str. 119–136; [6] Guid, Matej, Bratko, Ivan: Computer analysis of world chess champions, *ICGA Journal*, vol. 29, no. 2 (2006), str. 65–73; [7] Sadikov, Aleksander, Bratko, Ivan: Learning long-term chess strategies from databases, *Machine Learning*, vol. 63, no. 3 (2006), str. 329–340; [8] Šuc, Dorian, Vladušič, Daniel, Bratko, Ivan: Qualitatively faithful quantitative prediction, *Artificial Intelligence*, vol. 158, no. 2 (2004), str. 189–214; [9] Zupan, Blaž, Demšar, Janez, Bratko, Ivan, Juvan, Peter, Halter, John A., Kuspa, Adam, Shaulsky: Gad. GenePath : a system for automated construction of genetic networks from mutant data, *Bioinformatics*, vol. 19, no. 3 (2003), str. 383–389; [10] Šuc, Dorian, Bratko, Ivan: Skill modeling through symbolic reconstruction of operator's trajectories, *IEEE Trans. Syst. Man and Cybernetics, Part A, Syst. humans*, vol. 30, no. 6 (2000), str. 617–624; [11] Bratko, Ivan, Urbančič, Tanja: Control skill, machine learning and hand-crafting in controller design, v: Furukawa, K., Michie, D., Muggleton, S. (ur.) *Machine Intelligence 15, Intelligent Agents*, Oxford, 1999, Oxford University Press, str. 130–153; [12] Karalič, Aram, Bratko, Ivan: First order regression, *Machine Learning*, vol. 26 (1997), str. 147–176; [13] Bratko, Ivan, Muggleton, Stephen: Applications of inductive logic programming, *Commun. ACM*, vol. 38 (1995), str. 65–70; [14] Bratko, Ivan: Applications of machine learning: towards knowledge synthesis, *New generation Computing*, vol. 11 (1993), str. 343–360; [15] Bratko, Ivan, Mozetič, Igor, Lavrač, Nada: Automatic synthesis and compression of cardiological knowledge, v: Hayes, J. E., Michie, D., Richards, J. (ur.) *Machine Intelligence 11, Logic and the Acquisition of Knowledge*, Oxford, 1988, Clarendon Press, str. 435–454; [16] Bratko, Ivan: Knowledge-based problem-solving in AL3, v: *Machine Intelligence 10* (Hayes, J., Michie, D., Pao, J. H., ur.), Ellis Hoorwood and Wiley, 1982, str. 73–100; [17] Bratko, Ivan, Michie, D.: An advice program for a complex chess programming task, *Computer Journal*, vol. 23 (1981), str. 353–359; [18] Bratko, Ivan, Gams, Matjaž: Error analysis of the minimax principle, v: Clarke, M.R.B. (ur.), *Advances in Computer Chess*, 3, Oxford 1982, Pergamon Press, str. 1–15; [19] Bratko, Ivan: Proving correctness of strategies in the AL1 assertional language, *Information Processing Letters*, vol. 7 (1978), str. 223–230.

Igor Emri

Rojen 22. maja 1952 v Murski Soboti je redni professor na Fakulteti za strojništvo, Unverze v Ljubljani.

1993 je s prof. W. G. Knaussom s California Institute of Technology ustvaril novo raziskovalno področje »mehanika časovno odvisnih materialov« kot oddelek ameriškega znanstvenega združenja The Society of Experimental Mechanics. Bil je prvi predstojnik tega oddelka in iniciator mednarodnih konferenc na tem področju. 2000 je bil, kot prvi tujec, izvoljen za predsednika tega združenja.

1997 je založba Springer začela izdajati revijo *Mechanics of Time Dependent Materials*, ki sodi v zgornjo tretino revij na področju mehanike in reologije. Prof. Emri je od ustanovitve revije njen glavni in odgovorni urednik.

Njegovo raziskovalno delo je usmerjeno na področje mehanike disipativnih sistemov s poudarkom na študiju vpliva hitrosti spreminjanja termomehanskih robnih pogojev na proces formiranja strukture polimernih materialov in njihovih kompozitov. Razvil je konstitutivni nelinearni viskoelastični model, v literaturi znan kot model Knauss-Emri, ki omogoča popisovanje nelinearnega vedenja polimerov, izpostavljenih kompleksnim časovno odvisnim termomehanskim obremenitvam. Za ta dosežek mu je Ruska akademija naravoslovnih znanosti (RANS) podelila medaljo Kapitsa, najvišje priznanje te akademije. Na podlagi teh dosežkov je postal tudi redni član te akademije, redni član Ruske inženirske akademije in dopisni član Ameriške akademije za mehaniko. 2000 je bil v knjigi *Who's Who in Polymers and Plastics*, Society of Plastics Engineers, ZDA, uvrščen na seznam v svetu vodilnih strokovnjakov na področju konstrukcijskih polimernih materialov.

V modelu Knauss-Emri je proces reorganizacije strukture disipativnih sistemov popisan z relativnim »notranjim časom«, ki je merilo hitrosti procesa reorganizacije in formiranja strukture materiala. Kompleksnost in kinetika reorganizacije strukture materiala se odražata v stopnji časovne odvisnosti njegovih mehanskih in drugih fizikalnih lastnosti. Časovno odvisnost mehanskih lastnosti popisuje relaksacijski spekter $H(\tau)$. Določitev mehanskega spektra zahteva inverzno rešitev Fredholmove integralne enačbe, ki je numerično nestabilna (ill-posed). Eden izmed najuspešnejših numeričnih algoritmov za izračun mehanskih spetrov je algoritem Emri-Tschoeg.

Za eksperimentalni študij vpliva termomehanskih robnih pogojev na proces formiranja strukture materiala je dr. Emri s sodelavci razvil merilni sistem, ki je bil pod imenom CEM Measuring System uvrščen v priročnik Springer Handbook of Experimental Solid Mechanics, 2008.

Model Knauss-Emri, algoritem Emri-Tschoeg in razviti merilni sistem je uporabil kot nov inovativen teoretično-experimentalni pristop pri razisko-

vanju procesov formiranja strukture disipativnih sistemov, v tem primeru poliamidnih materialov, pod vplivom kompleksnih termomehanskih robnih pogojev. S tem pristopom je v sodelovanju s korporacijo BASF razvil novo generacijo »multimodalnih« poliamidnih materialov, katerih mehanske lastnosti presegajo do sedaj znane materiale za več velikostnih razredov, obenem pa se odlikujejo z lastnostmi, ki jih konvencionalni materiali nimajo. Tehnološki preboj je bil zaščiteno s serijo svetovnih in ločenih ameriških patentov.

Prof. Emri je 1997 na UL ustanovil Katedro za mehaniko polimerov in kompozitov, v njenem okviru uvaja predmete s področja časovno odvisnih materialov in pripadajočih nanotehnologij. Bil je gostujoči profesor na več univerzah v Evropi, na Japonskem in v ZDA. Od 2001 je gostujoči profesor na oddelku za aeronavtiko na Kalifornijskem tehnološkem inštitutu v ZDA (CalTech).

Je ekspert Evropske komisije za FP4, FP5, FP6 in FP7, 2012 pa je postal predsednik Znanstvenega sveta za področje tehniških znanosti pri evropski raziskovalni agenciji »Science Europe«. Istega leta je bil izvoljen za predsednika Internacionalnega komiteja za reologijo, ki združuje vsa reološka združenja na svetu.

Multimodalni materiali kažejo izrazito nelinearno vedenje in so pri majhnih spremembah ekstremnih termomehanskih robnih pogojev sposobni formirati strukture, ki izkazujejo sposobnost popolnega zraščanja z okoliškim tkivom, i. e., osteointegracije in/ali kontroliranega razkroja v vnaprej opredeljenem časovnem obdobju. Ta lastnost je odprla možnost uporabe teh materialov v medicinske namene predvsem na področju dentalne in ortopedske kirurgije. Razviti so bili prvi vsadki, ki kažejo sposobnost popolnega zraščanja z okoliškim tkivom in predstavljajo tehnološki preboj na področju implantologije.

Ta dosežek je bil motivacija za ustanovitev Inštituta za sonaravne inovativne tehnologije (2008), ki je v Sloveniji prva neprofitna institucija, organizirana v skladu z EU zakonodajo kot EEIG. Inštitut s 4500 m² raziskovalno-proizvodnih prostorov zagotavlja pogoje za integrativno povezovanje raziskovalcev s ciljem ustvarjanja sinergije vrhunskih znanj, ki so potrebna za prenos vrhunskih bazičnih znanj v industrijsko okolje. ISIT od oktobra 2008 zagotavlja vrhunske pogoje za izvajanje do- in podiplomskega študija študentom Univerze v Ljubljani in tujim študentom, ki so vključeni v Evropsko podiplomsko šolo EURHEO, ki združuje 6 elitnih evropskih univerz na tem področju, med njimi je tudi UL. Prof. Emri je med ustanovitelji podiplomske šole EURHEO.

Je prejemnik vrste nagrad in priznanj, mdr. nagrade sklada Borisa Kidriča, ambasador Republike Slovenije v znanosti za leto 2001, nagrade Kapitza Medal (1997), ki je najvišja nagrada Ruske akademije naravoslovnih znanosti, nagrade Outstanding Engineer of the Russian Federation (2001), ki jo podeljuje Ruska inženirska akademija, ter nagrade B. J. Lazan za leto 2010, ki jo podeljuje ameriško združenje The Society of Experimental Mechanics. Od februarja 2013 je redni član SAZU. Je tudi redni član Ruske inženirske akademije (1996), Ruske akademije naravoslovnih znanosti (1997), Inženirske akademije Slovenije (1998), Evropske akademije znanosti in umetnosti (2006) in Evropske akademije znanosti (2010).

Peter Fajfar

Rojen 27. maja 1943 v Ljubljani, dr. znanosti, redni profesor za teorijo konstrukcij in potresno inženirstvo na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani.

Po diplomu 1966 na gradbenem oddelku Fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani je delal pri Splošnem gradbenem podjetju Grosuplje. Od 1968 je zaposlen na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani.

Magistriral je 1972, doktoriral pa 1974. Redni profesor je postal 1985. Od 1985 do 1987 je bil dekan fakultete, od 1985 do 1989 in od 2001 je bil in je predstojnik Inštituta za konstrukcije, potresno inženirstvo in računalništvo na fakulteti. Bil je gostujoči raziskovalec na univerzah v Bochumu (1972/73), Berkeleyju (1980) in Tokushimi (1993) ter gostujoči profesor na univerzah Technion v Haifi (1989), McMaster v Hamiltonu (1994), Stanford (1995), v Bristolu (2006) in Canterbury v Christchurchu (2009). Bil je predsednik Zveze društev za potresno inženirstvo Jugoslavije (1984–1988) in prvi predsednik Slovenskega društva za potresno inženirstvo (1988–1990) ter predstavnik Jugoslavije (1988–1991) in Slovenije (1992–1999) v Mednarodnem združenju za potresno inženirstvo (IAEE). Od 2002 do 2010 je bil član izvršilnega odbora Evropskega združenja za potresno inženirstvo (EAEE). Od 2004 je član izvršilnega odbora IAEE. Imel je številne zadolžitve na fakulteti in univerzi in v raznih ekspertnih komisijah in odborih nekdanje RSS in ministrstev MZT, MŠZŠ oziroma MVŠZ ter raziskovalne agencije ARRS. Med drugim je bil član habilitacijske komisije Univerze v Ljubljani (1991–1994), predsednik komisije znanstvenega sveta za gradbeništvo, promet, prostor in energetiko (1986–1991), član komisij RS za nagrade in priznanja (1992–1993 in 2000–2004), član Sveta za znanost in tehnologijo Republike Slovenije (1994–1998) in nacionalni koordinator za gradbeništvo (2000–2005). Je ustanovni član Inženirske zbornice Slovenije. Bil je vodja in član več delovnih skupin za pripravo standardov in predpisov na področju potresnoodporne gradnje doma in v tujini. Aktivno je sodeloval pri pripravi evropskih standardov o potresnoodporni gradnji in vodi njihovo uvajanje v Sloveniji.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 18. maja 1989, za rednega člana pa 27. maja 1993. Bil je načelnik oddelka za tehniške vede razreda za matematične, fizikalne, kemijske in tehniške vede SAZU (1996–2002) ter tajnik razreda (2002–2008).

Njegovi glavni raziskovalni področji sta potresno inženirstvo in dinamika gradbenih konstrukcij. Najprej se je ukvarjal z elastično analizo objektov visokogradnje. Kot rezultat tega dela je nastal program EAVEK (elastična analiza večetažnih konstrukcij), ki je bil tri desetletja nepogrešljivo orodje

pri projektiranju stavb v Sloveniji in v nekdanji Jugoslaviji. Kasneje se je njegovo področje raziskav razširilo na nelinearno analizo konstrukcij stavb in mostov pri potresni obtežbi, neelastične spektre odziva, določanje potrebnih obremenitev, metodologije potresnoodpornega projektiranja in njihovo uporabo v predpisih in standardih. S sodelavci je razvil poenostavljeno metodo za nelinearno potresno analizo konstrukcij, imenovano N2 metoda, ki je vključena v evropski in slovenski standard za potresnoodporno gradnjo Evrokod 8. Bil je glavni raziskovalec pri številnih bilateralnih projektih z najuglednejšimi univerzami po svetu (med njimi univerza Stanford, Kalifornijska univerza v Berkeleyju in Tokijska univerza) in slovenski koordinator pri šestih evropskih projektih. V sodelovanju z Univerzo v Stanfordu je organiziral in vodil tri mednarodne delavnice (1992, 1997 in 2004) in bil sourednik zbornikov (monografij), ki so izšli pri mednarodnih založbah. Napisal je prvi slovenski učbenik o dinamiki gradbenih konstrukcij in je bil soavtor prve celovite monografije o potresnem inženirstvu v nekdanji Jugoslaviji. Rezultate raziskav je sam ali s sodelavci objavil v več kot 300 člankih in referatih, večinoma v tujini. Imel je številna vabljenja predavanja na univerzah in inštitutih v ZDA, Kanadi, na Japonskem, Kitajskem, v Tajvanu, Švici, Izraelu, Nemčiji, Madžarski, na Cipru in v bivši Jugoslaviji ter na domačih in mednarodnih konferencah. Njegova najbolj citirana dela so: [1] Equivalent ductility factors, taking into account low-cycle fatigue, *Earthquake eng. struct. dyn.*, 1992, 21(10), 837–848; [2] Consistent inelastic design spectra : strength and displacement, *Earthquake eng. struct. dyn.*, 1994, 23(5), 507–521 (soavtorja T. Vidic in M. Fischinger); [3] Capacity spectrum method based on inelastic demand spectra, *Earthquake eng. struct. dyn.*, 1999, 28(9), 979–993; [4] A nonlinear analysis method for performance-based seismic design, *Earthq. spectra*, 2000, 16(3), 573–592.

Je urednik mednarodne revije *Earthquake Engineering and Structural Dynamics* (J. Wiley, od 2003) in je ali je bil član uredniških odborov 12 mednarodnih revij. Bil je mentor pri 14 doktoratih, 15 magisterijih in 6 delih, ki so dobili Prešernove nagrade Univerze v Ljubljani. Kot projektant, svetovalec ali revident je sodeloval pri številnih projektih, ki so zajemali predvsem statične in dinamične analize konstrukcij ter določanje projektnih potresnih parametrov.

Dobil je nagrado Sklada Borisa Kidriča (s sodelavcem, 1988), nagrado Republike Slovenije za vrhunske dosežke na področju gradbeništva (1994) in priznanje Inženirske zbornice Slovenije za inženirske dosežke (2009). Je častni profesor Inštituta za potresno inženirstvo in inženirsko seizmologijo Univerze v Skopju (1987), častni profesor Inštituta za arhitekturo in inženirstvo v Chongqingu, Kitajska (1988), in častni član Evropskega združenja za potresno inženirstvo (2010). Je redni član Inženirske akademije Slovenije (od 2001).

Franc Forstnerič

Rojen 1. maja 1958 v Ljubljani. Maturiral je 1975 na Gimnaziji Šentvid v Ljubljani. 1980 je diplomiral iz matematike na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani, 1985 pa je iz matematike doktoriral na University of Washington v Seattlu, ZDA. Med doktorskim študijem je prejel Fulbrichtovo štipendijo, 1984/85 pa je prejemal tudi prestižno Sloanovo doktorsko štipendijo. 1985 se je zaposlil na UL, kjer je bil 1986–1989 docent, 1989–1993 pa izredni profesor za matematiko. Za znanstveno delo je 1988 prejel Kidričevo nagrado. 1991 je odšel na University of Wisconsin v Madisonu, ZDA. Tam je dve leti poučeval kot gostujoči profesor, 1993–2000 pa je imel na tej univerzi stalno profesorsko mesto, najprej kot izredni profesor, od 1994 kot redni profesor. Naziv rednega profesorja matematike je prejel 1994 tudi na UL, kjer je zaposlen na Fakulteti za matematiko in fiziko. 2007–2009 je bil dekan, 2011 pa je bil spet izvoljen v to funkcijo za obdobje 2011–2013. 8. aprila 1999 je bil izvoljen za izrednega člana SAZU, 5. maja 2005 pa je postal njen redni član.

Imel je daljša gostovanja na mnogo tujih znanstvenih ustanovah: na Université de Provence v Marseillu (1986), Institutu Mittag-Leffler v Stockholmu (1987/88), University of Wisconsin v Madisonu, ZDA (1988, 1991–93), Max-Planckovem inštitutu za matematiko v Bonnu (1990), na Université de Lille (1994), Università degli Studi v Rimu (2007) in Universität Bern (2007). Imel je vabljenja predavanja na več kot 70 mednarodnih konferencah v Evropi, ZDA, Kanadi, Avstraliji in na Japonskem. Sodeloval je v programskih odborih desetih mednarodnih znanstvenih konferenc. Kot recenzent in član ekspertnih teles je sodeloval pri ocenjevanju znanstvenih projektov pri ameriški znanstveni fundaciji (NSF), švedski znanstveni fundaciji (NFR) in Švedski kraljevi akademiji znanosti. 2000–2005 je bil nacionalni koordinator za matematiko pri NZRS, 2000–2004 pa tudi član komisije RS za nagrade in priznanja. 2011 je bil na predlog SAZU izvoljen za predsednika komisije za naravoslovno-matematične vede pri ARRS.

Najvidnejše znanstvene rezultate je dosegel na sklopih problemov s področja kompleksne analize in geometrije: robna regularnost pravih holomorfnih preslikav, polinomska konveksnost, konstrukcije pravih holomorfnih preslikav in vložitev v kompleksne mnogoterosti, holomorfní avtomorfizmi evklidskih prostorov, homotopski princip in njegova uporaba v kompleksni analitični geometriji, metoda lepljenja holomorfnih sprejev in uporabe. Do 2011 je objavil dvainsedemdeset izvirnih znanstvenih del, dva pregledna znanstvena članka, tri objavljene znanstvene prispevke na konferenci, tri poglavja v monografskih publikacijah ter eno samostojno znanstveno monografijo, objavljeno pri založbi Springer-Verlag v zbirki Ergebnisse der Mathematik und ihre Grenzgebiete. Vrsta njegovih znanstvenih del je obja-

vljenih v revijah, ki sodijo med pet odstotkov najvišje uvrščenih matematičnih revij po Science Citation Index (SCI). Indeks SCI navaja 402 čista citata in 1026 normiranih citatov njegovih del, v matematični bazi MathSciNet pa je navedenih 666 citatov iz obdobja po 2000.

V delih po 2000 je obravnaval predvsem nelinearne analitične probleme o obstoju in homotopski klasifikaciji holomorfnih preslikav Steinovih mnogoterosti in singularnih Steinovih prostorov v splošne kompleksne mnogoterosti. S soavtorico je najprej postavil na trdne temelje rezultat Mikhaela Gromova (1989) o veljavnosti homotopskega principa za preslikave v mnogoterosti z dominantnim sprejem (Math. Annalen 2000, 2002; Math. Zeitschrift, 2001). Rezultate je nato posplošil na mnogoterosti z dominantno družino sprejev (Math. Zeitschrift, 2002) in na multivalentne preslikave (Forum Math., 2003). 2003 je v Acta Mathematica izšla njegova razprava Noncritical holomorphic functions on Stein manifolds, v kateri je dokazal homotopski princip za holomorfne submerzije Steinovih mnogoterosti v evklidske prostore in ob tem rešil skoraj petdeset let star problem o obstoju holomorfnih funkcij brez kritičnih točk na Steinovih mnogoterostih. 2006 je v Annals of Mathematics izšlo njegovo delo Runge approximation on convex sets implies the Oka property, v katerem je dokazal ekvivalentnost homotopskega principa za preslikave Steinovih prostorov v dano kompleksno mnogoterost X s preprosto Rungejevo aproksimacijsko lastnostjo. S tem je rešil problem, ki ga je 1989 zastavil M. Gromov, prejemnik Abelove nagrade za matematiko 2009. Ena od pomembnih in zelo uporabnih analitičnih metod, razvitih v njegovem delu o homotopskem principu, je tehnika lepljenja holomorfnih sprejev. Metodo je pozneje s soavtorico izpopolnil in uporabil pri rešitvi vrste analitičnih problemov; omenimo naj konstrukcije pravih holomorfnih preslikav in vložitev Riemannovih ploskev in strogo psevdokonveksnih domen v q -konveksne kompleksne prostore (Duke Mathematical Journal; Amer. J. Math.; Forum Math.) in nova obravnava ter posplošitve rezultatov o pluri-subharmoničnosti ogrinjač nekaterih klasičnih disk-funkcionalov.

Glavnino svojega znanstvenega dela po 2000 je povzel v samostojni znanstveni monografiji Stein Manifolds and Holomorphic Mappings (Homotopy Principle in Complex Analysis), ki je 2011 izšla pri Springer-Verlag.

Izbor najpomembnejše bibliografije: [1] Extending proper holomorphic mappings of positive codimension, Invent. Math. 95 (1989), no. 1, 31–61; [2] Approximation of biholomorphic mappings by automorphisms of C_n (soavtor J.-P. Rosay), Invent. Math. 112 (1993), no. 2, 323–349; [3] Oka's principle for holomorphic submersions with sprays (soavtorica J. Prezelj), Math. Ann. 322 (2002), no. 4, 633–666; [4] Noncritical holomorphic functions on Stein manifolds, Acta Math. 191 (2003), no. 2, 143–189; [5] Runge approximation on convex sets implies the Oka property, Ann. of Math. (2) 163 (2006), no. 2, 689–707; [6] Holomorphic flexibility properties of complex manifolds, Amer. J. Math. 128 (2006), no. 1, 239–270; [7] Stein Manifolds and Holomorphic Mappings. Ergebnisse der Mathematik und ihrer Grenzgebiete, vol. 56, Springer-Verlag, Berlin, 2011, 489 str.

Josip Globevnik

Rojen 6. decembra 1945 v Ljubljani, dr. mat. znanosti, redni profesor za matematično analizo na Fakulteti za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani. Tehnično matematiko je študiral na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo (FNT) v Ljubljani in diplomiral 1968. Podiplomski študij je nadaljeval na univerzi v Zagrebu in magistriral 1971. Naslednje leto je na FNT v Ljubljani promoviral za doktorja matematičnih znanosti. 1969 je postal asistent za matematiko na oddelku za gradbeništvo FAGG v Ljubljani. Na istem oddelku je bil 1973 izvoljen za docenta, 1978 za izrednega in 1983 za rednega profesorja matematike. 1988 je prešel na Oddelek za matematiko in mehaniko FNT, kjer je bil to leto izvoljen za rednega profesorja za matematično analizo. Bil je gostujoči docent na University of Kentucky (ZDA, 1973/74) in gostujoči profesor na University of Washington v Seattlu (ZDA, 1978/79, dva trimestra v 1984, dva trimestra v 1989/90, en trimester v 1996), na University of Wisconsin v Madisonu (ZDA, prvo polletje 1985/86) na University of California v San Diegu (ZDA, en trimester v 1992, en trimester v 2004) in na University of Michigan v Ann Arborju (ZDA, prvo polletje 2001/2). Krajši čas je gostoval na Universidade Federal v Riu de Janeiru, na Trinity College v Dublinu, na univerzi Bar-Ilan v Ramat Ganu v Izraelu, na Institutu Mittag-Leffer v Stockholmu in na Université Paul Sabatier v Toulousu. S predavanji se je udeležil več konferenc o različnih področjih kompleksne analize in je obiskal več univerz v Evropi, ZDA in Izraelu.

Od 23. maja 1985 je bil izredni član SAZU, od 18. maja 1989 pa je redni član SAZU. Od leta 2008 je tajnik razreda za matematične, fizikalne, kemijske in tehniške vede SAZU.

Dela na področju kompleksne analize, predvsem teorije funkcij več kompleksnih spremenljivk. Njegova bibliografija šteje okoli sto znanstvenih člankov, ki so bili skoraj vsi objavljeni v mednarodnih matematičnih revijah. Od teh jih je 19 napisal z enim ali dvema soavtorjema. V njih je obravnaval zaloge vrednosti vektorskih holomorfnih funkcij, interpolacijo z robnimi vrednostmi holomorfnih funkcij, robne lastnosti holomorfnih funkcij več spremenljivk in analitičnih množic, holomorfne vložitve območij v kompleksni ravnini, integralske karakterizacije holomorfnih funkcij ene spremenljivke, integralske karakterizacije robnih vrednosti holomorfnih funkcij več spremenljivk, analitične diske z robovi v maksimalno realnih podmnogoterostih, nekatere probleme integralske geometrije in karakterizacije robnih vrednosti holomorfnih funkcij s principom argumenta.

Bil je predstojnik Oddelka za matematiko Inštituta za matematiko, fiziko in mehaniko ljubljanske univerze in predstojnik Oddelka za matematiko in mehaniko FNT. Bil je predsednik programskega sveta za matematiko in

mehaniko pri Raziskovalni skupnosti Slovenije in koordinator polja Matematika pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo.

1976 je prejel Kidričevo nagrado.

Izbrane publikacije: [1] On complex strict and uniform convexity, *Proc. Amer. Math. Soc.* 47 (1975), 175–178; [2] The range of analytic extensions, *Pacific J. Math.* 69 (1977), 365–384; [3] Analyticity on rotation invariant families of curves, *Trans. Amer. Math. Soc.* 280 (1983), 247–254; [4] The ends of varieties (soavtor E. L. Stout), *Amer. J. Math.* 108 (1986), 1355–1410; [5] Analytic discs with rectifiable simple closed curves as ends (soavtor E. L. Stout), *Ann. Math.* 127 (1988), 389–401; [6] Relative embeddings of discs into convex domains, *Invent. Math.* 98 (1989), 331–350; [7] Boundary Morera theorems for holomorphic functions of several complex variables (soavtor E. L. Stout), *Duke Math. J.* 64 (1991), 571–615; [8] Holomorphic embeddings of planar domains into C^2 (soavtorica B. Stensones), *Math. Ann.* 303 (1995), 579–597; [9] Perturbation by analytic discs along maximal real submanifolds of C^n , *Math. Z.* 217 (1994), 287–316; [10] On Fatou-Bieberbach domains, *Math. Z.* 229 (1998), 91–106; [11] Discs in Stein manifolds, *Indiana Univ. Math. J.* 49 (2000), 553–574; [12] The argument principle and holomorphic extendibility, *J. d'Analyse Math.* 94 (2004), 385–395; [13] On meromorphic extendibility, *Journ. Math. Anal. Appl.* 351 (2009), 285–290.

Peter Gosar

Rojen 15. oktobra 1923 v Ljubljani, doktor fizikalnih znanosti, upokojeni redni profesor za fiziko na Oddelku za fiziko, Fakulteta za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani.

Diplomiral 1951 iz fizike in matematike na Naravoslovni fakulteti Univerze v Ljubljani, 1956 promoviral za doktorja fizikalnih znanosti na isti univerzi. V letih 1953–1957 delal na razvoju polprevodniških sestavnih elementov v laboratoriju za polprevodnike pri Inštitutu za elektroizveze v Ljubljani. 1957 se je zaposlil na Inštitutu Jožef Stefan v Ljubljani kot znanstveni sodelavec. Še isto leto je odšel na dvoletno specializacijo v Laboratoire de Magnétisme et de Physique du Solide, Bellevue, Francija. Tu je delal na razvoju silicijevih sončnih celic, na raziskavah lateralnega fotoefekta in površinskih lastnosti polprevodnikov. Po vrnitvi iz Francije se je posvetil teoretskim raziskavam v fiziki trdne snovi kot sodelavec odseka za teoretsko fiziko na Inštitutu Jožef Stefan, kjer je bil 1960 izvoljen za višjega znanstvenega sodelavca in 1969 za znanstvenega svetnika. Od 1964 do 1966 je bil na strokovnem izpopolnjevanju v Physics Department, University of North Carolina, Chapel Hill, N. C., ZDA, kjer je delal na teoriji elektronske prevodnosti molekulskih kristalov.

Za izrednega profesorja za fiziko trdnih snovi na katedri za fiziko matematično-fizikalnega oddelka Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani bil izvoljen 1966, za rednega pa 1971. Na univerzi je predaval od 1961 do upokojitve 1993. V letih 1971–1972 in 1973–1975 je bil predstojnik odseka za fiziko na oddelku za matematiko in fiziko. V šolskem letu 1972/73 je imel študijski dopust za raziskovalno delo v Laboratoire de Spectrométrie Physique, Université I de Grenoble, Grenoble, Francija. Tu je raziskoval Hallov pojav in neelastično relaksacijo ledu.

Izredni član SAZU je od 7. februarja 1969 in redni od 25. marca 1976. Bil je predsednik Področne raziskovalne skupnosti za matematično-fizikalne vede in član predsedstva Raziskovalne skupnosti Slovenije v letih 1975–1978. Je član European Physical Society in Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije. V šolskem letu 1970/71 je bil tudi predsednik tega društva. Od 1980 do 1982 je bil predsednik znanstvenega sveta Inštituta Jožef Stefan.

V doktorskem delu je raziskoval problem večkratnega sipanja svetlobe v optično nehomogenem sredstvu, če so razlike lomnih količnikov majhne. Pozneje se je posvetil raziskavam v fiziki trdne snovi. Do 1960 je objavil več člankov o eksperimentalnih in teoretskih raziskavah površinskega fotoefekta pri polprevodnikih in o njihovih površinskih lastnostih. Njegovo nadaljnje raziskovalno delo v fiziki trdne snovi je bilo izključno teoretske narave. Bilo je usmerjeno predvsem na naslednja področja: električne in mehanske lastnosti ledu, električna prevodnost polprevodnikov in molekulskih kristalov,

teorija majhnih polaronov, električne lastnosti amorfni snovi, raziskave mehanizma elektronskega transporta v plastnih molekulskih kristalih, teorija večelektronskih preskokov med primesnimi centri v zmerno kompenziranih polprevodnikih, relaksacija paraelastičnih centrov, raziskave lastnosti korelacijskih funkcij za gostoto tokovnih izvirov v amorfni snoveh in teorija koherentnega sevanja kanaliziranih nabitih delcev v kristalih. Posebno pozornost so v znanstvenih krogih vzbudili njegovi izsledki o protonski prevodnosti ledu, o elektronskem transportu v molekulskih kristalih, o večelektronskem preskakovanju v polprevodnikih in o paraelastični relaksaciji.

Pomembnejše dosežke predstavljajo dognanja in teorije: o površinskem in lateralnem fotoefektu v pri polprevodnikih, o vplivu površinskih stanj na difuzijsko dolžino pri siliciju, o interpretaciji velike gibljivosti ionov H_3O^+ v kristalih ledu, o gibljivosti intersticijskih atomov, vpeljava termodinamskih Greenovih funkcij za primesno prevodnost, teorija kinetike centrov O_2^- v kristalih alkalnih halidov, teorija linearne odziva za elektronsko gibljivost v molekulskih kristalih, prispevki k teoriji majhnih polaronov, električna prevodnost v ozkih energijskih pasovih, neelastična relaksacija v kubičnem in heksagonalnem ledu, kvantna mehanika gibljivosti dislokacij v kovalentnih polprevodnikih, večelektronski preskoki v polprevodnikih, kritika teorije linearne odziva pri interpretaciji električne prevodnosti.

O svojem delu je poročal na več domačih simpozijih in kongresih, na mednarodnih konferencah v Bruslju, Pragi, Čikagu, Durhamu, Münchnu, Cambridgeu, Eilatu, Nottinghamu, Aussoisu, Varšavi, Antwerpnu, Lozani ter na univerzah in inštitutih v Münchnu, Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Durhamu, Grenoblu in Lyonu.

Nagrade in priznanja: Kidričeva nagrada (1964), zaslužni član Instituta Jožef Stefan (1979), red dela z zlatim vencem (1980), zaslužni znanstvenik Instituta Jožef Stefan (1994), častni član Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije (1994), nagrada Republike Slovenije za znanstveno-raziskovalno delo (1994), zaslužni profesor Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani (1994).

Igor Grabec

Rojen 17. novembra 1939 v Slovenj Gradcu. Po višji gimnaziji na Ravnah na Koroškem je na Univerzi v Ljubljani (UL) zaključil redni (1962) in podiplomski študij (1968) tehniške fizike in doktoriral leta 1971. Po doktoratu je postal docent za fiziko na Fakulteti za strojništvo (FS) UL, kjer je bil zaposlen do 2007 ko je postal zaslužni profesor UL.

Od 1963 do 1971 je bil honorarni sodelavec Laboratorija za fiziko plazme na Institutu Jožef Stefan v Ljubljani. Raziskoval je valovanja v plazmi in opisal osnovne lastnosti ionizacijske turbulence. Ta pojav je nato kot prvi v svetu tudi teoretično pojasnil z modelom nelinearnih ionizacijskih valov. Po prihodu na FS je začel raziskovati pojav akustične emisije (AE) v obremenjenih snoveh. Razvijal je instrumente za analizo AE, začel sodelovati z industrijskimi laboratoriji na področju neporušnega preizkušanja izdelkov in uvedel analizo AE pri preizkušanju velikih tehničnih naprav. Ob tem je raziskoval tudi osnovne lastnosti AE obremenjenih snovi in razvijal nove metode analize. Za ta namen je uvedel optimalno filtriranje signalov AE, kar mu je omogočilo, da je tudi prvi v svetu izmeril velikost sil, sproščenih pri martenzitnem faznem prehodu v kovinah in pri razvoju razpok v vzorcih polimerov. Ob eksperimentalnih raziskavah je delal tudi na teoretičnem opisu AE. Z nelinearnim modelom mu je uspelo opisati osnovne lastnosti kaotične AE pri rezalnem procesu. Pri analizi AE je začel uporabljati tudi simulirane nevronske mreže (NM). Na osnovi NM je razvil enoti za obdelavo signalov in inteligentno vodenje, ki ju je Univerza Cornell v ZDA zaščitila kot patent in inovacijo. Pri raziskavah NM je vpeljal koncept optimalnega ohranjanja informacije in izpeljal nov algoritem samo-organiziranega učenja. Ta algoritem je nato uporabil pri napovedovanju kaotičnih časovnih vrst in modeliranju izvorov AE. NM je v zadnjem obdobju vpeljal še na področje napovedovanja in vodenja prometne aktivnosti na cestnem omrežju.

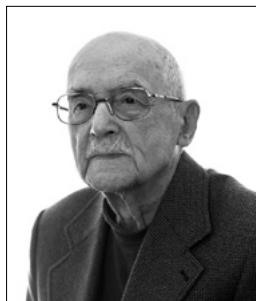
Kot uspešen znanstvenik na področju analize AE je bil izvoljen v uredniški odbor ASNT Journal: Research in Nondestructive Evaluation ter v mednarodni znanstveni odbor Japonskega društva za neporušne preiskave (JSNDI), kjer je sodeloval pri pripravi mednarodnih konferenc AE Symposia. Na strokovnem področju je sodeloval z inštituti v Aachnu, Berlinu, Dortmundu, Göteborgu, Københavnu, Londonu in Pragi. Zelo uspešno je bilo sodelovanje z Univerzo Cornell v ZDA, ki ga je izvolila v naziv Adjunct Professor. Igor Grabec je izredni član SAZU od 6. junija 1995, redni član pa 7. junija 2001. Je član Inženirske akademije Slovenije, do 2011 pa je bil tudi redni član Mednarodne akademije o proizvodnem inženirstvu (CIRP). Za raziskovalne dosežke na področju fizike plazme je bil 1972 nagrajen kot sodelavec z nagrado Sklada Borisa Kidriča (SBK), za pomembne raziskovalne

dosežke na področju raziskav AE pa 1982 z nagrado SBK. Poleg tega ga je SBK 1974 in 1977 nagradil za iznajdbe in izpopolnitve. 1989 pa je dobil tudi Kidričovo nagrado za vrhunske dosežke na področju raziskav akustične emisije.

Na FS je predaval fiziko. Njegovo znanstveno delo je bilo pretežno povezano z raziskavami naključnih pojavov in mu je nudilo osnovo za uvedbo novih predmetov: Opis naključnih pojavov, Sinergetika in Kaotična dinamika. Na FS je ustanovil Laboratorij za sinergetiko, v katerem je pripravilo svoja dela več kot 75 diplomantov, magistrstrov in doktorjev znanosti. V prostem času kipari in svoja dela občasno tudi razstavlja. Je čebelar in aktiven na več športnih področjih.

Bibliografija vsebuje 8 monografij, približno 450 člankov in 17 patentnih spisov. Med monografijami izstopata znanstvena knjiga *Synergetics of Measurements, Prediction and Control* ter umetniško delo *Kipi in stih*i. Med članki so pomembni: [1] *Correlation of Light Fluctuations in the Positive Column of an Argon Discharge*, *Plasma Phys.*, 11, 519 (1969); [2] *Ionization Turbulence*, *Plasma Phys.*, 16, 1155 (1974); [3] *Nonlinear Properties of High Amplitude Ionization Waves*, *Phys. of Fluids*, 17, 1834 (1974); [4] *Triboluminescence of Rubber*, *J. of Polymer Sci. – Polymer Lett.*, 12, 513 (1974); [5] *AE of a Craze in a Polymer*, *J. of Polymer Sci., Phys. Edition*, 14, 651 (1976); [6] *AE of a Turbine Spiral During Pressure Testing*, *Ultrasonics*, 17, 201 (1979); [7] *Analysis of AE During Martensitic Transformation of CuZn Al Alloy by Measurement of Forces*, *Phys. Lett.*, 113 A, 376 (1986); [8] *Chaos Generated by the Cutting Process*, *Phys. Lett.*, 117, 384 (1986); [9] *Experimental Characterization of Ultrasonic Phenomena by a Learning System*, *J. Appl. Phys.*, 66, 993 (1989); [10] *Self-Organization of Neurons Described by the Maximum-Entropy Principle*, *Biol. Cybernetics*, 63, 403 (1990); [11] *Characterization of Manufacturing Processes Based upon AE Analysis by NN*, *Annals of the CIRP*, 43, 77 (1994); [12] *Desynchronization of striations in the development of ionization turbulence*, *Phys. Lett.*, 287, 105 (2001); [13] *Experimental modeling of physical laws*, *EU Phys. J.-B*, 22, 129 (2001); [14] *Forecasting Electrical Power Consumption by Normalized Radial Basis Function NN*, *NN World*, 12 (3), 241 (2002); [15] *Detection and prediction of tooth mobility during the periodontitis healing process*, *Comp. Meth. in Biomech. and Biomed. Engin.*, 6, 319 (2003); [16] *Extraction of physical laws from joint experimental data*, *EU Phys. J. - B*, 48, 279 (2005); [17] *Prediction of Clinical response to Treatment of Crohn's Disease by Using RBFNN*, *DCDIS, A Supplement, Advances in NN*, 14 (SI) 602 (2007); [18] *Characterizing Statistical Models of Physical Laws by Information Statistics*, *Non-linear Phen. in Compl. Syst.*, 13, 45 (2010); [19] *Modeling and Forecasting of Traffic Flow*, *Non-linear Phen. in Compl. Syst.*, 13 (1), 53 (2010); [20] *Statistical forecasting of High-Way Traffic Jam*, *Metodološki zvezki*, 9, 81 (2012); [21] *Modeling of Patterns by an Intelligent System*, *Metodološki zvezki*, 9, 47-60 (2012); [22] *Autonomous learning derived from exp. mod. of phys. laws*, *Neural Networks*, 8, 41 (2013); [23] *Forecasting of traffic jams*, *Int. J. of Intell. Transp. Syst. Res.*, v tisku.

Dušan Hadži

Rojen 26. avgusta 1921 v Ljubljani, dr. znanosti, kemik, Phil Dr. h. C. (Uppsala), redni profesor predmeta Struktura atomov in molekul, vodja laboratorija za strukturno kemijo v pokoju na Kemijskem inštitutu Borisa Kidriča, svetnik generalnega direktorja tovarne Lek.

Po končani I. realni gimnaziji se je 1939 vpisal na Medicinsko fakulteto, 1942 pa še na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani ter diplomiral 1944 iz kemije s fiziko. Po dveletni službi v JLA je bil eno leto raziskovalec v laboratoriju Direkcije medicinske proizvodnje v Beogradu, 1948 pa je bil sprejet na mesto asistenta v novoustanovljenem Kemijskem inštitutu SAZU. 1950 je bil tri mesece pri prof. Freymanu in prof. Barchewitzu (Rennes, Pariz) na uvajanju v infrardečo spektroskopijo, 1950/51 pa je pri prof. Normanu Sheppardu (Cambridge, Velika Britanija) nadaljeval z izpopolnjevanjem. 1953 je doktoriral na SAZU kot prvi kandidat po tedanjem zakonu. Istega leta je bil izvoljen za docenta za fizikalno organsko kemijo na ljubljanski Filozofski fakulteti. Na Kemijskem inštitutu Borisa Kidriča je še naprej delal kot vodja laboratorija za strukturno kemijo, kjer je novi infrardeči spektrofotometer omogočil novo smer raziskav. 1957 je organiziral prvi mednarodni kongres o vodikovi vezi, ki je bil pri nas prvo mednarodno srečanje, obenem pa tudi prvo srečanje raziskovalcev tedanjih blokov. 1960/61 je prebil v Mellonovem inštitutu (Pittsburgh, Pensilvanija) pri prof. Foilu A. Millerju ob raziskavah sistemov z močnimi vodikovimi vezmi v daljnem infrardečem področju. 1962 je bil izvoljen za rednega profesorja novega predmeta Struktura atomov in molekul. S pridobitvijo prvega digitalnega računalnika v Sloveniji je lahko razširil program laboratorija za strukturno kemijo z uvedbo kvantnokemijskih izračunov in – po organizaciji drugega mednarodnega kongresa za uporabo v kemiji – še na rabo računalnikov v umetni inteligenci, zlasti v spektroskopski analizi. 1969 je razširil program laboratorija s pridobitvijo spektrometra za jedrsko magnetno resonanco visoke ločljivosti. 1982 je prenehal s pedagoško dejavnostjo na Fakulteti za kemijo in tehnologijo in sprejel mesto svetnika za raziskovalno delo generalnega direktorja tovarne Lek, kjer se je upokojil 1992. Raziskovalno delo na Kemijskem inštitutu pa še nadaljuje.

Prva Hadžijeva smer na Kemijskem inštitutu SAZU je bila kemija domačih premogov in mehanizem tvorbe koksa, kar je bila tedaj razvojno pomembna tema. Kmalu se je izkazalo, da domači premogi niso uporabni za proizvodnjo koksa, s čimer je interes za to problematiko ugasnil. Vendar je Hadžiju uspelo z infrardečo spektroskopijo dobiti do tedaj dovolj splošno zanimivih podatkov o mehanizmu tvorbe metalurškega koksa, da je lahko sestavil disertacijo in objavil rezultate v mednarodni reviji. Med delom v Cambridgeu se je srečal s problematiko vodikove vezi, ki je bila tedaj v za-

četkih razvoja. Infrardeča spektroskopija je bila – in je še danes – ena izmed najuporabnejših metod odkrivanja pojavnosti vodikovih vezi in zlasti dinamike protonov v njih ter njih vpliva na fizikalne lastnosti ter kemijske in biokemijske procese. Hadži se je usmeril predvsem na močne vodikove vezi in je med prvimi dokazal obstoj simetrične vodikove vezi v kristalih. Obdelava infrardečih spektrov številnih primerov močnih vezi ga je privedla do predloga za sistemizacijo močnih vodikovih vezi na podlagi spektralnih značilnosti, ki je še danes v splošni rabi. Poleg infrardeče spektroskopije je s sodelavci uporabljal pri raziskavah vodikove vezi tudi kvantnokemijske izračune in jedrsko magnetno resonanco, kar mu je omogočala instrumentalno in kadrovsko razvita skupina na tedanjem Kemijskem inštitutu Borisa Kidriča. Ta mu je omogočila tudi razširitev na novo problematiko, molekularno farmakologijo, predvsem na elektronski opis strukturnih značilnosti učinkovin, ki so bistvene za specifično vezavo na receptorje. Pri izbiri konkretnih primerov učinkovin je dajal prednost problematiki iz domače industrije z že vpeljanimi učinkovinami in obetavnimi objekti nadaljnjega razvoja. Ob tem je nadaljeval z raziskavami močnih vodikovih vezi in se nanje koncentriral po upokojitvi 1992. S sodelavci je objavil več kot 300 izvirnih člankov, po večini v mednarodnih revijah. Organiziral je 5 mednarodnih kongresov in uredil zbrana dela, ki so izšla pri mednarodnih založbah.

Po upokojitvi je svojo raziskovalno problematiko spet usmeril na močne vodikove vezi. Iz laboratorija za strukturno kemijo na Kemijskem inštitutu se je razvilo pet samostojnih laboratorijev.

Dušan Hadži je izredni član SAZU od 7. februarja 1967, redni član pa od 21. marca 1974. Tajnik III. razreda SAZU je bil od 27. oktobra 1980 do 30. junija 1992.

Dušan Hadži je dopisni član Srpske akademije nauka i umetnosti (1979), Jugoslavenske (sedaj Hrvatske) akademije nauka i umjetnosti (1975), Indian Academy of Sciences (1980) in Makedonske akademije naukite i umetnostite (2005). Bil je predsednik Slovenskega kemijskega društva (1974–1986), potem pa je bil izvoljen za častnega predsednika. Bil je tudi predsednik Unije kemijskih društev Jugoslavije (1970–1974). Je častni član (2001) in zaslužni raziskovalec (2011) Kemijskega inštituta in častni član Društva biofizikov Slovenije (1996). Prejel je nagrado Sklada Borisa Kidriča (1958), Kidričevo nagrado (1976), nagrado Republike Slovenije za življenjsko delo (1994), nagrado AVNOJ (1988) in Preglovo nagrado (2007) Kemijskega inštituta. Hrvaško kemijsko društvo mu je podelilo priznanje in plaketo Boža Težaka (1994). Je nosilec reda zaslug za narod s srebrnim vencem in reda republike z zlatim vencem.

Gabrijel Kernel

Rojen 14. septembra 1932 v Kočah (Postojna), dr. fizikalnih znanosti, redni profesor fizike na FMF Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor.

Diplomiral je na Odseku za tehniško fiziko FNT. Do magisterija in doktorata 1965 je bil zaposlen na Institutu Jožef Stefan, najprej kot laborant, nato kot asistent. Od 1960 do 1965 honorarni asistent za fiziko na MF in FE. Od 1966 do 1968 je bil kot znanstveni sodelavec na Univerzi v Oxfordu in od 1967 Hertford Collegeu. Po vrnitvi je postal znanstveni sodelavec na Institutu Jožef Stefan. 1970 je bil izvoljen za docenta, 1976 za izrednega in leta 1981 za rednega profesorja na Univerzi v Ljubljani. Med 1975 in 1983 je bil vključen v delo evropskega raziskovalnega središča CERN v Ženevi, 1981 in 1982 kot znanstveni sodelavec. Med 1984 in 1999 je bil član kolaboracije ARGUS v DESY-ju v Hamburgu in od 1998 do 2004 član kolaboracije DELPHI v CERN-u v Ženevi. 1970 je bil predsednik upravnega odbora Instituta Jožef Stefan in 1972 načelnik Oddelka za fiziko. Med 1982 in 1986 je vodil Odsek za fiziko jedra ter 1993 na novo ustanovljeni Odsek za eksperimentalno fiziko osnovnih delcev. Med 1970 in 1973, 1983 in 1988 ter od 1992 do 2001 je bil član znanstvenega sveta Instituta Jožef Stefan in od 1992 do 2008 član upravnega odbora. Od 1984 do 1991 je bil vodja podiplomskega študija na Oddelku za fiziko Univerze v Ljubljani. Med 1976 in 1979 je bil član komisije za naravoslovno-matematične vede na Raziskovalni skupnosti Slovenije. Od 1996 do 2000 je bil koordinator Ministrstva za znanost in tehnologijo za fiziko. Od 1995 do 1997 je bil član senata Univerze v Ljubljani, od 1995 do 1999 senata FMF ter med 1998 in 2005 član senata Politehnike Nova Gorica. Med 2006 in 2010 je bil predsednik Znanstvenega sveta za naravoslovje in matematiko pri ARRS.

6. junija 1995 je bil izvoljen za izrednega člana SAZU in 7. junija 2001 za rednega. Od 2008 je načelnik Oddelka za matematične, fizikalne in kemijske vede III. razreda SAZU.

Med 1957 in 1965 je na Institutu Jožef Stefan s sodelavci gradil comptonski spektrometer in sodeloval pri prvih meritvah absorpcije žarkov gama na atomskih jedrih. 1966 in 1967 je na Univerzi v Oxfordu meril inverzne fotoje-drske reakcije, inducirane s protoni in delci alfa, ter s tem v zvezi sodeloval pri testiranju invariantnosti na obrat časa. Med 1968 in 1974 je na Institutu Jožef Stefan sodeloval pri meritvah parcialnih fotojedrskih procesov. V analizo merskih podatkov je vpeljal metodo za določevanje presekov za prehode na različna stanja končnih jeder. Je začetnik eksperimentalne fizike osnovnih delcev v Sloveniji. Med 1975 in 1977 je kot član mednarodne kolaboracije Omicron v CERN-u gradil spektrometer za pione in do 1981 sodeloval pri meritvah presekov za sipanje pionov na jedrih, zavornega sevanja pionov na protonu ter redkega razpada nevtralnega piona na elektronsko-

-pozitranski par. 1979 je predlagal meritve tvorbe pionov pri reakciji pionov s protoni, ki so pomembne za razumevanje procesov močne interakcije pri nizkih energijah. Po odobritvi meritev je prevzel vodstvo kolaboracije, ki je opravila meritve 1981 in 1982. Z mlajšimi sodelavci se je 1984 vključil v mednarodno kolaboracijo ARGUS v raziskovalnem središču DESY v Hamburgu, kjer so prvi izmerili mešanje nevtrálnih mezonov B. Tu je vodil skupino raziskovalcev, ki je določila vrednost sklopitvene konstante močne interakcije in izmerila več presekov za dvofotonske reakcije. Po vključitvi v kolaboracijo DELPHI 1998 je sodeloval pri določitvi sklopitvenega parametra treh šibkih umeritvenih bozonov in pri analizi asimetrije naprej-nazaj pri razpadih nevtralnega umeritvenega mezona v par kvark-antikvark b. Na Oddelku za fiziko je predaval naslednje predmete: Fizika I, Fizika jedra in osnovnih delcev, Kvantna fizika. Na podiplomskem študiju je vodil seminar in predaval Eksperimentalno fiziko osnovnih delcev.

Objavil je približno 300 člankov v mednarodnih revijah in imel številne predstavitve svojih raziskav na mednarodnih konferencah. Po Web of Science ima 6240 citatov. Med pomembnejša dela spadajo naslednje serije člankov: Fotojedska absorpcija: Phys. rev. 1959, vol. 114, str. 1621–1622, Nucl. phys., Sect. A. 1968, vol. 117, str. 124–128; 1969, vol. 128, str. 426–432; 1969, vol. 138, str. 253–272. Parcialne fotojedske reakcije: Nucl. instrum. methods, 1972, vol. 103, str. 189–196; Phys. rev. C. Nucl. phys. 1974, vol. 9, str. 1901; 1976, vol. 13, str. 1852–1863. Inverzne fotojedske reakcije: Nucl. phys., Sect. A. 1969, vol. 123, str. 205–214; 1969, vol. 135, str. 193; 1969, vol. 138, str. 253–272. Test invariantnosti na obrat časa z reakcijo $^{12}\text{C}(\alpha, \gamma)^{16}\text{O}$: Phys. Lett. Sect. B. 1970, vol. 33, str. 291–293. Interakcija med protonom in pionom ter tvorba piona pri tej interakciji: Phys. Lett., Sect. B. 1980, vol. 94, str. 323–326; Phys. Lett., Sect. B. 1989, vol. 216, str. 244–248; 1989, vol. 225, str. 198–202; Z. Phys. C, Part. fields, 1990, vol. 48, str. 201–207; 1991, vol. 51, str. 377–386. Odkritje mešanja mezonov B: Phys. Lett., Sect. B. 1987, vol. 192, str. 245–252. Meritev sklopitvene konstante močne interakcije: Phys. Lett., Sect. B. 1987, vol. 199, str. 291–296. Dvofotonske reakcije: Phys. Lett., Sect. B. 1987, vol. 199, str. 457–461; 1989, vol. 217, str. 205–210; 1991, vol. 267, str. 535–540; 1994, vol. 332, str. 451–457; 1994, vol. 338, str. 390–396; 1996, vol. 374, str. 265–270; Z. Phys. C, Part. fields, 1990, vol. 48, str. 183–190; 1991, vol. 50, str. 1–10. 1997, vol. 74, str. 469–477; The European physical journal. C, 2000, vol. 16, str. 435–444. Meritev trojne sklopitve umeritvenih bozonov: Phys. Lett., Sect. B. 2001, vol. 502, str. 9–23.

Sodobitnik Kidričevih nagrad, 1960, 1970, in Sklada Borisa Kidriča, 1975. Dobitnik Kidričeve nagrade, 1991, priznanja ambasador Republike Slovenije za znanost, 1992, in Zoisove nagrade za življenjsko delo 2011.

Alojz Kralj

Rojen 12. marca 1937 v Novem Sadu v Srbiji. Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Mariboru in maturiral 1956. Diplomiral je 1961 in doktoriral 1970 na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani. Tu je bil redni profesor za področja biomedicinske tehnike in robotike. 1998 je postal zaslužni profesor Univerze v Ljubljani. Na Fakulteti za elektrotehniko se je zaposlil po diplomi kot asistent in bil izvoljen za docenta 1972. Kot Fulbrightov štipendist (1973–1974) je predaval in raziskovalno deloval na University of Southern California, ZDA. Za rednega profesorja na Fakulteti za elektrotehniko je bil izvoljen 1978. Bil je prodekan za raziskovalno delo (1977–1979) in direktor Rehabilitacijskega inženiring centra v Ljubljani (1975–1981). Od 1981 do 1982 je gostoval na Illinois Institute of Technology, Department of Electrical Engineering, in raziskovalno deloval na Michael Reese Hospital, Chicago, Illinois v ZDA. Od 1982 do 1986 je izmenoma predaval in raziskoval v Ljubljani in Čikagu na Pritzker Institute of Medical Engineering, Illinois Institute of Technology, v sodelovanju z Northwestern Memorial Hospital, Rehabilitation Institute of Chicago in University of Chicago. Od 1985 do 1986 je stalno sodeloval v Čikagu. V Ljubljani je predaval predmete Elektronski sestavi, Elektronski merilni sistemi, Biomedicinska tehnika. 1978 je na Fakulteti za elektrotehniko vpeljal predavanja iz industrijske robotike in ustanovil Laboratorij za robotiko (1981). Od 1993 do 1995 je bil prorektor in od 1995 do 1997 rektor Univerze v Ljubljani. Od 1996 do 1997 je predsedoval Rektorski konferenci univerz Alpe-Adria in je bil imenovan v skupino ekspertov za institucionalno evalvacijo (IEP) pri EUA – Združenju evropskih univerz (tedaj CRE, 1997).

Izredni član SAZU je od 27. maja 1993 in redni od 27. maja 1997. Bil je podpredsednik SAZU 1999 do 2002. 2009 je bil izvoljen za rednega člana Evropske akademije znanosti in umetnosti (Academia Scientiarum et Artium Europea) v Salzburgu.

Objavil je več kot 390 del. Med njimi je okoli 80 člankov, več kot 80 znanstvenih konferenčnih prispevkov, 130 strokovnih prispevkov, 18 poglavij v znanstvenih knjigah in monografijah, 11 univerzitetnih učbenikov ali skript in 60 obsežnejših raziskovalnih poročil. Raziskovalno, razvojno in pedagoško je deloval na naslednjih področjih: razvoj elektronskih vezij in merilnih sistemov, funkcionalna električna stimulacija, FES, in na področju industrijske robotike. Za rehabilitacijo hoje hemiplegičnih bolnikov je predlagal (1971) inovativno uporabo trikanalne FES med fazo zamaha noge. Z uporabo dodatnih treh stimulacijskih mest med fazo stoje je omogočil izboljšanje celotnega cikla hoje. To so bili začetki mednarodno znane večkanalne FES (1975), ki omogoča zgodnejšo mobilizacijo, hitrejšo in boljšo rehabilitacijo. V zgodnjih 70. letih je začel raziskovati uporabnost večkanalne FES v namene

rehabilitacije stoje in hoje spinalno poškodovanih oseb. 1973 je objavil članek o FES-izsledkih pri 90 paraplegičnih osebah in možnostih za dosego funkcionalne stoje in hoje ter 1979 objavil vzorce in dosežke takšne hoje. 1980 so bili v reviji *Medical Progress Through Technology* prvič prikazani teoretični in metodološki pristopi ob uporabi tudi senzorne FES za sintezo hoje in kmalu celotna metodologija (1983 in 1985), kar je vzpodbudilo širšo uporabo. Zanimivi so dosežki o biomehaniki stoje človeka (J. Biomechanics, 1982, 1990). Izpostaviti gre inovativno uporabo principa preklapljanja drže, kar je omogočilo znatno podaljšano stoji paraplegičnih oseb (1982). Opisane raziskave so vodile do najenostavnejšega vzorca FES-hoje paraplegičnih oseb s samo štirimi stimulacijskimi mesti. Celotna metodologija FES-spinalno poškodovanih oseb z biomehaničnimi podlagami je objavljena v monografiji (1989), ki je izšla v ZDA in je bila prevedena v korejščino. V raziskave FES je bilo vloženih posebej v ZDA veliko javnih sredstev. Zaradi tega so v Ameriškem kongresu opravili zaslišanje vodilnih raziskovalcev, predstavnikov agencij pred parlamentarno komisijo. Ugotovitve zaslišanja navajajo, da je prof. Kralj prvi na svetu dosegel in dokumentiral zanesljivo FES-podprto stoji in preprosto hojo paraplegične osebe (US Government Printing Office, Serial No. 99–42, February 19, 1986). Na področju robotike gre omeniti razvoj vrste industrijskih robotiziranih celic za profilno vrtanje, precizno nanašanje lepila, robotizirano testiranje, montažo usmerniških mostičev in hibridnih vezij (1987, 1988, 1995). Laboratorij za robotiko se je z leti razvil v osrednje izobraževalno središče v Sloveniji. Raziskovalno in pedagoško delo prof. Kralja se odraža tudi v uspešnem pridobivanju in vodenju raziskav. Treba je izpostaviti uspešno konkuriranje za raziskovalne projekte v ZDA, ki obsega obdobje od 1967 do 1993, torej petindvajsetletno financiranje. Sodeloval je pri več profesionalnih združenjih in uglednih revijah (sourednik pri reviji *IEEE Transactions on Rehabilitation Engineering*, član uredniškega odbora revije *Gait & Posture in Journal of Electromyography and Kinesiology*). Prejel je več nagrad in priznanj: nagrado Sklada Borisa Kidriča, 1971, 1976 in 1982; plaketo Italian Association of Medical and Biological Engineering, 1977; plaketo Shinshu University, School of Medicine, Shinshu, Japonska, 1986; nagrado Borisa Kidriča, 1990; priznanje za FES-dosežke, Japan Society of Trauma Surgery, Tokio, Japonska, 1986; prestižen naziv Fellow pri IEEE kot drugi v Sloveniji, 1992; priznanje za znanstveno delo Tohoku Medical Society, Sendai, Japonska, 1999; priznanje ob 10-letnici EUA, programa IEP, Združenja evropskih univerz, Bruselj, Belgija, 2004; nagrado ambasador znanosti Republike Slovenije, 2005, in Zoisovo nagrado za življenjsko delo, 2009.

Janez Levec

Rojen 23. oktobra 1943 v Začretu pri Celju, dr. znanosti, mag., univ. dipl. ing. kem. tehn., redni prof. za kemijsko inženirstvo na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani.

1962 je maturiral na kemijskem odseku tehniške srednje šole v Ljubljani. Po enoletni zaposlitvi na Kemijskem inštitutu Boris Kidrič je nadaljeval študij kemijske tehnologije na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo (FNT) v Ljubljani, kjer je diplomiral 1968. Podiplomski študij kemijske tehnologije je končal 1970, dve leti kasneje pa promoviral za doktorja kemijskih znanosti. Od 1968 do 1970 je bil najprej zaposlen na Inštitutu Boris Kidrič, pozneje pa v razvojnem oddelku tovarne Lek. 1971 se je zaposlil na Oddelku za kemijo FNT, kjer je bil izvoljen za asistenta na katedri za kemijsko inženirstvo. 1974 je bil izvoljen za docenta s področja kemijskega inženirstva, 1979 za izrednega in 1984 za rednega profesorja. Na Kemijskem inštitutu je od 1985 tudi vodja Laboratorija za katalizo in kemijsko reakcijsko inženirstvo. V študijskih letih 1974/75 in 1981/82 se je izpopolnjeval na oddelku za kemijsko inženirstvo Kalifornijske univerze v Davisu, 1984 pa še dva meseca na oddelku za kemijsko inženirstvo državne univerze v Severni Karolini (Raleigh) ter 1989 šest mesecev delal na Univerzi v Erlangnu. Imel je več uvodnih predavanj na mednarodnih znanstvenih konferencah in več vabljenih predavanj na ameriških, evropskih in japonskih univerzah (mdr. UC Berkeley, University of Houston, Washington University, Imperial College, TU München, ETH, Tokyo Institute of Technology). Predaval je tudi v razvojnih oddelkih večjih industrijskih družb, kot so Mobil, Exxon, Catalytica, Rhône-Poulenc, KTI-Mannesmann, Ciba-Geigy, HANWHA (Južna Koreja). Med 1977–1980 in 1985–1988 je vodil projekta ameriške Nacionalne znanstvene fundacije (NSF), ki sta obravnavala hidrodinamiko kapalnega reaktorja, 1991–1992 in 1994–1996 pa projekta Evropske unije na področju katalitske oksidacije organskih snovi v industrijskih odpadnih vodah. Bil je strokovni svetovalec pri Kinetics Technology International iz Rima (reakcijsko inženirstvo) in Süd Chemie iz Münchna (katalizatorji). Bil je tajnik Slovenskega kemijskega društva (1978–1986), predsednik jugoslovanskega Komiteja za kemijsko inženirstvo (1988–1991), nacionalni koordinator raziskovalnega polja Tehniška kemija (1992–1996), podpredsednik (1993–1998) in predsednik (1998–2000) Sveta za tehniške znanosti in tehnološki razvoj pri MZT. Je član mednarodnega svetovalnega odbora pri Chinese Journal of Chemical Engineering, Peking, in član uredniških odborov International Journal of Chemical Engineering (New York) in International Review of Chemical Engineering (Wantag, NY) ter stalni recenzent pri vodilnih revijah s področja kemijskega inženirstva, kot so AIChE Journal (New York), Chemical Engineering Science (Oxford), Industrial and Engineering Che-

mistry Research (Washington DC), Journal of Catalysis in Applied Catalysis B: Environmental (Laussane) idr. Je član znanstvenih odborov prestižnih mednarodnih konferenc s področja kemijskega reakcijskega inženirstva.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 27. maja 1997, za rednega 12. junija 2003; od 6. maja 2008 je načelnik Oddelka za tehniške vede III. razreda SAZU.

S sodelavci je objavil več kot 90 originalnih del v mednarodni recenzirani periodiki, več deset prispevkov z mednarodnih konferenc in štiri poglavja v knjigah tujih založb. Odmevnost in aktualnost dela ter uporabnost raziskav se odražajo v visoki citiranosti, ki je do konca 2010 že presegla 2650, tako da je povprečno število citatov na publikacijo okoli 30 (WoS; h-indeks: 33). Zelo odmevne so predlagane korelacije za napoved transportnih koeficientov, deleža zadrževane tekočine in padec tlaka v sloju katalizatorja, v zadnjem času pa so k dvigu citiranosti njegovih del prispevali rezultati oksidacije organskih spojin v vodnih raztopinah v prisotnosti trdnega katalizatorja ali brez njega. Pomembnejši tehnološki dosežek je proces za oksidacijo organskih polutantov v industrijskih odpadnih vodah, ki se izvaja bodisi v trifaznem kapalnem reaktorju ali dvofaznem bisekcijskem reaktorju in je zaščiten s štirimi mednarodnimi patenti.

Pomembnejša dela: [1] Longitudinal and lateral thermal dispersion in packed bed Part I: Theory. Part II: Comparison between theory and experiment (soavtor R. G. Carbonell), *AIChE journal*, 1985, vol. 31, str. 581–602; [2] Catalytic oxidation of organics in aqueous solution: I. Kinetics of phenol oxidation (soavtor A. Pintar), *J. catal.*, 1992, vol. 135, str. 345–357; [3] On the kinetics of phenol oxidation in supercritical water (soavtor M. Krajnc), *AIChE journal*, 1996, vol. 42, str. 1977–1984; [4] Wet oxidation of an azo dye: Lumped kinetics in batch and mixed flow reactors (soavtor J. Donlagič), *AIChE journal*, 1999, vol. 45, str. 2571–2579; [5] Hydrodynamics of trickling flow in packed beds: Relative permeability concept (soavtorja A. Lakota, R. G. Carbonell), *AIChE journal*, 2002, vol. 48, str. 731–738; [6] Flow through packed bed reactors: 2. Two-phase concurrent downflow (soavtor D. Nemec), *Chem. eng. sci.*, 2005, vol. 60, str. 6958–6970; [7] Gas-expanded liquids: determination of the expansion coefficient by an acoustic technique, (soavtor L. Zevnik), *J. supercrit. fluids*, 2007, vol. 41, str. 158–163; [8] Arrangement and process for oxidizing an aqueous medium, United States Patent, 5,928,521, July 21, 1999.

Je član American Institute of Chemical Engineers (izredni član 1975, redni od 1982), član Evropske federacije za kemijsko inženirstvo – delovna skupina za reakcijsko inženirstvo (od 1979), 1996 je bil član New York Academy of Sciences.

Prejel je skupinske nagrade Sklada Borisa Kidriča, 1977, 1978 in 1985, in Kidričevo nagrado za vrhunske raziskovalne dosežke, 1988. 1981/82 je prejel štipendijo Fulbrightovega sklada (Senior Fellow), 1989 pa štipendijo (Fellow) Evropske unije DG-XII. 1994 je prejel nagrado Nacionalne akademije znanosti ZDA za pripravo ameriško-slovenskega programa COBASE na University of Houston. 1996 mu je Ministrstvo za znanost in tehnologijo podelilo priznanje ambasador Republike Slovenije za znanost. 2009 je prejel veliko Preglovo nagrado za raziskovalno delo Kemijskega inštituta v Ljubljani.

Janez Peklenik

Rojen 11. junija 1926 v Trziču. 1941–42 orodjarski vajenec v Kranju; 1942–45 borec Prešernove brigade in Jeseniško-bohinjskega odreda v NOB; 1946 matura; 1954 diploma na Fakulteti za strojništvo Univerze v Ljubljani (FS UL); 1957 doktorat znanosti TH Aachen; 1961 habilitacija za področje avtomatizacije; 1961–64 docent na TH v Aachnu; 1964–72 redni profesor na University of Birmingham (VB), kjer je ustanovil prvo stolico za obdelovalne sisteme na svetu; 1964 r. prof. za tehnično kibernetiko na University of Illinois, Urbana (ZDA); 1972–1996 r. prof. za kibernetiko in obdelovalne sisteme na FS, kjer je ustanovil katedro za tehnično kibernetiko, obdelovalne sisteme in računalniško tehnologijo z laboratorijem; 1996– zaslužni prof. UL.; 1973–76 dekan FS, 1976–79 prodekan za raziskovalno delo FS; 1987–1990 rektor UL.

Od 5. februarja 1970 izredni in od 29. marca 1979 redni član SAZU; 1966 redni član The International Academy for Production Engineering (CIRP); Fellow of: 1971 The Institution of Mechanical Engineers of GB; 1956 VDI; 1968 ASME; 1986 Acad. SME (USA); 1988 Acad. EU; 1976 častni prof. Univ. Birmingham; 1981 častni prof. in doktor Nanjing University of Aeronautics & Astronautics (Kitajska); 1995–2001 ustanovitelj in predsednik Inženirske akademije Slovenije (IAS); 2001 častni član IAS; 1995 dopisni član Int. Acad. of Eng. – Moskva; 1997 častni član CIRP; 1962/63 izredni gostujoči prof. na Carnegie Inst. of Technol. Pittsburgh (ZDA); 1968 gostujoči prof. Technische Universität Berlin; 1969 Univ. of Melbourne, Avstralija; 1998 Univ. of Kobe, Japonska.

1971 ustanovitelj in glavni urednik revije CIRP Journal of Manuf. Syst.; član izdajateljskih svetov revij: 1970 J. Syst. Sci., 1972 J. Prod. Eng. Res., 1977 Mat. Proc.-Theory and Practices (NY), 1981–89 CIRP Annals, 1984 Robotics and Comp.r - Integ. Manuf., 1985 J. Adv. Manuf. Proc. (NY); 1981 sourednik SME J. Manuf. System (Detroit).

1965–68 znanstveni sodelavec OECD; 1968–98 predsednik CIRP Int. Sem. Manuf. Syst.; 1970–73 predsednik Sci. Tech. Com. STC-CIRP Surfaces; 1973–76 član predsedstva CIRP; 1977–80 predsednik STC-CIRP Abrasive Proc.; 1985–88 predsednik STC-CIRP Design; 1979–1980 predsednik CIRP; 1997–2008 član komiteja za izbiro Fellows of SME; 1994–96 svetovalec Južne Afrike za vprašanja znanstvene politike; 1962–63 svetovalec Norton Corp., USA in 1965–69 Rolls Royce.

1974 delegat SFRJ na ustanovitveni konferenci EU združenja za znanost v Strassbourgu; 1973–75 predsednik tehnične sekcije RSS; 1978– predsednik IO PRS strojništvo; 1982– predsednik odbora za energetiko pri SAZU; 1985–1990 član predsedstva Jugoslovanske znanstvene tribune BG; 1985–91 predsednik znanstvenega sveta za področje tehniških znanosti; 1994– član sveta za znanost in tehnologijo vlade RS.

Njegovo delo opisuje več kot 352 prispevkov v uglednih mednarodnih revijah. Je imetnik 15 patentov in realizator 15 velikih projektov v industriji in izobraževalnih institucijah. Raziskovalno delo obsega: fiziko in mehanizme brusilnih in odrezovalnih procesov, korelacijsko teorijo in tribološke raziskave tehniških površin, sprotno identifikacijo odrezovalnega procesa, geometrično in performančno adaptivno krmiljenje obdelovalnih sistemov, kinematizacijo procesa za grupno tehnologijo, avtomatizacijo delovnih sistemov z računalniškim krmiljenjem, kibernetizacijo procesa testiranja študentov, lastnosti in dinamiko teles z naključno strukturo, lasersko merilno tehniko, kompleksnost proizvodnih in delovnih sistemov, univerzitetno izobraževanje proizvodnih inženirjev za naslednje tisočletje itn. Bil je mentor 226 inženirjev, 86 magistrov in 30 doktorjev znanosti.

Kot vabljeni predavatelj je poročal o svojih raziskovalnih dosežkih na mednarodnih konferencah in seminarjih na vodilnih univerzah po svetu.

Za svoje dosežke je prejel: 1950 in 1952 univerzitetno Prešernovo nagrado za študente; 1959 F. W. Taylor medal of CIRP; 1974 državno Kidričevo nagrado; medaljo Okoshi; 1970, 1975, 1982, 1991, 1995, 1998 plakete SME; 1981 F. W. Taylor Research Medal, SME; 1987 nagrado SBK za inovacijo; 1988 nagrado Georga Schlesingerja; 1992 naziv ambasador Republike Slovenije za znanost; 1996 državno nagrado RS za znanstvene raziskave; 2007 ustanoviteljsko nagrado CIRP za 40th Int. Sem. on Manuf. Syst.; 2008 zlati doktorat TU Aachen v Nemčiji.

Dobil je tudi: 1945 medaljo za hrabrost; 1951 red zaslug za narod III. stopnje; 1986 red dela z rdečo zastavo.

Glavna bibliografija: [1] Der Mechanismus des Schleifens und die Überschliffzahl, Industrie-Anzeiger, Nr. 1–3, 20–27; [2] Testing the Toughness of Abrasive Particles, Industrial Diamond Rev., 20, 166 (1960); [3] Beitrag zur Härteprüfung von Schleifkörpern Microtechnik, XIV(5), 77 (1960); [4] Contribution to the Theory of Surface Charact., Ann. CIRP, 12 (3), 173 (1963/64); [5] Contribution to the Correlation Theory for the Grinding Proc., J. for Eng. for Industry, Trans. ASME, 85 (1964); [6] A Proposal for a Phys. Hardness Grading System for Grinding Wheels, Proc. 6. Int. MTDR Conf., Manchester, 611 (1965); [7] New Developments in Surface Characterization and Measurements by Means of Random Process Analysis, Proc. Instn. Mech. Eng., 182(3K), 1081967(1968); [8] A statistical Anal. of the Cutting System based on an Energy Principle, 8th Int. MTDR Conf., Manchester, Pergamon Press, 209 (1967); [9] Manuf. Syst. Concept, Develop. & Integ., 10th Int. MTDR Conf., Pergamon Press, 583 (1970); [10] Geometrical Adap. Control of Manuf. Syst. Automatic Supervision in Manuf., Springer Verlag, 251 (1994); [11] Complexity in Manuf. Syst., Proc. of CIRP Sem. on Manuf. Syst., 24(1), 17 (1995); [12] The Energy Quanta and the Entropy – New Parameters for Identification of the Machining Ann. CIRP, 44(1), 63 (1995); [13] Processes Development of Machine Components with Controllable Dynamic Behavior, Ann. CIRP, 45(1), 385 (1996); [14] A New Approach to Education of University Graduates for Complex World of Manuf., Manuf. Edu. for the 21st Century, III, 11 (1996).

Branko Stanovnik

Rojen 11. avgusta 1938 na Brezovici pri Ljubljani, dr. kem. znanosti, redni profesor za organsko kemijo na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo (FKKT) Univerze v Ljubljani.

Diplomiral 1960 na Oddelku za kemijo Fakultete za rudarstvo in tehnologijo Univerze v Ljubljani, bil promoviran za doktorja kemijskih znanosti na Univerzi v Ljubljani 1964, izvoljen za asistenta 1962, za docenta 1964, za izrednega profesorja 1967 in za rednega profesorja za organsko kemijo 1972. 1964/65 je bil postdoktorand na National Research Council of Canada v Halifaxu, 1974 in 1976 gostujoči profesor na University of Indiana v Bloomingtonu v ZDA in na University of Utah v Salt Cityju v ZDA, 1979 Visiting Fellow na John Curtin School of Medical Research na Australian National University v Canberri, 1991 gostujoči profesor na univerzi Withwatersrand v Johannesburgu v Južni Afriki.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 30. maja 1991, za rednega člana Evropske akademije znanosti in umetnosti (EASA) v Salzburgu 1991, za rednega člana SAZU 6. junija 1995, za Fellow of Royal Society of Chemistry v Londonu 1984 in za rednega člana The New York Academy of Sciences 1995. Od 1999 je predstojnik Oddelka za mednarodno sodelovanje in znanstveno koordinacijo SAZU, od 2005 je dekan razreda za naravoslovne znanosti EASA v Salzburgu.

Bil je predstojnik Odseka za kemijo 1967/68 in 1968/69, predstojnik Katedre za organsko kemijo 1984–1989, namestnik predstojnika Oddelka za kemijo in kemijsko tehnologijo 1992–1995, prodekan Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo 1995–1997 in član več fakultetnih in univerzitetnih komisij. 1995 je bil imenovan za glavnega urednika ULBB5. Bil je član komisije za državne nagrade 1992–1996. Od 1997 je bil eno mandatno obdobje nacionalni koordinator pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo, 2008–2009 član Senata za akreditacijo Sveta za visoko šolstvo RS. Od 1976 do 1984 je bil podpredsednik Unije jugoslovanskih kemijskih društev. Bil je član generalne skupščine Federacije evropskih kemijskih društev (FECS) (1986 do 1991), član sveta (FECS Council) (1987–1991), od 1996 do 2001 član izvršilnega odbora (Executive Committee). Od 1998 je bil dva mandata član znanstvenega sveta Organizacije za prepoved kemijskega orožja (OPCW) v Haagu, član raznih odborov International Society of Heterocyclic Chemistry in mednarodnih znanstvenih odborov mnogih kongresov in simpozijev, npr.: ICHC (Ljubljana), YuSOC (Beograd); ISOC (Beograd); ECHC (Toledo, Nordwijkerhout, Bled, Regensburg, Rouen, Bari, Aveiro, Antwerpen, Dunaj, Reading); ISCPP (Strasbourg, Dunaj, Como, Bled, Sopron, Clearwater Beach, Santiago de Compostella, Ferrara, Strasbourg), Ibn Sina Symposia (Kairo, Aleksandrija, Luksor, Sharm el Sheikh), TRAMECH Symposia (Bari, Marakeš, Aveiro, Petra, Hammadad, Rabat. TRI-

SOC Symposia Graz-Ljubljana-Trieste (Graz, Trst, Bled, Brdo pri Kranju), BDSHC (Blue Danube Symposia) (Brno, Eger, Bled, Tatranska Lomnica, Dunaj, Brno, Tihany, Bled, Podbanske, Olomouc).

Je predsednik uredniškega odbora *Acta Chimica Slovenica*, član uredniških odborov *Croatia Chemica Acta*, *Bulletin des Sociétés Chimiques Belges*, *Progress in Heterocyclic Chemistry* (ZDA), *Journal of Heterocyclic Chemistry* (ZDA), *Advances in Heterocyclic Chemistry* (ZDA), *ARKIVOC* (Scientific Editor od 2010), *Trends in Heterocyclic Chemistry* in mnogih drugih. Področje raziskovalnega dela obsega sinteze in pretvorbe organskih, predvsem heterocikličnih spojin, študij tautomerije, azido-tetrazolo-valenčno izomerizacijo, sinteze in pretvorbe azaanalogov pirimidinov, purinov in pteridinov ter bicikličnih in policikličnih heterocikličnih spojin z mostnim dušikom, 1,3-dipolarne cikloadicije azidov, diazoalkanov, nitriloksidov in nitriliminov na heterociklične sisteme, ki vsebujejo dušik, in nadaljnje pretvorbe aduktov, sinteze heterocikličnih aminokislin in heterocikličnih sistemov ter uporabo derivatov aminokislin kot reagentov ter nove sinteze heterocikličnih sistemov na osnovi enaminonov, enaminoestrov in sorodnih spojin, [2+2] in [4+2] cikloadicije elektronsko revnih acetilenov na »push-pull«¹ sisteme enaminonov.

Objavlja okrog 700 znanstvenih in strokovnih del, v glavnem v mednarodnih časopisih, med drugim nekaj učbenikov, monografij in preglednih člankov in uredil večje število zbornikov povzetkov in plenarnih predavanj mednarodnih kongresov in simpozijev. O svojem raziskovalnem delu je imel okrog 100 plenarnih in vabljenih predavanj na mednarodnih kongresih in simpozijih, preko 200 vabljenih predavanj na univerzah, akademijah in industrijskih raziskovalnih laboratorijih (ZDA, Kanada, Avstralija, Japonska, Tajvan, Hongkong, Indija, Južna Afrika, Izrael, Egipt, Jordanija, Tunizija, Maroko, Velika Britanija, Irska, Belgija, Nizozemska, Danska, Francija, Španija, Portugalska, Nemčija, Švica, Avstrija, Italija, Madžarska, Švedska, Poljska, Češka, Slovaška, Rusija, Bolgarija, Grčija, Hrvaška, Srbija, Makedonija, Kosovo in drugod). Na povabilo Britanskega sveta je predaval na univerzah v Vel. Britaniji (1971), v okviru medakademijske izmenjave na univerzah v ZDA (1974 in 1976), na povabilo francoskega zunanjega ministrstva na francoskih univerzah (1976) in na povabilo južnoafriških univerz na vseh univerzah v Južni Afriki (1991).

Bil je mentor okrog 300 diplomantom, 30 magistrantom in 40 doktorantom, tudi iz ZDA, Nizozemske, Italije, Češke in Slovaške.

Nagrado Sklada Borisa Kidriča je prejel 1972, Kidričevo nagrado 1977, častno medaljo in diplomo Tehniške univerze v Bratislavi (1975), Kametani Award (Japonska) 2006, medaljo in diplomo In Memory of Professor A. N. Kost (Sankt Peterburg) 2007 in Gold Badge (Sankt Peterburg) 2010, za izjemne dosežke na področju heterociklične kemije.

Je član pomembnejših strokovnih društev v Vel. Britaniji, ZDA, Švici in drugod. Je častni član Madžarskega kemijskega društva in Italijanskega kemijskega društva ter ustanovni častni član Floridskega centra za heterociklično kemijo (Gainesville, Florida, ZDA) in drugih.

Miha Tišler

Rojen 18. septembra 1926 v Ljubljani, dr. kemijskih znanosti, do upokojitve 1995 redni profesor za organsko kemijo na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo UL. 1996 je bil imenovan za zaslužnega profesorja UL, 2000 pa za častnega doktorja UL.

Diplomiral je 1952 na Fakulteti za kemijo takratne Tehniške visoke šole UL v Ljubljani in 1953 na Prirodoslovno-matematični fakulteti UL. 1955 je bil promoviran za doktorja kemijskih znanosti na UL. Od asistenta je napredoval do rednega profesorja. Od 1953 do 1955 je bil na specializaciji na univerzi v Cambridgeu (Anglija) pri Nobelovem nagrajencu lordu Toddu, 1966 na univerzi v Freiburgu (Nemčija). Na povabilo Britanskega sveta je 1966 obiskal več univerz v Angliji in tam predaval. 1968 in 1977 je bil na univerzah v ZDA v okviru izmenjave z ameriško nacionalno akademijo znanosti (NAS). 1982 je raziskoval in predaval kot gostujoči profesor na avstralski nacionalni univerzi v Canberru, 1984 in 1985 je predaval vsakokrat po en semester v okviru podiplomskega študija na univerzi v Trstu. 1986 je bil gostujoči profesor na univerzi Brigham Young v Provu (ZDA), kjer je predaval v okviru podiplomskega študija.

5. februarja 1970 je postal izredni, 10. marca 1977 redni član SAZU, 1978 dopisni član SANU in 1979 HAZU (takrat JAZU) in član New York Academy of Sciences. Od 1995 je član Evropske akademije znanosti in umetnosti v Salzburgu. 1962 je prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča, 1977 Kidričevo nagrado, 1981 nagrado za izume in izboljšave, priznanje in plaketo univerze Tohoku v Sendaju (Japonska, 1975), plaketo Internat. Soc. of Heterocyclic Chemistry (1979), listino in plaketo TVŠ v Bratislavi (1981), listino oddelka za farmacijo FNT UL (1982), priznanje in plaketo univerze Hoshi v Tokiu (1987), priznanje FNT UL (1989) ter priznanje Maksa Samca za zasluge za Fakulteto za kemijo in kemijsko tehnologijo UL (2006), 1995 priznanje ambasador znanosti RS, Zoisovo nagrado za življenjsko delo na področju organske kemije pa 2005. Odlikovanji: red dela s srebrnim vencem, viteški red sv. Gregorija Velikega (1995).

Bil je predstojnik katedre za organsko kemijo (1971–1984), prodekan (1969–1973) in dekan (1973–1976) FNT UL, podpredsednik (1973–1977) in predsednik (1978–1980) Internat. Soc. of Heterocyclic Chemistry, rektor UL (1991–1995) in član ožjega odbora Evropske rektorske konference (CRE), član stalnega odbora mednarodne asociacije Ius Primi Viri (IPV, Rim, 1993–2009) in nacionalni predstavnik IUPAC-a (Mednarodna unija za čisto in uporabno kemijo, Sekcija IIIa) 1985–1989. Bil je član univerzitetnega sveta (1982–1986), znanstvenega sveta za področje naravoslovno-matematičnih ved pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo, član znanstvenega sveta Kemijskega inštituta in IJS, programskega sveta za kemijo in programske-

ga sveta za naravoslovno-matematične vede pri RSS, sveta za znanost RS (1991–1995), član sveta za visoko šolstvo RS (1991–1995), delovne skupine pri OECD (do 1992), Državnega sveta (1992–1997), upravnega odbora Evropske znanstvene fundacije (Governing Council, European Scientific Foundation, 1999–2006). Je član The Royal Society of Chemistry (MRSC).

Področje njegovih znanstvenih raziskav je obsegalo nove sintezne pristope in sinteze novih organskih spojin ter heterocikličnih sistemov, študije dinamike in reaktivnosti organskih molekul, ugotavljanje sposobnosti pretvarjanja in premeščanja cikličnih sistemov, izomerizacije in tautomerije organskih spojin, ugotavljanje struktur novih organskih spojin. Težišče raziskav so bile heterociklične spojine, predvsem tiste, ki vsebujejo dušik in/ali žveplo in so analogi biološko pomembnih spojin. Tri glavna področja raziskav spadajo na področje piridazinov in njegovih kondenziranih sistemov, azoloazinov in nekodiranih (neproteinogenih) aminokislin. Odkriti in raziskani so bili številni novi sistemi, obširna dognanja pa so s področja heterocikličnih spojin z dušikovim atomom v stekališču dveh obročev. V zadnjem desetletju je raziskoval nekodirane aminokislino, zlasti tiste s heterocikličnim obročem kot substituentom, ter njihovo uporabo kot gradnikov heterocikličnih sistemov. Spričo odmevnih raziskav in dosežkov, tudi na področju izobraževanja mladih raziskovalcev, je postala ljubljanska skupina v okviru organske kemije prva šola o heterocikličnih spojinah v nekdanji Jugoslaviji in se uvrstila med vodilne tovrstne skupine v svetu.

O raziskavah je poročal na številnih kongresih in simpozijih doma in v tujini, na več kot 30 plenarnih in vabljenih predavanjih, na univerzah in inštitutih doma in po svetu. Organiziral je 5. mednarodni kongres za heterociklično kemijo v Ljubljani (1975), 8. mednarodni simpozij o kemiji organskih žveplovih spojin (1978), simpozij TRISOC univerz v Gradcu, Ljubljani in Trstu (1985 in 1991) in 16. Evropski kolokvij o heterociklični kemiji (1994). Bil je član znanstvenega odbora mednarodnih simpozijev o organskih žveplovih spojinah, znanstvenih ali mednarodnih odborov številnih mednarodnih kongresov in simpozijev. Je ali je bil član uredniškega odbora *Acta Chem. Slovenica*, *Croatica Chem. Acta*, *J. of Heterocyclic Chemistry*, *Heterocycles*, *Advances in Heterocyclic Chemistry*, *Organic Preparations and Procedures International in Heterocyclic Communications*. Napisal je knjige: *Narava, človek in kemija* (1985), *Sporočilnost molekul* (1998), *Reminiscence in razmišljanja* (2001), *pri SAZU: Prispevki kemije k evropski kulturi in civilizaciji* (2003), *Kiralnost in molekule življenja*, *Na obeh straneh navideznega zrcala* (2005) in *Jezik molekul: kemično sporočanje in sporazumevanje* (2008). Za to knjigo je 2008 prejel priznanje Slovenske znanstvene fundacije *Prometej znanosti* za odličnost v komuniciranju. Je avtor več univerzitetnih učbenikov s področja organske kemije, (so)avtor številnih preglednih člankov in monografij s področja organske kemije, večina znanstvenih člankov je objavljenih pretežno v tujih znanstvenih revijah. Njegova bibliografija obsega več kot 900 enot (po Cobissu).

Miha Tomaževič

Rojen 19. septembra 1942 v Ljubljani. Diplomiral je 1966 na konstrukcijski smeri gradbenega oddelka tedanje FAGG Univerze v Ljubljani 1966, magistriral pa 1977 na Inštitutu za potresno inženirstvo in inženirsko seizmologijo Univerze Kiril i Metodij v Skopju v Makedoniji. Doktor tehniških znanosti je postal na Univerzi v Ljubljani 1985. Od 1967 je zaposlen na Zavodu za gradbeništvo Slovenije v Ljubljani (ZAG, prej Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij), katerega direktor je bil od 1996 do 2005. Od 2009 je polovično upokojen in vodi odsek za potresno inženirstvo, katerega vodja je že vse od 1977. 1986 je bil na Univerzi v Ljubljani habilitiran za izrednega, 1991 pa za rednega profesorja za področji potresnega inženirstva in zidanih konstrukcij. Od 1996 je izredni član Inženirske akademije Slovenije (IAS).

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 7. junija 2001, za rednega člana pa 21. maja 2009.

Ožje področje Tomaževičevega znanstvenega dela je obnašanje zidanih konstrukcij pri potresni obtežbi. Njegove raziskave so v pretežni meri eksperimentalne, saj je zaradi lastnosti materialov konstrukcij, katerih obnašanje raziskuje, mogoče ovrednotiti številne projektne parametre le tako, da se med potresom ugotovljeno obnašanje konstrukcij ponazori v laboratoriju. Tomaževič je raziskovalne metode prilagodil razmeram in zmožnostim laboratorija in pokazal, da je mogoče tudi s skromno opremo doseči zanesljive rezultate. S tem je za eksperimentalno raziskovalno delo spodbudil številne raziskovalce v manj razvitih delih sveta. Dosežene rezultate uporablja pri razvoju metod analize in projektiranja. Že pred več kot tridesetimi leti je predlagal, naj se potresna odpornost zidanih konstrukcij oceni na podlagi krivulje odpornosti kritične etaže. Za račun krivulje je uporabil metodo, ki se danes imenuje push-over, in tako postal eden prvih v svetu, ki so potresno odpornost konstrukcij ovrednotili na tak način. S to razliko, da Tomaževič krivuljo računa s povečevanjem pomikov in ne sil, kot je v navadi. V zadnjem času so njegove raziskave povezane z novimi evropskimi standardi Evrokod. Predlagal je kriterije za uporabo sodobnih votlakov z izboljšanimi toplotnoizolativnimi lastnostmi na potresnih območjih. Raziskoval je odvisnosti med sposobnostjo deformiranja zidanih konstrukcij in poškodbami, nastalimi pri posameznih mejnih stanjih, in na podlagi kriterija sprejemljivega obsega poškodb predlagal omejitve pri projektiranju. Pomembnost raziskav dokazujeta vabljeni predavanji na evropski (1994) in svetovni konferenci o potresnem inženirstvu (1996) in nekaj ponatisov člankov.

Precejšen del raziskav je posvetil tudi tehničnim ukrepom za zmanjšanje potresne ranljivosti obstoječih zidanih stavb, tudi stavb arhitekturne kulturne dediščine. Raziskoval je mehanizem delovanja stropnih konstrukcij

in zidnih vezi, pa tudi učinke številnih ukrepov za utrjevanje zidovja, kot so oblaganje in injektiranje. Na podlagi rezultatov raziskav je predlagal metodo za dimenzioniranje vezi in dal pobudo za projektiranje sestavin injekcijske mešanice v skladu s konzervatorskimi zahtevami. Tudi na tem področju uživa Tomaževič velik mednarodni ugled. V zadnjih letih je z več vabljenimi predavanji na mednarodnih kongresih in delavnicah seznanil javnost z rezultati raziskav in s svojimi pogledi na preprojektiranje. Bil je tudi član znanstvenih odborov najuglednejših mednarodnih kongresov na tem področju.

Pridobljene izkušnje je uporabil tudi pri odpravljanju posledic potresov. Ne samo doma, kjer je koordiniral delo ekip za ocenjevanje uporabnosti po potresih poškodovanih objektov in strokovno usmerjal izvedbo popravila in utrjevanja, pripravil podlago za strategijo varstva pred potresi in 1998 tudi napisal priročnik za ocenjevanje uporabnosti, pač pa tudi v tujini. V Italiji je bil od 1977 do 1981 član interdisciplinarne deželno-vladne komisije za odpravo posledic furlanskega potresa (za svoje delo je 2001 dobil posebno priznanje), kot ekspert je deloval tudi za UNDP-UNIDO, mehiško vlado in Svetovno banko. Pri nas je bil med začetniki ugotavljanja potresne ranljivosti stavb kot podlage za ukrepe preprečevanja posledic potresov in upravljanja. Po potresu 2004 je vodil strokovne sodelavce Zavoda za gradbeništvo Slovenije, ki so za Ministrstvo za okolje, prostor in energijo analizirali stanje objektov, ki jih je poškodoval potres 2004.

Na področju raziskav zidanih konstrukcij pri potresni obtežbi se je uvrstil v svetovni vrh. Njegova bibliografija obsega blizu 400 objav, med njimi je skoraj 80 znanstvenih člankov, objavljenih v tujih in domačih revijah, in 6 knjig. Knjiga *Earthquake Resistant Design of Masonry Buildings*, ki je izšla pri založbi Imperial College Press/World Scientific 1999, je bila 2005 prevedena v grščino, vse od izida pa je med najbolj opaženimi in najbolj prodajanimi knjigami na področju potresnega inženirstva. Posodobljena, dopolnjena in bolj obsežna knjiga *Potresno odporne zidane stavbe* je 2009 izšla tudi v slovenščini.

Za svoje delo je dobil več domačih in tujih priznanj. Med domačimi velja omeniti nagrado Sklada Borisa Kidriča 1986 in nagrado Inženirske zbornice Slovenije za življenjsko delo 2010, o odmevnosti njegovega dela v svetu pa priča ugledna ameriška nagrada Scalzi Research Award za leto 2005, ki jo podeljuje ameriško združenje za zidane konstrukcije (The Masonry Society) posameznikom za izjemen prispevek k raziskavam teh konstrukcij.

Sodeluje pri podiplomskem študiju na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani in je pogosto vabljen kot predavatelj na mednarodnih konferencah in na tujih univerzah. Bil je gostujoči profesor na Univerzah v Brescii, Padovi, Trentu in Trstu, milanski Politehniki, Universidad de Chile v Santiagu, Tehniški univerzi v Dresdnu, na Aristotle University v Solunu, na Univerzi v Trentu in Indian Institute of Technology, Roorkee.

Je član uredniških odborov revij *Bulletin of Earthquake Engineering in Ingegneria Sismica*.

Vito Turk

Rojen 27. junija 1937 v Osijeku. Maturiral je 1955 v Ljubljani, 1961 je diplomiral in 1965 doktoriral na Oddelku za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani.

Na Institutu Jožef Stefan se je zaposlil 1961. Podoktorsko izpopolnjevanje je opravil 1969 in 1970 na University of Arizona, Tucson, Az, ZDA. Od 1971 do 1996 je bil vodja Odseka za biokemijo in molekularno biologijo. Na Univerzi v Ljubljani je bil 1976 izvoljen v naziv docenta, 1980 za izrednega profesorja, 1985 pa za rednega profesorja za biokemijo. Katedro za biokemijo na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo (FKKT) je vodil do 1996. Od 1996 do 2005 je bil direktor Instituta Jožef Stefan (IJS). Je znanstveni svetnik IJS. Je predsednik Mednarodne podiplomske šole Jožef Stefan (MPŠ). Bil je gostujoči profesor na Università di Napoli, Italija (1988), Ludwig-Maximilians-Universität (LMU), Nemčija (2005), Tokyo Metropolitan Institute, Japonska (1994) in Universidad de Buenos Aires, Argentina (1995). Od 2002 je emeritus profesor na Tokushima Bunri University, Japonska. Je vabljen predavatelj na mnogih univerzah, raziskovalnih institutih ter mednarodnih simpozijih in kongresih v Evropi, Aziji ter Severni in Južni Ameriki. Od 1978 do 1988 je bil prvi predsednik Slovenskega biokemijskega društva (SBD), od 1987 do 1991 pa predsednik Zveze biokemijskih društev Jugoslavije. Bil je predsednik Evropskega komiteja za proteolizo (ECOP) (1981–1984) ter predsednik Mednarodnega komiteja za proteolizo (ICOP) (1984–1987). Od 1987 do 1989 je bil predsednik Izvršnega komiteja Zveze evropskih biokemijskih društev (FEBS), od 1990 do 1998 pa generalni sekretar FEBS. Od 1997 do 2006 je bil član izvršnega odbora Mednarodne zveze za biokemijo in molekularno biologijo (IUBMB) in predsednik Komiteja za simpozije in delavnice. 2010 je bil imenovan za predsednika Znanstvenega sveta Agencije ARRS. Od 2002 je član Slovenske asociacije Rimskega kluba.

Prejel je nagradi Sklada Borisa Kidriča (1969 in 1978), 1980 pa nagrado za izume in izpopolnitve. 1984 je prejel nagrado Borisa Kidriča za vrhunske znanstvene dosežke in 1998 Zoisovo nagrado za vrhunske znanstvene dosežke. 1985 je prejel nagrado Frey und Werle, LMU, Nemčija. 1988 je prejel Heyrovsky Silver Medal Češke Akademije znanosti in umetnosti za razvoj kemijskih znanosti. 1993 je prejel nagrado Ambasador znanosti Republike Slovenije. 2002 je bil odlikovan s srebrnim častnim znakom svobode Republike Slovenije. 1991 je bil izvoljen za člana Academia Europaea (London), 1998 za rednega člana Mednarodne Inženirske Akademije (Moskva), 1999 za člana European Molecular Biology Organisation (EMBO). 1999 mu je FEBS podelil priznanje Diplôme d'Honneur. Od 2003 je dosmrtni častni član The International Proteolysis Society (IPS), od 2005 je član The World Academy of Art

and Science, ZDA. Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 5. maja 2005, za rednega člana pa 21. februarja 2013. Je častni član Hrvaškega Biokemijskega Društva (2000) in častni član Slovenskega Biokemijskega Društva (2007). 2007 je prejel zlati znak Mednarodne podiplomske šole Jožefa Stefana. Je ali je bil član mnogih uredniških odborov mednarodnih znanstvenih revij. Je urednik knjige *Proteases - New Perspectives*, Birkhäuser Verlag (1999) ter avtor poglavja. Je tudi urednik več kongresnih zbornikov.

Njegovo raziskovalno delo sodi na področje biokemije in molekularne biologije proteinov, s poudarkom na intracelularnih proteoliznih encimih – katepsinih – ter proteinskih inhibitorjih cistatinih in tiropinih. Vzpostavil je sodobno opremljen odsek ter ob tem vzgojil vrsto mladih perspektivnih raziskovalcev. Z razvojem metod proteinske biokemije je postavil temelje moderne biokemije pri nas. Raziskovalna skupina je pod njegovim vodstvom postala ena vodilnih na področju v svetu. Med najpomembnejše dosežke iz osemdesetih let sodi določitev primarnih struktur cisteinskih katepsinov B, H, L, S in C ter ugotovitev, da sta katepsina S in L različna encima. Prav tako so bili odkriti nekateri proteinski inhibitorji, med njimi človeški cistatin C, ter inhibitorji stefini, poimenovani po Institutu Jožef Stefan. V istem obdobju je uvedel tehnologijo rekombinantne DNK, kar je bilo ključnega pomena za delo pri pripravih rekombinantnih proteinov. Mednarodna odmevnost teh dosežkov je pripeljala tudi do uspešnega sodelovanja z nobelovcem prof. Robertom Huberjem. Tako je bila določena prva kristalna struktura inhibitorjev kurjega cistatina ter kompleksa stefina B s papainom, kar je omogočilo postavitev mehanizma interakcije med papainu podobnimi cisteinskimi proteina-zami in cistatini. Določena je bila tudi kristalna struktura človeškega katepsi-na B kot prvega lizosomalnega encima. Prav tako je bilo pomembno odkritje ekvistatina iz morske vetrnice *Actinia equina* kot inhibitorja cisteinskih proteina-z in presenetljivo tudi aspartatne proteinaze katepsina D. Odkritje, da je invariantna veriga p41 li molekul MHC-II razreda tudi inhibitor cisteinskih katepsinov, je vodilo do nove naddružine inhibitorjev, imenovanih tiropi-ni. V zadnjem obdobju so ugotovili, da lizosomalni katepsini sodelujejo pri procesih programirane celične smrti – apoptozi. Predpostavili so tudi mo-del avtokatalitične aktivacije procesiranja cisteinskih katepsinov. Na osnovi izčrpne filogenetske analize cistatinov pa je bilo ugotovljeno, da je prvobitna genska duplikacija vodila do dveh ločenih prednikov, stefinov in cistatinov. Celotno raziskovalno delo prof. Turka je ključnega pomena za razumevanje vloge raziskovanih proteinov, tako v normalnih kot tudi patoloških stanjih.

Objavil je okoli 400 člankov v mednarodnih revijah, ki so dosegli okoli 14.000 citatov (web of Science) in ima h-indeks 61. Poleg tega je objavil še okoli 120 referatov in monografij, tako da je skupna citiranost vseh objav preko 15.000.

Ivan Vidav

Rojen 17. januarja 1918 na Opčinah pri Trstu (Italija), dr. phil., upokojeni redni prof. matematike na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo (FNT) v Ljubljani.

Klasično gimnazijo je obiskoval v Mariboru. Po maturi 1937 je študiral matematiko in fiziko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Diplomiral je 1941 in istega leta tudi promoviral. 1943 je postal honorarni asistent, 1946 docent, 1949 izredni profesor in 1953 redni profesor za matematiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. V študijskem letu 1957/58 je bil dekan tedanje Naravoslovne fakultete. Upokojil se je 1986 kot prof. matematike na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo.

Po diplomiji 1941/42 nadaljeval študije v Rimu kot Turnerjev štipendist. Od 1951 do 1953 je bil nekajkrat na krajšem študijskem izpopolnjevanju v Parizu.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 17. oktobra 1958, za rednega pa 21. decembra 1962.

V matematiki se je na pobudo prof. J. Plemlja že kot študent začel ukvarjati z matematično analizo, predvsem s teorijo diferencialnih enačb.

S tega področja je njegova doktorska disertacija: Kleinovi teoremi v teoriji diferencialnih enačb (Ljubljana 1941, str. 63) in njegova prva dela. V Parizu se je na pobudo prof. S. Mandelbrojta ukvarjal z aproksimacijami zveznih funkcij. Glavno delo s tega področja je članek: Sur le problème d'approximation de S. Bernstein et ses généralisations, *Acta Math.* 91, (1954), str. 303–316.

Pozneje se je usmeril v funkcionalno analizo: obravnaval je teorijo operatorjev, Banachove algebre, karakterizacijo hermitskih operatorjev in splošnih C-algeber. Pomembnejši članki s tega področja so: [1] Eine metrische Kennzeichnung der selbstadjungierten Operatoren, *Math. Z.* 66, 1956, str. 121–128; [2] Zur Axiomatik des Hilbertschen Raumes, *Math. Z.* 71, 1959, str. 458–460; [3] On special [ast]-regular rings (soavtor N. Prijatelj), *Mich. Math. J.* 18, 1971, str. 213–221; [4] On operator valued analytic functions with constant norm (soavtor J. Globevnik), *J. Func. Anal.* 15, 1974, str. 394–401; [5] Lie groups isomorphic to direct products of unitary groups (soavtor P. Legiša), *Proc. Amer. Math. Soc.* 56, 1976, str. 363–364.

Tretje področje njegovega raziskovanja je bila uporaba funkcionalne analize v transportni teoriji nevtronov in teoriji linearizirane Boltzmannove enačbe. V to delo ga je pritegnil fizik I. Kuščer. Pomembnejša dela so: [1] Existence and uniqueness of nonnegative eigenfunctions of the Boltzmann operator, *J. Math. Anal. Appl.* 22, 1968, str. 144–145; [2] Spectra of perturbed serigroups with applications to transport theory, *J. Mat. Anal. Appl.* 30, 1970, str. 264–279; [3] Properties of surface scattering operators (soavtor I. Kuščer),

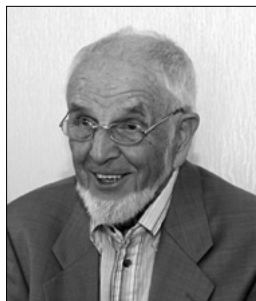
Z. angew. Math. Physik 26, 1975, str. 165–170; [4] Linearized Boltzmann equation in spaces of measures (soavtor A. Suhadolc), Math. Balk. 3, 1973, str. 514–529; [5] Role of the Wiener – Khinchin theorem in statistical mechanics (soavtorja C. D. Boley in I. Kuščer), Z. angew. Math. und Physik, 29, 1978, str. 23–34.

Vidav je avtor več knjig (pretežno učbenikov) iz matematike: Višja matematika I (Ljubljana, 1949, predelana izdaja 1968); Višja matematika II (Ljubljana, 1952); Rešeni in nerešeni problemi matematike (Ljubljana, 1959); Števila in matematične teorije (Ljubljana, 1965); Algebra (Ljubljana, 1972); Afina in projektivna geometrija (Ljubljana, 1981); Diferencialna geometrija (Ljubljana, 1989); Eliptične krivulje in eliptične funkcije (Ljubljana, 1991); Teorija števil in elementarna geometrija: izbor člankov (Ljubljana, 1996).

V reviji Obzornik za matematiko in fiziko je objavil okoli 30 člankov strokovno-informativnega značaja, za revijo Presek, list za mlade matematike, fizike in astronome, pa je napisal nekaj člankov, ki naj bi zbujali zanimanje za matematiko med srednješolci.

Za svoje delo je prejel naslednja priznanja in nagrade: Prešernovo nagrado 1952 za delo Višja matematika I in II, Kidričevo nagrado 1971 za dela s področja transportne teorije nevtronov, nagrado Avnoj 1981, nagrado Republike Slovenije za znanstvenoraziskovalno delo 1992. Ljubljanska univerza mu je 1987 podelila naziv zaslužni profesor, 1997 pa častni doktorat.

Črtomir Zupančič

Rojen 28. novembra 1928 v Ljubljani, doktor fizikalnih znanosti, redni profesor emeritus na Fakulteti za fiziko, Ludwig-Maximilians-Universität München, Nemčija.

Po maturi na Klasični gimnaziji v Ljubljani se je 1947 vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani (glavni predmet fizika, stranski matematika) in diplomiral 1952.

Po diplomi je bil decembra 1952 poslan s poldrugoletno dansko štipendijo na Inštitut za teorijsko fiziko (današnji Niels Bohr Institut) v Københavnu z nalogo delovanja na elektrostatičnem pospeševalniku z dosegom 2 MeV, kakršen je bil v gradnji tudi v Ljubljani. S tem je bilo vnaprej določeno njegovo strokovno zanimanje in delovanje: fizika atomov, jeder in elementarnih delcev.

Po vrnitvi v Ljubljano je na Institutu Jožef Stefan sodeloval z Darkom Jamnikom in Miodragom Mihailovićem ter skupino študentov diplomantov pri začetkih raziskav dipolne veleresonance v lahkih in srednje težkih jedrih z betatronskim zavornim sevanjem žarkov. Za doktorja fizikalnih znanosti je promoviral 1959.

Od 1959 do 1966 je bil zaposlen na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani, sprva kot docent, od 1964 pa kot izredni profesor. Dve leti (1960–1962) je preživel na študijskem dopustu v Brookhaven National Laboratory (BNL), Upton, L. I., N. Y., ZDA.

1966 je zapustil Ljubljano. Od 1966 do 1968 je bil znanstveni sodelavec na obisku v CERN-u v Ženevi (Švica), kjer se je priključil skupini Georgesa Charpaka in sodeloval pri začetnih poskusih s proporcionalnimi komorami.

Konec 1968 je sprejel ponudbo za redno profesuro na Ludwig-Maximilians-Universität München, kjer mu je bilo omogočeno nadaljevanje raziskav v fiziki jeder in osnovnih delcev v zunanjih laboratorijih, npr. v CERN-u.

1976 je začel delati v skupini, ki jo je vodil Carlo Rubbia v CERN-u. Ta skupina je pripravljala eksperiment NA₄ na SPS (superprotonsinhrotron), ki je bil takrat v gradnji. Za delo pri eksperimentu NA₄ je C. Rubbia zbral kolaboracijo približno 80 fizikov (z ustrezno tehnično podporo), ki je po začetnicah udeleženih ustanov privzela ime BCDMS (Univerza Bologna, CERN, Skupni vzhodnoevropski inštitut za jedrske raziskave v Dubni (SZ), Univerza München in francoski Center za jedrske raziskave v Saclayju).

Konec 1978 je CERN odobril uporabo SPS-a za trke med antiprotoni in protoni ter eksperiment UA₁ pod vodstvom C. Rubbia, vendar s pogojem, da slednji zapusti vodstvo BCDMS in se osredini na novi eksperiment UA₁. Vodstvo BCDMS je tedaj kot uslužbenec CERN-a prevzel Zupančič, ki mu je bavarska vlada v ta namen odobrila triletni dopust.

Od 1979 do 1982 je kolaboracija dogradila eksperimentalno aparaturo NA4 in opravila zahtevno primerjavo med globoko neelastičnim sipanjem pozitivnih in negativnih mionov z energijami do 300 GeV v ogljiku. Izmerjena asimetrija reda velikosti 1 % med pozitivnimi in negativnimi mioni je bila v skladu z elektrošibko teorijo Glashowa, Salama in Weinberga, ki so jo kmalu potem dokončno potrdili poskusi eksperimentov UA1 in UA2. Izkušnje pri meritvi asimetrije med μ^+ in μ^- so narekemale bistvene izboljšave aparature NA4, ki so bile dograjene še pod Zupančičevim vodstvom. Na javnem predavanju v navzočnosti cernskih organov, pristojnih za odobritev novih ali podaljšanih eksperimentov, je Zupančič napovedal, da bo kolaboracija BCDMS zmožna zelo natančno izmeriti delež kvarkov pri zgradbi nukleonov. Tako je dosegel podaljšanje eksperimenta NA4 in njegova napoved se je pozneje uresničila. S tem se je njegov triletni dopust v Ženevi končal in vodstvo kolaboracije BCDMS je predal mlajšemu kolegu iz Münchna.

Po vrnitvi iz Ženeve v München se je ukvarjal predvsem z raziskavami anihilacije nizkoenergijskih antiprotonov v vodik in devteriju, tj. s spektroskopijo lahkih mezonov v okviru kolaboracij ASTERIX in Crystal Barrel.

5. maja leta 2005 je bil izvoljen za izrednega člana SAZU, 5. maja leta 2011 pa za rednega člana SAZU.

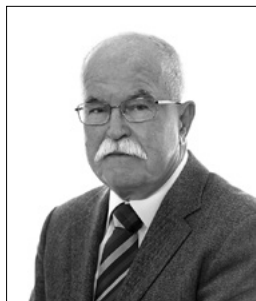
V poklicnem življenju je imel srečo, da je večkrat sodeloval s poznejšimi Nobelovimi nagrajenci: Aa. Bohrom in B. Mottelsonom v Københavnu ter Georgesom Charpakom in Carlom Rubbio v CERN-u.

V Københavnu je bil 1953 pod vodstvom Danca Torbena Huusa udeležen pri odkritju in prvih raziskavah električnega (coulombskega) vzbujanja jedrskih stanj s počasnimi nabitimi delci. Pri tem je bila odkrita tudi prva družina rotacijskih stanj v liho-sodih jedrih, kar je dokončno utemeljilo kolektivni jedrski model Aa. Bohra in B. Mottelzona (Nobelova nagrada leta 1975, skupaj z L. J. Rainwaterjem). To delo je dokumentirano v publikaciji T. Huus and Č. Zupančič, Dan. Mat. Fys. Medd. 28, 1953, 3.

Najtesnejše in najpomembnejše za bodočnost eksperimentalne fizike visokih energij, ki danes ne more shajati brez večžičnih proporcionalnih komor, je bilo Zupančičevo sodelovanje z Georgesom Charpakom v CERN-u. Dokumentirano je v treh publikacijah: G. Charpak, R. Bouclier, T. Bressani, J. Favier and Č. Zupančič, Nucl. Instr. Meth. 62, 1968, 262, in Nucl. Instr. Meth. 65, 1968, 217, ter T. Bressani, G. Charpak, D. Rahm and Č. Zupančič, Proceedings of the Dubna Meeting on Filmless and Streamer Chambers, april 1969. Te tri publikacije, predvsem zadnja, so zagotovile, da G. Charpaku Nobelove nagrade leta 1992 ni bilo treba deliti s kom drugim.

1960 je Zupančič skupaj s šestimi sodelavci prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča, 1958 pa priznanje ambasador znanosti Republike Slovenije.

Boštjan Žekš

Rojen 26. junija 1940 v Ljubljani, dr. fizikalnih znanosti, redni profesor za biofiziko na Medicinski fakulteti in redni profesor za fiziko na Fakulteti za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani, znanstveni svetnik v Odseku za teoretično fiziko Instituta Jožef Stefan in dekan Fakultete za znanost o okolju v Novi Gorici.

Izredni član SAZU od 23. aprila 1987, redni član SAZU od 30. maja 1991. Načelnik oddelka za matematične, fizikalne in kemijske vede v III. razredu SAZU od 5. oktobra 1994 do 18. aprila 2002; tajnik III. razreda od 7. maja 1996 do 18. aprila 2002; predsednik SAZU od 25. aprila 2002 do 6. maja 2008.

Raziskovalno dela na področju teoretične fizike in biofizike in je skupaj s sodelavci objavil v mednarodnih strokovnih časopisih več odmevnih del o strukturnih faznih prehodih v kristalih, feroelektričnih kristalih z vodikovimi vezmi, faznih prehodih v tekočih kristalih, lastnostih feroelektričnih in antiferoelektričnih tekočih kristalov ter o elastičnih lastnostih bioloških membran in o faznih prehodih v njih. Prispeval je k boljšemu razumevanju statičnih in dinamičnih lastnosti feroelektričnih kristalov z vodikovimi vezmi, uvedel teoretski model za popis feroelektričnih in antiferoelektričnih tekočih kristalov in skupaj s sodelavci pojasnil fizikalne vzroke za različne oblike rdečih krvnih celic.

Z R. Blincem je soavtor monografije *Soft Modes in Ferroelectrics and Antiferroelectrics*, ki je izšla 1974 pri založbi North Holland v Amsterdamu in bila kasneje dopolnjena in prevedena v ruščino in kitajščino.

Imel je več vabljenih predavanj na mednarodnih in evropskih strokovnih srečanjih s področja feroelektrikov in tekočih kristalov ter biofizike. V letih 1972–1973 je bil štipendist Humboldtove ustanove na strokovnem izpopolnjevanju na univerzi v Frankfurtu na Majni v Nemčiji, 1973–1975 in 1980 pa je bil zaposlen kot redni profesor na univerzi v Recifu v Braziliji. V zadnjem obdobju je bil na daljših strokovnih obiskih na oddelkih za fiziko na univerzah v Saarbrücknu in v Münchnu v Nemčiji, v Colchestru v Angliji in v Amiensu v Franciji.

Prejel je nagrado Sklada Borisa Kidriča (1980), Kidričevo nagrado (1988, skupaj z Adrijanom Levstikom) in nagrado Republike Slovenije za znanstvenoraziskovalno delo (1993, skupaj s Sašo Svetino).

Izredni član

Raša Pirc

Raša Pirc

Rojen 15. junija 1940 v Ljubljani. 1963 je diplomiral iz fizike na Univerzi v Ljubljani in je bil 1968 promoviran za doktorja fizikalnih znanosti. Od 1963 do 1972 in od septembra 1974 zaposlen na Odseku za teoretično fiziko Instituta Jožef Stefan (IJS) v Ljubljani. Na IJS je bil 1990 izvoljen v naziv raziskovalni svetnik. V obdobju 1994–2006 je bil vodja Odseka za teoretično fiziko.

1971 je bil na enoletnem podoktorskem izpopolnjevanju na Technische Universität München, Nemčija. V času 1972–1974 je bil zaposlen kot raziskovalni sodelavec/instruktor na University of Utah, Salt Lake City, ZDA, od februarja 1974 pa sedem mesecev kot znanstveni sodelavec na Cornell University, ZDA. 1977 je bil štiri mesece gostujoči profesor na Universidade de São Paulo, São Carlos, Brazilija. Na Universität des Saarlandes, Saarbrücken, Nemčija, je bil od 1977 do 1978 gostujoči raziskovalec. V obdobju 1981–1982 je tam kot gostujoči profesor tri semestre predaval teoretično fiziko in pozneje štiri semestre (1985/86, 1987/88, 1991/92, 1993/94) sodeloval pri raziskavah in organizaciji seminarjev.

Na Univerzi v Ljubljani je bil 1988 izvoljen v naziv rednega profesorja fizike.

Bil je (1992–1998) nosilec projekta Izbrani problemi v teoriji faznih prehodov, ki ga je financiralo Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije, ter (1999–2003) vodja programske skupine Teorija trdnih snovi in statistična fizika. Od 2000 do 2006 je bil koordinator za Slovenijo pri dveh nemško-slovensko-ruskih projektih v okviru civilnega znanstvenega programa zveze NATO.

1. junija 2007 je bil izvoljen za izrednega člana SAZU.

Kot vabljeni predavatelj je nastopal na številnih mednarodnih konferencah in tujih univerzah.

Objavil je več kot 130 znanstvenih razprav (članki in referati v revijah SCI ali zbornikih z mednarodno recenzijo), od tega nad 40 del v Physical Review B. Ta dela so bila v bazi Web of Science v obdobju 1965–2010 citirana več kot 2400-krat. Je soavtor (z R. Blincem) poglavja o dipolarnih steklih v monografiji Theoretical Treatments of Hydrogen Bonding (J. Wiley, 1997).

Njegove raziskave kinetike paraelastičnih centrov (1966–1969) v sodelovanju s P. Gosarjem in B. Žekšem so imele velik odmev v znanstvenih krogih.

Skupaj z B. Tadićevo je po 1981 z metodo renormalizacijske grupe raziskoval fazne prehode v neurejenih feromagnetih in feroelektrikih na osnovi mikroskopskih modelov s prostorsko koreliranimi slučajnimi polji.

V več odmevnih delih je s sodelavci pokazal (1985–1997), da lastnosti t. i. protonskih in devteronskih oziroma dipolarnih stekel lahko po vzoru spinskih stekel pojasnimo z Isingovim modelom s slučajnimi interakcija-

mi, vendar z dodatkom transverzalnega tunelskega polja in slučajnih paralelnih polj.

Po 1998 raziskuje predvsem relaksorske feroelektrike ob sodelovanju z laboratorijema za magnetne resonance in dielektrično spektroskopijo IJS. V doslej najbolj odmevnem delu (1999) je z R. Blincem predlagal t. i. sferični model slučajnih vezi in slučajnih polj, ki temelji na interakcijah polarnih nanoskupkov in kvantitativno opisuje vrsto ravnovesnih lastnosti relaksorjev. Model pojasni vpliv zunanje tlaka na fazni diagram kristala svinčevega-magnezijevega niobata (PMN) in spektre jedrske magnetne resonance, izmerjene v relaksorjih PMN, SBN in PSN. V razširjeni obliki je model uporaben tudi za opis birelaksorjev, tj. materialov, ki kažejo hkrati električno in magnetno relaksorsko obnašanje. V zadnjem času dela na področju teorije elektrokaličnega efekta v polarnih dielektrikih.

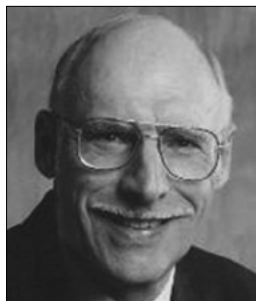
Je član strokovnega združenja American Physical Society in od 1995 mednarodnega znanstvenega odbora European Steering Committee on Ferroelectricity.

Prejel je Kidričevo nagrado (1986, z Bosiljko Tadić).

Dopisni člani

Arthur E. Bergles
Nikolaj Aleksandrovič Borisevič
Savo Bratos (Bratož)
James W. Cronin
Manfred Geiger
Drago Grdenić
Erwin Louis Hahn
Nikola Hajdin
Alan R. Katritzky
Jean-Marie Pierre Lehn
Peter Mansfield
Sibe Mardešić
Anton Mavretič
Karl Alexander Müller
Bogdan Povh
Chintamani Nages Ramachandra Rao
James Floyd Scott
John Villadsen
John Stewart Waugh

Arthur E. Bergles

Rojen 9. avgusta 1935 v New Yorku, profesor inženirstva. Rodil se je slovenskim staršem, ki so se priselili v ZDA in se preselili na sever države New York, kjer je končal srednjo šolo v Rhinebecku. Na Massachusetts Institute of Technology je študiral strojništvo in tam diplomiral in magistriral. Po tem je eno leto kot Fulbrightov štipendist preživel na Tehniški visoki šoli v Münchnu. Po vrnitvi na Massachusetts Institute of Technology je 1962 tam doktoriral z disertacijo Subcooled Boiling Heat Transfer and Burnout in Tubes of Small Diameter. Nato je postal docent strojništva in raziskovalec na Massachusetts Institute of Technology National Magnet Laboratory. Bil je pomočnik direktorja Heat Transfer Laboratory, predstojnik Engineering Projects Laboratory in postal izredni profesor. 1970 je postal profesor strojništva na Georgia Institute of Technology, 1972 profesor in predstojnik oddelka za strojništvo na Iowa State University, kar je ostal do 1983. Od 1972 do 1986 je bil ustanovni vodja Heat Transfer Laboratory. 1981 je postal Anson Marston Distinguished Professor of Engineering. Akademsko leto 1979–1980 je preživel na Universität Hannover s Humboldtovo štipendijo za uveljavljene znanstvenike iz ZDA. Od 1986 do 1997 je bil Clark and Crossan Professor of Engineering na Rensselaer Polytechnic Institute (RPI), potem pa je postal zaslužni profesor. Osnovel je Heat Transfer Laboratory na RPI. Od 1989–1992 je bil tam Dean of Engineering. Od 1999 je Glenn L. Martin Institute Professor of Engineering na University of Maryland (College Park) in Senior Lecturer in Mechanical Engineering na Massachusetts Institute of Technology. Od 1997 je tudi profesor na podiplomskem študiju na Univerzi v Ljubljani. 1979 in 1998 je bil gostujoči profesor na danski tehniški univerzi.

Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 7. junija 2001.

Raziskovalni interesi Arthurja Berglesa vključujejo naslednja področja: izboljšave prenosa toplote, dvofazni tok in prenos toplote z vretjem in izparovanjem, notranji laminarni tokovi, hlajenje mikroelektronskih naprav, izmenjalci toplote za toplotno kontrolo zgradb. Splošno je znan kot svetovni vodja na področju povečanja prenosa toplote, še posebej takega, ki je večji od tistega, ki ga je mogoče doseči z normalno tehnologijo. Opredelil je 14 načinov povečanja prenosa toplote in naredil originalne raziskave na mnogo tehnikah. Rezultat njegovega dela so podatki in korelacije za načrtovanje naprav ali za njihovo izboljšavo. Objavil je 29 knjig, 408 tehničnih člankov, več kot 100 tehničnih poročil in imel skoraj 400 vabljenih predavanj v ZDA in številnih drugih državah. Njegovo delo je široko citirano.

Postal je Honorary Professor na Beijing Polytechnic University (Kitajska) 2001 in na St. Petersburg State Polytechnic University (Rusija) 2007. Izvoljen je bil v National Academy of Engineering v ZDA (1992), Royal Academy of

Engineering v Veliki Britaniji (2000), v SAZU (2001) in Državno akademijo znanosti v Italiji (2003). Prejel je častni naslov doctor honoris causa na univerzi v Portu na Portugalskem (1998), častni naslov D. Ing. (Honoris Causa) na Rand Afrikaans University v Južni Afriki (1999), častni naslov Dr. of Engineering Energetics (honoris causa) na univerzi La Sapienza v Rimu (2009). Je član številnih tehniških združenj. Posebej aktiven je bil v American Society of Mechanical Engineers (ASME), bil je urednik revije Journal of Heat Transfer in predstojnik Heat Transfer Division (HTD). Bil je podpredsednik ASME za Professional Development in dva mandata njegov Governor. 1990 in 1991 je bil predsednik tega združenja, ki šteje okoli 120.000 članov.

Najpomembnejša priznanja: American Institute of Aeronautics and Astronautics: Associate Fellow (1996); American Association for the Advancement of Science: Fellow (1988); American Institute of Chemical Engineers (AIChE): Donald Q. Kern Award (1990) in Fellow (2004); American Society for Engineering Education: Fellow (1985), Lamme Medal (1987) in Centennial Certificate and Medallion (1993); American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers: Fellow (1992), Distinguished Service Award (1996), F. Paul Anderson Medal (2000), Holladay Distinguished Fellow Award (2002), Life Member (2008) in Boston Chapter Hall of Fame (2010); Assembly of World Conferences on Experimental Heat Transfer, Fluid Mechanics and Thermodynamics: Nusselt-Reynolds Prize (2001); ASME: Fellow (1979), Heat Transfer Memorial Award (1979), Dedicated Service Award (1984), 50th Anniversary Award of the HTD (1988), Honorary Membership (1996), ASME Medal (2000) in HTD Distinguished Service Award (2008); AIChE and ASME: Max Jakob Memorial Award (1995); French Thermal Society: International SFT Award (2002); International Centre for Heat and Mass Transfer: Fellowship Award (1988) in Luikov Medal (1998) in Intersociety Conference on Thermal and Thermomechanical Phenomena in Electronic Systems: Achievement Award (2002).

O njem je septembra 2011 pisal Slovenian American Times.

Nikolaj Aleksandrovič Borisevič

Rojen 21. septembra 1923 v Lučnem Mostu (Minska oblast) v Belorusiji. Po končani srednji šoli 1941 se je udeležil obrambe domovine kot partizan in borec armade ZSSR. 1950 je diplomiral na fizikalno-matematični fakulteti Leninove univerze v Minsku. Aspiranturo je opravljal pod vodstvom akademika A. N. Terenina in jo zaključil z disertacijo kandidata znanosti 1954. Zatem je bil do 1969 namestnik direktorja znanstvenega dela Inštituta za fiziko Akademije znanosti Beloruske SSR in vodja gradnje inštituta. 1965 je dosegel doktorat fizikalno-matematičnih ved, 1967 pa je bil izvoljen v naziv profesorja. 1967 je bil izvoljen za dopisnega člana Akademije znanosti Beloruske SSR, 1969 za njenega člana in predsednika, 1972 pa za dopisnega člana Akademije znanosti ZSSR. 1977 je bil izvoljen za tujega dopisnega člana Akademije znanosti Češkoslovaške. Predsedstvo Poljske akademije znanosti ga je za znanstvene dosežke odlikovalo s Kopernikovo medaljo. 1980 je prejel Leninovo nagrado, poleg številnih odlikovanj in medalj pa je dobil tudi naziv heroja socialističnega dela. Je častni doktor Univerze v Jeni, Nemčija, in častni predsednik Akademije znanosti Belorusije.

Je avtor več kot 145 znanstvenih razprav in dveh monografij. Njegovo raziskovalno delo zajema področje molekularne spektroskopije in luminiscence, kvantne elektronike in infrardeče tehnologije. Razvil je statistično teorijo fotofizikalnih procesov v kompleksnih molekulah, ki zajema energetiko in dinamiko intra- in intermolekularnih interakcij, in jo eksperimentalno potrdil. Postavil je zvezo med osnovnimi spektralnimi in luminiscenčnimi karakteristikami molekul, pri čemer je uvedel nove količine za karakterizacijo luminiscenčnih procesov in izdelal eksperimentalne metode za njihovo določitev. Preučeval je termalno aktivirano dušenje fluorescence in novo obliko kooperativne luminiscence molekul v plinski fazi ter rešil problem antistoksove luminiscence. Računsko je obdelal optično inducirano anizotropijo ansambla prostih molekul in odkril polarizacijo luminiscence in inducirane emisije prostih molekul.

Več njegovih del je posvečenih spektralnim značilnostim molekul pri prehodu iz plinastega v tekoče stanje. Odkril je pojave stabilizacije oziroma labilizacije vzbujenih elektronskih stanj večatomskih molekul, ki se kažejo v spektrih, fotokemičnih reakcijah in kvantnoelektronskih pojavih ter so pomembni za življenjsko dobo vzbujenih stanj in za procese medmolekularne izmenjave energije.

Zelo pomembna so dela v zvezi s teoretično analizo osnovnih faktorjev, ki določajo zmožnost kompleksnih molekul za laserski efekt, ter študije kinetike pri laserskih procesih in raziskave v zvezi z uporabo nelinearnih efektov pri določanju spektralnih in energetskega karakteristik plinastih laserjev.

Pod vodstvom akademika Boriseviča in z njegovim neposrednim sodelovanjem je bil dosežen laserski efekt pri večatomskih molekulah v plinu in konstruiran nov tip laserjev z vezno spremenljivo valovno dolžino sevanja.

Za infrardečo tehnologijo so zelo pomembne njegove študije sipanja svetlobe disperznih sistemov, ki so pripeljale do konstrukcije in končno do proizvodnje filtrov za infrardečo svetlobo z različnimi karakteristikami, ki so uporabni pri raziskavah in v praksi. Za te dosežke je 1973 prejel državno nagrado.

Je eden vodilnih beloruskih fizikov. Uspešno združuje lastnosti kreativnega znanstvenika, organizatorja in pedagoga s smislom za reševanje tehničnih problemov. Pod njegovim vodstvom je Akademija znanosti Belorusije dosegla visoko raven v znanstveni produkciji, obenem pa prispevala k rešitvi aktualnih gospodarskih nalog in k splošnemu napredku znanstvene in tehnične kulture.

Je glavni urednik revije *Journal of Applied Spectroscopy* (Žurnal Prikladnoi Spektroskopii) in član uredniškega odbora več mednarodnih revij.

Skupščina SAZU ga je 24. aprila 1981 izvolila za dopisnega člana.

Glavna dela: [1] *Excited states of Polyatomic Molecules in Gaseous Phase*, Minsk: Nauka i tehnika, 1967; [2] *Infrared Filters* (soavtorja V. G. Vereščagin in M. A. Validov), Minsk: Nauka i tehnika, 1972; Angleški prevod: Nasa, 1974; [3] *Lasing of vapours of complex organic compounds*, *Optica Acta*, 1985, Vol. 32, No. 9–10; [4] *Direct observation of induced anisotropy by means of femtosecond relaxation impulses*; *Science and Mankind*, Moscow: Znanie, 1987.

Savo Bratos (Bratož)

Rojen 1926 v Trstu. Študiral je fiziko in diplomiral 1951 na univerzi v Ljubljani. S temo o karakterističnih nihajnih frekvencah molekul je 1955 doktoriral na ljubljanski univerzi pod vodstvom prof. D. Hadžija. Svoj drugi doktorat o infrardečih spektrih komprimiranih plinov pod vodstvom prof. R. Daudela je zagovarjal 1964 na univerzi v Parizu. 1956 je bil imenovan na mesto Attaché de Recherche v Centre National de la Recherche Scientifique v Franciji. Pozneje je tam dosegel tudi mesti Chargé in Maître de Recherche. 1969 je bil izvoljen za docenta in 1973 za rednega profesorja univerze Pierre et Marie Curie v Parizu. Še danes deluje tam kot zaslužni profesor. 1983 mu je European Physical Society zaupala organizacijo Sekcije za tekočine v okviru Divizije za kodenzirano materijo. Tej sekciji je predsedoval med 1983 in 1991. Slovenska akademija znanosti in umetnosti ga je počastila z izvolitvijo za dopisnega člana (23. aprila 1987). Postal je tudi redni član Evropske akademije znanosti, umetnosti in literature (1995). Istega leta ga je odlikovala univerza Pierre et Marie Curie. 1992 ga je Centre National de la Recherche Scientifique imenoval za direktorja Projekta za ultrahitro kemično kinetiko za obdobje osmih let. Poleg tega sta ga Akademija znanosti in umetnosti v Krakovu (1999) in Akademija znanosti v Varšavi (2000) izvolili za dopisnega člana. Univerza v Wrocławu mu je podelila leta 2006 naslov častnega doktorja.

Glavno področje njegovega znanstvenega dela je molekulska dinamika tekočin. V tem okviru je raziskoval mnoge probleme infrardeče in ramanske spektroskopije. Zadnjih petnajst let pa je uporabljal tudi moderne tehnike časovno ločene optične spektroskopije in časovno ločenega uklona žarkov X. Med njegove najpomembnejše znanstvene prispevke štejemo naslednja dela: Z D. Hadžijem sta ponudila razlago pojavov, ki jih vodikova vez vnaša v infrardeče spektre tekočin. Poudarila sta vlogo anharmoničnosti na tem področju [1]. Njuna teorija je prodirala le počasi, več kot deset let je bilo potrebnih, da je bila sprejeta. Bratož je izdelal tudi statistično teorijo spektralnih profilov v infrardečih in ramanskih spektrih enostavnih tekočin [2, 3]. Predložil je eksperimentalno metodo, ki dopušča ločeno obravnavo nihajne in rotacijske relaksacije v teh sistemih. Ta metoda, imenovana VV-VH, je danes v splošni uporabi v spektroskopiji. Njegovi novejši prispevki pa uporabljajo ultrahitro tehnike. Tako je S. Bratos preučeval gibanja kisikovih atomov v vodikovi vezi OH...O v vodi s pomočjo časovno ločene infrardeče spektroskopije. To delo, ki sta ga objavila S. Bratos in G. Gale 1999, je omogočilo prvo »filmanje« gibanja vodikove vezi v realnem času na skali femtosekunde. Drugi prispevek te vrste je delo S. Bratosa in M. Wulffa, ki sta raziskovala kemično dinamiko v tekočinah s pomočjo ultrahitrih pulzov žarkov X velikega sinhrotrona v Grenoblu [5]. Njuna študija obravnava ponovno tvorbo mole-

kul joda, ki so jih laserski pulzi predhodno razdrobili. Atomskemu gibanju sta sledila vse do dotika obeh atomov. Sto let po Röntgenu, Braggu in Laueju je tako postalo mogoče »filmati«¹ rojstvo nove molekule.

Glavni prispevki: [1] Infrared spectra of molecules with hydrogen bonds (soavtor D. Hadži), *J. Chem. Phys.* 63, 1957, 991 str.; [2] Infrared study of liquids. (I) Theory of infrared spectra of diatomic molecules in inert solutions (soavtorja J. Rios and Y. Guissani), *J. Chem. Phys.* 52, 1970, 439 str.; [3] Raman study of liquids. I. Theory of Raman spectra of diatomic molecules in inert solutions (soavtor E. Maréchal), *Phys. Rev. A* 4, 1971, 1078 str.; [4] Femto second dynamics of hydrogen bonds in liquid water: a real time study (soavtorji G. M. Gale, G. Gallot, F. Hache, N. Lascoux, J-Cl. Leicknam), *Phys. Rev. Lett.* 82, 1999, 1068 str.; [5] Visualizing chemical reactions in solution by pico second x-ray diffraction (soavtorji A. Plech, M. Wulff, F. Mirloup, R. Vuilleumier, F. Schotte, Ph. A. Anfinrud), *Phys. Rev. Lett.* 92, 2004, str. 125–505 str.

James W. Cronin

Rojen 29. septembra 1931 v Čikagu, ameriški fizik osnovnih delcev in astrofizik na Univerzi v Chicagu. Šolal se je v Teksasu in 1951 diplomiral iz fizike in matematike. Na podiplomskem študiju fizike v Čikagu je bil pri izjemnih profesorjih (Enrico Fermi, Edward Teller, Murray Gell-Mann itn.). Iz eksperimentalne jedrske fizike se je polagoma usmeril v fiziko osnovnih delcev, saj so se ravno takrat porajale nove misli o njihovih lastnostih. Po doktoratu iz fizike (1955) v Čikagu je raziskoval v Brookhavnu (1955–1958), kjer so tedaj eksperimentalno potrdili, da se parnost pri šibkih interakcijah ne ohranja, verjeli pa so, da se v reakcijah ohranja kombinacija parnosti in konjugacije naboja. Dr. Cronin je potem delal v Princetonu (1958–1971) kot redni profesor za fiziko od 1964, kjer mu je 1964 uspelo z originalnimi eksperimenti dokazati, da tudi to ni res; za to je skupaj s sodelavcem Valom Longsdonom Fitchem 1980 prejel Nobelovo nagrado za fiziko, in sicer za prispevek k razumevanju simetrijskih lastnosti v fiziki osnovnih delcev.

Po tem je dal pobudo in bil ustanovitelj velikega detektorja za opazovanje kozmičnih žarkov z zelo visokimi energijami (nad 1019 eV). Teh žarkov je zelo malo (eden na kvadratni kilometer na stoletje) in se jih ne da direktno opazovati. Zato te žarke, ki imajo desetmilijonkrat večjo energijo, kot jo imajo tisti iz pospeševalnikov, opazujejo z dvema ogromnima sistemoma detektorjev (vsak po 3000 kvadratnih kilometrov) z merjenjem ionizacijskega plazmu, ki ga žarek sproži na vrhu atmosfere, s čimer je mogoče določiti energijo, maso in smer vpada kozmičnega žarka. Ta observatorij, imenovan Pierre Auger, ima en sistem detektorjev na južni, drugega pa bo imel na severni polobli. Vsakega od sistemov sestavlja 1600 detektorjev na površini Zemlje in 24 posebnih teleskopov za detekcijo fluorescence. Južni sistem, v Argentini, so slovesno odprli lani novembra, tam meritve že tečejo in dobljeni so prvi zanimivi rezultati, ki kažejo, da izvirajo visokoenergijski kozmični žarki iz središč galaksij. To je objavljeno v članku Kolaboracije Pierre Auger, v kateri prav na povabilo prof. Cronina sodelujejo tudi slovenski raziskovalci. Članek je objavljen v reviji Science (vol. 318, november 2007) z naslovom Correlation of the Highest-Energy Cosmic Rays with Nearby Extragalactic Objects. Ilustracija na naslovni strani revije prikazuje sliko celotnega neba in nanj projicirane kozmične žarke z najvišjo energijo. Pri tem projektu slovenski raziskovalci (z Univerze v Novi Gorici, Instituta Jožef Stefan in Univerze v Ljubljani) sodelujejo pri študiju razvoja pljuskov kozmičnih žarkov v atmosferi z metodo Monte-Carlo, pri razvoju merilnega sistema za spremljanje atmosferskih parametrov za detektor fluorescence in pri razvoju sistema za sprotno zajemanje podatkov.

Od 1971 je profesor fizike na Univerzi v Chicagu, v Fermilabu.

Za raziskovalno in pedagoško delo je prejel številna priznanja, med drugimi tudi odlikovanje Franklinovega Inštituta John Price Wetherill (1975), priznanje Ernesta O. Lawrenca (1977), odlikovanje Lincolnovega reda (1981) in narodno odlikovanje za znanost (1999). Je član Nacionalne akademije znanosti (ZDA, 1970), Ameriške akademije umetnosti in znanosti (1982), Docteur honoris causa pariške univerze Marie et Pierre Curie (1994), častni doktor Univerze v Novi Gorici (2000), zunanji član Ruske akademije znanosti (2003) in zunanji član londonske Kraljeve družbe (2007).

Od 21. maja 2009 je dopisni član SAZU.

Manfred Geiger

Rojen 13. junija 1941 v Merseburg Saalu v Nemčiji, diplomirani univerzitetni inženir strojništva, Dr.-Ing. E. h. mult. Dr. h. c. mult. Upokojeni redni profesor za proizvodno inženirstvo na Tehniški fakulteti Univerze Erlangen-Nürnberg, Nemčija.

1960 je zaključil gimnazijo v Geislingenu; 1960–1967 je študiral strojništvo na Tehniški visoki šoli (TH) v Stuttgartu in zaključil z diplomom; 1967–1973 je bil znanstveni asistent pri profesorju Kurtu Langeju na Inštitutu za tehnologijo preoblikovanja kovin, TH Stuttgart; 1974 je opravil doktorat znanosti (Ph. D. Degree – Dr.-Ing., summa cum laude); 1974–1977 je bil vodja oddelka za osnovne raziskave na Inštitutu za tehnologijo preoblikovanja kovin, TH Stuttgart; 1974–1982 predavatelj za plastomehaniko na TH Stuttgart. Od 1977 do 1979 je bil vodja oddelka Osnovni razvoj pri podjetju TRUMPF GmbH & Co., Maschinenfabrik Ditzingen, Nemčija (odgovoren za inovativen razvoj laserskorezalnega preoblikovanja, med prvimi v svetu). Od 1979 do 1982 je bil vodja oddelka za Raziskave in razvoj in član vodilnega odbora podjetja PEBRA GmbH Paul Braun, Esslingen (prve v svetu z vlakni ojačane razsežne plastične lupine za uporabo v avtomobilizmu). Med 1982 in 1988 je bil administrativni vodja podjetja STABIL Elektronik GmbH, Esslingen (elektronske naprave v avtomobilizmu). Od 1982 do upokojitve 2008 je bil redni profesor za proizvodno inženirstvo na Univerzi Erlangen-Nürnberg. Poleg tega je bil od 1993 do 2010 administrativni vodja Bavarian Laser Center GmbH, Erlangen (spin-off podjetje univerze), in član več svetovalnih in nadzornih svetov podjetij v Nemčiji.

Od 21. maja 2009 je dopisni član III. razreda za matematične, fizikalne, kemijske in tehniške vede SAZU.

Geiger je razvil enega največjih raziskovalnih inštitutov za obdelovalne znanosti v Nemčiji s posebnim poudarkom na področju laserskega procesiranja materialov in preoblikovanja kovin. Pozornost je namenjal predvsem možnostim sodelovanja med temi tehnologijami. Primeri njegovih osnovnih znanstvenih dosežkov so: nove tehnologije in sistemske tehnike laserskega rezanja, varjenja, spajkanja ter preoblikovanja makro- in mikrodela, nove tehnologije preoblikovanja za proizvodnjo lahkih delov avtomobilske industrije, kakor na primer hidropreoblikovanje plošč ali veza-nje fleksibilnih cevi. Razvijal je nove metode karakterizacije materialov za preoblikovanje kovinskih plošč in je bil med vodilnimi v svetu na področju mikropreoblikovalnih tehnologij. Mnoge od teh novih procesov proizvodnih tehnik so uspešno uporabili v industriji.

Geiger je avtor, soavtor ali urednik več kakor 40 knjig in prispevkov v knjigah in ima več kakor 900 publikacij v revijah in zbornikih konferenc. Odgovoren je za približno 100 doktorskih disertacij in 5 habilitacijskih tez.

Izbrane publikacije: [1] The mechanism of laser forming, *Annals of the CIRP*, Vol. 42/1/1993, 301–304; [2] Synergy of laser material processing and metal forming, *Annals of the CIRP*, Vol. 43/2/1994, 563–570; [3] Recent developments in laser system technology for welding applications, *Annals of the CIRP*, Vol. 44/1/1995, 151–157; [4] Fundamentals on the manufacturing of sheet metal micro parts, *Annals of the CIRP*, Vol. 45/1/1996, 277–282; [5] New developments of the qualification of technical surfaces in forming processes, *Annals of the CIRP*, Vol. 46/1/1997, 171–174; [6] Prediction of service life and failure probability of cold forging tools, *Annals of the CIRP*, Vol. 50/1/2001, 173–176; [7] Microforming, *Annals of the CIRP*, Vol. 50/2/ 2001, 445–462; [8] Excimer laser micro texturing of cold forging tool surfaces – influence on tool life, *Annals of the CIRP*, Vol. 51/1/2002, 231–234; [9] Determination of forming limit diagrams – a new analysis method for characterization of material's formability, *Annals of the CIRP*, Vol. 51/1/ 2003, 213–216; [10] Manufacturing of lightweight components by metal forming, *Annals of the CIRP*, Vol. 51/2/2003, 1455–1462; [11] Finite element simulation of deep drawing of tailored heat treated blanks, *Annals of the CIRP*, Vol. 53/1/2004, 223–226.

Članstvo v drugih akademijah, združenjih: Berlin-Brandenburg Academy of Sciences and Humanities, tehniški razred, aktivni član od 2000; German Academy of Technical Sciences, aktivni član od 2000; International Academy for Production Engineering (CIRP), član od 1993, častni član od 2010; Scientific board (Wissenschaftsrat) of Germany, član 2003–2010; German Research Foundation (DFG), član senata, 1996–2002; Scientific Association Production Engineering (WGP), Nemčija, član od 1988, predsednik 2004/05; Scientific Association Laser Technology (WLT), Nemčija, član od 1988, predsednik 1991/92; International Cold Forging Group (ICFG), član od 1992, predsednik 1996–1999; predsednik sveta (Hochschulrat) Leibniz University Hannover, Nemčija, 2003–2010; itd.

Nagrade in priznanja: Otto Kienzle Medal of the Scientific Association Production Eng., Nemčija, 1977; BMW Scientific Award, 1991; Doctor honoris causa, Technical Univ. Budimpešta, Madžarska, 1993; Call of the chair of metal forming of the Technical Univ. Dunaj, Avstrija, 1994; zlata medalja »Pro Universitate Labacensi«, Univerza v Ljubljani, Slovenija, 1999; častni doktor, Technical Univ. Chemnitz, Nemčija, 1999; častni doktor, Univerza v Dortmundu, Nemčija, 2000; Int. Prize for Research and in Precision Forging, Japan Society on Technology of Plasticity (JSTP), Yokohama, Japonska, 2002; častni član Italian Association of Manufacturing Technology, 2006; Doctor honoris causa, Univerza v Ljubljani, Slovenija, 2006; Doctor honoris causa, University of Miskolc, Madžarska, 2008; Order of the Federal Republic of Germany, first class, 2007; Order of the state Bavaria, Nemčija, 2009; častna medalja, Leibniz Univ. Hannover, 2010.

Drago Grdenić

Rojen 31. avgusta 1919 v Križevcih, diplomiral iz kemije 1942 na FF v Zagrebu. 1942–1945 je bil borec protifašističnega gibanja in član Prosvetnega oddelka ZAVNOH-a, 1945 je postal profesor Višje pedagoške šole v Splitu. 1946–1948 je bil na podiplomskem študiju v Moskvi na Inštitutu za organsko kemijo Akademije znanosti SSR pri prof. A. N. Nesmejanovu in A. I. Kitajgorodskem, kjer se je specializiral za rentgensko kristalografijo ob raziskavah kristalne strukture alkilživosrebrnih halogenidov. Doktoriral je 1951 z disertacijo Rentgenografske raziskave nekaterih organskih spojin živega srebra na Univerzi v Zagrebu. 1955 in 1956 je bil na podoktorskem izpopolnjevanju v Oxfordu pri prof. D. C. Hodgkin (Nobelova nagradjenka 1964) in z njo objavil dve deli o strukturi bakterijskega pigmenta feroverdina. Od 1946 je bil asistent, od 1952 docent, od 1956 izredni, od 1960 redni profesor na Univerzi v Zagrebu. Predaval je Splošno kemijo, Anorganska kemijo, Kristalokemijo, Anorgansko stereokemijo, Rentgensko strukturno analizo, Organokovinske spojine in Zgodovino kemije. Upokojil se je 1985.

1952 je ustanovil Zavod za splošno in anorgansko kemijo Naravoslovno-matematične fakultete, kjer je na njegovem novem sedežu adaptiral in opremil prostore za pouk kemije in raziskovalno delo (preparativne metode, IR-spektroskopija, rentgensko sipanje, magnetokemija, mikroanaliza idr.), ter osnoval knjižnico, ki šteje okoli 5200 knjig.

Bil je član Odbora za gradnjo Instituta Ruđer Bošković v Zagrebu in tam 1952–1961 vodil Oddelek za strukturno in anorgansko kemijo. 1960–1974 je bil direktor Univerzitetnega inštituta za anorgansko in analizo kemijo, 1960–1962 dekan Naravoslovno-matematične fakultete, 1976–1979 pa rektor Univerze v Zagrebu.

Od 1959 je izredni, od 1973 pa redni član JAZU, 1973–1975 je bil njen glavni tajnik. Dopisni član ANUBiH je od 1975 in SAZU od 25. marca 1976. Bil je član Hrvaškega kemijskega društva (1945), Kraljevega društva kemije (1955) in Ameriškega kemijskega društva (1959), častni član Hrvaškega naravoslovnega društva (1980), častni svetnik Inštituta Ruđer Bošković (1970), odgovorni urednik časnika Priroda (1948–1955), predsednik Hrvaškega kemijskega društva (1970–1972), član uredniškega sveta mednarodnega časopisa *Inorganica Chimica Acta* (Padova, 1974–1988), ustanovitelj in predsednik Jugoslovanskega kristalografskega centra pri JAZU (1966–1991) in glavni urednik Godišnjaka.

1950 je prvi pri nas uporabil metodo rentgenskega uklona za določanje kristalne in molekularne strukture ter s sodelavci ustanovil zagrebško šolo strukturne kemije, objavil kvadratno antiprizmo za koordinacijo teorij (Nature, London, 1958, *Acta Crystallogr.*, 1959), odkril alkilživosrebrne oksonijeve in sulfonijeve komplekse (*J. Chem. Soc.*, London, 1958, 1962), postavil pravila

o koordinaciji atoma živega srebra v spojinah živega srebra (Quarterly Reviews of the Chemical Society, London, 1965; Wedepohls Handbook of Geochemistry, Berlin, 1969; Structural Studies, a Volume in Honor of D. Hodgkin, Oxford, 1981), definiral Hofmannovo bazo in določil permerkurirani metan, acetaldehid in ocetno kislino (Chem. Comm., London, 1974; J. Organomet. Chem., London, 1978–1991), določil strukturo vrste kompleksov in organskih spojin živega srebra (Croat. Chem. Acta, 1957, 1989; Inorg. Chem., 1964, 1973).

Objavil je 88 izvirnih, 4 pregledne, 29 strokovnih člankov in štiri knjige. Zgodovina kemije (Zagreb, 2001, XIII + 933 str.) je prevedena tudi v slovensko (N. Jurič, Ptujška Gora, 2007).

Najpomembnejše znanstvene objave: [1] Kristalna struktura »živina dietilen oksida« kao dokaz kolinearnosti veza C-Hg-C (1952); [2] Živin(II) oksiklorid, $\text{Hg}_3\text{Cl}_4\text{O}$, kao tri(klormerkuri)oksonijev klorid, $(\text{ClHg})_3\text{OCl}$ (1955); [3] Metilmerkurirani oksonij i sulfonij pripravom spojeva: $(\text{H}_3\text{CHg})_3\text{O}(\text{BF}_4)$, (1957 i 1962) i $(\text{H}_3\text{CHg})_3\text{S}(\text{NO}_3)$ (1958); [4] Arhimedova antiprizma kao koordinacijski poliedar u acetalacetatima četverovalentnog cerija, cirkonija, torija i uranija (1958, 1959); [5] Stereokemijska uloga nepodijeljena para elektrona: kositrov(II) klorid dihidrat (1961), kalijev klorid triklorostanit(II) hidrat (1962), antimonit (1960) i racemični kalijev antimoniltartrat hemihidrat (1965); [6] Monomerkurirana octena kiselina, $(\text{NO}_3\text{Hg})\text{CH}_2\text{COOH}$ (1991), trimerkurirani acetaldehid, $(\text{NO}_3\text{Hg})_3\text{CCHO}$ (1987), tetramerkurirani metan, $\text{C}(\text{HgOOCF}_3)_4$ (1974) i $\text{C}(\text{HgCN})_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$ (1978).

Pregledi: [1] The structural chemistry of mercury, Quart. Rev. Chem Soc., London, 19 (1965), 303–328; [2] Mercury. Crystal Chemistry, Handbook of Geochemistry, Vol. II/1, 80A, 1–6, Springer Verlag, Berlin, 1969; [3] Bonds and contacts of mercury atom in the crystal structure of organomercury compounds, Izv. Jugoslav. Centr. krist., JAZU, Zagreb, 1977, str. 5–23; [4] Connections in the crystal structures of mercury compounds. A volume in honour of Professor Dorothy Hodgkin, Edited by G. Dodson and al. Clarendon Press, Oxford, 1981, str. 207–221.

Knjige: [1] Molekule i kristali – uvod u strukturnu kemiju, 5. obnovljeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2005, 447 str.; [2] Povijest kemije, Zagreb, 2001, XIII + 933 str.; [3] Zgodovina kemije, izdaja v sl., prev. N. Jurič, Ptujška Gora, 2007, XIII + 933 str.; [4] Alkemija, Zagreb, 2003, 230 str..

Objavil je 88 znanstvenih publikacij in je avtor učbenika Molekule i kristali – uvod u strukturnu kemiju, Školska knjiga, Zagreb, 1973 (IV. izdaja 1989).

Pomembnejši izmed 29 strokovnih člankov so: [1] »Organometalni spojevi« i »živa«, Tehnička enciklopedija HLZ; [2] Struktura alifatskih organoživinih spojeva, Kemija u industriji, 1987; [3] Sto godina sveučilišne nastave kemije, Croat. Chem. Acta, 1975, 1977; [4] Prvi hrvatski kemičari, Kemija u industriji, 1993; [5] Komentar, riječnik i pogovor dvojezičnom izdanju Dominove Dissertatio physica god. 1784, JAZU, 1987.

Prejel je republiško nagrado za znanost Ruder Bošković (1961), nagrado mesta Zagreb (1975), republiško nagrado za življenjsko delo (1985), nagrado AVNOJ-a (1988) in medaljo Božo Težak Hrvatskega kemijskega društva (1990).

Erwin Louis Hahn

Rojen 9. junija 1921 v Sharonu, Pensilvanija, ZDA. Diplomiral je iz fizike na Juniata Collegeu in 1949 doktoriral na Univerzi Illinois ter se izpopolnjeval na Univerzi Stanford ter v IBM Watson Scientific Computing Laboratory. Od 1955 je profesor fizike na Univerzi Berkeley v Kaliforniji, professor emeritus od 1991. Je član ameriških akademij National Academy of Sciences in National Academy of Arts and Sciences, britanske Royal Society ter zunanji član francoske Academie des Sciences. Prejel je tudi vrsto mednarodnih nagrad in priznanj ter častni doktorat treh univerz. Po njem je imenovan Erwin L. Hahn Institut v Essnu, Nemčija.

1950 je odkril jedrski spinski odmev in s tem odprl povsem novo področje raziskav v fiziki trdne snovi in biologiji. Njegovo odkritje je omogočilo meritve jedrskih spin-mrežnih in spin-spinskih relaksacijskih časov, nedestruktivno določanje lastne difuzije molekul ter študij spektralne porazdelitve fluktuacij lokalnih magnetnih in električnih polj v kristalih. Njegove pionirske raziskave na področju jedrskega magnetizma so bile osnova za razvoj pulznih metod v jedrski (NMR) in elektronski (EPR) magnetni resonanci. Te metode so komplementarne stacionarnim metodam, kot sta jih uvedla F. Bloch in E. M. Purcell. Omenjene metode je E. L. Hahn kasneje uporabil tudi na področju laserske kvantne optike. Poznejše raziskave so pokazale, da pojave, analogne jedrskemu spinskemu odmevu, najdemo tudi pri vrsti drugih sistemov, od plazme do akustičnih mrežnih nihanj.

E. L. Hahn je navedene pojave ne samo odkril in eksperimentalno raziskal, temveč je zanje izdelal tudi ustrezno teorijo. Tako je odkril indirektno rotacijsko invariantno spin-spinsko interakcijo, ki poleg kemijskega premika določa NMR-spektre tekočin. Prvi je tudi oblikoval teorijo, ki opisuje vpliv kemijske izmenjave na NMR-spektre. Raziskave E. L. Hahna tvorijo osnovo za uporabo jedrske magnetne resonance za kemijsko analizo.

Pomembno je tudi njegovo delo na področju fizike trdnih snovi. Skupaj z M. Bloomom je odkril jedrski kvadrupolni odmev, skupaj s S. R. Hartmannom pa jedrsko dvojno resonanco. S tem je omogočil meritve jedrskih magnetnih resonančnih spektrov redkih izotopov, ki jih zaradi šibkih signalov ni mogoče direktno zaznati. S pomočjo jedrske dvojne resonance je E. L. Hahnu uspelo izmeriti spektre izotopa ^{17}O v kristalih z naravno koncentracijo izotopa kot tudi spektre devterija v organskih snoveh pri naravni koncentraciji.

1965 je odkril, da se v resonančnem dvonivojskem optičnem sredstvu pulzi svetlobe lahko razširjajo, kot da bi bilo sredstvo prozorno. Pojav, ki so ga poimenovali »samoinducirana prozornost«, je najpomembnejše Hahnovo odkritje v laserski kvantni optiki in ena najlepših manifestacij nelinearnih ekscitacij, ki jih označujemo z imenom soliton.

Je avtor kakih 100 člankov, več knjig in vrste patentov.

Od 1966 je sodeloval z ljubljansko skupino za magnetne resonance. Večkrat je obiskal Ljubljano in imel vrsto predavanj na podiplomskem študiju na Univerzi v Ljubljani. Predaval je tudi na letnih šolah in simpozijih, ki jih je organiziral akad. Robert Blinc s sodelavci. Aktivno je sodeloval s skupino za lasersko optiko v Iskri oziroma sedanji Fotoni, raziskovalci iz Slovenije pa so v njegovem laboratoriju vedno dobrodošli gostje.

Skupščina SAZU ga je 24. aprila 1981 izvolila za dopisnega člana.

Nikola Hajdin

Rojen 4. aprila 1923 v Vrbovskem, Hrvaška, po narodnosti Srb, je redni profesor na Fakulteti za gradbeništvo v Beogradu. Doktoriral je na isti fakulteti 1956. Za znanstvenega sodelavca je bil izvoljen 1958, za docenta 1960, za izrednega profesorja 1961 in za rednega profesorja 1966. Bil je dekan Fakultete za gradbeništvo v Beogradu.

Razen splošnih predmetov Teorija gradbene mehanike, Trdnost materialov, Teorija plošč in lupin je na podiplomskem študiju predaval tudi naslednje predmete: Teorija plastičnosti, Nelinearna elastičnost in Teorija tankostenskih konstrukcij.

1970 je bil izvoljen za dopisnega člana Srbske akademije znanosti in umetnosti, 1976 je postal njen redni član. Podpredsednik akademije je bil od 1994 do 2003, njen predsednik pa od 2003.

Je član Grškega združenja za znanstvene raziskave metalnih konstrukcij, član znanstvenega odbora Costruzioni Metalliche Journal v Italiji, Švicarskega združenja za jeklene konstrukcije, Mednarodnega združenja za mostove in konstrukcije (IABSE), znanstvenega odbora Mednarodnega združenja za jeklene konstrukcije (EUROSTEEL), častni član nekdanjega Jugoslovanskega društva za mehaniko, nekdanje Jugoslovanske zveze gradbenih inženirjev in Grškega nacionalnega društva za teoretično in aplikativno mehaniko.

Predlagal (1954) in izdelal je metodo numerične analize problemov robnih vrednosti v teoriji elastičnosti, ki se je izkazala za primerno tako v teoriji linijskih nosilcev kot tudi v teoriji plošč in lupin. Metoda temelji na konceptu moderne numerične analize in uporabi računalnika.

Njegov prispevek k znanosti se nanaša predvsem na uporabo numeričnih metod v teoriji elastičnosti in v gradbeni mehaniki ter na dela v zvezi s tankostenskimi konstrukcijami. Dela N. Hajdina na tem področju, v glavnem objavljena v tujini, so med najbolj naprednimi in najpomembnejšimi prispevki na tem področju. Bila so predstavljena v številnih revijah, citirana in uporabljena v številnih delih in publikacijah tujih in domačih znanstvenikov. Izjemno dragoceni sta predvsem monografiji Dünnewandige Stäbe, Bd. 1 in 2 (z dr. C. F. Kollbrunnerjem), ki ju je izdal Springer Publishing House, 1972 in 1975. Monografiji sta izjemno delo zaradi serije prispevkov, ki zajemajo avtorjevo delo v obdobju dvajsetih let.

Drugo znanstveno področje v teoriji gradbene mehanike, kjer je njegov prispevek izjemen, so tankostenske konstrukcije, ki se zaradi svojih lastnosti široko uporabljajo v številnih tehničnih vejah, kot so gradbeništvo, strojništvo, ladjedelništvo in aeronavtika.

Njegov znanstveni opus zajema okrog 200 člankov (skoraj polovica je bila objavljena v tujini v najbolj uglednih revijah).

Je zelo cenjen avtor serije jeklenih in armiranobetonskih konstrukcij. Posebno pozornost zaslužijo: železniški most z zategami čez Savo v Beogradu (z Lj. Jevtovićem), 1979, s središčnim razponom 254 m in skupno dolžino 556 m – prvi most te vrste za železniški promet; cestni most z zategami čez Donavo v Novem Sadu (1981) z rekordno širino 351 m; jez Glažnje (Makedonija), višina 85 m (1967); največji most z zategami (razpon 375 m) čez reko Vislo na Poljskem.

Literatura: [1] Integral Equation Method for Solution of Boundary Value Problems of Structural Mechanics (soavtor D. Krajcinovic), Part I: Ordinary Differential Equations, International Journal for Numerical Methods in Engineering, 4, 1972, 509–522; [2] Integral Equation Method for Solution of Boundary Value Problems of Structural Mechanics. Part II: Elliptical Partial Differential Equations (soavtor D. Krajčinoić), International Journal for Numerical Methods in Engineering, 4, 1972, 523–539; [3] Dünnwandige Stäbe. Bd. 1: Stäbe mit undeformierbaren Querschnitten (soavtor C. F. Kollbrunner), Berlin: Springer-Verlag, 1972, 296, XII p.; [4] Dünnwandige Stäbe. Bd. 2: Stäbe mit deformierbaren Querschnitten. Nicht-elastisches Verhalten dünnwandiger Stäbe (soavtor C. F. Kollbrunner), Berlin: Springer-Verlag, 1975, 284, XII p.; [5] Eisenbahnschrägseilbrücke über die Save in Belgrad (soavtor Lj. Jevtović), Der Stahlbau, 48, 4, 1978, 97–106; [6] Einige Beispiele der Kombination von Stahl und Beton im Brückenbau, Schweizer Ingenieur und Architekt, 103, 3, 1985, 37–39. Isto v: Festschrift Pierre Dubas zum 60. Geburtstag, Zürich: Schweizer Ingenieur und Architekt, 1985, 29–31; [7] Some Yugoslav experiences in Design and Construction of Long-Span Bridges. Steel Structures: Advances, Design and Construction (soavtor S. Cvetković, ur. R. Narayanan), London and New York, Elsevier Applied Science, 1987, 44–53; [8] Ship Impact on Inland Waterways (soavtor J. Grob), Structural Engineering International, 4, 1996, 230–236; [9] Ship Collision with Civil Engineering Structures (soavtor R. Mandić), Bulletin Académie serbe des sciences et des arts, Classe des sciences techniques, 120, 28, 2000, 15–27.

Je dopisni član SAZU (od 23. aprila 1987), Evropske akademije znanosti, umetnosti in literature s sedežem v Parizu, Evropske akademije znanosti in umetnosti v Salzburgu, Nacionalne akademije v Atenah, častni član Grškega združenja za raziskave jeklenih konstrukcij, častni član Grškega društva za teoretično in uporabno mehaniko. 2000 je bil izvoljen za častnega doktorja Tehnične univerze v Atenah.

Opravljal je številne znanstvene in strokovne zadalžitve v številnih organizacijah v nekdanji Jugoslaviji in tujini: bil je predsednik Jugoslovanske skupine Mednarodne zveze za mostove in konstrukcijsko inženirstvo (IABSE), član stalnega odbora te organizacije, predsednik Jugoslovanskega odbora Mednarodnega združenja za teorijsko in uporabno mehaniko, predsednik Jugoslovanskega združenja gradbenih inženirjev.

Bil je gostujoči profesor za predmet Tankostenske konstrukcije na ETH Zürich od 1971 do 1973 in gostujoči raziskovalec pri Švicarskem združenju za jeklene konstrukcije. Švico je obiskal večkrat in sodeloval v raziskavah teorije tankostenskih konstrukcij. Imel je številna predavanja na znanstvenih konferencah na tujih univerzah in ustanovah.

Alan R. Katritzky

Rojen 18. avgusta 1928 v Londonu, Velika Britanija. Državljan ZDA in Velike Britanije. Študiral je na Univerzi v Oxfordu v Veliki Britaniji, kjer je dosegel stopnje B. A., B. Sc., M. A. in D. Phil., postal Commoner na kolidžu St. Catherine, Senior Demy na kolidžu Magdalen, predavatelj na kolidžu Pembroke in član ICL. Od 1958 do 1963 je študiral na Univerzi v Cambridgeu v Veliki Britaniji, kjer je dosegel stopnji Ph. D. in Sc. D., postal univerzitetni predavatelj, pridobil naziv Senior Member Trinity Halla in postal ustanovni član Churchillovega kolidža. Od 1963 do 1980 je bil na univerzi v vzhodni Angliji v Norwichu ustanovni član in dekan Šole za kemijske znanosti. Od 1980 je na Univerzi na Floridi v ZDA Kenanov profesor in direktor Inštituta za heterociklično kemijo.

Objavil je več kot 2000 publikacij (h index 80, 42.354 citatov dne 16. 5. 2011) z naslednjih področij: [1] Properties and Synthetic Utility of N-Substituted Benzotriazoles, *Chem. Rev.*, 1998, 98, 409–548; [2] Synthesis/bioassay of improved mosquito repellents predicted from structure, *PNAS*, 2008, 105, 7359–7364; [3] The Universal Solvation Equation, *J. Chem. Inf. Mod.*, 2009, 49, 634–646; [4] Quantitative Correlation of Physical and Chemical Properties with Chemical Structure: Utility for Prediction, *Chem. Rev.*, 2010, 110, 5714–5789; [5] Quantitative Measures of Aromaticity and Their Interrelationships, *Chem. Rev.*, 2001, 101, 1421–1449; [6] Reactions in High-Temperature Aqueous Media, *Chem. Rev.*, 2001, 101, 837–892; [7] Chemical Ligation of S-Scylated Cysteine Peptides to Form Native Peptides via 5-, 11-, and 14-Membered Cyclic Transition States, *JOC*, 2011, 76, 85–96; [8] Alternating Chemical Ligation Reactivity of S-Acyl Peptides Explained with Theory and Computations, *OBC*, 2011.

Od 1980 je redni član Kraljevega društva v Londonu. Je član Poljske akademije znanosti, Katalonske akademije znanosti, Ruske akademije znanosti, Indijske nacionalne akademije znanosti, SAZU od 7. junija 2001, Evropske akademije znanosti in umetnosti ter Mednarodne akademije matematične kemije. Prejel je naziv Cavaliere Ufficiale – Ordine Al Merito della Repubblica Italiana. Je častni član St. Catherine's College (Oxford), Italijanskega kemijskega društva in Poljskega kemijskega društva. Prejel je častne doktorate 14 univerz, in sicer v Belgiji (Gent), Angliji (East Anglija), Estoniji (Tartu), Franciji (Toulouse), Nemčiji (Jena), Indiji (Bundelkhand), Poljski (Poznan, Gdansk, Vroclav), Romuniji (Bukarešta, Temišvar), Rusiji (Sankt Peterburg, Rostov) in Španiji (Madrid).

Kraljevo kemijsko društvo mu je podelilo Robinsonovo nagrado, Tildnovo nagrado in medaljo Heterocyclic, Ameriško kemijsko društvo nagradi Cope Senior Scholar in Florida, prejel je priznanje Univerze v Tartuju (ob

360-letnici), nagrado Golden Tiger družbe Exxon, Aristotelovo medaljo univerze v Solunu in nagrado Mednarodnega društva za heterociklično kemijo. Latvijska akademija znanosti mu je podelila Hillerjevo medaljo, Češka akademija znanosti medaljo Heyrovskega, Inštitut za tehnologijo v Pekingu in univerza v Xianu sta ga sprejela za častnega profesorja, v Nemčiji je postal Senior Humboldt, v Egiptu je bil imenovan za predsednika konference Ibn Sina, na Japonskem je prejel Kametanijevo nagrado, Ameriško društvo za napredek znanosti mu je podelilo naziv Fellow, dobil je medaljo Curie Poljskega kemijskega društva, Scientific Partnership Foundation of Moscow mu je dal zlato medaljo (Globe award) in Indijsko kemijsko društvo ga je odlikovalo za življenjsko delo.

Predstavljen je v zbornikih ob 65-letnici v *Heterocycles* in ob 70-letnici v *Tetrahedron*.

2010 je bil član uredniških odborov 14 mednarodnih revij. Je urednik *Advances of Heterocyclic Chemistry*, Vol 1–104; *Comprehensive Heterocyclic Chemistry* I, II, III (skupaj 35 zvezkov); *Comprehensive Organic Functional Group Transformations* I and II (skupaj 20 zvezkov).

Je avtor dela *Handbook of Heterocyclic Chemistry* (3 izdaje); *Heterocycles in Life and Society* (2 izdaji).

Jean-Marie Pierre Lehn

Rojen 30. septembra 1939 v Rosheimu v Franciji. Diplomiral je s področja kemije 1960 na Univerzi v Strasbourgu. Tam je opravil tudi doktorske raziskave pod vodstvom Guya Ourissona, doktoriral je 1963. Naslednje leto je delal v laboratoriju Roberta Burnsa Woodwarda na Harvardu, ker je sodeloval pri totalni sintezi vitamina B₁₂. Po vrnitvi v Strasbourg je pričel raziskovati na skupnih področjih organske in fizikalne kemije, pozneje pa je svoje zanimanje razširil še na biološke procese.

1968 so njegove raziskave privedle do kletkam podobnih molekul, ki vsebujejo votlino, v katero lahko vključimo drugo kemično vrsto molekul s primerno velikostjo in obliko. Tako nastane »kriptat«, podobno kot se ključ prilega v ključavnico. S tem se je pričelo njegovo raziskovalno delo »prepoznavanja molekul« na kemični osnovi (tj. način, po katerem receptorska molekula prepozna in selektivno veže substrat), kar igra tudi temeljno vlogo pri bioloških procesih. Za te raziskave je Lehn 1987 prejel Nobelovo nagrado za kemijo skupaj z D. J. Cramom in C. J. Pedersnom.

Od 1970 je bil profesor za kemijo na Univerzi Louis Pasteur v Strasbourgu, 1979 pa je bil izvoljen za predstojnika katedre za kemijo molekularnih interakcij na Collège de France v Parizu.

Sčasoma so njegove raziskave pripeljale do opredelitve novega področja kemije, ki ga je poimenoval »nadmolekularna kemija« (supramolekularna kemija). Pri tem gre za kompleksne entitete, ki nastanejo po asociaciji dveh ali več kemijskih vrst, ki držijo skupaj medmolekulske sile, medtem ko obravnava kemija molekul značilnosti entitet, sestavljenih iz atomov, ki so vezani s kovalentnimi vezmi. Njegove raziskave so se razširile od prepoznavanja molekul k nadmolekularni katalizi in transportnim procesom in na izdelavo funkcionalnih pripomočkov za nadmolekularno fotoniko, elektroniko in ioniko.

Glavna razvojna linija je nato privedla do kemije »samoorganiziranja«, ki temelji na načrtu »programiranih« sistemov, ki se sami od sebe združijo v ustrezne sestavine dobro definiranih funkcionalnih nadmolekularnih gradnikov, kar usmerjajo nadmolekularni procesi na temelju molekularnih informacij. V zadnjem času je vpeljava dinamičnih značilnosti nadmolekularne kemije v molekularno kemijo in ob pomoči reverzibilnih kovalentnih vezi poleg načrtovanih samoorganiziranih procesov omogočila tudi selekcijo. Prišlo je do opredelitve pojma in razvoja »konstitucijske dinamične kemije«, katere molekularne ali nadmolekularne vrste molekul se lahko reorganizirajo pod vplivom zunanjih stimulansov in tako se je rodila »adaptivna kemija«.

Lehn je avtor več kot 850 znanstvenih objav in član več akademij in institucij ter prejemnik številnih mednarodnih častnih naslovov in nagrad.

Od 12. junija 2003 je dopisni član SAZU.

Članki: [1] Nitrogen inversion: experiment and theory, v Fortschritte der chemischen Forschung, 1970, 311, Springer-Verlag; [2] Theoretical conformational analysis: ab initio SCF-LCAO-MO studies of conformations and conformational energy barriers. Scope and limitations, v IUPAC Symposium on Conformational Analysis, Bruxelles, 1969, Academic Press, 1971, str.129; [3] Design of organic complexing agents. Strategies towards properties, Structure and Bonding, 1973, 16, 1; [4] Cryptates: the chemistry of macropolycyclic inclusion complexes, Acc. Chem. Res., 1978, 11, 49; [5] Macrocyclic receptor molecules: Aspects of chemical reactivity. Investigations into molecular catalysis and transport processes, Pure & Appl. Chem., 1979, 51, 979; [6] Artificial photosynthesis and solar energy conversion. Catalytic photochemical water splitting and carbon dioxide reduction, Proceedings of the 8th International Congress on Catalysis, Berlin (zahodni), 2–6, julij 1984, Vol. 1, Verlag Chemie, Weinheim, 1984; [7] Supramolecular chemistry – Scope and perspectives. Molecules, supermolecules, and molecular devices, (Nobel Lecture, 8. 12. 1987), Angew. Chem. Int. Ed. Engl., 1988, 27, 89; [8] Perspectives in supramolecular chemistry – From molecular recognition towards molecular information processing and self-organization, Angew. Chem. Int. Ed. Engl., 1990, 29, 1304; [9] Dynamic combinatorial chemistry and virtual combinatorial libraries, Chem. Eur. J., 1999, 5, 2455; [10] Programmed chemical systems: Multiple subprograms and multiple processing/expression of molecular information, Chem. Eur. J., 2000, 6, 2097; [11] Toward complex matter: Supramolecular chemistry and self-organization, Proc. Natl. Acad. Sci. USA, 2002, 99, 4763; [12] Toward self-organization and complex matter, Science, 2002, 295, 2400; [13] Dynamers : Dynamic molecular and supramolecular polymers, Prog. Polym. Sci., 2005, 30, 814; [14] From supramolecular chemistry towards constitutional dynamic chemistry and adaptive chemistry, Chem. Soc. Rev., 2007, 36, 151.

Knjiga: Supramolecular Chemistry: Concepts and Perspectives, VCH Weinheim, 1995.

Peter Mansfield

Rojen 9. oktobra 1933 v Londonu, zaslužni profesor fizike na Univerzi v Nottinghamu. 2003 je s P. Lauterburom prejel Nobelovo nagrado za fiziologijo in medicino za odkritja na področju magnetnoresonančnega slikanja, ki so privedla do uporabe te tehnike v medicini. Prispevek prof. Mansfielda je predvsem v tem, da je na osnovi matematične analize signalov uvedel metodo aktivnega magnetnega zasenčenja gradientov polja in s tem omogočil hitro preklapljanje gradientov. To je pomembno skrajšalo čas meritve magnetnoresonančnega slikanja v medicini. Uvedel je tudi metodo, poznano kot »echo-planar imaging«, s čimer je za nekaj velikostnih razredov povečal hitrost magnetnoresonančnega slikanja in omogočil njegovo uporabo pri rutinskih medicinskih pregledih.

Danes je magnetnoresonančno slikanje ena najpomembnejših diagnostičnih tehnik v medicini, kjer je predvsem za preiskave mehkih tkiv nadomestilo rentgensko slikanje, ki pa ostaja nepogrešljivo pri trdih tkivih. Magnetnoresonančno slikanje je v mnogih vidikih boljše od drugih slikovnih metod v medicini in je izboljšalo diagnostiko vrste obolenj. Pomembno je tudi, da je nadomestilo kar nekaj doslej uporabljenih invazivnih metod in s tem zmanjšalo tveganja za komplikacije in težave pacientov. Po ocenah letno opravijo več kot 60 milijonov tovrstnih preiskav.

Pri 15 letih je zaradi pomanjkanja sredstev opustil šolanje in postal tiskar. Srednjo šolo je končal kot izredni študent ob nočnem študiju. Fiziko je študiral na Queen Mary Collegeu v Londonu in doktoriral 1962. Pridružil se je Oddelku za fiziko Univerze v Nottinghamu (1964) in postal 1979 profesor. 1983 je prejel zlato medaljo Society of Magnetic Resonance in Medicine, 1992 pa nagrado ISMAR. 1987 je postal član Royal Society, 1993 pa je prejel plemiški naziv Sir za prispevke k razvoju britanske industrije, ki temeljijo na njegovih patentih o hitrem preklapljanju gradientov magnetnega polja v magnetnoresonančnih napravah. Ti patenti so omogočili podjetju Oxford Instruments vodilno vlogo na svetu pri izdelavi magnetnih sistemov za magnetnoresonančna slikanja. 1993 je prejel tudi Barkleyjevo medaljo britanske revije Journal of Radiology, 1995 zlato medaljo Journal of Clinical MRI ter še vrsto drugih medalj in odlikovanj. Je častni doktor štirih uglednih univerz.

Z ljubljansko skupino za magnetno resonanco sodeluje že od 1973, ko je objavil prvi prispevek s področja magnetnoresonančnega slikanja z naslovom NMR difrakcija v trdnih snoveh. V tem delu je pokazal, da lahko v prisotnosti gradientov magnetnega polja ob uporabi multipulznih radiofrekvenčnih sekvenc dobimo slike trdne snovi, ki so komplementarne rentgenskim slikam, saj pokažejo predvsem slike mehkih tkiv, ki jih na rentgenskih slikah ne vidimo. 1990 je o tem predaval na letni šoli Ampère v Portorožu, ki jo

je organiziral akad. Robert Blinc. Od tedaj je večkrat obiskal Ljubljano, naši raziskovalci pa so bili vedno dobrodošli v njegovem laboratoriju v Nottinghamu. Pomembna je tudi njegova pomoč in spodbuda pri vrsti raziskav s področja magnetnoresonančnega slikanja v nizkih magnetnih poljih.

Skupščina SAZU ga je 1. junija 2007 izvolila za dopisnega člana.

Sibe Mardešić

Rojen 20. junija 1927, je maturiral v Splitu 1945 in dve leti služil v jugoslovanski mornarici. Teoretično matematiko je študiral na Fakulteti za naravoslovje in matematiko v Zagrebu, kjer je diplomiral 1950 in doktoriral 1957 z disertacijo Homološke lastnosti nekih funkcijskih prostorov. Na tej fakulteti je postal 1951 asistent, 1960 docent, 1962 izredni profesor in 1966 redni profesor. Upokožil se je 1991 in postal zaslužni profesor 1996. Bil je gostujoči član Instituta for Advanced Study v Princetonu (1957–1959) in gostujoči profesor v Seattlu, Washington (1965/66, 1987), Heidelbergu (1971/72), Pittsburghu, Pensilvanija (1972/73), Salt Lake Cityju, UT, in v Lexingtonu, Kentucky (1977/78), L'Aquila (1979), Tsukubi (1981), Perugii (1985, 1990), Normanu, Oklahoma (1987), in Milanu (1993).

Njegovo področje raziskovanja je topologija, posebej teorija dimenzije, teorija oblik in homološka teorija. Objavil je 148 znanstvenih člankov, 39 strokovnih člankov in štiri knjige (med njimi Shape Theory (soavtor J. Segal, North Holland) in Strong shape and homology (Springer)). Objavil je več kot 450 recenzij za Mathematical Reviews in Zentralblatt für Mathematik. Glavni znanstveni prispevki so faktorizacijski izrek v teoriji dimenzij, izreki o zveznih slikah linearno urejenih kontinuov, zgraditev teorije oblik na inverznih sistemih, teorija krepkih oblik in krepke homologije.

Bil je glavni raziskovalec pri vrsti raziskovalnih projektov iz topologije. Predaval je na vrsti dodiplomskih tečajev matematične analize in topologije in na 13 različnih podiplomskih tečajih. Je član Hrvaškega društva matematikov in fizikov (njegov predsednik 1971–1974), član Ameriškega matematičnega društva (od 1958, od 1992 zaslužni član). Je član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti (izredni član od 1975, član od 1988), član Evropske akademije (Academia Europea) (od 1990), dopisni član SAZU (od 12. junija 2003).

Prejel je naslednje nagrade in priznanja: hrvaško državno nagrado za znanost Ruđer Bošković (1964), medaljo dela z zlatim vencem (1975), nagrado mesta Zagreba (1978) in hrvaško državno nagrado za življenjsko delo (1990). Imel je naslednje funkcije: predstojnik Oddelka za matematiko Prirodoslovno-matematične fakultete (PMF) v Zagrebu (1961/62), prodekan PMF (1964/65), predsednik Fakultetnega sveta PMF (1966/67), dekan PMF (1974–1976), dekan Oddelka za matematiko PMF (1983/84), predstojnik Katedre za topologijo (1978–82), predstojnik podiplomskega študija matematike (1960–1971). Bil je glavni urednik revije Glasnik matematički (1960–1971). Je član uredniškega odbora revije Topology and its Applications (od 1971) in član uredniškega odbora revije Mediterranean Journal of Mathematics (od 2004).

Najpomembnejše publikacije: [1] Comparison of singular and Čech's homology in locally connected spaces, Michigan Math. J., 6, 1959, 151–166;

[2] On covering dimension and inverse limits for compact spaces, *Illinois J. Math.*, 4, 1960, 278–291; [3] On the Hahn-Mazurkiewicz theorem in nonmetric spaces, *Proc. Amer. Math. Soc.*, 11, 1960, 929–937; [4] Epsilon-mappings onto polyhedra (soavtor J. Segal), *Trans. Amer. Math. Soc.*, 109, 1963, 146–164; [5] Images of ordered compacta are locally peripherally metric, *Pacific J. Math.*, 23, 1967, 557–568; [6] Shapes of compacta and ANR-systems (soavtor J. Segal), *Fund. Math.*, 72, 1971, 41–59; [7] Steenrod-Sitnikov homology for arbitrary spaces (soavtor Ju. T. Lisica), *Bull. Amer. Math. Soc.*, 9, 1983, 207–210; [8] Strong homology is not additive (soavtor A. V. Prasolov), *Trans. Amer. Math. Soc.*, 307, 1988, 725–744; [9] Cell-like mappings and non-metrizable compacta of finite cohomological dimension (soavtor L. R. Rubin), *Trans. Amer. Math. Soc.*, 311, 1989, 53–79; [10] Nonvanishing derived limits in shape theory, *Topology*, 35, 1996, 521–532; [11] The Cartesian product of a compactum and a space is a bifunctor in shape, *Topol. Appl.*, 156, 2009, 2326–2345.

Anton Mavretič

Rojen 11. decembra 1934 na Boldražu pri Metliki v Beli krajini. Osnovno šolo je obiskoval v Metliki in nekaj časa v Ljubljani, Srednjo tehnično šolo, oddelek za elektrotehniko, pa v Ljubljani in opravil zaključni izpit 1953. Na Fakulteto za elektrotehniko Univerze v Ljubljani se je vpisal 1954 in študiral do jeseni 1957. Tega leta se je odzval povabilu strica v ZDA in odpotoval z redno vizo ter nadaljeval študij na Univerzi v Denverju. Tu je jeseni 1959 pridobil naziv bakalavra (Bachelor of Science, B. Sc.) in magistrski naziv (M. Sc.) junija 1961.

Po študiju v Denverju, ZDA, se je vrnil v Slovenijo in odslužil redni vojaški rok v Aleksincu v Srbiji. Jeseni 1962 je ponovno odšel v ZDA in se vpisal na doktorski študij na Syracuse University v New Yorku, kjer je v letu in pol opravil vse kvalifikacijske izpite. Takrat je prejel obvestilo jugoslovanskega veleposlaništva, da se mora vrniti v Jugoslavijo, ker bi mu v nasprotnem primeru potekel potni list. Zaradi tega je prekinil študij in se za dve leti zaposlil pri firmi Westinghouse v Pittsburghu, Pensilvanija, kar mu je omogočilo, da je ostal v ZDA. Pri Westinghousu je sodeloval pri razvojnih projektih za implementacijo njihovega patenta za enožarkovno podajanje slike pri barvni televiziji.

Jeseni 1965 je na Pennsylvania State University nadaljeval doktorski študij in decembra 1968 pridobil doktorski naziv (Ph. D.). Takoj se je zaposlil na MIT (Massachusetts Institute of Technology), Cambridge, MA. Tu je razvojnoroaziskovalno 10 let deloval v centru za raziskave vesolja (Center for Space Research). Na Harvard University, Center for Astrophysics, Harvard Observatory, Cambridge, MA, se je zaposlil septembra 1978 in ostal dve leti, ko se je jeseni 1980 zaposlil kot profesor na oddelku za elektrotehniko in računalništvo Boston University, Boston, MA. Tu je deloval 15 let. Po upokojitvi 1995 se je zaposlil v elektronski industriji, kjer je deloval do 2003. Od 2003 do 2004 je bil svetovalec pri Princeton Power Systems v New Jerseyju. V tem letu je začel s samostojnim svetovanjem v polprevodniški industriji in skoraj dve leti deloval v New Yorku kot svetovalec pri podjetju Veeco, ki je specializirano in znano po ionskih izvorih (Ion Sources) za napajanje materialov pri izdelavi računalniških pomnilnih ploščkov (Hard Drives).

Na povabilo se je 2005 vrnil na univerzo v Bostonu, Oddelek za astronomijo, Center za fiziko vesolja. Njegov kolega dr. Theodore Fritz, učenec prof. dr. Van Allena, ki je odkril in poimenoval Van Allenove pasove zunanjega dela Zemljine atmosfere, je dobil velik projekt obrambnih zračnih sil ZDA, vreden več kot 4 milijone ameriških dolarjev. Raziskave projekta so usmerjene v razvoj in izdelavo naprave za merjenje visokoenergijskih delcev v Van Allenovih pasovih na oddaljenosti od Zemlje od 6.000 do 12.000 km. Visokoenergijski delci (do 1 MeV) so ujeti v teh pasovih pod vplivom Zemljinega magnetnega polja (okoli 2 gaussa). Ti delci so problematični in nevarni za

potnike v vesolju, na primer na potovanju do drugih planetov. Projekt (Loss Cone Imager, LCI) je namenjen tudi razumevanju fizike pojavov v Van Allenovih obročih in možnosti za kratkotrajno odmaknitev delcev v času, ko vesoljsko plovilo prehaja skozi prostor z visokoenergijskimi delci. Izkušnje in znanje dr. Antona Mavretiča iz prejšnjih podobnih raziskav in projekta za NASO, na primer Voyagerjevi projekti, ko je deloval na MIT v povezavi z Jet Propulsion Laboratory, Pasadena, California, so dobra osnova, na kateri bodo izvajali najnovejše razvojne raziskave. Dr. Mavretič je na MIT razvijal merilnike plazme za Voyagerjeve misije in medplanetarne merilne sisteme (Interplanetary Measuring Platform-IMP) in na Harvard University, Centru za astrofiziko. V 90. letih je deloval na projektih NASE z imenom Wind Mission, kar je tudi nadaljeval kot profesor na Univerzi v Bostonu.

V času dela na projektu LCI je v njegovem laboratoriju od 2005 do 2011 doktoriralo pet kandidatov in magistriralo 12 študentov. Projekt je v zaključni fazi in pričakovati je, da bo satelit z izdelano merilno opremo, ki ustreza najstrožjim vojaškim standardom in zahtevam (temperatura v vesolju, brezračni prostor ...), utirjen v letu 2012. Ustrezna testiranja so že v teku. Glede na ustaljena pravila bo po določenem času in utirjanju satelita možno in dovoljeno objavljanje izsledkov.

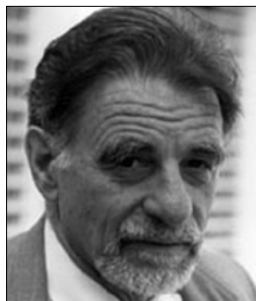
Po upokojitvi je bil podpredsednik podjetja RF Power Products v New Jerseyju in je deloval tudi kot glavni inženir. V tem času je bil mentor mnogim raziskovalcem, hkrati pa deloval kot svetovalec pri različnih podjetjih, najdlje pri podjetju Veeco v New Yorku. V tem času je na povabilo opravljal tudi dela sodnega izvedenca na področju patentnih sporov in pri arbitražah.

Zelo uspešno je deloval tudi kot predavatelj tako na akademskem, kongresnem področju in tudi v različnih združenjih. Že 12 let je član Slovenskega svetovnega kongresa (SSK). Izkazal se je tudi na področju promocije znanosti v Sloveniji, imel je na primer vrsto predavanj na šolah v okolici Metlike in Novega mesta in je bil 2010 imenovan za častnega občana Metlike.

Njegovo raziskovalno in razvojno delovanje je odlikovano z mnogimi zelo vidnimi objavami v znanih revijah, strokovnimi dosežki in več patenti. V času delovanja pri podjetju Advanced Energy Industries je prijavil patente, ki se uporabljajo v tehnologiji izdelave polprevodnikov. Izstopajo štirje patenti, ki zadevajo elektronsko usklajevanje povezav brez gibljivih delov za frekvenčno področje 10 do 60 MHz in moči do 5 kW, procesno optimizacijo RF-oddajnih sistemov, izboljšave in algoritme za elektronsko usklajevanje povezav in elektronsko tehtalno napravo za Corporacijo Avitar.

Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 1. junija 2007.

Karl Alexander Müller

Rojen 20. aprila 1927 v Baslu v Švici. 1987 je z Georgom Bednorzom prejel Nobelovo nagrado za fiziko za delo na superprevodnosti v keramičnih materialih.

Doktoriral je iz fizike na Tehniški visoki šoli v Zürichu 1958. Zatem je bil pet let vodja skupine za magnetno resonanco v institutu Batelle v Genevi in ob tem predavatelj na Univerzi Zürich, pozneje pa vodja oddelka za fiziko v raziskovalnem laboratoriju IBM Zürich v Rüschlikonu, kjer je ostal do upokojitve. 1962 je bil izvoljen za docenta, 1972 pa za rednega profesorja na Univerzi v Zürichu. Objavil je več kot 250 znanstvenih del s področja paramagnetne resonance in strukturnih faznih prehodov. Njegova dela so utrla nova pota za določanje statičnih in dinamičnih kritičnih eksponentov in bistveno pripomogla k uveljavitvi elektronske paramagnetne resonance kot metode za določanje dinamike in strukture trdnih snovi. Med drugim je raziskoval lastnosti kvantnih paramagnetikov, npr. stroncijevega titanata in sorodnih feroelektričnih perovskitov.

1980 je začel z raziskavami snovi, ki bi utegnile postati superprevodne pri višjih temperaturah. V tem času je bila najvišja znana kritična temperatura $T_c = 23 \text{ K}$ v Nb_3Ge . S sodelavcem G. Bednorzom mu je 1986 uspelo doseči superprevodnost v lantanovem barijevem bakrovem oksidu (LBCO) pri temperaturi 35 K. To senzacionalno odkritje je takoj povzročilo intenzivne raziskave visokotemperaturnih superprevodnikov po vsem svetu, predvsem na sorodnih oksidih, pri katerih sta lantan in barij zamenjana s sorodnimi elementi. Njuno odkritje sta kmalu potrdila S. Tanaka z Univerze v Tokiu in P. Chu iz Houstona. V nekaj mesecih je Chu dosegel temperaturo 93 K, približno leto pozneje pa so na Japonskem uspeli izdelati snov s $T_c = 107 \text{ K}$. Ob tem so se pojavila pričakovanja, da bi na osnovi odkritja profesorja Müllerja lahko sintetizirali superprevodnike, ki bi delovali pri sobni temperaturi. Medtem ko je bil pojav superprevodnosti do 1986 omejen na izredno nizke temperature in je zahteval hlajenje s tekočim helijem, delujejo novo odkriti materiali pri dovolj visokih temperaturah, da jih moremo hladiti s tekočim dušikom, kar je izjemnega pomena za razvoj elektrotehnike in elektronike. Müller in Bednorz sta za odkritje visokotemperaturne superpevodnosti prejela Nobelovo nagrado za fiziko že jeseni 1987, kar je najkrajši rok med odkritjem in nagrado v zgodovini Nobelove fundacije.

Prejel je še celo vrsto drugih nagrad in priznanj. Med drugim je zunanji član ameriške National Academy of Sciences in častni doktor enajstih uglednih univerz. Sodeluje z eksperimentalnimi skupinami v Ljubljani že od 1965. Njegov laboratorij v Zürichu je bil vedno odprt za mlade raziskovalce iz Slovenije, ki jim je s svojim izjemnim znanjem večkrat pomagal pri izved-

bi eksperimentov. Udeležil se je več kot desetih konferenc in mednarodnih letnih šol v nekdanji Jugoslaviji, ki jih je organiziral akad. Robert Blinc s sodelavci, med drugim tudi simpozija za fiziko trdnih snovi v Portorožu in znanstvenega srečanja na Bledu. Večkrat je predaval na Institutu Jožef Stefan (IJS) in na SAZU v Ljubljani. S skupino za kompleksne snovi na IJS, ki jo vodi prof. Dragan Mihailović, še vedno sodeluje pri raziskavah mehanizma visokotemperaturne superprevodnosti.

Skupščina SAZU ga je 23. aprila 1987 izvolila za dopisnega člana.

Bogdan Povh

Rojen 20. avgusta 1932 v Beogradu, fizik, zaslužni profesor fizike na Max-Planck-Institute für Kernphysik in Univerzi v Heidelbergu, Nemčija.

Oče dr. Vjekoslav Povh in mati Olga, oba izseljenca iz Trsta. V decembru 1936 se je družina preselila v Ljubljano. Po maturi na Klasični gimnaziji v Ljubljani je 1950 začel študirati fiziko na Univerzi v Ljubljani. Po diplomi 1955 je služil leto dni obvezni vojaški rok v jugoslovanski vojski. Po vrnitvi iz vojske je bil asistent na Institutu Jožef Stefan.

1957 se je poročil z Ano Križanič, dipl. inž. kemije.

Od oktobra 1957 do konca 1959 je bil asistent na Univerzi California Institute of Technology (Caltech), prvo leto kot štipendist Instituta Jožef Stefan, nato ga je zaposlil Caltech. Delal je v skupini Williama Fowlerja, poznejšega Nobelovega nagrajenca. Nagrado je dobil za razlago produkcije elementov v zvezdah.

Prvih šest mesecev 1960 je delal na Univerzi v Freiburgu v Nemčiji na meritvi Delbrückovega sipanja. Po vrnitvi v Ljubljano je po treh mesecih začel delati na Institutu J. Stefan kot asistent. V decembru 1961 je promoviral na Univerzi v Ljubljani s temo Jedrske reakcije v Soncu. Oktobra 1962 je z ženo emigriral v Nemčijo in začel delati na Univerzi v Freiburgu. 1964 se je habilitiral z delom o uporabi nove metode merjenja vrtilne količine jedrskih stanj.

Junija 1965 je dobil profesuro na fakulteti za fiziko Univerze v Heidelbergu, prvo kot izredni in od decembra 1966 kot redni profesor. 1968 je ustanovil eksperimentalno skupino pri mednarodnem laboratoriju CERN v Ženevi.

Naslednjih 25 let je s skupino delal na spektroskopiji hiperjeder, antiprotovski fiziki in sipanju mionov na nukleonu. Ves ta čas je redno predaval v Heidelbergu. Del eksperimentalnega programa je bil narejen v laboratorijih na Japonskem, High Energy Laboratories KEK, in v ZDA, Fermi Laboratory.

V zimskem semestru 1969 in letnem 1970 je bil na sobotnem letu v CERN-u, zimski semester 1972 v Lawrence Berkeley Laboratory, ZDA. 1973/74 je bil dekan fakultete za fiziko in astronomijo Univerze v Heidelbergu.

1975 je postal direktor na Max-Planck-Institut für Kernphysik, na Univerzi je ostal kot Persönlicher Ordinarius in je nadalje redno predaval. Istega leta je 10. marca postal dopisni član SAZU.

Nadaljnja sobotna leta: CERN (1983/84), Los Alamos Nat. Laboratory, USA (1987). Bil je gostujoči profesor na University of California at Berkeley, USA (1997).

Od 1978 je bil urednik in od 1989 do 1997 glavni urednik revije Zeitschrift für Physik A, in do konca leta 1999 glavni urednik revije The European Physical Journal A.

Od 1972 do upokojitve je bil član mnogih znanstvenih komitejev (pri DESY, CERN, GSI, Berkeley Lawrence Laboratory, Los Alamos National Laboratory) in svetovalec pri nemškem ministrstvu za znanost.

Od septembra 2000 je zaslužni profesor na Max-Planck-Institut für Kernphysik in Univerze v Heidelbergu.

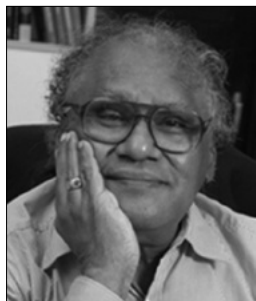
2005 je bil nagrajen s Stern-Gerlach-Medal za pionirsko delo v spektroskopiji hiperjeder.

Ima okoli 450 publikacij, v zadnjih dvajsetih letih 380 s 14.345 citati. Več kot 80 % publikacij je v okviru večjih sodelovanj.

Publikacije, ki jih je izdal s svojimi študenti: [1] Deorientation Measurement in ^{20}Ne , *Annals of Physics*, 1971 Vol. 63, 577; [2] Observation of Gamma-Rays from the Excited States of Hypernuclei, *Physics Letters*, 1971, 36B, 412; [3] Excited States of Light Hypernuclei, *Nuclear Physics B* 60, 1973, 1–25; [4] The Proton Microprobe: A Powerful Tool for Nondestructive Trace Element Analysis, *Science*, 1978, Vol. 199, 765–768; [5] Gottfried Sum from the Ratio $F_{n2} = F_p/2$, *Physical Review Letters*, 1991, Vol. 66, 2712; [6] Diffractive Elastic Scattering and Hadronic Radii: Geometric and Pomeron Approaches, *Physical Review D*, 1992, Vol. 46, 990.

Napisal je tri učbenike, vsi so izšli pri založbi Springer, Nemčija: [1] *Particles and Nuclei*, first edition 1993, v angleščini, nemščini, italijanščini in japonščini (soavtorji Rith, Scholz, Zetsche); [2] *Scattering and Structure*, 1999, v angleščini in nemščini (soavtor Rosina); [3] *Anschauliche Physik*, 2011, v nemščini.

Chintamani Nages Ramachandra Rao

Rojen 30. junija 1934 v Bangaloreju, Indija, je nacionalni raziskovalni profesor, častni predsednik in profesor Linusa Paulinga na centru za višje znanstvene raziskave Jawaharlal Nehru. Je tudi častni profesor na Indijskem inštitutu znanosti. Področji njegovega raziskovalnega dela sta trdna snov in kemija materialov. Objavil je več kot 1400 raziskovalnih člankov in 41 knjig. Univerza Banaras mu je podelila naziv M. Sc., univerza Purdue naziv Ph. D., Univerza Mysore pa naziv D. Sc. Častne doktorate so mu podelili na 49 univerzah, med njimi Purdue, Bordeaux, Banaras, Delhi, Mysore, IIT Bombay, IIT Kharagpur, Northwestern, Notre Dame, Novosibirsk, Oxford, Stellenbosch, Uppsala, Wales, Wrocław, Caen, Kartum, Kalkuta, Sri Venkateswara University. Desikottamo je prejel od Visva-Bharati.

Je član vseh večjih akademij znanosti po svetu; med njimi so Kraljevo društvo (London), Nacionalna akademija znanosti (ZDA), Ruska akademija znanosti, Francoska akademija znanosti, Japonska akademija znanosti ter akademije Poljske, Češke, Srbije, Brazilije, Španije, Koreje, Afriška akademija in Academia Europaea. Dopisni član SAZU je od 24. aprila 1981. Je član uredniških odborov več vodilnih znanstvenih revij, častni gostujoči profesor kalifornijske univerze in Univerze v Cambridgeu (Z. K.).

Med medaljami, častnimi naslovi in nagradami je treba omeniti medaljo Marlowa, ki jo podeljuje Faradayevo društvo (1967), Bhatnagarjevo nagrado (1968), članstvo Nehru (1973), Padma Shri (1974), inozemsko častno članstvo, podeljeno ob stoletnici Ameriškega kemijskega društva (1976), medaljo Kraljevega kemijskega društva (London, 1981), Padma Vibhushan (1985), Blackettovo predavateljstvo Kraljevega društva (1991), zlato medaljo Heyrovskega Češke akademije (1989), Einsteinovo zlato medaljo UNESCO (1996), Linnettovo profesuro Univerze v Cambridgeu (1998), medaljo ob stoletnici Kraljevega kemijskega društva (London, 2000), Hughesovo medaljo Kraljevega društva (London) za izvirna odkritja v fizikalnih znanostih (2000), Karnataka Ratna, priznanje vlade države Karnataka (2001), red zaslug za znanost (veliki križ) predsednika Brazilije (2002), Gaussovo profesuro Nemčije (2003) in nagrado Somiya Mednarodne unije za raziskave materialov (2004). Je prvi prejemnik državne nagrade Indije za znanost (2005); prejel je nagrado Dan David za znanost v bodoči dimenziji za svoje raziskovalno delo na področju znanosti o materialih. Ameriški inštitut ga je imenoval za pionirja kemije; predsednik Republike Francije pa za viteza častne legije (2005), 2006 ga je Inštitut za fiziko v Londonu izbral za častnega člana, 2007 pa je prejel častno članstvo v St. Catherine's Collegeu v Oxfordu. Prejel je nagrado Nikkei Asia za znanost, tehnologijo in inovativnost (2008). Kraljevo društvo mu je 2009 podelilo medaljo. Tudi Nemško kemijsko društvo

mu je 2010 podelilo medaljo Augusta-Wilhelma-von-Hoffmanna za posebne prispevke v kemiji.

Je predsednik Znanstvenega sveta predsednika vlade in zadnji bivši predsednik Akademije znanosti sveta v razvoju (TWAS) ter član Indijske komisije za atomsko energijo. Je predsednik ustanovitelj Indijskega društva za kemijske raziskave in Indijskega društva za raziskavo materialov. Bil je predsednik Indijske nacionalne akademije znanosti (1985–1986), Indijske akademije znanosti (1989–1991), Mednarodne unije čiste in uporabne kemije (1985–1997) in Indijskega kongresnega združenja za znanost (1987–1988). Bil je direktor Indijskega inštituta za znanost (1984–1994), predsednik znanstvenega sveta predsednika vlade Radživa Gandija (1985–1989) in predsednik znanstvenega sveta vlade Unije (1997–1998) ter raziskovalni profesor stolice Alberta Einsteina (1995–1999).

James Floyd Scott

Rojen 4. maja 1942 v Beverlyju, New Jersey, ZDA, doktor fizike, profesor fizike v Cavendish Laboratory, Univerza v Cambridgeu, Združeno kraljestvo.

Rodil se je v ZDA in pozneje živel v Avstraliji, od 1999 pa živi v Cambridgeu v Angliji. Po končani srednji šoli v New Jerseyju se je vpisal na Harvard in diplomiral 1963. Iz fizike je doktoriral na Ohio State University pri 23-ih letih na področju visokoločljivostne molekularne spektroskopije. Potem je bil šest let zaposlen v Bell Telephone Laboratories v raziskovalnem oddelku za kvantno elektroniko (Murray Hill in Holmdel, New Jersey), pri 29-ih letih pa je bil imenovan za rednega profesorja za fiziko na Univerzi v Coloradu (Boulder). Pri 31-ih letih je bil izvoljen za rednega člana Ameriškega fizikalnega društva.

V Coloradu je vzpostavil obsežen raziskovalni program na področju feroelektrikov, predvsem na osnovi laserske spektroskopije. V vodstvu univerze je bil odgovoren tudi za raziskovalno delo. V tem obdobju je bil v okviru sobotnega leta tudi v Edinburgu in Oxfordu (1976–1977) ter Parizu (1989–1990).

1986 je ustanovil podjetje Symetrix Corporation, ki je začelo proizvajati bralno-pisalne pomnilnike na osnovi tankih feroelektričnih plasti (FRAM) in druge »integrirane feroelektrike« (tanke feroelektrične plasti na integriranih vezjih na Si ali na GaAs), za katere sta podjetje in njegov licenčni partner Matsushita 1994 dobila nagrado Japonske zveze elektronske industrije Product of the Year Award.

1991 je odšel v Avstralijo v Melbourne na Univerzo RMIT (Royal Melbourne Institute of Technology), kjer je bil dekan Šole za uporabne znanosti, 1995 pa je na University of New South Wales v Sidneyju postal dekan Fakultete za znanost. 1997 je delal v Jokohami na Japonskem (s pomočjo prestižne nagrade podjetja Sony) in v Nemčiji kot dobitnik Humboldtove nagrade.

1999 je bil na Univerzi v Cambridgeu imenovan za profesorja in 2009 za direktorja raziskav v Cavendish Laboratory, Oddelek za fiziko. Leta 2001 je prejel nagrado Monkasho za delo na Japonskem, v letu 2008 pa je bil izbran za člana Londonske kraljeve družbe in prejel v ZDA zlato medaljo Ameriškega združenja za raziskave materialov (MRS).

Njegovo raziskovalno delo v Cambridgeu je usmerjeno predvsem v multiferoične magnetoelektrike in nanodomene. Je avtor več kot 400 člankov s skupaj več kot 23.000 citati, njegov Hirschov indeks (H-indeks) pa je 66. Je avtor petih knjig, od katerih je bila najbolj znana (Ferroelectric Memories, Springer, Heidelberg, 2000) prevedena v kitajščino (Rsinghua Press, Peking, 2004) in japonsščino (Springer-Japan, Tokio, 2003) in je bila citirana več kot 3.000-krat.

Dopisni član SAZU je postal 5. maja 2011.

Njegova najpomembnejša dela so s področij feroelektrikov in faznih prehodov. Njegova najodmevnejša dela z več kot 500 citati so: [1] *Ferroelectric Memories*, Springer, Heidelberg, 2000; Times cited: 3008; [2] *Ferroelectric Memories* (soavtor C. A. De Araujo), *Science* 246, 1989, 1400–1405; Times cited: 2895; [3] *Fatigue-free Ferroelectric Capacitors with Platinum Electrodes* (soavtorji C. A. De Araujo, J. D. Cuchiaro, L. D. McMillan, M. C. Scott), *Nature* 374, 1995, 627–629; Times cited: 1731; [4] *Multiferroic and magnetoelectric materials* (soavtorja W. Eerenstein, N. D. Mathur), *Nature* 442, 2006, 759–765; Times cited: 1303; [5] *The physics of ferroelectric memories* (soavtorja O. Auciello, R. Ramesh), *Physics Today* 51, 1998, 22–27; Times cited: 754; [6] *Physics of thin-film ferroelectric oxides* (soavtorja M. Dawber, K. M. Rabe), *Reviews of Modern Physics* 77, 2005, 1083–1130; Times cited: 601; [7] *Soft-Mode Spectroscopy – Experimental Studies of Structural Phase Transitions*, *Reviews of Modern Physics* 46, 1974, 83–128; Times cited: 508; [8] *Ferroelectric Memories*, *Ferroelectrics Review* 1, 1999, 1–129; Times cited: 421; [9] *Soft Phonon Modes and the 110K Phase transition in SrTiO₃* (soavtorja P. A. Fleury, J. M. Worlock), *Physical Review Letters* 21, 1968, 16–19; Times cited: 408; [10] *Applications of Modern Ferroelectrics*, *Science* 315, 2007, 954–959; Times cited: 388; [11] *Quantitative Measurement of Space-charge Effects in Lead-Zirconate Titanate Memories* (soavtorji C. A. Araujo, B. M. Melnick et al.), *Journal of Applied Physics* 70, 1991, 382–388; Times cited: 361; [12] *Fatigue and Switching in Ferroelectric Memories – Theory and Experiment* (soavtorji H. M. Duiker, P. D. Beale et al.), *Journal of Applied Physics* 68, 1990, 5783–5791; Times cited: 342; [13] *Longitudinal and Transverse Lattice Vibrations in Quartz* (soavtor S. P. S. Porto), *Physical Review* 161, 1967, 903–910; Times cited: 271; [14] *Switching Kinetics of Lead Zirconate Titanate Submicron Thin-Film Memories* (soavtorji L. Kammerdiner, M. Parris et al.), *Journal of Applied Physics* 64, 1988, 787–792; Times cited: 255.

John Villadsen

Rojen 26. junija 1936 v Københavnu, Danska, kemijski inženir. Dr. Sci., Dr. Techn., profesor za kemijsko in biokemijsko inženirstvo, Danska tehniška univerza (DTU), Lungby. 1959 je zaključil magistrski študij kemijskega inženirstva na DTU, potem pa dve leti kot poročnik služil v kraljevih inženirskih enotah. Doktorski študij iz kemijskega inženirstva je zaključil 1963 na DTU, nato pa se 1965/66 izpopolnjeval na Oddelku za kemijsko inženirstvo Univerze v Visconsinu (Madisson). Tam je skupaj z Warrenom Stewartom razvil metodo ortogonalne kolokacije za reševanje problemov z robnimi pogoji. Po vrnitvi domov (1966) je postal izredni profesor, 1967/68 pa je odšel na študijski dopust in delal za dansko firmo NIRO Atomizer v Braziliji.

Delo na DTU je nadaljeval do 1976, ko je bil imenovan za profesorja na Oddelku za kemijsko inženirstvo Univerze v Houstonu. Nastavitev v Houstonu se je končala 1984, ko je bil izvoljen med 10 danskih »super profesorjev« s posebno nalogo, da vzpostavi močno raziskovalno in študijsko usmeritev v biotehnologiji. 15 let (1986–2001) je bil direktor Danskega nacionalnega raziskovalnega centra za načrtovanje bioprocsov pri DTU. 2001 je predal direktorstvo enemu svojih najboljših doktorskih študentov, Jensu Nielsnu, ki je danes profesor na švedski univerzi v Chalmersu, kjer vodi skupino za sistemsko biologijo. Villadsen je bil 2004 imenovan za prvega profesorja na novi katedri, ki jo je na DTU ustanovila firma Novo-Nordisk. S tega položaja se je formalno umaknil v pokoj 2006, vendar je na DTU še vedno aktiven; sedaj kot starejši (senior) profesor na Oddelku za kemijsko in biokemijsko inženirstvo. 2007 in 2008 ga je DTU imenoval za direktorja študija kemijskega inženirstva na Univerzi v Trinidadu in Tobagu, s katero DTU pogodbeno sodeluje. Od 1991 do 2001 je bil dekan Fakultete za kemijo, kemijsko inženirstvo in biotehnologije pri DTU. Je tudi član delovne skupine za računalniško simulacijo in skupine za reakcijsko inženirstvo pri EFCE ter član delovne skupine za bioreaktorje pri EFB.

Za raziskovalne dosežke so mu podelile časni doktorat finska Åbo Academy, švedska Univerza v Chalmersu in mehiška Avtonomna metropolitanska univerza. Prejel je tudi več nagrad, kot so: Kann Rasmussensova nagrada, najprestižnejša nagrada Danske za inženirske dosežke in zlata medalja Julius Thomsen. Od 1979 je član Danske inženirske akademije in od 7. junija 2003 dopisni član SAZU.

Njegova znanstvena dela izhajajo z dveh raziskovalnih področij. Do 1984 je raziskoval na področju klasičnega kemijskega inženirstva s poudarkom na simulaciji kemijskih procesov. Najpomembnejši prispevek iz tega obdobja je članek [1], ki je kasneje kulminiral v doktorski disertaciji (Dr. Tech) [2], v zelo uporabnem in cenjenem učbeniku [3] in vrsti prispevkov, ki so

utrdili uporabnost ortogonalne kolokacije kot ene najboljših metod za reševanje kompleksnih problemov z robnimi pogoji v inženirski praksi. Reakcijsko inženirstvo je bilo predmet študija mnogih njegovih doktorandov. Študij kemijskih reakcij z difuzijo v talini in disperznih katalizatorjih (npr. hidrogenacija ketonov) je privedel do patenta [4], ki je bil prodan firmi DSM (Nizozemska); iz te prodaje je bilo financiranih mnogo njegovih doktorskih študentov. Od 1985 je bilo njegovo delo usmerjeno v kvantitativno analizo biokemijskih sistemov s poudarkom na bioreakcijah. Zgoščeni rezultati teh raziskav so izšli 1985 v obliki učbenika *Bioreaction Engineering Principles*. Učbenik je pozneje (1993) izšel kot prva izdaja z Jensom Nielsnom kot soavtorjem, 2011 pa že kot tretja s še tretjim soavtorjem, njegovim nekdanjim študentom [5]. Učbenik je postal standardni pripomoček kemijskim inženirjem, ki želijo delati na področju biotehnologije, in biologom, ki želijo študirati biokemijo in biologijo bolj s kvantitativnega izhodišča.

Publicistična bera presega 250 originalnih del. Delo pod [1] je dobilo prestižni naziv *citation classics* že 1981.

Je poročen s Kirsten Høegh-Guldberg in ima dva otroka ter pet vnukov.

Najpomembnejša dela: [1] *Solution of boundary-value problems by orthogonal collocation* (soavtor W. E. Stewart), *Chem. Engng Sci* 22, 1967, 1483–1501; [2] *Selected approximation methods for chemical engineering problems*. Dr. Tech. thesis, The Technical University of Denmark, Copenhagen, 1970; [3] *Solution of Differential Equation Models by Polynomial Approximation* (soavtor M. L. Michelsen), Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ, 1978; [4] *Catalyst for dehydrogenating organic compounds, in particular amines, thiols, and alcohols, and a process for its preparation* (soavtorja H. Livbjerg, C. E. Møller), US patent 4, 224, 190, 1980; [5] *Bioreaction Engineering Principles* (soavtorja J. Nielsen, G. Lidén), 3rd edition, Springer Verlag, NY, 2011.

John Stewart Waugh

Rojen 25. aprila 1929 v Willimanticu, Connecticut, ZDA, kemik, doktor znanosti, profesor kemije na Massachusetts Institute of Technology (MIT) in Institute Professor (upokojen od 1997), Cambridge, MA, ZDA. Po diplomu (AB Dartmouth College, 1949) je bil kot asistent na California Institute of Technology, kjer je doktoriral (Ph. D.) pod mentorstvom prof. Dona M. Yosta s študijo o uporabi jedrske magnetne resonance pri strukturnih analizah v trdnih snoveh. Po doktoratu je še eno leto ostal na Caltech in razvijal instrumentacijo za določanje starosti s pomočjo radioaktivnega ogljika in poučeval jedrsko kemijo. 1953 se je pridružil Fakulteti za kemijo MIT, kjer je bil zaposlen do upokojitve. Začel je kot inštruktor (1953–1955), potem pa deloval kot docent (1955–1958), kot izredni profesor (1959–1962), kot profesor (1962–1973), kot A. Noyes Profesor (1973–1988) in kot Institute Professor (1988–1997).

Dopisni član SAZU je postal 18. maja 1989.

Njegovo raziskovalno delo je bilo v glavnem usmerjeno v jedrsko magnetno resonanco (NMR), pri čemer so ga predvsem zanimale teoretske razširitve metode in uporaba NMR, ki se je do tedaj uporabljala v glavnem le za tekočine, pri študiju trdnih snovi. Je med začetniki razvoja visokoločljivostnih metod jedrske magnetne resonance v trdnih snoveh, ob tem pa je utemeljil in uvedel t. i. teorijo povprečne Hamiltonove funkcije.

Med njegove najpomembnejše publikacije lahko štejemo: [1] Theory of Sideband Production in Spectroscopic Experiments (soavtor J. D. Macomber), Phys. Rev. 140, 1965, 1494–1497; [2] Approach to High-Resolution NMR in Solids (soavtorja L. M. Huber, U. Haeberlen), Phys. Rev. Letters 20, 1968, 180–182; [3] Coherent Averaging Effects in Magnetic Resonance (soavtor U. Haeberlen), Phys. Rev. 175, 1968, 453–467; [4] Violation of the Spin Temperature Hypothesis (soavtorja W.-K. Rhim, A. Pines), Phys. Rev. Letters 25, 1970, 218–220; [5] Magic-Angle NMR Experiments in Solids (soavtor M. Mehring), Phys. Rev. B 5, 1972, 3459–3471; [6] Proton-Enhanced Nuclear Induction Spectroscopy. A Method for High Resolution NMR of Dilute Spins in Solids (soavtorja A. Pines, M. G. Gibby), J. Chem. Phys. 56, 1972, 1776–1777; [7] Proton-Enhanced NMR of Dilute Spins in Solids (soavtorja A. Pines, M. G. Gibby), J. Chem. Phys. 59, 1973, 569–590; [8] Separated Local Field Spectra in NMR: Determination of Structure of Solids (soavtorji R. K. Hester, J. L. Ackerman, B. L. Neff), Phys. Rev. Lett. 36, 1976, 1081–1083; [9] Новые Методы ЯМР в Твердых Телах, Издательство МИП, Москва, 1978; [10] Theory of Broadband Spin Decoupling, J. Magn. Res. 50, 1982, 30 (Reprinted in Magnetic Resonance in Perspective: Highlights of a Quarter Century, Wallace S. Brey, Ed., Academic Press, New York, 1996, 347–366; [11] Equilibrium and ergodicity in small spin systems, Mol. Phys. 95, 1998, 731.

Glavne nagrade in priznanja: American academy of Arts and Sciences (1962–1992), Humboldt-Stiftung Senior Fellowship Award, Heidelberg (1972), US National Academy of Sciences (1974), Langmuir Award in Chemical Physics (1976), Wolf Prize (1983–1984), Pauling Medal (1984), Distinguished Alumnus Award, Caltech (1987), Killian Faculty Achievement Award, MIT (1988), Sc. D. (hon.) Dartmouth College (1989), ISMAR Prize (1989), Richards Medal (1992), Russell Varian Prize (2006).

IV. RAZRED

Naravoslovne vede

Redni člani

Matija Drovenik
Ivan Gams
Matija Gogala
Andrej Kranjc
Ivan Kreft
Jože Maček
Mario Pleničar
Dragica Turnšek
Robert Zorec
Mitja Zupančič

Matija Drovenik

Rojen 14. februarja 1927 v Ljubljani, dr. tehničnih znanosti, redni profesor za mineralogijo, nahajališča mineralnih surovin, premogov, nafte in zemeljskega plina, mikroskopijo rud in premogov ter geološko kartiranje II Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani v pokoju ter njen zaslužni profesor.

Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Ljubljani. Aktivno je sodeloval v NOB. Kot mladinski organizator je bil julija 1944 aretiran ter do konca vojne v nemški internaciji (Dachau, Rabstain). 1945 se je vpisal na Rudarski oddelek Tehnične fakultete Univerze v Ljubljani. Med študijem je bil med 1948 in 1952 provizorni asistent za mineralogijo in petrografijo. 1951 je prejel študentsko Prešernovo nagrado. Diplomiral je 1952.

Po končanem študiju je služboval kot rudarski geolog in glavni geolog v Rudarsko-topilniškem bazenu Bor (1953–1965). 1956 se je izpopolnjeval na Geološkem zavodu Francije v Parizu. Nato je bil 1960 na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani izvoljen za docenta za predmete mineralogija, petrografija, geokemija in laboratorijsko preiskovanje mineralov. Ker ni dobil družinskega stanovanja, se ni mogel takoj zaposliti v Ljubljani. 1961 je z razpravo Geološko-petrološka študija širše okolice rudnika bakra Bor doktoriral na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani. Na novo ustanovljeni Rudarsko-metalurški fakulteti Univerze v Beogradu je kot izredni profesor predaval mineralogijo in petrografijo. Uredil je tudi katedro za mineralogijo in petrografijo (1961–1963). Na prošnjo alžirske vlade je bil od 1963 do 1965 svetnik v Direkciji za rudarstvo in geologijo v Alžiru. 1965 se je zaposlil kot docent na Oddelku za montanistiko Fakultete za naravoslovje in tehnologijo ljubljanske univerze. 1970 je postal izredni in 1977 redni profesor. Izredni član SAZU je od 23. marca 1978, redni od 23. aprila 1987. Glavni tajnik SAZU je bil od 14. maja 1992 do 6. maja 1999.

Od 1951, ko je prejel študentsko Prešernovo nagrado za razpravo O izvoru rudnih mineralov v borskem rudniku, se posveča predvsem nastanku nahajališč kovinskih mineralnih surovin in ugotavljanju njihovih značilnosti. Pri njegovem delu se prepletajo osnovne geološke raziskave z mineraloškiimi, petrološkimi, geokemičnimi, izotopskimi in metalogenetskimi. Od 1953 do 1963 je preučeval geološko zgradbo, magmatizem, tektoniko in orudenje srednjega dela timoškega magmatskega kompleksa vzhodne Srbije. Ugotovil je, da je tamkajšnje orudenje povezano z laramijsko orogenezo, ki je bila aktivna na prehodu krede v terciar. Našel je prelome, ob katerih so prinesle rudonosne raztopine v borsko, malokriveljsko in kriveljsko nahajališče najmanj 15 milijonov ton bakra ter pomembne količine zlata in srebra. Z metalogenezo tega območja se ukvarja še danes. Zadnjo

razpravo *Origin of Bor and other copper deposits in its surroundings (east Serbia)* je objavil 2005.

V Alžiriji je bil član mednarodne skupine strokovnjakov, ki se je ukvarjala s preučevanjem možnosti obnovitve rudarske dejavnosti zlasti v tistih dele države, kjer je pustošila dolgoletna osvobodilna vojna.

Od 1965, ko se je zaposlil na ljubljanski univerzi, preučuje predvsem rudna nahajališča na območju Slovenije. Ukvarjal se je zlasti z živosrebrovim nahajališčem Idrja, bakrovim nahajališčem Škofje ter cinkovo-svinčevim nahajališčem Topla. Nadrobno je razložil evolucijo tistih nahajališč, ki so nastala singenetsko ali diagenetsko, bila zajeta z epigenezo, pozneje med retrogradno epigenezo dvignjena na površje ter tako postala dostopna eksploataciji. S sodelavcema je 1980 objavil razpravo *Nastanek rudišč v SR Sloveniji*.

Sodeloval je pri treh projektih IGCP in bil podpredsednik enega izmed njih. O rezultatih svojih raziskav je predaval na številnih srečanjih, na povabilo tudi na univerzah (Beograd, München, Tucson, Dunaj, Zahodni Berlin, Marburg) in na rudarskih visokih šolah (Pariz, Golden, Clausthal, Leoben). Med obiskom rudnih nahajališč v ZSSR, Bolgariji, Romuniji, Čilu, Turčiji, Avstriji, Italiji, Irski, ZRN, Ukrajini in ZDA, kjer je bil gost National Academy of Sciences, se je spoznal z njihovimi značilnostmi. V domačih in tujih revijah in zbornikih je objavil 52 prispevkov, pripravil pa je tudi 5 univerzitetnih učbenikov. Za znanstvene in gospodarske organizacije je opravil številne študije in ekspertize.

Bil je član raznih svetov in odborov na Univerzi v Ljubljani, pri RSS ter pri zveznih združenjih. Bil je tudi član Mednarodnega društva za proučevanje rudnih nahajališč ter svetnik pri Society for geology applied to mineral deposits. Od 1991 je redni član Evropske akademije znanosti in umetnosti (Salzburg).

Prejel je naslednja priznanja: red zaslug za narod III (1951), zahvalnica rudarsko-metalurške fakultete beograjske univerze (1971), nagrada Sklada Borisa Kidriča (skupaj z I. Mlakarjem, 1973), plaketa Rudarsko-topilničarskega bazena Bor (1978), red dela z zlatim vencem (1977), zahvalnice Tehniške fakultete beograjske univerze (1981), plaketa Geološkega zavoda Ljubljana (1986).

Najpomembnejša dela: [1] Kontaktno metamorfni pojavi in orudenjenje na območju Potoj Čuka - Valja Saka, *Geologija*, 3, 1955, 151–180; [2] Novi pogledi na magmatizam i geološku gradnjo timočke eruptivne oblasti (soavtorja I. Antonijević in I. Mičić), *Vesnik Zavoda za geološka i geofizična istraživanja* (Beograd), 20, 1962, 67–92; [3] Razvoj magmatskih in piroklastičnih kamnin v okolici bakrovega rudišča Bor, *Geologija*, 11, 1968, 5–127; [4] Struktura in genetske posebnosti idrijskega rudišča (soavtor I. Mlakar), *Geologija*, 14, 1971, 67–126; [5] Nastanek rudišč v SR Sloveniji (soavtorja M. Pleničar, F. Drovenik), *Geologija*, 23, 1980, 1–157; [6] Nastanek cinkovo-svinčenega rudišča Topla in njegove značilnosti (soavtor M. Pungartnik), *Geologija*, 30, 1987, 245–314; [7] *Origin of Bor and other copper deposits in its surroundings (east Serbia)*, *Razprave IV. razreda SAZU*, XLVI–1, Ljubljana, 2005, 5–81.

Ivan Gams

Rojen 5. julija 1923 v Šmartnem pri Slovenj Gradcu, geograf in krasoslovec, dr. znanosti, zaslužni profesor fizične geografije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani v pokoju.

Osnovno šolo je končal v rojstnem kraju, srednjo (1937–1944) v Slovenj Gradcu, Mariboru in Ljubljani. 1945 in 1946 je bil v več prosvetnih službah. 1946 je vpisal študij geografije, etnografije in narodne zgodovine na Prirodoslovno-matematični fakulteti v Ljubljani in diplomiral 1951. Po uspešnem zagovoru disertacije *Pohorsko Podravje – razvoj kulturne pokrajine* na Prirodoslovno-matematični fakulteti decembra 1956 je bil januarja 1959 promoviran za doktorja znanosti. Po diplomi je postal asistent in nato znanstveni sodelavec na Inštitutu za geografijo SAZU. Ker se je ukvarjal tudi s krasom, je 1962 prestopil v Inštitut za raziskovanje krasa SAZU v Postojni kot višji znanstveni sodelavec. Aprila 1966 je nastopil službo v Inštitutu za geografijo Univerze v Ljubljani, decembra 1966 je bil izvoljen za izrednega in 1972 za rednega profesorja fizične geografije na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete, kjer je bil njegov predstojnik in dolgoletni vodja katedre za fizično geografijo. 1993 se je kot zaslužni profesor upokojil. Bil je predsednik Jamarskega društva Slovenije, predsednik Geografskega društva Slovenije in upravnik Geografskega inštituta Antona Melika pri ZRC SAZU. Bil je urednik in član uredniških odborov slovenskih strokovnih revij (*Acta Carsologica*, *Acta Geographica*, *Geografski zbornik*, *Dela*, *Naše jame*) in knjig ter zbornikov, od katerih je posebej pomembna *Slovenska kraška terminologija* (1973). Bil je član vodstvenih teles inštitutov Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. Kot vodja programske komisije sekretariata 4. mednarodnega speleološkega kongresa je dal pobudo za ustanovitev Mednarodne speleološke zveze in vodil priprave za sklic zbora, na katerem je bila 1965 v Ljubljani ta mednarodna organizacija tudi ustanovljena. Predlagal je ustanovitev študijske skupine *Človekov poseg v kras* pri Mednarodni geografski zvezi in kot vodja jugoslovanske delegacije predlog uspešno zagovarjal na skupščini 1984 v Parizu, postal prvi predsednik te skupine in 1987 organiziral v njenem okviru mednarodni simpozij v Postojni. Je član Evropske akademije znanosti (Salzburg), častni predsednik jugoslovanskih geomorfologov, Zveze geografskih društev Slovenije, Geomorfološkega društva Slovenije in častni član madžarskega ter srbskega geografskega društva.

Izredni član SAZU je od 23. marca 1978, redni član pa od 23. maja 1985.

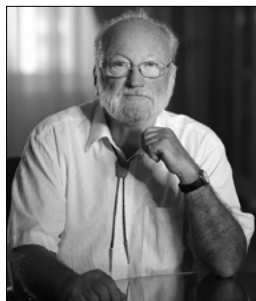
Ivan Gams je strokovno delal predvsem na področju fizične geografije, še posebej krasoslovja in speleologije. Preučeval je visokogorska jezera, poplave, snežišča, Triglavski ledenik, geomorfologijo Pomurja, Bele krajine in Dolenjske. Dal je pobudo za izdelavo geomorfološke karte Jugoslavije

v merilu 1 : 500.000, sodeloval je pri treh kartah v merilu 1 : 100.000 ter pri treh listih geomorfološke karte Evrope v merilu 1 : 2.500.000 v okviru Komisije za geomorfološko kartiranje Mednarodne geografske zveze. Dopolnil je geografsko regionalizacijo Slovenije in preučeval geokološko in klimatsko rajonizacijo Slovenije. Ugotavljal je temperaturne razmere in temperaturni obrat v vrtačah, kraških poljih in v kotlinah. S pomočjo razvrstitve vremenskih postaj je dokazal vseslovenski obstoj termalnega pasu. Preučeval je naravne nesreče in od 1985 vodil priprave za geografsko monografijo Slovenije.

Ob preučevanju kraškega polja Globodol, Krke in Bele krajine se je začel resneje ukvarjati z vprašanjem krasa. Po vzoru francoskega geografa J. Corbela je vprašanje kraške geomorfogeneze skušal rešiti s preučevanjem intenzivnosti korozije. Od 1960 je njegovo strokovno zanimanje veljalo predvsem krasu. Tu je dosegel najvidnejše rezultate pri tipizaciji kraških polj, preučevanju kraške erozije (korozije), oblik kontaktnega krasa in morfologije kapnikov. Največ njegovih izvirnih prispevkov obravnava morfologijo krasa (drobne površinske oblike, kontaktni kras, kraška polja, slepe doline, subkutani kras, vrtače), kraško hidrologijo (predvsem korozijo) ter kraško podzemlje (jamska klima, nastanek, oblika, rast in starost kapnikov). Podrobno je opisal vrsto jam, med njimi največje v Sloveniji (Postojnsko jamo, Škocjanske jame, Triglavsko brezno). Organiziral in vodil je vrsto speleoloških raziskovanj, najodmevnejše je bilo gotovo raziskovanje Triglavskega brezna v 60. letih 20. stoletja v pričakovanju svetovnega globinskega rekorda. Kot predsednik komisije za kraško denudacijo Mednarodne speleološke zveze se je 1974 pod njegovim vodstvom začelo mednarodno preučevanje korozije s pomočjo standardnih apnenčevih tablet. Kasneje je veliko svojega dela posvetil tudi raziskavam sprememb kraškega površja zaradi kmetijske rabe tal in sploh človekovemu vplivu na kras, ekologiji, onesnaževanju in varovanju krasa. Je zelo plodovit pisec, saj njegova bibliografija obsega preko 1100 objavljenih del, od tega okoli 700 znanstvenih in strokovnih objav. Okoli 300 njegovih objav je posvečenih krasu. Med najpomembnejša objavljena dela sodijo: [1] Kras : zgodovinski, naravoslovni in geografski oris. Ljubljana: Slovenska matica, 1974. 358 str., IX f. pril., ilustr.; [2] The polje: the problem of definition. *Z. Geomorphol.*, 1978, bd. 22, hft. 2, str. 170–181; [3] The origin of the term karst in the time of transition of karst (kras) from deforestation to forestation. *V: Proceedings of the international conference on environmental changes in karst areas : Italy, September 15th –27th, 1991 (Quaderni del dipartimento di geografia, 13).* Padova: Università di Padova, 1991, str. 1–8; [4] Environmental change and human impacts on the Mediterranean karsts of France, Italy and the Dinaric region. *Catena, Suppl. (Giess.)*, 1993, no. 25, str. 59–98, ilustr. (v soavtorstvu z J. Nicod, M. Julian, E. Anthony, U. Sauro); [5] Kras v Sloveniji v prostoru in času. Ljubljana: Založba ZRC, 2003. 516 str., ilustr.

Je prejemnik zlatega reda za zasluge RS, reda dela z zlatim vencem, nagrade Sklada Borisa Kidriča, srebrne plakete Mednarodne geomorfološke zveze in številnih priznanj jugoslovanskih in slovenskih strokovnih združenj, častni občan Slovenj Gradca in častni član Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU.

Matija Gogala

Rojen 11. decembra 1937 v Ljubljani, doktor bioloških znanosti, redni profesor za fiziologijo živali na Biološkem oddelku Biotehniške fakultete v Ljubljani, upokojeni muzejski svetnik in 1992–2001 direktor Prirodoslovnega muzeja Slovenije.

Biologijo je študiral na Univerzi v Ljubljani, tam diplomiral 1960 in doktoriral 1964. L. 1961 je postal asistent za fiziologijo živali na Biološkem oddelku Biotehniške fakultete pri prof. dr. Štefanu Michieliju. 1968 je postal docent za predmet Fiziologija živali, decembra 1974 izredni in 1981 redni profesor za isti predmet. V študijskem letu 1964/65 se je kot štipendist ustanove A. v. Humboldta izpopolnjeval na Univerzi v Münchnu pri prof. dr. H. Autrumu. Tudi pozneje je bil pogosto na krajših ali daljših študijskih bivanjih v tujini, predvsem v Bochumu, Hamburgu, Münchnu, Montrealu in Odenseju. 2010 ga je Ustanova A. v. Humboldt spet povabila za tri mesece na študijski obisk v Nemčijo.

Od julija 1976 do oktobra 1979 je bil direktor Inštituta za biologijo. V tem času je bila med drugim zgrajena nova stavba morske biološke postaje. 1987 se je zaposlil v Prirodoslovnem muzeju Slovenije (PMS) kot muzejski svetnik, kjer je delal na področjih bioakustike, računalništva in entomologije. Od septembra 1992 do oktobra 2001 je bil direktor tega muzeja, po upokojitvi pa je predsednik Sveta PMS.

Izredni član SAZU je od 30. maja 1991 in redni član od 8. aprila 1999, glavni tajnik SAZU od 25. aprila 2002 do 6. maja 2008, podpredsednik SAZU od 6. maja 2008 do 5. maja 2011. Takrat je bil izvoljen za člana predsedstva po 22. členu Zakona o SAZU. Od leta 2003 je član Evropske akademije znanosti v Salzburgu.

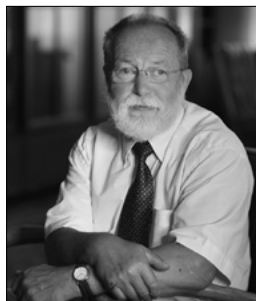
Pri svojem delu se je ukvarjal z barvili in vprašanji sezonskega prebarvanja pri žuželkah, pozneje z etološkimi, histološkimi in elektrofiziološkimi raziskavami fotorecepcije in orientacije. Odkril je, da je oko metuljčnic (*Ascalaphus macaronius*) specializirano za zaznavanje ultravijolične svetlobe, skupaj s prof. Kurtom Hamdorfom (ZR Nemčija) in sodelavci pa so dokazali, da je čutilni pigment v teh očeh zgrajen podobno kot očesni škrlat v očeh vretenčarjev. Pozneje se je ukvarjal predvsem z raziskavami zvočne in vibracijske komunikacije pri žuželkah iz skupin Hemiptera - Heteroptera. Dokazal je, da so napevi teh žuželk vrstno specifični, vendar gre za sporazumevanje preko vibracij podlage in ne za zvočno komunikacijo v ožjem pomenu besede. V zadnjem času raziskuje sistematiko in favnistiko škržadov (Cicadidae) z akustičnimi metodami. S tem pristopom je s sodelavci opisal večje število novih vrst iz Evrope in Azije, ki so morfološko le težko prepoznavne. Poleg tega je objavil dela iz favnistike stenic (Heteroptera), večinoma skupaj s si-

nom Andrejem. Že zgodaj si je prizadeval za uvajanje računalništva v raziskovalno delo na področju biologije. Objavil je 91 znanstvenih del in poglavij v znanstvenih knjigah, okoli 80 poljudnoznanstvenih in strokovnih člankov, tudi dve knjigi o svojih raziskovanjih gorskih škvrčadov, bil je soavtor učbenikov, prevajal je različne strokovne članke in knjige, aktivno se je udeležil več kot 100 kongresov in simpozijev. Od 1993 je član mednarodnega odbora za kartiranje entomofavne Srednje Evrope (SIEEC). Od 2002 do 2007 je bil predsednik odbora GBIF (Global Biodiversity Information Facility) v Sloveniji in vodja slovenske delegacije v mednarodnem odboru. Od 1997 je član odbora in od 2003 do 2007 je bil predsednik Mednarodnega bioakustičnega sveta (IBAC). Dvakrat je vodil organizacijo mednarodnega znanstvenega srečanja o zvočni in vibracijski komunikaciji pri žuželkah (1980 in 1990 v Piranu). 1989 pa je vodil organizacijo 3. mednarodnega srečanja o favni skupine Rhynchota na Balkanu in v sosednjih deželah v Piranu. 2001 je s sodelavci organiziral 2. Evropski kongres hemipterologov in sodeloval pri organizaciji kongresa SIEEC (Mednarodnega društva za entomofavno Srednje Evrope) v Radencih. S sodelavci je 2005 organiziral tudi XX. kongres IBAC v Portorožu. Sodeloval pa je tudi pri organizaciji drugih znanstvenih srečanj.

Od 1992 do 1999 je bil nacionalni koordinator za biologijo pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo (MZT).

Za favnistično delo na skupini Heteroptera je 1959 dobil študentsko Prešernovo nagrado. Za raziskave fotorecepcije pri žuželkah *Ascalaphus macaronius* je 1968 prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča. 1977 je dobil priznanje ob 30. obletnici Biotehniške fakultete in 1979 red dela s srebrnim vencem. 1982 je prejel zlati znak Entomološkega društva Štefana Michielija, 1985 na Biotehniški fakulteti Jesenkovo nagrado, 1995 pa posebno priznanje Slovenskega fiziološkega društva. 2001 je dobil Grošljevo priznanje Prirodoslovnega društva Slovenije.

Andrej Kranjc

Rojen 5. novembra 1943 v Ljubljani, geograf in krasoslovec, dr. geogr. znanosti in zaslužni profesor krasoslovja Univerze v Novi Gorici.

Šolal se je v Ljubljani in se po maturi (I. gimnazija) vpisal na študij geografije (A) in arheologije (B) na Filozofski fakulteti ljubljanske univerze, kjer je 1971 diplomiral. 1972 je bil na specializaciji iz speleologije v Franciji. 1977 je uspešno zagovarjal magisterij, 1987 pa doktorat, oboje na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Vsebina diplomskega, magistrskega in doktorskega dela je bila obravnaava krasa, mentor pa akad. Ivan Gams. Še kot študent je 1966 začel delati na Inštitutu za raziskovanje krasa v Postojni in tam ostal do upokojitve 2010, od asistenta do znanstvenega svetnika (od 1995). Od 1988 do 1995 je bil predstojnik inštituta. 1996 je bil izvoljen za docenta za fizično geografijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je do 2000 predaval Geografijo krasa. 2001 je bil soustanovitelj podiplomskega študija krasoslovja na Fakulteti za humanistične študije v Kopru, ki je bil 2003 preseljen na Politehniko v Novi Gorici. 2008 je bil na Univerzi v Novi Gorici izvoljen za rednega profesorja, 2009 pa za zaslužnega profesorja krasoslovja in je predavatelj več predmetov iz krasoslovja. 2003–2013 je bil direktor doktorskega programa Krasoslovje na Politehniki, zdaj Univerzi v Novi Gorici. Razen strokovnih je opravljal številne funkcije, predvsem vezane na raziskovalno in strokovno dejavnost, od lokalne, občinske ravni do republiške oziroma državne, od predsednika jamarskega društva in referenta za stike s tujino pri Jamarski zvezi Slovenije, od vodje delegacije krajevne skupnosti Postojna v SIS za raziskovalno dejavnost do člana državne komisije za nagrade, predsednika Znanstveno-raziskovalnega sveta za humanistične vede in predstavnika Slovenije pri ustanavljanju ERCH-NET (Network of Research Councils in the Humanities) ter ESFRI (Evropski strateški forum za raziskovalno infrastrukturo) za družboslovje in humanistiko. Sodeloval je pri številnih domačih, bilateralnih (z Grčijo, Italijo, Francijo, Kitajsko, Poljsko...) in mednarodnih projektih (COST, IGCP UNESCO, Culture 2000) v zvezi s krasom ali jih vodil. Tako je bil med drugim koordinator International Geological Correlation Project UNESCO (Late Quaternary Sea-Level Changes) za Slovenijo ali COST action 65: Hydrogeological aspects of groundwater protection in karstic areas.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 6. junija 1995, za rednega 7. junija 2001, za glavnega tajnika SAZU pa 6. maja 2008.

Z raziskovanjem kraških jam se je začel ukvarjati že v dijaških letih pod mentorstvom geologa Dušana Novaka ter akad. Jožeta Boleta in izrednega člana SAZU Boštjana Kiaute. Kot honorarni sodelavec Inštituta za raziskovanje krasa SAZU je pomagal pri meritvah jam. Kot redni sodelavec omenjene ga inštituta se je ukvarjal s fizično speleologijo (1972 je uspešno opravil speci-

alizacijo v Franciji pod mentorstvom dr. Alaina Mangina) in z geomorfologijo krasa, posebej z recentnimi fluvialnimi jamskimi sedimenti, kar je bila tudi vsebina njegove doktorske disertacije. Bolj kot s teoretičnim se je ukvarjal z regionalnim krasoslovjem, kraško hidrologijo, ekološkimi vprašanji, varstvom in ohranjanjem krasa in speleologije ter krasoslovno terminologijo. V poznejših letih se je več posvečal zgodovini krasoslovja, predvsem z zgodovinskim pomenom našega krasa. Je dober poznavalec krasa po svetu – bil je po krasu na vseh šestih celinah – še posebej kitajskega. Njegova bibliografija šteje več kot 1000 objavljenih prispevkov (razen v slovenščini in angleščini še v 12 jezikih), med katerimi pa je veliko strokovnih in poljudnih, objavljenih v slovenščini, kar je pomemben prispevek k slovenskemu poznavanju krasa in slovenskega krasoslovnega izrazoslovja. Aktivno se je udeležil več kot 100 strokovnih srečanj doma in po svetu, pri marsikaterem je bil tudi organizator oziroma član organizacijskih in drugih odborov. Bil je urednik številnih knjig in zbornikov, je član uredniških odborov slovenskih, tujih (iz Egipta, Francije, Kitajske, Nemčije, Poljske in Slovaške) in mednarodnih strokovnih glasil. Med 1993 in 2010 je bil urednik vodilne krasoslovne revije *Acta carsologica*.

Nekaj njegovih pomembnejših objav: [1] Recent fluvial cave sediments, their origin and role in speleogenesis = Recentni fluvialni jamski sedimenti, njihovo nastajanje in vloga v speleogenezi (Dela, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za raziskovanje krasa, 27, 1). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1989, 167 str., ilustr.; [2] Dolenjski kraški svet (Poljudnoznanstvena knjižna zbirka). Novo mesto: Dolenjska založba, 1990, 240 str., ilustr.; [3] Speleothem fall (an example of a sudden stalactite collapse in Škocjanske jame) = O odpadanju sige (primer odpadlega stalaktita v Škocjanskih jamah). *Acta carsol.*, 1999, letn. 28, št. 1, str. 201–214, ilustr.; [4] Dinaric Karst. V: Gunn, John (ur.). *Encyclopedia of caves and karst science*. New York; London: Fitzroy Dearborn, 2004, str. 287–289, ilustr.; [5] Dinaric Karst: an example of deforestation and desertification of limestone terrain. V: Moutinho, Paulo (ur.). *Deforestation around the world*. InTech, 2012, str. 73–94, ilustr.

Je član več slovenskih strokovnih združenj, Association Française de Karstologie, Komisije za zgodovino speleologije pri Mednarodni speleološki zvezi, komisije Kras (predsednik), Komisije za degradacijo in dezertifikacijo in Komisije za zgodovino geografije pri Mednarodni geografski zvezi, WCPA of IUCN, Cave and Karst Protection Task Force, in drugih.

Je dobitnik Prešernove nagrade za študente (1971); bronaste plakete Boris Kidrič Zveze organizacij za tehnično kulturo Jugoslavije (1984); reda zaslug za narod s srebrno zvezdo (1988); spominskih priponk MORIS in »Zmagali smo« (1992); srebrne plakete Zveze geografskih društev Slovenije (1997); Chevalier dans l'Ordre des Palmes Académiques (1997); priznanja za raziskovalne dosežke, s katerimi se razvija in utrjuje identiteta Slovencev in Slovenije (1998); priznanja ob 120-letnici TD Postojna (2003); zlate plakete (2004) in Melikovega priznanja (2011) Zveze geografskih društev Slovenije; član akademskega odbora Mednarodnega raziskovalnega centra za kras UNESCO (Guilin) (2009).

Ivan Kreft

Rojen 23. novembra 1941 v Novem mestu, dr. agronomskih znanosti, redni profesor genetike na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Agronomijo in biologijo je študiral na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, genetiko in fiziologijo rastlin pa na Univerzi v Lundu na Švedskem, kjer je tudi magistriral iz genetike, doktoriral pa je na Univerzi v Ljubljani.

Bil je zaposlen v kmetijstvu v Sloveniji in pri žlahtnjenju rastlin (zlasti oljnic, krompirja, trav in žit) v Nemčiji in na Švedskem. Na Univerzi v Lundu, Švedska, je bil honorarni učitelj, tam je na inštitutih za genetiko in fiziologijo rastlin začel raziskovati tkivne kulture in ugotovil pomen kromosomske inverzije pri ječmenu za fenotipe haploidne in diploidne faze.

Na Biotehniški fakulteti v Ljubljani je bil strokovni sodelavec, asistent, docent in izredni profesor; od 1983 je redni profesor genetike. Predava predmeta Rastlinska genetika in Vrednotenje kakovosti pridelkov za dodiplomske študente agronomije, predmet Genetika evkariontov za biologe ter Genetiko rastlinskih metabolitov za agronome in biotehnologe, na podiplomskem študiju predava predmeta Razvojna genetika in Genetika kmetijskih rastlin. Je avtor prvega slovenskega gimnazijskega učbenika genetike. 1992/93 je bil gostujoči profesor na oddelku za podiplomske študije Univerze v Kjotu, Japonska; 2001 na biotehnološkem oddelku Univerze Shanxi, Taiyuan, Kitajska; 2010 pa ponovno na Japonskem, na Univerzi Kobe Gakuin v Kobeju.

V Sloveniji je prvi uvedel elektroforetske analize za raziskovanje genskega polimorfizma rastlin. S sodelavci raziskuje genetske, fiziološke in druge osnove kakovosti in uporabnosti pridelkov ajde, ječmena, pira, pšenice, koruze, stročnic in buč; zlasti vsebnost in razporeditev sekundarnih metabolitov, selena, cinka, proteinov, škroba in vlaknin ter ultrastrukturne lastnosti semen. S sodelavci je ugotovil epigenetski vpliv selen vsebujočih beljakovin na procese celičnega dihanja pri grahu. Sodeluje pri molekulskobioloških raziskavah genov za sintezo rastlinskih metabolitov. V okviru citogenetskih raziskav je prvi podrobneje preučil potek mejoze po kromosomski inverziji ječmena ter vpliv s hitrimi nevtroni izzvanih prelomov kromosomov na osebkov razvoj rastlin ječmena.

Raziskoval je oblikovanje škroba po avtoklaviranju ajde, vplive hidrotermične obdelave zrn ajde na encimske procese ter in vivo dostopnost škroba, razporeditev flavonoidov v tkivih in genotipih ajde. Raziskoval je genetske dejavnike graha, ki so pomembni za nastanek retrogradiranega škroba, in ultrastrukturne vplive na razgradljivost škroba. Pri svojem znanstvenem delu posebej obravnava gojene rastline, značilne za Slovenijo in druge države srednje Evrope, v zadnjih desetletjih pa precej opuščene, kot so tatarska in navadna ajda, plevnata pšenica – pira, buče in druge.

Najbolj odmevne razprave je objavil v mednarodnih znanstvenih revijah *Hereditas*, *Journal of Experimental Botany*, *Journal of Royal Society Interface*, *Food Chemistry* in *Journal of Agricultural and Food Chemistry*.

Kritične publicistične prispevke, predvsem o genetiki, paradigmah znanosti, kmetijstvu in drugih temah je objavljajal v *Problemih*, *Tribuni*, *Naših razgledih*, *Teoriji* in *praksi* ter je bil 1964 postavljen in kmalu nato odstavljen kot odgovorni urednik *Tribune*. Objavlja poljudno-znanstvene prispevke ter predava o širše zanimivih temah s svojega področja. Ukvarja se s fotografijo, objave in predavanja ilustrira tudi z makro- in mikrofotografijami.

1980 je v Ljubljani organiziral prvi mednarodni znanstveni simpozij o ajdi; ti simpoziji od tedaj trienavno potekajo v različnih državah Azije, Evrope in Severne Amerike. Do 1998 je bil vrsto let glavni tajnik Mednarodne organizacije za raziskovanje ajde (IBRA), sedaj pa je član njenega izvršilnega odbora. Kot član odbora za rekombinantno DNK pri Evropski znanstveni fundaciji (EZF) je bil soavtor prvih evropskih priporočil o delu z genetsko modificiranimi organizmi. Bil je član odbora COST 916, član (eno mandatno obdobje tudi predsednik) znanstvenega komiteja Alpskega foruma, bil je član ustanovne skupščine Zveze evropskih akademij znanosti za kmetijstvo, prehrano in naravo.

V raziskovalno delo uvaja mlajše znanstvenike in strokovnjake kot mentor mnogim doktorandom, magistrandom, diplomantom in avtorjem študentskih raziskovalnih del. Bil je član številnih organizacijskih odborov in mednarodnih znanstvenih odborov simpozijev, na vrsti mednarodnih znanstvenih posvetovanj je imel vabljenega uvodna predavanja, predaval pa je tudi na mnogih tujih univerzah.

2005 je prejel priznanje ambasador RS v znanosti in več drugih domačih in mednarodnih priznanj. 27. maja 1997 je bil izvoljen za izrednega člana, 12. junija 2003 pa za rednega člana SAZU. Od 2007 do 2013 je bil tajnik IV. razreda SAZU za naravoslovne vede.

Jože Maček

Rojen 28. oktobra 1929 v Oleščah pri Laškem, dr. agronomskih znanosti (Bonn, 1964), dr. ekonomskih znanosti (Beograd, 1976), dr. zgodovinskih znanosti (Ljubljana, 1989), redni profesor za fitopatologijo, gozdno fitopatologijo in fitofarmakologijo na Agronomskem oddelku Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Diplomiral je na Agronomskem oddelku omenjene fakultete (1959) in istega leta postal asistent prav tam. 1961–1964 je bil dobri dve leti štipendist Ustanove Alexandra von Humboldta v Bonnu. 1966 je postal vnaprej habilitirani docent. Na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani je diplomiral 1968. L. 1969 je postal docent, 1972 izredni in od 1975 redni profesor ter predstojnik katedre oz. inštituta za fitomedicino. 1997 se je upokojil.

Njegovo raziskovalno delo je zajemalo več področij. Začel ga je s preučevanjem mikofloristike, kjer je ugotovil za slovensko ozemlje večje število novih vrst parazitskih gliv in več novih vrst gostiteljskih rastlin. Med bivanjem v tujini je preučeval biokemične odnose med gostiteljskimi rastlinami in paraziti z raznimi fiziološkimi parametri. Prvi je v te raziskave vključil tudi fakultativne parazite. Preučeval je primarni in sekundarni parazitizem. Na entomološkem področju je raziskoval hiponomološko favno Slovenije, ki je bila dotlej skoraj povsem neznana. Ugotovil je za naše ozemlje blizu 800 novih vrst, nekaj pa je bilo novih tudi za južno in jugovzhodno Evropo. O tem je izdal dvojezično znanstveno monografijo. Na fitofarmakološkem področju je preučeval morebitne negativne vplive različnih herbicidnih substanc na talne mikroorganizme, ki v precejšnjem obsegu opredeljujejo ugodno strukturo tal in s tem tudi rodovitnost. Ugotovil je, da normalna kmetijska tla, v katerih je veliko mikroorganizmov, brez motenj prenesejo tudi pretirane odmerke. Veliko je raziskoval kontaminacijo kmetijskih pridelkov in tal z ostanki fitofarmaceutskih sredstev na ozemlju Slovenije. Prvi je v prejšnji državi uvedel ustrezen monitoring, ki se je pozneje razvil v obsežno vsakoletno spremljanje kontaminacije kmetijskih pridelkov. Preučeval je tudi ekonomiko varstva rastlin. Vzporedno s poglobitnim delom se je ukvarjal tudi z agrarno in cerkveno gospodarsko zgodovino.

Objavil je več deset samostojnih znanstvenih, strokovnih in poljudnoznanstvenih publikacij ter 5 univerzitetnih učbenikov. Znanstvenih in strokovnih razprav je v domačih in tujih revijah objavil nad 350, krajših strokovnih in poljudnoznanstvenih sestavkov nad 3.000. Prevedel je več kot 20 strokovnih in 1 znanstveno knjigo. Izdelal je veliko raziskovalnih poročil in ekspertiz. Bil je 25 let glavni urednik Zbornika Biotehniške fakultete (zdaj *Acta agriculturae Slovenica*) in član uredniških odborov več domačih in tujih revij. Bil je mentor 10 doktorandom, 14 magistrandom in 98 diplomantom univerzitetnega študija.

Ker je predaval prvenstveno aplikativne predmete, je seveda veliko sodeloval z gospodarstvom in njegovimi organi, Gospodarsko zbornico, Zveznim in republiškim kmetijskim ministrstvom, zdaj Ministrstvom za kmetijstvo Republike Slovenije, Uradom za kemikalije in drugimi.

Izredni član SAZU od 18. maja 1989, redni član od 6. junija 1995. Tajnik razreda za naravoslovne vede SAZU od 7. maja 1996 do 10. januarja 2002; član predsedstva po 22. členu zakona o SAZU od 27. novembra 2003 do 22. aprila 2008. Je dopisni član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti (1998) ter član Evropske akademije znanosti in umetnosti v Salzburgu (2003). Je dopisni član Deutsche Phytomedizinische Gesellschaft v Bonnu (1999), član Mediterranean Phytopathological Union v Bariju ter več strokovnih društev v Sloveniji in v prejšnji državi. Za doktorsko disertacijo je prejel nagrado Univerze v Bonnu (1964). Prejel je nagrado sklada Borisa Kidriča (1969). Odlikovan je bil z redom dela z zlatim vencem (1980). Prejel je Jesenkovo priznanje Biotehniške fakultete (1982) in nagrado za sodelovanje s tovarno Lek (1982). Svetovna univerza v Bensonu (Arizona, ZDA) mu je podelila kulturni doktorat (1989). Zaslužni profesor Univerze v Ljubljani je postal 2002. Zoisovo nagrado za življenjsko delo je prejel 2005, istega leta je postal častni občan domače občine Laško. Za delo na področju cerkvene gospodarske zgodovine je dobil najvišje odlikovanje Slovenske škofovske konference odličje sv. Cirila in Metoda (2008). Častni član Društva za varstvo rastlin Slovenije je postal 2008. Prejel je še nekaj drugih priznanj in nagrad.

Bibliografija do 2007 je objavljena v publikaciji Bibliografija akademika zasl. prof. ddr. Jožeta Mačka 1948–2007 v *Acta agriculturae Slovenica*, 89–2 (2007), 311–515.

Pomembnejše objave po 2007: [1] Na zemlji domači. Kratka zgodovina slovenskega kmečkega stanu, Celje: Celjska Mohorjeva družba, 2007, 303 str.; [2] Die Wälder der Herrschaften Žiče und Frajštanj und ihre Bewirtschaftung im Übergang vom 18. ins 19. Jahrhundert, *Acta agriculturae Slovenica* 89–1 (2007), 189–206; [3] Mašne in svetne ustanove na Kranjskem. Urejanje, državni nadzor in premoženje duhovnih in svetnih ustanov pri cerkvah na Kranjskem od 1810 do 1853, Celje: Društvo Mohorjeva družba: Celjska Mohorjeva družba, 2008, 789 str.; [4] Gozdna fitopatologija, Ljubljana: Zavod za gozdove Slovenije, Zveza gozdarskih društev Slovenije, Gozdarska založba, 2008, 448 str.; [5] Podčetrtek skozi stoletja, Maribor: Založba Pivec, 2008, 262 str.; [6] Mašne in svetne ustanove na Kranjskem. Urejanje, državni nadzor in premoženje duhovnih in svetnih ustanov pri cerkvah na Kranjskem od 1854 do 1862, Celje: Društvo Mohorjeva družba: Celjska Mohorjeva družba, 2008, 758 str.; [7] Vrh nad Laškim skozi stoletja (soavtor E. Jelovšek), Celje: Celjska Mohorjeva družba, Laško: Občina, 2010, 229 + 16 str.; [8] Mašne in svetne ustanove na Kranjskem 1863–1891. Urejanje, državni nadzor in premoženje duhovnih in svetnih ustanov pri cerkvah na Kranjskem od 1863–1891, Celje: Celjska Mohorjeva družba, 2010, 779 str.

Mario Pleničar

Rojen 5. avgusta 1924 v Ljubljani, doktor geoloških znanosti, redni profesor Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani v pokoju. Izredni član SAZU od 24. aprila 1981, redni član od 30. maja 1991.

Do 1970, ko je na Montanistiki FNT Univerze v Ljubljani prevzel predavanja iz fizikalne geologije, geološkega kartiranja in biostratigrafije, je delal pri Proizvodnji nafte Lendava in na Geološkem zavodu v Ljubljani, kjer je vodil oddelek za geološko karto. V tem času je sodeloval tudi pri geoloških raziskavah v Alžiriji. Do 1991 je v okviru Inštituta za geologijo pri Montanistiki FNT opravljal raziskovalno nalogo Kredni skladi Slovenije.

Sam ali s sodelavci je napisal več kot 100 znanstvenih člankov (Hipuritna favna iz Stranic pri Konjicah, Razpr. SAZU, 1973; Hipuriti Nanosa in Tržaško-komenske planote, Razpr. SAZU, 1975; Nastanek rudišč v SR Sloveniji (soavtorja: M. Drovenik, F. Drovenik), Geologija, 1980; Kreda. Poglavlje v: Geologija Slovenije, 2009; in nad 50 poljudnoznanstvenih (Prispevek h geologiji Cerkniškega polja, Geologija, 1953; Obmurska naftna nahajališča, Geologija, 1954; Geološki izlet na Snežnik, Proteus, 1956/1957; Vroče točke na našem planetu, Življ. teh., 1981; Idrijski potres leta 1511., Življ. teh., 1981; Potresno območje Krškega polja, Proteus, jan. 1983; in druge).

Je avtor visokošolskega učbenika in številnih prispevkov v Enciklopediji Jugoslavije in Enciklopediji Slovenije. S sodelavci je izdal 5 listov osnovne geološke karte SFRJ 1 : 100.000 (Trst, Ilirska Bistrica, Postojna, Novo mesto ter Goričko in Leibnitz). Obširno avtorsko delo je njegova monografija Zgornjekredni rudisti v Sloveniji, SAZU, 2005. Z Bojanom Ogorelcem in Matevžem Novakom je uredil temeljno delo Geologija Slovenije, Ljubljana: Geološki zavod Slovenije, 2011 (z letnico 2009), 612 str., ilustr.; v kateri je tudi avtor in soavtor.

Kot paleontolog je odkril več novih rudistnih vrst, pomembnih za širše sredozemsko območje, saj so jih pozneje našli tudi v ostalih delih Dinaridov in na Apeninskem polotoku.

Z referati se je udeležil okoli 70 domačih in tujih simpozijev oziroma kongresov.

Bil je član odbora sekcije za geologijo in geokemijo Znanstvenega sveta za nafto pri HAZU v Zagrebu. Sodeloval je v mednarodnih projektih, tudi v strokovnih odborih pri izvedbi mednarodnih simpozijev.

Dvakrat je bil predsednik slovenskega geološkega društva, je član društva Paläontologische Gesellschaft v Münstru, častni član društva prijateljev mineralov in fosilov v Tržiču, član uredniškega odbora Geologije; častni član društva univerzitetnih profesorjev. Sodeluje v uredniškem odboru Razprav 4. razreda in Acta carsologica SAZU. Pri SAZU je tudi predsednik znanstve-

nega sveta Paleontološkega inštituta Ivana Rakovca in član znanstvenega sveta Inštituta za raziskovanje krasa.

1960 je dobil nagrado Sklada Borisa Kidriča, 1976 red dela s srebrnim vencem, 1989 je postal častni član z zlato plaketo Znanstvenog savjeta za naftu pri JAZU, 1990 je kot dolgoletni sodelavec in član redakcijskega odbora za Osnovno geološko karto Jugoslavije dobil spominsko listino Zveznega geološkega zavoda v Beogradu. Geološki zavod v Ljubljani mu je 2001 podelil medaljo Marka Vincencija Lipolda za življenjsko delo na področju geologije, 2005 pa je prejel odlikovanje zlati red za zasluge Republike Slovenije.

Dragica Turnšek

Rojena 6. avgusta 1932 v kmečki družini Kerčmar v Šalamencih, dr. geologije, znanstvena svetnica in upravnica Paleontološkega inštituta Ivana Rakovca ZRC SAZU do upokojitve.

Po gimnaziji v Murski Soboti je študirala geologijo in paleontologijo na Naravoslovni fakulteti univerze v Ljubljani, kjer je 1958 diplomirala, 1965 pa doktorirala. Že med študijem se je zaposlila: 1953–1954 na Zavodu za statistiko, 1954–1958 je bila laborantka na takratnem Geološkem inštitutu SAZU (danes Paleontološki inštitut Ivana Rakovca ZRC SAZU), po diplomi je bila 1958–1965 asistentka, 1965–1973 znanstvena sodelavka, 1973–1976 višja znanstvena sodelavka, 1976–1992 znanstvena svetnica in 1983–1992 upravnica inštituta. Februarja 1992 se je upokojila.

Strokovno se je izpopolnjevala na Dunaju, v Londonu, Darmstadt in Stuttgartu. Je članica mednarodnega paleontološkega društva Fossil Cnidaria and Porifera, 1988–1995 je bila članica odbora tega društva, 1985–1992 članica mednarodne delovne skupine za revizijo koral. 1980–1986 je bila predsednica programskega sveta za geologijo in članica predsedstva za raziskovanje surovin pri Raziskovalni skupnosti Slovenije. 1969–1970 je bila predsednica sveta delovne skupnosti SAZU, 1996–2000 je bila članica komisije Republike Slovenije za nagrade za znanstvenoraziskovalno delo. 1993 in 1994 je predavala o mezozojskih knidarijih na postdiplomskem študiju na Univerzi v Zagrebu.

Izredna članica SAZU je od 23. maja 1985, redna članica od 27. maja 1993.

Njeno raziskovalno in znanstveno delo so bile paleontološke raziskave. Začela je s terenskim delom pri izdelavi geološke karte Slovenije, prve paleontološke študije pa obravnavajo jurske alge in velike tintinine. Pozneje se je specializirala za študij stromatoporoidov in koral, ki so v Sloveniji zelo pogoste, izredno občutljive na okolje in so pomembni pokazatelji življenjskega okolja. V glavnem je raziskovala mezozojske oblike, delno tudi paleozojske in terciarne. S fosili je natančno določila stratigrafsko starost nahajališč: devon, karnij, norij, retij, domerij, plienschachij, oksfordij, kimmeridgij, barremij, aptij, albij, santonij, kampanij in paleocen. Triasni grebeni so vezani predvsem na Alpe, jurski, kredni in paleocenski pa na dinarski prostor. Njeno veliko odkritje je barierni koralno-stromatoporni jurski greben, ki se razširja po vsej osrednji in južni Sloveniji in je eden najbolje v celoti ohranjenih grebenov na svetu. Ohranjeni sta njegova talnina in krovnina, zato je točno potrjena njegova oksfordijsko-kimmeridgijska starost, ne pa titonijska, kot so domnevali prej. Tudi horizontalno je v celoti ohranjen, njegov paleogeografski položaj je postavljen na obrobje morske plitvine, kjer razmejuje Dinarsko karbonatno platformo in Slovenski bazen. Ker se fosili v

posameznih pasovih grebena razlikujejo in se aktinostromaridni fosili z ortogonalno mikrostrukturo vedno pojavljajo na zunanjem obrobju grebena, je postavila tezo o pomenu te mikrostrukture za natančnejšo razporeditev paleogeografskih grebenskih provinc in bazenov. Ta ugotovitev je bila potrjena v mnogih nahajališčih v svetu.

Rezultati njenih raziskav so takoj po objavah zbudili izredno veliko zanimanje v svetu. Začela je sodelovati s številnimi strokovnjaki in raziskovalci raznih svetovnih univerz in geoloških ustanov. Sodelovanje je potekalo v okviru bilateralnega in medakademijskega sodelovanja ter nekaterih mednarodnih projektov. Postopoma je svoje raziskave razširila na celotno področje srednje in južne Evrope (Španija, Francija, Italija, Švica, Avstrija, Madžarska, Romunija, Grčija, tudi Hrvaška, Srbija, Črna gora) ter celo v Združene države Amerike. Bila je svetovalka ali mentorica številnim (27) tujim raziskovalcem in doktorandom iz vsega sveta.

Doma in v svetu je odkrila in sistematično opisala nad 450 vrst koral in stromatopor iz okoli 230 nahajališč, od tega je 90 vrst novih. Poleg paleontoloških opisov je izdelala obsežne primerjave grebenskih fosilnih združb na področju nekdanje Tetide ter njihov biostratigrafski, faciesni in paleokološki pomen.

Rezultate je sproti objavljala in predstavljala na mednarodnih kongresih. Bibliografija obsega 150 enot, od tega je čez 80 znanstvenih razprav, mnoge od njih so monografskega značaja.

Nekaj pomembnejših del: [1] Turnšek, D. (1966): Zgornjejurska hidrozojska favna iz južne Slovenije. Razprave SAZU, 9, str. 335–428, Ljubljana; [2] Turnšek, D. (1972): Zgornjejurske korale iz južne Slovenije. Razprave SAZU, 15, str. 145–265, Ljubljana; [3] Turnšek, D. (1975): Malmian Corals from Zlobin, southwest Croatia. *Palaeontologia Jugoslavica*, 16, str. 7–23, Zagreb; [4] Turnšek, D. & Buser, S. & Ogorelec, B. (1981): An Upper Jurassic Reef Complex from Slovenia, Yugoslavia. In: *European Reefs. SEPM Special Publ.* 30, str. 361–369, USA; [5] Turnšek, D. & Mihajlović, M. (1981): Lower Cretaceous Cnidarians from Eastern Serbia. *Razprave SAZU*, 23, str. 1–54, Ljubljana; [6] Turnšek, D. & Buser, S. & Ramovš, A. (1982): Triassic Reefs in Slovenia. *Facies*, 6, str. 15–24, Erlangen; [7] Turnšek, D. & Senowbari-Daryan, B. (1994): Upper Triassic (Carnian-Lowermost Norian) Corals from the Pantokrator Limestone of Hydra (Greece). *Abhandlungen Geol B. A.*, 50, str. 477–507, Wien; [8] Turnšek, D. (1997): Mesozoic Corals of Slovenia. *Zbirka ZRC* 16, str. 1–512, Ljubljana; Turnšek, D. & Drobne, K. (1998): Paleocene Corals from the Northern Adriatic Platform. *Dela – Opera SAZU*, 34, str. 129–154, Ljubljana; [9] Turnšek, D. & LeMone, D. & Scott, R. (2002): Tethyan Albian Corals, Cerro de Cristo Rey - Uplift, Chihuahua and New Mexico: Perkins Memorial Volume, str. 147–185, USA.

Za znanstveno delo je dobila nagrado Sklada Borisa Kidriča (1967) in red dela z zlatim vencem (1987). 1993 je postala članica Evropske akademije znanosti in umetnosti s sedežem v Salzburgu. Za popularizacijo paleontologije pa je prejela plaketo Društva prijateljev mineralov in fosilov Slovenije (2010) kot zahvalo za dolgoletno sodelovanje in pomoč.

Robert Zorec

Rojen 23. januarja 1958 v Kopru. Šolal se je v Piranu in Kopru. Diplomiral (1981) in magistriral (1983) je na Biotehniški fakulteti v Ljubljani Doktorat iz medicinskih znanosti (1986) je zagovarjal na Univerzi v Ljubljani. 1983–1985 je preučeval ionske kanale pri dr. R. McBurneyju (Newcastle upon Tyne, Anglija) z novo metodo (angl. »patch-clamp«), ki jo je kasneje postavil v Ljubljani z razvojem nove tehnologije za merjenje ionskih prevodnosti in membranske kapacitivnosti. 1987–1990 je raziskoval v laboratorijih Univerze v Cambridgeu (Anglija), kjer je študiral fiziologijo hipofiznih endokrinih celic. 1991 je v Avstraliji uvedel meritve kapacitivnosti na rastlinskih celicah. Od 1991 vodi svoj Laboratorij za nevroendokrinologijo: molekularna celična fiziologija (LN-MCP), Medicinska fakulteta v Ljubljani, od 2000 tudi Laboratorij za celično inženirstvo, Celica, d.o.o., Tehnološki park. Ljubljana. 2000 je bil gostujoči profesor (Fulbright) na univerzi v Denverju, ZDA. 2013 poteka 25. obletnica projekta Cambridge-NARIP za razvoj tehnologij merjenja attofaradnih sprememb membranske kapacitivnosti.

Njegovo delo na področju fiziologije celice (skeletna mišična vlakna, endokrine celice, adipociti, hepatociti, rastlinske celice, nevroglija, klonalne in rakave celice) se osredotoča v razumevanje mehanizmov uravnane eksocitoze (evolucijsko recenten, a univerzalen evkariontski proces) v normalnih in bolezenskih stanjih. Med drugim so odkrili, da uravnava eksocitozo več vzporednih mehanizmov, da so lastnosti fuzijske pore mešičkov, ki vsebujejo peptide, podobne lastnostim ionskih kanalov z najnižjo prevodnostjo, kjer se poleg kinetike uravnava tudi premer pore prek lipidov in proteinov. Optofiziološke metode se uporabljajo za preučevanje homeostaze Ca^{2+} , protonov, sekundarnega prenašalca cAMP, citosolne glukoze in laktata. V možganski astrocitni gliji so opisali lastnosti počasne eksocitoze, mobilnosti glijotransmiterskih mešičkov in dinamiko citosolne glukoze. Akreditirani laboratoriji so opremljeni z metodami elektrofiziologije, molekulske in celične biologije, citokemije, konfokalne mikroskopije (referenčni center Carl Zeiss), superresolucijske fluorescenčne metode STED, SIM in AFM). Mikroskopijo uporabljajo za evalvacijo naprednih avtolognih celičnih zdravil (zdravljenje raka) in so akreditirana ustanova za preskrbo s človeškimi celicami in tkivi za zdravljenje.

V bibliografiji navaja več kot 140 znanstvenih del, ki so napisana v svetovnih jezikih in objavljena v vodilnih mednarodnih revijah (Nature, Trends in Neurosciences in Proc. Nat. Acad. Sci., J. Neurosci., J. Physiol.). Objavil je več del v slovenskem jeziku. Po številu citatov je med najbolj upoštevanimi znanstveniki s področja biomedicinskih ved v Sloveniji. Pri številnih mednarodnih in domačih projektih je sodelavec ali vodja, povabljen je bil

kot predavatelj na številne ustanove. Uvedel je več mladih ljudi v raziskave (mentor desetim sodelavcem pri doktoratih). 1997 je prejel državno nagrado Republike Slovenije za vrhunske dosežke v znanosti. 2001–2003 je bil predsednik Prirodoslovnega društva Slovenije. Od 7. junija 2001 je bil izredni član, od 1. junija 2007 pa je redni član SAZU. Od 2013 je tajnik razreda SAZU za naravoslovne vede. Od 2007 je član sekcije za fiziologijo in medicino ustanove Academia Europaea (London).

Izbrana bibliografija: [1] Zorec R, Sikdar SK, et al. (1991) Increased cytosolic calcium stimulates exocytosis in bovine lactotrophs. Direct evidence from changes in membrane capacitance. *J Gen Physiol* 97: 473; [2] Zorec R, Tester M (1992) Cytoplasmic calcium stimulates exocytosis in a plant secretory cell. *Biophys J* 63: 864; [3] Lledo P-M, Vernier P, et al. (1993) Inhibition of Rab 3B expression attenuates Ca^{2+} -dependent exocytosis in rat anterior pituitary cells. *Nature* 364: 543; [4] Rupnik M, Kreft M, et al. (2000) Rapid Regulated Dense-Core Vesicle Exocytosis Requires the CAPS Protein. *PNAS* 97: 5627; [5] Kržan M, Stenovec M, et al. (2003) Calcium-Dependent Exocytosis of Atrial Natriuretic Peptide From Astrocytes. *J Neurosci* 23:1580; [6] Stenovec M, Kreft M, et al. (2004) Slow spontaneous secretion from single large dense-core vesicles monitored in neuroendocrine cells. *FASEB J* 18:1270; [7] Potokar M, Kreft M, et al. (2007) Cytoskeleton and Vesicle Mobility in Astrocytes. *Traffic* 8:12; [8] Vardjan N, Stenovec M, et al. (2007) Sub-nanometer fusion pore openings at rest in lactotrophs. *J Neurosci* 27:4737; [9] Vardjan N, Stenovec M, et al. (2007) Elementary properties of resting fusion: Fusion pore gating of peptidergic vesicles. *J Physiol* 585:3:655; [10] Pangršič T, Potokar M, et al. (2007) Exocytotic release of ATP from cultured astrocytes. *J Biol Chem* 282:28749; [11] Potokar M, Stenovec M, et al. (2008) Stimulation inhibits the mobility of recycling peptidergic vesicles in astrocytes. *Glia* 56:135; [12] Parpura V, Zorec R (2010) Gliotransmission: Exocytotic release from astrocytes. *Brain Res Rev* 63:83; [13] Schneider CK, Salmikangas P, et al. (2010) Challenges with advanced therapy medicinal products and how to meet them. *Nat Rev Drug Discov* 9: 195; [14] Vandenbeuch A, Zorec R, et al. (2010) Capacitance measurements of regulated exocytosis in mouse taste cells. *J Neurosci* 30:14695; [15] Jorgačevski J, Potokar M, et al. (2011) Munc18-1 tuning of vesicle merger and fusion pore properties. *J Neurosci* 31:9055; [16] Coorssen JR, Zorec R (2012) Regulated exocytosis per partes. *Cell Calcium* 52:191; [17] Vardjan N, Gabrijel M, et al. (2012) IFN- γ -induced increase in the mobility of MHC class II compartments in astrocytes depends on intermediate filaments. *J Neuroinflamm* 9:144; [18] Trkov S, Stenovec M, et al. (2012) Fingolimod-A sphingosine-like molecule inhibits vesicle mobility and secretion in astrocytes. *Glia* 60:1406; [19] Calejo AL, Jorgačevski J, et al. (2013) cAMP-mediated stabilization of fusion pores in cultured rat pituitary lactotrophs. *J Neurosci* 33:8068; [20] Rituper B, Guček A, et al. (2013) High-resolution membrane capacitance measurements for the study of exocytosis and endocytosis. *Nature Protoc* 8:1169.

Mitja Zupančič

Rojen 25. decembra 1931 v Ljubljani, dr. gozdarskih znanosti, znanstveni svetnik v pokoju (Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Ljubljana).

Po diplomu na Tehniški srednji šoli v Ljubljani (1950) in gimnazijski maturi na 1. državni gimnaziji v Ljubljani (1951) je vpisal študij gozdarstva na Biotehniški fakulteti v Ljubljani in 1962 diplomiral. Strokovno se je izpopolnjeval 1967 na Dunaju (Forstliche Bundesversuchsanstalt – Institut für Standort in Institut für Waldbau an der Hochschule für Bodenkultur) in 1970 na Univerzi v Poznanju (Poljska). 1977 je promoviral na Šumarskem fakultetu v Sarajevu.

1950 je bil zaposlen pri Lesnoindustrijskem podjetju Dravograd, 1955 pri Komisiji za gozdno gospodarjenje in melioracijo gozdov Zgornje Savske doline pri OLO Radovljica, 1957 v Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, 1962 pri Gozdnem gospodarstvu Nazarje. 1962 je bil imenovan za asistenta na Inštitutu za biologijo SAZU, 1972 za višjega strokovnega sodelavca, 1976 za višjega znanstvenega sodelavca in 1982 za znanstvenega svetnika. V letih 1982–1983 je bil začasni poslovodni organ, 1983–1984 vršilec dolžnosti direktorja, 1984–1992 direktor in nato od 31. januarja do 30. aprila 1992 vršilec dolžnosti direktorja ZRC SAZU.

V letih 1972–1995 je bil vodja geobotanične skupine Biološkega inštituta in vegetacijskega kartiranja Slovenije; 1972–1991 član programskega in znanstvenega sveta, 1984–1989 glavni urednik, 1986–1989 predsednik programskega sveta Vegetacijske karte Jugoslavije; 1980–1981 namestnik predsednika ekspertne skupine za biotehniko pri Raziskovalni skupnosti Slovenije; 1981–1985 koordinator usmerjenega raziskovalnega programa Floristične, vegetacijske in favnistične raziskave.

Njegovo znanstveno delo je usmerjeno v geobotanična – fitocenološka in fitogeografska raziskovanja Slovenije, Balkanskega polotoka in srednje Evrope. Pri fitocenoloških raziskavah je predvsem usmerjen v problematiko gozdne vegetacije. Na podlagi lastnih raziskav ugotavlja nove ali pojavljanje drugih evropskih gozdnih fitocenoz različnih sinsistematskih rangov v Sloveniji in širšem vzhodnoalpsko-dinarskem prostoru. Pri njegovem raziskovalnem delu zavzemajo posebno mesto raziskave smrekovih in borovih fitocenoz. Preučuje teoretične vidike izredno heterogene problematike sinsistematskega in nomenklatoričnega značaja, dinamiko in razvojne poti ter sinekološke razmere fitocenoz. S primerjalnimi študijami opravlja kritične revizije smrekovih in nekaterih drugih fitocenoz v slovenskem in srednjem balkanskem prostoru. Na osnovi pojavljanja in razširjenosti fitocenoz in flore proučuje fitogeografske probleme in tovrstno delitev Slovenije.

Druga smer njegovega preučevanja je problematika vegetacijskega kartiranja in izvedba vegetacijskih kart. Gre za teoretična vprašanja površin

skega prikazovanja fitocenoz in aplikacijo vegetacijskih kart za operative namene gospodarstva, naravovarstvenih problemov, prostorskega načrtovanja ipd. V zvezi s tem delom je soavtor več kot 50 elaboratov in koli 90 vegetacijskih kart v raznih merilih in izvedbah. Posebej omenjamo večvrstno sodelovanje pri Vegetacijski karti Jugoslavije (1983–1986) ter evropski vegetacijski karti (Karte der natürlichen Vegetation Europas, 2000–2003).

Zupančičeva bibliografija obsega čez 300 naslovov v razponu od izvirnih znanstvenih člankov, monografij, knjig do strokovnih poročil. Med njimi je treba omeniti naslednje knjige in razprave: [1] Zupančič, M., 1980: Smrekovi gozdovi v mraziščih Dinarskega gorstva Slovenije. Dela 4. razr. SAZU, 24 Biološki inštitut Jovana Hadžija (Ljubljana) 162 str. + priloge; [2] Zupančič, M., L. Marinček, A. Seliškar & I. Puncer, 1987: Considerations on the phytogeographic division of Slovenia. Biogeografia delle Alpi Sud-Orientali. Biogeographia (Udine) 13: 89–98; [3] Zupančič, M., 1992: Zur syntaxonomischen Problematik der Verbandes Bruckenthalion spiculifoliae Ht. 1949 (nom. nud) und der Assoziation Junipereto-Bruckenthalietum Ht. 1938 (nom. nud.) auf der Balkan-Halbinsel. Feddes Repertorium (Berlin) 103 (3–4): 243–268; [4] Zupančič, M., 1999: Smrekovi gozdovi Slovenije. Dela 4. razr. SAZU (Ljubljana) 36 (222 str. + priloge); [5] Zupančič, M., 2000: Some syntaxomic problems of the class Vaccinio-Piceetea Br.-Bl. in Br.-Bl. et al. 1939. Acta botanica croatica (Zagreb) 59 (1): 83–100; [6] Zupančič, M., V. Žagar & M. Culiberg, 2006: Slovensko alpsko ruševje v primerjavi z evropskimi ruševji. Dela 4. razr. SAZU (Ljubljana) 40 (112 str. + priloge); [7] Zupančič, M., 2007: Syntaxonomic problems of the classes Vaccinio-Piceetea and Erico-Pinetea in Slovenia. Fitosociologia (Ancona) 44 (2): 3–13.

Je član Vzhodnoalpsko-dinarskega društva za preučevanje vegetacije (podpredsednik 1992–2001), International association for vegetation science, Komisije za tisk in publikacije SAZU, Sveta za varstvo okolja SAZU, Odбора za trajnostni razvoj SAZU, Upravnega odbora ZRC SAZU, znanstvenih svetov: Biološkega inštituta Jovana Hadžija, Inštituta za kulturno zgodovino in Inštituta za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU, Sveta ustanove Slovenske znanstvene fundacije, Strokovne komisije za knjižno in revijalno produkcijo s področja znanosti – JAK. Urednik Razprav 4. razr. SAZU oz. Folia biologica et geologica. Bil je član redakcijskega odbora Evropske vegetacijske karte (1986–2000), Carta della vegetazione delle Alpi (1992–2000), Znanstvenega sveta Alpen Forum pri Švicarski akademiji naravoslovja (1994–2000).

Za raziskovalno delo je 1981 prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča, je častni član ZRC SAZU (2003), nosilec reda dela z zlatim vencem (1983) in zlate značke Društva biologov Slovenije (1979).

Izredni člani

Tatjana Avšič-Županc

Boštjan Kiauta

Boris Sket

Tatjana Avšič-Županc

Rojena 11. julija 1957 v Brežicah. 1976 je maturirala na Gimnaziji Brežice. 1982 je diplomirala na Oddeleku za biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Na Medicinski fakulteti v Ljubljani je zaključila podiplomski študij, kjer je 1988 magistrirala s področja virologije. Doktorica medicinskih znanosti s področja virologije je postala 1992. Specialistka medicinske mikrobiologije je postala v juniju 1998. Na Inštitutu za mikrobiologijo in imunologijo Medicinske fakultete je zaposlena od 1. januarja 1983. L. 1989 je bila izvoljena v naziv asistentke, 1993 v naziv docentke, 1999 v naziv izredne profesorice in 2004 v naziv redne profesorice za predmet Mikrobiologija in imunologija. Decembra 2001 je postala gostujoča profesorica na Medicinski fakulteti v Splitu.

1993 je prejela nagrado ameriškega raziskovalnega sveta (National Research Council), ki jo je uporabila za enoletno podoktorsko znanstveno delo v virusnem laboratoriju inštituta ameriške vojske USAMRIID, Fort Detrick, ZDA. 1994 je raziskovala na ustanovi University of Maryland, School of Medicine, Dept. of Microbiology and Immunology, Baltimore, ZDA.

Raziskovalna dejavnost prof. dr. Avšičeve je usmerjena v preučevanje naravnih žarišč hemoragične mrzlice z renalnim sindromom v Sloveniji in v preučevanje biologije hantavirusov, ki so povzročitelji te okužbe. Rezultati obsežnih raziskav so prepoznaven prispevek k poznavanju epidemiologije, taksonomije in biologije hantavirusnih infekcij kakor tudi k razširjenosti bolezni v tem delu sveta. Za odmevne znanstvene dosežke in objave na področju hantavirusov je 1999 prejela Zoisovo nagrado za vrhunske znanstvene dosežke na področju virologije. 2003 je prejela tudi nagrado Ruske akademije medicinskih znanosti 100 years of Virology. V novejšem času je raziskovalno delo uspešno razširila na področje preučevanja molekularne ekologije mikroorganizmov, ki jih v naravnem okolju prenašajo različni vektorji. Tako je postal njen laboratorij tudi del Evropske mreže, ki vodi nadzor nad vnesenimi nevarnimi virusnimi boleznimi (European Network of Imported Viral Diseases).

Izsledke svojega znanstvenega in strokovnega dela uspešno in odmevno objavlja v mednarodnem prostoru. V revijah, ki jih indeksira SCI, je do zdaj objavila 134 člankov. Njeni članki so bili citirani več kot 1300-krat. Posebno pomembni so prispevki, ki jih je objavila v reviji Lancet. Izrednega pomena je tudi njeno delo kot urednice izdaje knjige Annals of New York Academy of Sciences iz 2003 (vol. 990), ki obsega 770 strani. Od 1993 je vodja številnih nacionalnih in mednarodnih raziskovalnih projektov in programov. Od 2004 je s svojo raziskovalno skupino vključena v projekte 6. in 7. okvirnega programa Evropske unije.

Pedagoško delo opravlja na Medicinski in Biotehniški fakulteti ter na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani, na diplomskem in podiplomskem študiju.

Na področju virologije je priznana znanstvenica in strokovnjakinja doma in v tujini. Glavna področja njenega strokovnega in znanstvenega delovanja predstavljajo patogeni mikroorganizmi, ki jih prenašajo različni vektorji in jih preučuje z vidika ekoloških, bioloških in genetskih dejavnikov vpliva v naravnem okolju in v gostiteljih.

Skupščina SAZU jo je 1. junija 2007 izvolila za izredno članico.

Izbrana znanstvena dela: [1] Characterization of Dobrava Virus: a Hantavirus from Slovenia (soavtorji S.-Y. Xiao, R. Stojanović, A. Gligić, G. van der Groen, J. W. LeDuc), *Journal of Medical Virology*, 38, 1992, 132–137; [2] Dobrava Virus as a New Hantavirus: Evidenced by Comparative Sequence Analysis (soavtorji S.-Y. Xiao, G. Diglišić, J. W. LeDuc), *Journal of Medical Virology*, 39 (2), 1993, 152–155; [3] Genetic and antigenic properties of Dobrava virus: a unique member of the Hantavirus genus, family Bunyaviridae (soavtorji A. Toney, K. Anderson, Y.-K. Chu, C. S. Schmaljohn), *Journal of General Virology*, 76, 1995, 2801–2808; [4] Hemorrhagic Fever with Renal Syndrome in the Dolenjska Region of Slovenia – A 10-Year Survey (soavtorji M. Petrovec, P. Furlan, R. Kapš, F. Elgh, A. Lundkvist), *Clin Infect Dis*, 28, 1999, 860–865; [5] Genetic analysis of wild-type Dobrava hantavirus in Slovenia: co-existence of two distinct genetic lineages within the same natural focus (soavtorji K. Nemirov, M. Petrovec, T. Trilar, M. Poljak, A. Vaheri, A. Plyusnin), *J Gen Virol*, 8, 2000, 1747–1755; [6] Puumala hantavirus in Slovenia: Analyses of S and M segment sequences recovered from patients and rodents (soavtorji M. Petrovec, D. Duh, A. Plyusnina, A. Lundkvist, A. Plyusnin), *Virus Res* 123 (2), 2007, 204–210; [7] Epidemiology of Crimean-Congo Hemorrhagic Fever in the Balkans, v: Ergonul O in Whitehouse CA (ur). *Crimean-Congo Hemorrhagic Fever*, Dordrecht, Springer, 2007, 75–88. [8] The complete genome sequence of a Crimean-Congo hemorrhagic fever virus isolated from an endemic region in Kosovo (soavtorji D. Duh, S. T. Nichol, M. L. Khristova, A. Saksida, I. Hafner-Bratkovic, M. Petrovec, I. Dedushaj, S. Ahmeti), *Virol J*, 2008, Jan 15; 5:7; [9] First molecular evidence of Tula hantavirus in *Microtus voles* in Slovenia (soavtorji M. Korva, D. Duh, A. Puterle, T. Trilar), *Virus res.*, 2009, 144, 1/2, 318–322; [10] Hantavirus infections in Europe: from virus carriers to a major public-health problem (soavtorji P. Heyman, A. Vaheri, A. Lundkvist), *Expert Rev Anti Infect Ther.* 2009 7(2): 205–17. Review; [11] *Rickettsia Hoogstraalii* sp. Nov., isolated from hard- and soft-bodied ticks (soavtorji D. Duh, V. Punda-Polic, D. Bouyer, D. H. Walker, V. L. Popov, M. Jelovsek, M. Gracner, T. Trilar, N. Bradaric, T. J. Kurtti, J. Strus), *Int J Syst Evol Microbiol* 60, 4, 2010, 977–984.

Boštjan Kiauta

Rojen 20. januarja 1937 v Ljubljani, kjer je absolviral biologijo, po izselitvi na Nizozemsko (1962) pa je na Državni univerzi v Utrechtu študij zaključil z doktorsko disertacijo *Studies on karyotypic evolution in Odonata* (1969).

V Sloveniji je 1960–1961 delal kot (bio)speleolog na Inštitutu za raziskovanje krasa ZRC SAZU v Postojni, 1961–1962 pa je bil kot sodelavec Zavoda za varstvo spomenikov v Ljubljani soustanovitelj in prvi urednik revije *Varstvo narave*. Na Nizozemskem je najprej delal kot hidroentomolog v Državnem inštitutu za naravovarstvena raziskovanja (RIVON) v Bilthovnu in Zeistu, od 1964 do upokojitve (2002) pa na Inštitutu za genetiko Državne univerze v Utrechtu. 1980 je bil imenovan za rednega profesorja citotaksonomije in citofilogenije nevretenčarjev na Državni univerzi v Utrechtu, kjer je predaval tudi sistematiko protistov in sistematsko zoologijo nevretenčarjev. Bil je mentor pri okoli 300 diplomskih nalogah in 35 doktorskih disertacijah. Od 2002 je Professor Emeritus te univerze. 1983 je bil pobudnik ustanovitve Mednarodnega odonatološkega raziskovalnega inštituta (IORI) v Gainesvillu, Florida, ZDA, in je član njegovega upravnega sveta. Od 1971 naprej vodi upravno pisarno Mednarodne odonatološke fundacije (SIO), sedaj v Siebengewaldu na Nizozemskem.

Glavna področja njegovega raziskovalnega dela so citogenetika nevretenčarjev (Cnidaria, Mollusca, Collembola, Odonata, Trichoptera itd.), biospeleologija in visokogorska biologija. Na Himalajo je vodil eno mednarodno in več nizozemskih raziskovalnih odprav. Mnogo se je ukvarjal z mednarodno organizacijo in koordinacijo visokogorskih in odonatoloških raziskav (Švica, Nepal, Indija, Tajska, Filipini). Ustanovil (1970) je in nekaj let vodil Nizozemski center za visokogorsko biologijo v Utrechtu. Vodil je seminarje in predaval z raznih področij svoje stroke na univerzah v Zürichu, Nepal, Indiji, Tajski, na Tajvanu, Filipinih in Japonskem.

Je ali je bil urednik mednarodnih znanstvenih revij *Genetica* (1971–1990), *Odonatologica* (1972–), *Notulae odonatologicae* (1978–) itn., na Slovenskem pa je (bil) član uredniških odborov revij *Varstvo narave* (1962), *Exuviae* (1994–) in *Triglavskih razgledov TNP* (1997–). Od 1984 izdaja v Švici serijo *Opuscula zoological fluminensia* in ustanovil je reviji *Advances in Odonatology* (Pariz) in *Malangpo* (Bangkok). Na Nizozemskem vodi založbo *Ursus Scientific Publishers*.

Izredni član SAZU je od 1. junija 2007.

Objavil je okrog 350 razprav in strokovnih člankov, večinoma v mednarodnih, nekaj tudi v slovenskih revijah. Njegovo najnovejše delo (2010) je posvečeno odonatološkim raziskovalnim programom v Sibiriji (*Odonatologica* 39/4: 305–318). Od 1971 sistematično spremlja tekoče svetovno odonatološko

slovstvo. V Odonatologiki 18 je objavil 174 kratkih izvlečkov in/ali ocen del, ki so izšla od tistega leta naprej.

1981 je bil izvoljen za častnega člana Societas internationalis odonatologica, 2004 je prejel zlato odlikovanje Nizozemskega odonatološkega društva in je nosilec nekaterih drugih znanstvenih priznanj. Z utemeljitvijo o »mednarodnem pomenu (njegovih) znanstvenih dosežkov na področju odonatologije« ga je nizozemska kraljica 26. aprila 2002 imenovala za viteza Oranje-Nassauskega reda. Ob njegovi sedemdesetletnici je izšla v Indiji (Scientific Publishers, Jodhpur, 2007) njemu posvečena knjiga Odonata: biology of dragonflies urednika dr. B. K. Tyagija. Prispevke je napisalo 38 avtorjev iz 17 držav.

Boris Sket

Rojen 30. julija 1936 v Ljubljani, dr. bioloških znanosti, redni profesor zoologije nevretenčarjev in speleobiologije na biološkem oddelku Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Odraščal in šolal se je v Ljubljani, posamezna leta še v Bjelovarju, Karlovcu, Beogradu. Biologijo je študiral na Prirodoslovno-matematični fakulteti ljubljanske univerze. Tam je tudi doktoriral.

Že kot študent demonstrator in redno od diplome naprej je bil zaposlen na biološkem oddelku (danes Biotehniške fakultete). Od 1959 do 1969 je bil asistent in od 1965 habilitirani docent za speleobiologijo. Vodil je vaje iz zoologije nevretenčarjev. Od 1969 do 1974 je bil docent za zoologijo nevretenčarjev, predaval pa je tudi predmet Evolucija. 1974 je bil izvoljen za izrednega profesorja za zoologijo nevretenčarjev, 1979 pa za rednega profesorja za zoologijo nevretenčarjev in speleobiologijo. 2005 je prepustil predavanja iz zoologije mlajšemu kolegu in se prekvalificiral v raziskovalca na stopnji znanstvenega svetnika; še naprej pa predava speleobiološke predmete na dodiplomskem in podiplomskem, zdaj na 2. stopnji »bolonjskega« študija. 2010 se je polovično upokojil. Od 1998 je vodja Programske skupine za zoološke in speleobiološke raziskave in vodja Raziskovalne skupine za zoologijo in speleobiologijo.

V obdobju 1981–1987 je bil dekan (1983–1985) in dvakrat prodekan Biotehniške fakultete. Na povabilo dekanov tehniških fakultet je sprejel kandidaturo in bil 1989 izvoljen za rektorja Univerze v Ljubljani.

Že kot študent je začel s samostojnimi raziskovanji na področju zoologije in speleobiologije, to je ostalo njegovo delovno področje vse do danes. Kot prvi je raziskoval intersticijske vode v Sloveniji. Prišel je do zanimivih sklepov o biogeografiji dinarske podzemeljske favne – na novo jo je regionaliziral in ugotovil, da se areali vrst ne ujemajo s sodobnimi povodji, temveč verjetno sledijo predkraškimi površinskimi. Ugotovil je, da površinske organizme pri prodiranju v podzemlje omejuje predvsem pomanjkanje hrane; ob onesnaženju (torej organski obogatitvi) podzemeljskih habitatov pa ti vanje uspešno prodirajo in izpodrivajo troglobionte. Nasprotno pa slednje v podzemlju pogosto zadržujejo le površinski kompetitorji. Ob raziskovanju obalnih jam ob Jadranu je dal prve podatke o posebnostih v ekologiji t. i. anhihalinih jamskih voda, ki so jih pozneje potrdili zlasti z raziskavami v tropih. V manjši meri se je posvečal raziskavam starih (»dolgoživih«) jezer, analizi primerov onesnaženja naših voda in lagune El Bahira v Tuniziji; pripravljal je predloge za varstvo favne in narave na območjih dinarskega krasa.

V zadnjih desetletjih je organiziral ustanovitev laboratorija za molekulske filogenetske analize, ob tem pa tudi manjše raziskovalne skupine, ki se posveča predvsem razreševanju filogenetskih in filogeografskih problemov na dinarskem krasu (na površju in v podzemlju) in analizi biodiverzitete,

zlasti podzemeljske; ugotovil je, da je dinarski kras v tem pogledu svetovna »vroča točka«. To je podprla tudi raziskava v okviru projekta PASCALIS, v katerem je vsa skupina sodelovala z raziskovalci iz petih evropskih držav. Ob teh temah je magistriralo in doktoriralo nekaj mladih sodelavcev. Sčasoma je opisal več kot sto za znanost novih vrst in nekaj rodov, zlasti rakov in pijavk. Večidel so dinarske, a nemalo jih je z odprav na kras tropskih dežel. Med pomembnejšimi so opisi edinih troglobiotiskih predstavnikov spužev in ožigalkarjev, pa nove družine rakcev Atlantasellidae.

Poleg znanstvenih razprav je pisal tudi poljudne članke ter – na znanstveni ali poljudni ravni – predaval o različnih temah, zlasti pa o speleobioloških in evolucijskih. Kot sourednik ali svetovalec ter avtor številnih člankov je sodeloval pri enciklopedičnih delih (npr. *Encyclopedia of Caves and Karst Sciences in Živalstvo Slovenije*). Je član uredniških odborov domačih in tujih revij, med drugim tudi področni sourednik pri »megareviji« *Zootaxa*. Bil je tudi predsednik Jamarske zveze Slovenije in predsednik *International Society for Subterranean Biology*. Nekaj let je bil nacionalni koordinator za področje biologije RS.

Prejel je več univerzitetnih, državnih in drugih priznanj, tako dvakrat Prešernovo nagrado za študente in, kot najpomembnejšo, nagrado Sklada Borisa Kidriča (1965) in Zoisovo nagrado (2003), plaketo z zlatim znakom za življenjsko delo Jamarske zveze Slovenije (2008), veliko nagrado Miroslava Zeia (2010) in red republike s srebrnim vencem (1991). Je častni senator Univerze v Ljubljani in inozemski član Akademije nauka i umjetnosti BiH (2009). 5. maja 2011 je bil izvoljen za izrednega člana SAZU.

Najpomembnejša dela: [1] Über Zoogeographie und Phylogenie der Niphargen, *Verhandlungen DZG*, Graz, 1957, 484–486; [2] Östliche Gruppe der Monolistrini. *International Journal Speleology*, 1964–1965, 1(3), 249–267, tab. 60–66 & (1–2), 163–189, tab. 22–44; [3] Gegenseitige Beeinflussung der Wasserpollution und des Höhlenmilieus, *Proceedings of the 6th International Congress of Speleology*, 1973, Olomouc, 1977, 5, 253–262; [4] Ecology of the mixohaline hypogean fauna along the Yugoslav coast, *Stygologia*, 1986, 2(4), 317–33; [5] The ecology of the anchihaline caves. *Trends in Ecology and Evolution*, 1996, 11(5), 221–225; [6] Biotic diversity of hypogean habitats in Slovenia and its cultural importance. *Biodiversity – International Biodiversity Seminar, UNESCO, Proceedings*, 1996, 59–74; [7] A new case of intralacustrine radiation in Amphipoda. A new genus and three new species of Anisogammaridae (Crustacea, Amphipoda) from the ancient lake Fuxian Hu in Yunnan, China (soavtor C. Fišer), *Journal of Zoological Systematics and Evolutionary Research*, 2008, 47(2), 115–123; [8] European cave shrimp species (Decapoda: Caridea: Atyidae), redefined after a phylogenetic study; redefinition of some taxa, a new genus and four new species (soavtor V. Zakšek), *Zoological Journal Linnean Society*, 2009, 155, 786–818; [9] Eocene habitat shift from saline to freshwater promoted Tethyan amphipod diversification (soavtorji Z. Hou, C. Fišer, S. Li), *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA*, 2011, 108 (35), 14533–14538; [10] Življenje v kraškem podzemlju, Mladinska knjiga (zbirka Pelikan), Ljubljana, 1979, 33 str.; [11] Živalstvo Slovenije (sourednika M. Gogala, V. Kuštor), *TZS*, 2003, 664 str.

Dopisni člani

Pavel Bosák
Philip G. Haydon
Milan Herak
Ljudevit Ilijanić
Stevan Karamata
Erwin Neher
Jean Nicod
Denis Noble
Alessandro (Sandro) Pignatti
Livio Poldini

Pavel Bosák

Rojen 14. avgusta 1951 v Pragi, geolog in krasoslovec, R(erum)N(aturae)Dr. (1976), kandidat znanosti (CSc., 1982), DSc. (dr. hab., 1998), profesor znanosti o Zemlji (2004); Geološki inštitut Akademije znanosti Češke republike, v Pragi.

Po gimnaziji v Pragi (1969) diplomiral 1974 na Fakulteti za znanosti Karlove univerze iz geologije. 1976 je obranil doktorsko delo za RNDr. *S Sedimentology of Devonian in the Tišnov Brunnides and the Brno Unit in the Tišnov area* je pridobil doktorski naslov kandidata znanosti (CSc.). Na oddelku za geologijo (1974–1978) je bil vključen v pedagoško delo. 1978 je bil zaposlen kot asistent na Geološkem inštitutu Akademije znanosti v Pragi, 1979 je bil knjižničar v Narodni knjižnici, 1980–1982 strokovnjak za informatiko v Geološki knjižnici Fakultete za znanost. 1982–1994 je sodeloval z Geoindustrijo kot geolog raziskovalec, višji geolog raziskovalec in direktor za raziskave (1992). Delal je na ekonomsko-geoloških projektih v zvezi z apnenčevimi in premogovimi nahajališči na Češkoslovaškem in v tujini (Libija, Iran). 1994 je odprl konzultantski biro, ki se je ukvarjal z naravnimi viri, renaturacijo kamnolomov, krasoslovjem in ekonomsko geologijo. 1996 je bil izbran za direktorja Geološkega inštituta češke Akademije znanosti. Od 1996 je bil na inštitutu direktor (do 2004), prvi namestnik direktorja (od 2004) in predsednik izvršilnega odbora (od 2007). 1998 je obranil habilitacijo in 2004 postal profesor ved o Zemlji, oboje na Inštitutu geoloških znanosti Poljske akademije znanosti. 1990–2007 je predaval (analiza bazenov, principi krasoslovja in paleokarstologije) na Fakulteti za znanost. Je sodelavec doktorskega programa Krasoslovje na Univerzi v Novi Gorici.

Njegova glavna področja raziskovanja so krasoslovje, paleokras, geologija in razvoj krasa in jam, sedimenti na krasu, speleokronologija, geomorfologija, petrologija karbonatov s sedimentologijo, sedimentologija kopnih in morskih silikoklastitov, analiza bazenov, geologija in procesi v okolju, izraba in varstvo naravnih virov ter renaturacija kamnolomov. Je eden temeljiteljev paleokarstologije kot samostojne veje v okviru krasoslovja in speleologije. 1997 je začel z uporabo paleomagnetnih in magnetostratigrafskih metod za preučevanje jamskih sedimentov s pomočjo široke mednarodne skupine, vključno s sodelavci iz Slovenije. P. Bosák ima bogate mednarodne izkušnje: raziskave na Poljskem, Slovaškem, v Sloveniji, na Madžarskem, v Italiji, Bolgariji, Franciji, Ukrajini, Iranu, Libiji, Koreji, Kirgizistanu, Kazahstanu in na Bahamih. Je soavtor 4 knjig, 52 knjižnih poglavij, 95 izvirnih člankov v recenziranih revijah, 418 krajših člankov, prispevkov v zbornikih in izvlečkov ter 371 neobjavljenih poročil.

Je član vladnih (Medoddelčni evalvacijski komite za ocenjevanje predlo-

gov in izsledkov raziskovalnih nalog na področju fizike, matematike in ved o Zemlji pri Ministrstvu za izobraževanje, mladino in šport; Svet za državne geološke raziskave pri Ministrstvu za okolje) in izobraževalnih teles (Znanstveni svet Fakultete za znanosti Masarykove univerze v Brnu; Svet za diplomski študij na geologiji in fizični geografiji na univerzah v Pragi in Brnu) ter nevladnih organizacij (1993–2005 glavni tajnik Mednarodne speleološke zveze, 2005–2009 njen podpredsednik, od 2009 član Svetovalnega odbora).

Za dopisnega člana IV. razreda SAZU je bil izvoljen 5. maja 2005, za zunanjega člana IV. razreda za naravoslovje Poljske akademije umetnosti in znanosti 23. junija 2007 in potrjen s strani poljskega predsednika 30. julija istega leta, za častnega člana biroja Mednarodne speleološke zveze julija 2009), od 2004 je zunanji sodelavec Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU v Postojni, od 1999 častni meščan mesta Samčok, Koreja, in 1989 dobitnik srebrne medalje Češkega speleološkega društva.

Izbrana bibliografija: [1] Jeskyněářství v teorii a praxi. Stát. zeměd. nakl.: 1–216. Praha (Ed.; 1988); [2] Osady czwartorzędowe jaskini : Jaskinia Niedzwiedzia w Kletnie. Badania i udostępnianie: 241–254. Ossolineum (1989); [3] Karst processes from the beginning to the end: how can they be dated? In: Evolution of Karst: From Prekarst to Cessation, Carsologica: 191–223, Založba ZRC (2002).

V soavtorstvu: [1] Paleokarst. A Systematic and Regional Review. – Elsevier-Academia: 1–728 (Eds.; 1989); [2] Le Karst de Bohème au Tertiaire. In: Karsts et évolutions climatiques: 401–410. Presses Universitaires de Bordeaux (1992); [3] Czech Republic. In: Encyclopaedia Biospeologica, Tom III.: 1405–1426, Société de Biospéologie (2001); [4] Ochtiná Aragonite Cave (Western Carpathians, Slovakia): Morphology, Mineralogy of the Fill and Genesis. Geologica Carpathica, 53, 6: 399–410, (2002); [5] Magnetostratigraphy of cave sediments: application and limits. Studia Geophysica et Geodaetica, 47, 2: 301–330, (2003); [6] Holocene marine terraces on two salt diapirs in the Persian Gulf, Iran: age, depositional history and uplift rates. J. Quaternary Sci., 21, 8: 843–857, (2006); [7] Fossil vertebrates and paleomagnetism update one of the earlier stages of cave evolution in the Classical Karst, Slovenia: Pliocene of Črnotiče II site and Račiška pečina Cave. Acta Carsologica, 36, 3: 451–466, (2007); [8] New type of paleokarst sediments in the Bohemian Karst (Czech Republic), and their regional tectonic and geomorphological relationships. Bulletin of Geosciences, 82, 3: 275–290, (2007); [9] Palaeomagnetism and Magnetostratigraphy of Karst Sediments in Slovenia. Carsologica, 8: 1–266. Založba ZRC SAZU, (2008); [10] Palaeomagnetic research on karst sediments in Slovenia. International Journal of Speleology, 39, 2: 47–60, (2010); [11] Paleomagnetic and rockmagnetic studies of cave deposits from Račiška pečina and Pečina v Borštu caves (Classical Karst, Slovenia). Studia Geophysica et Geodaetica, 54, 1: 27–48, (2010).

Philip G. Haydon

Rojen 11. aprila 1958, profesor Annetta and Gustav Grisard in predstojnik oddelka za nevroznanosti na Univerzi Tufts, na Medicinski šoli v Bostonu, ZDA.

Rojen je bil v kraju Swindon v Veliki Britaniji, kjer je začel z zgodnjim šolanjem. Pri osemnajstih letih se je vpisal na Univerzo Leeds, kjer je diplomiral in prejel naziv B. Sc. (Hons) iz fiziologije (1976–1979). Potem je študiral živčne mreže in pridobil doktorat na Univerzi Leeds (1982). V tem letu se je preselil v ZDA zaradi podoktorskega dela na Univerzi Iowa (1982–1986). V tem času je odkril, da kemični nevrottransmiterji uravnavajo rast nevrinov in vplivajo na nastanek sinaps. 1986 se je prvič zaposlil na mesto univerzitetnega učitelja na ustanovi Iowa State University, kjer je ostal do 2001. V tem času je razvil eksperimentalno dostopne modele osamljenih sinaptičnih končičev. V teh študijah so rezultati pomagali rešiti dilemo o relativnih prispevkih Ca^{2+} in napetosti pri proženju sproščanja nevrottransmiterjev; bil je prvi, ki je pokazal, da so sekretorni mešički tudi mesto za modulacijo sproščanja nevrottransmiterjev.

1994 je objavil svoje najbolj citirano delo, kjer je bilo prvič pokazano, da tudi celice, ki niso nevroni, sproščajo kemične prenašalce in signalizirajo sosednjim nevronom. Odkril je, da astrociti izločajo kemični prenašalec glutamat. To delo je sprožilo nov val raziskav na področju nevroznanosti in je vodilo v oblikovanje načela, da sinapso sestavljajo trije elementi – presinaptični, postsinaptični del in izrastek astrocita. Ta novi pogled tripartitne sinapse je bil široko sprejet.

V naslednjem obdobju je nadaljeval z raziskavami vloge astrocitov v delovanju možganov in je pokazal, da te celice nadzorujejo procese spanja. Ker so številna obolenja povezana z možgani in z motnjami spanja, je njegovo delo pomagalo promovirati načelo, da astrociti prispevajo tudi k patološkimi procesom v možganovini in da so lahko potencialno nove terapevtske tarče.

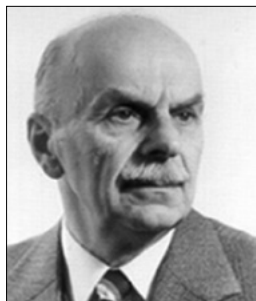
2001 se je preselil na nov oddelek za nevroznanosti na ustanovi University of Pennsylvania School of Medicine, kjer je postal namestnik predstojnika za nevroznanosti in direktor dveh centrov. 2008 se je preselil na Univerzo Tufts, kjer je predstojnik oddelka za nevroznanosti. Bil je soustanovitelj v treh podjetjih: Prairie Technologies, Inc., Grantwrite, LLC., and GliaCure, Inc.

Prejel je več nagrad, med drugimi tudi stipendijo Alfred P. Sloan Foundation, nagradi McKnight Investigator, The Jacob Javits in profesorsko mesto Annetta and Gustav Grisard Professor of Neuroscience. Dopisni član SAZU je od 21. maja 2009.

Dela: [1] Haydon, P. G., McCobb, D. P., and Kater, S. B. (1984) Serotonin selectively inhibits growth cone motility and synaptogenesis of specific identified neurons. *Science* 226: 561–564; [2] Zucker, R. S., and Haydon, P. G. (1988). Membrane potential has no direct role in evoking neurotransmitter

release. *Nature* 335: 360–363; [3] Man-Son-Hing, H. J., Zoran, M. J., Lukowiak, K., and Haydon, P. G. (1989) A neuromodulator of synaptic transmission acts on secretory apparatus as well as ion channels. *Nature* 341: 237–239; [4] Parpura, V., Basarsky, T. B., Liu, F., Jeftinija, S., Jeftinija, S., and Haydon, P. G. (1994) Glutamate-mediated astrocyte-neuron signaling. *Nature* 369: 744–747; [5] Parpura, V., and Haydon, P. G. (2000) Physiological astrocytic calcium levels stimulate glutamate release to modulate adjacent neurons. *Proc. Natl. Acad. Sci. USA* 97: 8629–8634; [6] Zhang, Q., Pangršič, T., Kreft, M., Kržan, M., Li, N., Sul, J. Y., Halassa, M., van Bockstaele, E., Zorec, R., and Haydon, P. G. (2004). Fusion-related release of glutamate from astrocytes. *J. Biol. Chem.* 279 (13):12724–12733; [7] Zhang, Q., Fukuda, M., Van Bockstaele, E., Pascual, O., and Haydon, P. G. (2004) Synaptotagmin IV regulates glial glutamate release. *Proc. Natl. Acad. Sci. USA*. 101(25): 9441–9446; [8] Fellin, T., Pascual, O., Gobbo, S., Pozzan, T., Haydon, P. G., and Carmignoto, G. (2004). Neuronal synchrony mediated by astrocytic glutamate through activation of extrasynaptic NMDA receptors. *Neuron* 43: 729–743; [9] Pascual, O., Casper, K., Kubera, C., Zhang, J., Revilla-Sanchez, J., Sul, J. Y., Takano, H., Moss, S., McCarthy, F., and Haydon, P. G. Astrocytic Purinergic Signaling Coordinates Synaptic Networks. *Science* 2005 Oct 7; 310(5745):113–116; [10] Halassa, M. M., Florian, C., Fellin, T., Munoz, J. R., Lee, S. Y., Abel, E. T., Haydon, P. G., and Frank, M. G. Astrocytic modulation of sleep homeostasis and cognitive consequences of sleep loss. *Neuron* 2009 Jan 61; 2: 213–219.

Milan Herak

Rojen 5. marca 1917 v Brašljevi na Hrvaškem, geolog, dr. znanosti, profesor geologije in paleobotanike (upokojen) na Tehniški fakulteti (1952–1958), Fakulteti za naravoslovje in matematiko (1958–1982) in dekan zagrebške fakultete (1964–1965).

Po končani srednji šoli (II. gimnazija v Zagrebu) je študiral (1937–1941) naravoslovje na Filozofski fakulteti v Zagrebu, vključno s terensko prakso. Podiplomski študij (1942–1943) je opravil na Dunaju (Naravoslovni muzej, univerza), kjer je pripravil rokopis *Zur Kenntnis triadischer Kalkschwämme* (Sycones) za doktorat na zagrebški univerzi (1943).

Istega leta je začel z raziskavami v Kraškem geološko-paleontološkem muzeju. Objavil je več znanstvenih razprav in se seznanil z nekaterimi vprašanji krasa (fosilne alge, jamski medved, geotektonska in hidrogeološka vprašanja). 1952 je bil izvoljen za docenta in štiri leta pozneje za profesorja na Tehnični fakulteti Univerze v Zagrebu. 1958 je prestopil na Fakulteto za naravoslovje in matematiko (dekan 1964–1966). Sčasoma je uvedel nove predmete (paleobotaniko, paleobiologijo in geologijo kraških območij, hidrogeologijo in regionalno geologijo s tektoniko). 1960 je vpeljal podiplomski študij ved o Zemlji. Medtem je bil vodja Geološko-paleontološkega inštituta, pobudnik (1960) podiplomskega študija. Od 1964 do 1966 je bil dekan, mentor mnogih doktorskih del, član senata Univerze, občasno gostujoči profesor na univerzah v Sarajevu in Beogradu in poročal na akademijah znanosti (Ljubljana, Beograd, Sarajevo, Bratislava, Dunaj, Varšava itn.). V času predavateljskega dela je napisal več učbenikov (dve izdaji Paleobotanike, pet izdaj Geologije). Tvorno je sodeloval na domačih in mednarodnih geoloških kongresih in simpozijih (Zagreb, Opatija, Ljubljana, Postojna, Trst, Sarajevo, Podgorica, Beograd, Bratislava, København, Moskva, Montreal). Bil je svetovalec organizacij ZN FAO in UNESCO za oceno hidrotehničnih projektov in hidrogeoloških raziskav na krasu (iztoki, ponori, vrtine, zaledja, globina talne vode), najprej sam na Jamajki, pozneje kot vodja delovne skupine ZN za sredozemske dežele (Španija, Alžirija, Tunizija, Grčija in Turčija). Kot svetovalec nekdanjih jugoslovanskih podjetij je pripomogel k boljšemu poznavanju posebnih kraških pojavov, kot so vodni zadrževalniki in oskrba z vodo v Turčiji, Libanonu in Iranu. To je bila osnova za nadaljnje poglobljene in primerjalne študije kot tudi za poznavanje regionalne tektonike.

1963 je bil izvoljen za izrednega člana Hrvaške (nekdanje Jugoslovanske) akademije znanosti in umetnosti, njen redni član je postal 1973, bil je njen podpredsednik od 1975 do 1978, tajnik razreda za naravoslovne vede (1986–1989), urednik več publikacij, član delovnih skupin, vodja Inštituta za paleontologijo in geologijo kvartarja. Od 1977 je dopisni član Avstrijske

akademije znanosti in od 30. maja 1991 SAZU. Je tudi član domačih in mednarodnih društev geoloških znanosti.

Prejel je državno nagrado za znanstveno (Ruđer Bošković, 1968) in žiljenjsko delo (1979), in več državnih odlikovanj (1961, 1986, 1997). 2001 je postal zaslužni profesor na zagrebški univerzi.

Med več kot 200 publikacijami so najpomembnejše: [1] Zur Kenntnis tradischer Kalkschwämme (Sycones). N. Jb. Min. Geol. Palaeont., (Abh.), (B), 88: 107–135 (1943); [2] Starost i sistematske značajke spiljskog medvjeda Hrvatske (Geological age and taxonomical characters of cave-bear of Croatia). Geol. vjesnik, 12–47 (1947); [3] Petrografija i geologija. Školska knjiga, VIII + 231 (1951); [4] Paleobotanika za geologe i biologe. Školska knjiga VII + 160 (1953); [5] Geologija Samoborskog gorja (Geologie des Samoborer Gebirges). Acta geol., Jugosl. akad. znan. i umjetn., 1: 7 (1956); [6] Some problems in the dasyclad genus *Diplopora*. Micropaleontology 3/1: 49–52 (1957); [7] Geologija – Struktura, dinamika i historija Zemlje. – Školska knjiga XI + 433 (1960); [8] On the Carboniferous and Permian Dasycladaceae of Yugoslavia. Geol. vjesnik (1959) 13: 65–96 (1960); [9] Comparative study of some Triassic Dasycladaceae in Yugoslavia. Geol. vjesnik (1964) 18/1: 3–34 (1965); [10] Die Kalkalgen in der Stratigraphie der Dinariden (Jungpaläozoikum und Mesozoikum). Mitt. Geol. Ges., Wien, 58: 10–217 (1966); [11] Present and prospective water power development in the Karst of Yugoslavia. – World Power Conf. Moscow, Sec. C2, paper 158:1–29 (1968); [12] Pozitivni i negativni utjecaji na razvoj krša u Hrvatskoj (Positive and negative influences on the development of the Karst in Croatia). Krš, Jugosl. akad. znan. i umjetn. 6: 45–78 (1969); [13] Karst of Yugoslavia. In: Karst, Important karst regions of the Northern Hemisphere, M. Elsevier 25–83 (1972); [14] The Yugoslav contribution to the knowledge of karst hydrogeology and geomorphology. Karst hydrology and water resources. Proceed. U.S. – Yugosl. Symp., Dubrovnik (1975) Water Res. Publ., Fort Collins 1: 3–30 (1976); [15] Tecto-genetic approach to the classification of karst terrains. Krš Jugosl. akad. znan. i umjetn., 9/4: 227–238 (1977); [16] Karst hydrogeology. Pollution and water resources. Columbia Univ. Seminar Series. G. J. Halasi-Kun, ed., 14/1: 163–178 (1981); [17] A new concept of geotectonics of the Dinarides. Acta geol. Jugosl. akad. znan. i umjetn. 16/1: 1–42 (1986); [18] Geotektonski okvir zaravni u kršu (Geotectonic frame of karst plains). Simp. Inšt. za raziskovanje krasa, Slov. akad. znan. in umetn. (Postojna, 1985). Acta carsologica (1985–1986) 14/15: 13–18 (1986); [19] Dinaridi – Mobilistički osvrt na genezu i strukturu (Dinarides – Mobilistic view of the genesis and structure). Acta geol. Hrv. akad. znan. i umjetn. 21/2: 35–117 (1991); [20] Croatia. Encycl. of European and Asian regional geology (E. M. Moores and W. Fairbridge, eds.). Chapman and Hall: 155–160 (1997); [21] Tectonic Interrelation of the Dinarides and the Southern Alps. Geol. croat. 52/1: 83–98 (1999); [22] Povijesni temelji hrvatske geologije. Hrv. akad. znan. umjetn., 183 p. (2002); [23] Medvednica – Enigmatic Zagreb Mountains (Croat. with Engl. Summ.). Croat. Acad. sci. and arts: 195 p. (2006).

Ljudevit Ilijanić

Rojen 27. septembra 1928 v Slapnu pri Ozlju, botanik, dr. bioloških znanosti, redni profesor geobotanike in ekologije rastlin (v pokoju) na Naravoslovno-matematični fakulteti Univerze v Zagrebu.

Od rojstva živi na Hrvaškem. Po maturi na moški realni gimnaziji v Karlovcu se je 1947 vpisal na Biološki oddelek Naravoslovno-matematične fakultete Univerze v Zagrebu, kjer je 1952 diplomiral iz biologije. Oktobra 1953 je bil izbran za asistenta na Botaničnem inštitutu Naravoslovno-matematične fakultete. Poleg pedagoškega dela je znanstveno raziskoval in organiziral ekološki laboratorij za znanstvene in pedagoške namene. 1960 je doktoriral s temo Ekološko-fitocenološke raziskave nižinskih travnišč Hrvaške. 1963 je bil šest mesecev na podoktorski specializaciji pri Braun-Blanquetu v Montpellieru. Istega leta je bil izbran za docenta, nato za izrednega (1969) in rednega profesorja (1974) geobotanike in ekologije rastlinstva do upokojitve (1993). Predaval je tudi na podiplomskem študiju, študiju za specializacijo srednješolskih profesorjev in na dodiplomskem študiju biologije v Splitu (1980–1994). Bil je na večmesečnih študijskih potovanjih v Nemčiji, tedanji Čehoslovaški, Poljski, Rusiji, ZDA idr.

Na Naravoslovno-matematični fakulteti je imel več funkcij, med drugimi je bil načelnik Biološkega oddelka (1970–1971), prodekan (1974–1976), predstojnik Botaničnega zavoda (1987–1989) in glavni urednik znanstvenega časopisa *Acta Botanica Croatica* (1969–1992). Bil je predsednik upravnega odbora (1969–1970), predsednik znanstvenega sveta (1970 in 1974–1975) in načelnik Oddelka za geobotaniko Inštituta za botaniko Univerze v Zagrebu (1974–1975).

Univerza v Zagrebu mu je 11. julija 2000 podelila častni naslov profesor emeritus in 12. junija 2003 je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU.

Ilijanić je član mnogih mednarodnih in domačih znanstvenih in strokovnih društev, npr. International Association for Vegetation Science, Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology, Hrvaškega botaničnega društva idr., občasno je imel v teh združenjih pomembnejše funkcije.

Njegov znanstveni opus zajema okoli 90 tehničnih znanstvenih del, v katerih so objavljeni rezultati fitocenološko-ekoloških, avtekoloških, horoloških in florističnih raziskav in preučevanj dinamike in sukcesije vegetacije. Tako je soavtor prvega učbenika ekologije rastlinstva Hrvaške (Gračanin, M., ..., Ilijanić, Lj., 1977, Uvod v ekologijo rastlinstva, 318 strani), pri ediciji *Flora Croatica* (2000, ur. T. Nikolić) ter avtor več kot 800 člankov in enciklopedičnih sestavkov v Splošni enciklopediji JLZ in Hrvaški splošni enciklopediji leksikografskega zavoda, kjer je bil urednik za botaniko. Več let se je ukvarjal z varstvom narave in je avtor mnogih člankov in posameznih poglavij v raznih publikacijah s tega področja.

Pomembnejše znanstvene publikacije: [1] Ilijanić, Lj. (1962) Prilog poznavanju ekologije nekih tipova nizinskih livada Hrvatske (Beitrag zur Kenntnis der Ökologie einiger Niederungswiesentypen Kroatiens.) *Acta Bot. Croat.* 20/21: 95–167; [2] Ilijanić, Lj. (1965) Recherches phytosociologiques et écologiques dans les prairies de l'Arrhenatherion de Lattes (Hérault). *Comm. SIGMA* No 173, *Acta Bot. Croat.* 24: 47–67; [3] Ilijanić, Lj. (1966) Zur Frage der Pflanzengeographischen Stellung Ostkroatiens. *Angew. Pflanzensoz.* (Wien) 18/19: 177–183; [4] Ilijanić, Lj. (1968) Die Ordnung Molinietalia in der Vegetation Nordostkroatiens. *Acta Bot. Croat.* 26/27: 161–180; [5] Ilijanić, Lj. (1969) Das Trifolion pallidi, ein neuer Verband der Ordnung Trifolio-Hordeetalia H-ic. *Acta Bot. Croat.* 28: 151–160; [6] Ilijanić, Lj. (1970) Expositionsbedingte ökologische Unterschiede in der Pflanzendecke der Sonn- und Schattenseite am Lim-Kanal (Istrien). *Vegetatio* 21(1/3): 1–27; [7] Ilijanić, Lj., Gračanin, M. (1972) Wasserhaushalt einiger mediterraner Pflanzen (Water relations of some mediterranean plants). *Ber. Deutsch. Bot. Ges.* 85(7/9): 329–339; [8] Ilijanić, Lj., Topić, J. (1972) Seasonal variations of the osmotic pressure of plants from different communities on Učka mountain in Istria (Croatia). *Ekolog.* 7(1/2): 153–166; [9] Ilijanić, Lj. (1973) Allgemeiner Überblick über die wechselfeuchten Niederungswiesen Jugoslawiens im Zusammenhang mit den klimatischen Verhältnissen. *Acta Bot. Acad. Sci. Hungar.* 19(1/4): 165–179; [10] Ilijanić, Lj. (1979) Die Vegetationsverhältnisse des Sees von Cerknica. Sumpf-, Moor- und Wiesenvegetation. *Acta carsolog.* (Ljubljana) 8: 163–200; [11] Ilijanić, Lj., Hećimović, S. (1981) Zur Sukzession der mediterranen Vegetation auf der Insel Lokrum bei Dubrovnik. *Vegetatio* 46: 75–81; [12] Ilijanić, Lj. (1988) Über die Grundwasserverhältnisse unter einigen Wiesengesellschaften in Nordwestkroatien. *Acta Bot. Croat.* 51: 41–61; [13] Ilijanić, Lj. (1992) Bodenfeuchteverlauf unter einigen Wiesengesellschaften in Nordwest-Kroatien. *Acta Bot. Croat.* 51: 41–60.

Stevan Karamata

Rojen 26. septembra 1926 v Zemunu, inž. geologije, dr. znanosti, profesor petrologije na Fakulteti za rudarstvo in geologijo v Beogradu, upokojen.

Živel je v Zemunu in Beogradu. Po končani gimnaziji v Zemunu (1944) je bil v vojski. 1946 se je vpisal na Rudarsko fakulteto zagrebske univerze. Ko je bil na beograjski univerzi ustanovljen Oddelek za uporabno geologijo, se je preselil tja. Na Fakulteti za rudarstvo in geologijo in Fakulteti za geologijo Tehnične visoke šole, ki se je pozneje priključila k beograjski univerzi, je 1950 diplomiral, nato je bil asistent, docent (1956–1960), izredni (1960–1967) in redni profesor (1967–1990) za petrologijo in od 1951 do 1960 za geokemijo.

V okviru programa jugoslovanske pomoči Nigeriji je poučeval petrologijo magmatskih in metamorfnih kamnin na univerzi v mestu Benin in pripomogel k ustanovitvi geološkega oddelka. Od 1968 do 1973 je na Visoki šoli za montanistiko v Leobnu v Avstriji predaval o raziskovalnih metodah v geokemiji v okviru podiplomskega tečaja ZN Prospekcija in rudarjenje v državah v razvoju.

Da bi vpeljal nove metode in raziskovanje naravnih bogastev Jugoslavije, je na Geološkem zavodu Srbije ustanovil Oddelek za geokemijske raziskave in bil v 50. letih 20. stoletja njegov vodja. 1970–1977 je sedem mesecev delal v Turčiji, kjer je v okviru programa ZN za razvoj opravljal geokemijske raziskave za Cu-mineralizacijo v Pontidih in za mineralizacijo Hg, As in Pb-Zn v gorovju Menderes. 1983 je bil dva meseca v Baludžistanu (Pakistan) zaradi raziskovanja Cu-mineralizacije. 1981 je bil dva meseca v Mozambiku v okviru jugoslovanske tehnične pomoči v zvezi z raziskovanjem redkih mineralov in karbonatitov.

Kot član UNESCO IGCP (International Geological Correlation Programme) je sodeloval pri projektu 5 (Predhercinski razvoj področja Tetide) in 39 (Ofioliti) in je bil eden od vodij (drugi je bil N. Page iz ZDA) projekta 197 (1982–1988) Metalogeneza ofiolitov. V zvezi z delom na teh projektih se je udeleževal številnih znanstvenih in tematskih srečanj, med njimi je najpomembnejše križarjenje po zahodnem Tihem oceanu od junija do avgusta 1976. Med 1989 in 1994 je bil član Mednarodnega znanstvenega odbora ustreznega programa Unesca.

Od 1970 je bil dopisni član SANU in je njen redni član od 1985. Dopisni član Avstrijske akademije znanosti je od 1982, JAZU (Zagreb) od 1986, SAZU od 30. maja 1991, Akademije naravoslovnih znanosti Ruske federacije od 1993 in Akademije znanosti in umetnosti Republike srbske (BiH) od 2004.

Je častni doktor univerze Babeš-Bolyai v Cluj-Napoci v Romuniji in častni član Bolgarskega geološkega društva. Bil je član komisije za pripravo geološke karte Jugoslavije 1 : 100.000.

V Jugoslaviji in tujini je objavil več kot 350 del in bil član uredniških odborov znanstvenih publikacij v Jugoslaviji, Srbiji in tujini.

Je predsednik nevladne organizacije Children's Joy Gnjilane za pomoč otrokom zahodnega Kosova.

Kot znanstvenik širokega pogleda se je ukvarjal s petrologijo, metalogenezo in regionalno geologijo, predvsem pa je treba omeniti tri njegove najpomembnejše usmeritve. V začetku so bile to visoke granitne intruzije, kjer so bili med kristalizacijo notranji tekočinski pritiski večji od zunanjih in je asociacijo »z natrijem reven oligoklaz-ortoklaz-biotit« zamenjala »z natrijem bogat andezin-kalijev glinenec-amfibol«. To in s tem povezana vprašanja je akad. Karamata objavil v: [1] Karamata, S. (1955) *Petrologische Studie der magmatischen und kontakt-metamorphen Gesteine der Boranja (West Serbien)*. Bulletin du Museum d'Histoire Naturelle du Pays Serbe, A, 6/1, 130 pp, on Serbian, with German Abs., Belgrade; [2] Karamata, S. (1956) *Die Reaktions-Gefuge des Biotits in tertiareren Granodioritmassen Serbiens*. Neues Jb für Mineralogie, Mh., 1956, 73–82, Stuttgart; [3] Karamata, S. (1958) *Endomorphe Änderungen in den granodioritischen Hochplutonen Serbiens am Kontakt zu den Kalksteinen*. Schweizerische mineralogische und petrographische Mitteilungen, XXXVIII/1, 1–18, Zürich; and about ten associated papers.

Pozneje se je posvetil preučevanju ofiolitov, posebej izvoru in razvoju njihove metamorfne podlage. Bil je med prvimi, ki so določili njihov dinamo-termični izvor in odnos njihovega položaja do ultramafičnih kamnin. To je predstavil v številnih člankih in povzel v: [1] Karamata, S. (1968) *Zonality in Contact Metamorphic Rocks around the Ultramafic Mass of Brezovica (Serbia, Yugoslavia)*. XXIII Session Intern. Geol. Congress, Reports, I, 197–207, Prague; [2] Karamata, S. (1975) *The state of alpine-type ultramafic masses during emplacement on the basis of contact dynamo-thermal metamorphism of neighbouring rocks*. Acta Geologica, JAZU, VIII, 85–106; [3] Karamata, S. (1978) *Metamorphic rocks associated with ultramafic parts of the ophiolite sequences – some observations concerning their origin*. Annales Geolog. de la Peninsule Balkanique, XLII, 455–467, Beograd.

V naslednjih 30 letih je prišel do sklepa, da je za razlago geološke zgradbe osrednjega Balkana najprimerneje upoštevati transport, skladiščenje in kopičenje kamninske mase povezano z enakomernim pomikanjem proti severu. Ena prvih in zadnjih sintez teh raziskovanj po mnogih prispevkih v zadnjih letih sta: [1] Karamata, S., Krstić, B. (1996) *Terranes of Serbia and Neighbouring Areas*. In: *Terranes of Serbia*, eds. V. Knežević and B. Krstić, 25–40, Fac of Mining and Geology & Comm. for Geodynamics of SANU, Belgrade; [2] Karamata, S. (2006) *The geological development of the Balkan Peninsula related to the approach, collision and compression of Gondwanan and Euroasian units*. In: *Eds Robertson, A. H. F. & Mountrakis, D.: Tectonic Development of the Eastern Mediterranean Region*. Geological Society, London, Special Publication, 260, 155–178.

Erwin Neher

Rojen marca 1944 v kraju Landsberg am Lech na Bavarskem v Nemčiji, biofizik, Nobelov nagrajenec.

E. Neher je po srednješolskem izobraževanju v bližini svojega doma v kraju Mindelheim, kjer je že uvidel, da želi postati biofizik, študiral fiziko na Tehniški univerzi v Münchnu (1963–1966) in pozneje nadaljeval svoje usposabljanje s predmeti iz biologije. 1966 je prejel stipendijo sklada Fulbright Scholarship za študij v ZDA. Leto je preživel na univerzi University of Wisconsin, Madison, in pridobil diplomsko Masters Degree in Biophysics.

Njegova ustvarjalna odkritja skupaj z Bertom Sakmannom 1976 so povezana z razvojem nove elektrofiziološke metode, imenovane the patch-clamp (kar v prevodu pomeni metoda vpete napetosti krpice membrane), s katero se je odprlo novo poglavje na področju molekulske fiziologije in biologije. Ta metoda je omogočila meritve ionskih tokov izredno nizkih jakosti preko posameznega ionskega kanala v membranah vseh celičnih tipov in tudi v celičnih predelkih. Ista metoda je bila pozneje (1982) uporabljena za spremljanje sprememb membranske kapacitete, električnega parametra membrane, ki je linearno povezan s spremembami površine membrane, na te pa vplivata procesa endo- in eksocitoze v evkariontskih celicah. Z obema novima pristopoma smo se naučili zelo veliko o naravi in mehanizmi delovanja celic v normalnih in patoloških razmerah.

Pozneje se je osredotočil v raziskave presinaptičnih mehanizmov v sinaptičnem prenosu signalov. Študiral je temeljne mehanizme eksocitoze v celicah kromafinkah sredice nadledvične žleze kot celičnem modelu z uporabo metode the patch-clamp. V teh poskusih je spreminjal citosolno aktivnost Ca^{++} tako, da je s fotolizo fotosenzibilnih spojin, ki vežejo te ione (vklenjeni Ca^{++}), spreminjal koncentracijo teh ionov v citosolu s ciljem razumevanja vloge specifičnih sinaptičnih proteinov v procesu dozorevanja in eksocitoze sekretornih mešičkov. Ta novi pristop je omogočil kvantitativno analizo odvisnosti med $[\text{Ca}^{++}]$ in sekrecijo nevrottransmitterjev. Uporabil je kulture živčnih celic in tkivnih rezin in študiral mehanizme kratkotrajne plastičnosti depresije in facilitacije, izzvane s parnimi dražljaji.

1986 je z Bertom Sakmannom prejel nagrado the Louisa Gross Horwitz Prize na Univerzi Columbia. 1987 je prejel najvišje nemško priznanje za znanost, Gottfried Wilhelm Leibniz Prize. Z Bertom Sakmannom je 1991 prejel Nobelovo nagrado za fiziologijo ali medicino. Nagrado sta prejela za odkritja, povezana z delovanjem posameznega ionskega kanala v celicah[1]. Neher in Sakmann sta bila prva, ki jima je uspelo meriti tok skozi posamezne ionske kanale preko iznajdbe nove metode (angl. the patch-clamp technique)[2][3][4][5]. Ta projekt je Neher začel kot podoktorski študent v labo-

ratoriju Charlesa F. Stevensa na Yaleu. Trenutno je častni profesor ustanove Max Planck Institute for Biophysical Chemistry v Göttingenu. Hkrati je tudi profesor na Univerzi Göttingen.

Dopisni član SAZU je od 1. junija 2007.

Izbranih 10 najbolj citiranih objav (september 2011): [1] Hamill, O. P., Marty, A., Neher, E., et al. (1981): Improved patch-clamp techniques for high-resolution current recording from cells and cell-free membrane patches, *Pflügers Archiv, European Journal of Physiology*, 391: 85–100 (citirano 16486-krat, sept. 2011); [2] Fenwick, E. M., Marty, A., Neher, E. (1982): Sodium and calcium channels in bovine chromaffin cells, *Journal of Physiology, London*, 331: 599–635 (citirano 895-krat, sept. 2011); [3] Neher, E., Sakmann, B. (1976): Single-channel currents recorded from membrane of denervated frog muscle-fibers, *Nature*, 260: 799–802 (citirano 894-krat, sept. 2011); [4] Neher, E. (1992): Correction for liquid junction potentials in patch clamp experiments, *Methods in Enzymology*, 207: 123–131 (citirano 767-krat, sept. 2011); [5] Neher, E., Steinbach, J. H. (1978): Local-anesthetics transiently block currents through single acetylcholine-receptor channels, *Journal of Physiology, London*, 277: 153–176 (citirano 754-krat sept. 2011); [6] Fenwick, E. M., Marty, A., Neher, E. (1982): A patch-clamp study of bovine chromaffin cells and of their sensitivity to acetylcholine, *Journal of Physiology, London*, 331: 577–597 (citirano 734-krat sept. 2011); [7] Neher, E., Marty, A. (1982): Discrete changes of cell-membrane capacitance observed under conditions of enhanced secretion in bovine adrenal chromaffin cells, *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America – Biological Sciences*, 79: 6712–6716 (citirano 690-krat, sept. 2011); [8] Colquhoun, D., Neher, E., Reuter, H. et al. (1981): Inward current channels activated by intracellular calcium in cultured cardiac-cells, *Nature*, 294: 752–754 (citirano 655-krat, sept. 2011); [9] Neher, E. (1998): Vesicle pools and Ca^{2+} microdomains: New tools for understanding their roles in neurotransmitter release, *Neuron*, 20: 389–399 (citirano 560-krat, sept. 2011); [10] Pusch, M., Neher, E. (1988): Rates of diffusional exchange between small cells and a measuring patch pipette, *Pflügers Archiv, European Journal of Physiology*, 411: 204–211 (citirano 555-krat, sept. 2011).

Izbrane recentne objave: [1] Sakaba, T., Stein, A., Jahn, R., Neher, E. (2005): Distinct kinetic changes in neurotransmitter release after SNARE protein cleavage, *Science*, 309: 491–494; [2] Wadel, K., Neher, E., Sakaba, T. (2007): The coupling between synaptic vesicles and Ca^{2+} channels determines fast neurotransmitter release, *Neuron*, 53: 563–575; [3] Neher, E., Sakaba, T. (2008): Multiple roles of calcium ions in the regulation of neurotransmitter release, *Neuron*, 59: 861–872 (Invited Review); [4] Mohrmann, R., de Wit, H., Verhage, M., Neher, E., Soerensen, J. (2010): Fast vesicle fusion in living cells requires at least three SNARE complexes, *Science*, 330: 502–505.

Jean Nicod

Rojen 25. marca 1923 v Vesoulu, departma Haute-Saône, geomorfolog, dr. litt., profesor fizične geografije (v pokoju) na univerzi Aix-Marseille II in Inštitutu za geografijo v mestu Aix-en-Provence (Francija). Gimnazijo je obiskoval v Vesoulu (do 1940), 1941–1944 je bil študent na Faculté des Arts univerze v Nancyju in 1944 postal magister geografije. Kot promoviran za univerzitetnega »agrégé« iz geografije (1947 v Parizu) je poučeval na gimnazijah v Nancyju in Marseillu, 1953–1955 je bil raziskovalec v okviru CNRS (Državni center za znanstvene raziskave), vodja Centra za pedagoško dokumentacijo v Marseillu ter asistent in višji asistent na fakultetah v mestih Aix-en-Provence in Nica.

1967 je na Faculté des Arts (Aix-en-Provence) uspešno zagovarjal tezo za državni doktorat Morfološke raziskave v apnenčasti Basse-Provence (na njej je začel delati 1947, mentor je bil prof. J. Blache). Postal je profesor fizične geografije na Oddelku za geografijo (Aix-en-Provence) in ostal tam do upokojitve 1992 kot zaslužni profesor. 1994 mu je bil podeljen naslov častnega doktorja Šlezijske univerze v Katowicach, 12. junija 2003 pa je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU.

V okviru raziskav Provanse se je posebej zanimal za tamkajšnje pomembne kraške oblike in kraško hidrologijo. Kot profesor je nadaljeval z raziskovanjem kraških pojavov, bil je vodja skupine CNRS Razvoj krasa v sredozemskem in alpskem okolju, usmerjal svoje doktorande na številna kraška ozemlja v Franciji ter poleg drugih tudi v Libanon, Maroko in na Madagaskar. S prof. K.-H. Pfeffejem z univerze v Tübingenu je vodil skupni program Procope (Aix-en-Provence - Tübingen) o razkrajanju dolomita (1987–1990). Osnoval je Francosko krasoslovno zvezo (AFK) in bil njen prvi predsednik (1977–1986). V tem okviru je bil pobudnik več bilateralnih okroglih miz o krasu (v Švici, Belgiji, Nemčiji, Maroku, Veliki Britaniji, na Poljskem, v Španiji), tudi francosko-slovenske 1991. Bil je med ustanovitelji (1983) in izdajatelji Karstologie, francoske revije za znanstveno krasoslovje.

Njegove raziskave so bile usmerjene predvsem v geomorfologijo in hidrologijo krasa. V Provansi so bila najpomembnejša vprašanja razvoj površinskih oblik (vrtače, kraška polja ...) v zvezi z geomorfološkim razvojem in paleoklimatskimi razmerami, razkrajanje dolomita, kraški izviri in ugotavljanje današnje denudacije s pomočjo hidrokemijskih analiz. Pozneje se je posvečal tudi drugim kraškim območjem in vprašanjem: krasu v sadri, rudnikom v paleokrasu v Franciji in po Evropi, podedovanim tropskim površinskim oblikam ter odlaganju lehnjaka. Kot geograf se je v zvezi s krasom zanimal tudi za vprašanja v zvezi s človekom, kot so: agrarne reforme na kraških območjih, uporaba kraških izvirov skozi zgodovino, jamska bivališča v lehnjaku, jezovi na krasu ... Med raziskovalnim delom se je še posebej

zanimal za Dinarski kras, kjer je spoznal veliko novega ob pomoči J. Rogliča ter slovenskih tovarišev z Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni.

Izsledke svojih raziskav je objavil v nekaj knjigah, predvsem pa v številnih člankih.

Knjige: [1] *Recherches morphologiques en Basse-Provence calcaire* (Thèse Aix-en-Provence 1967) Louis-Jean, Gap, 557 p. (1967); [2] *Pays et Paysages du Calcaire*. Coll. Le Géographe SUP, Presses Universitaires de France, Paris (1972); [3] *Les karsts dinariques, paysages et problèmes*. Co-edition Inštitut za raziskovanje Krasa Carsologica, ZRC SAZU, Ljubljana, AFK Karstologia Mém. 10, 183 p. (2003); [4] *Sources et sites des eaux karstiques*. Méditerranée Hors-série, PUP, Marseille (2012).

Najpomembnejši članki (od 1990): [1] *Murettes et terrasses de culture dans les régions karstiques méditerranéennes*. Méditerranée 3-4: 43-50 (1990); [2] *Recherches sur l'évolution du karst du massif de Montrieux (Basse Provence)*. Z. Geomorph. Suppl. Bd. 85: 39-5 (1992); [3] *Formes d'aplanissement et de régularisation des versants dans les roches carbonatées ...* Tübingen Geog. Studien 109: 1-22 (1992); [4] *Recherches nouvelles sur les karsts des gypses et des évaporites associées*. I – Karstologia 21: 15-30 (1993); [5] *Plateaux karstiques sous couverture en France, d'après des travaux récents*. Ann. de Géographie 576: 170-194 (1994); [6] *Carte géomorphologique des karsts de France*. Karstologia 25: 1-34 + map (1995); [7] *Artificial drainage of the poljes and karst depressions in the South-eastern France*. Acta carsologica XXIV: 42-50 (1995); [8] *Karst et mines en France et en Europe : gîtes, grottes-mines et géotechnique*. Karstologia: 1-20 (1996); [9] *Les recoupements karstiques de méandres encaissés*. Karstologia 30: 41-48 (1997); [10] *Les canyons karstiques, nouvelles approches ...* Quaternaire, 8 (2-3): 71-89 (1997); [11] *Les grottes : rétrospective historique et insertion des grottes aménagées dans l'espace géographique*. Ann. de Géog. 603: 508-530 (1998); [12] *Sources et hydrosystèmes karstiques des régions arides et semi-arides*. Karstologia 35: 47-58 (2000); [13] *Karsts, paléogéomorphologies, paléoenvironnements*. Panorama des recherches récentes en France (1992-2001). Géomorphologie, Relief, Processus, Environnement 3: 253-268 (2002); [14] *Problèmes d'environnement dans quelques cités antiques d'Asie mineure et du Proche-Orient*. Méditerranée 3-4: 111-120 (2002); [15] *Le Vélébit, une chaîne typique du karst dinarique*. EDYTEM, Cahier Géog. 1, Univ. Savoie: 61-72 (2003); [16] *A Little contribution to the Karst terminology : special or aberrant cases of poljes ?* Acta carsologica 32/2: 29-39 (2003); [17] *Les nouvelles frontières dans l'espace dinarique*. Méditerranée 3: 5-20 (2004); [18] *Lakes in Gypsum Karst : some examples in Alpine and Mediterranean countries*. Acta carsologica 35/1: 69-78 (2006).

V sodelovanju je objavil: [1] *Les Karsts des Alpes du Sud et de la Provence*. Z. Geomorph., N. F. Suppl. Bd. 75: 1-48 (1989); [2] *Gypsum karsts of France*. Int. J. Speleol. 25(3-4) Ch. II: 203-208 (1996); [3] *Impacts of agricultural transformation on the principal karstic regions of France*. Int. J. Speleol. 26 B (1/4): 15-31 (1999); [4] *Paleokarsts and paleogeomorphology in Southern France*. Z. Geomorphologie N. F. Suppl. Bd. 136: 1-24 (2004).

Denis Noble

Prof. dr., rojen 16. novembra 1936 v Londonu. Diplomiral je 1958 na University College London. Že iz tematike svojega doktorskega dela, pod mentorstvom prof. dr. O. Huttra, je 1960 v reviji *Nature* objavil dva članka o fizioloških lastnostih in ritmiki srčne mišice. Pozneje pa je v tej reviji objavil še en polemičen in dva odmevna izvirna znanstvena članka, v celoti pa je objavil več kot 350 znanstvenih razprav s področij fiziologije in sistemske biologije. Objave so izšle v revijah z zelo visoko prepoznavnostjo (*Science*, *Nature*, *PNAS*, *Journal of Physiology*). Citiranost člankov je po podatkih v bazi ISI Web of Knowledge več kot 8000. Med 1984 in 2004 je bil predstojnik katedre za kardiovaskularno fiziologijo Univerze v Oxfordu, Velika Britanija, kjer je trenutno zaslužni profesor in direktor oddelka za računalniško fiziologijo. Med njegovimi pomembnimi odkritji je dokaz, da v srcu ne obstaja samo en ritmovniški oscilator in da so oscilacije membranskega potenciala srca povezane s povratnimi zankami, ki veljajo za različne ionske kanale v celični membrani kardiomiocitov in celic prevodnega sistema.

Denis Noble je eden od utemeljiteljev sistemske biologije. Njegove raziskave so podprte z modeliranjem delovanja organov in se osredotočajo na integrirano – celostno – interpretacijo funkcije od molekulskega nivoja do organizma kot celote.

Kot avtor ali urednik je sodeloval pri desetih mednarodno znanih knjigah, pri zadnji med njimi (*The Music of Life*, v slovenski izdaji *Glasba življenja*) povezuje fiziologijo s filozofijo; kritično se sprašuje o veljavnosti centralne genetske dogme in opozarja na nova odkritja na področju bioloških in biomedicinskih raziskav, ki upoštevajo, da je izražanje genov odvisno tudi od fizioloških procesov in da se zaradi slednjih t. i. epigenetske spremembe tudi lahko prenašajo na potomce. Znano pa je tudi njegovo kvantitativno obravnavanje teze, da le s poznavanjem proteinov in genov, ki jih kodirajo, zaradi kompleksnosti interakcij na molekulski in drugih ravneh ni možno pojasniti delovanja celic, tkiv, organov in sistemov. Slednje pa se je v zadnjem času močno poudarjalo, vendar so bolj alternativa integrirani eksperimentalni kvantitativni fiziološki pristopi.

Denis Noble je član Kraljevega društva v Londonu. Imenovan je bil za viteza reda Britanskega imperija, prejel pa je še vrsto drugih uglednih priznanj. Od 1993 do 2001 je bil glavni tajnik Mednarodne zveze fizioloških znanosti (IUPS), od 2009 pa je predsednik te organizacije. Od januarja 2011 je glavni urednik revije *Interface Focus*, ki jo izdaja Royal Society v Londonu.

Dopisni član SAZU je od 5. maja 2011.

Že pred leti je bil prvič v Sloveniji, intenzivneje pa je sodeloval s Slovenijo zlasti v zadnjih letih, tudi v povezavi s pripravami za slovenski prevod knji-

ge Glasba življenja, ki se trenutno prevaja tudi v kitajščino in japonščino. Oktobra 2010 je imel na SAZU ob izidu slovenskega prevoda predavanje o vprašanjih sistemske biologije, aktivno pa je sodeloval tudi na slovenskem posvetovanju Biološka znanost in družba – Organizmi kot živi sistemi.

Izveček iz bibliografije: [1] Noble, D. (1962). A modification of the Hodgkin-Huxley equations applicable to Purkinje fibre action and pacemaker potentials. *Journal of Physiology* 160, 317–352; [2] Hauswirth, O., Noble, D. & Tsien, R. W. (1968). Adrenaline: mechanism of action on the pacemaker potential in cardiac Purkinje fibres. *Science* 162, 916–917; [3] Noble, D. & Tsien, R. W. (1969). Outward membrane currents activated in the plateau range of potentials in cardiac Purkinje fibres. *Journal of Physiology* 200, 205–231; [4] Cohen, I., Giles, W. R. & Noble, D. (1976). A cellular basis for the T wave of the electrocardiogram. *Nature* 262, 657–661; [5] Hilgemann, D. W. & Noble, D. (1987). Excitation-contraction coupling and extracellular calcium transients in rabbit atrium: Reconstruction of basic cellular mechanisms. *Proceedings of the Royal Society B* 230, 163–205; [6] DiFrancesco, D. & Noble, D. (1985). A model of cardiac electrical activity incorporating ionic pumps and concentration changes. *Philosophical Transactions of the Royal Society B* 307, 353–398; [7] Noble, D. (2002). Modelling the heart: from genes to cells to the whole organ. *Science* 295, 1678–1682; [8] Noble, D. (2006). *The Music of Life*. OUP, Oxford; [9] Noble, D. (2011). Differential and integral views of genetics in computational systems biology. *Journal of the Royal Society Interface Focus* 1, 7–15; [10] Noble, D., Auffray, C., Chen, Z. & Werner, E., ed. (2012). *The selected papers of Professor Denis Noble CBE FRS. A Journey in Physiology toward Enlightenment*. Imperial College Press, London.

Alessandro (Sandro) Pignatti

Rojen 28. septembra 1930 v Benetkah. Študiral je na univerzah v Pavii, Barceloni in Montpellieru, kjer je zagovarjal doktorat o sredozemski vegetaciji pri profesorjih V. Giacominiu, A. de Bolosu in J. Braun-Blanquetu.

Od 1955 je bil docent za botaniko na Univerzi v Pavii in od 1958 na Univerzi v Padovi, nato redni profesor botanike v Trstu 1962–1982, profesor ekologije rastlin v Rimu 1983–1988 in od julija 1988 redni profesor ekologije v Rimu na univerzi La Sapienza. Bil je gostujoči profesor v Tokiu na tamkajšnji univerzi znanosti in tehnologije (2003). Upokojil se je 31. oktobra 2005. Od 13. julija 2006 je zaslužni profesor ekologije na univerzi La Sapienza v Rimu.

Je avtor 380 znanstvenih razprav. Bil je med ustanovitelji organizacij Ostalpin-dinarische Gesellschaft für Pflanzensoziologie in The International Association for Vegetation Science in zaporedno predsednik omenjenih združenj. Bil je tudi predsednik združenja Società Botanica Italiana in član organizacije Commission for Environmental Impact Assessment of the Italian Ministry for Environment.

Znanstveno delo prof. Pignattija lahko razvrstimo na naslednja glavna področja delovanja: [I] Analize vegetacije. Analiziral je vegetacijo različnih območij južne Evrope z vidika fitocenologije. Glavne raziskave so bile usmerjene v beneški zaliv, gorske grebene Stelvie v Retijskih Alpah in vegetacijo trnatega grmičevja sredozemskih gora. Podrobneje je raziskoval vodne razmere halofitov in drugih sredozemskih vrst. Nekatere od teh raziskav vključujejo tudi vegetacijsko kartografijo. Od 1969 je aktiven na področju analiz vegetacije in flore s pomočjo računalnikov. Sedaj dela z obsežnimi podatkovnimi zbirkami flore in vegetacije Italije. S tega področja je S. Pignatti objavil zvezek *Data processing in phytosociology* v sodelovanju z E. Van der Maarel & L. Orloci (Junk, The Hague, 1980) in razpravo *Ecologia Vegetale* (Utet, 1995). V tisku pa je monografija o flori in vegetaciji Dolomitov. [II] Morske alge. Raziskave vključujejo ekologijo in fizioekologijo reprezentančnih vrst potopljenih rastlin Sredozemskega morja ter probleme primarne produkcije in vloge ozmotskega tlaka pri ugotavljanju izmenjave. Mnogo podatkov je ostalo neobjavljenih, bi pa omogočali izviren pristop k raziskavam globalne izmenjave v morskih okoljih. [III] Flora. Glavno zanimanje raziskav je osredotočeno na rastline obalne vegetacije, posebej na kritični rod *Limonium* (Plumbaginaceae), ki ga Pignatti raziskuje kot strokovnjak projekta *Flora Europaea*. Na osnovi tolmačenja poteka evolucije tega rodu je bilo določenih več vrst. Je avtor publikacije *Flora d'Italia* (Edagricole, 1982), ki je standardno delo v treh zvezkih z 2200 stranmi, z opisom okoli 6000 taksonov. *Flora d'Italia* je bila sprejeta kot pripomoček za raziskave biodiverzitete ekosistemov in prinaša popoln kodni sistem in deskriptorje za okoli 60 % enot evrop-

ske flore. Druga izdaja je bila končana 2011 in je pripravljena za tisk. [IV] Ekologija mest in krajine. Na tem področju je raziskoval predvsem probleme Rima, ki je edinstven primer mesta z neprekinjenim razvojem skozi 25 stoletij. Raziskoval je floro, vegetacijo in mestne biotope. Razvil je nove pristope k obdelavi teh podatkov in tem raziskavam v bodoče. Na teh osnovah je objavil razpravi *Ecologia del Paesaggio* (Utet, 1994) in *Boschi d'Italia* (Utet, 1998), ki obravnavata rastlinsko odejo Italije. [V] Ekosistemi. V mnogih razpravah je obravnaval vegetacijo kot avtotrofno sestavino ekosistemov. Raziskoval je rastlinsko odejo sredozemskega bazena in različnih tropskih območij (savane, deževne gozdove). Raziskuje naravno vegetacijo kot vmesnik med fizičnimi sestavinami in človekom. Ta vmesnik ni dovolj raziskan s stališča ekosistemov in je s pospešeno hitrostjo ogrožen po vsem svetu. S. Pignatti, E. O. Box in K. Fujiwara so z vabljenim plenarnim predavanjem na IAVS International Congress A new paradigm for the 21st century (Nagano, Japonska, julij 2000) predlagali novo teorijo tolmačenja vegetacije kot rezultata samoorganiziranja. To novo teorijo so razvijali od 2001 dalje z raziskavami Zahodnoavstralske puščave. [VI] Biodiverziteta. Kot profesor Ekologije na rimski univerzi La Sapienza se je 1988 osredotočil na raziskave biodiverzitete in raziskoval primerjave med sredozemskimi tipi ekosistemov v Sredozemlju in na severozahodu Avstralije ter na drugih celinah (Kalifornija, Čile, J. Afrika, Kanarski otoki, Japonska, Mehika). Izvedel je več obsežnih raziskav na terenu. Primerjave je izvajal na osnovi florističnih sestavin, sestave rastlinskih združb in njih funkcij. Raziskoval je evolucijske trende sredozemske flore in vegetacije ter na osnovi nove teorije koevolucije človeka in rastlin razložil veliko biodiverziteto sredozemskih ekosistemov. [VII] Okolje in civilna družba. Preučeval je odnose med okoljem in razvojem človeške družbe na različnih primerih (opisano je tudi v odstavku o biodiverziteti). O odnosih med aktivnostmi človeka in problemih biosfere razpravlja v teoretičnem delu *Assault on the planet* (Bollati Boringhieri, 2000). Posledica okoljske krize je v tem, da je biosfera sistem, ki je v stabilnem stanju, medtem ko se industrijska proizvodnja stalno širi. V tem delu razpravlja o strategijah vzdržnosti.

Je domači član organizacij *Accademia Nazionale dei Lincei*, *Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti*, *Academy of Cordoba* (Argentina), od 5. maja 2005 dopisni član *SAZU*, član *Accademia di Torino* in prejemnik odlikovanja red za zasluge Republike Italije. Za svoje znanstvene aktivnosti je bil 1983 nagrajen z zlatim odlikovanjem *Organization for the Plant Taxonomical Investigation of the Mediterranean Area*, nagrađo *Academy of Sciences of Turin* in nagrađo *Confalonieri Foundation* v Milanu, je doktor h. c. Univerze v Uppsali (1991) in Univerze v Palermu leta (2005).

Bil je glavni urednik *Rendiconti Lincei*, Springer Verl. (2001–2010).

Pomembnejše znanstvene knjige: *Flora d'Italia* (1982); *Ecologia Vegetale* (ed., 1994); *Ecologia del Paesaggio* (1995); *L'Ecosistema Roma* (1995); *I boschi d'Italia* (1998); *Ecologia Generale* (1998); *Assalto al Pianeta* (2000, v sodelovanju z B. Trezza, nagrada *Gambrinus* 2000 za ekologijo).

Že od 1962 je tesno povezan s slovenskimi botaniki in fitocenologi pri raziskavah znanstvenih problemov omenjenih strok.

Livio Poldini

Rojen 7. septembra 1930 v Trstu. Doktorat iz naravoslovja je dosegel 1959 v Padovi (Italija). Od 1958 do 1960 je bil kurator Naravoslovnega muzeja v Trstu, od 1961 je bil asistent za farmacevtsko botaniko. Specializiral se je iz fitocenologije na Mednarodni postaji za geobotaniko Sredozemlja in Alp (Station Internationale de Geobotanique Méditerranéenne et Alpine) v Montpellieru pod vodstvom prof. J. Braun-Blanqueta (1961–1962). 1968 je bil izvoljen za docenta in 1976 za izrednega profesorja fitocenologije, od 1979 pa za rednega profesorja za ekologijo rastlin na tržaški univerzi. 2003 je bil imenovan za zasluženega profesorja.

Raziskuje predvsem floristiko, fitogeografijo, fitocenologijo, fitokemijo, njegovi delovni področji pa sta tudi kartiranje vegetacije in naravoslovno ovrednotenje krajine. V sedemdesetih letih preteklega stoletja je sodeloval pri izdelavi Regionalnega urbanističnega načrta, da bi izoblikovali parametre za naravne parke in rezervate v Furlaniji - Julijski krajini. Med številnimi znanstvenimi deli (več kot 300 člankov) so tudi monografija o vegetaciji severnojadranskega krasa, dva horološka atlasa flore Furlanije - Julijske krajine in knjiga o rastlinski raznovrstnosti Krasa med Trstom in Gorico z oceno stanja v okolju. Sodeloval je pri urejanju gozdarske tipologije Furlanije - Julijske krajine. Od 1994 do 1996 je bil znanstveni vodja projekta Natura 2000 - Bioitaly za pokrajino Furlanije - Julijske krajine z nalogo osnovanja kataloga območij s poudarjeno naravno vrednostjo. Bil je znanstveni vodja projektov obnove vegetacije ob cevovodu na Krasu in projekta obnove suhih kraških travnišč. Bil je območni vodja nacionalnega projekta MURST Biološka raznolikost in obnova vegetacije na marginalnih območjih s poudarkom na rekonstrukciji pasov vegetacije in obnove grmovne vegetacije v različnih višinskih pasovih (od ravnine do gora) s povezavo s klimatsko-efakskimi dejavniki. Bil je vodja projekta Vzorčne analize vegetacije v severovzhodni Italiji z nalogo sistematične analize vegetacije Furlanije - Julijske krajine s ciljem, da se pripravi kompletna monografija vegetacije pokrajine. Sodeloval je tudi pri Projektu obalnega in morskega varstva Furlanije - Julijske krajine. Pripravil je geslovnik flore Furlanije - Julijske krajine z nalogo, da bi uvedel korektno nomenklaturu in pripravil katalog sinonimov. Koordiniral je delovno skupino za pripravo priručnika o habitatih Furlanije - Julijske krajine in metodologije za ovrednotenje kakovosti okolja. Za objavo je pripravil geslovnik flore in knjigo o razporeditvi vegetacije v Italiji (razmerje 1 : 250.000). Sodeloval je pri projektu Tujerodne rastline v Italiji ter pripravil pregled razporeditve in stopnje invazivnosti tujerodnih vrst v flori Italije za različna administrativna ali biogeografska območja z opisi tipov rabe zemljišč in opravil sintezo sodobnih znanstvenih ugotovitev s poudarkom

na ogrožanju okolja v različnih območjih Italije. Ostalo njegovo delo obsega raziskovanje obnašanja in strategije (cvetenje, oprашitev, razširjenost, trajnost vzorcev v genskih bankah, funkcijske strategije po Grimeju, habitati) ter korelacije glede na izumrtje, zmanjšanje ali širjenje arheofitov. Razvil je tudi indirektno metodo za merjenje invazivnosti rastlinskih vrst z uporabo zgodovinskih in sodobnih podatkov iz različnih virov. Ta metoda vključuje diahroni pristop, pri tem se hitrost širjenja rastlinske vrste meri s stopnjo in časom kolonizacije na novem prostoru.

Zadnja dela so v zvezi s korelacijami med biodiverzitetjo, biomaso in drugimi parametri rastlinskih združb z uporabo fitocenološkega pristopa, s preučevanjem riparskega grmovja *Salix alba* v Padski nižini (Italija), z evropske perspektive pa s stališča sintaksonomije raziskuje močvirja črne jelše v Italiji.

Vrsto let sodeluje s fitocenologi in botaniki Slovenije. Rezultat so študije o flori in vegetaciji na obmejnem območju dežel. V okviru študija je somentor in član komisij pri slovenskih doktoratih.

Od 6. junija 1995 je dopisni član SAZU. Je član uredniških odborov *Flora Mediterranea*, *Gortania*, *Plant Biosystems*, *Hacquetia*, *Fitosociologia*, *Folia biologica et geologica*. Je območni svetovalec Hegijeve *Illustrierte Flora von Mitteleuropa* in publikacije *Atlas Flora Europea*.

V. RAZRED

Umetnosti

Redni člani

Emerik Bernard
Janez Bernik
Niko Grafenauer
Drago Jančar
Andrej Jemec
Božidar Kos
Kajetan Kovič
Stanko Kristl
Lojze Lebič
Janez Matičič
Milan Mihelič
Marko Marijan Mušič
Boris Pahor
Alojz Rebula
Zorko Simčič
Tomaž Šalamun
Drago Tršar
Saša Vuga
Ciril Zlobec

Emerik Bernard

Rojen 22. septembra 1937 v Celju, akademski slikar, redni profesor za slikarstvo na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani; upokojil se je 2006.

Po končani Šoli za oblikovanje v Ljubljani se je v šolskem letu 1960/61 vpisal na Akademijo za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je 28. oktobra 1964 diplomiral pri prof. Gabrijelu Stupici in pri njem 26. septembra 1968 končal tudi specialko za slikarstvo. 7. junija 2001 je bil izvoljen za izrednega člana SAZU in 1. junija 2007 za rednega.

Vsebinsko magistrskega dela je zagovarjal s slikarskimi deli in s teoretično temo o poznanih modernističnih in komaj poznanih avantgardnih pristopih do likovne umetnosti. Ta dvojnost, modernistična in avantgardistična, je s formativnim, semantičnim in vrednostnim nasprotjem zahtevala po šolanju še osebni študij in raziskovanje ustrezne poti. Še posebej pomembno je bilo slikarjevo življenje v Istri, ki je poleg senzualnih in estetskih kakovosti, eksperimentalnih in eksistenčnih možnosti občasno nudilo priložnost za razmišljanje o vlogi tujka znotraj slikovne strukture. Takrat je nastalo nekaj zanimivih kolažev in asemblažev, s katerimi je slikar pretvoril avantgarden semantični odnos do materialnosti in reifikacije v smisel slikarske interpretacije. Na osnovi tega prehoda je pripravil svojo prvo razstavo 1972 v Koncertnem ateljeju Društva slovenskih skladateljev. S tem je omogočil dialog, a tudi kritičen odziv v Delu, vendar je avtor razstave javno osmislil širšo vlogo kolaža v sodobni umetnosti.

V šolskem letu 1975/76 je poučeval strokovno risanje na Srednji šoli tehničnih strok in osebnih storitev v Ljubljani, 1981/82 pa likovni del umetnostne vzgoje na isti šoli. Od 1985 je bil zaposlen na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, najprej kot docent za predmet risanja in slikanja, 1990 pa je bil izvoljen za izrednega in 1995 za rednega profesorja za isti predmet. Vse skozi si je prizadeval študente, bodoče umetnike, opozoriti na problemska polja in današnjo problematizacijo umetnosti, ki terjaja poznavanje preteklih in sodobnih ustvarjalnih procesov. V tem obdobju je bila Bernardova formativna zasnova kolaža zasnovana na spremenjenem konceptu, kajti slikovno polje je postalo razpoložljivo, dopuščalo je širše, kontekstualne zamisli. Z razvojnega vidika je to pomenilo trojno branje oziroma odnos do materiala, barve in asociativne forme. Sledile so samostojne razstave (izbor): Galerija Equina (Ljubljana, 1984), Galerija Sebastian (Beograd, 1987), Moderna galerija (Ljubljana, 1988), Galerija Loža in Meduza (Koper, 1988), A + A Galerija de arte (Madrid, 1993), Slovenski kulturni center (Dunaj, 2008), Galerija Prešernovih nagradencev (Kranj, 2010). Prav tako pa tudi skupinske razstave: Alvar Aalto-Museo (Helsinki, 1984), Muzej savremene umetnosti (Beograd, 1985), Sala Boldini (Ferrara, 1985), Collegium Artisticum (Saraje-

vo, 1986), La Biennale di Venezia (Benetke, 1986), 19a Bienal Internacional de São Paulo (São Paulo, 1987), Musée d'art contemporain (Lyon, 1991).

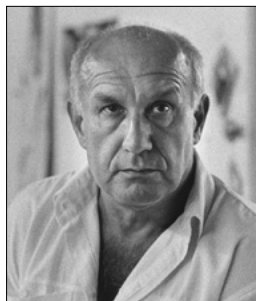
Njegov prispevek k skupinskim razstavam je bil omejeno razpuščanje tradicije v likovnem telesu in nov tip sinteze. To potrjuje izbor del: Bivališče snovi, 1968; Usedlina, 1974; Prekotnice, 1980; Narcis teži iz simetrije, 1983; Istrski palimpsest, 1985; Snov in geometrija, 1991; Romanov porton, 2007. Ta dela dajejo uvid v predmetnost in v angažirano neizrekljivost; kompozicija namreč približuje, kar se razmika.

Od 1974 je član Društva slovenskih likovnih umetnikov, 1985 pa je bil član uredniškega odbora, ki je začel izdajati revijo Likovne besede.

2011 je izšla monografija, reprodukcije Bernardovih del dopolnjujejo eseji Tomaža Brejca (Materada), Andreja Medveda (Ob novejših slikah Emerika Bernarda) in avtorjevi zapisi: Približevanja, eseji, intervjuji, 2000; Sovpadanja, 2002; Deleženja, eseji, 2008; esej Gibanje difference, 2010.

Za pozitivno prizadevanje in ohranjanje likovne umetnosti so mu 1986 podelili Župančičevo nagrado, 1987 nagrado Prešernovega sklada in 1997 Prešernovo nagrado.

Janez Bernik

Rojen 6. septembra 1933 v Gunceljah pri Ljubljani, akad. slikar, tudi grafik, kipar, scenograf in pesnik. Profesor slikanja in risanja.

Po šoli za umetno obrt v Ljubljani se je 1951 vpisal na Akademijo upodabljaljajočih umetnosti v Ljubljani, diplomiral 1955, specialko za slikarstvo in grafiko zaključil 1957. Kot štipendist francoske vlade se je 1958/59 izpopolnjeval v ateljeju Johnnyja Friedlaenderja v Parizu. Od 1970 je poučeval kot docent, izredni in redni profesor za risanje in slikanje na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, od 1976 je bil tudi predstojnik oddelka za slikarstvo do 1996, ko se je upokojil. Tedaj je prejel zlato plaketo Univerze v Ljubljani in 1998 naziv zaslužni profesor.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 18. maja 1989, za rednega 27. maja 1993. Od 1994 je dopisni član Academie Nazionale di San Luca v Rimu, od 1995 redni član Evropske akademije znanosti in umetnosti.

Kot slikar in grafik je po začetnih zamahih ustvaril motivni cikel Magma (1960–1962), podobe nedotaknjene zemeljske površine s simbolnim pomenom, 1963 so se začele v informelski tematiki pojavljati pismenke in znaki, tako imenovani letrizem. K figuralnim temam se je vrnil z upodobitvami Mandatarjev (1967–1968), sledila sta v slikarstvu in grafiki cikla Trave in Angeli (1970), potem ob najrazličnejših predmetih tudi podobe Kamen – kruh (1975–1977). Cikel slik, risb in pesmi Sence na duši (1980) napovedujejo premik v novo kontemplacijo, hkrati stopijo v ospredje figuralne teme, najprej v kiparskem ustvarjanju, potem v slikarstvu, grafiki in risbi (1982). Od tod ni bilo daleč do sakralne umetnosti: 1988 je naslikal Križev pot v cerkvi sv. Roka v Dravljah, 1993 v cerkvi v Zabreznici, 1999 v trnovski cerkvi v Ljubljani ob štirih podobah iz življenja Janeza Krstnika.

Od 1957 je imel – po strogem izboru – okrog 350 skupinskih razstav v Evropi in svetu ter okrog 75 samostojnih razstav v vseh pomembnih likovnih središčih. Njegove slike ali zbirke slik in grafičnih listov hrani okrog 50 muzejev, galerij in zasebnih zbirateljev umetnosti v svetu, med drugim Peter Stuyvesant (Amsterdam), Museo d'Arte Moderna Ca' Pesaro (Benetke), Muzej savremene umetnosti (Beograd), Museo de Arte Moderno (Buenos Aires), Cincinnati Art Museum (Cincinnati), Graphische Sammlung Albertina (Dunaj), Moderna galerija (Ljubljana), Tate Gallery in New London Gallery (London), Musée d'Art Contemporain de Montréal (Montreal), The Museum of Modern Art (New York), Kunsthalle (Nürnberg), University of the Arts (Osaka), Musée d'Art Moderne de la ville de Paris (Pariz), Museu de Arte Moderna (Rio de Janeiro), Galleria Nazionale d'Arte Moderna (Rim), Museu de Arte Moderna (São Paulo), National Museum of Modern Art in National Museum of Western Art (Tokio), The Library of Congress (Washing-

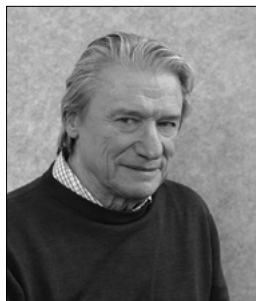
ton), Muzej suvremene umjetnosti in Kabinet grafike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (Zagreb).

Objavil je več ciklov in knjig pesmi, v zadnjem času risb, npr. Nočni dnevnik (2010). O Berniku je bilo napisanih nekaj sto razprav in člankov izpod peresa umetnostnih zgodovinarjev in kritikov, pa tudi literarnih ustvarjalcev in filozofov. Narejenih je bilo več dokumentarnih filmov. Ne nazadnje zato, ker je bil ves čas družbeno angažiran umetnik, posredno ali neposredno – od 1958 do 1961 scenograf pri Odru 57, eden od ustanovnih članov Grupe 69, ki je sodeloval na vseh njenih razstavah do zadnje, ob dvajsetletnici 1989, eden od podpisnikov pobude za ustanovitev Nove revije in pozneje član njenega uredniškega odbora ter sooblikovalec številnih njenih izdaj.

Je prejemnik mnogih visokih in najvišjih nacionalnih in svetovnih nagrad. Od nacionalnih nagrad omenimo nagrado Prešernovega sklada (1963), Jakopičevo nagrado (1971) in Prešernovo nagrado (1981). Od okrog 40 mednarodnih nagrad pa sodijo med najbolj opazne Grand Prix – velika nagrada (Tokio, 1962), velika nagrada (São Paulo, 1965), velika nagrada (Ljubljana, 1969), častna nagrada (Krakov, 1972), specialna častna nagrada (Benetke, 1989), častna nagrada za jugoslovanskega umetnika (Ljubljana, 1991).

Posebno mesto med priznanji imata Herderjeva nagrada (Dunaj, 2001) in zlati častni znak svobode Republike Slovenije (2003).

Niko Grafenauer

Rojen 5. decembra 1940 v Ljubljani, je pesnik, esejist, prevajalec in publicist.

Po srednji šoli se je vpisal na Univerzo v Ljubljani. Diplomiral je iz primerjalne književnosti in literarne teorije na Filozofski fakulteti, nato pa več let živel kot svobodni književnik. 1973 se je zaposlil kot urednik za mladinsko leposlovje na založbi Mladinska knjiga.

Ves čas je kot avtor sodeloval pri pomembnih kulturnih revijah in bil tudi njihov urednik (*Naša sodobnost*, *Problemi*), 1982 pa je s skupino opozicionalnih intelektualcev osnoval kulturno in politično zelo odmeven mesečnik za mišljenje in pesništvo *Nova revija*, kjer je bil več kot petnajst let glavni urednik. Iz nje se je 1990 razvila tudi ugledna avtorska založba *Nova revija*, kjer je bil njen prvi direktor in glavni urednik, kar je ostal vse do upokojitve 2001.

Pesništvo Nika Grafenauerja je v menjavah rodov in pesniških pisav v drugi polovici prejšnjega stoletja dokaj posebno. S prvo pesniško zbirko *Večer pred praznikom* (1962), ki se navezuje na ekspresionistično izročilo, je še intimistično izpoveden, a že nakazuje pot v modernizem. V zbirki *Stiska jezika* (1965) in dokončno v *Štukaturah* (1975) je svojo idejno in oblikovno različico modernističnega pesništva potrdil in uveljavil. Če je bila *Stiska jezika* sprejeta kot izraz nemoči človeka in jezika v duhu eksistencialistične filozofije, so soneti v *Štukaturah* prelomna zbirka v moderni slovenski literaturi. Grafenauerjeva presenetljiva jezikovna inovativnost, slojevit, pretanjen in hkrati gost izraz njegove lirike se nadaljuje v knjigah *Palimpsesti* (1984), *Izbrisi* (1989), *Odtisi* (1990) in v *Nočitvah* (2005), ki za zdaj zaključujejo njegov pesniški opus. V njem se prepletajo in prekrivajo egocentrizem in razkolnišvo, življenje in smrt, ljubezen in resignacija, privid in resnica, glas in molk, ujetost jaza in usodnost jezika. Grafenauerjeva poezija sodi v sam vrh slovenskega pesniškega modernizma.

Eksistencialno izhodišče, ki določa doživljajsko prostornino njegove poezije, še najbolj označuje nekaj Grafenauerjevih stavkov, kjer govori o neogibni samoti in osredotočenosti, v kateri edino lahko izkuša sebe, sestavljenega iz najrazličnejših doživetij, spoznanj, vtisov, travm, podplutb itd. Hkrati pa potrebuje tudi besede in jezik, s katerim se mora to izkušensko gradivo zložiti v organsko celoto, da se v njej pesniško oglasi. Vse to pa ni možno, če avtor ne govori z roba samega sebe, kjer se živost pesniškega sporočila ustanavlja po senci, ki jo življenje meče na zaslon neskončnosti.

Njegove pesmi so izšle v treh izborih: *Pesmi* (1979), *Samota* (1990) in *Dihindih* (2000), zbrane pesmi, skupaj s ciklusom novih pod naslovom *Diham*, da ne zaide zrak, pa 2010.

Omeniti velja tudi zbirko *Prividi* (2009), ki je nastala v sodelovanju s slikarko Alenko Sottler in vsebuje groteskne pesniške komentarje k mundial-

nemu bestiariju, kakršen je upodobljen v njenih risbah.

Zelo pomembno je zaznamoval tudi sodobno pesništvo za otroke in mladino. Uveljavil se je že s prvo zbirko Pedenjped (1966), ki je nato izšla v več ponatisih. Še bolj pa se je vtisnila v predstavno obzorje otrok s slikanicami, v katerih je naslovnega junaka upodobil ilustrator Marjan Manček. Svoj pesniški opus za otroke je Grafenauer dopolnil še s štirimi knjigami, v katerih so upodobljeni doživljaji in motivi iz živalskega sveta, urbanega družinskega okolja (Nebotičniki, sedite, 1980) pa tudi fikcije, ki so povezane z različnimi pojmi iz vsakdanjega izkustva ali pa se opirajo na zgodovinske vire in izročilo. V tem smislu posebej izstopa ilustrirana pesniška knjiga Stara Ljubljana (1983), v kateri nastopajo s humorjem podloženi prizori iz življenja v srednjeveški Ljubljani. Številne so tudi njegove slikanice za otroke, *mdr. Pedenjped*, 1968, *Avtozaver*, 1976, *Lokomotiva*, *lokomotiva*, 1981 *idr.*

Vse to ga uvršča med vodilne pesnike v slovenski mladinski književnosti. Več izdaj je doživela tudi pesniška zbirka za mladino *Skrivnosti* (1983), ki čutno nazorno upesnjuje neotipljive pojave in občutja, s katerimi je prepreženo človekovo doživljanje resničnosti pa tudi fiktivnih, irealnih vzgibov in predstav.

Grafenauer se je uveljavil tudi kot pisec pravljič za otroke (*Majhnica*, 1987, *Mahajana* in druge pravljičice o Majhnici, 1990) in radijskih iger za otroke. Svoje poetološke spise in interpretativne študije o slovenski poeziji od Prešerna do sodobnosti je izdal v treh knjigah: *Kritika in poetika*, 1974, *Izročnost pesmi*, 1982, *Tretja beseda*, 1991, ki jih je 2001 zbral v obsežnem delu *Odisej v labirintu*.

V slovenščino prevaja predvsem nemške pesnike, ki jih je večinoma izdal v knjižni zbirki *Lirika* (MK). To so Hans Magnus Enzensberger, Friedrich Hölderlin, Gottfried Benn, Else Lasker-Schüler, Paul Celan, Hugo von Hofmannsthal (*Slehernik*), Rainer Maria Rilke (*Zapiski Malteja Lauridsa Briggeja*).

Njegove pesmi so prevedene v več svetovnih jezikov. Objavljene so bile v literarnih revijah in antologijah, izbori pesmi pa tudi v samostojnih knjigah, med katerimi naj omenimo: *Pesme* (Beograd, 1977); *Vreme i pad* (Kumanovo, 1983); *Pesme* (Beograd, 1984); *Izbrisi* (Sisak, 1990); *Eingewebte Spur* (Dunaj, 2003); *Geheimnisse* (Celovec, 2010).

Za pesniško delo je prejel več uglednih literarnih nagrad: tri Levstikove nagrade (1980 za *Nebotičniki, sedite*, 1987 za *Majhnico* in 2007 za življenjsko delo), *Kajuhovo* nagrado (1984 za *Skrivnosti*), dve *Jenkovi* nagradi (1986 za *Palimpseste* in 1999 za *Odtise*), nagrado *Prešernovega sklada* (1980 za zbirko *Pesmi*), *Prešernovo* nagrado (1997 za literarni opus) in *Sovretovo* nagrado 1996 za prevode nemških pesnikov.

Izredni član SAZU je od 12. junija 2003, redni pa od 21. maja 2009. Tajnik V. razreda SAZU je od 1. oktobra 2009.

Drago Jančar

Rojen 13. aprila 1948 v Mariboru. Po končani srednji šoli je študiral pravo in diplomiral na Višji pravni šoli Univerze v Mariboru. Med študijem je bil nekaj časa glavni urednik študentskega lista Katedra. Delal je kot novinar (1971–1974) pri časniku Večer in tedniku 7 dni. Zaradi »sovražne propagande« so ga 1974 obsodili na leto dni strogega zapora. Po treh mesecih zapora so ga izpustili in ga še istega leta poslali na služenje vojaškega roka v Srbijo. Po vrnitvi v Slovenijo je bil nekaj časa v svobodnem pisateljskem poklicu. 1978 se je preselil v Ljubljano in najprej delal pri Viba filmu kot dramaturg, 1981 pa je sprejel delo glavnega urednika in tajnika v kulturni ustanovi in založbi Slovenska matica, kjer dela še danes. Sodeloval je pri ustanovitvi osrednjega glasila slovenskih družbenokritičnih intelektualcev Nove revije in postal eden njenih urednikov in osrednjih sodelavcev. 1985 je bival s Fulbrightovo stipendijo za umetnike v ZDA, v naslednjih letih pa kot gostujoči umetnik v Nemčiji, Avstriji, Veliki Britaniji in Belgiji. Od 1987 do 1991 je bil predsednik slovenskega centra PEN, v tem času se je angažiral za demokratizacijo Slovenije in njeno osamosvojitve. Med vojno na ozemlju nekdanje Jugoslavije se je na mednarodnih pisateljskih forumih zavzemal za mir, udeležil se je kongresa PEN v Dubrovniku in s skupino avtorjev odpotoval v oblegano Sarajevo. 6. junija 1995 je bil izvoljen za izrednega člana razreda za umetnost SAZU, 7. junija 2001 pa za rednega. 2003 je prejel najvišje slovensko odlikovanje zlati častni znak svobode »za izjemno ustvarjalno delo ter obogatitev slovenske in svetovne književnosti ter uveljavljanje slovenskega ugleda v svetu«, predsednik Republike Avstrije pa mu je 2005 podelil avstrijski častni križ za umetnost in znanost I. razreda. V zadnjih letih pogosto nastopa z literarnimi branji in predavanji v vodilnih kulturnih centrih Evrope. 2012 je v Mariboru v okviru Evropske prestolnice kulture potekal projekt Severni sij, poimenovan po njegovem istoimenskem romanu in s serijo literarnih, likovnih in gledaliških prireditev v celoti posvečen njegovemu ustvarjanju.

Jančar se je uveljavil s pripovedno prozo, dramatiko in esejistiko. Ustvarja v značilni modernistični pripovedni tehniki, ki jo je že v osemdesetih letih prejšnjega stoletja nadgradil z nekaterimi postmodernističnimi elementi. Tematsko so v ospredju bivanjska vprašanja človeka, ki ga na eni strani obvladujejo nenadzorljivi in nerazumljivi mehanizmi zgodovine, na drugi pa njegova lastna zaznamovanost. Pogosto obravnava vprašanja izobraženstva in tujstva. V delih, ki so nastala po 1990, je opazen premik k obravnavi drobnih, intimnih problemov, ki so temeljni in usodni za posameznikovo življenje. Za predstavitev človekove usode v neobvladljivem objektivnem svetu pogosto uporablja zgodovinsko tematiko. V mednarodno odmevni esejistiki se posveča paleti sodobnih političnih, kulturnih in širših družbenih vprašanj.

Iz pestrosti obravnavanih tem izstopajo eseji, ki obravnavajo vlogo intelektualcev v sodobnem svetu. Posebno pozornost so v osemdesetih letih vzbudile njegove drame, ki so tematizirale problem posameznikovega upora zoper družbeno represijo in vladavino mediokritet, pogosto so z grotesknimi, humornimi, a tudi tragičnimi atmosferami sprožale številne kritiške odzive in množično pritegovalce občinstvo. Nekatera njegova odrska besedila so preplavila repertoarje gledališč po vsej tedanji državi, samo dramo Veliki briljantni valček je v dveh letih po nastanku uprizorilo dvanajst teatrov v Jugoslaviji, sledile pa so številne uprizoritve v Avstriji, ZDA, na Madžarskem, v Bolgariji in drugod. Konec osemdesetih let so njegove romane in kratko prozo začeli objavljati v nemškem jeziku, o njih so pisali ugledni kritiki v največjih nemških, švicarskih in avstrijskih časopisih. V devetdesetih letih so sledili številni prevodi v vzhodnoevropskih jezikih, v nizozemščini, španščini, katalonščini. Zadnja leta je vrsta njegovih knjig izšla v ZDA, Rusiji, na Irskem, v Italiji, Franciji in drugod. Danes velja Jančar za najpogostejše prevajanega slovenskega pisatelja.

Pomembnejša dela: [I] Romani: Petintrideset stopinj (1974), Galjot (1978), Severni sij (1983), Posmehljivo poželenje (1993), Zvenenje v glavi (1999), Katarina, pav in jezuit (2000), Graditelj (2007), Drevo brez imena (2008), To noč sem jo videl (2010). [II] Zbirke novel: O bledem hudodelcu (1978), Smrt pri Mariji Snežni (1985), Pogled angela (1992), Prikazen iz Rovenske (1998), Človek, ki je pogledal v tolmun (2004). [III] Knjige esejev: Terra incognita (1989), Poročilo iz devete dežele (1991), Razbiti vrč (1992), Disput z Adamom Michnikom (1992), Egiptovski lonci mesa (1995), Brioni (2002), Privlačnost praznine (2002), Šala, ironija in globlji pomen (2004), Duša Evrope (2006), Jakobova lestev (2009). [IV] Drame: Disident Arnož in njegovi (1982), Veliki briljantni valček (1985), Klementov padec (1987), Zalezujoč Godota (1989), Halštat (1997), Lahka konjenica (2007), Niha ura tiha (2008).

Literarne nagrade: Dobil je številne domače in tuje nagrade, med drugim dvakrat Sterijevo nagrado za najboljšo jugoslovansko dramo (Veliki briljantni valček in Dedalus) in trikrat nagrado kresnik za najboljši slovenski roman leta (Zvenenje v glavi, Katarina, pav in jezuit in To noč sem jo videl). Prešernova nagrada za življenjsko delo (1993), Evropska nagrada za kratko prozo v Arnsbergu, Nemčija (1994), Glazerjeva nagrada za vrhunske dosežke na področju kulture, Maribor (2002), Herderjeva nagrada za literaturo, Hamburg - Dunaj (2003), Nagrada Jean Améry za evropsko esejistiko, Frankfurt (2007), Nagradi Hemingway v Lignan in Mediteranska nagrada v Cosenzi za italijanski prevod romana Severni sij (2009), Prix Européen de Littérature, Strasbourg (2011).

Andrej Jemec

Rojen 29. novembra 1934 v Vižmarjih, Ljubljana. Slikarstvo je študiral na Akademiji upodablajočih umetnosti v Ljubljani (1953–1958) pri prof. Mariju Preglju, Gabrijelu Stupici, grafiko pa pri prof. Riku Debenjaku in Božidarju Jakcu. Diplomiral je 1958 pri prof. Gabrijelu Stupici. S štipendijo Prešernovega sklada se je študijsko izpopolnjeval v Parizu (1963–1964), v ateljeju J. Friedlaenderja in v Londonu. Najprej je učil na osnovni šoli v Šentvidu pri Ljubljani (1958–1961), nato je od 1962 do 1973 delal kot svobodni umetnik. Istega leta je opravil docenturo in začel poučevati na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, od 1984 kot redni profesor za risanje in slikanje na dodiplomskem in podiplomskem študiju do upokojitve 1999. V obdobju 1977–1981 je bil dvakrat izvoljen za dekana Akademije za likovno umetnost Univerze v Ljubljani.

Med pomembnejšimi začetki sodelovanja na jugoslovanskih skupinskih razstavah je I. bienale mladih na Reki 1960, kjer je prejel eno od enakovrednih prvih nagrad za slikarstvo. Za njegova nadaljnja sodelovanja na mednarodnih razstavah pa je pomemben 4. mednarodni grafični bienale v Tokiu 1964, kjer je prejel mednarodni Grand Prix za grafiko.

Ti dve razstavi in priznanji pomenita povabila k sodelovanju na številnih razstavah v Jugoslaviji, na razstave jugoslovanske umetnosti po svetu in na pomembne mednarodne razstave.

Tako je od začetka šestdesetih let razstavljal na številnih skupinskih in mednarodnih razstavah, delavnicah itn., med drugim: v mednarodnem eksperimentalnem paviljonu na beneškem bienalu (1970) in na beneškem bienalu (1972), dvakrat na bienalu v São Paulu (1971, 1977), 1971 v Parizu na razstavi Umetnost na tleh Jugoslavije od prazgodovine do danes, 1973 na razstavi Sodobne jugoslovanske umetnosti v Nacionalnem muzeju moderne umetnosti v Tokiu, 1981 na razstavi Jugoslovanske grafike v Tate Gallery v Londonu, na vseh mednarodnih grafičnih bienalih v Ljubljani od 1963 do 1999, na več mednarodnih grafičnih bienalih v Frechnu, več trienalnih ponovitvah v Fredrikstadu, Krakovu in trienalu v Osaki 1991, 1991 na Mednarodni grafični razstavi v Kanagawi, Vzhodna Evropa-Japonska v Jokohami itn.

Prva med številnimi samostojnimi razstavami je bila v Beogradu 1962, med največjimi pa 2001 v Sakaide Civic Art Museum.

Prejel je številne nagrade, med njimi poleg nagrade na bienalu mladih na Reki (1960) in na grafičnem bienalu v Tokiu (1964) še častno medaljo na 3. mednarodnem bienalu grafike v Frechnu (1974), Jakopičevo nagrado v Ljubljani (1975), 1. premijo na 11. mednarodnem grafičnem bienalu v Ljubljani (1975), srebrno nagrado na mednarodnem trienalu grafike v Osaki (1991), Prešernovo nagrado za življenjsko delo v Ljubljani (1994), 1998 pa zlato plaketo Univerze v Ljubljani.

Njegova dela hranijo v mnogih stalnih zbirkah muzejev in galerij ter drugih javnih institucijah v tujini in doma, med drugimi v: Kongresni knjižnici v Washingtonu, Tate Gallery v Londonu, National Museum of Modern Art v Tokiu, Albertini na Dunaju, Narodni galeriji v Pragi, Muzeju sodobne umetnosti v Beogradu, Moderni galeriji v Ljubljani itn.

6. junija 1995 je bil izvoljen v SAZU kot izredni, 7. junija 2001 pa kot redni član. 2005 je prejel avstrijski častni križ za znanost in umetnost, 2010 pa avstrijski častni križ za znanost in umetnost prvega reda.

Ukvarja se s slikarstvom, grafiko in risbo ter s tapiserijo, skulpturo, barvnimi stekli in grafičnim oblikovanjem, sodeluje pri vprašanjih barvnega skladja v arhitekturi (mdr. v kulturnem in kongresnem centru Cankarjev dom v Ljubljani od 1980, pri prenovi cerkve sv. Janeza Krstnika v Trnovem v Ljubljani 1999), občasno tudi s publicistiko. Kot vodja je od 1978 dejavno sodeloval pri ustanavljanju in oblikovanju študijskega programa oddelka za oblikovanje na ALU v Ljubljani, katerega prvi predstojnik je bil (do 1988), in pri prenovi likovne vzgoje v slovenskih šolah.

V času študija se je usmeril od predmetnih motivov preko kubističnih transformacij predmetnega sveta (med geometrijo in rokopisom) k abstraktnim – ploskovnim, dvodimenzionalnim prostorom slike.

V zgodnje simbolne pomene svetlobe njegovih duhovnih pejzažev se pozneje naseli barva kot stvar, kot pomembno barvno pomensko tkivo (barvne poteze, simbolni pomen barve), v katerega so potopljene vse pomenske oblike slike.

Živi in dela v Ljubljani in v Zabreznici na Gorenjskem.

Božidar Kos

Rojen 3. maja 1934 v Novem mestu, dr. filozofije (PhD), upokojeni profesor kompozicije na sydneyjskem glasbenem Konservatoriju, fakulteti sydneyjske univerze.

Šolal se je v Novem mestu, kjer se je začel ukvarjati z glasbo že pri šestih letih. Pozneje se je ob študiju strojništva na ljubljanski univerzi aktivno ukvarjal z jazzom. Kmalu je z ansamblom odšel v tujino, kjer se je preživljal kot izvajalec jazza in aranžer, dokler se ni 1965 dokončno ustalil v Avstraliji. Tam je začel resno študirati kompozicijo na univerzi v Adelajdi. Po diplomi je leto dni poučeval kot docent za glasbo na ustanovi Torrens College of Advanced Education, 1976 pa so ga povabili na Fakulteto za glasbo na adelajdski univerzi. Medtem je 1980 promoviral še za magistra glasbe (M Mus) in potem na sydneyjski univerzi tudi doktoriral. Pogosto se je vračal v Evropo. Izpopolnjeval se je pri G. Ligetiju, B. Ferneyhoughu, M. Kaglu, G. Sinopoliju, C. Halffterju, B. Randsu, na poletnih tečajih v Darmstadtu in drugod. Vse bolj uglednega skladatelja in pedagoga so leta 1984 povabili na Konservatorij v Sydneyju, kjer je postal profesor in predstojnik (Chair) kompozicijskega in glasbenotehnološkega oddelka. Delo v tej ugledni ustanovi ga je kmalu uvrstilo med najvidnejše avstralske skladatelje in pedagoge. 2002 se je upokojil in se vrnil v Adelajdo, 2008 pa se je končno za stalno vrnil v Slovenijo.

Božidar Kos je dejaven na več področjih, povezanih s skladateljskim delom v Evropi in Avstraliji. Svoje delo je predstavil na mednarodnem tečaju za novo glasbo v Darmstadtu v Nemčiji (1976), v Avstraliji je učil na poletni šoli za mlade avstralske in novozelandske skladatelje (1983) in na avstralski šoli skladateljev orkestralne glasbe (1992). Predaval je tudi na Glasbeni akademiji v Ljubljani (1995). Na mednarodnem muzikološkem simpoziju v Melbournu (1988) je predstavil disertacijo o svoji skladateljski tehniki pod naslovom *In Search of perceptible Harmonic organisation*. Kos je bil tudi dolgoletni član predsedstva avstralske sekcije mednarodnega združenja za sodobno glasbo (ISCM) in izvršilnega komiteja društva avstralskih skladateljev. Od 1991 je tudi član društva slovenskih skladateljev.

Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 12. junija 2003, za rednega člana SAZU pa 21. maja 2009.

Njegova skladateljska estetska izhodišča najdemo v disciplinah, ki jih je začrtala avantgarda po drugi svetovni vojni, vendar preoblikovana v samostojno in izvirno glasbeno govorico. Kos je osnoval stil skrbno in spretno strukturirane, harmonsko senzitivne kompleksnosti. Komponira glasbo, ki raziskuje odnose med glasbenim prostorom, harmonijo, zvočno barvo in teksturo. Med drugim piše dela, ki so osnovana na harmonskem in subharmonskem spektru, ki vsebuje mikrotone različnih veličin.

Najpomembnejša dela: [I] Orkestralna: Mediations za dva orkestra z enim dirigentom (1974); Metamorphosis (1978); Sinfonietta za godalni orkester (1983); Koncert za violino in orkester (1986); Koncert za kitaro in orkester (1992); Crosswinds za jazz trobento, alt saksofon in orkester (1993); Aurora Australis (1997); Koncert za violo in orkester (1999/2000); Simfonija (št. 1) (2005/06); Simfonija št. 2 (2007/08); Koncert za violončelo in orkester (2009/10); Simfonija št. 3 (2012). [II] Komorna: Little Fantasy (Mala fantazija) (1978); Kvartet za flavto, violo, tolkala in klavir (1980); Godalni kvartet (1982); Three Movements (Trije stavki) za flavto, pozavno, tolkala in klavir (1982); Catena 1 za flavto, klarinet, marimbo, klavir, violino in violončelo (1985); Quasar za tolkalni kvartet (1987); Catena 2 za flavto/pikolo, klarinet, klavir, violino, violo in violončelo (1989); Ludus ex Nominum za flavto, oboe, pozavno, tolkala in klavir (1989); Catena 3 za pihalni kvintet (2003); Fatamorgana za flavto, klarinet, vibrafon/marimbo, violino in violončelo (2004); Večerne meglice (The Mists of Evening) za flavto, klarinet, pozavno, vibrafon, klavir, violo in violončelo (2011). [III] Solo instrumentalna: Reflections (Odsevi) za klavir (1976); Piano sonata (1981); Kolo za klavir (1984); Evocations za violončelo (1994); Evocations II za kitaro (1999). [IV] Instrumentalna/elektroakustična dela: Modulations (Modulacije) za flavto, dva tolkalca in ring modulator (1974); Spectrum za bas klarinet, marimbo in računalniško proizvajani zvočni trak (1988).

Njegova dela naročajo in izvajajo svetovni solisti, ansambli in orkestri, med njimi: Dene Olding, Keith Humble, Daniel Herscovitch, Georg Pedersen, Geoffrey Morris, John Hoffman, Graeme Lyall, Du Ning-Wu, Wolfram Christ, Monika Skalar, Aleksander Milošev, Bojan Gorišek, Tomaž Rajterič, Petar Ugrin, Milko Lazar, Symeron Ensemble, Petra String Quartet, Sydney Alpha Ensemble, Australia Ensemble, The Seymour Group, Flederman Quartet, Pipeline, Offspring Ensemble, Australian Contemporary Music Ensemble, Synergy Percussion, The Greenway Group, Goossens Ensemble, The Australian Contemporary Players, Slowind, Lontano Ensemble, Concorde Ensemble, Arditti String Quartet, Kiev Percussion, Studio za tolkala, Tambuco Ensemble de Percusiones, Ansambel Slavko Osterc, Ansambel MD7, Sydney Symphony Orchestra, Adelaide Symphony Orchestra, Brisbane Symphony Orchestra, Simfoniki RTV Slovenija, Rundfunk-Sinfonieorchester Saarbrücken, Orkester Slovenske filharmonije, itn.

Pisal je skladbe tudi po naročilu za mednarodno tekmovanje pianistov v Sydneyju ter za prestižno Advertiser John Bishop Memorial Commission za mednarodni festival umetnosti v Adelajdi (1984). Njegova dela prenašajo radijske postaje po vsem svetu, izšla pa so na zgoščenkah pri založbah Vox Australis, Toll Poppies, Curious (noise), Edicije DSS (Ars Slovenica) in ZKP RTV Slovenija.

Prejel je številne nagrade in priznanja, med drugim skladateljsko štipendijo Adolfa Spivakovskega (1977), prestižni Fellowship in Composition (1980–1983), nagrado Alberta H. Maggsa (1983), tretjo nagrado na tekmovanju Premio Musicale Città di Trieste (1987), tri nagrade kritikov Avstralije (1991), med njimi tudi nagrado za najboljše avstralsko orkestralno delo in 2004 dobil nagrado za dolgoročni prispevek k napredovanju avstralske glasbe.

Kajetan Kovič

Rojen 21. oktobra 1931 v Mariboru. Otroštvo je preživel v Poljčanah, Hrastju - Moti in Radencih. Maturiral je na klasični gimnaziji v Mariboru, 1956 pa diplomiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani na Oddelku za svetovno književnost in literarno teorijo.

Krajši čas je bil novinar pri Ljubljanskem dnevniku in Ljudski pravici, 1958 pa je postal urednik za leposlovje pri Državni založbi Slovenije. Od maja 1985 do upokojitve 1992 je bil glavni urednik založbe in pomočnik za založništvo pri glavnem direktorju.

Kot štipendist Prešernovega sklada je 1961/62 študijsko bival v Parizu, 1966 pa se je udeležil seminarja češkega jezika in književnosti na univerzi v Pragi.

Sodeloval je na številnih evropskih literarnih srečanjih in kongresih: Knocke le Zoute, Belgija, 1961; Graz, 1965; Budimpešta, 1973, 1977; Luzern, Švica, 1984; Djakovica, Kosovo, 1986; Innsbruck, 1989; Rotterdam, 1996; Dunaj, 1999; Coimbra, Portugalska, 2001; Schiltigheim, Strasbourg, 2001; Bologna, 2003; Pistoia, 2004; Utrecht, 2004; Tübingen, 2006; München, Struga, 2007.

30. maja 1991 je postal izredni, 6. junija 1995 pa redni član SAZU. Od 7. maja 1996 do 11. aprila 2002 je bil tajnik razreda za umetnosti. Je član Društva slovenskih pisateljev in slovenskega PEN-a ter izredni član društva madžarskih pisateljev.

Kot pesnik se je prvič predstavil v zbirki *Pesmi štirih* (1953) s Cirilom Zlobcem, Janezom Menartom in Tonetom Pavčkom. Pozneje je izdal še sedemnajst pesniških zbirk, vrsto proznih in mladinskih del (tudi uspešnici *Maček Muri* in *Moj prijatelj Piki Jakob* z nakladami čez 100.000 izvodov) ter vrsto prevodov iz nemščine, francoščine, češčine, srbsčine in madžarsčine.

Za pesniško, prozno in prevajalsko delo je prejel številne nagrade, med njimi Levstikovo (1963, 1985, 2001), Prežihovo (1965), nagrado Prešernovega sklada (1967), Sovretovo (1972), Prešernovo (1978), nagrado madžarskega PEN-kluba za prevode (1986), Jenkovo (1993), srednjeevropsko nagrado CET (Central European Time Prize) v Budimpešti (2002) in zlatnik poezije (2007).

Iz bibliografije: [I] Poezija: *Pesmi štirih* (1953), *Prezgodnji dan* (1956), *Korenine vetra* (1961), *Ogenjvoda* (1965), *Vetrnice* (1970), *Pesmi* (1973), *Mala čitanka* (1973), *Labrador* (1976), *Pesmi* (1981), *Dežele* (1988), *Poletje* (1990), *Letni časi* (1992), *Sibirski ciklus* (1992), *Lovec* (1993), *Vrt* (2001), *Kalejdoskop* (2001), *Pesmi (miniaturka)* (2003), *Vse poti so (Zbrane in nove pesmi)* (2009), *Orfejeva nostalgija* (2012); [II] Prevodi pesmi: *Čas savjesti (Ura vesti)*, prev. R. Njeguš in S. Raičković, Beograd 1965, Prosveta; *Goldene Schiffe (Zlate ladje)*, prev. F. Smerdu, Plochingen am Neckar 1969; *Korene vetra (Korenine vetra)*, prev. F. Lipka, Bratislava 1970; *Pesme/Pesmi*, prev. T. Detiček in T. Kraguje-

vić, Beograd 1974; Versei (Pesmi), prev. L. Lator, Budimpešta 1979; Holunderstunden (Bezgove ure), prev. A. Hergouth, Graz 1983 (druga, spremenjena izdaja) Kitab-Verlag, Klagenfurt - Wien 2005; Sibirischer Zyklus (Sibirski ciklus), prev. K. Kovič, Graz 1994; Poems (Pesmi), izbor angleških, nemških, španskih in italijanskih prevodov, Ljubljana 1997; Glas, izbor pesmi v izvirniku ter angleških, nemških, francoskih, italijanskih, španskih, hrvaških, madžarskih, ruskih in kitajskih prevodih, Ljubljana 1998; Sommer (Poletje), prev. F. Hafner, Klagenfurt/Wien 1999; Le ore di Sambuco (Bezgove ure), prev. J. Milič, Pasion di Prato 1999; Bodzaórak (Bezgove ure), prev. B. István, C. Gábor, L. László in T. István, Pecs 2002; Dalečini (Daljave), prev. K. Stanišev, Poesie 2002, Sofija 2002; Kaleidoscope (Kalejdoskop), prev. T. Priestly, Ljubljana 2003; Ljeto (Poletje), prev. J. Osti in J. Matič-Župančič, 2004; Odbrane pesni, prev. E. Kletnikov, Skopje 2007; Iz veka v vek, ruski prevod slovenske poezije, Moskva 2008; Dva, irski prevod slovenske poezije, Ljubljana 2010; [III] Proza: Ne bog ne žival, roman, Maribor 1965, Obzorja; Tekma, roman, Maribor 1970, Obzorja; Iskanje Katarine, novele, Ljubljana 1987, Mladinska knjiga; Pot v Trento, roman, Murska Sobota 1994, Pomurska založba [druga izdaja DZS 2005]; Profesor domišljije, roman, Ljubljana 1996, Mihelač; Jutranji sprehajalec. Pripoved o hoji, Ljubljana 2005, Študentska založba; Mala nebesa, roman, Maribor 2008, Litera; [IV] Prevodi proze: Ne bog ne žival: Ni bog ni životinja, prev. I. Brajdić, Zagreb 1967; Kapote sti Liumpliana, prev. L. Avagianou, Atene 1970; Sem isten, sem állat, prev. T. Ferenc, Budimpešta 1972; Ani buh ani zviře, prev. F. Benhart, Praga 1980; Weder Gott noch Tier, prev. M. Dutsch, Klagenfurt - Wien 2005; Tekma: Verseny, prev. G. Orsolya, Budimpešta 1975; Pot v Trento: Put u Trento, prev. I. Brajdić, Zagreb 1997; UtazásTrentóba, prev., K. Körtvélyessy, Budimpešta 1998; Professor der Phantasie, prev. A. Leben, Klagenfurt/Wien 1998; Il professore di immaginazione, prev., T. Jurca in P. Belotto, Milano 2000; Le professeur des rêves, prev. Jean-Charles Lombard, Charlieu 2000; Képzeti tánar ur, prev. G. Orsolya, A. Könyvkiado, Pecs 2006; [V] Esezistika: Sled sence zarje [Esej o slovenski poeziji], Slovenska matica, Ljubljana 2006; [VI] Mladinska literatura: Franca izpod klanca, pesmi (1963), Zlata ladja, pesmi (1969), Moj prijatelj Piki Jakob, zgodbe, (1972), Maček Muri, pravljica (1975), Zgodnje zgodbe (1978), Križemkraž, pesmi (1980), Zmaj Direndaj, pravljica (1981), Pajacek in punčka, pravljica (1984), Križemkraž, zgodnje pesmi, zgodnje zgodbe in še malo mačje godbe, izbor pesmi in proze (1991), Mačji sejem, pravljica, (1999), Kako se vrtijo ure (2012); [VII] Film: Srečno Kekec, besedila pesmi (1963); [VIII] Prevodi mladinske literature: Moj prijatelj Piki Jakob (češki, albanski, hrvaški, grški in nemški prevod), Maček Muri (grški, nemški, hrvaški, srbski, korejski in italijanski prevod), Zmaj Direndaj (hrvaški, italijanski in grški prevod), Pajacek in punčka (angleški prevod); [IX] Prevodi poezije v knjižnih izdajah: iz nemščine Rilke, Trakl, George, Heym, Hergouth, Antologija nemške lirike dvajsetega stoletja (z N. Grafenauerjem); iz francoščine Eluard, iz madžarščine Petöfi, Ady, Radnoti, Weöres, Lator, iz češčine Holan, iz srbsčine Raičković.

Stanko Kristl

Rojen 29. januarja 1922 v Ljutomeru, arhitekt, urbanist, oblikovalec. Maturiral je na mariborski gimnaziji 1945. Na Oddelku za arhitekturo Tehnične fakultete UL je diplomiral pri prof. Edvardu Ravnikarju 1954 in je bil med 1954 in 1959 njegov asistent. V naslednjih letih je bil vodja projektantske skupine za gradnjo Ljubljanske bolnišnice, pozneje Kliničnega centra ter avtor številnih projektov in realizacij bolnišnic doma in tujini. 1980 je bil imenovan za izrednega profesorja za področje družbene in stanovanjske zgradbe, 1981 promoviran za doktorja arhitekturnih znanosti in začel 1982 poučevati na FAGG UL. 1986 je bil izvoljen za rednega profesorja in je predaval do 1993. Od 1996 do 2007 je predaval na Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehnične fakultete UL. Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 5. maja 2005, za rednega člana pa 5. maja 2011.

Bil je član upravnega odbora (UO) Društva arhitektov Slovenije, UO Društva oblikovalcev Slovenije in UO Prešernovega sklada, predsednik področne komisije Prešernovega sklada za arhitekturo in oblikovanje, član UO Zveze arhitektov Jugoslavije, predsednik Društva oblikovalcev Slovenije (1970–1975), član UO Društva likovnih oblikovalcev Jugoslavije in je član Sveta za varstvo okolja RS.

Izvedenih je 61 urbanističnih in arhitekturnih realizacij, med katerimi so javno avtorsko in spomeniško zaščiteni ter nagrajeni z državnimi nagradami in priznanji: stanovanjski blok Prule na Prijateljevi ulici v Ljubljani, atrijske hiše na Borsetovi ulici v Ljubljani, trgovsko stanovanjski blok na Šaleški ulici v Velenju, osnovna šola dr. Franceta Prešerna v Kranju, vrtec Mladi rod na Črtomirovi ulici v Ljubljani in DTS objekti UKC v Ljubljani. V postopku zaščite je tudi I. faza izolske bolnišnice. Poleg izvedenih je neizvedenih več kot 70 projektov. Večina realizacij je ustvarjena preko prvonaagrajenih natečajnih projektov. Skupno število natečajnih projektov je bilo 52, od teh 44 nagrajenih, 14 s prvo nagrado. Dva natečajna projekta sta bila nagrajena z dvakratno vsoto prve nagrade. Avtorskih objav je 72 v različnih domačih in mednarodnih publikacijah ter 145 objav o avtorjevih delih, ki so bila javno prikazana na 36 razstavah doma in v tujini. Avtor je svoja dela predstavil na 18 domačih in mednarodnih kongresih, seminarjih ter simpozijih. Opravljenih in objavljenih je 10 znanstvenih raziskav, ki zajemajo predvsem vprašanje prostorskega dožemanja in bivanja. Je mentor dvajsetim diplomskim, magistrskim in doktorskim nalogam.

Za svoja dela je prejel plaketo s priznanjem za sodelovanje pri postavitvi druge mednarodne razstave »Porodica i domačinstvo« v Zagrebu 1958, nagrado Zveze arhitektov Jugoslavije za najboljšo realizacijo stanovanjske arhitekture v Jugoslaviji, stanovanjski blok Univerze na Prulah v Ljubljani, Be-

ograd 1959, nagrada Prešernovega sklada za trgovsko-stanovanjski objekt v Velenju 1964, Prešernovo nagrado za šolo dr. Franceta Prešerna v Kranju 1970, spomenico in plaketo Borbe za najboljšo arhitektonsko delo arhitektov Slovenije 1969, za šolo dr. Franceta Prešerna v Kranju 1970, Župančičevo nagrado za DTS objekte UKC v Ljubljani 1976, red dela z zlatim vencem za realizacijo DTS objektov UKC v Ljubljani 1981, platinasti svinčnik Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije 2006, Plečnikovo medaljo za življenjsko delo 2006, nagrado trend za življenjsko delo 2009 in priznanje in plaketo ob 35. obletnici delovanja UKC Ljubljana 2010.

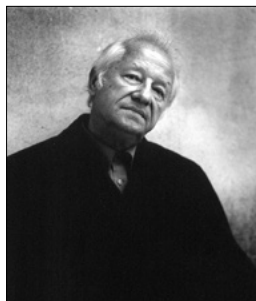
Pripada najmočnejši in najvplivnejši skupini slovenske moderne arhitekture. Generacija študentov prof. Edvarda Ravnikarja, ki se je izoblikovala v šestdesetih letih, je pustila s svojimi deli izrazit, inovativen in konsistenten prostorski pečat, ki še danes bistveno zaznamuje slovensko arhitekturo. Sprva je sodeloval s prof. Ravnikarjem pri mnogih pomembnih projektih kot npr. 1950 pri urbanističnem načrtu za Kidričevo in 1953 na mednarodnem natečaju za otok Ruissalo na Finskem. Skupaj sta 1956 zasnovala urbanizem soseske na Prulah, kjer je vsak samostojno oblikoval nekaj stavb, namenjenih asistentom in profesorjem Univerze v Ljubljani. 1957 mu je prof. Ravnikar prepustil oblikovanje stanovanjskega krila ob projektiranju kompleksa OLO v novem središču Kranja.

Izrazito kvaliteto in korak naprej pri oblikovanju edukacijskega prostora v slovenskem in širšem prostoru predstavlja Osnovna šola dr. France Prešeren v Kranju, zgrajena 1968, ki je bila večkrat nagrajena. Objekt je odgovor na zahtevo po nekonvencionalni zasnovi šole, tako v organizaciji kot oblikovanju. Avtor izhaja iz svojih raziskovanj o psihologiji in sociologiji otrok ter edukacijskem procesu nasploh. Zasnova uvaja zelene atrije, ki omogočajo varno in intimno igro na prostem. Programsko in prostorsko obogaten hodnik pa postaja prostor srečevanja in komunikacije. Temo prvinskega prostora izoblikovano v doktoratu je uspešno izpeljal v projektu vrtca Mladi Rod v Ljubljani 1973. Posebna, človeku bližja organska oblika lupine posamezne enote vrtca je arhitektov odgovor na vprašanje, kako bivanje otroka v materinem telesu vpliva na njegovo kasnejšo percepcijo prostora. Objekt pripada jasnemu strukturalističnemu razmišljanju o prostoru, kjer so betonske lupine bivalnih prostorov povezane s servisnim in komunikacijskim jedrom.

Njegovo intenzivno raziskovanje arhitekture bolnišnic je bilo priznано in odmevno tudi v mednarodnem strokovnem okolju. Mnoge izsledke teoretičnega dela je vpeljal v realizirana projekta Diagnostično Terapevtskega in Servisnega (DTS) objekta Univerzitetnega Kliničnega Centra v Ljubljani (1967–1976), v prvi del Splošne bolnišnice v Izoli (1972–1988) in nerealizirane projekte, med katerimi izstopajo Klinični Center z Medicinsko fakulteto in Polikliniko v Novem Sadu (1976–1982), Center za fizikalno medicino in rehabilitacijo v Kuvajtu (1979–1981) ter delno izveden projekt za Medicinski center v Somborju (1976–1981).

Pravzaprav sta eksperiment in inventivnost glavni lastnosti njegovega ustvarjanja na več nivojih: konceptualnem, prostorskem, socialnem in tehničnem nivoju.

Lojze Lebič

Rojen 23. avgusta 1934 na Prevaljah na Koroškem, skladatelj, dirigent, pedagog in glasbeni pisec. Po maturi na gimnaziji Ravne (1952) je diplomiral iz arheologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani (1957), vzporedno pa je na Akademiji za glasbo študiral pri Marjanu Kozini kompozicijo (dipl. 1972) in dirigiranje pri Danilu Švari.

Že v študijskih letih je služboval kot korepetitor na Srednji baletni šoli, na začetku šestdesetih let pa je v sezonah 1960–1961 in 1964–1965 vodil Akademski pevski zbor Tone Tomšič. Z njim je na koncertih uveljavljal sodobnejše sporede, na gostovanjih po takratnih jugoslovanskih republikah in po Sovjetski zvezi pa predstavljal slovenske zborovske stvaritve.

Vse naslednje desetletje (1962–1972) je bil Lebič stalni umetniški vodja in dirigent Komornega zbora RTV Ljubljana. Z radijskim zborom je gostoval na številnih uglednih mednarodnih festivalih: Bydgoszcz, Poljska (1966), Flandrijski festival, Belgija (1968), Ohridsko poletje, Makedonija (1968), Jihlava, Češka (1969), Bienale sodobne glasbe Zagreb, Hrvaška (1969), Dubrovniške poletne igre, Hrvaška (1969). Vrednost dirigentskega dela je potrjeval s snemanji plošč – tudi za tuje producente, za belgijski radio I Fiamminghi in Europa (1969), za Matico hrvatsko prvo ploščo v seriji Antologija hrvaške glasbe (1970).

Po zaključenem dirigentskem obdobju pri radijskem zboru se začenja Lebičeva glasbena pedagoška pot. Od 1972 je bil profesor dirigiranja in metodike dela v ansamblih na Pedagoški akademiji v Ljubljani, vse dokler ni 1986 postal redni profesor za glasbenoteoretske predmete na Muzikološkem oddelku Filozofske fakultete v Ljubljani.

Je član Društva slovenskih skladateljev. Od 1982 do slovenske osamosvojitve je bil sekretar Jugoslovanske sekcije v mednarodni organizaciji za sodobno glasbo ISCM, pri kateri je leta 1992 na generalni skupščini v Varšavi utemeljil in dosegel vključitev Slovenije kot samostojne nacionalne sekcije. Sodeluje v mednarodnih žirijah, na mednarodnih tekmovanjih, prav tako pa tudi na številnih seminarjih po Sloveniji in drugod.

Temeljna Lebičeva zavezanost pa velja komponiranju. Prva skladateljska dela so nastajala že v ravenskih dijaških letih (samospevi, zbori ...), poglobijo pa se za časa študija v Ljubljani na koncertih študentskega kluba komponistov s konca petdesetih let, predvsem pa v skupini Pro musica viva iz šestdesetih, ko ansambel Slavko Osterc z dirigentom Ivom Petričem doma in po svetu izvede številna Lebičeva dela. Iz tega časa je tudi orkestralna Simfonietta, za katero je 1962 prejel študentsko Prešernovo nagrado.

V sedemdesetih letih se je Lebič izpopolnjeval na poletnem tečaju za sodobno glasbo v Darmstadt (1972), pozneje pa tudi v elektronskem studiu Radia Beograd (1974).

Po intenzivnem in kritičnem soočanju s sodobnimi kompozicijskimi težnjami si je izoblikoval osebno govorico, razpeto med zvočno silovitostjo ter meditativno zadržanostjo, svetovljansko modernostjo in zaverovanostjo v dediščino preteklih kultur. Je zvest umetniškemu, teži h glasbeni univerzalnosti, a ustvarja iz dejavne družbene občutljivosti za svoj čas.

Komponira za vse vrste zasedb.

Njegove skladbe so bile izvajane na številnih festivalih, kot so: Svetovni glasbeni dnevi ISCM (Bruselj 1981, Zürich 1991, Bukarešta 1999, Jokohama 2001, Ljubljana 2003, Växjö 2009), Musikbiennale Berlin; Bienale Zagreb; Musicprotokoll Graz; Pan Music Festival, Seul; Varšavska jesen; Trieste prima; MittelFest, Čedad; Koncerti EBU, Jeruzalem, Ljubljana, Saint Denis, Francija; Danubiana, Temišvar, Romunija; Unisa Transnet, Pretorija, Južna Afrika; Golden Gate International Choral Festival, San Francisco, ZDA; Tours, Francija; Klangforum, Dunaj in drugod.

Poleg odličnih domačih umetnikov Slovenske filharmonije ter Simfoničnega orkestra RTV so Lebičeva dela uvrstili v svoje sporede: Trio Lorenz, Kvintet Slowind, Ansambel MD 7, mnogi zbori, APZ Tone Tomšič, Carmina Slovenica, solist Szigmond Szathmary, Ensemble musique vivante, Ensemble InterContemporaine, Queensland Symphony Orchestra, Radijski orkester Izrael, orkester Radia Basel, Filharmonični orkester iz Temišvara, Filharmonični orkester G. Enescu Bukarešta, Jenska filharmonija idr.

Njegova dela so v tonskih arhivih mnogih radijskih postaj, dosegljiva pa tudi na številnih nosilcih zvoka – zgoščenkah.

Skladbe Lojzeta Lebiča so v katalogih založniških hiš: od Edicije Društva slovenskih skladateljev, Sklada kulturnih dejavnosti Slovenije do Breitkopf und Hartel Wiesbaden, Earthsongs Oregon, ZDA, in drugih.

Skladatelj se pogosto oglašja tudi kot razmišljujoč glasbenik. Več besedil o glasbi je Jelena Ukmar zbrala v knjigi: Lojze Lebič, od blizu in daleč (Prevalje, Kulturno društvo Mohorjan, 2000).

1972 je prejel prvo nagrado londonskega BBC na mednarodnem tekmovanju Let the peoplessing. Na tekmovanjih jugoslovanskih radijskih postaj (JRT) je prejel prve nagrade za skladbe Korant (1970), Glasovi (1975), za elektroakustični deli Atelje II in Atelje III (1976) in za glasbene oddaje, interpretacije ter glasbe k radijskih igram. Simfonično delo Novembrske pesmi so na Rostrum of composers, IMC Unesco, Paris 1985 izbrali med deset najbolj uspelih del.

Je trikratni nagrajenec Prešernovega sklada, 1994 pa je za svoj skladateljski opus prejel tudi veliko Prešernovo nagrado. Je nosilec odlikovanja zlati red za zasluge Republike Slovenije (2004), častni občan Občine Prevalje (2003), Društvo slovenskih skladateljev pa ga je leta 2005 nagradilo s Kozinovo nagrado za zaokrožen skladateljski opus.

Izredni član SAZU je postal 30. maja 1991, od 6. junija 1995 pa je redni član.

2005 je bil izvoljen tudi za inozemskega člana razreda za umetnosti Krajeve flamske akademije – Belgija (Royal Flemish Academy of Belgium for Science and Arts), 2012 pa tudi za dopisnega člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Janez Matičič

Rojen 3. junija leta 1926 v Ljubljani, na ljubljanski Akademiji za glasbo je končal študij kompozicije pri L. M. Škerjancu (1950) in dirigiranja pri D. Švari (1951). Začel je z violino, potem ga je prevzel klavir, ki ga do danes zvesto spremlja, ne le na ustvarjalni, temveč tudi izvajalski poti. Do odhoda v Pariz 1959 je poučeval harmonijo, kontrapunkt in analizo glasbe na Srednji glasbeni šoli in klavir na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Njegovi prvenci so bili pod vplivom klasike, romantike in tudi impresionizma, pozneje pa se je ob izpopolnjevanju v Parizu pri sloviti Nadji Boulanger usmeril v sodobnejše kompozicijske tokove. Z elektroakustično glasbo se je začel ukvarjati pri samih izviri, s tem ko se je 1962 priključil Groupe de Recherches Musicales pod vodstvom Pierra Schaefferja in v njej deloval do 1975. Nekatera elektroakustična dela je ustvarjal tudi v drugih studiih (Bourges, RTV Beograd); tako so nastala zanimiva dela, kot so Tri vizije, Oscilacije, Fuzije ter Cosmophonie za klavir in magnetofonski trak.

Poučeval je na različnih pariških konservatorijih in Oddelku za muzikologijo Filozofske Fakultete v Ljubljani (1983–1986). Vsi ti svetovljanski vplivi so očitni v Matičičevi glasbi, ki je čustveno intenzivna, tehnično izbrušena in inventivna. S pianistično dejavnostjo je ves čas bogatil svojo ustvarjalno in pedagoško delo, zato ne preseneča njegov pomembni opus klavirskih del, ki je med najobsežnejšimi in najbolj profiliranimi v slovenski glasbeni ustvarjalnosti – od njegovih začetnih neoromantičnih miniaturnih, suit in etud, preko neoklasicističnih in modernih sonat do izjemno zanimivih sodobnih glasbenih podob (Utripi, Intermittences, Resonances, Danses grotesques, Gemini za dva klavirja, Géodes za klavir in tolkala itn.). V zadnjem obdobju se temu opusu pridružujejo še Toccata – Fantasia, Sonata št. 4 »Chorals« za klavir štiroročno, osem novih etud ter najnovejša Suita »Polynesia« (2010). Matičič je vselej tudi najboljši in najbolj avtentičen interpret svojih klavirskih skladb, kar še posebej pojasnjuje njegovo pretehtano skrb pri komponiranju in iskanju izvirnega klavirskega stavka.

Med številnimi instrumentalnimi deli obsega Matičičev opus dve simfoniji in druga koncertantna dela, poleg pa prištevamo tudi mnoga komorna (skladbe za violino in klavir, godalni kvartet, kvartet saksofonov itn.), violinška in druga solistična dela.

Prejel je številne nagrade, med njimi tudi prestižno nagrado Prince Rainier v Monaku (1962), Mérite Culturel et Artistique v Parizu (1969), nagrado Radia Beograd (1966), RTV Slovenije (1994) ter za električnoakustično delo nagrado v Bourgesu (1980). 2007 je prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo ter istega leta (1. junija) postal redni član SAZU (dopisni član od 23. aprila 1987, izredni član od 7. junija 2001).

Simfonična dela: [1] Simfonija No. 1, op. 21 (1949–1953), Ed. DSS št. 768; [2] Simfonija No. 2, op. 58 (Introitus, Capriccio, Morphèa, Culmina) (1996–1999), Ed. DSS št. 1563; [3] Trans, op. 56 (1997), Ed. DSS št. 1480; [4] Vizija za zbor in orkester, op. 19 (1950); [5] Artemis, kantata za sopran solo, kvartet saksofonov, mešani zbor in orkester, op. 69 (2009/10); [6] Suita za godalni orkester, op. 24 (1951–1955), Ed. DSS št. 38.

Koncertantna dela: [1] Koncert za klavir in orkester No. 1, op. 36 (1962/65), Ed. DSS št. 845; [2] Koncert za klavir in orkester No. 2, op. 52 (1984/85), Ed. DSS št. 1148; [3] Koncert za violino in orkester, op. 49 (1978/79), Ed. DSS št. 952; [4] Koncert za violončelo in orkester, op. 61 (2002/03), Ed. DSS št. 1672.

Solistična dela: [1] Trois Morceaux za violino in klavir, op. 17 (Prélude, Air, Nocturne) (1949), Ed. DSS št. 340; [2] Deux Poèmes za violino in klavir, op. 18 (1949), Ed. DSS št. 705; [3] Poème lyrique za violino in klavir, op. 22 (1952), Ed. DSS št. 809; [4] Sinteze za violino in klavir, op. 41 (Transparences, Ostinato, Limpido) (1969), Ed. Hans Gerig, Köln; [5] Chants za violino solo, op. 48 (1980), Ed. DSS št. 699; [6] Štiri uspavanke za violino in klavir, op. 50 (1958–1984), Ed. DSS št. 1222; [7] Répliques za altovski saxofon in klavir, op. 63 (Canto antico, Frenetico) (2005), Ed. DSS št. 1800; [8] Canto rapsodico za klarinet in klavir, op. 64 (2005).

Klavirska dela: [1] Suita No. 1, op. 7 (1945/46), Ed. DSS št. 51; [2] Passacaglia, op. 10 (1947), Ed. DSS št. 50; [3] Capriccio, op. 11 (1947), Ed. DSS št. 52; [4] 9 Préludes, op. 14 (1947), Ed. DSS št. 776; [5] Trois Morceaux, op. 20 (Prélude, Nocturne, Toccata) (1951), Ed. DSS št. 6; [6] Nocturno Poetico, op. 23 (1952), Ed. DSS št. 678; [7] 3 Etude za levo roko, op. 25 (1954–1956), Ed. DSS št. 100; [8] Suita No. 2, op. 28 (1957), Ed. DSS št. 1185; [9] Miniaturne variacije, op. 29 (1957), samozaložba, 1958; [10] 12 Etud, op. 30 (1958), Ed. DSS št. 430; [11] Danses grotesques, op. 31 (1959), Ed. AMPHION št. 181, Pariz; [12] Sonata No. 1, op. 32 (Allegro energico, Lento lugubre, Allegro vivace) (1959–1960), Ed. DSS št. 354; [13] Suita No. 3, op. 33 (1961), Ed. DSS št. 135; [14] Resonances, op. 34 (Perspectives, Reflets, Impulsions) (1963), Ed. Hans Gerig št. 825, Köln; [15] Intermittences, op. 38 (1967), Ed. DSS št. 471; [16] Utripi, op. 44 (1971), Ed. DSS št. 538; [17] Sonata No. 2, op. 53 (1988), Ed. DSS št. 1515; [18] Sonata No. 3, op. 55 (Ascensio, Meditatio, Ritorno) (1993), Ed. DSS št. 1661; [19] Toccata - Fantasia, op. 59 (2000); [20] 8 Etud (Riflessa, Meccanica, Scivola, Fluida, Delicata, Capricciosa, Liturgica, Giocosa) (1993–2005); [21] Suita No. 4 »Polynesia«, op. 67 (Moorea, Raiatea, Tahaa, Tiapaa, Rangiroa) (2010); [22] Sonata No. 4 »Chorals« za klavir štiriročno, op. 65 (Chorals, Soave, Exalta) (2006), Ed. DSS št. 1651; [23] Gemini za dva klavirja, op. 45 (Graduel, Punctus, Fluides, Cantus, Cinesis) (1972–1973), Ed. DSS št. 1761.

Komorna dela: [1] Godalni kvartet, op. 15 (1948–1949), Ed. DSS št. 1163; [2] Ondulacije za godalni kvartet, op. 35 (1963); [3] Osmose za marimbo in vibrafon, op. 54 (1992), Ed. DSS št. 1394; [4] Geodes za klavir in tolkala, op. 57 (1998), Ed. DSS št. 1633; [5] Prologue za 10 trobil, op. 60 (2002), Ed. DSS št. 1670; [6] Kvartet za saksofone »Memory«, op. 62 (2004).

Elektroakustična dela: Ostillations za magnetofonski trak, op. 37 (1966); Strette, op. 40 (1968); Cosmophonie za klavir in magnetofonski trak, op. 42 (1970); Formes, op. 43 (1971); Trois Vision, op. 46 (Hypnos-Agora-Extasis) (1975); Fusions, op. 51 (1979).

Milan Mihelič

Rojen 20. julija 1925 v Dolenjih Lazih pri Ribnici na Dolenjskem, arhitekt in urbanist. Šolal se je na bežigrajski gimnaziji, 1943–1945 v NOB, nato pa 1946 maturiral in se še istega leta vpisal na Oddelek za arhitekturo Tehniške fakultete ljubljanske univerze. 1947/48 je študiral na politehniki v Pragi, nadaljeval študij v seminarju profesorja E. Ravnikarja in 1954 diplomiral na Fakulteti za arhitekturo TVŠ ljubljanske univerze z idejnim načrtom za Tehnični muzej Slovenije.

Takoj po študiju se je dejavno vključil v arhitekturno načrtovanje v skupini za gradnjo Gospodarskega razstavišča. Že 1959 je s Simčičem in Ilijem Arnautovičem dobil Prešernovo nagrado za kompleks hale A na Gospodarskem razstavišču. V tem času se je ukvarjal tudi z grafičnim oblikovanjem (zlasti s plakati in knjižnim oblikovanjem). Od 1955 se je uspešno uveljavljal kot načrtovalec in raziskovalec v Zavodu za stanovanjsko izgradnjo OLO Ljubljana, po 1962 je deloval v podjetju za projektiranje Konstrukta in ga vodil kot glavni projektant in dolgoletni direktor. Poudarjeno se je ukvarjal s celostnim arhitekturnim in urbanističnim načrtovanjem in oblikovanjem. Večino naročil je dobil z zmagami (11) in uspehi na natečajih. V času vsiljenih združevanj se je 1979 povezal s podjetjem AB arhitekturni biro iz Ljubljane. Upokojil se je 1990, a je še vedno načrtovalsko dejaven.

Bil je dinamičen organizator in vsestranski spodbujevalec arhitekturne stroke, zlasti v šestdesetih, sedemdesetih in osemdesetih letih. Med 1963 in 1967 je bil predsednik Zveze arhitektov Slovenije.

1980 je umetnostni zgodovinar in kritik Stane Bernik za Arhitekturni muzej pripravil Miheličevo odmevno samostojno razstavo in monografijo (Arhitekt Milan Mihelič) v Likovnem razstavišču Rihard Jakopič v Ljubljani. Za tem je bila postavljena v Sarajevu, Wrocławu, Mexicu DF (dvakrat) in v Beogradu. 24. aprila 1981 izvoljen za izrednega in 23. aprila 1987 za rednega člana SAZU. Ob številnih uglednih priznanjih in odličjih za ustvarjalnost v Sloveniji in Jugoslaviji je 1976 drugič prejel Prešernovo nagrado in 2008 Plečnikovo medaljo za življenjski opus.

Izbor uresničenih del: Savske stanovanjske stolpnice (z I. Arnautovičem), Ljubljana, 1955, 1957–1966; avtorjeva hiša, Ljubljana, 1955, 1957–1959; paviljon hale A GR (skupaj z B. Simčičem), Ljubljana, 1957–1958; veleblagovnica Market, Osijek, 1963–1967, 1982–1984; vrstne hiše, Šempeter pri Gorici, 1964–1968; hala C GR, Ljubljana, 1965–1967, 2000; poslovna stavba Konstrukta, Ljubljana, 1965–1966; bencinski servis Petrol (Bavarski dvor), Ljubljana, 1967–1968; veleblagovnica Stoteks, Novi Sad, 1968–1972, 2007–2008; poslovna stolpnica S2 na Bavarskem dvoru, Ljubljana, 1963, 1969–1980; stanovanjski stolpnici na Kersnikovi ulici, Ljubljana, 1969–1971; Mednarodna

avtomatska telefonska centrala, Ljubljana, 1972–1978, 2003; slikarjeva hiša z ateljejem, Godešič pri Škofji Loki, 1982–1990; prenova stavb na Gornjem trgu, Ljubljana, 1986–1990; veleblagovnica Slovenijales in prizidek k hali B GR, Ljubljana, 1974–1980; župna cerkev Sv. duha v Stožicah, Ljubljana, 1990–1994; prenova in nadzidava poslovne stavbe Telekom Slovenijales, Ljubljana, 1993, 2003–2005.

Prejel je Prešernovo nagrado, skupaj z B. Simčičem in I. Arnautovičem (Ljubljana, 1959), nagrado Prešernovega sklada (Ljubljana, 1968); zvezno Borbino nagrado (Beograd, 1968); oktobarsko nagrado (Novi Sad, 1972); Župančičevo nagrado (Ljubljana, 1973); republiško Borbino nagrado (Beograd, 1974); Prešernovo nagrado (Ljubljana, 1976); naziv častni član ZAPS (Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije; Ljubljana, 2006); Plečnikovo medaljo za življenjski opus (Ljubljana, 2008).

Izbrane razstave: 1959 Oslo, Köbenhavn, Ljubljana (na Gospodarskem razstavišču), Stockholm, Varšava, London – pregledna razstava Contemporary Yugoslav Architecture (Sodobna slovenska arhitektura), avtor E. Ravnikar idr.; 1968 Ljubljana – pregledna razstava Novejša slovenska arhitektura/The Recent Architecture in Slovenia, avtor S. Bernik, Zveza arhitektov Slovenije, v Moderni galeriji; 1968 Beograd – prenos iste razstave, Muzej savremene umetnosti; 1969 Maribor – prenos iste razstave, Umetnostna galerija; 1969 Beograd, Ljubljana – skupinska razstava Borbine nagrade – zvezne; 1971 Ljubljana – skupinska razstava, Trije aspekti, Mestna galerija; 1973 Zagreb – pregledna razstava Novejši slovenski urbanizem, avtor S. Bernik, Urbanex, Zagrebški velesejem (brez kat.); 1973 Ljubljana – prenos iste razstave, FAGG, gradbeni oddelek (brez kat.); 1974 Beograd – skupinska razstava Borbine nagrade – republiške; 1977 Sremska Mitrovica – pregledna razstava Drugi sremskomitrovački salon. Arhitektura u Vojvodini od '70 do '77, Galerija Lazar Vozarević; 1979 Ljubljana – pregledna razstava Slovenska likovna umetnost 1945–1979, avtor arhitekturnega dela S. Bernik, Arhitekturni muzej Ljubljana v Likovnem razstavišču Rihard Jakopič; 1980 Ljubljana – retrospektivna razstava Arhitekt/Architect Milan Mihelič, avtor: S. Bernik, Arhitekturni muzej v Ljubljani; 1981 Sarajevo – prenos iste razstave, Collegium artisticum; 1981 Wrocław – prenos iste razstave, Muzeum Architektury; 1982 Mexico DF – prenos iste razstave, UAM Azcapotzalco; 1982 Mexico DF – Prenos iste razstave, Univerza v Xochimilcu; 1986 Slovenj Gradec – problemska razstava Enodružinska hiša v lesu/One Family House in Wood, ob kongresu IUFRÖ (Miheličevo delo je 54321/YU), avtor natečaja in razstave S. Bernik, Umetnostni paviljon; 1996 Madrid, Ljubljana – skupinska razstava Slovenija. 9 arhitektov/Eslovenia. 9 Arquitectos/Slovenia. 9 Architects, avtorja R. Novak in T. Brate; 2000 Ljubljana – problemska razstava Evidenca in valorizacija objektov slovenske moderne arhitekture 1945–1970, avtorji V. Ravnikar, M. Zorec, T. Gregorič in N. Koselj; 2008 Dunaj/Wien – pregledna razstava Slowenien : Architektur – Meister & Szene/Slovenia : Architecture – the Masters & the Scene, avtorja L. Skansi in A. Stiller, v razstavnem centru Wiener Städtische Versicherung AG Vienna Insurance Group.

Marko Marijan Mušič

Rojen 30. januarja 1941 v Ljubljani. Študiral in leta 1966 diplomiral v Ljubljani (Edvard Ravnikar). Izpopolnjeval se je na Danskem (Ejnar Dyggve) in v ZDA (Louis I. Kahn). Živi in dela v Ljubljani.

Izredni član SAZU od 12. junija 2003, redni član od 1. junija 2007, od 6. maja 2008 njen podpredsednik.

Njegov izjemno obsežen in vsestransko bogat arhitekturni opus bi lahko razdelili v tri medsebojno prepletena in povezana obdobja ustvarjanja.

Prvo pomeni prodor njegovega arhitekturnega uveljavljanja že v času študija in neposredno po diplomi s številnimi osvojenimi natečaji in nagradami po vsej nekdanji Jugoslaviji. S projektom, poimenovanem Vila Bled in predstavljenim na bienalu mladih v Parizu konec šestdesetih let, je vzbudil veliko pozornost domače in mednarodne strokovne javnosti. To je čas nabiranja velikih izkušenj, pridobljenih v dolgi vrsti uspešno uresničenih nalog, ki jih spremljajo na eni strani najvišja strokovna priznanja, na drugi pa potrebna samozavest za resnično presežne vrednosti v smeri poetičnosti novih arhitekturnih stvaritev. Mušičeva zelo samosvoja arhitekturna risba, njene izvedbe, hkrati pa najširše urbanistično-arhitekturno videnje izvirajo iz miselno filozofskega, splošno kulturnega, predvsem pa bogatega duhovnega zaledja.

Njegovo drugo obdobje predstavljajo uresničitve arhitekturnih projektov, dobljenih večinoma na natečajih, največkrat za potrebe kulture. Gre za »domove«, projektirane v različnih regijah nekdanje Jugoslavije, ki so nadgrajeni v duhu posebnosti vsebin ruralno-urbanega okolja. Premišljeno in preudarno se je v sedemdesetih letih dvajsetega stoletja poglobljal v strukture novih oblik arhitekture med tem, ko je na pohodu čas vsesplošnega hitenja, funkcionalistične enostavnosti in površnosti. Loteval se je najrazličnejših arhitekturnih nalog, ki jim je uspel do danes ohraniti dostojanstvo prave arhitekture.

Obdobje od začetka osemdesetih let pa v Mušičevem delu pomeni veliko sintezo med načrtovalnimi »utopijami« in kreativnimi preseganji, izraženo z besedami: »Arhitekturno delo kot prostor simbolov in atmosfere, ki graditeljske stvaritve spreminja v svet arhitekturne umetnosti.« Njegovo delo pomeni očiten generacijski prelom v slovenskem modernizmu. Impozantni opus Mušičevih arhitekturnih uresničitvev razdaja suvereno obvladovanje širokega spektra arhitekturnih nalog in njihovo preseganje meja umetnosti. Prepoznavamo ga po duhoviti prostorski razgibanosti in harmoniji, polni simbolnih znamenj, lepote in smisla.

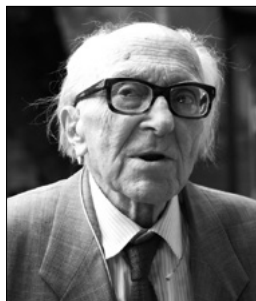
Realizacije in projekti (izbor): nova cerkev Kristusovega učlovečenja, Dravljje, Ljubljana; nova cerkev Rojstva preblažene Device Marije, Kotor Varoš, BiH; nova cerkev, kripta, zunanji oltar, pastoralni center in druge ureditve v svetišču sv. Janeza Krstnika, Podmilačje, BiH; Apostolska nunci-

atura v Sloveniji, Ljubljana (projekt); kapela Kristusovega bičanja, Teharje; znamenji križa, osrednje pokopališče Žale, Ljubljana, in pokopališče Šentjernej; Jubilejni križ in kapela vstajenja, Grabež nad Podmilačjem, BiH (projekt); cerkev sv. Janeza Evangelista, prenova in razširitev, Reteče (projekt); Univerzitetno središče sv. Cirila in Metoda, Skopje, MK; Waldorfska šola, Ljubljana (projekt); Spominsko in kulturno središče, Kolašin, ČG; Spominsko in kulturno središče, Bosanski Šamac, BiH; Spominsko in kulturno središče, Nikšić, ČG; Kulturno središče, Ribnica (projekt); Kulturno središče, Šentjur (projekt); Gledališče in kulturni dom, Bitola, MK; Muzej bosanske krajine, Banja Luka, BiH (projekt); Knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto; Centralna tehniška knjižnica, CTK, Ljubljana; Narodna in univerzitetna knjižnica, NUK II, Ljubljana (projekt); Knjižnica Ivana Tavčarja, Škofja Loka (projekt), Knjižnica, Šentjur (projekt), potniška postaja, Ljubljana (projekt); avtobusna postaja, Novo mesto; turistični objekt, Lovčen, ČG; hotel Mlino, Bled (projekt); turistična vas, vile in rekreacijska oaza, Ladin gaj, HR (projekt); Park spomina Teharje; Park spomina, Jajinci, Beograd, SR (projekt); osrednje pokopališče Žale, Ljubljana; pokopališče, Šentjur (projekt); Trg sv. Roka, Dravljje, Ljubljana; Trg sv. Jurija, Šentjur; Slomškov trg, Ponikva; Kenotaf žrtvam vojne za Slovenijo 1991, spomenik Juliju Betettu, Herkulov vodnjak, Obležje žrtvam prometnih nesreč v Sloveniji, Obležje vsem, ki so dali življenje za Slovenijo, vsi v Ljubljani; Obležje hrvaškim žrtvam vojn, Kotor Varoš, BiH; vile v Breznici, na Dunaju, A (projekt), v Selu pri Bledu, v Peroju, HR, v Pleterjah, na Dobenem in v Dolenjem Jezeru. Prenove in ureditve: Domus Slovenica, slovenski kulturni in poslovni center, Dunaj, A; Stara železniška postaja, Narodni muzej, Narodna in univerzitetna knjižnica, NUK, vsi v Ljubljani; Zgornji trg, Šentjur (projekt).

Monografske publikacije: [1] Nace Šumi, Valovanje v svetlobi, Marko Mušič, arhitektura nove draveljske cerkve, 1988; [2] Nace Šumi, Nove Žale, Monografija o razširjenem delu ljubljanskega pokopališča, Arhitekt Marko Mušič, 1990; [3] Nace Šumi, Znak v prostoru / A Sign in the Space, Arhitektura nove avtobusne postaje v Novem mestu / Architecture of the new bus station in Novo mesto, Arhitekt / Architect Marko Mušič, 1994; [4] Nace Šumi, Znamenja / Signs, Knjiga o arhitekturni obliki, njeni vsebini in pomenu / A book on architectural form, its contents and meanings, Arhitekt / Architect Marko Mušič, 2000; [5] Nace Šumi, Vile / Villas, Arhitekt / Architect Marko Mušič, 2001; [6] Jure Mikuž, Nova cerkev v Dravljah, Učlovečena arhitektura, 2007 (knjiga izšla še v angleški in nemški različici); [7] Jure Mikuž, Mušičeve Žale, 2009; [8] Fedja Košir, Kolašin in Lovčen, Od človeškega k onstrančloveškemu, 2010 (knjiga izšla še v angleški in črnogorski različici); [9] Edvard Kovač, Park spomina Teharje, 2011.

Redni član Evropske akademije znanosti in umetnosti ter dopisni član Akademije znanosti in umetnosti Bosne in Hercegovine, Akademije znanosti in umetnosti Republike Srbske, Črnogorske akademije znanosti in umetnosti in Hrvaške akademije znanosti in umetnosti.

Boris Pahor

Rojen 26. avgusta 1913 v Trstu, ki je bil takrat še avstro-ogrska luka z nacionalno mešanim prebivalstvom in kulturo. Po slovenski osnovni šoli v Trstu je Pahor nadaljeval šolanje na italijanski semeniški klasični gimnaziji v Kopru in 1935 maturiral. Zatem je v Gorici študiral teologijo, a je študij po slabih treh letih opustil.

1940 so ga vpoklicali v Mussolinijevo vojsko in ga poslali v Abesinijo. O tej mladostni izkušnji in osebni preobrazbi, ki so jo spodbudila srečanja z arabskim svetom in istrskimi vojaškimi sotrpini, priča v kronikalnem romanu *Nomadi brez oaze* (1956).

Na začetku druge svetovne vojne je bil vojaški prevajalec v taborišču za ujetje jugoslovanske častnike, hkrati pa je na Univerzi v Padovi vpisal študij italijanske književnosti. Po kapitulaciji Italije se je na jesen 1943 vrnil v Trst, ki je že bil pod nemško okupacijo, in se pridružil OF. Že januarja 1944 pa so ga aretirali domobranci in ga predali gestapu, ki ga je zaprl, nato pa poslal v koncentracijsko taborišče. V dobrem letu dni je obredel kar pet taborišč, med drugim tudi Dachau in Bergen-Belsen, kjer je dočakal konec vojne.

Izkušnje iz taborišč so zapustile vidne sledove v njegovi prozi, najbolj pa v pričevanskem romanu *Nekropola* (1967). Zaradi pretresljive taboriščne tematike, ki izhaja iz avtorjevih eksistencialnih pretresov v njegovem srečevanju s trpljenjem in smrtjo, je roman doživel več ponatisov. Vendar pa je dosegel pravo evropsko priznanje šele, ko je bil 1990 preveden v francoščino. Temu so sledili še prevodi v mnoge druge evropske jezike.

Nekropola pa je samo nekakšen vrh, ki pomeni posebno notranjo zbratost Pahorjevega mišljenja in pisanja, meni v svojem zapisu o njem v *Letopisu SAZU* 2009 Boris Paternu. »Njegov obsežnejši in temeljni opus romanov in novel,« pravi dalje, »ki že več kot pol stoletja nastaja pred nami, vidneje tam od romana *Mesto v zalivu* (1955) naprej pa vse do danes, je močno osredinjen na Trst in na Primorsko, na naš mejni svet, izpostavljen težki igri zgodovine.« Gre za prepričljiv literarni prikaz »tega spopadnega prostora, in sicer v času italijanskega fašizma, medvojne nacistične okupacije in po-vojnih totalitarnih pojavov.« Vseskozi pa v pisateljevem videnju dogajanja in refleksivnih plasti pisanja izstopajo tenkočutni zarisi detajlov: mestnih vedut, trgov, ulic, obmorskih pejsažev ali kraške pokrajine. Tu je najbolj suggestiven del Pahorjeve vezanosti na njegov prvotni, izvirni svet.

Ker je v taborišču zbolel za jetiko, je dobro leto dni prebil na zdravljenju v švicarskem sanatoriju, v Trst pa se je vrnil 1946, ko je bilo mesto še pod zavezniško upravo. V naslednjem letu je v Padovi doktoriral z disertacijo o Kocbekovem pesništvu. S pesnikom sta v tem času navezala tesno prijateljstvo, ki je trajalo vse do Kocbekove smrti.

Kot demokrat in svobodomislec se je v Primorskem dnevniku postavil Kocbeku v bran 1951 ob partijski gonji zoper njegovo knjigo *Strah in pogum*, kar je pomenilo konec Pahorjevega sodelovanja s tem časopisom in tržaško komunistično levico.

Med 1953 in 1975 je poučeval kot profesor italijanske književnosti na slovenski srednji šoli v Trstu. Bil je aktiven član in častni podpredsednik Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur AIDLCM. 1966 je s podporo liberalnih demokratov ustanovil revijo *Zaliv*, ki je bila vse do prenehanja 1990 tudi prostor za polemične objave slovenskih oporečnikov. Pahor je kot razumnik evropskega duha in izjemne občutljivosti za položaj slovenske manjšine na Tržaškem ves čas kritično presojal tudi kulturne in politične razmere na Slovenskem. Pri tem je odpiral tudi tabu teme. Skupaj z Alojzom Rebulo sta tako 1975 izdala brošuro *Edvard Kocbek*, pričevalec našega časa, z intervjujem, v katerem je Kocbek obsodil zunajsodne poboje domobrancev na Rogu. To je v Sloveniji in Jugoslaviji izzvalo strahotno politično gonjo zoper Edvarda Kocbeka, domoljuba Pahorju pa je bil za več let prepovedan vstop v državo. Mejo je spet prestopil šele 1981, ko se je udeležil Kocbekovega pogreba, osem let pozneje pa je izdal spomine na Kocbeka v knjigi *Ta ocean strašno odprt*, ki je izšla pri Slovenski matici.

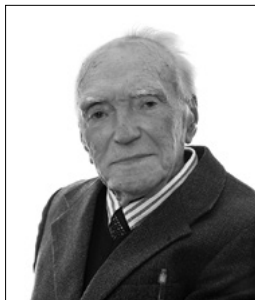
Kot pisatelj in kritični intelektualec s svojim pripovedništvom, esejistiko in javnimi nastopi že več desetletij vzbuja pozornost na Slovenskem in v Evropi.

Založba Mladinska knjiga je 2009 v svoj reprezentativni izbor poleg *Nekropole* uvrstila še naslednja Pahorjeva dela: romane *Spopad s pomladjo* (Trst, 1978, najprej *Onkraj pekla so ljudje*, Ljubljana, 1958), *Zatemnitev* (Trst, 1975) in *Parnik trobi nji* (Ljubljana, 1964) ter novele *Grmada v pristanu* (Ljubljana, 1952, kot *Kres v pristanu*). To so danes kanonizirana besedila njegove proze, čeprav je število njegovih proznih del sicer dosti večje. Večinajih je prevedenih v različne evropske jezike. Pozornost je vzbudil tudi Pahorjev zadnji dnevniško zasnovan pričevanjski roman *Knjiga o Radi* (2012).

Pahorjevo delo močno odmeva, prejelo je pomembna domača in tuja priznanja: Prešernovo nagrado (1992); častni zlati znak svobode Republike Slovenije (2008); najvišje francosko državno odlikovanje red viteza Legije časti (2007); odlikovanje predsednika republike Avstrije veliki častni križ za znanost in umetnost (2009); mednarodno nagrado za književnost Viareggio Versilia; nagrado Napoli za tuje literature (2008); razglasitev *Nekropole* za italijansko knjigo leta (2008); večkrat je bil predlagan za Nobelovo nagrado.

Boris Pahor je bil šest let dopisni član SAZU (od 27. maja 1993), od 21. maja 2009 pa je njen redni član.

Alojz Rebula

Rojen 21. julija 1924 v Šempolaju pri Trstu, sodi med tiste, danes že redke predstavnike slovenske književnosti v Italiji, ki so ustvarjali vse povojno obdobje.

Rebula je med 1936 in 1940 obiskoval italijansko klasično gimnazijo v Gorici in jo od 1940 do 1944 nadaljeval v Vidmu, kjer je tudi maturiral. 1949 je diplomiral iz klasične filologije na Univerzi v Ljubljani, kjer je študiral tudi arheologijo in angleščino. 1960 je v Rimu doktoriral z disertacijo o Dantejevi Božanski komediji v slovenskih prevodih. Do upokojitve je poučeval latinščino in grščino na višjih srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom v Trstu.

Rebulovo pripovedno ustvarjanje kaže dva glavna razvojna cikla. Prvi sega od mladostnih proznih poskusov, črtic in novel, od prvega romana Devinski sholar (1954), zbirke novel Vinograd rimske cesarice (1956) in povesti Klic v Sredozemlje (1957) do romana Senčni ples (1960) in osrednje pisateljeve stvaritve V Sibilinem vetru (1968), ki je najvišji dosežek ne samo prvega proznega cikla, temveč Rebulovega opusa sploh.

Že prva pisateljeva dela se dotikajo njegovih poznejših, stalno navzočih tem in vprašanj, na začetku fragmentarno in v poenostavljenih oblikah. Mednje sodita predvsem življenje Slovencev kot narodne manjšine in nacionalna problematika, povezana z moralno, ob tem pa razmišljanja o globljih eksistencialnih vprašanjih posameznika in širše skupnosti. Rebulova mladostna proza neredko izzzveni v tezo, da tujec prinaša nesrečo in da slovenski človek propade, če zapusti svoje kmečko okolje. Te idejne vsebine so navzoče tudi v Senčnem plesu, v katerem glavni junak romana izbira med slovensko domačnostjo in asimilacijsko napadalnim tujim mestom, dokler se po osebni nesreči ne vrne domov, k izvirom narodne zavesti, in se spet ne približa krščanskemu altruizmu. Še globlje v to smer je šel pisatelj z epopejo V Sibilinem vetru, kjer je zgodovinsko preteklost, življenje rimskega imperija v drugem stoletju pred Kristusom, uporabil za razmišljanje o duhovnih razsežnostih in stiskah sodobnega človeka. Njegov glavni junak je ob močni predanosti življenju predvsem miselno iskateljski človek, ki v smislu eksistencialistične filozofije in v mejah mogočega izbira možnosti bivanja, dokler na koncu ne pristane v območju preizkušenih vrednot, skladen s samim seboj in svojim okoljem.

Pisateljev drugi pripovedni cikel kaže izrazito drugačnost že v tematiki, ki je zdaj še vedno zgodovinska, čeprav precej manj, pa tudi obdobja preteklosti, kamor pisatelj posega, so nova. Najdlje nazaj je šel Rebula v romanu Jutri čez Jordan (1988), v katerem skozi judovsko zgodovino 13. stoletja pred Kristusom, oprt na Pentatevh, odkriva arhetipske duhovne položaje človeštva, torej tudi sodobnega človeka oziroma samega sebe. Izrazitejša zgodovinsko-biografska romana sta Duh velikih jezer (1980), pripoved o škofu Frideriku Baragi, oprta večidel na dokumentarno gradivo, ter Zeleno

izgnanstvo (1982), zgodba o tržaškem škofu in diplomatu Eneju Silviju Piccolominiu, humanistično izobraženi osebnosti iz italijanske renesanse, čeprav si pisatelj ne more kaj, da se ne bi hkrati odprl boleči sedanjosti in se kritično opredelil do šibkih strani slovenskega nacionalnega značaja, do naše pasivnosti in podredljivosti tujcem.

Za Rebulovo drugo obdobje je na splošno značilna večja neposrednost. Tak je že roman iz sodobnega tržaškega življenja *Divji golob* (1972) z vsemi svetovnonazorskimi protislovji našega časa, nad katera pisatelj postavlja krščansko ljubezen. V ta okvir sodi še knjiga dnevnikov *Gorje zelenemu drevesu* (1971), v kateri gre tako za bivanjska vprašanja slovenske narodne manjšine v Italiji kot za miselna iskanja slovenskega intelektualca. Dnevniki so prav tako sestavni del krajšega romana *Snegovi Edena* (1977), v celoti pa izpolnjujejo nadaljnji dve knjigi. *Oblaki Michigana* (1985) se tematsko navezujejo na misijonska področja v Združenih državah Amerike, kjer je sredi 19. stoletja deloval Baraga. V *Vrtu bogov* (1986) načenjajo dnevniki, povezani s potopisom po Koloradu, vprašanje slovenstva pri naših izseljencih v Ameriki.

Zelo dejaven je Rebula v publicistiki, narodnopolitični in umetnostni. Dve knjigi njegovih govorov in esejistike – *Sledovi Drage* (1985), skupaj z Vinkom Beličičem, Borisom Pahorjem in Vinkom Ošlakom, ter *Na slovenskem poldnevniku* (1991) – dokazujeta živo zanimanje za najbolj odmevna nacionalna, idejna in estetska vprašanja današnjega časa. Rebula je nekaj desetletij opazno navzoč tudi v italijanski publicistiki. Objavil je več prispevkov o naših osrednjih kulturnih in literarnih pojavih, v italijanščino je prevedel Kocbekovo *Tovarišijo* (Compagnia, 1975). Upoštevanja vredno je še njegovo prevajalsko delo iz italijanske književnosti in politične esejistike. 1992 je izšel tudi italijanski prevod njegovega glavnega romana *V Sibilinem vetru*.

Za književno delo je bil nagrajen s pomembnimi nagradami; tako 1995 s Prešernovo nagrado za svoj literarni opus, 1997 z mednarodno nagrado Acerbi za italijanski prevod njegovega romana *V Sibilinem vetru* in 2005 z nagrado kresnik za roman *Nokturno za Primorsko*. Za italijanski prevod istega dela je 2012 prejel tudi ugledno literarno nagrado Mario Rigoni Stern.

2012 je prejel državno odlikovanje veliki častnik viteškega reda za zasluge za Republiko Italijo.

Alojz Rebula je bil od 27. maja 1993 dopisni član SAZU, 21. maja 2009 pa je postal njen redni član.

Zorko Simčič

Rojen v Mariboru 19. novembra 1921, dramatik, pisatelj, esejist. V Mariboru je končal nižjo klasično gimnazijo, na državnem učiteljskišču nadaljeval študij in ga kot begunec med vojno končal v Ljubljani. Še kot dijak učiteljskišča se je vpisal kot izredni slušatelj na ljubljansko Filozofsko fakulteto. – V Buenos Airesu (1948–1993) je poslušal predavanja na raznih inštitutih (Instituto de Cultura Superior Católica, Instituto de Cultura Española). Na tem slednjem je od 1980 do 1993 prisostvoval celoletnim tečajem antropološke filozofije (prof. dr. Milan/Emilio Komar).

Ob nemškem napadu na Jugoslavijo (1941) se je kot prostovoljec prijavil v jugoslovansko armado, po njeni kapitulaciji se umaknil v Ljubljano. Bil je zaprt v taborišču Gonars. Še kot dijak je napisal roman *Prebujenje* (1943), zanj prejel Prešernovo literarno nagrado mesta Ljubljane. Z N. Velikonjo, B. Borkom in T. Debeljakom je bil sourednik Zbornika *Zimske pomoči* (1944). Ob koncu vojne se je umaknil na avstrijsko Koroško, kjer je bil – kakor tudi pozneje v Rimu – v zavezniški službi. Preko tržaškega ovinka (dve leti je bil sodelavec na zavezniški slovenski radijski postaji v Trstu) se je 1948 odselil v Argentino, kjer je bil v ožjem krogu organizatorjev kulturnega življenja v slovenski skupnosti, kot tak tudi soustanovitelj Slovenske kulturne akcije ter prvih dvanajst let urednik osrednje emigrantske kulturne revije *Meddobje*. Po osamosvojitvi Slovenije se je vrnil v domovino (1994).

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 5. maja 2005, za rednega 5. maja 2011.

V domovini je sodeloval v raznih publikacijah (*Naša zvezda*, *Mentor*), naпослед tudi v reviji *Dom in svet*, izdal pa je tudi izbor satir in humoresk *Tragedija stoletja* (1944). Pisal je dramska besedila. Spomladi 1945 so v Drami SNG začeli pripravljati uprizoritev drame *Zadnji akord*, a do nje ni prišlo. V eksilu je pisal v številne zdomske publikacije (*Vrednote*, *Novi časi*, *Zborniki Svobodne Slovenije*, *Meddobje*), 1957 je objavil roman *Človek na obeh straneh stene*, ki po mnenju literarnih zgodovinarjev velja za »najpomembnejše pripovedno delo slovenskega zdomstva« (J. Kos). 1974 je izšla pesniška zbirka *Korenine večnosti*, zaznamovana z motivom smrti in bratomorne vojne, v kateri sta izgubila življenje dva njegova brata, pisal pa je tudi zgodbe za mladino (*Povratak Lepe Vide*, *Družina Zebedej*), libreto za otroško opero (*Čarovnik Začarane doline*).

Iz njegovih dramskih del (*Krst pri Savici*, *Leta nič*, *en dan potem*, *radijska igra Rondo ...*) izstopata misterij *Zgodaj dopolnjena mladost* in drama *Tako dolgi mesec avgust*. Prva je doživela uprizoritev (Slovensko gledališče v Torontu, 1970). V knjižni obliki je doslej izšlo petindvajset del, *Človek na obeh straneh stene* in misterij *Zgodaj dopolnjena mladost* sta doživela vrsto ponatisov.

Med 1961 in 1970 si je dopisoval s pesnikom in dramatikom Stankom Majcnom. Njuna korespondenca, ob natisu pospremljena s številnimi opombami, je izšla v knjigi Srečanja z Majcnom (2000).

Po vrnitvi v domovino (2000) je vsak mesec na kulturnih straneh Dela objavljajl svojo kolumno (Dvanajst stolpičev in Post scriptum, 2002), v Književnih listih istega dnevnika pa priobčil vrsto člankov. S svojim komentarjem k Literarnemu zapisu iz 1965 je sodeloval pri prireditvah Evropskega meseca kulture (1997). Objavlja tako v literarnih revijah (Zborniki Doma in sveta, Nova revija, Zvon) v Glasniku Slovenske matice kakor tudi v publicističnih (Ampak), še vedno pa tudi v buenosaireškem Meddobju. Različne založbe v Sloveniji so ponatisnile skoraj vsa njegova v emigraciji izdana dela, nekatere pa natisnile tudi nova besedila: otroške pesmi (Srček, ki podi telešček, 2004), medtem ko je tržaška Mladika izdala avtorjeve mladostne črtice Rimске zgodbe, ki so hkrati izšle tudi v italijanščini (Racconti romani, 2006).

Ob njegovi 85-letnici (2006) so izšle tri knjige: Črni tekač, z opombami opremljen izbor avtorjeve proze in esejistike, napisane v času zdomstva (1946–1991), Skozi razpetosti, izbor proze in esejev ter člankov, ustvarjenih po vrnitvi v domovino (1994). 2006 pa je izšel tudi izbor njegovih govorov v diaspori ter intervjujev po vrnitvi v matico, Ob žerjavici in ognju. 2012 je izšel njegov roman Poslednji deseti bratje, »ki že sam po sebi predstavlja življenjsko delo in bo brez dvoma obveljal za eno najpomembnejših besedil sodobne slovenske literature« (M. Kos).

Njegova besedila so bila vključena v razne antologije (Dnevi smrtnikov, Buenos Aires, 1960, Antologija slovenskega zdomskega pesništva, Buenos Aires, 1980, ter v domovini izdane: To drevo na tujem raste (1991), Pod južnim križem (1992), Kje domovina si (Izbor slovenske domovinske poezije (2009)).

Izbrane strani iz romana Človek na obeh straneh stene so bile prevedene v angleščino, poljščino in madžarščino.

Pisatelj je tudi avtor spremnih besed raznim knjigam (France Veber: Zadrúžna misel, Marko Kremžar: Stebri vzajemnosti, Milan Komar: Pot iz mrtvila, Vladimir Kos: Filozofija, naš vsakdanji kruh) pa tudi k dvema knjigama španskega misleca Ortega y Gasseta (Meditacije o Don Kihotu in Opa-zovalec), ki ju je prevedel s svojo soprogo. Njuno skupno delo je tudi prevod knjige Milana Komarja Orden y Misterio (Red in misterij, 2002).

Kot posebni priznanji svojemu delu čuti avtor knjigo akademika Tarasa Kermaunerja Krščanska tragedija (1992), ki je v celoti posvečena misteriju Zgodaj dopolnjena mladost, pa akademika Jožeta Pogačnika študijo o romanu Človek na obeh straneh stene, njegovo »idejno-estetsko razčlembo« (1999).

Poleg literarne nagrade mesta Ljubljane za roman Prebujenje (1944) je prejel za roman Človek na obeh straneh stene literarno nagrado Slovenske kulturne akcije (1955), ob ponatisu istega dela v domovini nagrado Prešernovega sklada (1993), slovensko-kanadsko kulturno nagrado (1991), istega leta tudi tržaško nagrado vstajenje za knjigo Trije muzikantje ali Povratek Lepe Vide ter mariborsko Glazerjevo listino (1997).

Tomaž Šalamun

Rojen 4. julija 1941 v Zagrebu. Gimnazijo je obiskoval v Kopru. Diplomiral je iz umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Dodatno je študiral v Parizu, Pisi, Iowi in na Unamu v Mehiki. Živi kot samostojni književnik, večinoma v Ljubljani.

Njegova prva pesniška zbirka *Poker* (1966) je zasejala nemir, nasprotovanja in pritrjevanja med beroče Slovence.

Izdal je več kot 44 samostojnih pesniških zbirk in je tako zagotovo najplodovitejši slovenski pesnik. Že s prvo zbirko je odprl vrata v takšen pesniški svet, kakršnega dotlej nismo poznali. To je svet prezrtih doživetij ali pa svet, ki je bil upesnjen tudi že pred njim. Šalamun ga je izpovedal s posebnim svojim jezikom. S tem jezikom je vpeljal v poezijo besede, ki so prej v pesmih veljale za tabu. Toda vpeljal jih je na tak način, da so se neizbežno prilegale v njegove pesnitve. S tem je nakazal poeziji pot v široko prostost. Zato je med njegovimi nasledniki poglavitna misel čut za pesniško osvobojenost, ki pa jo je prinesel Šalamun.

Nikoli ne piše v prvi osebi. Pesniški jaz se pri Šalamunu skriva v jeziku in v skritem pripovedovalcu, ki govori v hitro spremenljivih asociacijah, z neprizadetimi, ironičnimi in s posmehljivimi besedami, tako da nikjer ne pripoveduje pesmi neposredno iz sebe, ampak jo govorijo besede, z glasom skorajda neprizadetega pesnika, ki se igra vragolijaste igre pred bralčevimi očmi. S to poezijo se je človek, krona stvarstva, umaknil v skrivališče med stvari. Kot da bi spregovorile stvari, svet, ljudje in skriti pesnik iz otroškega skrivališča nedolžnosti. Otroška nedolžnost pa ima to lastnost, da je neposredna, da zmore imenovati tisto, kar je neimenljivo, in tudi tisto, kar je zamolčano in prepovedano. Stvari in pesniški svet so zasačeni na zahrbtnen način, imenovani so z drugačnimi besedami, in tako zasijejo v novi in sveži luči, spregovorijo z drugačnim glasom in so na ta način prebujeni v novo življenje. Ukradeni so sami sebi, prineseni v tatinskih Šalamunovih rokah in postavljeni v nov pesniški dan.

Njegovi verzi so vklenjeni v trdno zgradbo forme, ki jo je pesnik sam iznašel in je zato neponovljiva.

Njegova prva pot v ZDA je bila 1970, ko je razstavljal kot konceptualist v Muzeju moderne umetnosti (MOMA) v New Yorku. Njegove knjige so doslej izšle prevedene v 21 jezikov – v angleščini, francoščini, nemščini, poljščini, španščini in italijanščini pa tudi v več izdajah. V ZDA so sprejeli Šalamuna za svojega, tj. ameriškega pesnika, in ga navajajo skupaj s svojimi najboljšimi pesniki. Tam v zadnjih letih kot gostujoči profesor tudi uči v spomladanskih semestrih. Med nagradami, vabili in gostovanji je treba omeniti nagrado Mladosti, Beograd, 1967, International Writing Program v Iowa City 1971–

1973, nagrado Prešernovega sklada, 1973, nagrado Železarne Sisak, 1978, Fulbrightovo nagrado na Columbiji v New Yorku, 1987, Jenkovo nagrado, 1988, Pushcart Prize v ZDA, 1993, Prešernovo nagrado, 1999, Morris Grey Lecture na Harvardu, 2003, enoletno štipendijo DAAD v Berlinu, 2003, nagrado Altamarea v Trstu, 2003, Festival Prize v Costanzi v Romuniji, 2004, evropsko nagrado za poezijo v Münstru, 2007, in zlati venec v Strugi, 2009. Šalamun je bil tri leta slovenski kulturni ataše v New Yorku. Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 5. maja 2005, za rednega pa 21. februarja 2013.

Izbor iz bibliografije: *Poker* (samozaložba, Ljubljana, 1966); *Namen pelarine* (samozaložba, Edicija Oho, Ljubljana, 1968); *Romanje za Maruško* (Cankarjeva založba, Ljubljana, 1971); *Amerika* (Obzorja, Maribor, 1972); *Bela Itaka* (Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1972); *Mrzle pravljice* (Nova revija, Ljubljana, 2009); *Letni čas* (LUD Literatura, Ljubljana, 2010); *Kdaj* (izbrane pesmi, Študentska založba, 2011).

Izbor prevedenih del: [1] *Pesme*. Uredio Janko Kos, studija Niko Grafenauer, preveo Dejan Poznanović. Beograd: Narodna knjiga, 1975; [2] *Acquedotto: poesie scelte (con testo originale sloveno a fronte)*. Tradotto da Giuliano Donati. Novara: Interlinea Edizioni, 2001; [3] *The Selected Poems of Tomaž Šalamun*. Translated by Elliott Anderson, Anselm Hollo, Deborah Kohloss, Sonja Kravanja, Veno Taufer, Michael Waltuch, introduction by Robert Hass. Ecco Press, 1988 [Modern European Poetry Series]; [4] *Blue Tower*, prevedel Michael Biggins, Houghton Mifflin Harcourt, New York, 2011; [5] *Lesen: Lieben: Gedichte aus vier Jahrzehnten*. Nachwort und Übersetzung von Fabjan Hafner. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2006; [6] *Poèmes choisis*. Traduit par Mireille Robin et Zdenka Štimac. Introduction par Jacques Roubaud. Paris: Éditions Est-Ouest Internationales, 1995; [7] *Livre pour mon frère*. Traduit par Zdenka Štimac. Saint-Nazaire : M.E.E.T, 1998; [8] *Sellección de poemas*. Traducción Pablo Juan Fajdiga. Madrid: Visor, 1999; [9] *Izbrane pesmi / Odbrani pesni / Selected poems*. Prevedla Lidija Dimkowska in Risto Vasilevski, spremno besedilo Katica Kulavkova. Struga: Struga Poetry Evenings = Struški večeri na poezijata, 2009.

Drago Tršar

Rojen 17. aprila 1927 v Planini pri Rakeku, akademski kipar. Že v osnovni in zatem meščanski šoli se je poskušal v risanju in slikanju. 1943 je prišel v Ljubljano, kjer je začel kipariti v zasebni šoli Franceta Goršeta, potem pa še v ateljeju kiparja Borisa Kalina. Tam se je njegova dotedanja vnema za slikarstvo preusmerila h kiparstvu. 1947 se je zato vpisal na novoustanovljeno Akademijo za upodabljajočo umetnost v Ljubljani, kjer je potem 1951 diplomiral pri prof. Petru Lobodi. Enoletno specialko za kiparstvo je obiskoval pri prof. Frančišku Smerduju. Nato se je nekaj časa preživiljal s kiparstvom, 1960 pa kot asistent začel tudi svojo pedagoško pot. 1976 je dosegel položaj rednega profesorja na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani.

Tršarjev prvi javni nastop s Skupino 53 pomeni prelom s slovenskim tradicionalnim kiparstvom. S svojimi eksponati, še posebej z Janico (1953), je nakazal nove možnosti figuralnih rešitev s sodobno kiparsko občutljivostjo, s problematiziranjem oblik in pomenov telesnih volumnov.

Na začetku je njegovo zanimanje tematsko zares obvladovala predvsem živalska podoba (Nočni pes, Bik, Mrtvaška ptica). Izvirna plastična rešitev bika, simbola moči in agresivnosti, je Dragu Tršarju prinesla veliko nagrado za kiparstvo na I. mediteranskem bienalu v Aleksandriji 1955. To je bil hkrati tudi prvi pomemben dosežek slovenske povojne kiparske generacije v svetu.

Tršarjeva tematska in zvrstna pahljača sta široki, saj njegovo delo poleg živalskih motivov obsega tudi dolgo vrsto upodobitev človeških figur, pri čemer je treba posebej omeniti množično skulpturo, ki je njegova osebna kiparska inovacija, in pa spomeniško skulpturo. Razen tega je gojil tudi portret, risbo in grafiko, ukvarja pa se še s keramiko, tapiserijo in gledališko scenografijo, za katero je prejel tudi prvo nagrado na Sterijevem pozorju v Novem Sadu.

Med njegovimi skupinskimi skulpturami je treba omeniti kiparske cikle (Stara mesta, Svetovi, Človek v času in prostoru), še posebej pa opozoriti na njegove Manifestante I, ki so bili 1959 odkupljeni v Bruslju za stalno postavitev v parku moderne plastike. Med spomeniški deli zasluži posebno pozornost na razpisu nagrajeni Spomenik revolucije, ki od 1975 stoji na trgu pred slovensko skupščino.

Tršarju je dan tudi natančen smisel za portret, tako da je tudi v tej zvrsti ustvaril vrsto inovativnih rešitev. Od 1963 je modeliral blizu 80 portretov znanih slovenskih osebnosti, med njimi tudi skupinski portret Slovenskega okteta.

S svojim opusom se Drago Tršar kaže kot umetnik, ki je najvidneje zaznamoval razvoj povojnega slovenskega kiparstva, saj je po estetski drži izjemen; ne zavrača tradicije, hkrati pa je v svojih skulpturah ves čas inovativen in moderen prav zato, ker jo v svojem ustvarjalnem postopku radikalno pre-

sega. Zaznamuje ga eruptivnost, ki se z osebnim notranjim uvidom »prelije skozi zunanost v notranjost, v notranjo dinamiko in duševnost pa tudi v pesniško zrenje, zazrto v počlovečen, s figurami pretkan kozmos« (M. Komelj). To še posebej velja za njegove monumentalne množične kiparske kompozicije, kakršnih doslej na Slovenskem še ni bilo in je z njimi že v petdesetih letih prodrl v svet.

Na II. Mednarodnem bienalu v Aleksandriji je 1955 prejel prvo nagrado za plastiko Bik. Sledilo je povabilo na razstavo sodobnega kiparstva v Musée Rodin, Pariz, 1958, na Bienale v Benetkah, 1959, in na kasselska Documenta 59, kjer so bili odkupljeni Manifestanti III in Ljudje v perspektivi.

Pozneje je z velikim uspehom razstavljal na petem bienalu skulptur v parku Middelheim pri Antwerpnu, kjer so odkupili Manifestante I, ki zdaj stojijo v tem parku. V newyorškem Guggenheimovem muzeju je 1967 razstavljal skupaj s 77 kiparji iz dvajsetih držav, štiri leta zatem pa tudi na monumentalni razstavi jugoslovanske umetnosti od prazgodovine do naših dni v Grandpalais v Parizu. 1994 se je udeležil tudi razstave Evropa-Evropa: Stoletje avantgarde v srednji in vzhodni Evropi v Bonnu.

Tu so omenjene samo najpomembnejše razstave v tujini, ki že same po sebi govorijo o tem, da sodi Tršar s svojimi skulpturami v sam vrh sodobnega kiparstva. V Sloveniji in nekdanji Jugoslaviji pa je razstavljal in samostojno razstavlja še danes.

Za svoja dela je Drago Tršar prejel vrsto priznanj in nagrad, med katerimi naj omenimo le najpomembnejše: 1955 že omenjena prva nagrada za kiparstvo na I. Mediteranskem bienalu v Aleksandriji, 1961 prva nagrada za kiparstvo na I. trienalu likovnih umetnosti v Beogradu, 1968 nagrada Prešernovega sklada, 1971 prva nagrada na 2. razstavi jugoslovanskega portreta v Tuzli, 1972 Jakopičeva nagrada, 1982 nagrada na razstavi Formes Humaines v Parizu, 1989 prva nagrada na mednarodni razstavi nakita v Celju, 1990 Prešernova nagrada.

30. maja 1991 je postal izredni član SAZU, od 6. junija 1995 pa je njen redni član.

Saša Vuga

Rojen 8. februarja 1930 na Mostu na Soči (v hiši, ki so ji svoj čas, kot je zapisal dr. Ivan Pregelj, rekli pri Botgárju), diplomirani filozof (slovenistika, primerjalna književnost), pisatelj, dramaturg, upokojeni urednik dramske redakcije TV Ljubljana.

V osnovno (italijansko) šolo je hodil na Mostu na Soči, v gimnazijo v Stari Gorici (do 1947, ko so zarisali mejo). Gimnazijo naj bi nadaljeval v Ljubljani (v Domu Ivana Cankarja je srečal vrsto poznejših literarnih prijateljev: Kovačiča, Menarta, Zajca, Zlobca, in sodeloval pri domskem glasilu *Mi mladi*). Po poldrugem mesecu se je vrnil na Goriško, kjer so na hitro odprli gimnazijo. In 1949 maturiral v Šempetru pri Gorici. Jeseni 1949 se je vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani. Diplomiral je 1956. Naslov diplomske naloge: Slovenska proza med obema vojnama o prvi vojni. Zanj se je odločil zavoljo korespondiranja s Prežihovim Vorancem – pisatelj si je očeta, po prijateljevanju v Dravogradu 1919, izbral za rezonerja v romanu *Požganica* (legionar Vuga).

Zaradi družini neprijaznih gmotnih razmer je 1949, po prihodu na univerzo, začel delati na Radiu Ljubljana kot govorec (redakcija za tuje jezike). 1952 je bil sprejet za (slovenskega) napovedovalca glavne radijske postaje (specializirali so ga za branje intelektualnih in umetniških besedil).

Ker se je že razgledal po novem mediju, televiziji (takrat je obiskoval osrednji italijanski TV center, Milano, Corso Sempione 29), so mu 1962 ponudili mesto urednika v dramski redakciji TV Ljubljana (v nastajanju). Tam je zarisal programski koncept, po katerem se še danes ravna dramska redakcija. Zlasti je vztrajal, naj spored sestavljajo domača dela (izvirna, prirejena, gledališki prenosi slovenske dramske klasike). Da bi spodbudil pisatelje, ki so z nezaupanjem gledali na novo zvrst (Francozi so to sumničavost krstili za Rimbaudov kompleks – za kompleks avtorjev, humanistov, ki se jim je ta reč videla preveč tehnično šklepetava), je 1963 sestavil priročnik *Nekaj ABC* za pisanje TV-iger z izhodiščnimi postulati nove dramaturgije. Ob občasnih sušah je sam poskrbel za besedila, zato velja zbirka iger *Rekviem za heroji*, 1969, za prvo slovensko knjižno izdajo TV-literature. 1975 je v knjigi izšla TV-drama *Gorjupa bajta*. Po štiridesetih letih dela se je 1989 poslovil in za slovo izdal 1993 zbirko (nagrajenih) TV-dram *Stezà do polnoči* – Silvestrovo črepinj, *Povest o belem zajcu*, *Maistrova najdaljša mariborska noč*, 1918 in *Maronij Pilla*.

Dvakrat je nekaj mesecev živel na tujem. Na Univerzi za tujce v Perugii je s štipendijo italijanske vlade študiral renesanso in Dantejevo leksiko. Na severu Pariza je v centralnem francoskem TV-dramskem studiu (Rue Carducci 5) s štipendijo Prešernovega sklada preučeval utečene mehanizme (vse bolj industrijskega) oblikovanja dramskih programov.

Njegovi literarni začetki segajo v prva poveljna goriška leta (Glas mladih, Soški glas). Nadaljevali so se v mentorski Mladinski reviji. In kmalu v Sodobnosti, ki ji je ostal zvest do danes (Zlata mrtvaška glavica, Mesec gleda na polje, Ljubila je marjetice). V njegova zgodnja dialoška besedila sodi (radijsko odigrana) Žalostna obsoška povest (1952).

Prva knjižna objava je mladinska povest z motivi ljudske pripovedi – Škorenjček Matevžek (1955, ponatisa 1975 in 2000). Sledili so prvi roman Veter nima cest (1958), oblikovan kot splet drobnih, romantično zanosnih usod obsoških malih ljudi, obremenjenih s preteklostjo velikih vojn, zbirka mračnih, groteskno humornih novel Račke po reki plavajo (1961), druga novelistična zbirka Zarjavele medalje (1966) in drugi roman Vseenost (1972). Naslednja romana, »oba slogovno resnično sijajna« (dr. Matjaž Kmecl), sta zgodovinska: romaneskna trilogija Erazem Predjamski (1978, ponatis 1984) in tetralogija Krtov kralj (1987), epska freska iz Napoleonovih časov pri nas. Vmes je izšla meditativna, ironična, generacijsko kritična pripoved Testenine bivših bojevnikov (1980). Iz leta 1997 je roman Opomin k čuječnosti (Prešernova nagrada), iz 1999 roman Na rožnatem hrbtu faronike, iz 2003 pa roman Sij s kačjih rid. S triptihoma Kobariško zrcalo (2007) in Britev (ali Kako ubiti narodnega izdajalca), 2010, je uvedel (novo) obliko sporočilsko izpovedne skupine treh segmentov, povezanih v »romaneskni triptih«.

Član DSP in slovenskega PEN. Vrsto let je bil predsednik založniškega sveta založbe Lipa v Kopru, 1993–2001 pa član slovensko-italijanske kulturnozgodovinske komisije.

Priznanja: nagrada vstaje slovenskega naroda (1975), nagrada Prešernovega sklada (1979), Prešernova nagrada (1998), Bevkova nagrada (2001). Predsednik države ga je 2010 odlikoval z zlatim redom. Izredni član SAZU od 1. junija 2007, redni od 21. februarja 2013.

Nekaj referenc: B. Trekman, *Historia inspiratrix vitae: Ob romanu Erazem Predjamski*, Sodobnost, 1979; dr. A. Inkret, *Novi spomini na branje*, Ljubljana, 1980; prof. F. Pibernik, *Čas romana*, Ljubljana, 1983; dr. František Benhart, *Polifona vizija sveta – kakšen je bil, kakšen je in bo in Poezija v prozi*, Bralnica, Maribor, 1984; prof. A. Lah, *Vugov Krtov kralj ali blesteča beseda slovenske proze*, Sodobnost, 1988; Slovenska književnost, Ljubljana, 1996; dr. B. Simoniti, *Prebesedeni čas*. Saša Vuga, *Opomin k čuječnosti*, Sodobnost, 1997; Enciklopedija Slovenije (14), 2000; Janez Mušič, *Veliki album slovenskih književnikov*, Ljubljana, 2004.

Ciril Zlobec

Rojen 4. julija 1925 v Ponikvah, občina Sežana, kot sedmi, zadnji otrok v kmečko-delavski družini, pesnik, romanopisec, esejist, antologist, prevajalec. Italijansko osnovno šolo (obdobje fašizma) je obiskoval v bližnji vasi (Avber), prvo gimnazijo je opravil v Malem semenišču v Gorici (1938–1939), nadaljeval šolanje v Kopru, prav tako v Malem semenišču. Konec 1941 je bil iz semenišča in šole izključen, ker so odkrili, da piše pesmi v prepovedanem slovenskem jeziku in da je (po vzoru vajevcev) ustanovil in urejal ilegalno »literarno« glasilo in vanj tudi skoraj sam pisal.

Pri sedemnajstih je bil (kot »sumljiv« slovenski mladoletnik) konfiniran v Abruzzo. Ob razpadu Italije se je vrnil domov in odšel v partizane: bil je borec, obveščevalec, organizator slovenskega šolstva, tudi sam partizanski učitelj. Po vojni je v Ljubljani dokončal gimnazijske študije in (1953) diplomiral na slavistiki. »Vsakdanji kruh« si je služil kot novinar pri Ljudski pravici, Delu, na RTV, bil kulturni urednik in odgovorni urednik za kulturo; privabili so ga tudi v politiko, bil je dvakrat delegat Republiške ljudske skupščine, podpredsednik SZDL in, zadnja funkcija, član Predsedstva RS (1990–1992). En mandat je bil predsednik Zveze pisateljev Jugoslavije (1985–1986), skupaj z Jankom Kosom je urejal literarno revijo Beseda (1952–1957), ki je bila sodno prepovedana; polnih trideset let (1969–1999) pa je bil glavni in odgovorni urednik Sodobnosti.

Je redni član štirih akademij znanosti in umetnosti, poleg SAZU (izredni član od 23. maja 1985, redni od 18. maja 1989, dva mandata, 1992–1999, tudi njen podpredsednik) še Evropske in Mediteranske ter dopisni član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti.

Njegova temeljna preokupacija je bila in ostaja literatura, predvsem poezija. Njegova bibliografija (poezija, proza, esejistika, prevodi v obeh smereh) obsega okrog 115 knjižnih enot.

Poezija: [1] Pesmi štirih (skupaj s K. Kovičem, J. Menartom in T. Pavčkom), 1953, doslej osem izdaj (ob 50-letnici prve izdaje, 2003, nagrada odličnosti in mojstrstva); [2] Pobeglo otroštvo, 1957; [3] Ljubezen (Prežihova nagrada), 1958; [4] Najina oaza (nagrada Prešernovega sklada), 1964; [5] Pesmi jeze in ljubezni, 1969; [6] Čudovita pustolovščina, 1971; [7] Dve žgoči sonci (izbor), 1973; [8] Vračanja na Kras, 1974; [9] Kras (delni izbor), 1976; [10] Pesmi (izbor), 1979; [11] Glas (Prešernova nagrada), 1980; [12] Pesmi ljubezni (izbor), 1981; [13] Nove pesmi, 1985; [14] Beseda (izbor), 1985; [15] Rod (izbor, bibliofilska izdaja), 1988; [16] Moja kratka večnost, 1989; [17] Ljubezen dvedina, 1993; [18] Stopnice k tebi, 1995; [19] Skoraj himna (izbor), 1995; [20] Mojih sedemdeset (izbor, miniaturna), 1995; [21] Ti-jaz-midva (desetjezični izbor v treh različnih izdajah, tudi v bibliofilski), 1995; [22] Samo ta dan

imam (Veronikina nagrada, nagrada Mednarodnega pesniškega festivala Zagreb, 2000), 2000; [23] Samo beseda sem (izbor, zbirka Kondor), 2003; [24] Ciril Zlobec (izbor), 2004; [25] Čudež telovzetja (izbor, bibliofilska izdaja), 2004; [26] Dvom, upanje, ljubezen, 2005; [27] Pesmi (izbor, miniaturnika), 2007; [28] V viharjih in zavetrijh srca, 2007; [29] Tiho romanje k zadnji pesmi, 2010. C. Zlobec je bil za »uspehe in zasluge v poeziji« nagrajen tudi z zlatnikom za poezijo (Celje, 2005).

Romani: [1] Moška leta našega otroštva (Kajuhova nagrada), 1962; [2] Moj brat svetnik (izšel tudi v hrvaščini in madžarščini), 1970; [3] Spomin kot zgodba I. in II. del, 1998.

Esejistika: [1] Spomin je včasih moč in sreča, 1961; [2] Poezija in politika, 1975; [3] Slovenska samobitnost in pisatelj (prev. v hrvaščino), 1986; [4] Priznam, rekel sem, 1989; [5] Lepo je biti Slovenec, ni pa lahko, 1992; [6] Med utopijo in skepso, 2005; [7] Vse daljave niso daleč (tudi v italijanskem prevodu), 2011 in 2012; [8] Trn ali radost v srcu?, 2012.

Zlobec je uredil in s spremnimi besedami opremil več odmevnih antologij: [1] Literatura in likovna umetnost v povojni Jugoslaviji (Italija, 1962); [2] Nova jugoslovanska poezija (Italija, 1966); [3] Sodobna italijanska lirika (tudi celoten prevod C. Z.), 1968; [4] Sodobna slovenska poezija v španščini (Madrid-Concepción), 1986; [5] Antologija slovenske poezije v hrvaškem prevodu (Zagreb, tri izdaje – 1974, 1982, 1993 – v skupni nakladi 20.000 izvodov); [6] Antologija sodobne slovenske poezije v srbskem prevodu, 1988.

Zlobec je prevedel in v knjižni obliki izdal nad trideset tujih pesnikov in romanopiscev, med njimi so vrhunska imena svetovne in nacionalnih kultur. Med Italijani: Dante, Leopardi, Carducci, Quasimodo, Montale, Ungaretti, Mascioni, Moravia, Malaparte, Sciascia, Tomasi di Lampedusa; srbska pesnika Oskar Davičo in Vasko Popa, med Hrvati Slavko Mihalić, Luko Paljetak in Milivoj Slaviček, Romun Stefan Dojnaš, Albanec s Kosova Alija Podrimja idr.

Za svoje prevode je prejel tudi številne nagrade in priznanja. Največ v Italiji, med drugimi mednarodno nagrado Eugenio Montale.

Zlobčeva poezija je doživela in še doživlja številne prevode. Če ne omenjamo pogostih revialnih in časopisnih objav ter radijskih oddaj, je doslej izšlo 20 knjižnih izborov iz njegove poezije; največ v italijanskem in srbskem prevodu (v obeh primerih po 5 zbirk), v hrvaškem (tri), v makedonskem dve, po ena v rusinskem, albanskem, češkem, romunskem in španskem prevodu. Nekatere med njimi so bile tudi nagrajene (Città dello Stretto za Vračanja na Kras, prvi knjižni prevod v italijanščino, Veselin Masleša (Sarajevo) za zbirko Nove pesmi, Disova plaketa za zbirko Svoj obraz išoč z istočasno proglasitvijo za jugoslovanskega pesnika leta (Čačak, 1984).

Iz Španije je prišel celo predlog za Nobelovo nagrado (1984).

Domača in mednarodna priznanja: red dela z zlatim vencem, zlato priznanje OF slovenskega naroda, zlati znak svobode, častni občan Sežane in Kanala ob Soči, častni doktor Univerze na Primorskem, Commendatore (komendnik) Republike Italije, zvezda italijanske solidarnosti I. stopnje, srebrni pečat mesta Trst, razne plakete doma in v tujini.

Izredni član

Milček (Bogomil) Komelj

Milček (Bogomil) Komelj

Rojen 16. novembra 1948 v Novem mestu, diplomirani umetnostni zgodovinar in profesor slovenščine, doktor umetnostnozgodovinskih znanosti, izredni profesor Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v pokoju.

Maturiral je na gimnaziji v Novem mestu, kjer se je posvečal risanju in pesnjenju ter se od otroštva spoznaval s tamkajšnjim kulturnim izročilom t. i. novomeške pomladi in se seznanjal z umetniki, posebej Božidarjem Jakcem. Diplomiral je s temo o slikarju Vladimirju Lamutu, magistriral s temo o slovenskem ekspresionizmu v upodabljanju umetnosti in 1984 doktoriral s tezo o mladem Jakcu. Najprej je bil zaposlen v Arhivu Slovenije, nato pa je ob pripravah za postavitev galerije Jakčev dom kot kustos novomeškega Dolenjskega muzeja sodeloval z akademikom Jakcem na njegovem domu. 1983 je bil izvoljen za asistenta, 1986 za docenta in 1989 za izrednega profesorja na oddelku za umetnostno zgodovino, kjer je predaval zgodovino slovenske umetnosti in umetnosti drugih južnoslovanskih narodov v novem veku. Bil je predstojnik oddelka, vodja katedre za slovensko in južnoslovansko umetnost, vodja usmerjenega raziskovalnega programa za umetnostno zgodovino pri Znanstvenem inštitutu Filozofske fakultete in dva mandata nacionalni koordinator za umetnostno zgodovino ter član številnih ekspertnih komisij pri ministrstvih za znanost in kulturo in uredništev (mdr. Zbornika za umetnostno zgodovino) ter recenzent in vsestransko kulturno in družbeno dejaven.

Prvo izstopajoče jedro njegovega raziskovalno-ustvarjalnega delovanja v izrecneje zgodovinskih študijah je posvečeno zlasti slovenskemu ekspresionizmu, drugo pa prikazom oz. interpretacijam slovenskih likovnih ustvarjalcev, posebno v 20. stoletju. Izhodišče za to usmeritev mu je pomenilo sodelovanje s številnimi vidnimi umetniki, ob Jakcu zlasti z akademiki Francetom Miheličem, Janezom Bernikom, Dragom Tršarjem, Andrejem Jemcem ter Marjanom Pogačnikom, Jožetom Tisnikarjem in večino pomembnih sodobnikov, ki so se v njegovih razlagah individualno prepoznali. Pri tem je svoje strokovno poznavanje vse bolj povezoval z inventivnim prijemom, izhajajočim iz življenja v umetnine oz. invencije, in se s prepričljivostjo ustvarjalne ubeseditve skušal približati individualnemu jedru umetnin oziroma ustvarjalcev ter je tako povezal umetnostnozgodovinsko vedo in umetnost. Kot ustvarjalna osebnost, ki »mimo preciznih racionalnih analiz osvaja z omamnim fluidom besedne metaforike« (prof. Marijan Tršar), se posveča tudi razbiranju povezav med likovno umetnostjo in literaturo.

2008 je bil izvoljen za rednega člana Evropske akademije znanosti in umetnosti v Salzburgu v razred za umetnost, 5. maja 2011 pa za izrednega člana SAZU, prav tako v razred za umetnost.

Kot polihistorški poznavalec in etični presojevalec je bil povabljen v številne žirije za mednarodne in malone vse slovenske umetniške nagrade, bodisi kot predsednik ali član (kresnik, Prešernova, Jakopičeva, Ažbetova, Župančičeva, Rožančeva nagrada ...). Bil je v upravnem odboru Prešernovega sklada, tajnik društva slovenskih likovnih kritikov in je član uredništva njegovega glasila Forum, je član AICA, bil je med pobudniki Slovenskega društva za estetiko, ves čas izhajanja Enciklopedije Slovenije njen zunanji urednik, sodeloval je z založbami in galerijami (tudi kot član galerijskih svetov, npr. v Kostanjevici na Krki), bil je dolgoletni predsednik sveta ljubljanskega Mestnega muzeja, imel je vrsto predavanj na slovenskih in mednarodnih simpozijih in na stotine predstavitev umetnikov na razstavah. 1997 je bil umetniški direktor Evropskega meseca kulture v Ljubljani. Intenzivno je sodeloval z Novo revijo, kjer je bil član sveta njenega znanstvenega inštituta in je član uredništva, in je z akad. Nikom Grafenauerjem pripravljala razstave v njenem klubu ter sodeloval v številnih televizijskih in radijskih oddajah. Je tudi član slovenskega centra PEN. Odločal ali sodeloval je pri izboru avtorjev pri vrsti javnih spomeniških naročil (mdr. pri južnih vratih ljubljanske stolnice, prenovi trnove cerkve ter ljubljanskem Maistrovem, Kocbekovem in Hribarjevem spomeniku). Je član več odborov Slovenske matice in od 2008 njen predsednik. Njegova bibliografija obsega nad 1500 besedil, vrsto monografij, razprav, študij in predstavitev ustvarjalcev ter tri pesniške zbirke.

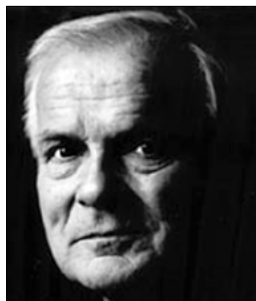
Prejel je študentsko Prešernovo nagrado, plaketo mesta Ljubljane, Župančičevo nagrado, častno plaketo ZDSLU in je častni občan Novega mesta. Skupina 44 umetnikov – slikarjev, pesnikov in pisateljev, humanističnih znanstvenikov, stanovskih kolegov in študentov ga je ob 60-letnici kot eno osrednjih osebnosti slovenske znanosti, umetnosti in kulture počastila z jubilejnim zbornikom Otoki umetnosti, Milčku Komelju na 60. postaji, ki ga je izdala založba Logos.

Izbor knjižnih objav: [1] Slovensko ekspresionistično slikarstvo in grafika. Ljubljana, Partizanska knjiga, 1979; [2] Mirsad Begić – arheolog življenja smrti. Ljubljana, EWO, 1993; [3] Bernikovo romanje za človekom. Janez Bernik – jedkanice. Ljubljana, EWO, 1993; [4] Jože Tisnikar – Ecce homo. Jože Tisnikar: Risbe. Ljubljana, EWO, 1996; [5] Poteze. Slovensko slikarstvo v 20. stoletju. Slowenische Malerei im XX Jahrhundert. Ljubljana, Nova revija, 1997; [6] Obrazi. Slovensko slikarstvo v 19. stoletju. Gesichter. Slowenische Malerei im XIX. Jahrhundert. Ljubljana, Nova revija, 1999; [7] Fantastična pravljica o zavetjih prasketov. Štefan Planinc. Ljubljana, DZS, EWO, 2000; [8] Mladi Jakac. Izvori njegove ustvarjalnosti. Ljubljana, Slovenska matica, 2000; [9] Miheličev Kurent. Zgodba o živem mitu. Ljubljana, Mladinska knjiga, 2000; [10] Kronika Marjana Pogačnika o zaljubljenih v umetnost. Ljubljana, Logos, 2005; [11] Novomeška knjiga, Ljubljana, Slovenska matica, 2007; [12] Svetniki. Slikarstvo 18. stoletja na Slovenskem. Ljubljana, Nova revija, 2008; [13] besedilo v knjigi Janez Bernik: Nočni dnevnik: 1959-2009. Ljubljana, Nova revija, 2010; [14] Križeva sedmica Nika Grafenauerja. Ljubljana, SDLK, 2010; [15] besedilo v knjigi Janez Bernik: Hvala, mama. Ljubljana, Nova revija, 2011.

Dopisni člani

Vinko Globokar
Vill Grimič
Peter Handke
Georgi Konstantinovski
Florjan Lipuš
Tonko Maroević
Mateja Matevski
Pavle Merkù
Luko Paljetak
Boris Podrecca
Zlatko Ugljen

Vinko Globokar

Rojen 7. julija 1934 v Andernyju v Franciji, slovenski in francoski skladatelj, pozavnist in dirigent. V začetku je deloval kot jazz pozavnist v Jugoslaviji, kjer je živel od 1947 do 1955, po vrnitvi v Francijo pa je študiral na Nacionalnem visokem konservatoriju v Parizu, ki ga je zaključil s prvo nagrado za pozavno in komorno glasbo. Študij kompozicije in dirigiranja je nadaljeval pri Renéju Leibowitzu, kontrapunkt in fugo pri Andréju Hoderju, izpopolnjeval pa se je pri Lucianu Beriu. Krstne izvedbe skladb za pozavno so mu zaupali svetovno znani skladatelji 20. stoletja, kot so Karlheinz Stockhausen, Luciano Berio, Maurizio Kagel, René Leibowitz, Heinz Holliger idr. Kot dirigent je sodeloval z uglednimi radijskimi orkestri iz Pariza, Baden-Badna, Berlina, Ljubljane, s filharmoniki iz Varšave, Zagreba, Jeruzalema ali Tokia. Med 1967 in 1976 je poučeval na Visoki šoli za glasbo v Kölnu in je bil sočasno soustanovitelj zloglasne skupine New Phonic Art, ki se je ukvarjala s svobodno improvizacijo. Med 1973 in 1979 je bil direktor oddelka za instrumentalne in vokalne raziskave na inštitutu IRCAM v Parizu, med 1983 in 1999 pa je v Firencah vodil tečaje in se posvečal repertoarju 20. stoletja na koncertih, ki jih je dirigiral orkestru Orchestra Giovanile Italiana.

V tem času je več kot dve leti poučeval na ameriških univerzah, kot na primer na Yale University, Californian Institute of Arts, Illinois University at Urbana-Champaign ali na univerzi La Jolla-San Diego. Medtem je po svetu izvajal različne soloprograme za pozavno.

Prejel je veliko Prešernovo nagrado za življenjsko delo (2002) in francosko odlikovanje Chevalier des Arts et des Lettres.

Je častni član ISCM (International Society of New Music), častni član Slovenskih glasbenih interpretov in član nemške Akademije za umetnost v Berlinu.

Skupščina SAZU ga je 1. junija 2007 izvolila za dopisnega člana.

Je avtor mnogih publikacij, med njimi knjig *Vdih - Izdih*, *Laboratorium*, *Individuum - collectivum*. Kot skladatelj je težko opredeljiv, saj je njegovo skladanje zelo raznovrstno: [I] Teatralna dela: *Multimedialna trilogija* (*Miserere*, *Réalités/Augenblicke*, *Sternbild der Grenze*, *Un jour comme un autre ...*); [II] Orkestrska dela (*Hallo, do you hear me?*, *Labour*, *Masse Macht und Individuum*, *Der Engel der Geschichte ...*); [III] Komorna glasba (*Eisenberg*, *Elegie Balkanique*, *Terres brûlées ensuite*, *La prison*, *Damdaj*, ciklus 55 skladb *Laboratorium*, ciklus 8 skladb *Discours II-IX ...*); [IV] Zborovska glasba (*Voie* za 3 zборе, orkester in recitatorja, *Traumdeutung* za 4 zборе, *Kolo* za pozavno in zbor, *Radiographie d'un roman* za zbor, 7 vokalnih solistov, orkester in elektroniko); [V] Solistična glasba: *Monolith* za flavto, *Atemstudie* za oboo, *Vie instrumentalisée* za bas klarinet, *Prestop*

za pozavno, Juriritubajoka za tubo, Pendulum za violončelo ...

Vinko Globokar je prepričan, da mora imeti glasba kritično vlogo in se v nekaterih delih spopada s socialnimi ali političnimi problemi (*Elegie Balkanique*, *L'armonia Drammatica*). Pri komponiranju se pogosto inspirira ob vprašanjih, ki se zastavljajo zunaj glasbe (družba, humanizem, etika). Ta ga usmerjajo k uporabi novih tehnik, novih glasbenih materialov in novih oblik. Meni, da vsak organizacijski model v naravi ali kulturi lahko postane glasbeno uporaben.

Partiture so tiskane pri založbah Peters v Frankfurtu in Ricordi v Münchnu, rokopisi in kompozicijski material pa so shranjeni v arhivu Paul Sacher Stiftung v Baslu.

Vill Grimič

Rojen 7. junija 1925 v Moskvi, znan ukrajinski pisatelj, esejist, prevajalec, književni raziskovalec. Prvih osem let je živel v starodavnem ukrajinskem mestecu Vorožba, od 1933 do 1943 se je šolal v Taškentu, glavnem mestu Uzbekistana, kjer se je naučil azijskih jezikov. Od polnoletnosti 1943 pa do konca vojne je preživel kot podporočnik in zatem poročnik protitankovskega topništva na frontah v Ukrajini, Belorusiji, Poljski in Nemčiji. Za zasluge je bil odlikovan z redom rdeče zastave in redom domovinske vojne. Po demobilizaciji je na Kijevski univerzi Tarasa Ševčenka obiskoval pet letnikov slavistike (1948–1953), po diplomi pa bil na istem zavodu še štiri leta aspirant pri katedri za slovansko filologijo. 1957 se je zaposlil v uredništvu Literaturne gazete kot vodja oddelka za tujejezične književnosti (1957–1960). V naslednjih letih je bil namestnik glavnega urednika časopisa Molod Ukrajine (1961–1962), potem revije Dnipro. Od tam je 1965 prešel k založbi Molod, kjer je bil glavni urednik do 1969, ko je zaradi suma, da je ukrajinski nacionalist, padel v politično nemilost, odpuščen je bil iz službe in se je moral preživljati s priložnostnimi deli. Zadnje desetletje pred upokojitvijo 1986 je delal pri književni reviji Vsesvit kot vodja oddelka za prozo Azije, Afrike in Latinske Amerike. 1985 je postal član uprave Kijevske podružnice, od 1989 do 2011 pa je bil član predsedstva Zveze pisateljev Ukrajine. Prejel je več državnih nagrad in odlikovanj. Med drugim naslov zaslužnega kulturnega delavca Ukrajine, najvišjo ukrajinsko prevajalsko nagrado Maksim Rilski.

Po študiju je filolog, vendar je znan tudi kot avtor literarnokritičnih člankov, raziskav, ocen in esejev ter kot nadvse ploden prevajalec poezije, proze in dramatike iz petnajstih jezikov (slovanskih, zahodnoevropskih, azijskih in ugrofinskih). V njegovih prevodih so bila v ukrajinskih gledališčih predvajana pomembna dela iz francoske, nemške, italijanske in španske dramatike. Toda v njegovem bogatem prevajalskem opusu imata nedvomno najvidnejše mesto slovenščina in njena književnost. O slovenski književnosti je napisal več deset študij in esejev, preučeval je slovensko-ukrajinske kulturne stike in sestavil nekaj deset slovenskih literarnih gesel za pet ukrajinskih enciklopedij od 1976 do danes. V knjižni obliki so izšli Grimičevi prevodi Prešernove poezije in dela C. Kosmača, A. Ingoliča, T. Seliškarja, I. Potrča, L. Suhodolčana; folklorna dela: Slovenski pregovori in reki, beneško-slovenska pravljica Boter Petelin in njegova zgodba (zapis Ivana Trinka). Številni njegovi prevodi iz slovenskega pesništva so bili objavljeni v ukrajinskih književnih revijah in časopisih (Župančič, Glazer, Kosovel, Bor, Destovnik - Kajuh idr.); v njih je izšla tudi dolga vrsta kritičnih poročil, izčrpnih uvodov in esejistično zasnovanih spremnih besed (tako na primer

o Francetu Prešernu in Antonu Ingoliču), prikazov o slovenskih leposlovnih in širših kulturnih dosežkih.

Skupščina SAZU ga je 30. maja 1991 izvolila za dopisnega člana.

Peter Handke

Rojen 6. decembra 1942 pri Grebinju/Griffen na Koroškem, v otroštvu je govoril slovensko, kajti okolica Grebinja je bila takrat še slovenska, čeprav trg sam že pretežno nemški. Njegovi predniki po materini strani so se priznavali za Slovence.

Ob koncu vojne se je družina iz revnega vaškega okolja preselila v opustošeni Berlin, a se je po treh letih, tik pred blokovsko delitvijo, razočarana vrnila v Grebinj. Tu se je vpisal v osnovno šolo, po 4. razredu pa se je za dve leti preselil v srednjo šolo za fante in dekleta, nato pa presedlal v katoliško humanistično gimnazijo Tanzenberg, ki pa jo je 1959 zaradi nevzdržnega klerikalnega pritiska zapustil in se odločil za nadaljnje šolanje v Celovcu, kjer je 1961 maturiral. Med študijem prava v Gradcu se je živahno udeleževal tamkajšnjega kulturnega dogajanja, katerega najvidnejši izraz je predstavljal Forum Stadpark, v katerem so se zbirali mladi umetniki in intelektualci, ki so sodelovali tudi v reviji *Manuskripte*.

V tej pomembni kulturni reviji je Handke v slabih petih letih objavil svoja prva prozna dela oziroma romane: *Sršeni*, *Krošnjar*, *Pozdrav in Golmanov strah* pred enajstmetrovko. Z njimi je vzbudil nemajhno pozornost v nemškem kulturnem prostoru.

V tem času se je začel intenzivno posvečati tudi filmu, od tod izhaja dolgoletno trdno sodelovanje z Wimom Wendersom (*Nebo nad Berlinom*). Njegova strastna privrženost začetkom rock glasbe pa je razvidna tudi v prozi. 1965 je opustil študij in se posvetil samo še pisanju. Njegova kritična refleksija o pomenu in vlogi znamenite literarne Gruppe 47 je nekatere njene pripadnike, denimo G. Grassa, užalila in prizadela, še bolj pa je v nemški javnosti 1966 odmevala v istem duhu zasnovana odrska uprizoritev z naslovom *Psovanje občinstva*, ki so jo postavili na oder v več kot dvajsetih gledališčih, tudi pri nas. Z njo je Handke postal eden najvidnejših avtorjev mlade avstrijske in nemške literarne scene. Istega leta se je oženil in se preselil v Düsseldorf. V tem času izide njegov roman *Der Hausierer*, uprizoritev pa doživi drama *Kaspar*. Po krajšem bivanju v Berlinu se preseli v Pariz, v bližnjem Chavillu živi še danes. Slabo desetletje pred tem živi tudi v Salzburgu, občasno pa tudi v drugih evropskih mestih in neumorno dela. Zelo veliko in pogosto potuje po svetu, odpravi se celo na Aljasko, svoje izkušnje, vtise in refleksije pa zapisuje v dnevnike, eseje in potopise.

Handkejev nemirni, predvsem pa izvirni duh se oglašja v vsem njegovem žanrsko nadvse raznolikem pisanju. Njegov opus obsega nešteta prozna besedila, romane, pripovedi, odrska dela, pesmi, spise, eseje, radijske igre in filmska besedila, prevode iz angleščine in francoščine. Da prevaja tudi iz slovenščine, vemo, odkar so izšli Lipušev roman *Der Zögling Tjaž* (Zmote dijaka

Tjaža) in Januševe pesmi. Obseg njegovih besedil, raznolikost in pomen njegovega dela za razvoj nemške literature so edinstveni in bržkone neprimerljivi. Prevajajo ga v številne jezike, nekaj knjig je prevedenih tudi v slovenščino.

Na tem mestu je mogoče navesti le nekaj najpomembnejših del iz njegovega obsežnega opusa. Poleg že omenjenih še: *Prerokba* (1966), *Ježa čez Bodensko jezero* (1971), *Žalost onkraj sanj* (1972), *Brezželjna nesreča* (1973), *Kratko pismo, dolgo slovo* (1973), *Nespametni izumirajo* (1973), ki je predloga za Wendersov film *Napačna kretnja* (1975), *kafkovska dnevniška knjiga Teža sveta* (1975–1977), *Počasna vrnitev* (1979), *Otroška zgodba* (1981), *Ponovitev* (1986), *Pesem trajanju* (1987), *Pisatelj popoldan* (1987), *Poskus o utrujenosti* (1989), *Moje leto v nikogaršnjem pristanu* (1994), *Izgubljena podoba* (2002), *Don Juan* (pripoveduje o samem sebi) (2004). Precej jih je prevedenih tudi v slovenščino. Na naših odrih pa je bilo uprizorjenih več njegovih gledaliških del, zadnja *Podzemni bluz* (2003) v SNG Drama 2006.

Pisateljeva izrednost je v tem, da si z vsakim besedilom utira svojo lastno nezamenljivo in neodvisno pot v literarni in tudi filmski pokrajini, zato vsako njegovo delo tako odmeva v nemškem jezikovnem prostoru, pa tudi v mednarodni javnosti.

Med številnimi priznanji in nagradami naj jih omenimo le nekaj: nagrada Gerharta Hauptmanna (1967), nagrada Georga Büchnerja (1973), Prix Georges Sadoul (1978), nagrada Franza Grillparzerja (1983, 1991), kulturna nagrada dežele Koroške (1983), literarna nagrada mesta Salzburg (1986), velika avstrijska državna nagrada za literaturo (1987), Schillerjeva spominska nagrada (1995), nagrada Heinricha Heineja (2007), velika literarna nagrada Bavarske akademije lepih umetnosti (2008), nagrada Franza Kafke mesta Prage (2009), zlati križ kneza Lazarja (2009).

Od 23. aprila 1987 je tudi dopisni član SAZU.

Georgi Konstantinovski

Rojen 29. julija 1930 v Kragujevcu, Srbija, diplomiral na oddelku za arhitekturo Tehnične fakultete v Skopju (1956). 1965 je prejel naziv MA na univerzi Yale v ZDA (mentorja Paul Rudolph in Serge Chermayeff). Zatem je v New Yorku sodeloval s slavnimi arhitekti, kot so Yo Ming Pei, Henry Cobb in Araldo Cossutta.

Do 1995 je bil profesor na Fakulteti za arhitekturo v Skopju. Od 1999 je član Akademije za arhitekturo pri Združenju makedonskih arhitektov. Bil je predsednik Sveta za urbanistično planiranje mesta Skopja (1983) in dekan Fakultete za arhitekturo (1987–1988).

Skupščina SAZU ga je 1. junija 2007 izvolila za dopisnega člana.

Nastopil je na makedonski arhitekturni sceni v obdobju, ko se je začel proces revizije in kritike moderne arhitekture. Njegova dela zaznamuje velikopotezna popotresna obnova Skopja, vendar v njih vedno najde lasten avtorski izraz, tako da postajajo referenčne točke nove arhitekturne resničnosti. V svetovni zmedi različnih slogovnih in oblikovnih usmeritev ter iskanj moderne arhitekture je že na začetku ustvarjalne poti presenetil s čistostjo in jasnostjo stavbe Arhiva v Skopju (1967). Ta zgradba, ki s časom pridobiva na pomenu in strokovni tehtnosti, se vrača v svet osnovnih, kristalno čistih volumnov, ki jih arhitekt sprejema kot podedovane vrhunce izpiljene človeške misli in v nadaljevanju sestavlja v fascinantne organizme, ki obenem žarčijo jasnost navidezne enostavnosti ter osupljivo polnost in večplastnost arhitekturnega doživetja. Sklepni prostorski in pomenski akord seveda dodaja stolp v obliki brušenega diamanta, ki samoumevno sporoča dragemu kamnu povsem enako vrednost, kakršno predstavlja v izbrušenem stavbnem kristalu za vedno hranjeno arhivsko gradivo. Prefinjene profilacije fasadnih tekstur vidnega betona povezujejo celotni prostorski ansambel in mu dajejo mik asketske, v skromnosti toliko bolj bogate in prepričljive žlahtnosti.

V kontrastu s skorajda klasično harmonijo razpostavljanja stavbnih delov Arhiva je v arhitekturi študentskega doma Goce Delčev (1971), prav tako v Skopju, ujel živahnost in nemiren utrip življenja in dela mladih. Dramatične strukture so velikopotežno zasnovane in so v bistvu izsek majhnega mesta z notranjimi ulicami, trgi, prostori za druženje in počitek. Nanje pa se navezujejo premišljeno zasnovane bivalne enote, ki kljub omejeni uporabni površini vedno združujejo ambient za študij in umsko delo ter primer-no ločeno območje bivanja.

V izjemno obsežnem opusu načrtovanih in izvedenih stavb različnih programov in vsebin po svoje izstopata tudi pomembni spominski arhitekturi. Tako Spominski dom v Razlovcih, v katerem se na dostojanstven način prepletata tradicija in inovacija. Zleknjenim, likovno izbrušenim volum-

nom tega Spominskega središča v Spominskem muzeju ASNOM v Pelincih odgovarjata vabljiva, organsko izoblikovana oboda in vhodna ploščad. V notranjosti preide atmosfera muzejske dvorane v askezo kristaliničnega ambienta, v katerega je kot relikvija vgrajena rekonstrukcija avtentične sobe, kjer je potekal za makedonsko novejšo zgodovino znamenit dogodek.

Nemirna in nikoli docela potešena ustvarjalna sla je Konstantinovskega v zadnjem obdobju pripeljala do pasioniranega ukvarjanja z megastrukturami. Z velikimi, po načelih osnovnih geometrijskih oblik zasnovanimi stavbami kompleksnih, vseobsegajočih programov, ki raziskujejo možnosti in smer urbanizma in urejanja mest prihodnosti. Namesto sedanje prakse, ki s pozidavo majhnega izkoristka preplavlja in uničuje pokrajino, ponuja vizije radikalno drugačnih stavb z zgotovitvijo programov in smotrno organizacijo ter kvaliteto delovnega in življenjskega okolja, ki dosledno ohranjajo za človeka tako nujno in potrebno naravno krajino.

V arhitekturnem razvoju in zasledovanju lastnega izraza, ki izhaja iz filozofskega, konstruktivnega in umetnostnega razumevanja vsakega projekta posebej, je izdelal več kot 450 projektov in študij. Med njimi izstopajo glavne realizacije, kakršne so Arhiv mesta Skopje, Arhiv mesta Štip, Arhiv mesta Ohrid, Inštitut za potresno inženirstvo in inženirstvo za seizmologijo v Skopju, Študentski dom Goce Delčev ter palači Unija in Kuzman v Skopju, Spominski dom Razlovec Vostanie, Memorialni muzej ASNOM v Pelincih, več stanovanjskih stavb in kompleksov itn. Kot univerzitetni profesor na Fakulteti za arhitekturo v Skopju je s poučevanjem in posredovanjem svojih pogledov in izkušenj bistveno vplival na vzgojo in delo številnih mlajših generacij makedonskih arhitektov. Kot predavatelj in aktiven udeleženec v širši skupnosti je predvsem na področjih arhitekture in kulture, pa tudi z lastnimi knjigami in drugimi publikacijami, pomembno prispeval k uveljavitvi sodobne makedonske arhitekture. Med njimi še posebej izstopajo knjige Arhitekti Makedonije od 18. do 20. stoletja, ki so zajeten, podroben in natančen prikaz zgodovine arhitekture na makedonskih tleh in predstavitev njenih ustvarjalcev.

Kot vrhunski ustvarjalec si je zagotovil posebno ugledno mesto v analih sodobne makedonske arhitekture. Obenem pa mu je uspelo v arhitekturnih delih na svojevrsten in izviren način oživiti in uveljaviti makedonsko stavbarsko tradicijo in jo povezati z novimi, sodobnimi pristopi. Svojo arhitekturo je tako povzdignil v vrhunske dosežke, v katerih se vseskozi prežemata logika in lirika in sooblikujeta celoto, ki je na najzlahtnejši način posvečena človeštvu.

Bil je med petdesetimi najslavnejšimi arhitekti na svetu, ki so predstavljali dela na Tretjem svetovnem arhitekturnem trienalu v Beogradu (1991). Ob tej priložnosti je bil izbran za najboljšega arhitekta med najuglednejšimi jugoslovanskimi kolegi. Prejel je tudi nagrado 11. oktober (1969), tri Borbine nagrade (1969, 1972 in 1983), veliki nagradi BIMAS (1981 in 1995), red dela z zlatim vencem (1985) in nagrado Andreja Damjanov za življenjsko delo (1999).

Florjan Lipuš

Rojen 4. maja 1937 v Lobniku pri Železni Kapli, avstrijska Koroška, učitelj, pisatelj. Ljudsko šolo je obiskoval v Lepeni in Železni Kapli, nato humanistično gimnazijo Celovec – ekspozituro na Plešivcu, maturiral je 1958, štiri leta študiral teologijo v Celovcu, od 1966 je bil učitelj na dvojezičnih osnovnih šolah v Remšeniku, Lepeni in Šentlipšu pri Ženeku. Od 1998 je v pokoju. Živi na Selah pri Žitari vasi.

Od 23. maja 1985 je dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Od 1960 do 1981 je izdajal in urejeval literarno revijo Mladje. Sodeloval v številnih slovenskih in drugih antologijah, revijah, listih.

Dela: [1] Črtice mimogrede, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1964; [2] Zmote dijaka Tjaža, Založba Obzorja, Maribor, 1972, prevedeno v nemščino (Peter Handke) in francoščino (Anne Gaudu); [3] Zgodbe o čuših, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1973; [4] Odstranitev moje vasi, Založba Drava in Založništvo tržaškega tiska, 1983, prevedeno v nemščino (Fabjan Hafner); [5] Jalov pelin, Založba Drava in Založništvo tržaškega tiska, 1985, prevedeno v nemščino (Fabjan Hafner); [6] Prošnji dan, Založba Wieser, Celovec, 1986; [7] Srčne pege, Založba Wieser, Celovec, 1991, prevedeno v nemščino (Johann Strutz); [8] Stesnitev, Založba Wieser, Celovec, 1995, prevedeno v nemščino (Johann Strutz); [9] Boštjanov let, Študentska založba Litera, Maribor, 2003, prevedeno v nemščino (Johann Strutz).

Priznanja in nagrade: zlata ptica (1972), kulturna nagrada dežele Koroške (1995), Prešernova nagrada (2004), častna nagrada za literaturo Republike Avstrije (2005).

Tonko Maroević

Rojen 22. oktobra 1941 v Splitu, kjer je obiskoval osnovno šolo in klasično gimnazijo. Na Filozofski fakulteti v Zagrebu je 1963 diplomiral iz primerjalne književnosti in umetnostne zgodovine in 1974 doktoriral s tezo *Likovna umetnost v hrvaški književnosti od moderne do danes*. Od 1964 do 1970 je bil asistent na katedri za zgodovino umetnosti srednjega veka, od 1970 do 2011, ko se je upokojil kot znanstveni svetnik, je deloval na Inštitutu za umetnostno zgodovino v Zagrebu. 1963 je bil na specializaciji v Rimu; med 1980 in 1983 je bil zaposlen kot lektor hrvaškega in srbskega jezika na Univerzi v Milanu in zatem v isti funkciji nekaj semestrov honorarno na Univerzi v Trstu. 1990 je bil izvoljen za člana sodelavca Hrvaške akademije znanosti in umetnosti (v razredu za likovne umetnosti), od 2002 pa je njen redni član (v razredu za književnost). Od 5. maja 2011 je dopisni član SAZU. Bil je tudi podpredsednik Matice hrvatske in je njen urednik za literaturo. Prejel je vrsto nagrad za pesništvo, kritiko in italijanistiko na Hrvaškem in v tujini; med drugim je prvi dobitnik Matoševe nagrade.

Pesniti je začel na začetku šestdesetih let 20. stoletja z generacijo Razloga, z verzi in fenomenološko usmerjeno in avtorefleksivno pesniško prozo, v osemdesetih letih pa je sodeloval v postmoderni obnovi vezanega verza in v preizkušanju tradicionalnih pesniških oblik. Kot kritik je sistematično spremljal novejšo liriko, priredil in s študijami pospremil vrsto izborov modernih klasikov in nekaj antologij, med njimi antologijo sodobne hrvaške poezije *Uskličnici*. Prevajal je največ iz italijanskega jezika (Dante, Petrarca, Cavalcanti, Papini, Sciascia, Sanguineti, Mascioni itd.) in iz francoščine (Queneau, Jarry, Desnos), španščine (Lorca, Borges, Neruda) in še posebno iz katalonščine (antologija modernega pesništva, Foix, Espriu, Maragall). Pripravil je več izborov in oblikovno zahtevnih prepesnitev iz slovenskega pesništva (Zlobec, Novak, Kravos, Komelj, Čučnik, Kovič, Šalamun). Kot likovni kritik je napisal na stotine predstavitev ustvarjalcev in pripravil vrsto študij, monografij, preglednih razstav in problemskih vpogledov; največ se je posvečal hrvaškim slikarjem in kiparjem, a je zgledno pozornost posvetil tudi vidnim slovenskim likovnim umetnikom (Mušič, Bernik, Jemec, Bernard, Novinc, Gvardjančič, Suhy, Muhovič, Planinc, Smerdu, Maraž, Krašovec).

Knjige pesmi: *Primjeri* (1965), *Slijepo oko* (1969), *U koži i iz kože* (1981), *Baffonerije* (1984), *Motiv Genoveve* (1986), *Trag roga, ne brez vraga* (1987), *Sonetna struka* (1989), *Četveroručno* (1992), *Black & Light* (1995), *Posveto-ljubivo* (1994), *Drvlje i kamenje* (2009).

Knjige kritik in študij: *Polje mogućeg* (1969), *Dike ter hvaljenja* (1986), *Zrcalo adrijansko* (1989), *Pohvala pokudi* (1992), *Klik* (2000), *Borgesov čita-*

telj (2005), Napisane slike (2006), Slikanje i slikama predgovaranje (2006), Družba da mi je (2008), Skladište mješte sklada (2010).

Poleg naštetega je objavil še dve desetini likovnih monografij, posvečenih sodobnim likovnim umetnikom (od Bakića do Šuteja).

Tonko Maroević velja za enega najvidnejših sodobnih hrvaških pesnikov, za »marulićjanca, petrarkista, borghesovca, mojstra soneta in concetta« (Zdravko Zima). Vključen je v literarnozgodovinske preglede hrvaške literature, o njegovi poeziji je bila napisanih vrsta predstavitev, študij in razprav. Prav tako pomembna in odmevna je njegova esejistika. Maroevićev (pesniški) esej kot temeljna zvrst njegovih analitičnih besedil izhaja iz teoretskega stališča, kot ga je pesnik artikuliral na širokem korpusu evropske književnosti od antike do sodobnosti v svoji doktorski disertaciji (s knjižnim naslovom *Napisane slike, Likovna umetnost v hrvaški književnosti od moderne do postmoderne*). Izhodišče za njegovo upoštevanje različnih umetnostnih zvrsti pri interpretaciji umetnin je teza, da obstaja paralelizem (ne pa tudi enotnost) ustvarjalnih umetniških tendenc ne glede na tehniko ali vrsto. Pisanje o likovni umetnosti pa ob tem izrecno šteje za književnost v ožjem pomenu besede, ko ne sodeluje več v razvrščanju slogovnega in kronološkega razvoja, ampak govori – kakor bi to rekli strukturalisti – o delu z ozirom na povezanost s svetom človeških pomenov nasploh.

Kot pesniški ustvarjalec in interdisciplinarni raziskovalec ima v razvidu tako rekoč vso evropsko in svetovno, še posebej pa seveda sodobno hrvaško umetnost, celo na Slovenskem pa le redki pesniki in literarni zgodovinarji tako dobro poznajo slovensko književnost kakor on. S svojim zavzetim delom je vzpostavil številne vezi s slovensko umetnostjo in humanistično znanostjo, sobivanje s slovensko kulturo in umetnostjo pa je tudi navdih in korektiv njegove lastne ustvarjalnosti. Nanašanje na slovensko poezijo, bodisi da gre za posvetila Prešernu ali za parafraze na temo Župančičevega izrekanja, je polna tudi Maroevićeva lastna poezija, ki se tako kot njegova esejistika pogovarja z velikimi duhovi vseh časov, jezikov in (evropskih) kultur; njegova poezija pa je tudi temeljni način njegove nepogrešljive prijateljske komunikacije s sodobnimi slovenskimi ustvarjalci.

Mateja Matevski

Rojen 13. marca 1929 v Istanbulu (oče pečalbar), vendar se je družina kmalu vrnila v Makedonijo. Osnovno šolo je obiskoval v Gostivarju, gimnazijo v Tetovu in Skopju, kjer je tudi diplomiral na tamkajšnji Filozofski fakulteti. Pozneje (šolsko leto 1962/63) je svoje znanje izpopolnjeval v Parizu na Inštitutu za gledališke študije. Oboje, literatura in gledališče, sta ostali temeljni preokupaciji na vsej njegovi življenjski in poklicni poti.

Matevski je bil v svoji bogati in uspešni karieri v različnih obdobjih urednik, glavni urednik in direktor najprej radia, potem pa še RTV, urednik pri založbi Kočo Racin, celo desetletje predsednik makedonske republiške komisije za kulturo, soustanovitelj in tudi predsednik svetovno znanega pesniškega festivala Struški večeri poezije, hkrati pa tudi član predsedstva republike, na skopski univerzi je kot njen redni profesor predaval zgodovino svetovne dramatike in gledališča. 1979 je bil izvoljen za izrednega, štiri leta pozneje (1983) za rednega člana Makedonske akademije znanosti in umetnosti, v mandatu 2001–2004 je bil tudi njen predsednik.

Ob vsej tej pisani biografiji javnega delavca in kulturnega organizatorja je nič manj impresivna njegova umetniška bibliografija, Matevski sodi med najbolj plodovite makedonske pesnike druge polovice prejšnjega stoletja. Nič manjši ni njegov prevajalski opus.

Literarna kritika je že njegovo prvo pesniško zbirko Doždovi (Deževja) iz 1956 ocenila kot prelomno, delovala je, kot vsa njegova poznejša lirika, kot nekakšen kašipot in spodbuda mlajšim generacijam makedonskih pesnikov, saj je odločilno prispevala, da je bil v makedonski poeziji prehod iz tradicionalizma v umirjen modernizem domala nekonflikten, brez večjih notranjih lomov, tako značilnih za vse nacionalne kulture v naši bivši skupni državi. Matevski je namreč ves čas z uspehom vgrajeval v svoji moderni (tudi modernistični) formi in metaforiki pomembne in odmevne eksistencialne dileme in stiske svojega časa in sebe v njem. V simbiozi intelekta in čustva je z navdihom zapisoval nepremagljiv razcep med objektivno danostjo in neuresničljivostjo temeljnih človeških aspiracij. Glavni postulat vsega njegovega pisanja pa je bila in ostaja lepota, v tem primeru poezija, edino orožje, s katerim razpolaga pesnik.

Doslej je izdal več kot 20 samostojnih pesniških zbirk, več kot 10 izborov svoje poezije, pet knjig literarne in gledališke kritike in esejistike, več kot petdeset pesniških in knjižnih prevodov iz različnih jezikov (francoščine, španščine, italijanščine, slovenščine, srbsčine, ruščine, albanščine). Pa tudi v tujini njegova poezija ni ostala brez odmeva, saj je v knjižni obliki izšlo v 22 jezikih več kot štirideset njegovih del. Dve knjigi njegove poezije sta izšli v slovenščini.

V Makedoniji je dobil vse nacionalne nagrade.

Tako kot prevodi v druge jezike so številne (16) tudi literarne nagrade in priznanja v tujini za njegov poetski opus. Francozi so ga počastili z Legijo časti, je tudi dopisni, redni ali častni član 6 tujih akademij. Prejel je Mednarodno nagrado Jan Smrek v Bratislavi (2010) in mednarodno nagrado Zlaten venec na Struskite večeri na poezijata (2011).

Dobršen del svoje dejavnosti je posvetil slovenski literaturi. S prevodi iz slovenske poezije se je oglasil že tri leta (1953) pred svojo prvo pesniško zbirko. Slovensko poezijo je objavljaj tako rekoč nepretrgoma in izkoristil sleherno možnost za njeno popularizacijo, tako v revijalnem tisku kot na radiu in v raznih antologijah, nekatere avtorje pa je izdal tudi v samostojnih zbirkah, poezijo Ivana Minattija je v samostojnih in različno urejenih zbirkah predstavil kar trikrat, po eno knjigo je namenil Prešernu, Gradniku, Pavčku in Zajcu, dve knjigi Cirilu Zlobcu, zadnjo (2012), Pesmi ljubezni in bolečine, v zelo obsežnem, antologijskem izboru. Prevod poezije Cirila Zlobca je kot druga knjiga poezije v njegovem prevodu izšla 2012. Mateja je segal tudi po prozi in mladinski literaturi, med imeni najdemo Prežihovega Voranca, Miška Kranjca, Ivana Potrča, Bratka Krefta, Elo Peroci idr.

Njegovo posredovanje slovenske literature makedonski kulturni javnosti je še posebej pomembno, saj je Matevski imel do vsakega svojega prevoda, tudi do tistega, ki je izšel samo v revijalnem tisku ali bil predvajan na radiu, enak odnos kot do lastne poezije, ves čas zvest svojemu idealu lepote kot edinemu pesniškemu orožju »v spopadu z zlom v vesolju, času in v nas samih«.

Izvolitev Mateja Matevskega za dopisnega člana SAZU (1. junija 2007) ni le utemeljena oddolžitev za vse, kar je storil za slovensko literaturo, ampak tudi obogatitev naše ustanove.

Pavle Merkù

Rojen 12. julija 1927 v Trstu. Študij slavistike je 1950 končal na Filozofski fakulteti v Ljubljani, doktoriral pa na Univerzi v Rimu 1960. Kompozicijo in violino je študiral pri Ivanu Gerbcu in Vitu Leviju v Trstu, kjer je bil dolgo časa srednješolski profesor in programski urednik Radia Trst.

Pavle Merkù je skladatelj, etnomuzikolog, slovenist in etimolog. S preučevanjem in zapisovanjem ljudskega izročila se je kmalu uveljavil v strokovnih krogih pa tudi v širši javnosti.

Njegovo etnografsko delo, v katerem se nerazdružljivo stikata lingvistični in muzikološki vidik, je veljalo preučevanju ljudske kulture v Beneški Sloveniji, predvsem v Terski dolini, s čimer je v etnomuzikološkem in kulturnem smislu oral ledino. Obdeloval je ljudske pesmi in jih postopno izdal v zbirki *Ljudske pesmi Slovencev v Italiji* (1968–1979, 1981). Po lingvistični plati pa je raziskal tudi dialektalne in druge posebnosti, ki zaznamujejo slovensko govorico ob reki Ter. S svojo jezikoslovno razpravo *Tersko narečje* je vzbudil veliko pozornost med slovenskimi etnologi in lingvisti. Sodeloval je tudi pri pomembnem narodopisnem delu *Ljudsko izročilo Slovencev v Italiji* (1976), v katerem je na strokovno verodostojen in empirično neoporečen način predstavljena zgodovinska avtohtonost in zakoreninjenost Slovencev v Benečiji.

2004 je Merkù objavil tudi etimološko knjigo 1300 primorskih priimkov, v kateri po svoje dopolnjuje *Etimološki slovar Franceta Bezlaja*. Uredil, komentiral in 1980 objavil je tudi svojevrstno delo *Slovenska plemiška pisma družine Marenzi-Coraduzzi s konca 17. stoletja*, s katerim je dokazal uporabo slovenščine v dopisovanju med delom tujega plemstva.

Kot skladatelj je segel v skoraj vse kompozicijske zvrsti in povsod izpričal svojo temeljno privrženost ekspresionizmu z vplivi modalne, atonalne, dekadafonske in serialne sistematike. Njegova skladateljska ustvarjalnost se je pokazala v različnih smereh in v specifičnih estetskih dosežkih.

Spodročja orkestralne glasbe je treba omeniti *Concertino* (1954–1957), ki je nastal na osnovi pesniških besedil Srečka Kosovela, pa *Rapsodijo za godala ali Sijaj, sijaj sonce* (1977), ki je lirično poudarjena in v kateri meša tonalno z atonalnim. Še bolj tehtno in glasbeno impresivno pa sta zasnovana *Koncert za violino in orkester* (1970) in *Koncert za trobento in orkester* (1974).

Njegov individualno pogojen izraz pa najbolj izstopa v vokalno-instrumentalnih delih. Tu gre posebna pozornost skladbi *O detomorilki Mariji Ferrar* (1962) na Brechtovo pesnitev, ki je zasnovana tonalno, vendar prepletena s serialno tehniko, po izrazu pretresljiva in izpovedujoča globoka, v dno duše segajoča čustva. V tej ustvarjalni smeri je treba omeniti še *Tri majhne kantate za zbor in nekaj glasbil* (1967) na Kosovelove pesmi, *Divertimento za tenor in komorni orkester* (1965) na pesniška besedila Marka

Kravosa, Qui ed altrove a un poeta za bariton in godalni kvartet (1971) na Be-tocchijeve tekste in impresivno skladbo Vojskin čas za alt, violino, čelo, mali klarinet, fagot in boben (1974) na pesniška besedila Svetlane Makarovič, ki se uvršča med najbolj izpovedna in tudi najboljša Merkújeva dela.

Vokal, često združen z instrumenti, je Merkúju nasploh blizu, še zlasti, ko gre za Kosovelovo poezijo. O tem pričajo tudi njegovi samospevi – med njimi ciklus Prijazna smrt za bas in klavir (1961–1964) na pesniška besedila Srečka Kosovela (2) in Franceta Prešerna (1). Svojevrstno je Merkù oblikoval samo-spev Pelin (1975), napisan za alt solo brez klavirja, po fakturi preprost, po občutju pa zelo intenziven. V vokal se uvrščajo tudi številni Merkújevi zbori, v katerih je tematsko večkrat čutiti gradivo s področja slovenske ljudske glasbe.

Pomembno mesto v Merkújevi ustvarjalnosti zavzema tudi dvodejanska opera Kačji pastir (1974–1976), za katero je napisala libreto Svetlana Makarovič. Po stilu je to delo razvidno ekspresionistično, s težiščem v poglobljenem, značilno učinkujočem melodičnem duktusu.

Merkù je skladatelj z velikim smislom in čutom za formiranje izvirno naglašenga glasbenega izraza. Med zamejskimi slovenskimi skladatelji mu gre nedvomno osrednja vloga, ki je pomembna tudi v slovenskem glasbenem ustvarjanju kot celoti.

Za svoje delo je prejel več nagrad in priznanj: 1972 nagrado Prešernovega sklada za Koncert za violino in orkester, 2001 Štrukljevo nagrado za zbiranje slovenskega ljudskega izročila, 2001 srebrni častni znak svobode Republike Slovenije in 2006 Kozinovo nagrado za skladateljski opus.

Od 23. maja 1985 je dopisni član SAZU.

Luko Paljetak

Rojen 19. avgusta 1943 v Dubrovniku, književnik, slikar, profesor, dr. znanosti, glavni urednik revije Dubrovnik. Osemletko in petletno učiteljišče ter dva semestra Pedagoške akademije je obiskoval v Dubrovniku. 1964 se je vpisal na Filozofsko fakulteto v Zadru (hrvaški jezik in književnost, angleški jezik in književnost). Diplomiral je 1968. Po končanem študiju je do 1973 delal kot dramaturg in režiser v Lutkovnem gledališču v Zadru, potem pa do 1978 kot asistent na katedri za novejšo hrvaško književnost in na katedri za svetovno literaturo. V tem času je bil tudi eden od urednikov Zadarske revije.

Ko je končal svojo asistenturo na Filozofski fakulteti v Zadru, se je preselil v Dubrovnik, kjer živi še danes. Doktorat znanosti si je pridobil 1992 na Filozofski fakulteti v Zagrebu z zagovorom disertacije *Književno delo Anteja Cettinea*. 1994 je postal izredni član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti (HAZU), 1997 pa njen redni član. Dopisni član SAZU je postal 7. junija 2001. Od 1968 je član Društva hrvaških književnikov in član Matice hrvatske; od 1977 je član Društva hrvaških književnih prevajalcev, od 1975 hrvaškega PEN-a in hrvaškega centra UNIMA, od 2008 pa častni član Mednarodnega centra UNIMA. Od 1992 je član združenja Dramskih umetnikov Hrvaške, 1995 pa je postal častni član Društva slovenskih pisateljev.

Od 2004 je član Hrvatskog društva pisaca, od 2006 pa tudi Društva hrvatskih pisaca Herceg-Bosne. V obdobju, ko je deloval v lutkovnem gledališču, se je uveljavil kot režiser številnih nagrajenih lutkovnih predstav. Je eden najvidnejših hrvaških prevajalcev iz več evropskih jezikov.

Književna dela: *Nečastivi iz ruže* (pesmi, 1968); *Najbliži konac svijeta* (pesmi, 1968); *Ljubičaste kiše* (pesmi, 1973); *Miševi i mačke naglavačke* (pesmi za otroke, 1973); *Ludo pjevanje u planinama* (pesmi, 1978); *Mačke vrtitačke* (pesmi za otroke, slov., 1980); *Noćni lov* (pesmi, 1981); *Tri farse* (drame, 1982); *Strogo pov.* (pesmi, 1983); *Životinje iz Brehma i druge pjesme* (1984); *Dolazak malih gospodarica* (pesmi, 1984); *Na rubu tijela* (izbrane pesmi, 1987); *U magli sitne sintetike* (pesmi, 1988); *Snižena vrata* (pesmi, 1988); *Roda u drugom stanju* (pesmi za otroke, 1988); *Izbjegle pjesme/Ubežne pesmi* (dvojezično, 1991); *Inventar* (pesmi, 1993); *Singerica pod snijegom* (pesmi, 1994); *Izložba minerala* (pesmi, 1996); *Izabrane pjesme za djecu* (1996); *Poslije Hamleta* (drama, 1997); *Pjesni na dubrovačku* (tretja izdaja, 1997); *Dubrovnik, scena di un sogno/Jedna lirski šetnja Dubrovnikom* (lirski proza, 1998); *Slon na balkonu* (pesmi za otroke, 1998); *Nekoliko stranica* (pesmi, 1998); *After Hamlet* (drama, 1999); *Bijela tama* (izbrane pesmi, 2000); *Calle dei Ragusei* (pesmi, dvojezično, 2001); *Pojmovnik malog čovjeka* (proza, 2001); *Habla-me de Augusta* (drama, 2001); *Strpljivo stepenište* (pesmi, 2001); *Kazalište u zraku* (radijske igre, 2001); *Koljenski otoci* (pesmi, 2003); *Sve po 6* (pesmi,

2003); Brod od papira (pesmi za otroke z lastnimi ilustracijami, 2003); Voljeti (pesmi z lastnimi ilustracijami, 2004); Sacra (pesmi, dvojezično hrv.-slov., 2004); Skroviti vrt (roman, 2004); Frizer za krizanteme/Hairdresser for Chrysanthemums (haiku poezija, 2004); Pjesme koje nisu važne (s CD-jem, 2005); Crna kronika (pesmi, 2006); Grenlandski leptiri (kratke zgodbe, 2006); Zgodbe iz sobice (pripovedke, slov., 2006); Pregovaranja (pesmi, 2007); Nevidljiva zastava (pesmi, 2006); Kein Platz in der Stadt (pesmi, izbor v nem., 2008); Grenlandski metulji (kratke zgodbe, slov., 2009).

Knjige študij, člankov in feljtonov ter monografije: Jantarna kocka (feljtoni, 1982); Slike s izložbe (likovne kritike, 1990); Uviđaji iz starije i novije hrvatske književnosti (1990); Književno djelo Ante Cettinea (1994); Nevenka Arbanas (monografija, 1997); Engleske teme (1997); Hrvatske teme (1999); Lovrenčić (monografija o I. Lovrenčiću, 2001); Sastavljanje Orfeja (2005); Nutarnji rub (2007); Vanjski rub (2007); Kazalište za lutke i dušu (2007); I. Vojnović: Lapadski soneti (2009).

Antologije: Panorama novije kanadske književnosti (poezija, 1972); Antologija pjesništva engleskog romantizma (1996); Krugovi koji se šire (poezija 19. in 20. stotletja, 1997).

Prevodi iz tujih jezikov: W. Shakespeare: Izgubljeni ljubavni trud (1977); G. G. Byron: Childe Harold (1978); M. Lowry: Pod vulkanom (1981); F. Prešeren: Poezija (celotni opus, 1982); W. Shakespeare: Soneti (1984); G. Chaucer: Canterburyjske priče (1986, 2004); W. Shakespeare: Periklo (1987); J. Joyce: Uliks (1991); B. B. Browning: Portugalski soneti (1995); D. Walcott: Izabrane pjesme (1995); B. A. Novak: Majstor nesanice (1996); F. Prešeren: Sabrane pjesme (1997); O. Wilde: Sretni princ i druge bajke (2000); W. Blake: Pjesme, vrenja, proročanstva (2001); F. Prešeren: Sonetni vijenac/Sonetni venec (2001); J. Vandot: Kekec iznad samotnog ponora (2002); L. Carroll: Alica u zemlji čudesa (2002); O. Wilde: Pjesme u prozi (2002); A. Slátkovič: Marina (2005); F. G. Lorca: Ciganski romancero (2006); N. Vorobjova Hrzić: Proročanski prsti (2006); U obnaženim zrcalima (2009); O. Wilde: Balada o tamnici u Readingu (2010).

Nagrade in priznanja: nagrada A. B. Šimića (1968); nagrada Ivana Brlić Mažuranić (1973); nagrada Slobodne Dalmacije za umetnost (1980, 1985); Goranova plaketa (1981); nagrada Društva hrvatskih književnih prevajalcev (1962); Župančičeva listina (1962); red Republike z bronastim vencem (1984); letna nagrada Vladimir Nazor (1985); letna nagrada HAZU (1996); odličje Danice hrvatske (1996); Poeta oliveatus – Croatia rediviva (1996); nagrada mesta Dubrovnika (2005); zlato odličje za mir Limus Pauling (Sarajevo, 2005); letna nagrada Vladimir Nazor (2005); nagrada Ksaver Šandor Gjalski za Skrivni vrt (2005); nagrada Kiklop za isti roman (2005), bosanski stećak (Sarajevo, 2005); nagrada Josip Sever (2005) za zbirkę Nevidna zastava; nagrada festivala piscev za otroke Srećanja pod staro oljko (Bar, 2007); priznanje za življenjski prispevek v hrvaški lutkovni umetnosti (Hrvaški center UNIMA, 2009); nagrada HAZU Dragutin Tadijanović (2009); Lavrinova diploma za prevode iz slovenske književnosti (2009); nagrada Ranko Marinković (2010).

Boris Podrecca

Rojen 30. januarja 1940 v Beogradu, arhitekt. Njegov oče Milovan je bil tržaški Slovenec, mati pa iz Hercegovine. Po vojni se je družina preselila v Trst, kjer je Podrecca obiskoval slovenske šole vse do višjih razredov takratne realne gimnazije, maturiral pa je na Dunaju. Že kot dijak je v Trstu obiskoval likovno šolo prof. Avgusta Černigoja. Na Dunaju je sprva študiral kiparstvo na Akademiji uporabnih umetnosti, nato pa še arhitekturo na Tehniški visoki šoli in na Akademiji likovnih umetnosti. Iz arhitekture je diplomiral 1968 pri prof. Rolandu Rainerju. Od 1972 živi kot samostojni arhitekt na Dunaju, kjer ima sloviti arhitekturni biro z dvema beneškima izpostavamama, v katerem dela mednarodno in starostno mešana zasedba pod njegovim vodstvom.

Vmes opravlja tudi druge naloge. Tako je bil od 1975 do 1979 asistent na Politehnični visoki šoli v Münchnu, naslednja štiri leta profesor na Politehnični visoki šoli na Dunaju, zatem eno leto gostujoči profesor na Fakulteti za arhitekturo UP-8 v Parizu; istega leta je začel poučevati še morfologijo likovne umetnosti in teorijo forme na Akademiji uporabnih umetnosti na Dunaju, kjer predava še sedaj. Zatem je bil od 1984 do 1986 gostujoči profesor na Univerzitetnem institutu za arhitekturo v Benetkah in vmes tudi gostujoči profesor na pensilvanski univerzi v Philadelphiji in na Harvardu v New Yorku. Med 1988 in 2006 je bil redni profesor na univerzi v Stuttgartu.

Z vrsto odličnih del v sedemdesetih letih, s pedagoškim, znanstvenim in publicističnim delom, s svojo izredno kultiviranostjo in svetovno razgledanostjo si je pridobil ugledno mesto v evropskih strokovnih krogih. Na Dunaj je prenesel elemente mediteranskih arhitekturnih prvin in slovensko kulturo, predvsem s Plečnikovimi in Fabianijevimi deli, ki so prav po njegovi zaslugi vzbudila neverjetno zanimanje v srednji Evropi in širšem svetu. Podrecca trdi, da izhaja arhitektura iz tradicije, vendar ne v obliki posnevanja, pač pa v neprestanem ustvarjalnem dialogu s preteklostjo.

Kot izviren ustvarjalec je avtor številnih projektov najrazličnejših vrst, tako stanovanjskih hiš, poslovnih zgradb, različnih po pomembnosti, notranjih ureditev kot tudi urbanističnih načrtov po vsej Evropi pa tudi Ameriki, največ pa v Avstriji in Italiji.

Ni mogoče spregledati, da ga kot arhitekta privlači predvsem srednja Evropa s svojim kulturnim in zgodovinskim izročilom. O tem govori cela vrsta primerov, med katerimi naj omenimo na eni strani prenovo palače Ca' Pesaro v Benetkah in postavitev četrte Giudecca v Laguni na drugi. Zgradil je tudi najvišji nebotičnik v Avstriji, Millenium Tower na Dunaju.

S svojimi arhitekturnimi in urbanističnimi zamislimi, ki so že uresničene ali pa še bodo v bližnji prihodnosti, je zelo prisoten tudi v Sloveniji (Tartinijev trg v Piranu, 1989, Vinska klet Novi Brič v Šmarjah pri Kopru, 2002,

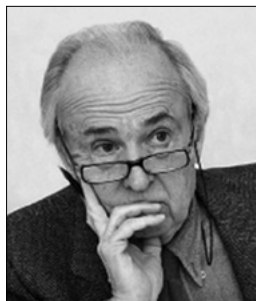
Žitni most v Ljubljani, 2010, Hotel in konferenčni center Mons v Ljubljani, 2004, še nerealizirani Center Šumi, Ljubljana, 2006, enako Kulturni center, Ajdovščina, 2010). Na Hrvaškem pa vzbujata pozornost turistično naselje Punta Skala v Zadru in blokovsko naselje Cvjetni trg v Zagrebu.

Podreccova srednjeevropska forma mentis je zelo plastično prikazana v nedavnem intervjuju na spletu, kjer pravi: »Dunaj je glava. Vsi projekti se začnejo tukaj. Na žalost prihajajo ti projekti kakšnih deset let prepozno. /.../ Ko so nas nekoč poklicali v Pariz, nas, kakšne tri, štiri vzhajajoče arhitekta, so videli v nas nekakšne freudovce, perverzne, dobre za interjerje, kavarne in podobne reči. S padcem berlinskega zidu, z odpiranjem sveta je Dunaj postal to, kar je nekoč bil. Tudi Fabiani je delal na Poljskem, Plečnik v Beogradu ... To je ta sinusoida zgodovine, v katero verjamem. Danes živim in delam v istem kreativnem prostoru, kot so ga imeli moji pradedje, Plečnik in cela banda poslavljajoče se monarhije.«

Že iz teh nekaj primerov lahko razberemo, da je izviren ustvarjalec, ki pa ne spregleduje izročila, v katero se podaja kot arhitekt s svojo duhovno občutljivostjo. O vsem tem pričujejo tudi številne razstave njegovega dela v mnogih pomembnih mestih Evrope in Združenih držav. S svojimi prispevki je sodeloval na številnih mednarodnih kongresih in simpozijih, objavljal svoje študije v najbolj znanih svetovnih revijah in prejel pomembne nagrade v Salzburgu, Atenah, Hohenemsu in v Ljubljani. Ne nazadnje je postavil tudi sedem razstav, med njimi kar tri posvečene slovenskim arhitektom – razstavo Jožeta Plečnika na Dunaju, v Trstu in Pragi, 1967, Maksa Fabianija na Dunaju, 1982, in Jožeta Plečnika v Parizu in Ljubljani, 1986.

Skupščina SAZU ga je 23. aprila 1987 izvolila za dopisnega člana.

Zlatko Ugljen

Rojen 15. septembra 1929 v Mostarju, diplomiral 1958 na Tehnični fakulteti v Sarajevu na oddelku za arhitekturo. Od 1960 je bil asistent na katedri za Projektiranje I v okviru Fakultete za arhitekturo v Sarajevu. Od 1970 je bil docent za ta predmet, izredni profesor pa je postal 1975. Status rednega profesorja je dosegel 1985. Upokojil se je 2000, naslednje leto pa mu je bil dodeljen naziv profesor emeritus. Na Akademiji likovnih in uporabnih umetnosti je bil 1986 izvoljen za rednega profesorja na oddelku Unikatni dizajn, kjer je dejaven še danes.

2002 je bil izvoljen za rednega člana Akademije znanosti in umetnosti Bosne in Hercegovine. Za dopisnega člana Hrvaške akademije znanosti in umetnosti je bil izvoljen 2006, za dopisnega člana SAZU pa 1. junija 2007. Ob svojem predavateljskem delu je ves čas dejaven tudi kot arhitekt projektant. Zasnoval in projektiral je več kot 200 objektov, med katerimi izstopajo tisti, ki so zasnovani in zgrajeni v duhu totalnega dizajna.

Realizirani projekti: Narodno pozorišče v Zenici, 1974; hotel Visoko v Visokem, 1974; hotel Ruža v Mostarju, 1975; hotel Bregava v Stocu, 1975; počitniška hiša družine Mikulić v Bugojnu, 1976; motel in turistični kampus Vukosavci pri Tuzli, 1976; rezidenca Izvršnog vijeća BiH Tjentište v Tjentištu, 1978; libijski konzulat v Sarajevu, 1978; Šerefudin – bela džamija v Visokom, 1979; rezidenca predsednika SFRJ Gorica v Bugojnu, 1979; planinski hotel Vučko na Jahorini, 1983; hotel Kalin v Bugojnu, 1983; spominska šola z ambulanto v Pruscu, 1999; džamija Behrambegove medrese v Tuzli, 1999; dom upokojenih duhovnikov v Mostarju, 2004; župnijski urad Plehan, 2005; katoliška cerkev sv. Pavla s frančiščanskim samostanom v Tuzli, 2006; kapela v sklopu mostarske škofije, 2006; katoliška cerkev sv. Marka na Plehanu, 2008; katoliška cerkev Angelske gospe, Nova Bila, 2009; upravna zgradba Rijaseta islamske skupnosti v Bosni in Hercegovini, v gradnji; stanovanjsko-poslovni objekt Turali-begov vakuf v Tuzli, v gradnji; katoliška cerkev sv. Frančiška Asiškega v Žeravcu, v gradnji; Galerija Vjeko Božo Jarak – Podkosa, Dubrava, 2009; katoliška kapela sv. Klare v Svilaju, 2009; katoliška kapela na Plehanu, 2010.

Pomembnejši projekti: ULUPU BiH, razstavni paviljon v Sarajevu, 1970; rimskokatoliška katedrala v Mostarju, 1972; hotel Bethlehem, Izrael, 1980; stanovanjski blok na Bulevaru proleterskih brigada v Zagrebu, 1990; stanovanjska zgradba v ulici Nova ves v Zagrebu, 1992; Hotel Monting v Maksimiru, Zagreb, 1993; vgrajena stanovanjska zgradba tiskarne Azur v Zagrebu, 1994; stanovanjska hiša Minusio, Švica, 1994; džamija v Stocu, 1994; galerija Gama, Tuzla, 2002; rekreacijski center Bijela tabija v Sarajevu, 2004; kompleks Turalibegovega stana, Tuzla, 2005; katoliška cerkev v Klepcih pri Čapljinu, 2007; katoliška cerkev na Brankovcu, Guča gora, 2008.

Samostojne razstave: Zlatko Ugljen, retrospektivna razstava – Sarajevo, Mostar, Osijek, Beograd, Tuzla, Zenica, Novi Sad, Pariz, Split, Zagreb, Ljubljana; Sakralna arhitektura, Sarajevo, 1989; Dve bogomolje, Sarajevo, 1996.

Skupinske razstave: Izziv, 20 arhitektov Jugoslavije, Zagreb, 1971; Sodobna jugoslovanska arhitektura, New York, Džakarta, Peking, Šanghaj, 1985; Bienale sakralne arhitekture: Arhitektura in sakralni prostor v sedanjosti, Benetke 1992–1993, München, 1993, Berlin, 1993, London, 1993; Architecture for a Changinig World, več mest v Aziji, Afriki in Evropi, 1995; Arhitekti – akademiki v Bosni in Hercegovini, Sarajevo, Zagreb, Maribor, Budimpešta, 1996–1999; Oris – ideja (skice arhitektov), Evropa; Balkanology. New Architecture and Urban Phenomena in Southeast Europe, Basel, 2009.

Nagrade: šestoaprilska nagrada mesta Sarajeva, 1962; nagrada ULUPU BiH, 1962; Borbina zvezna nagrada za arhitekturo, 1978; nagrada 12. aprila mesta Zenice, 1978; nagrada DAS, 1980; nagrada 27. julija, BiH, 1983; Aga Khanova nagrada za arhitekturo, 1983.

VI. RAZRED

Medicinske vede

Redni člani

Vinko V. Dolenc
Dušan Ferluga
Matija Horvat
Marjan Kordaš
Matija Peterlin
Blaž Rozman
Uroš Skalerič
Janez Sketelj
Franc Strle
Saša Svetina
Jože Trontelj

Vinko V. Dolenc

Rojen 29. junija 1940 v Sestržah pri Ptuj. Gimnazijo je opravil na Ptuj in nato študiral medicino v Ljubljani, kjer je diplomiral 1966. L. 1974 je končal specializacijo iz nevrokirurgije na Kliniki za nevrokirurgijo v UKC Ljubljana. Še istega leta je postal magister, doktorat znanosti pa je obranil 1977. Zaposlil se je na Nevrokirurški kliniki v UKC Ljubljana. 1985 je bil imenovan za predstojnika Nevrokirurške klinike pri UKC Ljubljana, ki jo je vodil do 2011. Je profesor kirurgije na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani.

23. aprila 1987 je bil izvoljen za izrednega in 27. maja 1993 za rednega člana SAZU.

Že v začetku svoje specializacije iz nevrokirurgije je uvedel mikrokirurške tehnike pri nevrokirurških operacijah v takratni skupni državi. Prvo mikrokirurško operacijo je opravil na poškodovanem perifernem živcu že 1969. Spada med pionirje mikronevrokirurgije v Evropi. Mikrokirurške tehnike je sprva uporabljal le pri rekonstruktivnih posegih po poškodbah perifernih živcev in je s tem v zvezi organiziral štiri mikrokirurške učne delavnice v 80-ih letih prejšnjega stoletja. 1974 je prvi v takratni skupni državi uvedel nevrokirurške tehnike tudi v kirurgijo intrakranialnih anevrizem. Med prvimi na svetu je začel z operacijami rupturiranih anevrizem v akutni fazi. V začetku 90-ih let prejšnjega stoletja pa je svoje nevroanatomske raziskave začel tudi v paraselarnem prostoru in je tako začel operirati žilne nepravilnosti in tumorje v kavernoznem sinusu. 1986 je organiziral prvi mednarodni simpozij o kavernoznem sinusu (1st ISOCS) v Ljubljani. Po tem simpoziju so vsi nevrokirurški sestanki in kongresi vključevali tudi problematiko kavernoznega sinusa v svoj program. Dvajset let pozneje, 2006, je v Ljubljani organiziral drugi mednarodni simpozij o kavernoznem sinusu (2nd ISOCS) z namenom ugotoviti obseg znanja in praktičnega obvladovanja problematike s področja kavernoznega sinusa in celotnega lobanjskega dna.

Objavil je pet knjig o mikrokirurgiji in mikroanatomiji lobanjskega dna pri založbi Springer, Wien - New York. Ena je prevedena tudi v kitajščino. V nevrokirurški strokovni literaturi ima objavljenih čez dvesto znanstvenih člankov in čez sto objavljenih komentarjev skupaj s članki drugih avtorjev.

Je član šestih redakcijskih odborov nevrokirurških revij. Poleg članstva v SAZU (izredni član 23. aprila 1987, redni član od 27. maja 1993) je tudi član Mediteranske, Evropske in Ameriške akademije za znanost in umetnost. Prav tako je član številnih nacionalnih združenj nevrokirurgov v Evropi in po svetu. Pet od njegovih objavljenih strokovnih člankov se šteje kot pionirsko delo na področju mikronevrokirurgije. Njegova knjiga *Microsurgical Anatomy and Surgery of the Central Skull Base* pa predstavlja temeljni učbenik za nevrokirurge s področja mikrokirurških posegov na lobanjskem dnu.

Od 1986 je bil 67-krat vabljeni predavatelj na kongresih in učnih delavnicah po vsem svetu. Od 1986 je bil 140-krat vabljen na različne nevrokirurške klinike in oddelke na vse kontinente, da je demonstriral operativne posege s področja lobanjskega dna. Poleg rutinskega dela v domači ustanovi in dodiplomskega ter podiplomskega izobraževalnega dela na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani je ves čas vodil tudi nevroanatomski laboratorij, kjer so se učili številni nevrokirurgi z vsega sveta. Ustanovil je tudi Internacionalni inštitut za nevrokirurgijo in nevroraziskave (IINN), kjer bo nadaljeval klinično, raziskovalno in izobraževalno delo na mednarodnem področju po tem, ko bo 2013 prenehal delati v UKC Ljubljana.

Dušan Ferluga

Rojen 28. maja 1934 v Grubišnem Polju, zdravnik (dr. med.), dr. znanosti, specialist patolog, redni profesor patologije na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Rodil se je v družini tržaških Slovencev na Hrvaškem. Od 1947 živi v Sloveniji. Diplomiral je na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Usmeril se je v klinično patologijo in 1966 pridobil naziv specialist patolog. Doktor znanosti je postal 1972 s temo Lipopigmenti v jetrih. 1973 je bil habilitiran za docenta, 1975 za izrednega profesorja in 1980 za rednega profesorja za predmet patologija na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani. Od 1976 do 1988 je bil predstojnik Katedre za patologijo, 1988–2001 pa predstojnik Inštituta za patologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani. Strokovno se je izpopolnjeval na univerzah na Dunaju (1973), v Londonu (1977), Bernu (1980), Oslu (1984) in New Yorku (1985). Bil je gostujoči profesor na univerzah v tujini, eno leto (1984–1985) na Hahnemannovi univerzi, Philadelphia, ZDA.

Opravi je pionirsko delo pri uvajanju imunohistoloških in elektronskomikroskopskih metod ter pri razvoju klinične patologije internističnih usmeritev, posebej bolezni jeter, pljuč in ledvic. 1980 je ustanovil in od tedaj vodi Oddelek za nefropatologijo, ki je danes mednarodno uveljavljen v Evropi in v svetu. Bil je predsednik Združenja patologov Jugoslavije (1976–1981), predsednik Evropskega društva za patologijo (1981–1983) ter ustanovitelj in vodja Delovne skupine za nefropatologijo Evropskega društva za patologijo (2003–2007).

Vodil je številne domače in mednarodne raziskovalne projekte. Bil je mentor 7 študentom, nagrajenih s Prešernovo nagrado, številnim specialistom, 8 magistrom in 7 doktorjem znanosti. Bil je in še vedno je v uredniških odborih domačih in prestižnih mednarodnih strokovno-znanstvenih revij ter recenzent v številnih revijah z najvišjo odmevnostjo. Bil je predsednik organizacijskih odborov številnih domačih in mednarodnih strokovno-znanstvenih srečanj, med katerimi izstopajo vsakoletni Memorialni sestanki profesorja Janeza Plečnika, 13. Evropski kongres za patologijo (1991) in 19. Evropski kongres za patologijo (2003) v Ljubljani. Bil je vabljeni predavatelj na številnih univerzah v tujini, na številnih mednarodnih srečanjih, evropskih in svetovnih kongresih.

Prejel je med drugim nagrado Sklada Borisa Kidriča (1978), priznanje Franceta Hribarja (1981) in Zoisovo nagrado za življenjsko delo (2004). Je častni član Češkoslovaškega zdravniškega društva Purkinje (od 1987), Evropskega društva za patologijo (od 2003) in častni predsednik vsakoletnih Memorialnih sestankov profesorja Janeza Plečnika (od 2000). 1991 je bil izvoljen za zunanjega člana Norveške akademije znanosti in leposlovja,

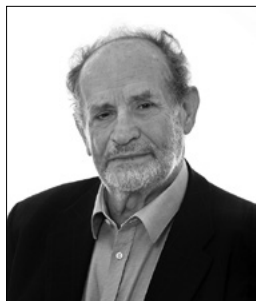
27. maja 1993 za izrednega člana in 27. maja 1997 za rednega člana SAZU.

Med raziskovalnimi dosežki, predstavljenimi ob koncu z oštevilčenim izborom člankov, izstopajo podrobno opredeljene tkivne spremembe v različnih fazah razvoja balkanske endemske nefropatije, predvsem pa dokazi, da ima ključno vlogo pri nastanku te skozi desetletja enigmatične okoljske bolezni strupena in rakotvorna aristolohijska kislina iz plevela, ki raste na žitnih poljih v endemskih krajih [1–3]. Kliničnopatološke raziskave so prispevale k razumevanju patogeneze, v diagnostiki in zdravljenju za človeka pomembnih imunsko povzročenih bolezni [4–7]. Izvirne so primerjalne raziskave tkivnih sprememb v ledvici po okužbi z različnima sevoma hantavirusov in predvsem biopsijsko trdni dokazi, da lahko bolezen zapusti trajne posledice [8]. Pomembne so nadaljnje z raziskavami pridobljene potrditve hipoteze, da je manjše število nefronov zaradi motenj v znotrajmaterničnem razvoju ploga slabšalni dejavnik pri razvoju in napredovanju ledvičnih bolezni [9].

Več kot 500 bibliografskih enot vključuje poglavja v monografijah, tiskanih v tujini, poglavja v domačih učbenikih in 90 člankov v mednarodno indeksiranih revijah, katerih odmevnost izraža 641 citatov, od katerih je 583 čistih.

Izbor: [1] Ferluga, D., Hvala, A., Vizjak, A., Trnačević, S., Halilbašić, A. Renal function, protein excretion, and pathology of Balkan endemic nephropathy. III. Light and electron microscopic studies. *Kidney Int* 1991; 40 (Suppl 34): 57–67; [2] Cosyns, J. P., Jadoul, M., Squifflet, J. P., De Plaen, J. F., Ferluga, D., van Ypersele de Strihou, C. Chinese herbs nephropathy: clue to Balkan endemic nephropathy. *Kidney Int* 1994; 45: 1680–1688; [3] Arlt, V. M., Ferluga, D., Stiborova, M., Pfohl-Leszkowicz, A., Vukelic, M., Ceovic, S., Schmeiser, H. H., Cosyns, J. P. Is aristolochic acid a risk factor for Balkan endemic nephropathy-associated urothelial cancer? *Int J Cancer* 2002; 101: 500–502; [4] Ferluga, D., Jerše, M., Vizjak, A., Hvala, A., Rozman, B., Kos-Golja, M., Bren, A. F. Correlation among WHO classes, histomorphologic patterns of glomerulonephritis and glomerular immune deposits in SLE. *Wien Klin Wochenschr* 2000; 112: 692–701; [5] Šipek-Dolničar, A., Hojnik, M., Božič, B., Vizjak, A., Rozman, B., Ferluga, D. Clinical presentations and vascular histopathology in autopsied patients with systemic lupus erythematosus and anticardiolipin antibodies. *Clin Exp Rheumatol* 2002; 20: 335–342; [6] Vizjak, A., Rott, T., Koselj-Kajtna, M., Rozman, B., Kaplan-Pavlovčič, S., Ferluga, D. Histologic and immunohistologic study and clinical presentation of ANCA-associated glomerulonephritis with correlation to ANCA antigen specificity. *Am J Kidney Dis* 2003; 41: 539–549; [7] Vizjak, A., Ferluga, D., Rožič, M., Hvala, A., Lindič, J., Kersnik-Levart, T., Jurčić, V., Jennette, J. C. Pathology, clinical presentations, and outcomes of C1q nephropathy. *J Am Soc Nephrol* 2008; 19: 2237–2244; [8] Ferluga, D., Vizjak, A. Hantavirus nephropathy. *J Am Soc Nephrol* 2008; 19: 1653–1658; [9] Zidar, N., Avguštin Čavić, M., Kenda, R. B., Koselj, M., Ferluga, D. Effect of intrauterine growth retardation on the clinical course and prognosis of IgA glomerulonephritis in children. *Nephron* 1998; 79: 28–32.

Matija Horvat

Rojen 23. septembra 1935 v Škofji Loki, zdravnik (dr. med.), dr. znanosti, redni profesor za interno medicino (v pokoju) na Medicinski fakulteti v Ljubljani.

Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Ljubljani. Po maturi 1953 se je vpisal na Medicinsko fakulteto v Ljubljani in 1959 diplomiral kot dr. med. Po končanem pripravništvu in vojaščini se je 1961 zaposlil na mestu zdravnika splošne medicine v Zdravstvenem domu Kranj. Od 1963 do 1967 je specializiral interno medicino na Interni kliniki v Ljubljani. Od 1966 do 1969 je bil zaposlen na internem oddelku Inštituta za tuberkulozo in pljučne bolezni Golnik. 1968 je bil imenovan za asistenta na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Od 1969 je bil zaposlen na Medicinski fakulteti v Ljubljani in v Univerzitetnem kliničnem centru, Interna klinika, Oddelek za intenzivno interno medicino. 1970 in 1971 se je izpopolnjeval in raziskovalno delal v Cedars Sinai Medical Centru, Los Angeles, ZDA, pri znanih kardiologih in pionirjih na področju intenzivne medicine, Swanu in Ganzu. 1973 je postal predstojnik Centra za intenzivno interno medicino v Kliničnem centru v Ljubljani in opravljal to delo do 2001. L. 1974 je obranil doktorsko delo in bil imenovan za docenta za področje interne medicine. 1980 je postal izredni profesor, 1985 redni profesor na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Med 1980 in 1998 ter med 2000 in 2002 je bil koordinator raziskovalnega polja Srce in ožilje pri Raziskovalni skupnosti in kasneje pri Ministrstvu za znanost Republike Slovenije. Od 1980 do 1990 je bil predsednik Sekcije za intenzivno interno medicino in toksikologijo pri Slovenskem zdravniškem društvu. 1992–1996 je bil prodekan Medicinske fakultete v Ljubljani. 1993–2002 je bil predsednik republiškega razširjenega strokovnega kolegija za intenzivno in urgentno medicino. 1993 je bil imenovan za višjega svetnika. Od 1996 do danes opravlja delo predsednika Sveta za izobraževanje zdravnikov pri zdravniški zbornici Slovenije. Od 1986 do danes član državne komisije za medicinsko etiko. Upokojen 2002.

27. maja 1997 je bil izvoljen za izrednega člana SAZU, 12. junija 2003 za rednega člana SAZU.

Več kot 30 let je usmerjal razvoj intenzivne interne medicine in sodeloval pri razvoju kardiologije v ljubljanskem Univerzitetnem kliničnem centru in v Sloveniji. Vodil je raziskovalno skupino, ki se je najprej usmerila na ugotavljanje hemodinamskih posledic prezgodnjih prekatnih utripov. Iz teh podatkov so sklepali na zmogljivost srčne črpalke. Ugotovili so, da je idioventrikularni srčni ritem zgodnji znak reperfuzije srčne mišice v poteku akutnega srčnega infarkta. Med alpinistično odpravo na Himalajo je ugotovil na videz paradokšno bradikardno reakcijo na nenaden hud napor pri osebah, ki še niso bile dovolj aklimatizirane na višino. Opisal je nenavadne in neposredno življenjsko nevarne motnje srčnega ritma ter razvoj kardio-

genega šoka pri uporabi zdravil, ki se sicer pogosto uporabljajo v medicini (kombinacija disopiramida in metoprolola, majhne in enkratne doze verapamila) ter nevrotoksičnost majhnih doz izoniazida. Skupina je objavila številna opažanja pri zdravljenju hudo prizadetih bolnikov v intenzivnih oddelkih. Dokazal je učinkovitost vdihavanja čistega kisika na prag pojavljanja angine pectoris. Z merjenjem enostavnih kliničnih parametrov med napadom angine pectoris, frekvence pulza in sistoličnega tlaka, je zasnoval test za prognozo bolnika z boleznijo koronarnih arterij.

Izbor iz bibliografije: [1] Horvat, M., Yoshida, S., Prakash, R., Marcus, H. S., Swan, H. J., Ganz, W. Effect of oxygen breathing on pacing-induced angina pectoris and other manifestations of coronary insufficiency. *Circulation* 1972; 45 (4): 837–844; [2] Jakopin, J., Horvat, M., Brucan, A., Rode, P. The relation of heart rhythm to postextrasystolic potentiation. *Bibl Cardiol* 1979; (37): 164–168; [3] Cercek, B., Horvat, M. Arrhythmias with brief, high-dose intravenous streptokinase infusion in acute myocardial infarction. *Eur Heart J* 1985; 6 (2): 109–113; [4] Noc, M., Stajer, D., Horvat, M. Intravenous amiodarone versus verapamil for acute conversion of paroxysmal atrial fibrillation to sinus rhythm. *Am J Cardiol* 1990; 65: 679–680; [5] Pernat, A., Pohar, B., Horvat, M. Heart conduction disturbances and cardiovascular collapse after disopyramide and low-dose metoprolol in patient with hypertrophic obstructive cardiomyopathy. *J Electrocardiol* 1997; 30 (4): 341–344; [6] Pohar, B., Horvat, M. Influence of hemodynamic changes on neuroendocrine response in acute heart failure. *Int J Cardiol* 1997; 60: 263–271; [7] Martinjak-Dovsek, I., Gorjup, V., Horvat, M., Noc, M. Acute isoniazid neurotoxicity without overdose. *Crit Care Med* 2000; 28: 567–268; [8] Stajer, D., Bervar, M., Horvat, M. Cardiogenic shock following a single therapeutic oral dose of verapamil. *Int J Clin Pract* 2001; 55 (1): 69–70; [9] Ploj, T., Bajuk, K., Studen, P., Noc, M., Horvat, M. Blood pressure and heart rate during an episode of unstable angina as predictors of in-hospital outcome. *Wien Klin Wochenschr* 2002; 114(12): 443–447.

American College of Cardiology ga je 1996 izvolil v naziv Fellow. Imenovan je bil za častnega člana Slovenskega združenja za intenzivno medicino (1998) in Slovenskega združenja za urgentno medicino (2007). Član Gorske reševalne službe Slovenije je od 1963.

2002 je bil imenovan za zaslužnega profesorja Univerze v Ljubljani, 2006 za zaslužnega gostujočega profesorja Univerze v Mariboru. 1986 je dobil nagrado Sklada Borisa Kidriča za znanstveno delo in 1989 nagrado Sklada Borisa Kidriča za inovacije. 2005 je prejel Tavčarjevo priznanje Medicinske fakultete v Ljubljani in 2010 Hipokratovo priznanje Zdravniške zbornice Slovenije.

Marjan Kordaš

Rojen 17. avgusta 1931 v Čupriji, zdravnik (dr. med.), dr. znanosti, redni profesor za patološko fiziologijo (v pokoju) na Medicinski fakulteti v Ljubljani.

Rodil se je v Srbiji, od 1936 pa je vseskozi živel v Sloveniji. Po maturi (I. gimnazija v Ljubljani) 1950 se je vpisal na Medicinsko fakulteto v Ljubljani (MF) in 1958 diplomiral kot dr. med. Potem ko je odslužil vojaščino, je 1959 začel delati na Inštitutu za patološko fiziologijo z nalogo, da – poleg pouka študentov medicine (predavanja, seminarji, vaje) – na tem inštitutu postavi laboratorij za elektrofiziologijo. Te raziskovalne metode se je učil na Department of Biophysics, University College London, 1964/65 (Research Assistant; štipendist WHO, 10 mesecev) in 1967/68 (Research Assistant; štipendist WHO, 4 mesece) ter 1970 v Marine Biological Laboratory, Woods Hole, ZDA (Research Fellow, štipendist Sklada Borisa Kidriča, 3 mesece). 1971 je doktoriral s temo Časovni potek toka motorične ploščice pri nevro-muskularnem prenosu v skeletni mišici. 1973 docent, 1977 izredni profesor, 1979 redni profesor za patološko fiziologijo. Upokojil se je 1999.

Funkcije na MF in na Univerzi v Ljubljani (UL): predsednik pododbora za sprejem novincev na MF (1986–1992); predsednik kadrovske komisije MF (1992–1994); član habilitacijske komisije UL (1992–1994 in 1998–1999); predsednik habilitacijske komisije UL (1994–1995 in 1995–1998).

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 6. junija 1995, za rednega člana pa 7. junija 2001.

Za eksperimentalno delo na skeletni mišici je že 1966 na Inštitutu za patološko fiziologijo MF postavil laboratorij za mikroelektrofiziologijo in kot prvi v Evropi uporabil »metodo vpete napetosti« (voltage-clamp). Do nekako 1980 je osnovno metodo nadgradil v nekaj različic. V enem najbolj citiranih člankov iz 1969 je ovrgel dotedanje koncepte in nakazal, da se med živčno-mišičnim prenosom v postsinaptični membrani pojavi »ena sama prevodnost«, odvisna od količine sproščenega mediatorja. Tako se je zlagoma izoblikoval koncept o ionskem kanalčku oz. populaciji ionskih kanalčkov v živčno-mišičnem stiku. Sproščeni mediator nato sproži dogajanje, preko katerega se kanalčki preoblikujejo iz »zaprte« v »odprto« konformacijo.

Rezultate svojega raziskovalnega dela je Kordaš sproti objavljal v mednarodnem prostoru, večinoma v indeksiranih revijah, nekaj pa tudi kot poglavja v knjigah.

Najpomembnejša dela s področja mikroelektrofiziologije: [1] Kordaš, M. (1969) The effect of membrane polarization on the time course of the end-plate current. *J Physiol* 204: 493–502; [2] Kordaš, M. (1970) The effect of procaine on neuromuscular transmission. *J Physiol* 209: 698–699; [3] Kordaš, M. (1972a) An attempt at an analysis of the factors determining the time

course of the end-plate current. I. The effects of prostigmine and of the ratio of Mg^{2+} to Ca^{2+} . *J Physiol* 224: 317–332; [4] Kordaš, M. (1972b) An attempt at an analysis of the factors determining the time course of the end-plate current. II. Temperature. *J Physiol* 224: 333–348; [5] Kordaš, M., Brzin, M., Majcen, Ž. (1975) A comparison of the effect of cholinesterase inhibitors on end-plate current and on cholinesterase activity in frog muscle. *Neuropharmacology* 14: 791–800; [6] Kordaš, M. (1977) On the role of junctional cholinesterase in determining the time course of the end-plate current. *J Physiol* 270: 133–150.

Citiranje do leta 1993: Indeks citiranosti: 334. Čisti citati: 572. Vsi citati 634. Celotna bibliografija obsega čez 100 bibliografskih enot. Več kot polovica del obravnava problematiko pedagoškega dela na MF na dodiplomski in podiplomski stopnji.

Poleg eksperimentalnega dela se je Kordaš precej ukvarjal tudi s simulacijo fizioloških procesov. Za pouk patološke fiziologije krvnega obtoka je s sodelavci razvil ter že 1968 objavil analogni model krvnih obtočil. Po prodoru računalniških metod v splošno uporabo je 1987 ta analogni model krvnih obtočil digitaliziral ter dopolnil 1993 in 1996. Po upokojitvi, ko ni imel več možnosti za eksperimentalno delo, se je v celoti posvetil simulaciji fizioloških procesov. Namreč, fiziološke sisteme je možno ponazoriti s t. i. analognim elektronskim vezjem. Slednje pa je možno precej natančno analizirati s sodobno računalniško programsko opremo.

Najpomembnejša dela s področja simulacije fizioloških sistemov: [1] Kordaš, M., Trontelj, J., Leonardis, S. (1968) An electrical model of blood circulation. *Med & biol Engng* 6: 449–451; [2] Bošnjak, R., Kordaš, M. (2002) Circulatory effects of internal jugular vein compression: a computer simulation study. *Med. Biol. Eng. Comput.* 40: 423–431; [3] Dolenšek, J., Runovc, F., Kordaš, M. (2005) Simulation of pulmonary ventilation and its control by negative feedback. *Computers in Biology and Medicine* 35: 217–228; [4] Sever, M., Podnar, T., Runovc, F., Kordaš, M. (2007) Analog simulation of two clinical condition: (1) Acute left ventricle failure; (2) exercise in patient with aortic stenosis. *Computers in Biology and Medicine* 37: 1051–1062; [5] Dolenšek, J., Podnar, T., Runovc, F., Kordaš, M. (2009) Analog simulation of aortic and of mitral regurgitation. *Computers in Biology and Medicine* 39: 474–481; [6] Ribarič, S., Kordaš, M. (2011) Teaching cardiovascular physiology with equivalent electronic circuits in a practically oriented teaching module. *Adv Physiol Educ* 35: 149–160; [7] Sever, M., Ribarič, S., Runovc, F., Kordaš, M. (2011) Analog simulation of aortic stenosis. In: Masanori Hirota (ur.): *Aortic stenosis – etiology, pathophysiology and treatment*. InTech, Open Access Publisher, 2011, chapter 6, 75–88.

Nagrade in odlikovanja: Nagrada Sklada Borisa Kidriča za raziskovalno delo (1976). Plaketa Univerze v Ljubljani za pedagoško delo (1993). Nosilec reda dela z zlatim vencem (1987). Zaslužni profesor Univerze v Ljubljani (1999).

Matija Peterlin

Rojen 4. julija 1947 v Ljubljani, zdravnik (dr. med.), redni profesor za medicino, mikrobiologijo in imunologijo na medicinski fakulteti University of California, San Francisco (UCSF), CA (ZDA), Finland Distinguished Professor za virologijo na medicinski fakulteti University of Helsinki, Helsinki (Finska), gostujoči profesor za biokemijo na medicinski fakulteti v Ljubljani, član mednarodne podiplomske šole (MPŠ) Instituta Jožef Stefan v Ljubljani.

Od 1960 živi v tujini, najprej v Nemčiji potem pa v ZDA. Po maturi (Durham High School v Durhamu, NC, ZDA) se je 1964 vpisal na kemijsko in fizikalno fakulteto Duke University v Durhamu, NC, in 1968 diplomiral kot fizik in kemik. Doktorski študij medicine je končal na Harvard Medical School v Bostonu, MA, ZDA 1973. Med doktorskim študijem je bil aktiven v Kolumbiji (Južna Amerika) in na Institut d'Immunobiologie v Parizu (Francija). Takoj potem je opravil staž na Stanford University, Stanford, CA, kjer se je specializiral za avtoimunske bolezni. Vodil je raziskovalna dela na National Institute of Health v Bethesda, MD (1975–1977) in na Stanford Medical Center (1978–1981). 1981 je dobil mesto docenta na medicinski fakulteti na University of California, San Francisco (UCSF), kjer postal redni profesor 1994. Ob istem času je postal raziskovalec na Howard Hughes Medical Institute (HHMI). 1998 je bil izvoljen za gostujočega profesorja na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani, 2004 je postal član MPŠ, 5. maja 2005 izredni član in 21. februarja 2013 redni član SAZU. 2008 je dobil mesto Finland Distinguished Professor v Helsinkih. Med tem časom je dobil več priznanj in nagrad: Fellowship of American Cancer Society, Fellowship of Leukemia and Lymphoma Society, Rosalind Russel Scholar, Humboldtova nagrada (Erlangen, Nemčija) in ambasador znanosti republike Slovenije. Postal je tudi član American Federation for Clinical Research, American Society for Clinical Investigation in American Association of Physicians. Več funkcij je imel v mednarodnih znanstvenih odborih, kot so NIH, Medical Research Council (Anglija in Kanada), Deutsche Forschungsgemeinschaft (Nemčija) in Israel Science Foundation (Izrael).

Za svoje eksperimentalno delo na področju imunologije in virologije je 1981 na UCSF in HHMI postavil laboratorij. Najprej se je lotil bolezni golih limfocitov, kjer je našel defektne gene in analiziral mutacije pri različnih bolnikih. Ker so te spremenjene beljakovine povzročile napake pri transkripciji (prepisovanju) transplantacijskih genov, si je pridobil znanje tudi na tem področju, ki ga je še dopolnil v laboratoriju Roberta Tjiana na University of California, Berkeley, CA. 1985 se je lotil tudi problema aidsa, kjer je ugotovil, kako se virus razmnožuje v celici. Najprej ga je zanimala transkripcija virusovih genov, potem pa je raziskoval njihove funkcije. Danes ga zanima, kako bi pregnali HIV iz okuženega človeka.

Rezultate svojega raziskovalnega dela je Peterlin sproti objavljaj v mednarodnem prostoru, večinoma v indeksiranih revijah, nekaj pa tudi kot poglavja v knjigah.

Najpomembnejša dela s področja imunologije in virologije (od 184 publikacij): [1] Kao, S. Y., Calman, A. F., Luciw, P. A., and Peterlin, B. M. 1987. Anti-termination of transcription within the long terminal repeat of HIV-1 by tat gene product. *Nature* 330: 489–493; [2] Tong-Starksen, S. E., Luciw, P. A., and Peterlin, B. M. 1987. Human immunodeficiency virus long terminal repeat responds to T-cell activation signals. *Proc. Natl. Acad. Sci. USA* 84: 6845–6849; [3] Selby, M. J., and Peterlin, B. M. 1990. Trans-activation by HIV-1 Tat via a heterologous RNA binding protein. *Cell* 62: 769–776; [4] Baur, A. S., Sawai, E. T., Dazin, P., Fantl, W. J., Cheng-Mayer, C., and Peterlin, B. M. 1994. HIV-1 Nef leads to inhibition or activation of T cells depending on its intracellular localization. *Immunity* 1: 373–384; [5] Lu, X., Yu, H., Liu, S. H., Brodsky, F. M., and Peterlin, B. M. 1998. Interactions between HIV₁ Nef and vacuolar ATPase facilitate the internalization of CD4. *Immunity* 8: 647–656; [6] Fackler, O. T., and Peterlin, B. M. 2000. Endocytic entry of HIV. *Curr. Biol.* 10: 1005–1008; [7] Kanazawa, S., Okamoto, T., and Peterlin, B. M. 2000. Tat competes with CIITA for the binding to P-TEFb and blocks the expression of MHC class II genes in HIV infection. *Immunity* 12: 61–70; [8] Barboric, M., Nissen, R., Kanazawa, S., Jabrane-Ferrat, N., and Peterlin, B. M. 2001. NF- κ B Associates with P-TEFb to stimulate transcriptional elongation by RNA Polymerase II. *Mol. Cell* 8: 327–337; [9] Nekrep, N., Jabrane-Ferrat, N., Wolf, H., Eibl, M., Geyer, M., and Peterlin, B. M. 2002. Point mutation in a winged-helix DNA-binding motif causes atypical bare lymphocyte syndrome. *Nature Immunol.* 3: 1075–1081; [10] Nekrep, N., Fontes, J. D., Geyer, M., and Peterlin, B. M. 2003. How the lymphocyte loses its clothes. *Immunity* 18: 453–458; [11] Barboric, M., Kohoutek, J., Price, J. P., Blazek, D., Price, D. H., and Peterlin, B. M. 2005. Interplay between 7SK snRNA and oppositely charged regions in HEXIM1 direct the inhibition of P-TEFb. *EMBO J* 24: 4291–4303; [12] Kanazawa, S., Ota, S., Sekine, C., Tada, T., Otsuka, T., Okamoto, T., Sonderstrup, G., and Peterlin, B. M. 2006. Aberrant expression of MHC class II molecules in synovial joints of mice provides a new arthritis model with extra-articular manifestations similar to rheumatoid arthritis. *Proc. Natl. Acad. Sci. USA* 103: 14465–14470; [13] Okeoma, C. M., Lovsin, N., Peterlin, B. M., and Ross, S. R. 2007. APOBEC3 inhibits Mouse Mammary Tumor Virus Replication in vivo. *Nature* 445: 927–930; [14] Oven, I., Brdickova, I., Kohoutek, J., Vaupotic, T., Narat, M., and Peterlin, B. M. 2007. AIRE recruits P-TEFb for transcriptional elongation of target genes in thymic medullary epithelial cells. *Mol. Cell Biol.* 27: 8815–8823; [15] Barboric, M., Chen, H., Lenasi, T., Johansen, E. B., Guo, S., and Peterlin, B. M. 2008. 7SK snRNP/P-TEFb couples transcription elongation with alternative splicing and is essential for vertebrate development. *Proc Natl Acad Sciences USA*, 106: 7798–803; [16] Contreras, X., Schweneker, M., Chen, C. S., McCune, J. M., Deeks, S. G., Martin, J., and Peterlin, B. M. 2009. Suberoylanilide Hydroxamic Acid Reactivates HIV from Latently Infected Cells. *J Biol Chem* 284: 6782–6789.

Blaž Rozman

Rojen 29. septembra 1944 v Ljubljani. Gimnazijo z maturo je končal 1963. Na Medicinski fakulteti v Ljubljani je diplomiral 1969. Specialistični izpit iz interne medicine je opravil 1976. Istega leta je pridobil naziv magistra znanosti. Doktorsko disertacijo je uspešno zagovarjal 1984.

Od 1971 do upokojitve 2010 je bil zaposlen v Bolnici dr. Petra Držaja. Med drugim je opravljal funkcijo predstojnika Revmatološke klinike. Nazadnje je bil zaposlen na Kliničnem oddelku za revmatologijo kot višji znanstveni svetnik.

V naziv asistenta na Medicinski fakulteti v Ljubljani je bil izvoljen 1973, v naziv docenta 1985, v naziv izrednega profesorja 1990 in v naziv rednega profesorja na Katedri za interno medicino 1993. Nazadnje je zasedal sistematizirano učiteljsko mesto.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 5. maja 2005, za rednega pa 21. februarja 2013; deluje v medicinskem razredu.

Sam in v večini primerov s sodelavci je objavil 167 člankov v revijah, ki jih indeksira SCI in 10 poglavij v knjigah tujih založb. Odmevnost tega dela je izražena s preko 5600 citati. H-indeks znaša 36. Drugih publikacij v domačih in drugih tujih revijah je 104. Bil je urednik in pisec posameznih poglavij v dveh izdajah učbenika Interna medicina, soavtor treh izdaj Revmatološkega priručnika za družinske zdravnike in prvi avtor knjige Slovenska revmatologija, izdane leta 2006 ob 50-obljetnici resolucije o organiziranem boju proti revmatizmu v Sloveniji.

Znanstveno-raziskovalno delo obsega raziskave proteaz in njihovih inhibitorjev v krvi in sinovijski tekočini pri nastanku in vzdrževanju vnetnih in degenerativnih revmatskih bolezni, mednarodno standardizacijo določanja organsko nespecifičnih avtoprotiteles, opredeljevanje podrobne specifičnosti in klinične relevantnosti posameznih avtoprotiteles ter epidemioloških in kliničnih značilnosti, diagnostičnih ter aktivnostnih meril sistemskih vezivnotkivnih bolezni. Pionirsko delo je opravil na področju interpretacije in kliničnega pomena magnetne rezonance pri bolezenskih spremembah malih sklepov rok bolnikov z vnetnimi revmatskimi boleznimi.

Vodil je ekipo, ki je opravila dve pomembni zgodnji klinični raziskavi zdravlil za revmatoidni artritis (anakinra in leflunomid). Nazadnje je raziskoval predvsem antifosfolipidna protitelesa, njihov vpliv na trombozo in ateromatozo ter diagnostični in prognostični pomen.

Opravljal je številne funkcije v zvezi z revmatološko in internistično strokovno dejavnostjo, v raziskovalni sferi in organizaciji zdravstva. Med drugim je bil predsednik Revmatološke sekcije Slovenskega zdravniškega društva, predsednik Raziskovalnega sveta Kliničnega centra v Ljubljani,

nacionalni koordinator za področje Mikrobiologija in imunologija, član Znanstvenoraziskovalnega sveta na področju medicinskih ved ter član republiške Komisije za klinična preizkušanja zdravil.

Bil je mentor pri specializacijah, magisterijih in doktoratih znanosti, skupaj v več kot 30-tih primerih. Bil je predsednik organizacijskega odbora 1. European Congress on Magnetic Resonance Imaging in Joint Diseases in soprodsedujoči 7. International Congress on Autoimmunity. (So)organiziral je številne revmatološke in imunološke sestanke doma in v tujini. Deloval je v uredniških odborih petih tujih revij. Opravil je več kot 150 recenzij člankov za ugledne mednarodne revije.

Za svoje delo je prejel več domačih in tujih častnih nazivov in priznanj. Najpomembnejši sta bili državna nagrada za vrhunske raziskovalne dosežke, podeljena 1996, in Zoisova nagrada za življensko delo 2012.

Najodmevnejša literatura: [1] Lenarčič, B., Gabrijelčič, D., Rozman, B., Drobnič-Košorok, M., Turk, V.: Human cathepsin B and cysteine proteinase inhibitors (CPIs) in inflammation and metabolic joint diseases. *Biol Chem Hoppe Seyler* 1988, letn. 28, str. 257–261; [2] Božič, B., Pruijn, G. J., Rozman, B., van Venrooij, W. J.: Sera from patients with rheumatic diseases recognize different epitope regions of the 52-kDa Ro/SS-A protein. *Clin Exp Immunol* 1993, letn. 94, str. 227–235; [3] Jevtić, V., Watt, I., Rozman, B., Kos-Golja, M., Demšar, F., Jarh, O.: Distinctive radiological features of small hand joints in rheumatoid arthritis and seronegative spondyloarthritis demonstrated by contrast-enhanced (Gd-DTPA) magnetic resonance imaging. *Skeletal Radiol*, 1995, letn. 24, str. 351–355; [4] Bresnihan, B., Alvaro-Gracia, J. M., Cobby, M., Doherty, M., Domljan, Z., Emery, P., Nuki, G., Pavelka, K., Rau, R., Rozman, B., Watt, I., Williams, B., Aitchison, R., McCabe, D., Musikić, P.: Treatment of rheumatoid arthritis with recombinant human interleukin-1 receptor antagonist. *Arthritis Rheum*, 1998, letn. 41, str. 2196–2204; [5] Smolen, J. S., Kalden, J. R., Scott, D. L., Rozman, B., Kvien, T. K., Larsen, A., Loew-Friedrich, I., Oed, C., Rosenberg, R.: Efficacy and safety of leflunomide compared with placebo and sulphasalazine in active rheumatoid arthritis: a double-blind, randomised multicentre trial. *Lancet*, 1999, letn. 353, str. 259–266; [6] Avčin, T., Ambrožič, A., Kuhar, M., Kveder, T., Rozman, B.: Anticardiolipin and anti-beta2 glycoprotein I antibodies in sera of 61 apparently healthy children at regular preventive visits. *Rheumatology (Oxford)* 2001, letn. 40, str. 565–573; [7] Praprotnik, S., Blank, M., Meroni, P. L., Rozman, B., Eldor, A., Shoenfeld, Y.: Classification of anti-endothelial cell antibodies against microvascular and macrovascular endothelial cells: the pathogenic and diagnostic implications. *Arthritis Rheum* 2001, letn. 44, str. 1484–1494; [8] Rozman, B.: Clinical pharmacokinetics of leflunomide. *Clin Pharmacokinet*, 2002, letn. 41, str. 421–430; [9] Van Holten, J., Pavelka, K., Vencovsky, J., Stahl, H., Rozman, B., Genovese, M., Kivitz, A. J., Alvaro, J., Nuki, G., Furst, D. E., Herrero-Beaumont, G., Mc Innes, I. B., Musikić, P., Tak P. P.: A multicentre, randomised, double-blind, placebo controlled phase II study of interferon, beta-1-a in the treatment of patients with active rheumatoid arthritis. *Ann Rheum Dis*, 2005, letn. 64, str. 64–69.

Uroš Skalerič

Rojen 9. aprila 1945 v Ljubljani. Na Odseku za stomatologijo Medicinske fakultete (MF) v Ljubljani je diplomiral 1968. Od 1971 do 1972 je na Šoli narodnega zdravja Andrija Štampar na Univerzi v Zagrebu obiskoval dvosemestrski podiplomski študij in si pridobil diplomu iz javnega zdravstva. 1975 je dosegel stopnjo magistra, 1979 pa je na MF v Ljubljani doktoriral. 1978 je postal specialist za zobne bolezni, ustne bolezni in parodontologijo. Od 1980 do 1981 je bil štipendist Fulbrightovega sklada in gostujoči izredni profesor na oddelku za parodontologijo stomatološke fakultete Univerze Emory v Atlanti, ZDA. V drugem daljšem izpopolnjevanju v obdobju 1987–1990 je bil Fulbrightov štipendist in gostujoči raziskovalec v laboratoriju za mikrobiologijo in imunologijo državnega inštituta za stomatološke raziskave (NIH) v Bethesda, ZDA.

1977 je bil izvoljen za asistenta na Katedri za ustne bolezni in parodontologijo MF, nato pa na isti Katedri 1985 za docenta, 1990 za izrednega profesorja in 1993 za rednega profesorja. Od 1983 do 2008 je vodil Center za ustne bolezni in parodontologijo Stomatološke klinike, od 1998 je predstojnik Odseka za dentalno medicino MF. Bil je prodekan MF v obdobju 1995–2005. Od 1994 vodi Katedro za ustne bolezni in parodontologijo MF. Od 1997 je strokovni direktor Stomatološke klinike. 1987 je v okviru Stomatološke klinike in Inštituta Jožef Stefan ustanovil Center za stomatološke raziskave, ki ga vodi še danes.

12. junija 2003 je bil izvoljen za izrednega člana SAZU, 21. maja 2009 pa za rednega člana.

Raziskovalno delo prof. dr. Uroša Skaleriča je razvidno iz njegove bibliografije in obsega tri vsebinsko povezana področja parodontologije: raziskave zobnih in obzobnih tkiv s pomočjo magnetnih resonanc, epidemiologijo, etiopatogenezo in nove možnosti zdravljenja parodontalne bolezni.

Doslej je objavil 66 izvirnih znanstvenih člankov v uglednih tujih revijah, od tega 60 v revijah, ki jih zajema SCI. V domači strokovni literaturi je objavil 125 člankov in 39 člankov v zbornikih in knjigah mednarodnih kongresov. Njegova dela so citirana 712-krat, od tega je 644 čistih citatov. O svojem raziskovalnem delu je poročal na 48 vabljenih predavanjih na mednarodnih kongresih in tujih univerzah, 42 mednarodnih kongresih in konferencah in 69 domačih strokovnih srečanjih.

Kot glavni urednik in avtor 8 poglavij je objavil temeljni učbenik za študente dentalne medicine z naslovom: Stomatološka klinična preiskava (2006).

Bil je mentor 9 magistrandom in 7 doktorjem znanosti.

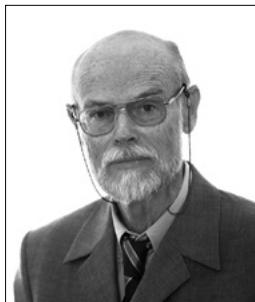
Njegova najpomembnejša dela so: [1] Cevc, G., Cevc, P., Schara, M., Skalerič, U. The caries resistance of human teeth is determined by the spatial arrangement of hydroxyapatite microcrystals in the enamel. *Nature*, 1980; 286: 425–426; [2] Skalerič, U., Zajšek, P., Cvetko, E., Lah, T., Babnik, J. Al-

pha-2 macroglobulin in gingival fluid: correlation with alveolar bone loss in periodontal disease. *J Clin Periodontol*, 1986; 13: 833–836; [3] Skalerič, U., Dolinšek, J., Stepišnik, J., Cevc, P., Schara, M. NMR imaging in dentistry: relaxation and diffusion studies. *Adv Dent Res*, 1987; 1(1): 85–87; [4] Szebeni, J., Wahl, S. M., Popovič, M., Wahl, L. M., Gartner, S., Fine, R. L., Skalerič, U., Friedman, R. M., Weinstein, J. N. Dipyrindamole potentiates the inhibition by 3'-azido-3'-deoxythymine and other dideoxynucleosides of human immunodeficiency virus replication in monocytes/macrophages. *Proc Natl Acad Sci USA*, 1989; 86: 3842–3846; [5] Skalerič, U., Kovač-Kavčič, M. Periodontal Treatment Needs in a Population of Ljubljana, Yugoslavia. *Community Dent Oral Epidemiol*, 1989; 17: 304–306; [6] Skalerič, U., Allen, J. B., Smith, P., Mergenhagen, S. E., Wahl, S. M. Inhibitors of Reactive Oxygen Intermediates Suppress; [7] Skalerič, U., Kramar, B., Petelin, M., Pavlica, Z., Bacterial Cell Wall-Induced Arthritis. *J Immunol*, 1991; 147: 2559–2564; [8] Wahl, S. M. Changes of TGF- β level in gingiva, crevicular fluid and serum associated with periodontal inflammation in humans and dogs. *Eur J Oral Sci*, 1997; 105: 136–142; [9] Kovač-Kavčič, M., Skalerič, U. The prevalence of oral mucosal lesions in a population in Ljubljana, Slovenia. *J Oral Pathol Med*, 2000; 29: 331–335; [10] Matičič, M., Poljak, M., Kramar, B., Tomažič, J., Vidmar, L., Zakotnik, B., Skalerič, U. Proviral HIV-1 DNA in gingival crevicular fluid of HIV-1 infected patients in various stages of HIV disease. *J Dent Res*, 2000; 79: 1496–1501; [11] Petelin, M., Pavlica, Z., Ivanuša, T., Šentjurs, M., Skalerič, U. Local delivery of liposome encapsulated SOD and catalase suppress periodontal inflammation in beagle dogs. *J Clin Periodontol*, 2000; 27: 918–925; [12] Gašperc, B., Skalerič, U. Morphology, chemical structure and diffusion processes of root surface after Er:YAG and Nd:YAG laser irradiation. *J Clin Periodontol*, 2001; 28: 508–516; [13] Gašperšič, R., Štibilar-Martinčič, D., Osredkar, J., Skalerič, U. Influence of subcutaneous administration of recombinant TNF- α on ligature-induced periodontitis in rats. *J Periodont Res*, 2003; 38: 1–6; [14] Skalerič, U., Gašperc, B., McCartney-Francis, N., Mašera, A., Wahl, S. M. Proinflammatory and Antimicrobial Nitric Oxide in Gingival Fluid of Diabetic Patients with Periodontal Disease. *Infection and Immunity*, 2006; 74: 7010–7013; [15] Schara, R., Serša, I., Skalerič, U. T₁ Relaxation Time and MRI of Inflamed gingival Tissue. *Dentomaxillofacial Radiology* 2009; 38: 216–223; [16] Gašperšič, R., Kovačič, U., Glišović, Š., Cör, A., Skalerič, U. Anti-NGF treatment reduces bone resorption in periodontitis. *J Dent Res*, 2010; 89: 515–520.

Bil je predsednik izvršnega odbora Kontinentalnega evropskega odseka Mednarodne zveze za stomatološke raziskave (1990–1992, 1994–1995), predsednik Mednarodne akademije za parodontologijo (2001–2003) in predsednik Evropske federacije za parodontologijo (2009–2010).

Kot član raziskovalne skupine je dobil 1984 nagrado Sklada Borisa Kidriča. 1997 mu je bil podeljen naziv ambasador znanosti Republike Slovenije. Istega leta je postal gostujoči profesor na Eastmanovem stomatološkem inštitutu Univerze v Londonu. Za izredne prispevke v znanosti na področju parodontologije je bil 2002 imenovan za častnega člana Ameriške akademije za parodontologijo.

Janez Sketelj

Rojen 23. junija 1947 v Ljubljani, zdravnik (dr. med.), dr. znanosti, redni profesor za patološko fiziologijo na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Na Medicinski fakulteti (MF) v Ljubljani je diplomiral 1972 in se 1973 zaposlil kot asistent na Inštitutu za patološko fiziologijo MF v Ljubljani. Kot Fulbrightov štipendist se je 1978/79 znanstveno izpopolnjeval pri prof. Barryju Wilsonu na Kalifornijski univerzi v Davisu v ZDA. Doktorsko disertacijo z naslovom Lastnosti holinesteraz v skeletnih mišicah sesalcev v različnih poskusnih razmerah je zagovarjal 1980 na Medicinski fakulteti v Ljubljani. 1981 je postal docent, 1986 izredni profesor in 1991 redni profesor za predmet Patološka fiziologija na MF v Ljubljani. Od 1992 je predstojnik Inštituta za patološko fiziologijo. Od 1983 do 1994 je bil član in nato predsednik študijske komisije na MF, ki je v tem obdobju uvedla šestletni študij medicine. 1996 je postal predstavnik Univerze v Ljubljani v Komisiji za kvaliteto visokega šolstva in član Sveta za znanost in tehnologijo Republike Slovenije s predsedkom do 2008. Med 1998 in 2004 je bil predsednik Znanstvenoraziskovalnega sveta za področje medicine in član Nacionalnega sveta za znanost pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo RS. Od 2001 do 2005 je bil prodekan Medicinske fakultete. Med 2000 do 2004 je delal kot član Komisije Republike Slovenije za nagrade in priznanja v znanosti. Od 2002 do 2008 je bil delegat SAZU v Stalnem odboru Evropskega sveta za medicinske raziskave (EMRC) pri Evropski znanstveni fundaciji.

Bil je glavni raziskovalec pri ameriško-jugoslovanskem projektu (Joint Board) 1991–1994. Od 1993 do 1997 je bil nosilec projekta v mednarodni znanstveni mreži Evropske unije Multidisciplinary Approach to Structure and Function of Cholinesterases. Od 1999 je vodja programske skupine.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 7. junija 2001, za rednega člana pa 1. junija 2007.

Svoje raziskave je objavil v 73 člankih v indeksiranih mednarodnih revijah (PubMed) in v 10 poglavjih v knjigah mednarodnih založb. Ta dela so bila skupaj citirana malo več kot 1000-krat. Raziskoval je mehanizme živčnega uravnavanja presnove v mišicah, posebej na primeru sestavin živčno-mišičnega stika, kot sta encim acetilholinesteraza (AChE) in kolagen Q (ColQ), ki ta encim pritrdi v živčno-mišični stik. S sodelavci je odkril, da molekularna oblika AChE, ki so jo imeli za specifično za živčno-mišični stik, to v resnici ni, saj je njeno osredotočenje v stik razvojno pogojen pojav predvsem v hitrih mišicah. Značilnosti AChE v različnih mišicah po regeneraciji so delno odvisne od tega, iz katere mišice je regenerat nastal, kar kaže na določeno različnost njihovih zarodnih celic. Pokazali so, da živčno uravnavanje AChE temelji na uravnavanju ravni njene mRNA. Ugotovili so, da je za različno iz-

ražanje katalitske podenote AChE in njene mRNA v različnih mišicah ključen vzorec mišične aktivacije, ki ga proži mišični živec. Sodeloval je pri določitvi gena za ColQ pri podgani. Nato je s sodelavci ugotovil, da je izražanje ColQ v počasnih mišicah odvisno od vzorca mišične aktivacije preko živca, v hitri mišici pa je nepovratno zavrto. Pomembna dela: [1] Sketelj, J., Brzin, M. I6 S acetylcholinesterase in endplate-free regions of developing rat diaphragm. *Neurochem Res*, 1980; 5: 653–658; [2] Črešnar, B., Črne-Finderle, N., Breskvar, K., Sketelj, J. Neural regulation of muscle acetylcholinesterase is exerted on the level of its mRNA. *J Neurosci Res*, 1994; 38: 294–299; [3] Krejci, E., Thomine, S., Boschetti, N., Legay, C., Sketelj, J., Massoulie, J. The mammalian gene of acetylcholinesterase associated collagen. *J Biol Chem*, 1997; 272: 22840–22847; [4] Sketelj, J., Črne-Finderle, N., Štrukelj, B., Trontelj, J., Pette, D. Acetylcholinesterase mRNA and synaptic activity in rat muscles depend on nerve-induced pattern of muscle activation. *J Neurosci*, 1998; 18: 1944–1952; [5] Krejci, E., Legay, C., Tomine, S., Sketelj, J., Massoulie, J. Differences in expression of acetylcholinesterase and collagen Q control the distribution and oligomerisation of the collagen-tailed forms in fast and slow muscles. *J Neurosci*, 1999; 19: 10672–10679; [6] Pregelj, P., Trinkaus, M., Zupan, D., Trontelj, J., Sketelj, J. The role of muscle activation pattern and calcineurin in acetylcholinesterase regulation in rat skeletal muscles. *J. Neurosci*, 2007; 27: 1106–1113; [7] Trinkaus, M., Pregelj, P., Trkov, S., Sketelj, J. Neural regulation of acetylcholinesterase-associated Collagen Q in rat skeletal muscles. *J Neurochem*, 2008; 105: 2535–2544.

Preučeval je mehanizme, ki so pomembni za obnovo perifernega živčevja po poškodbi bodisi z regeneracijo poškodovanih aksonov ali brstenjem nepoškodovanih. Pomembna dela: [1] Sketelj, J., Bresjanac, M., Popović, M. Rapid growth of regenerating axons across the segments of sciatic nerve devoid of Schwann cells. *J Neurosci Res*, 1989; 24: 153–162; [2] Kovačič, U., Bajrović, F., Sketelj, J. Recovery of cutaneous pain sensitivity after end-to-side nerve repair in the rat. *J Neurosurg*, 1999; 91: 857–862; [3] Kovačič, U., Žele, T., Marš, Z., Sketelj, J., Bajrović, F. F. Aging impairs collateral sprouting of nociceptive axons in the rat. *Neurobiol Aging*, 2010; 31: 339–350.

S sodelavci iz drugih institucij je proučeval tudi adaptacijski obseg spreminjanja kontraktilnih beljakovin mišic v različnih razmerah. Pomembna dela: [1] Eržen, I., Primc, M., Janmot, C., Cvetko, E., Sketelj, J., d'Albis, A. Myosin heavy chain profiles in regenerated fast and slow muscles innervated by the same motor nerve become nearly identical. *Histochem J*, 1999; 31: 277–283; [2] Pette, D., Sketelj, J., Škorjanc, D., Leisner, E., Traub, I., Bajrović, F. Partial fast-to-slow conversion of regenerating rat fast-twitch muscle by chronic low-frequency stimulation. *J Muscle Res Cell Motil*, 2002; 23: 215–221.

Dvakrat je dobil nagrado Sklada Borisa Kidriča (1982 kot član in 1989 kot vodja raziskovalne skupine), 1994 pa nagrado Republike Slovenije za vrhunske dosežke v znanosti.

Franc Strle

Rojen 18. februarja 1949 v Ljubljani. Na Medicinski fakulteti v Ljubljani je diplomiral 1973. Po opravljenem zdravniškem stažu in vojaščini se je 1976 zaposlil na Kliniki za infekcijske bolezni in vročinska stanja Kliničnega centra Ljubljana. 1981 je opravil specialistični izpit iz interne medicine, 1984 pa še specialistični izpit iz infekcijskih bolezni. Kot specialist je prva tri leta delal v enoti intenzivne terapije, pozneje pa na oddelkih za odrasle bolnike na Kliniki za infekcijske bolezni in vročinska stanja. 1987 in 1989/90 se je izpopolnjeval v Chicagu (Rush Presbyterian Medical Center, Rush University). Od 2002 je predstojnik Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja. Od 1998 je vodja raziskovalne dejavnosti na kliniki, od 1999 pa tudi predsednik Raziskovalnega sveta Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana.

Magistriral je 1985, doktorat znanosti pa je uspešno zagovarjal 1987 na Medicinski fakulteti v Ljubljani. 1986 je postal asistent za predmet Infekcijske bolezni z epidemiologijo, 1989 docent, 1993 izredni profesor in 1996 redni profesor za Infekcijske bolezni z epidemiologijo na Medicinski fakulteti v Ljubljani.

12. junija 2003 je bil izvoljen za izrednega člana SAZU, 21. maja 2009 pa za rednega člana.

2004 in 2005 ter 2008 in 2009 je bil član Komisije Republike Slovenije za nagrade in priznanja v znanosti. Od 2006 do 2011 je bil predsednik Znanstvenoraziskovalnega sveta za medicino, od 2011 pa je član Znanstvenega sveta ARRS.

Njegovo raziskovalno delo je vezano na področje infekcijskih bolezni, pretežno na bolezni in povzročitelje, ki jih prenašajo klopi oziroma na lymsko boreliozo, klopni meningoencefalitis in humano granulocitno erlihiozo.

Doslej je objavil 188 izvirnih znanstvenih in strokovnih člankov v uglednih mednarodnih revijah, ki jih zajema SCI. Je soavtor 11 poglavij v knjigah mednarodnih založb.

Kot eden od dveh Evropejcev je sodeloval pri pisanju navodil za obravnavo bolnikov z lymsko boreliozo, humano granulocitno anaplazmozo in babezijo, ki so nastala pod okriljem Ameriškega združenja za infekcijske bolezni (Wormser in sod., 2006). Sodeloval je pri odkritju prvega primera humane granulocitne anaplazmoze v Evropi (Petrovec in sod., 1998) in je soavtor prikaza največje skupine evropskih bolnikov s to boleznijo (Lotrič-Furlan in sod., 2006). Napisal je več prispevkov o klopnem meningoencefalitisu; podatki o okvari obraznega živca predstavljajo prvo celostno osvetlitev tega redkega bolezenskega znaka pri klopnem meningoencefalitisu (Lotrič-Furlan in Strle, 2012).

S kolegom z Dunaja je na povabilo uredništva revije Lancet napisal pregledni članek o lymfski boreliozii, ki je namenjen izobraževanju mladih evropskih zdravnikov (Stanek in Strle, 2003), s soavtorji iz Avstrije, Irske in ZDA pa še podoben prispevek v letu 2012 (Stanek in sod., 2012).

S sodelavci je potrdil domnevo, da je klinična slika pri bolnikih z erythema migrans (zgodnja lymfska boreliozii, ki se kaže s kožnimi spremembami) odvisna od vzroka okužbe. Primerjava klinične slike erythema migrans, ki ga povzroča bodisi *Borrelia burgdorferi*, *Borrelia afzelii* ali *Borrelia garinii*, je pokazala številne razlike. Gre za prve opise takih razlik (Strle in sod., 1999, Logar in sod., 2004, Strle in sod., 2011). Prve so tudi ugotovitve, da je 10-dnevno zdravljenje evropskih bolnikov z erythema migrans z antibiotikom doksiciklinom enako učinkovito kot 15-dnevno zdravljenje (Stupica in sod., 2012) in da so težave (slabo počutje, utrujenost, bolečine v mišicah in sklepih, glavobol), ki jih navaja del bolnikov po zdravljenju te kožne borelijske spremembe in ki so neredko razlog za ponovitev zdravljenja, enako pogoste kot pri kontrolni skupini sicer zdravih ljudi (Cerar in sod., 2010).

Skupaj s sodelavci je opisal klinične ugotovitve pri bolnikih z borelijskim limfocitomom, ki še vedno predstavljajo največjo doslej opisano skupino bolnikov s to obliko kožne lymfske borelioze (Strle in sod., 1992, Maraspin in sod., 1998).

V Evropi povzroča lymfsko nevroboreliozo predvsem *Borrelia garinii*, mnogo redkeje *Borrelia afzelii*, zelo redko pa *Borrelia burgdorferi* ali kakšne druge borelijske vrste. Na temelju natančno definiranih skupin bolnikov je akad. Strle s sodelavci ugotovil, da imajo bolniki, pri katerih povzroča borelijsko vnetje osrednjega živčevja *Borrelia garinii*, klasično klinično sliko evropske lymfske nevroborelioze, ki se kaže kot meningoradikulonevritis oziroma s sliko Bannwarthovega sindroma. Kadar je povzročitelj *Borrelia afzelii*, je bolezenska slika veliko manj specifična in jo je veliko težje prepoznati (Strle in sod., 2006).

S sodelavci je opisal potek zgodnje lymfske borelioze pri bolnikih z okvarjeno imunostjo zaradi presaditve čvrstih organov – gre za prvi opis v literaturi (Maraspin in sod., 2006) – kakor tudi najdbo nove borelijske vrste (*Borrelia spielmanii*) v koži bolnikov z erythema migrans (Maraspin in sod., 2006).

S kolegi z Inštituta za mikrobiologijo in imunologijo MF Univerze v Ljubljani in s kolegi z Dunaja je primerjal različne metode PCR in kultivacijo za ugotavljanje borelij v koži bolnikov z erythema migrans (Cerar in sod., 2008, O'Rourke in sod., 2013) ter ocenil vrednost kultivacije in različnih PCR-metod za dokazovanje lymfske nevroborelioze (Cerar in sod., 2008), s kolegi iz ZDA pa vrednost ameriških seroloških testov za dokazovanje okužb z borelijami lymfske borelioze v Evropi (Branda in sod., 2013).

Zadnjih 15 let je reden vabljeni predavatelj na mednarodnih kongresih, ki obravnavajo lymfsko boreliozo in druge bolezni, ki jih prenašajo klopi. Njegova dela so bila 3975-krat citirana v mednarodni literaturi, od tega je 3120 čistih citatov. Devetindvajest njegovih člankov je bilo citiranih od 21- do 50-krat, 11 člankov ima več kot 50 citatov, od tega trije več kot 200 (ISI Web of Science in/ali Scopus, zajem 28. 8. 2013).

Saša Svetina

Rojen 16. oktobra 1935 v Celju, fizik, dr. znanosti, redni profesor za področje Biofizika na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani (MF UL).

Šolal se je v Ljubljani, kjer živi od 1942. L. 1953 je vpisal študij tehniške fizike in ga zaključil 1959 na Fakulteti za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo. 1965 je na UL doktoriral. Od 1966 do 1968 je bil na podoktorskem izpopolnjevanju na Roswell Park Memorial Institute, Buffalo, New York, ZDA. 1960–1963 je služboval kot asistent na Oddelku za fiziko UL, 1963–1972 je bil raziskovalec na IJS v Ljubljani, od 1972 pa je učitelj za področje Biofizika na MF UL. V tem obdobju je raziskovalno delal tudi na IJS, kjer je bil 1969 izvoljen v naziv znanstveni sodelavec. Na MF UL 1971 postal docent, 1977 izredni profesor in 1983 redni profesor za Biofiziko. Na MF UL je bil predstojnik Inštituta za biofiziko MF (1972–2012), prodekan MF (1985–1989), predsednik pododbora za vpis novincev MF (1974–1985) in predsednik odbora za študentska vprašanja in vpis novincev MF (1983–1985, 1989–1996). Na UL je bil predsednik delovne skupine za usmerjanje vpisa, vpisne in prestopne pogoje (1982–1985), član habilitacijske komisije (1989–1991), član komisije za dodiplomski študij (1991–1995) in član komisije za pritožbe študentov (1993–1998). Njegove druge vidnejše funkcije pa so bile: predsednik sveta IJS (1971–1972), predsednik Jugoslovanskega društva za biofiziko (1972–1974), koordinator raziskav Voda v bioloških sistemih v okviru sodelovanja držav članic SEV in SFRJ na področju biofizike (1979–1990) in član republiške maturitetne komisije (1995–1999).

Izredni član SAZU je bil od 6. junija 1995, redni član je od 7. junija 2001. Od 2004 do 2008 je bil član predsedstva SAZU.

Njegova doktorska disertacija je bila s področja feroelektričnih kristalov z vodikovimi vezmi. Predlagani teoretski model faznega prehoda v kristalih tipa KH_2PO_4 je bil predstavljen v dveh delih, ki sta se uveljavili kot temeljni na področju in bili skupaj citirani več kot 200-krat. Po doktoratu se je usmeril na več področij molekulske in celične biofizike. Bistveno je prispeval k razumevanju osmotskih lastnosti eritrocita. S teoretično analizo je nato pokazal, da so v populaciji eritrocitov širine njihovih porazdelitev glede na parametre, ki določajo osmotsko stanje posamezne celice, soodvisne, kar so kasneje drugi raziskovalci ugotovili tudi eksperimentalno. V več svojih delih je obravnaval obliko eritrocita. Delo o vlogi plastne strukture membrane eritrocita pri razlagi sprememb njegove oblike je postalo osnova za nadaljnjo raziskovalno usmeritev na Inštitutu za biofiziko MF. Preučevali so vlogo upogibne energije membrane pri nastanku oblik fosfolipidnih mehurčkov in eritrocita. Temeljno delo s tega področja je bilo citirano več kot 200-krat. S sodelavci je prispeval k razjasnitvi vpliva membranskega skeleta na mehanske

lastnosti eritrocita in razumevanju nastanka njegovih linearnih skupkov, t. i. rouleaujev. Izvirno je bilo tudi delo, v katerem so pokazali, kako so elastične lastnosti zaključenih plastnih membran odvisne od elastičnih lastnosti njihovih sestavnih plasti. Temu delu je sledila, v sodelovanju z raziskovalci iz Rochesterja, New York, prva meritev nelokalne upogibne konstante fosfolipidne membrane, katere objava je bila citirana več kot 100-krat. S sodelavci je tudi prvi razložil mehanizem tvorbe tankih cevastih membranskih izrastkov. Z B. Žekšem je predstavil idejo o možni mehanski podlagi nastanka celične polarnosti, ki je bila pozneje podprta z analizama delovanja osnih točkastih sil na obliko celice, ter zveze med obliko mehurčka in lateralno porazdelitvijo membranskih vključkov. Na osnovi razumevanja nastanka kroglastih membranskih brstov pa so izdelali analizo samoreprodukcije mehurčkov, ki je pokazala, da ta proces vsebuje elemente selektivnosti in zato predstavlja možen mehanizem nastanka celičnega življenja.

Za raziskovalno delo je 1982 prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča in 1993 (z B. Žekšem) nagrado RS za vrhunske dosežke na področju biofizike.

Izbrana bibliografija: [1] R. Blinc, S. Svetina: Cluster approximations for order-disorder-type hydrogen-bonded ferroelectrics. I. Small clusters, II. Application to KH_2PO_4 , *Phys. Rev.* 147, 423–429, 430–438 (1966); [2] M. Brumen, R. Glaser, S. Svetina: Osmotic states of the red blood cell, *Bioelectrochemistry and Bioenergetics* 6, 227–241 (1979); [3] S. Svetina: Relations among variations in human red cell volume, density, membrane area, hemoglobin content and cation content, *J. Theor. Biol.* 95, 123–134 (1982); [4] S. Svetina, B. Žekš: Membrane bending energy and shape determination of phospholipid vesicles and red blood cells, *Eur. Biophys. J.* 17, 101–111 (1989); [5] S. Svetina, D. Kuzman, R. E. Waugh, P. Ziherl, B. Žekš: The cooperative role of membrane skeleton and the bilayer in the mechanical behavior of red blood cells, *Bioelectrochemistry* 62, 107–113 (2004); [6] P. Ziherl, S. Svetina: Flat and sigmoidally curved contact zones in vesicle-vesicle adhesion, *Proc. Nat. Acad. Sci. USA* 104, 761–765 (2007); [7] S. Svetina, M. Brumen, B. Žekš: Lipid bilayer elasticity and the bilayer couple interpretation of red cell shape transformations and lysis, *Studia Biophysica* 110, 177–184 (1985); [8] R. E. Waugh, J. Song, S. Svetina, B. Žekš: Local and nonlocal curvature elasticity in bilayer membranes by tether formation from lecithin vesicles, *Biophys. J.* 61, 974–982 (1992); [9] B. Božič, S. Svetina, B. Žekš: Theoretical analysis of the formation of membrane microtubes on axially strained vesicles, *Phys. Rev. E* 55, 5834–5842 (1997); [10] S. Svetina, B. Žekš: The mechanical behaviour of cell membranes as a possible physical origin of cell polarity, *J. Theor. Biol.* 146, 115–122 (1990); [11] S. Svetina, B. Žekš: Shape behavior of lipid vesicles as the basis of some cellular processes, *Anat. Rec.* 268, 215–225 (2002); [12] B. Božič, S. Svetina: A relationship between membrane properties forms the basis of a selectivity mechanism for vesicle self-reproduction, *Eur. Biophys. J.* 33, 565–571 (2004); [13] S. Svetina: Vesicle budding and the origin of cellular life, *ChemPhysChem* 10, 2769–2776 (2009).

Jože Trontelj

Rodil se je v Kamniku leta 1939. Maturiral je z odliko na Klasični gimnaziji v Ljubljani leta 1958 in diplomiral na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani, Odd. za splošno medicino, leta 1964. Specializiral se je za nevrologijo. 1972 je postal doktor nevroloških znanosti, 1973. docent, 1996 pa redni profesor za nevrologijo na Medicinski fakulteti in na Fakulteti za zdravstvo Univerze v Ljubljani. 1995 je postal višji svétnik na področju zdravstva. Svojo zdravniško kariero je posvetil klinični nevrofiziologiji. Izpopolnjeval se je v ZDA (Baylor College of Medicine, Houston, Texas, Columbia College of Physicians and Surgeons, New York, ZDA, in Academic Hospital, Uppsala, Švedska. Od leta 1979 do 1992 je obiskoval Kuvajt, kjer je po pogodbi med kuvajtskim ministrstvom za zdravje in ljubljanskim Univerzitetnim kliničnim centrom prevzel odgovornost za ustanovitev in vodenje oddelka za klinično nevrofiziologijo in vzgajanje kadra v terciarni bolnišnici Ibn Sina.

Večina Tronteljevih objav je s področja elektromiografije in fiziološke podlage nevroloških bolezni. Nekatere se dotikajo mehanizmov bolečine, kome in možganske smrti. Dve monografiji s švedskim in tretja tudi z ameriškim soavtorjem pa obravnavajo področje njegovega najpomembnejšega prispevka, metodo mikroelektromiografije, ki velja za najobčutljivejšo v diagnostiki bolezni živčnomišičnega stika. Te monografije vsebujejo tudi rezultate dolgoletnega raziskovalnega dela avtorjev, ki so se prav s to metodo lotili številnih pojavov v normalni in bolni mišici in gibalnem sistemu človeškega telesa. Dela na novo osvetljujejo več podrobnosti živčnomišičnega prenosa v zdravju in nekaterih boleznih, mehanizme prevajanja akcijskih potencialov mišičnih vlaken, razjasnjujejo mehanizem kompleksnih rafalnih izbruhov v mišici, električne pojave v denervirani mišici, efaptični prenos v mišici, nekatere mehanizme rekurentnih odzivov motoričnih aksonov, dodatne podrobnosti o monosinaptičnem refleksu H, naravo refleksnih lokov mežikalnega refleksa, odzive na električno draženje možganov. Ta dela so v vrsti podrobnosti izboljšala razumevanje pomena ugotovitev z drugimi diagnostičnimi in raziskovalnimi metodami.

O metodi in znanstvenih ter kliničnih in raziskovalnih dosežkih z njo že tri desetletja prirejajo redne mednarodne konference in številni tečaji. Učno gradivo je objavljeno tudi na svetovnem spletu.

Jože Trontelj je bil 30. maja 1991 izvoljen v Slovensko akademijo znanosti in umetnosti. 6. junija 1995 je napredoval v rednega člana. Od 1999 do 2002 je bil tajnik razreda za medicinske vede. 2002 je bil izvoljen za podpredsednika in 2008 za predsednika SAZU.

Od 1995 predseduje Komisiji Republike Slovenije za medicinsko etiko in je slovenski delegat v Usmerjevalnem odboru za bioetiko Sveta Evrope (ki se

je leta 2012 preimenoval v Odbor za bioetiko). Sodeloval je pri izdelavi Konvencije o varstvu človekovih pravic in dostojanstva človeškega bitja v zvezi z uporabo biologije in medicine (Oviedske konvencije) in njenih dodatnih protokolov, še posebno protokola o etiki biomedicinskega raziskovanja na ljudeh. Je soavtor Vodnika članom komisij za etično ocenjevanje raziskav, ki ga je izdal Svet Evrope. Veliko je objavljalo vprašanj na področju bioetike, med njimi o problemih zdravniškega odločanja ob koncu življenja in raziskovanja na človeku, pa tudi vloge podajanja vrednot v šolski vzgoji in izobraževanju. 2005-2008 je bil član Strateškega sveta Vlade RS za kulturo, izobraževanje in znanost. 1995-2000 je bil predsednik Komisije RS za Zoisove nagrade in priznanja. 1996-2001 je bil član Zdravstvenega sveta RS, od 1996-98 pa predsednik Sveta za raziskave v medicini. Od 2012 je predsednik Upravnega odbora Prešernovega sklada.

Od 2010 je tudi član Stalnega odbora za znanost in etiko pri ALLEA (All European Academies). Generalni sekretar Unesca ga je 2010 imenoval za člana Mednarodnega odbora za bioetiko (IBC) v zasebnem svojstvu.

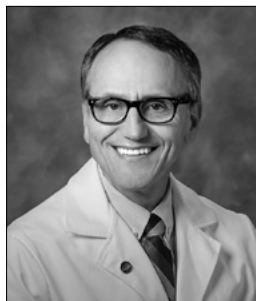
Za svoje raziskave je prejel dve nagradi Sklada Borisa Kidriča (1974 in 1980), Kidričevo nagrado za vrhunske dosežke (1989) in priznanje ambasador Republike Slovenije v znanosti (2003). Za delo na področjih znanosti in etike je prejel državno odlikovanje zlati red za zasluge (2009).

Izbrana bibliografija: [1] Trontelj JV. H-reflex of single motoneurons in man. *Nature* 1968; 220: 1043-1044; [2] Stålberg E, Trontelj JV. *Single Fibre Electromyography*. Old Woking, Surrey (UK): The Mirvalle Press, 1979; 1-244; [3] Trontelj JV, Mihelin M, Fernandez JM, Stålberg E. Axonal stimulation for end-plate jitter studies. *J Neurol Neurosurg Psychiatr* 1986; 49: 677-685; [4] Trontelj JV, Stålberg E, Mihelin M. Jitter in the muscle fibre. *J Neurol Neurosurg Psychiatr* 1990; 53: 49-54; [5] Trontelj JV, Stålberg E. The function of single motor end plates in myasthenia gravis and Lambert-Eaton syndrome. *Muscle Nerve* 1991; 14: 226-232; [6] Trontelj JV, Stålberg E. Jitter measurements by axonal stimulation. Guidelines and technical notes. *Electroencephalogr Clin Neurophysiol, EMG and Motor Control* 1992; 85: 30-37; [7] Stålberg E, Trontelj JV. *Single Fibre Electromyography. Studies in healthy and diseased muscle*. Raven Press, New York, 1994: 1-291; [8] Trontelj JV. *Single fiber electromyography*. V: Stålberg E (ur.). *Clinical neurophysiology of disorders of muscle and neuromuscular junction, including fatigue*, (Handbook of Clinical Neurophysiology, Vol. 2). 1st ed. Amsterdam; Boston: Elsevier, cop. 2003, str. 187-211; [9] Stålberg E, Trontelj JV, Sanders DB. *Single fiber electromyography: studies in healthy and diseased muscle*. 3rd ed. Edshagen Publishing House, Fiskebäckskil, 2010. 1-400; [10] Trontelj J. V iskanju izgubljenega sočutja. *Dignitas* (Ljublj.), 2011, 51/52, str. 45-51; [11] Trontelj J. Privzgoja vrednot: nujna planetarna naloga. *Vzgoja* (Ljublj.), 2011, leto 13/49, str. 3-5; [12] Trontelj J. Etične vrednote-up za prihodnost. *Novi glas*, 5. avg. 2012, leto 17, št. 30, str. 3, 16.

Izredna člana

Bojan Čerček
Janez Lamovec

Bojan Čerček

Rojen 20. septembra 1949 v Ljubljani, zdravnik (dr. med.), dr. znanosti, redni profesor interne medicine na David Geffen School of Medicine na University of California, Los Angeles (UCLA), in direktor Koronarnega oddelka bolnišnice Cedars-Sinai Medical Center v Los Angelesu.

V Sloveniji je živel do 1984, od takrat v Kaliforniji, ZDA. Maturiral je 1968 na I. gimnaziji v Ljubljani, diplomiral na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani 1974. Po stažu in specializaciji iz interne medicine je 1981–1984 delal kot zdravnik specialist na Oddelku za intenzivno interno medicino Kliničnega centra v Ljubljani.

Po magistrirju pod mentorstvom sedanjega akademika prof. dr. Matije Horvata je 1984 nadaljeval raziskovalno delo reperfuzije pri miokardnem infarktu pri dr. Williamu Ganzu v Cedars-Sinai Medical Center, UCLA School of Medicine. Do 1987 je razvil novo eksperimentalno metodo za kvantitativno oceno arterijske trombolize in nadaljeval s kliničnim študijem motenj ritma pri trombolitičnem zdravljenju miokardnega infarkta.

1988 je nastopil mesto zdravnika specialista na Koronarnem oddelku Cedars-Sinai Medical Center, 1991 postal namestnik in 1996 direktor oddelka. Opravil je ABIM specialistični izpit iz interne medicine, kardiovaskularnih bolezni, kardiološke ultrazvočne diagnostike in intenzivne medicine.

1990 je ustanovil laboratorij za študije molekularnih mehanizmov zadebelitve arterijskih sten po mehanskih okvarah žilne stene. Razvil je novo eksperimentalno metodo mehanske okvare karotidne arterije pri genetsko modificiranih miškah. Sprva je raziskoval vlogo inzulinu podobnega rastnega faktorja (IGF-1), pozneje pa vlogo imunskega sistema pri okvari/zadebelitvi arterijske stene. S tega področja je 1996 tudi opravil doktorat znanosti s temo *Inhibition of smooth muscle cell proliferation after balloon injury* na Karolinški univerzi v Stockholmu. 1989 je bil izvoljen za asistenta, 1993 za docenta in 2001 za rednega profesorja interne medicine na UCLA. Ves čas je aktivno delal kot zdravnik na koronarnem oddelku. Opravil je prvo obsežno raziskovalno študijo antibiotičnega zdravljenja akutnega koronarnega sindroma.

V laboratoriju in na koronarnem oddelku je sodeloval z raziskovalci iz Nemčije, Japonske, Izraela in Slovenije. Ves čas tudi aktivno sodeluje pri poučevanju študentov in specializantov na področju kardiologije in intenzivne medicine. Od 1994 vodi tečaj iz koronarne bolezni za študente UCLA.

1998 je bil izvoljen za gostujočega profesorja na Katedri za interno medicino Medicinske fakultete v Ljubljani. Redno se udeležuje strokovnih sestankov s področja kardiologije v Sloveniji in poučuje študente in specializante v okviru Univerzitetnega kliničnega centra.

1. junija 2007 je bil izvoljen za izrednega člana razreda za medicinske vede Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Sodeluje v nacionalnih strokovnih komisijah s področja medicine v ZDA: National Quality Forum, American Heart Association/American College of Cardiology Guidelines Writing Groups, Acute Myocardial Infarction Task Force.

Najpomembnejša dela s področja trombolitičnega zdravljenja akutne tromboze koronarne arterije: [1] Cercek, B., Horvat, M. (1985): Arrhythmias with brief, high-dose intravenous streptokinase infusion in acute myocardial infarction. *Eur Heart J.* 6, 109–113; [2] Cercek, B., Lew, A. S., Hod, H., Yano, J., Reddy, N. K. N., Ganz, W. (1986): Enhancement of thrombolysis with tissue-type plasminogen activator by pre-treatment with heparin. *Circulation* 74, 583–587.

Najpomembnejša dela s področja eksperimentalnih študij zadebelitve arterijske stene po mehanski okvari: [1] Cercek, B., Fishbein, M. C., Forrester, J. S., Helfant, R. H., Fagin, J. A. (1990): Induction of insulin-like growth factor-I messenger RNA in rat aorta after balloon denudation. *Circ Res* 66, 1755–1760; [2] Khorsandi, M., Fagin, J. A., Gianella-Neto, D., Forrester, J. S., Cercek, B. (1992): Regulation of insulin-like growth factor-I and its receptor in rat aorta after balloon denudation: evidence of local bioactivity. *J Clin Invest.* 90, 1926–1931; [3] Chyu, K.-Y., Dimayug, P., Zhu, J., Shah, P. K., Nilsson, J., Cercek, B. (1999): Decreased intimal thickening after injury in inducible nitric oxide synthase knock-out mice. *Circ Res.* 85, 1192–1198; [4] Matetzky, S., Tani, S., Kangavari, S., Chyu, K.-Y., Yano, J., Xu, H., Shah, P. K., Cercek, B. (2000): Smoking increases tissue factor expression in atherosclerotic plaques: implications for plaque thrombogenicity. *Circulation* 102, 602–604.

Najpomembnejša dela s področja kliničnih raziskav in organizacije zdravljenja akutnega koronarnega sindroma: [1] Cercek, B., Shah, P. K., Noc, M., Zahger, D., Zeymer, U., Matetzky, S., Maurer, G., Mahrer, P., for the AZACS Investigators (2003): *Lancet* 361, 809–813; [2] Granger, C. B., Henry, T. D., Bates, E. R., Cercek, B., Weaver, D., Williams, D. O. (2007): Development of systems of care for ST-elevation myocardial infarction patients. The primary percutaneous coronary intervention hospital perspective. *Circulation* 116, e55–59.

Skupno je objavil 122 člankov z recenzijo, 3 pregledne članke, 9 poglavij v učbenikih in 149 predstavitev na mednarodnih kongresih.

Pred odhodom v ZDA je prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča za raziskovalno delo (1982), v ZDA pa Golden Apple Awards za uspehe pri izobraževanju zdravnikov v Cedars-Sinai Medical Center (1992, 2000) in Award for Excellence in Education David Geffen School of Medicine at UCLA (2004) za uspehe pri izobraževanju študentov. Izvoljen je bil za ustanovnega nosilca Foonberg Chair in Cardiac Intensive Care (2007).

Janez Lamovec

Rojen 14. aprila 1941 v Gornji Ploči, zdravnik, specialist patolog, dr. znanosti, patolog konzultant, Onkološki inštitut, Ljubljana.

Osnovno šolo je obiskoval v Cerknici, nižjo in višjo gimnazijo pa v Postojni. Po maturi se je 1960 vpisal na Medicinsko fakulteto v Ljubljani in diplomiral marca 1966. Po odsluženi vojaščini in stažu se je spomladi 1968 zaposlil na Inštitutu za patologijo Medicinske fakultete v Ljubljani, kjer se je začel specializirati za patologijo/patološko anatomijo, 1972 opravil specialistični izpit in dobil naziv patolog – specialist. Na Inštitutu za patologijo je bil še dve leti zaposlen kot asistent in se potem 1974 zaposlil na Onkološkem inštitutu v Ljubljani kot kirurški patolog. 1975 je odšel za dve leti v ZDA, najprej na Eppley Institute for Research in Cancer, Omaha, Nebraska, in potem na New York Medical College, New York, New York, kjer je do jeseni 1977 nadaljeval s specializacijo iz patologije. Po vrnitvi iz ZDA se je ponovno zaposlil na Onkološkem inštitutu v Ljubljani kot kirurški patolog in deloval tam vse do upokojitve 2008; po njej pa tam dela pogodbeno kot patolog konzultant.

V času zaposlitve na Onkološkem inštitutu je bil še večkrat na izpopolnjevanju v ZDA: dvakrat kot Fulbrightov štipendist na Montefiore Hospital, Albert Einstein Medical College, Bronx, New York, in na Yale University Medical College, New Haven, Connecticut, in enkrat na Memorial Sloan-Kettering Cancer Center, New York, New York, ter na Università di Bologna, Bellaria Hospital. Na vseh teh institucijah se je izpopolnjeval na različnih področjih kirurške tumorske patologije, zlasti v tumorski patologiji dojke in mehkih tkiv in kosti. Je član uredniških odborov dveh mednarodnih revij s področja patologije – Virchows Archiv in Annals of Diagnostic Pathology in njun stalni recenzent. Od 2003 do 2005 je sodeloval v mednarodnih skupinah patologov, ki so pripravljale klasifikacije tumorjev mehkih tkiv in kosti, dojke in ženskih spolnih organov ter glave in vratu v okviru WHO. Rezultat tega dela so tri »modre« knjige o teh tumorjih, v katerih je prvi avtor ali soavtor ustreznih poglavij. Tumorji slednjih lokacij so tudi glavne teme njegovih znanstvenih raziskovanj in publikacij. 1996 je doktoriral s temo Vloga avtopsije in novih metod pri študiju nekaterih posebnih oblik karcinoma dojke.

Za izrednega člana SAZU je bil izvoljen 1. junija 2007.

Na področju tumorjev dojke se je ukvarjal zlasti z nekaterimi redkimi, še ne dovolj definiranimi in diferencialno diagnostično problematičnimi oblikami karcinoma in še posebej s sicer pogostejšo varianto karcinoma – lobularnim karcinomom, ki ima dokaj značilen način zasevanja, drugačen od tistega pri najpogostejšem duktalnem karcinomu. S sodelavcem je prvi opisal posebno obliko MALT-limfoma v dojki, ki je tumor s posebno morfološko prezentacijo.

Na področju tumorjev mehkih tkiv in kosti je študiral različne tipe sarkomov in psevdosarkomskih lezij, sarkomske komplikacije ob benignih lezijah in objavil vrsto člankov o tej tematiki v priznanih tujih revijah. Publiciral je tudi več odmevnih člankov z drugih področij tumorske patologije.

Najpomembnejša dela s področja tumorjev dojke in mehkih tkiv in kosti: [1] Lamovec, J., Jančar, J. Primary malignant lymphoma of the breast. Lymphoma of the mucosa-associated lymphoid tissue. *Cancer* 1987; 60: 3033–3041; [2] Lamovec, J., Us-Krašovec, M., Zidar, A., Kljun, A. Adenoid cystic carcinoma of the breast: a histologic, cytologic, and immunohistochemical study. *Sem Diagn Pathol* 1989; 6: 153–164; [3] Lamovec, J., Bračko, M. Metastatic pattern of infiltrating lobular carcinoma of the breast: an autopsy study. *J Surg Oncol* 1991; 48: 28–33; [4] Lamovec, J., Bračko, M. Secretory carcinoma of the breast: light microscopical, immunohistochemical and flow cytometric study. *Mod Pathol* 1994; 7: 475–79; [5] Lamovec, J., Falconieri, G., Salvato, T., Pizzolito, S. Basaloid carcinoma of the breast: a review of 9 cases with delineation of a possible clinicopathologic entity. *Ann Diagn Pathol* 2008; 12: 4–11; [6] Lamovec, J., Gašljević, G. Keloid type of fibromatosis-like metaplastic carcinoma of the breast with transformation into biphasic tumour in recurrences and lymph node metastases. *Histopathology* 2010; 57: 318–20; [7] Lamovec, J., Sobel, H. J., Zidar, A., Jerman, J. Epithelioid hemangioendothelioma of anterior mediastinum with osteoclast-like giant cells. Light microscopic, immunohistochemical, and electron microscopic study. *Am J Clin Pathol* 1990; 93: 813–817; [8] Lamovec, J., Zidar, A., Tršinar, B., Jančar, J. Sclerosing inflammatory pseudotumor in a child. *Am J Surg Pathol* 1992; 16: 1233–1238; [9] Lamovec, J., Renner, M., Špiler, M. Pseudosarcoma in Paget's disease. *Ann Diagn Pathol* 1999; 3: 99–103.

Indeks citiranosti: vseh citatov – 847. Celotna bibliografija (v revijah, ki jih indeksira SCI) – več kot 70 enot. Poleg tega je eden od avtorjev v več kot 50 objavljenih mednarodnih kliničnih študijah z velikim indeksom citiranosti.

Je član European Society of Pathology, International Skeletal Society in dolgoletni stalni član dveh mednarodnih »slide« seminarjev kirurške patologije, pri katerih sodelujejo vrhunski kirurški patologi iz Evrope, ZDA in Avstralije – Arkady M. Rywlin International Slide Seminar in Kansas Histopathology Club Slide Seminar, ki potekata pod okriljem The Medical College of Wisconsin in Kansas University Clinical Center.

1994 je dobil Hribarjevo priznanje za patologijo.

Dopisni člani

Antonio Cardesa
Milan R. Dimitrijević
Abel Lajtha
Joseph Milič-Emili
Yehuda Shoenfeld
Erik Valdemar Stålberg
Felix Unger
Anton Wernig

Antonio Cardesa

Rojen 23. marca 1939 v mestu Huesca, Španija. Je poročen, ima dva otroka in dva vnuka. Medicinsko fakulteto je obiskoval na Univerzi v Zaragozi v Španiji (1956–1963). Diplomsko doktorja medicine je pridobil v Univerzi v Zaragozi v Španiji (1963), doktorat znanosti pa na Univerzi Complutense v Madridu v Španiji (1967).

Specializacijo patologije je opravljal v Klinični bolnišnici Univerze Complutense v Madridu (1963–1967), na Inštitutu za patologijo Univerze v Münchnu, Nemčija (1967–1968) in na Inštitutu za patologijo Medicinske fakultete v Hannovru, Nemčija (1968–1970).

Opravljal je naslednje funkcije in si pridobil akademske nazive: docent za patologijo, Inštitut za raziskave raka Eppley, Univerza v Nebraski, ZDA (1971–1975); profesor in sopredstojnik Oddelka za patologijo na Univerzi Complutense v Madridu, Španija (1976–1977); profesor in predstojnik Oddelka za patologijo na Univerzi v Valladolidu, Španija (1978–1980), profesor in predstojnik Oddelka za patologijo na Univerzi v Barceloni in v Klinični bolnišnici v Barceloni, Španija (1981–2005); predstojnik Inštituta za patologijo na Medicinski fakulteti Univerze v Barceloni in svetnik za patologijo Klinične bolnišnice v Barceloni (2005–2009); zaslužni profesor Medicinske fakultete Univerze v Barceloni (od januarja 2010); redni član Kraljevske akademije za medicino v Kataloniji (od 1993); dopisni član SAZU (od 7. junija 2001); vodja delovne skupine za patologijo glave in vratu Evropskega društva za patologijo (1993–1999); predsednik Španskega društva za patologijo (1997–1999); predsednik 17. Evropskega kongresa za patologijo v Barceloni, Španija (1999); predsednik Evropskega društva za patologijo (2003–2005); priznanje Gimbernat Klinične bolnišnice Univerze Complutense v Madridu, Španija (2007); častni član Evropskega društva za patologijo (od 2008); priznanje Ramón y Cajal Španskega društva za patologijo (2011).

Je soavtor knjig o patologiji glave in vratu: WHO Histological Typing of Salivary Gland Tumours (Springer, Berlin, 1991); WHO Histological Typing of Tumours of the Upper Respiratory Tract and Ear (Springer, Berlin, 1991); WHO Classification of Tumours of the Head and Neck: Pathology & Genetics (IARC Press, Lyon, 2005).

Je avtor knjige Pathology of the Head and Neck, A. Cardesa and P. J. Slootweg Eds. (Springer, Berlin, 2006, nemški prevod 2009).

Njegova bibliografija zajema 320 publikacij (vključno z originalnimi članki, pregledi in prispevki v knjigah) in 17 objavljenih prispevkov v sodelovanju z Inštitutom za patologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani.

Milan R. Dimitrijević

Rojen 27. januarja 1931 v Nišu. 1955 je diplomiral na Medicinski fakulteti v Ljubljani, 1957 je nastopil službo na Nevrološki kliniki v Ljubljani, 1961 je opravil izpit za specialista iz nevropsihiatrije.

1961 je ustanovil Laboratorij za klinično nevrofiziologijo Nevrokirurške klinike v Ljubljani; naslednji dve leti je uvajal in razvijal preiskovalne in raziskovalne metode na področju klinične nevrofiziologije.

1962 je kot štipendist Sklada Borisa Kidriča na inštitutu za nevrološke znanosti pri National Hospital v Londonu sodeloval pri raziskavah spastičnosti paraplegikov; tako je začel skupni raziskovalni program za probleme spastičnosti med omenjenim inštitutom v Londonu in Laboratorijem za klinično nevrofiziologijo v Ljubljani. 1966 je postal doktor znanosti, naslednje leto je bil izvoljen za docenta in 1971 za izrednega profesorja nevrologije na Medicinski fakulteti v Ljubljani.

1969 je ustanovil Inštitut za klinično nevrofiziologijo, ki ga je vodil do 1975.

1971 je bil izvoljen za gostujočega profesorja za klinično nevrofiziologijo na Baylor College of Medicine v Houstonu, Teksas, 1980 za rednega profesorja te stroke na isti ustanovi.

Zaposlen je na Baylor College of Medicine v Houstonu, Teksas, kjer je profesor za interno medicino in profesor za fizikalno medicino ter rehabilitacijo. Na medicinski fakulteti teksaške univerze v Houstonu je klinični profesor za nevrologijo.

Znanstveno zanimanje profesorja Dimitrijevića sega na mnoga področja klinične nevrofiziologije, vendar je njegovo temeljno in stalno delovno področje patološka fiziologija hrbtenjače pri človeku. Ravno razprave o tej problematiki, ki jih je objavil s sodelavci, navajajo kot temeljno literaturo. Dr. Dimitrijević uporablja spoznanja fiziologije v klinični medicini. Zasnoval in razvil je znanstvene temelje reparativne nevrologije in nevrobiologije človeka pri obnavljanju gibov po poškodbah živčevja. Nesporno priznan znanstvenik je ne samo doma in v svetu, je tudi zdravnik, ki zna kroničnega nevrološkega pacienta usmerjati k novemu odnosu do tegob njegove bolezni.

Je avtor ali soavtor 134 znanstvenih in strokovnih člankov v indeksiranih revijah in avtor 62 poglavij v monografijah ali učbenikih; poleg tega je stalno vabljen predavatelj na simpozijih, kongresih in drugih znanstvenih sestankih po svetu.

Za svoje delo je prejel številna priznanja: nagrado Sklada Borisa Kidriča (1968) in nagrado Borisa Kidriča (1975). 24. aprila 1981 je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU. Je častni doktor medicinske fakultete univerze v Linkopingu na Švedskem (1983) in varšavske medicinske fakultete. Je član Royal Society of Medicine v Londonu; član telesa Research Committee of

the World Federation of Neurological Association in dvajsetih drugih nacionalnih in mednarodnih strokovnih ali znanstvenih združenj.

Ostal je zvest svoji matični univerzi in še vedno sodeluje z Inštitutom za klasično nevrofiziologijo Kliničnega centra v Ljubljani.

Abel Lajtha

Rojen 22. septembra 1922 v Budimpešti. Tam je obiskoval prezbiterijansko visoko šolo (tj. srednjo šolo) in nato Univerzo v Budimpešti, kjer je dosegel naziv Ph. D. Podiplomsko izobraževanje je nadaljeval kot študent Alberta Szent-Györgyija, Nobelovega nagrajenca, odkritelja vitamina C. Znanstveno kariero je začel na Inštitutu za biokemijo v Budimpešti pod vodstvom Szent-Györgyija, kjer je preučeval dogajanja ob mišični kontrakciji. Ko je Szent-Györgyi zapustil Madžarsko, je Lajtha nadaljeval s svojim delom v Zoološkem inštitutu v Neaplju s študijem mišične kontrakcije morskih živali. Eno leto je delal v Londonu kot štipendist Royal Institute of Great Britain. Ponovno se je pridružil Szent-Györgyiju v Institute of Muscle Research v Marine Biological Laboratory, Woods Hole, ZDA. Ko se je lotil raziskovanja živčevja, se je 1950 vključil v laboratorij dr. Heinricha Waelscha, enega začetnikov nevrokemije na Columbia University. V New Yorku je ostal do konca kariere in proučeval biokemične mehanizme v živčevju. Waelschovi laboratoriji so bili del New York State Psychiatric Institute in del New York State Office of Mental Health, tudi del Columbia University. Naslednjih 12 let je delal na tem inštitutu v pionirskih raziskavah o žilno-možganski pregradi ter o presnovnih raziskavah možganskih beljakovin. Mnogokrat je bil ustanovni član nevrokemičnih združenj in revij. Postal je direktor NYS Research Institute for Neurochemistry in Drug Addiction at Ward's Island. Vodil je delovno skupino z okoli 60 ljudmi. 1971 je bil na medicinski fakulteti v New Yorku imenovan za Research Professor of Psychiatry. Ta inštitut se je kmalu potem združil z NS Kline Institute for Psychiatric Research; tu je dr. Lajtha postal direktor Centra za biokemijo.

K nevrokemičnim raziskavam je prispeval razen z raziskavami tudi z organizacijo številnih konferenc in simpozijev, deloval je v številnih svetovalnih telesih in vedno poskušal podpirati nevroznanosti in raziskovalce. Prejel je mnogo častnih naslovov, med drugim tudi častni naziv dr. med. (MD) univerze v Padovi. Bil je predsednik International Society for Neurochemistry in je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU (18. maja 1989), madžarske Akademije znanosti, Indijske akademije za nevroznanosti, Armenske nacionalne akademije znanosti ter za častnega člana inštitutov in združenj v številnih deželah. Objavil je več kot 600 člankov v raziskovalnih revijah ter 100 preglednih člankov oz. poglavij v knjigah. Je ustanovitelj in glavni urednik revije Journal of Neurochemical Research. Bil je urednik pri 16 knjigah in pri približno 20 revijah. Sodeloval je pri mnogih ameriških zveznih komisijah in odborih, vključno štiri leta vsakokrat pri sekcijah za Veterans Administration, National Science Foundation ter National Institutes of Health. Bil je član in predsednik pri približno 30 znanstvenih komisijah ter član 20 združenj za nevrokemijo. Njegovo raziskovalno delo je bilo financirano kot

»grant« več kot 40 let. Več kot 20 let je predsednik Research Foundation for Mental Hygiene, organizacije s proračunom več kot 100 mio USD in 12 let predsednik Institutional Review Board of the Nathan Kline Institute.

Najbolj so ga zanimale možganske beljakovine, membrane in receptorji, posebno njihova funkcija in spremembe zaradi različnih učinkovin, patologija ter staranje, zdaj pa posebno kognitivni ter nagrajevalni mehanizmi in učinek zdravil nanje. V svojem delu je meril razpolovni čas, ugotavljal dinamični obrat (turnover) možganskih beljakovin, ugotovil navzočnost približno 10 aminokislinskih prenašalcev (transporterjev) kot del žilno-možganske pregrade. Ugotavljal je spremembe katabolizma možganskih beljakovin pri staranju in v zadnjih letih preiskal kompleksne receptorske interakcije, ki modulirajo centralne učinke tistih zdravil, ki podpirajo kognicijo, ter zdravila, ki se zlorabljajo. Vse to z namenom, da bi pojasnil pomen med sabo sklopljenih nevreceptorjev pri kognitivnih ter nagrajujočih procesih. V njegovem laboratoriju je bilo mnogo mladih raziskovalcev iz vsega sveta, ki so bili bodisi obiskovalci bodisi so se tu izobraževali.

Izbrana bibliografija: [1] Sziráki, I., Sershen, H., Benuck, B., Hashim, A., and Lajtha, A. Receptor Systems Participating in Nicotine-Specific Effects, *Neurochem. Int.* 33, 445–457 (1998); [2] Javitt, D. C., Sershen, H., Hashim, A., and Lajtha, A. Inhibition of Striatal Dopamine Release by Glycine and Glycyl-dodecylamide, *Brain Res. Bull.* 52, 213–216 (2000); [3] Sziráki, I., Lipovac, M. N., Hashim, A., Sershen, H., Allen, D., Cooper, T., Czobor, P., and Lajtha, A. Differences in Nicotine-Induced Dopamine Release and Nicotine Pharmacokinetics between Lewis and Fischer 344 Rats. *Neurochem. Res.* 26, 609–617 (2001); [4] Sziráki, I., Sershen, H., Hashim, A., and Lajtha, A. Receptors in the Ventral Tegmental Area Mediating Nicotine-Induced Dopamine Release in the Nucleus Accumbens. *Neurochem. Res.* 27: 253–261 (2002); [5] Shearman, E., Rossi, S., Sershen, H., Hashim, A., and Lajtha, A. Locally Administered Low Nicotine-Induced Neurotransmitter Changes in Areas of Cognitive Function. *Neurochem. Res.* 30: 1055–1066 (2005); [6] Fallon, S., Shearman, E., Sershen, H., and Lajtha, A. Food Reward Induced Neurotransmitter Changes in Cognitive Brain Regions. *Neurochem. Res.* 32: 1772–1782 (2007); [7] Lajtha, A. Interrelated Mechanisms in Reward and Learning. *Neurochemistry International* 52: 73–79 (2008); [8] Balla, A., Nattini, M. E., Sershen, H., Lajtha, A., Dunlop, D. S., and Javitt, D. C. GABAB /NMDA receptor interaction in the regulation of extracellular dopamine levels in rodent prefrontal cortex and striatum. *Neuropharmacology* 56: 915–921 (2009); [9] Sershen, H., Shearman, E., Fallon, S., Chakraborty, G., Smiley, J., and Lajtha, A. The effects of acetaldehyde on nicotine-induced transmitter levels in young and adult brain areas. *Brain Research Bulletin* 79: 458–462 (2009); [10] Sershen, H., Hashim, A., and Lajtha, A. Differences Between Nicotine and Cocaine-Induced Conditioned Place Preference. *Brain Research Bulletin* 81: 120–124 (2010); [11] Lajtha, A., and Sershen, H. Heterogeneity of Reward Mechanisms. *Neurochemical Research* 35: (2010); [12] Kovacs, K., Lajtha, A., and Sershen, H. Effect of Nicotine and Cocaine on Neurofilaments and Receptors in Whole Brain Tissue a Synaptoneurosome Preparation. *Brain Research Bulletin* 81: (2010).

Joseph Milič-Emili

Rojen 27. maja 1931 v Sežani, zaslužni profesor fiziologije in medicine na McGill University v Montrealu, Kanada. Po izobrazbi je zdravnik (MD, Medicinska fakulteta Univerze v Milanu, Italija). Področja njegovega raziskovanja so fiziologija dihanja, mehanika dihanja, izmenjava plinov, razporeditev ventilacije in pretoka krvi v pljučih, nadzor dihanja, akutna odpoved dihanja, mehanično predihavanje.

Začetno izobrazbo je dobil pri prof. Rodolfu Margarii v Italiji, ki ga je oblikoval kot fiziologa in uvedel v delo z matematičnimi prijemi ter analizami z diagrami, ki je bilo po 1950 še v povojih. Prof. Margaria je bil izjemen fiziolog telesnega napora, čigar navdušenje in bistrost sta bistveno vplivala na Miličevo začetno raziskovanje. Milič je v poznih petdesetih letih prejšnjega stoletja opustil fiziologijo napora in postal raziskovalec fiziologije dihanja (gl. članek *A Respiratory Physiologist by Hook and by Crook*, *Am J of Respir Crit Care Med* 167: 1167–1168, 2003).

Raziskovanje in strokovne izkušnje: bil je docent za fiziologijo na Univerzi v Milanu, Italija (1956–1960) in na Univerzi v Liègeu, Belgija (1958–60), raziskovalec na Harvard School of Public, Boston, ZDA (1960–1962), predavatelj na New England Conservatory of Music v Bostonu, ZDA (1962–1963), znanstveni sodelavec za fiziologijo na Harvard School of Public Health, Boston, ZDA (1962–1963), docent za fiziologijo in eksperimentalno medicino na McGill University (1963–1965), izredni profesor za fiziologijo in eksperimentalno medicino na McGill University (1965–1969), redni profesor za fiziologijo in eksperimentalno medicino na McGill University (1970–1999), gostujoči svetovalec na Oddelku za aeronavtiko na Imperial College of Technology v Londonu, Anglija (1969–1970), gostujoči svetovalec za medicino na Kraljevi podiplomski šoli (Royal Postgraduate Medical School) v Londonu, Anglija (1969–1970), predstojnik Oddelka za fiziologijo na McGill University (1973–1978), direktor Meakins-Christie Laboratories na McGill University (1978–1995), gostujoči profesor v fiziološkem laboratoriju na Medicinski fakulteti Saint Antoine v Parizu, Francija (1978–1979), gostujoči profesor na Univerzi v Barceloni (1995), izredni profesor na Université Paris VII, Francija (1994–1996 in 1986–1987).

Prejel je več kot 30 odlikovanj, priznanj in nazivov, med njimi so najpomembnejši: avtor enega izmed 100 najbolj citiranih člankov iz klinične medicine v šestdesetih letih prejšnjega stoletja (*Current Contents*, No. 6: p. 5–14, 1980); eden izmed 1000 najbolj citiranih sodobnih znanstvenikov (1965–1978) (*Current Contents*, No. 41: p. 5–14, 1981); član Royal Society of Canada (1980); zlata medalja C. Forlanini za znanstveni dosežek, Univerza v Pavii, Italija (1982); od 6. junija 1983 dopisni član SAZU; prejemnik medalje American College of Chest Physicians (1984); prejemnik medalje Australian

Thoracic Society (The H. Wunderly Memorial Medal) (1988); odlikovanje Kanade (Order of Canada) (1990); prejemnik medalje Medicinske šole v Brestu, Francija (1997); nagrada Presidential Award European Respiratory Society (1998); zaslužni profesor McGill University (1999); jubilejni predavatelj R. Christie, Canadian Thoracic Society (1999); doctor honoris causa Univerze v Ljubljani (1999); dopisni član Societas Medica Chirurgica Bononiensis (1823), Italija (2001); prejemnik jubilejne medalje Queen Elizabeth II (2002); prejemnik mednarodne nagrade Eugenio Morelli, Accademia Nazionale Lincei, Rim, Italija (2003); prejemnik medalje Trudeau American Thoracic Society (2006); dosmrtni častni član American Thoracic Society (2006); dosmrtni častni član American Lung Association (2006).

Je avtor ali soavtor knjig: *Applied Physiology in Respiratory Mechanics*, Springer, 1996; *Basics of Respiratory Mechanics and Artificial Ventilation*, Springer, 1999; *Measurements of pressure in respiratory physiology*, 1984.

Ima približno 400 člankov v revijah z recenzijo, približno 100 preglednih člankov in poglavij v revijah z recenzijo in v knjigah ter približno 70 prispevkov na konferencah in kongresih.

Yehuda Shoenfeld

Rojen 14. februarja 1948 v Topolčanih na Slovaškem, še istega leta se je s starši preselil v Izrael. Študij medicine je zaključil 1972 na Hebrew University-Hadassah Medical School. Izpopolnjeval se je v Duarteju, Bostonu in New Yorku. Od 1984 je vodja Oddelka za medicino, po 1985 pa tudi Centra za avtoimune bolezni Medicinskega centra Sheba, največje izraelske bolnišnice, ki je pridružena Sacklerjevi medicinski fakulteti Univerze v Tel-Avivu. Na tej univerzi je od 1990 redni profesor.

Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 21. maja 2009.

Je eden vodilnih svetovnih strokovnjakov na področju avtoimunosti. Njegovo klinično in znanstveno delo je privedlo do več kot 1700 objav v mednarodnih znanstvenih revijah, med njimi v New England Journal of Medicine, Lancet, Proceedings of the National Academy of Sciences USA, Journal of Clinical Investigations, Journal of Immunology, Blood, Journal of Experimental Medicine, Circulation in Cancer. Njegova dela so citirana več kot 22.000-krat. Napisal in uredil je 28 knjig, med katerimi so nekatere, kot so na primer The Mosaic of Autoimmunity, Infections and Autoimmunity, Autoantibodies, postale temeljni kamni znanosti in klinike. Je član uredniških odborov 43 revij ter ustanovitelj in urednik revije Autoimmunity Reviews. Napisal je več kot 370 poglavij v knjigah. Uredil je Israeli Medical Encyclopedia v desetih knjigah. Organiziral je več kot 20 mednarodnih sestankov po vsem svetu.

Je član Izraelskega društva za alergijo in klinično imunologijo, ki mu je 2000–2002 tudi predsedoval. Za raziskave je 2004 prejel nagrado Carol Nachman Award for Rheumatology, 2005 nagrado EULAR Prize ter nagrado Nelson's Prize for Humanity and Science. 2006 je prejel zlato medaljo za izraelsko-slovaško sodelovanje. Nedavno je postal častni član Madžarskega revmatološkega združenja.

Pozornost je zbudil, ko je 1982 pridobil prvo človeško monoklonsko protitelo proti DNK, kar je omogočilo raziskave patogenih idiotipov. Najprej je s pomočjo imunizacije s patogenimi idiotipi razvil živalski model sistemskega lupusa eritematozusa, pozneje pa tudi drugih avtoimunskih bolezni. Dokazal je imunogeno vlogo beta2-glikoproteina I in možnost razvoja antifosfolipidnega sindroma z aktivno imunizacijo živali. Raziskal je tri peptide na molekuli beta2-glikoproteina I, s katerimi je po sistemski aplikaciji lahko zavrli bolezen. Enako mu je uspelo tudi z oralno toleranco na celotni protein. Z dodatnim raziskovanjem peptidov na molekuli beta2-glikoproteina I, ki jih pogosto najdemo na bakterijah in virusih, je trdneje povezal okužbo z antifosfolipidnim sindromom, še posebej s katastrofično varianto te bolezni. Prof. Shoenfeld je odigral pionirsko vlogo pri opredelitvi ateroskleroze kot avtoimunske bolezni. Dokazal je, da protein toplotnega šoka 65 in be-

ta2-glikoprotein I sprožita bolezen pri živalih, medtem ko oksidirani LDL delujejo zaviralno. Pomembna je tudi vloga pri raziskavah odnosa med rakastimi in avtoimunskimi boleznimi, med cepljenji in avtoimunostjo ter pri teoretičnih razmišljanjih o zdravljenju avtoimunskih in rakastih bolezni s sistemsko apliciranimi hiperimunskimi globulini gama. Prepoznavna je tudi njegova vloga pri raziskavah vaskulitisov.

Že več kot 20 let sodeluje s slovenskimi revmatologi. Rezultat sodelovanja je več kot 30 skupnih objav v uglednih mednarodnih revijah. 1999 je dobil častni naziv gostujoči profesor Medicinske fakultete v Ljubljani, 2006 pa je postal častni član Revmatološke sekcije Slovenskega zdravniškega društva.

Izbrana bibliografija: [1] Shoenfeld, Y., Hsu-Lin, S. C., Gabriel, J. E., Silberstein, L. E., Furie, B. C., Furie, B., Stollar, B. D., Schwartz, R. S. Production of monoclonal autoantibodies by human-human hybridomas. *J Clin Invest* 70: 205–208, 1982; [2] Shoenfeld, Y., Rauch, J., Massicotte, H., Datta, S. K., Schwartz, J. A., Stollar, B. D., Schwartz, R. S. Polyspecificity of monoclonal lupus autoantibodies produced by human-human hybridomas. *New Eng J Med* 308: 414–420, 1983; [3] Shoenfeld, Y., Isenberg, D. A., Rauch, J., Madaio, M. P., Stollar, B. D., Schwartz, R. S. Idiotypic cross reactions of monoclonal Shoenfeld, Y., Schwartz, R. S. Genetic and immunologic factors in autoimmune diseases. *New Eng J Med* 311: 1019–1029, 1984; [4] Shoenfeld, Y., Mozes, E. Pathogenic idiotypes of antibodies and autoimmunity: A lesson from a new syndrome of experimental SLE. *FASEB J* 4: 2646–2651, 1990; [5] Blank, M., Cohen, J., Toder, V., Shoenfeld, Y. Induction of anti-phospholipid syndrome by passive transfer of anti-cardiolipin antibodies. *Proc Nat Acad Sci* 88: 3069–3073, 1991; [6] Bakimer, R., Fishman, P., Blank, M., Sredni, B., Djaldetti, M., Shoenfeld, Y. Induction of primary antiphospholipid syndrome in mice by immunization with a human monoclonal anticardiolipin antibody (H-3). *J Clin Invest* 89: 1558–1663, 1992; [7] George, J., Blank, M., Levy, Y., Meroni, P. L., Damianovich, M., Tiniani, A., Shoenfeld, Y. Differential effects of anti- β -glycoprotein I antibodies on endothelial cells and on the manifestations of experimental antiphospholipid syndrome. *Circulation* 97: 900–906, 1998; [8] Blank, M., Shoenfeld, Y., Cabilly, S., Heldman, Y., Fridkin, M., Katchalski-Katzir, E. Prevention of experimental antiphospholipid syndrome and endothelial cell activation by synthetic peptides. *Proc Nat Acad Sci (USA)* 96: 5164–5168, 1999; [9] George, J., Harats, D., Gilbourd, B., Afek, A., Levy, Y., Schneiderman, J., Barshack, I., Kopolovic, J., Shoenfeld, Y. Immunolocalization of beta2-Glycoprotein I (Apolipoprotein H) to human atherosclerosis plaques: potential implications for lesion progression. *Circulation* 99: 2227–2230, 1999; [10] Blank, M., Krause, I., Fridkin, M., Keller, N., Kopolovic, J., Goldberg, I., Tobar, A., Shoenfeld, Y. Bacterial I induction of autoantibodies to β 2-glycoprotein-I accounts for the infectious etiology of antiphospholipid syndrome. *J Clin Invest* 109: 797–804, 2002; [11] Shoenfeld, Y., Agmon-Levin, N. »ASIA« – autoimmune / inflammatory syndrome induced by adjuvants. *J Autoimmun* 36: 4–8, 2011.

Erik Valdemar Stålberg

Rojen 21. aprila 1936 v Skellefteu na severu Švedske, dr. med., dr. sc., za-
služni profesor klinične nevrofiziologije na uppsalski univerzi. Že od štū-
dentskih let živi v Uppsali. Zgodaj se je začel zanimati za raziskovalno delo.
1966 je končal doktorsko disertacijo na Oddelku za farmakologijo univerze
v Uppsali z naslovom Hitrost propagacije depolarizacije v posamičnih člo-
veških mišičnih vlaknih.

Takoj potem se je kot docent zaposlil na novem Oddelku za klinično
nevrofiziologijo uppsalske univerze. 1991 je bil izvoljen za profesorja klinič-
ne nevrofiziologije na istem oddelku. Po upokojitvi 2001 je nadaljeval s kli-
ničnim in raziskovalnim delom. Soorganiziral in vodil je številne mednarod-
ne tečaje na področju klinične nevrofiziologije. Za klinično delo in pouk je
razvil telemedicinske programe na Švedskem in v mednarodnem prostoru.

27. maja 1997 je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU.

Glavnina Stålbergovega znanstvenega opusa je na področju fiziologi-
je mišičja. Pri doktorski nalogi je bilo v ospredju utrujanje. Za to je moral
razviti metodiko za natančno ocenjevanje delovanja mišic. Skupaj z dr.
Ekstedtom je razvil metodo elektromiografije posamičnih mišičnih vlaken
(SFEMG). Ta se je potem uveljavila v klinični rabi po vsem svetu kot najob-
čutljivejša metoda za diagnostiko motenj živčno-mišičnega prenosa, kakor
na primer pri miasteniji gravis. Razvijal je tudi druge metode za raziskova-
nje mikrofiziologije motorične enote. Zbrano znanje je prispevalo k razu-
mevanju patofizioloških procesov pri bolnikih; tudi te metode so se do neke
mere uveljavile pri zgodnji diagnostiki živčno-mišičnih bolezni. Za globlje
razumevanje razmerja med bioelektričnimi pojavi in njihovimi generatorji,
mišičnimi vlakni, je bila razvita vrsta analognih električnih in digitalnih
simulacij. Ti modeli so prispevali k boljši interpretaciji posnete električne
aktivnosti, obenem pa so bili tudi zelo koristni pri pouku.

Prvi gostujoči raziskovalec, ki se je 1967 pridružil raziskavam z elektro-
miografijo posamičnih vlaken v Uppsali, je bil dr. Jože Trontelj, sedanji
predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Nekaj izbranih objav: [1] Stålberg, E. Propagation velocity in single hu-
man muscle fibers. *Acta Physiol Scand* 1966; suppl 287: 1–112; [2] Stålberg, E.,
Trontelj, J. V. Single Fibre Electromyography. 1979; 1st: 1–244. Druga izdaja
1994, tretja 2010; [3] Stålberg, E., Fawcett, P. R. Macro EMG in healthy su-
bjects of different ages. *J Neurol Neurosurg Psychiatry* 1982; 45: 870–878; [4]
Stålberg, E., Dioszeghy, P. Scanning EMG in normal muscle and in neuro-
muscular disorders. *EEG J.* 1991; 81: 403–416; [5] Sanders, D. B., Stålberg, E.
Single-fiber electromyography. *Muscle Nerve* 1996; 19: 1069–1083; [6] Tron-
telj, J. V., Stålberg, E. Jitter measurement by axonal stimulation. *Guidelines*

and technical notes. EEG 1992; 85: 30–37; [7] Punga, A., Sawada, M., Stålberg, E. Electrophysiological signs and the prevalence of adverse effects of acetylcholinesterase inhibitors in patients with myasthenia gravis. Muscle Nerve 2007; 37: 300–307; [8] Kouyoumdjian, J. A., Stålberg, E. Concentric needle single fiber electromyography: comparative jitter on voluntary-activated and stimulated Extensor Digitorum Communis. Clin Neurophysiol 2008; 119: 1614–1618; [9] Nandedkar, S. D., Barkhaus, P. E., Stålberg, E. Motor unit number index (MUNIX): principle, method, and findings in healthy subjects and in patients with motor neuron disease. Muscle Nerve 2010; 42: 798–807.

Članstvo v drugih akademijah in znanstvenih združenjih: Švedsko združenje za klinično nevrofiziologijo; Deutsche EEG-Gesellschaft, od 1977; AAEE (AAEM, AANEM), od 1978, član Board of Directors of AAEE, 1987–1989; Komisija za EMG Mednarodne federacije za klinično nevrofiziologijo (IFSCN), 1986–1989; dopisni član ANA, od 1988; Australian Neurological Association, od 1990; Canadian Society of Clinical Neurophysiologists, od 1990; Royal Academy of Sciences, London (redni član), od 1992; častni član The British Society for Clinical Neurophysiology, od 1995; častni član Deutsche Gesellschaft für Klinische Neurophysiologie, od 1995; predsednik European Chapter of IFCN, 1997–2005; FRCP (Fellow of Royal College of Physicians), od 1997; član Češkega zdravniškega združenja (Purkinje), od 1999; častni predsednik La Sociedad Espanola de Neurofisiología Clínica, od 2005; častni član IFCN, od 2010.

Nagrade in priznanja: AAEM Distinguished Researcher Award (1994), University of Umeå, Mångberg's Award (1994), Swedish Medical Association, Thureus Award (1994), Swedish Medical Association, David Ingvar's Award (1996), AAEM Lifetime Achievement Award (1999), Robert Schwab Award, American Society of Clinical Neurophysiology (2008).

Felix Unger

Rojen 2. marca 1946 v Celovcu, od 1985 direktor Univerzitetne klinike za kirurgijo srca na Paracelsusovi Medicinski univerzi v Salzburgu (Paracelsus Medizinische Universität Salzburg). Diplomiral je 1971 na Medicinski fakulteti Univerze na Dunaju, podiplomsko pa se je izpopolnjeval na dunajski univerzitetni kliniki za kardiologijo (1971, 1972) in tamkajšnji kirurški univerzitetni kliniki (1972–1977) ter 1975 kot raziskovalec na področju kardiovaskularne medicine v Hustonu, Clevelandu in Salt Lake Cityju v ZDA. 1978 je postal izredni, 1983 pa redni profesor za kirurgijo.

Njegova posebna pozornost velja kirurgiji srca. Objavil je več kot 400 člankov in 17 knjig. Poglavitno zanimanje je nadomeščanje srca; 1986 je kot prvi v Evropi pacientu vsadil umetno srce. 1990 je s kardinalom Königom in prof. Lobkowitzem ustanovil Evropsko akademijo znanosti in umetnosti (European Academy of Sciences and Arts), ki ima trenutno 1300 članov (www.euro-acad.eu). Med 1985 in 2011 je bil vodja univerzitetne klinike za srčno kirurgijo v Salzburgu, od 1990 pa je vodja evropskega kardiološkega inštituta in od 2001 tudi vodja Evropskega inštituta za zdravje (European Institute of Health). Je član tako najpomembnejših znanstvenih združenj (je tudi ambasador avstrijskega Rdečega križa in Rimskega kluba) kot tudi številnih akademij znanosti: je dopisni član akademije znanosti in umetnosti nemške zvezne dežele Severno Porenje-Vestfalija, Latvije in Srbije ter redni član nemške Leopoldine, slovaške in newyorške akademije znanosti ter svetovne in črnogorske akademije znanosti in umetnosti. Dopisni član SAZU je od 6. junija 1995.

Prejel je številne nagrade (1975 Dr. Karl Renner Preis, 1980 Sandoz Preis, 1980 Deutsche Gesellschaft für Chirurgie, 1982 in 1989 Planseepreis für Wissenschaft, 1991 Purkyne Medaille (Brno), 1992 Billroth Preis der Österr. Ges. f. Chirurgie, 1992 Humes Professorship, 1992 Karylins Medaille, 2005 Verdienstkreuz des Landes Salzburg, 2006 Österreichisches Ehrenkreuz, 2009 Paul Stradins Preis, Riga) in častne doktorate (1994 v Budimpešti, Temišvaru in Tokiu, 2002 in 2006 v Marburgu, 2003 v Rigi, 2007 v Beogradu, 2009 v Atenah in 2010 v Tbilisiju).

Je poročen in ima dva otroke.

Anton Wernig

Rojen 14. oktobra 1944 v Celovcu/Klagenfurtu, dr. med. univ., profesor za fiziologijo (v pokoju) na Univerzi v Bonnu, Nemčija.

Medicinska fakulteta na Univerzi Innsbruck in Dunaj, diploma septembra 1969. Raziskovalni asistent na Inštitutu za farmakologijo Univerze v Innsbrucku (prof. H. Konzett). Postdoktorski študij kot štipendist ustanove Max-Kade in predavatelj na Department of Physiology, University of Colorado, Denver, ZDA, pri prof. A. R. Martinu (1970–1972). Delo na Max-Planck-Institute for Psychiatry, Dept. of Neurophysiology, München (prof. D. Lux, 1973–1980). Habilitacija na Technical University of Munich, 1974. Profesor za fiziologijo na Medicinski fakulteti Univerze v Bonnu, 1980, upokojen v februarju 2010.

Predaval senzorično fiziologijo in nevrofiziologijo, bil mentor pri doktorskih tezah številnih študentov medicine, informatike in podiplomcev. Predstavniki Univerze v Bonnu pri stalni Komisiji za poskuse na živalih pri pokrajinski vladi v Kölnu, član številnih fakultetnih komisij. Organiziral je več znanstvenih simpozijev: Plasticity of Motorneuronal Connections Bonn, 1990, objavljeno v Restorative Neurology, Vol. 5. ed. A. Wernig, Elsevier, 1991; Laufband Therapy 2000, Langensteinbach, 2000, Nemčija; s podporo EU za promocijo novih terapij. Koordinator omrežja The ageing muscle v 5th Framework of the European Commission (projekt QLRT-1999-02034), s slovenskim članom v konzorciju. Gostujoči profesor na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Zunanji ocenjevalec za ARRS.

Dopisni član SAZU od 7. junija 2001.

Raziskovalno delo: Hitri kemični prenos v sinapsah verjetno preko sproščanja posameznih skupkov (baterij) sinaptičnih mehurčkov ob aktivnih conah. Wernig je domneval, da gre za binomialne razmere in ocenil zalogo (pool) mehurčkov, ki so na voljo za sproščanje, ter našel dobro ujemanje s takrat aktivnimi conami (active zones) ter elektrofiziološko ugotovljenimi aktivnimi mesti (active sites). Opazovane kvantne podenote je razložil kot sproščanje več mehurčkov hkrati (multi-vesicular discharges), četudi njihova narava še ni raziskana v celoti. Nehomogenost kvantne velikosti v živčno-mišičnem stiku se je kmalu potrdila s podatki o strukturni raznolikosti. Usmerjene raziskave o ultrastrukturi so namreč kmalu pokazale brstenje aksonov in oblikovanje novih sinaps ter hkrati umikanje aksonskih končičev od tam, kjer so znotraj motorične ploščice poprejšnji stiki že obstajali (teorija sinaptičnega remodeliranja). To domnevo podpirajo raziskave s ponovno vitalno obarvanimi motoričnimi ploščicami. Raziskoval je tudi posledice staranja in različnih stopenj mišične dejavnosti. Mišice sesalcev, ki so bile dolgo denervirane (14 tednov), so se popolnoma reinervirale, vendar se je mišična sila obnavljala nepopolno in bila zmanjšana še po nekaj me-

secih. Ta pojav in ponovljena žariščna (fokalna) poškodba mišičnih vlaken ob začetku – vendar ne tako zelo kot vzdrževano ekscentrično delo – so postavili vprašanje, kakšen je obseg možnosti za reparacijo (popravljanje), tj., kakšna je proliferativna sposobnost organotipičnih matičnih celic, M-Cadherin pozitivnih satelitnih celic. Implantacija v kulturi vzgojenih satelitnih celic v poškodovane mišje skeletne mišice je pokazala, da se na novo nastalo mišično tkivo inervira, medtem pa histološko nekompatibilni vsadki – ki niso bili »obvarovani« s ciklosporinom – niso bili le zavrnjeni, temveč so povzročili znatno stransko škodo. V miših, ki so bile obdelane z imunosupresivnimi snovmi, raste mišično tkivo človeka. Količina tega tkiva pa je zelo odvisna od starosti dajalca. Iskanje pluripotentnih celic iz kostnega mozga, za katere se domneva, da so fiziološki mehanizem za popravo poškodb mišic (in drugih tkiv), je imelo majhen uspeh ali ga pa sploh ni bilo. Na drugem raziskovalnem področju je razvil metodo treninga pri pacientih z nepopolno paralizirano hrbtenjačo. Metoda je utemeljena s podatki, dobljenimi na t. i. spinalnih mačkah in pravih o spinalni lokomociji.

A. Wernig (sodelavci): izbrane publikacije med 103 naslovi, navedenimi v PubMed: [1] Schäfer, R., Knauf, U., Zwyer, M., Högemeier, O., de Guarrini, F., Liu, X., Eichhorn, H. J., Koch, F. W., Mundegar, R. R., Erzen, I. Age dependence of the human skeletal muscle stem cell in forming muscle tissue. *Artif Organs*. 2006, 30, 130–140; [2] Wernig, G., Janzen, V., Schäfer, R., Zwyer, M., Knauf, U., Högemeier, O., Mundegar, R. R., Garbe, S., Stier, S., Franz, T., Wernig, M. The vast majority of bone-marrow-derived cells integrated into mdx muscle fibers are silent despite long-term engraftment. *Proc Natl Acad Sci USA*. 2005, 102, 11852–11857; [3] Qu-Petersen, Z., Deasy, B., Jankowski, R., Ikezawa, M., Cummins, J., Pruchni, R., Mytinger, J., Cao, B., Gates, C., Huard, J. Identification of a novel population of muscle stem cells in mice: potential for muscle regeneration. *J Cell Biol*. 2002, 157, 851–864; [4] Müller, S., Nannassy, A., Cagol, E. Laufband therapy based on »rules of spinal locomotion« is effective in spinal cord injured persons. *Eur J Neurosci*. 1995 Apr 1;7(4):823–9. Erratum in: *Eur J Neurosci* 1995 Jun 1; 7(6), 1429; [5] Irintchev, A., Zeschnigk, M., Starzinski-Powitz, A. Expression pattern of M-cadherin in normal, denervated, and regenerating mouse muscles. *Dev Dyn*. 1994, 199, 326–337; [6] Irintchev, A., Härtling, A., Stephan, G., Zimmermann, K., Starzinski-Powitz, A. Formation of new muscle fibres and tumours after injection of cultured myogenic cells. *J Neurocytol*. 1991, 20, 982–997; [7] Irintchev, A. Muscle damage and repair in voluntarily running mice: strain and muscle differences. *Cell Tissue Res*. 1987, 249, 509–521; [8] Pecot-Dechavassine, M., Stöver, H. Sprouting and regression of the nerve at the frog neuromuscular junction in normal conditions and after prolonged paralysis with curare. *J Neurocytol*. 1980, 278–303; [9] Hansert, E., Carmody, J. J. Transmitter release statistics are meaningful. *Nature*. 1978, 271, 688; [10] Stürner, H. Quantum amplitude distributions point to functional unity of the synaptic »active zone«. *Nature*. 1977, 269, 820–822; [11] Johnson, E. W. The binomial nature of transmitter release at the crayfish neuromuscular junction. *J Physiol*. 1971, 218, 757–767.

SAZU

Umrli člani

Andolšek-Jeras, Lidija

30. 7. 1929–18. 12. 2003

Dr. znanosti, redna profesorica za ginekologijo in porodništvo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani in njena zaslužna profesorica. Izredna članica od 23. aprila 1987, redna članica od 27. maja 1993. Tajnica VI. razreda SAZU od 27. maja 1992 do 28. septembra 1999; glavna tajnica SAZU od 23. septembra 1999 do 25. aprila 2002; članica predsedstva SAZU po 22. členu zakona o SAZU od 25. aprila 2002 do smrti.

Andrić, Ivo

10. 10. 1892–13. 3. 1975

Književnik, Beograd, Srbija. Nobelov nagrajenec za književnost, 1961. Dopisni član od 2. junija 1953.

Apostolski, Mihailo

8. 11. 1906–7. 8. 1987

Zgodovinar in vojaški teoretik, Skopje, Makedonija. Dopisni član od 10. marca 1977.

Bajec, Anton

6. 1. 1897–10. 6. 1985

Dr. fil., izredni profesor za slovenski jezik Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 13. marca 1972, redni član od 23. marca 1978.

Bajt, Aleksander

27. 2. 1921–24. 2. 2000

Dr. ekon. znanosti, redni profesor za ekonomijo Pravne fakultete Univerze v Ljubljani; predstojnik Ekonomskega inštituta Pravne fakultete Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 24. aprila 1981, redni član od 23. aprila 1987; načelnik oddelka za družbene vede v I. razredu SAZU od 12. maja 1988 do 1. aprila 1995 in tajnik I. razreda SAZU od 25. januarja 1991 do 28. februarja 1995.

Balenović, Krešimir

17. 5. 1914–25. 2. 2003

Redni profesor za organsko in bioorgansko kemijo Univerze v Zagrebu in vodja Centra za kemijo organskih naravnih vezi Hrvaške akademije znanosti in umetnosti, Zagreb, Hrvaška. Dopisni član od 25. marca 1976.

Barton, Derek Harold Richard

8. 9. 1918–16. 3. 1998

Redni profesor za kemijo na teksaški univerzi A & M in njen zaslužni profesor, College Station, Teksas, ZDA. Nobelov nagrajenec za kemijo, 1969. Dopisni član od 23. maja 1985.

Bartoš, Milan

10. 11. 1901–12. 3. 1974

Dr. prava, redni profesor na Pravni fakulteti v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 17. oktobra 1958.

Batis, Janez

15. 3. 1919–1. 10. 2002

Dr. veterinarskih znanosti, redni profesor za mikrobiologijo Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 10. marca 1977, redni član od 6. junija 1983. Glavni tajnik SAZU od 10. marca 1985 do 14. maja 1992, član predsedstva SAZU po 22. členu zakona o SAZU od 7. maja 1996 do 25. aprila 2002.

Bedjanič, Milko

29. 6. 1904–15. 2. 1976

Dr. med., redni profesor za infektivne bolezni Medicinske fakultete v Ljubljani. Izredni član od 7. februarja 1968, redni član od 21. marca

	1974; tajnik razreda za medicinske vede od 20. marca 1975 do smrti.
Beier, Friedrich-Karl 9. 4. 1926–13. 11. 1997	Direktor Inštituta Maxa Plancka za tuje in mednarodno patentno, avtorsko in konkurenčno pravo, München, Nemčija. Dopisni član od 6. junija 1983.
Belić, Aleksandar 2. 8. 1876–26. 2. 1960	Dr. fil., profesor za lingvistiko na univerzi v Beogradu, Srbija; predsednik Srbske akademije znanosti in umetnosti. Dopisni član od 7. novembra 1947.
Benac, Alojz 20. 10. 1914–6. 3. 1992	Dr. arheoloških znanosti, redni profesor prazgodovinske arheologije na Filozofski fakulteti v Sarajevu, Bosna in Hercegovina. Dopisni član od 23. marca 1978.
Benhart, František 10. 9. 1924–25. 12. 2006	Slavist, kritik, prevajalec slovenske književnosti, Praga, Češka republika. Dopisni član od 23. maja 1985.
Berkopec, Oton 6. 12. 1906–16. 9. 1988	Dr. fil., vodja Bibliografije slavik v češkem tisku pri Akademiji znanosti v Pragi, Češka. Dopisni član od 5. februarja 1971, redni član od 24. aprila 1981.
Bevk, France 17. 9. 1890–17. 9. 1970	Književnik, Ljubljana. Redni član od 2. junija 1953; tajnik razreda za umetnosti od 28. oktobra 1960 do 26. novembra 1966.
Bezljaj, France 19. 9. 1910–27. 4. 1993	Dr. fil., redni profesor za primerjalno slovansko jezikoslovje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Redni član od 3. julija 1964.
Blinc, Robert 31. 10. 1933–26. 9. 2011	Dr. fizikalnih znanosti, redni profesor fizike, dekan Mednarodne podiplomske šole Jožefa Stefana, znanstveni svetnik IJS. Izredni član od 7. februarja 1969, redni član od 25. marca 1976. Tajnik III. razreda SAZU od 27. februarja 1978 do 31. oktobra 1980; podpredsednik SAZU od 2. oktobra 1980 do 6. maja 1999.
Bogdanović, Milan 4. 1. 1892–28. 2. 1964	Književnik, gledališki kritik in esejist, profesor za sodobno jugoslovansko književnost na univerzi v Beogradu in upravnik Narodnega gledališča v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 2. junija 1953.
Bole, Jože 17. 6. 1929–26. 12. 1995	Dr. znanosti, zoolog – malakolog, znanstveni svetnik v Biološkem inštitutu Jovana Hadžija ZRC SAZU. Izredni član od 10. marca 1977, redni član od 23. maja 1985.
Boršnik, Marja 24. 1. 1906–10. 8. 1982	Dr. fil., redna profesorica za zgodovino slovenske književnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredna članica od 10. marca 1977.
Brajdić, Ivan 16. 6. 1924–5. 6. 2008	Pisatelj in prevajalec slovenske književnosti, Zagreb, Hrvaška. Dopisni član od 18. maja 1989.

Brajković, Vladislav 24. 1. 1905–9. 9. 1989	Dr. prava, redni profesor za pomorsko in splošno transportno pravo Pravne fakultete v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 24. aprila 1981.
Bravničar, Matija 24. 2. 1897–25. 11. 1977	Skladatelj, redni profesor za kompozicijo in glasbenoteoretske predmete na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Izredni član od 13. marca 1972, redni član od 21. marca 1974.
Brecelj, Bogdan 6. 5. 1906–9. 9. 1986	Dr. med., redni profesor za ortopedijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani in predstojnik Ortopedske klinike v Ljubljani. Redni član od 6. decembra 1949.
Breznik, Anton 26. 6. 1881–26. 3. 1944	Dr. fil., gimnazijski ravnatelj, jezikoslovec, Ljubljana. Izredni član od 16. maja 1940.
Brodar, Srečko 6. 5. 1893–27. 4. 1987	Dr. fil., redni profesor za kvartarologijo Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani. Izredni član od 6. decembra 1949, redni član od 2. junija 1953.
Broz - Tito, Josip 25. 5. 1892–4. 5. 1980	Predsednik SFRJ, maršal Jugoslavije. Prvi častni član SAZU od 6. novembra 1948.
Brzin, Miroslav 13. 4. 1923–8. 8. 1999	Dr. kemijskih znanosti, redni profesor za patološko fiziologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 21. marca 1974, redni član od 29. marca 1979.
Bujas, Zoran 27. 12. 1910–11. 1. 2004	Redni profesor za psihologijo Univerze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 23. maja 1985.
Butozan, Vaso 5. 12. 1905–15. 5. 1974	Dr. veterinarskih znanosti, častni dr., redni profesor Veterinarske fakultete v Sarajevu, Bosna in Hercegovina. Dopisni član od 7. februarja 1967.
Cankar, Izidor 22. 4. 1886–22. 9. 1958	Dr. fil., redni profesor za zgodovino umetnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Redni član od 2. junija 1953.
Cevc, Emilijan 5. 9. 1920–30. 1. 2006	Dr. zgodovine in teorije umetnosti, znanstveni svetnik v Umetnostnozgodovinskem inštitutu Franceta Steleta ZRC SAZU. Izredni član od 24. aprila 1981, redni član od 23. maja 1985. Načelnik oddelka za zgodovinske vede I. razreda SAZU od 25. januarja 1991 do 7. maja 1996 in tajnik I. razreda SAZU od 1. marca 1995 do 7. maja 1996.
Cigoj, Stojan 27. 6. 1920–19. 9. 1989	Cigoj, Stojan, rojen 27. junija 1920, umrl 19. septembra 1989, dr. prava, redni profesor za civilno in mednarodno zasebno pravo Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 6. junija 1983, redni član od 23. aprila 1987.

Cilenšek, Johann
4. 12. 1913–14. 12. 1998

Skladatelj, redni profesor na Visoki šoli za glasbo Franza Liszta v Weimarju, Nemčija. Dopisni član od 7. februarja 1967.

Cvetko, Dragotin
19. 9. 1911–2. 9. 1993

Dr. fil., redni profesor za zgodovino slovenske in novejšje glasbe Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 7. februarja 1967, redni član od 5. februarja 1970. Načelnik oddelka za zgodovinske vede v razredu za zgodovinske in družbene vede SAZU od 1. aprila 1982 do 1986 in tajnik istega razreda od 1986 do 31. januarja 1991.

Čamo, Edhem
30. 12. 1909–25. 11. 1996

Redni profesor za zoohigieno Veterinarske fakultete v Sarajevu, Bosna in Hercegovina. Dopisni član od 13. marca 1972.

Čelešnik, Franc
27. 10. 1911–28. 8. 1973

Dr. med., redni profesor za čeljustno kirurgijo Medicinske fakultete v Ljubljani. Izredni član od 7. februarja 1969.

Černigoj, Avgust
24. 8. 1898–17. 11. 1985

Akademski slikar in grafik, Sežana. Dopisni član od 24. aprila 1981.

Čop, Bojan
23. 5. 1923–3. 8. 1994

Dr. filoloških znanosti, redni profesor za primerjalno jezikoslovje in orientalistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 13. marca 1972, redni član od 25. marca 1976.

Čubrilović, Vasa
14. 1. 1897–11. 6. 1990

Dr. zgodovinskih znanosti, redni profesor za zgodovino narodov Jugoslavije v novem veku na Univerzi v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 24. aprila 1981.

Deanović, Mirko
13. 5. 1890–16. 6. 1984

Dr. fil., redni profesor za romansko filologijo Univerze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 21. marca 1974.

Demus, Otto
4. 11. 1902–17. 11. 1990

Dr. fil., ordinarij umetnostnozgodovinske katedre na univerzi na Dunaju, Avstrija. Dopisni član od 23. aprila 1987.

Despić, Aleksandar
6. 1. 1927–7. 4. 2005

Redni profesor za fizikalno kemijo Tehnološke fakultete Univerze v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 25. marca 1976.

Djordjević, Jovan
10. 3. 1908–9. 12. 1989

Dr. prava, redni profesor za politične vede in ustavno pravo na univerzi v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 17. oktobra 1958.

Djurdjev, Branislav
4. 8. 1908–26. 2. 1993

Redni profesor za zgodovino turškega obdobja Filozofske fakultete Univerze v Sarajevu, Bosna in Hercegovina. Dopisni član od 7. februarja 1969.

Djuričić, Ilija
18. 7. 1898–2. 4. 1965

Dr. med., redni profesor za fiziologijo Veterinarske fakultete v Beogradu, Srbija; predsednik Srbske akademije znanosti in umetnosti. Dopisni član od 22. decembra 1961.

Dolar, Davorin

1. 2. 1921–12. 11. 2005

Dr. kem. znanosti, redni prof. za fizikalno kemijo Fakultete za nara-
voslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profe-
sor. Izredni član od 5. februarja 1970, redni član od 10. marca 1977.

Dolenc, Metod

19. 12. 1875–10. 10. 1941

Dr. prava, redni profesor za kazensko pravo Pravne fakultete Uni-
verze v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938; načelnik pravnega
razreda od 28. januarja 1939 do smrti.

Dolar, Lojze

19. 4. 1893–9. 9. 1970

Akademski kipar, redni profesor na Akademiji za umetnost v Beo-
gradu. Izredni član od 2. junija 1953, redni član od 5. februarja 1970.

Drujan, Boris

27. 6. 1928–24. 12. 1991

Dr. organske kemije in farmakologije, predstojnik laboratorija za
nevrokemijo IVIC v Caracasu, Venezuela. Dopisni član od
10. marca 1977.

Dyggve, Ejnar

17. 10. 1887–6. 8. 1961

Častni dr., inž., arhitekt in arheolog v Københavnu, Danska. Dopi-
sni član od 17. oktobra 1958.

Elsner, Norbert

11. 10. 1940–16. 6. 2011

Vodja Zoološkega inštituta Univerze v Göttingenu, Nemčija.
Specialist s področja nevrotologije akustične komunikacije pri
insektih. Dopisni član od 12. junija 2003.

Fettich, Janez

9. 10. 1921–26. 8. 2004

Dr. znanosti, redni profesor za dermatovenerologijo Medicinske
fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 21. marca 1974,
redni član od 29. marca 1979.

Finžgar, Alojzij

30. 12. 1902–28. 3. 1994

Dr. prava, redni profesor za civilno in rodbinsko pravo Pravne fa-
kultete Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član
od 20. marca 1975, redni član od 23. marca 1978. Načelnik oddelka
za družbene vede I. razreda SAZU od 16. septembra 1980 do
31. maja 1988 in tajnik razreda za zgodovinske in družbene vede
SAZU od 15. marca 1982 do 25. januarja 1991.

Finžgar, Fran Saleški

9. 2. 1871–2. 6. 1962

Književnik. Redni član od 7. oktobra 1938; načelnik razreda za
umetnost od 28. januarja 1939 do 30. septembra 1949.

Fischer, Kurt von

25. 4. 1913–27. 11. 2003

Redni profesor za muzikologijo Univerze v Zürichu, Švica. Dopisni
član od 29. marca 1979.

Flaker, Aleksandar

24. 7. 1924–25. 10. 2010

Redni profesor za slovanske književnosti Filozofske fakultete Uni-
verze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 23. aprila 1987.

Franchini, Aldo

3. 12. 1910–3. 4. 1987

Dr. medicinskih znanosti, predstojnik Inštituta za sodno medicino
v Genovi, Italija. Dopisni član od 29. marca 1979.

Frangeš, Ivo

15. 4. 1920–29. 12. 2003

Redni profesor za novejšo hrvaško književnost Filozofske fakultete
Univerze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 6. junija 1983.

Fučić, Branko 8. 9. 1920–31. 1. 1999	Znanstveni svetnik v Kabinetu za arhitekturo in urbanizem Hrvaške akademije znanosti in umetnosti, Reka, Hrvaška. Dopisni član od 18. maja 1989.
Gaspari, Maksim 26. 2. 1883–14. 11. 1980	Slikar, Ljubljana. Redni član od 13. marca 1972.
Gavazzi, Milovan 18. 3. 1895–20. 1. 1992	Dr. fil., redni profesor za etnologijo na Filozofski fakulteti v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 25. marca 1976.
Geršković, Leon 2. 2. 1910–1. 6. 1992	Dr. prava, redni profesor političnih znanosti, Beograd, Srbija. Dopisni član od 17. oktobra 1958.
Gestrin, Ferdo 8. 10. 1916–9. 4. 1999	Dr. znanosti, redni profesor za občo zgodovino fevdalizma Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 6. junija 1983, redni član od 23. aprila 1987.
Geyer, Otto F. 18. 5. 1924–12. 11. 2002	Redni profesor stratigrafije, paleontologije in paleoekologije na Univerzi v Stuttgartu, Nemčija. Dopisni član od 7. junija 2001.
Gligorić, Velibor 28. 7. 1899–3. 10. 1977	Književni kritik, Beograd, Srbija. Dopisni član od 7. februarja 1967.
Golia, Pavel 10. 4. 1887–13. 8. 1959	Književnik, upravnik Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Redni član od 2. junija 1953.
Golič, Ljubo 2. 7. 1932–5. 7. 2007	Dr. kemijskih znanosti, redni profesor za anorgansko kemijo Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 18. maja 1989, redni član od 27. maja 1993.
Goričar, Jože 20. 1. 1907–20. 2. 1985	Dr. prava, redni profesor za sociologijo Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 7. februarja 1969, redni član od 25. marca 1976; načelnik oddelka za družbene vede razreda za zgodovinske in družbene vede SAZU od 24. aprila 1980 do 30. septembra 1980; glavni tajnik SAZU od 24. junija 1980 do smrti.
Grad, Anton 23. 2. 1907–28. 3. 1983	Dr. fil., redni profesor za romansko filologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 10. marca 1977.
Gradnik, Alojz 3. 8. 1882–14. 7. 1967	Dr. prava, književnik, Ljubljana. Redni član od 21. decembra 1962.
Grafenauer, Bogo 16. 3. 1916–12. 5. 1995	Dr. filozofije, redni profesor za zgodovino Slovencev Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 7. februarja 1968, redni član od 13. marca 1972.

Grafenauer, Ivan
7. 3. 1880–29. 12. 1964

Dr. fil., gimnazijski profesor, Ljubljana. Izredni član od 16. maja 1940, redni član od 21. decembra 1946; tajnik razreda za filološke in literarne vede od 30. septembra 1949 do smrti.

Grafenauer, Stanko
13. 5. 1922–7. 8. 2010

Dr. tehniških znanosti, redni profesor za kristalografijo, mineralogijo in petrologijo Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani. Izredni član od 17. aprila 1973, redni član od 24. aprila 1981. Tajnik IV. razreda SAZU od 26. maja 1981 do 15. februarja 1989.

Grickat-Radulović, Irena
19. 1. 1922–7. 4. 2009

Znanstvena svetnica v Inštitutu za jezik Srbske akademije znanosti in umetnosti, Beograd, Srbija, v pokoju. Dopisna članica od 6. junija 1983.

Grošelj, Milan
19. 9. 1902–12. 2. 1979

Dr. fil., redni profesor za klasično filologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 17. oktobra 1958, redni član od 10. marca 1977.

Gubenšek, Franc
31. 10. 1937–17. 8. 2010

Dr. znanosti, redni profesor za biokemijo, molekularno biologijo in gensko tehnologijo Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani. Izredni član od 12. junija 2003, redni član od 21. maja 2009.

Gušić, Branimir
6. 4. 1901–7. 7. 1975

Dr. med., dr. fil., redni profesor za otorinolaringologijo Medicinske fakultete v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 3. julija 1964.

Gyergyek, Ludvik
2. 9. 1922–22. 12. 2003

Dr. uporabnih znanosti, častni doktor univerz v Budimpešti in Mariboru, redni profesor za sisteme, avtomatiko in kibernetiko Fakultete za elektrotehniko in računalništvo Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 24. aprila 1981, redni član od 23. aprila 1987.

Hadži, Jovan
22. 11. 1884–11. 12. 1972

Dr. fil., redni profesor za zoologijo na Prirodoslovno-matematični fakulteti v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938.

Hafner, Stanislav
13. 12. 1916–9. 12. 2006

Redni profesor za slavistiko Univerze v Gradcu, Avstrija. Dopisni član od 27. maja 1997.

Hauptman, Ljudmil
5. 2. 1884–19. 4. 1968

Dr. fil., redni profesor za občo zgodovino srednjega veka Univerze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 16. maja 1940.

Hegedušić, Krsto
26. 11. 1901–7. 4. 1975

Akademski slikar mojster, Zagreb, Hrvaška. Dopisni član od 20. marca 1975.

Hieng, Andrej
17. 2. 1925–17. 1. 2000

Pisatelj, Ljubljana. Izredni član od 6. junija 1995.

Hottinger, Lukas Conrad
25. 2. 1933–4. 9. 2011

Redni profesor za paleontologijo na Geološko-paleontološkem inštitutu univerze v Baslu, Švica. Dopisni član od 27. maja 1993.

Ibrovac, Miodrag
24. 8. 1885–21. 6. 1973

Dr. filoloških znanosti, redni profesor romanistike na Filozofski fakulteti v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 17. aprila 1973.

Ilešič, Svetozar
8. 6. 1907–4. 2. 1985

Dr. fil., redni profesor za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 7. februarja 1967, redni član od 5. februarja 1970.

Ingolič, Anton
5. 1. 1907–11. 3. 1992

Književnik. Izredni član od 25. marca 1976, redni član od 24. aprila 1981. Tajnik razreda za umetnosti SAZU od 21. marca 1977 do 31. maja 1981.

Ivić, Milka
11. 12. 1923–7. 3. 2011

Redna prof. za srbski in hrvaški jezik Filozofske fakultete Univerze v Novem Sadu, Srbija, v pokoju. Dopisna članica od 6. junija 1983.

Ivić, Pavle
1. 12. 1924–19. 9. 1999

Redni profesor za srbski jezik in hrvaški jezik Filozofske fakultete Univerze v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 29. marca 1979.

Jakac, Božidar
16. 7. 1899–20. 11. 1989

Redni profesor Akademije za likovno umetnost v Ljubljani. Redni član od 6. decembra 1949.

Jakopič, Rihard
12. 4. 1869–21. 4. 1943

Akademski slikar, Ljubljana. Redni član od 7. oktobra 1938.

Jakopin, Franc
29. 9. 1921–18. 6. 2002

Dr. znanosti, znanstveni svetnik na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Izredni član od 23. maja 1985, redni član od 18. maja 1989.

Jama, Matija
4. 1. 1872–4. 4. 1947

Akademski slikar, Ljubljana. Redni član od 7. oktobra 1938.

Jovčić, Dimitrije
14. 10. 1889–16. 2. 1973

Dr. med., redni prof. za ortopedijo in travmatologijo na Medicinski fakulteti v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 7. februarja 1967.

Jurančič, Janko
18. 12. 1902–15. 12. 1989

Dr. filoloških znanosti, redni profesor za srbski in hrvaški jezik ter starejšo hrvaško in srbsko literaturo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 25. marca 1976, redni član od 24. aprila 1981; tajnik razreda za filološke in literarne vede od 25. septembra 1979 do februarja 1984.

Kalin, Boris
24. 6. 1905–22. 5. 1975

Kipar mojster, redni profesor na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Redni član od 2. junija 1953.

Kalin, Zdenko
11. 4. 1911–11. 11. 1990

Akademski kipar, redni profesor za kiparstvo na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Izredni član od 25. marca 1976, redni

	član od 24. aprila 1981; tajnik razreda za umetnosti SAZU od 31. maja 1981 do 31. januarja 1985.
Kambič, Vinko 7. 4. 1920–24. 11. 2001	Dr. znanosti, redni profesor za otorinolaringologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 23. maja 1985, redni član od 18. maja 1989.
Kardelj, Edvard 27. 1. 1910–10. 2. 1979	Marksistični teoretik, soorganizator KP Jugoslavije in KP Slovenije, avtor del s področja marksističnega družboslovja in tvorec samoupravnega sistema SFRJ. Častni član SAZU od 6. decembra 1949.
Kenk, Roman 25. 11. 1898–2. 10. 1988	Dr. naravoslovnih znanosti, redni profesor za zoologijo in sodelavec Kongresne knjižnice v Washingtonu v oddelku za zoologijo nevretenčarjev, ZDA. Dopisni član od 6. junija 1983.
Kermauner, Taras 13. 4. 1930–11. 6. 2008	Dr. literarnih znanosti, habilitirani redni profesor za dramaturgijo. Izredni član od 30. maja 1991, redni član od 6. junija 1995.
Kermavner, Dušan 7. 12. 1903–11. 6. 1975	Dr. prava, znanstveni svetnik Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Izredni član od 5. februarja 1971.
Kidrič, Boris 10. 4. 1912–11. 4. 1953	Predsednik Gospodarskega sveta FLRJ. Redni član od 6. decembra 1949.
Kidrič, France 23. 3. 1880–11. 4. 1950	Dr. fil., redni profesor za starejše slovanske jezike in slovensko literaturo na Univerzi v Ljubljani, višji znanstveni svetnik akademije. Redni član od 7. oktobra 1938; od 28. junija 1941 do 1. julija 1942 načelnik filozofsko-filološko-historičnega razreda SAZU; predsednik SAZU od 2. oktobra 1945 do smrti.
Klopčič, Mile 16. 11. 1905–19. 3. 1984	Pesnik in prevajalec, Ljubljana. Izredni član od 23. marca 1978, redni član od 6. junija 1983.
Koblar, France 29. 11. 1889–11. 1. 1975	Dr. fil., redni profesor na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani. Redni član od 3. julija 1964; v. d. tajnika razreda za filološke in literarne vede od 7. februarja 1965, tajnik istega razreda od 7. februarja 1968 do smrti.
Kochansky-Devidé, Vanda 10. 4. 1915–26. 2. 1990	Dr. naravoslovnih znanosti, redna profesorica na Naravoslovno-matematični fakulteti v Zagrebu, Hrvaška. Dopisna članica od 20. marca 1975.
Kogoj, Franjo 13. 10. 1894–30. 9. 1983	Dr. med., redni profesor za dermatovenerologijo Univerze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 29. marca 1953.
Koneski, Blaže 19. 12. 1921–7. 12. 1993	Redni profesor za makedonski jezik Filozofske fakultete Univerze v Skopju. Makedonija. Dopisni član od 7. februarja 1968.

Konstantinović, Zoran
5. 6. 1920–22. 5. 2007

Redni profesor za primerjalno književnost Univerze v Innsbrucku, Avstrija. Dopisni član od 18. maja 1989.

Korošec, Viktor
7. 12. 1899–16. 11. 1985

Dr. prava, redni profesor na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Redni član od 2. oktobra 1956.

Kos, Gojmir Anton
24. 1. 1896–22. 5. 1970

Akademski slikar, redni profesor na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Redni član od 6. decembra 1949.

Kos, Milko
12. 12. 1892–24. 3. 1972

Dr. fil., redni prof. za občo zgodovino srednjega veka in pomožne zgodovinske vede na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938; glavni tajnik SAZU od 19. maja 1950 do 13. marca 1972.

Kosmač, Ciril
28. 9. 1910–28. 1. 1980

Književnik, Portorož. Redni član od 22. decembra 1961.

Kossack, Georg
25. 6. 1923–17. 10. 2004

Redni profesor za prazgodovino in stari vek Univerze v Münchnu, Nemčija. Dopisni član od 30. maja 1991.

Kostrenčić, Marko
21. 3. 1884–19. 5. 1976

Dr. prava, redni profesor za zgodovino države in prava narodov SFRJ od 19. stoletja na Pravni fakulteti v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 2. junija 1953.

Košir, Alija
6. 4. 1891–9. 6. 1973

Dr. med., redni profesor za histologijo in embriologijo na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Redni član od 24. junija 1955.

Kovačič, Lojze
9. 11. 1928–1. 5. 2004

Pisatelj, pedagog v Centru za kulturo mladih. Izredni član od 27. maja 1997, redni član od 12. junija 2003.

Kozak, Juš
26. 6. 1892–29. 8. 1964

Književnik, Ljubljana. Redni član od 22. decembra 1961.

Kozina, Marjan
4. 6. 1907–19. 6. 1966

Skladatelj, izredni profesor na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Redni član od 2. junija 1953.

Koželj, Venčeslav
17. 9. 1901–6. 8. 1968

Dr. tehniških znanosti, redni profesor za teoretično elektroniko Univerze v Ljubljani. Izredni član od 2. junija 1953, redni član od 21. decembra 1962.

Kranjec, Miško
15. 9. 1908–8. 6. 1983

Književnik, Ljubljana. Redni član od 2. junija 1953.

Krašovec, Stane
14. 7. 1905–13. 4. 1991

Dipl. ing. ekonomije, redni prof. Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 25. marca 1976, redni član od 24. aprila 1981.

Kratochvíl, Josef
6. 1. 1909–17. 2. 1992

Dr. naravoslovja, dr. biologije, prof. zoologije, konzultant – vodilni znanstveni delavec Inštituta za raziskovanje vretenčarjev, Češko-

	slovaška akademija znanosti. Dopisni član od 5. februarja 1970.
Kravar, Miroslav 6. 4. 1914–14. 1. 1999	Redni profesor za klasično filologijo in hrvaški jezik Filozofske fakultete v Zadru in stalni redni profesor na Univerzi v Bonnu. Dopisni član od 23. maja 1985.
Krbek, Ivo 23. 8. 1890–16. 1. 1966	Dr. prava, redni profesor za upravno pravo na Univerzi v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 17. oktobra 1958.
Kreft, Bratko 11. 2. 1905–17. 7. 1996	Dr. filozofije, književnik, teatrolog, gledališki umetnik, redni profesor za novejšo rusko književnost Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Redni član od 22. decembra 1961; tajnik razreda za umetnosti SAZU od 26. novembra 1966 do 25. marca 1976; podpredsednik SAZU od 25. marca 1976 do 14. maja 1992.
Krek, Gregor 27. 6. 1875–1. 9. 1942	Dr. prava, redni profesor rimskega in civilnega prava na Pravni fakulteti v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938; prvi glavni tajnik AZU oz. SAZU od 28. januarja 1939 do 11. julija 1942.
Krek, Uroš 21. 5. 1922–2. 5. 2008	Skladatelj, redni profesor za kompozicijo in teoretske predmete Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 29. marca 1979, redni član od 23. maja 1985. Tajnik V. razreda SAZU od 12. januarja 1993 do 7. maja 1996.
Kretzenbacher, Leopold 13. 11. 1912–21. 6. 2007	Redni profesor za etnografijo Univerze v Münchnu, Nemčija. Dopisni član od 27. maja 1993.
Krklec, Gustav 23. 6. 1899–30. 10. 1977	Književnik, Zagreb, Hrvaška. Dopisni član od 7. februarja 1969.
Krleža, Miroslav 7. 7. 1893–29. 12. 1981	Književnik, Zagreb, Hrvaška. Dopisni član od 2. junija 1953.
Kuhelj, Anton 11. 11. 1902–31. 7. 1980	Dr. tehniških znanosti, redni prof. za mehaniko na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani. Redni član od 6. decembra 1949; podpredsednik SAZU od 22. decembra 1961 do smrti.
Kumbatovič, Filip Kalan 25. 3. 1910–8. 8. 1989	Dipl. inž. arhitekture, gledališki zgodovinar, esejist, prozaist, redni profesor na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani. Izredni član od 24. aprila 1981, redni član od 23. maja 1985.
Kuret, Niko 24. 4. 1906–25. 1. 1995	Dr. folklornih znanosti, znanstveni svetnik v Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU. Izredni član od 18. maja 1989, redni član od 30. maja 1991.
Kušej, Gorazd 17. 12. 1907–9. 12. 1985	Dr. prava, redni profesor za teorijo države in prava ter primerjalno ustavno pravo Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Redni član od

	17. oktobra 1958; glavni tajnik SAZU od 1972 do 1980.
Kušej, Rado 21. 7. 1875–10. 5. 1941	Dr. prava, redni profesor za cerkveno pravo na Pravni fakulteti v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938.
Kühn, Othmar 5. 11. 1892–26. 3. 1969	Dr. fil., redni profesor za paleontologijo in paleobiologijo na univerzi na Dunaju, Avstrija. Dopisni član od 6. februarja 1965.
Kyovsky, Rudi 17. 8. 1906–5. 1. 2002	Dr. prava, redni prof. za delovno pravo Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 25. marca 1976, redni član od 24. aprila 1981.
Lajovic, Anton 19. 12. 1878–28. 8. 1960	Skladatelj in muzikolog, Ljubljana. Redni član od 16. maja 1940; tajnik razreda za umetnosti od 30. septembra 1949 do smrti.
Laroche, Emmanuel 11. 7. 1914–16. 6. 1991	Profesor za splošno lingvistiko in primerjalno slovnico na univerzi v Strasbourgu in direktor Francoskega arheološkega inštituta v Carigradu. Dopisni član od 29. marca 1979.
Lavrač, Ivan 11. 2. 1916–25. 12. 1992	Dr. ekonomskih znanosti, redni profesor za politično ekonomijo in zgodovino politične ekonomije Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 23. aprila 1987.
Lavrič, Božidar 10. 11. 1899–15. 11. 1961	Dr. med., častni dr., redni profesor za kirurgijo Medicinske fakultete v Ljubljani in predstojnik klinike za kirurgijo. Redni član od 6. decembra 1949; podpredsednik SAZU od 21. marca 1950 do smrti.
Lavrin, Janko 10. 2. 1887–13. 8. 1986	Redni profesor za novejšo rusko literaturo na univerzi v Nottinghamu. Dopisni član od 2. oktobra 1956.
Leeming, Henry 6. 1. 1920–25. 12. 2004	Redni profesor za primerjalno in zgodovinsko leksikologijo slovenskih jezikov Univerze v Londonu, Anglija. Dopisni član od 23. maja 1985.
Lenček, Rado L. 3. 10. 1921–27. 1. 2005	Redni prof. za slovanske jezike Kolumbijske univerze, New York, ZDA, in njen zaslužni profesor. Dopisni član od 30. maja 1991.
Lobe, Feliks 14. 10. 1894–9. 5. 1970	Častni dr., redni profesor na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani. Redni član od 6. decembra 1949.
Logar, Janez 3. 2. 1908–9. 11. 1987	Višji znanstveni sodelavec Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Izredni član od 23. marca 1978, redni član od 6. junija 1983.
Logar, Valentin 11. 2. 1916–24. 12. 2002	Dr. filozofije, redni profesor za dialektologijo in zgodovino slovenskega jezika Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 13. marca 1972, redni član od 24. aprila 1981. Tajnik razreda za filološke in literarne vede SAZU od 5. marca 1975 do 31. oktobra 1979.

Lorković, Zdravko 3. 1. 1900–11. 11. 1998	Redni profesor za biologijo Medicinske fakultete Univerze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 30. maja 1991.
Lukić, Radomir 31. 8. 1914–31. 5. 1999	Redni profesor za teorijo države in prava Univerze v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 23. aprila 1987.
Lukman, Franc Ksaver 24. 11. 1880–12. 6. 1958	Dr. teoloških znanosti, dr. fil., redni profesor za historično dogmatiko na Teološki fakulteti v Ljubljani. Izredni član od 16. maja 1940.
Lunaček, Pavel 31. 1. 1900–2. 4. 1955	Dr. med., redni profesor za ginekologijo in porodništvo na Medicinski fakulteti v Ljubljani, predstojnik ginekološko-porodniške klinike. Redni član od 30. junija 1954.
Maceljski, Milan 27. 12. 1925–24. 6. 2007	Redni prof. za entomologijo in fitofarmakologijo Agronomske fakultete Univerze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 8. aprila 1999.
Majer, Boris 15. 2. 1919–14. 4. 2010	Dr. filozofskih znanosti, redni profesor za sodobno filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v pokoju. Izredni član od 25. marca 1975, redni član od 24. aprila 1981.
Maksimović, Desanka 16. 5. 1898–11. 2. 1993	Pisateljica, Beograd, Srbija. Dopisna članica od 7. februarja 1969.
Matjašič, Janez 14. 5. 1921–9. 8. 1996	Dr. bioloških znanosti, zoolog, speleobiolog, znanstveni svetnik v Biološkem inštitutu Jovana Hadžija ZRC SAZU. Izredni član od 21. marca 1974, redni član od 18. maja 1989.
Mayer, Ernest 10. 11. 1920–17. 3. 2009	Dr. filozofije, botanik – taksonom, redni profesor za botaniko, znanstveni svetnik v Biološkem inštitutu Jovana Hadžija ZRC SAZU v pokoju. Izredni član od 21. marca 1974, redni član od 6. junija 1983. Tajnik razreda za naravoslovne vede SAZU od 15. februarja 1989 do 7. maja 1996, član predsedstva SAZU po 22. členu zakona o SAZU od 23. novembra 2000 do 22. novembra 2003.
McLaren, Anne 26. 4. 1927–7. 7. 2007	Redna profesorica na inštitutu Wellcome CRC, Cambridge, Anglija. Dopisna članica od 6. junija 1995.
Mekuli, Esad 17. 12. 1916–6. 8. 1993	Dr. veterinarskih znanosti, redni profesor Univerze v Prištini, Kosovo, Srbija. Pesnik in prevajalec. Dopisni član od 29. marca 1979.
Melik, Anton 1. 1. 1890–8. 6. 1966	Dr. fil., redni profesor za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani; upravnik Inštituta za geografijo SAZU. Izredni član od 16. maja 1940, redni član od 21. decembra 1946; tajnik razreda za prirodoslovne in medicinske vede od 8. oktobra 1955 do smrti.
Melik, Vasilij 17. 1. 1921–28. 1. 2009	Dr. zgodovinskih znanosti, redni profesor za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 27. maja 1993, redni

	član od 27. maja 1997.
Menart, Janez 29. 9. 1929–22. 1. 2004	Pesnik in prevajalec, programski vodja knjižnega kluba Svet knjige pri založbi Mladinska knjiga v Ljubljani. Izredni član od 6. junija 1983, redni član od 23. aprila 1987. Tajnik razreda za umetnosti SAZU od 8. januarja 1985 do 12. januarja 1993.
Merchant, Eugene Mylon 6. 5. 1913–19. 8. 2006	Višji svetovalec v TechSolve, Cincinnati, Ohio, ZDA. Dopisni član od 23. aprila 1987.
Merhar, Boris 1. 5. 1907–24. 6. 1989	Profesor za zgodovino slovenske književnosti na Pedagoški akademiji v Ljubljani, višji predavatelj za zgodovino slovenskega slovstva do moderne na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Izredni član od 25. marca 1976, redni član od 23. maja 1985.
Micevski, Kiril 29. 4. 1926–6. 2. 2002	Redni profesor za rastlinsko sistematiko in geobotaniko Fakultete za naravoslovne in matematične vede Univerze v Skopju, Makedonija. Dopisni član od 6. junija 1995.
Michie, Donald 11. 11. 1923–7. 7. 2007	Dr. bioloških znanosti, eden pionirjev umetne inteligence v svetu, zaslužni profesor za umetno inteligenco Univerze v Edinburghu, Velika Britanija. Dopisni član od 5. maja 2005.
Mihajlović, Mihajlo Lj. 22. 1. 1924–8. 6. 1998	Redni prof. za organsko kemijo Naravoslovno-matematične fakultete Univerze v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 25. marca 1976.
Mihalić, Slavko 16. 3. 1928–5. 2. 2007	Pesnik, Zagreb, Hrvaška. Dopisni član od 6. junija 1995.
Mihelič, France 27. 4. 1907–1. 8. 1998	Akademski slikar, redni profesor za slikarstvo in risanje Akademije za likovno umetnost Univerze v Ljubljani. Redni član od 6. februarja 1965.
Milčinski, Janez 3. 5. 1913–28. 7. 1993	Dr. prava in dr. med., redni profesor za sodno medicino Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 22. decembra 1961, redni član od 5. februarja 1970; predsednik SAZU od 25. marca 1976 do 14. maja 1992.
Milčinski, Lev 23. 6. 1916–14. 3. 2001	Dr. znanosti, redni profesor za psihiatrijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 23. marca 1979, redni član od 6. junija 1983.
Minatti, Ivan 22. 3. 1924–9. 6. 2012	Pesnik in prevajalec, urednik v založbi Mladinska knjiga v Ljubljani v pokoju. Izredni član od 23. aprila 1987, redni član od 30. maja 1991.
Mohorovičić, Andre 12. 7. 1913–17. 12. 2002	Redni profesor za arhitekturo Fakultete za arhitekturo Univerze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 6. junija 1983.

Molè, Vojeslav 14. 12. 1886–5. 12. 1973	Dr. fil., redni profesor za srednjeveško umetnost na Jagelonski univerzi v Krakovu, Poljska. Dopisni član od 22. decembra 1961.
Moszyński, Leszek 19. 2. 1928–16. 4. 2006	Redni profesor za slovansko jezikoslovje Univerze v Gdansk, Poljska. Dopisni član od 7. junija 2001.
Murko, Matija 10. 2. 1861–11. 2. 1952	Dr. fil., redni profesor za slovensko filologijo na Karlovi univerzi v Pragi. Dopisni član od 16. maja 1940.
Mušič, Marjan 16. 11. 1904–6. 1. 1984	Arhitekt, redni profesor na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Izredni član od 5. februarja 1970, redni član od 29. marca 1979.
Mušič, Zoran 12. 2. 1909–25. 5. 2005	Akademski slikar, Pariz, Francija. Dopisni član od 24. aprila 1981.
Nahtigal, Rajko 14. 4. 1877–29. 3. 1958	Dr. fil., redni profesor za slovansko filologijo in primerjalno gramatiko slovanskih jezikov ter častni predstojnik Slovenskega inštituta na Univerzi v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938; prvi predsednik AZU oz. SAZU od 4. januarja 1939 do 27. junija 1942; načelnik razreda za zgodovinske in zemljepisne vede, filozofijo in filologijo od 2. oktobra 1945 do 30. septembra 1949.
Negovski, Vladimir A. 19. 3. 1909–2. 8. 2003	Direktor Inštituta za splošno reanimatologijo Akademije medicinskih ved, Moskva, Rusija. Dopisni član od 6. junija 1983.
Nejedlý, Zdenek 10. 2. 1878–9. 2. 1962	Profesor muzikologije na Karlovi univerzi v Pragi, predsednik Češkoslovaške akademije znanosti. Dopisni član od 7. novembra 1947.
Neubauer, Robert 7. 12. 1895–3. 5. 1969	Dr. med., redni profesor za fiziologijo Medicinske fakultete v Ljubljani. Redni član od 22. decembra 1961.
Nitsch, Kazimierz 1. 2. 1874–26. 9. 1958	Profesor poljskega jezika na univerzi v Krakovu, Poljska. Dopisni član od 7. novembra 1947.
Nougayrol, Jean 14. 2. 1900–23. 1. 1975	Asiriolog, profesor na École pratique des Hautes Études v Parizu, Francija. Dopisni član od 7. februarja 1968.
Novak, Franc 2. 6. 1908–29. 9. 1999	Novak, Franc, rojen 2. junija 1908, umrl 29. septembra 1999, dr. znanosti, redni profesor za porodništvo in ženske bolezni Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 22. decembra 1961, redni član od 5. februarja 1970. Tajnik razreda za medicinske vede SAZU od 25. februarja 1976 do 27. maja 1992.
Novak, Grga 2. 4. 1888–7. 9. 1978	Dr. fil., redni profesor za zgodovino starega veka na Univerzi v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 22. decembra 1961.

Ocvirk, Anton
23. 3. 1907–6. 1. 1980

Dr. fil., redni profesor za zgodovino svetovne književnosti in literarno teorijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Redni član od 3. julija 1964.

Olszak, Wacław
24. 10. 1902–10. 12. 1980

Dr. tehniških znanosti, eden od rektorjev Mednarodnega centra za mehanične znanosti v Vidmu, Italija. Dopisni član od 29. marca 1979.

Oštir, Karel
13. 10. 1888–27. 12. 1973

Redni profesor za primerjalno jezikoslovje na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Redni član od 2. junija 1953 do 17. junija 1958.

Panteleev, Dimitar
26. 11. 1901–16. 4. 1993

Pisatelj in prevajalec, bibliotekar in dramaturg, Sofija, Bolgarija. Dopisni član od 24. aprila 1981.

Paulin, Alfonz
14. 9. 1853–1. 12. 1942

Gimnazijski profesor, strokovnjak za floristiko, fitogeografijo in botanično sistematiko, Ljubljana. Izredni član od 16. maja 1940.

Pavček, Tone
29. 9. 1928–20. 10. 2011

Pesnik, esejist in prevajalec, glavni urednik Cankarjeve založbe v pokoju. Izredni član od 7. junija 2001; član predsedstva SAZU po 22. členu zakona o SAZU od 27. novembra 2003 do 22. aprila 2008, redni član od 1. junija 2007.

Pavičević, Branko
2. 3. 1922–13. 3. 2012

Redni profesor za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Podgorici, Črna gora. Dopisni član od 10. marca 1977.

Pavlov, Todor
14. 2. 1890–8. 5. 1977

Profesor filozofije dialektičnega materializma in marksistične estetike na univerzi v Sofiji, Bolgarija. Dopisni član od 7. novembra 1947 do 1948 ali 1949.

Pavšič, Vladimir - Bor, Matej
14. 4. 1913–29. 9. 1993

Pisatelj, Ljubljana. Redni član od 6. februarja 1965.

Pécsi, Márton
29. 12. 1923–22. 1. 2003

Profesor raziskovalec za fizikalno geografijo v Geografskem raziskovalnem inštitutu, Budimpešta, Madžarska. Dopisni član od 18. maja 1989.

Persianinov, Leonid Semenovič
18. 8. 1908–27. 12. 1978

Dr. med., predstojnik Inštituta za ginekologijo in porodništvo v Moskvi, Rusija. Dopisni član od 29. marca 1979.

Peterlin, Anton
25. 9. 1908–24. 3. 1993

Dr. naravoslovnih znanosti, sodelavec Nacionalnega biroja za standarde v Washingtonu. Izredni član od 21. decembra 1946, redni član od 6. decembra 1949.

Pitamic, Leonid
15. 12. 1885–30. 6. 1971

Dr. prava, redni profesor za ustavno pravo in teorijo države Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938 do 21. maja 1948. Črtan iz članstva leta 1948, posmrtno rehabilitiran na skupščini SAZU 17. decembra 1996.

Plečnik, Jože 23. 1. 1872–7. 1. 1957	Redni profesor za arhitekturo na Univerzi v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938.
Plemelj, Josip 1. 12. 1873–22. 5. 1967	Dr. fil., častni doktor matematičnih in tehniških znanosti, redni profesor za matematiko na Univerzi v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938; načelnik razreda za matematične, prirodoslovne in tehniške vede SAZU od 16. julija 1942 do 30. septembra 1949.
Pogačnik, Jože 14. 3. 1933–18. 8. 2002	Dr. znanosti, redni profesor za slovensko književnost Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru in njen zaslužni profesor. Dopisni član od 30. maja 1991, izredni član od 27. maja 1993, redni član od 27. maja 1997. Tajnik razreda za filološke in literarne vede SAZU od 23. marca 1999 do smrti.
Polec, Janko 19. 8. 1880–12. 5. 1956	Dr. prava, redni profesor za narodno in primerjalno pravno zgodovino na Pravni fakulteti v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938; načelnik pravnega razreda od 23. februarja 1942 do 30. septembra 1949; predsednik Terminološke komisije pri AZU oz. SAZU.
Popov, Andrej Vladimirovič 24. 10. 1939–9. 1. 2009	Vodja oddelka za nevroetologijo žuželk Sečenovega inštituta za evolucijsko fiziologijo in biokemijo Ruske akademije znanosti v Sankt Peterburgu, Rusija. Dopisni član od 7. junija 2001.
Potrč, Ivan 1. 1. 1913–12. 6. 1993	Pisatelj, Ljubljana. Izredni član od 10. marca 1977, redni član od 6. junija 1983.
Prelog, Vladimir 23. 7. 1906–7. 1. 1998	Predstojnik laboratorija za organsko kemijo visoke tehniške šole v Zürichu, Švica. Nobelov nagrajenec za kemijo, 1975. Dopisni član od 29. marca 1979.
Pretnar, Stojan 23. 1. 1909–1. 3. 1999	Dr. prava, redni profesor za gospodarsko pravo, primerjalno trgovinsko pravo in pravo industrijske lastnine Pravne fakultete Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 25. marca 1975, redni član od 24. aprila 1981.
Prevoršek, Dušan C. 14. 2. 1922–25. 2. 2004	Raziskovalec v podjetju Goodyear in na Univerzi v Princetonu, ZDA. Dopisni član od 7. junija 2001.
Prokop, Otto 29. 9. 1921–20. 1. 2009	Redni profesor za sodno medicino Humboldtove univerze v Berlinu, Nemčija. Dopisni član od 23. aprila 1987.
Pusić, Eugen 1. 7. 1916–20. 9. 2010	Redni profesor za upravne znanosti Pravne fakultete Univerze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 7. junija 2001.
Rajičić, Stanojlo 16. 12. 1910–21. 7. 2000	Skladatelj, redni profesor Glasbene akademije v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 20. marca 1975.

Rakovec, Ivan
18. 9. 1899–3. 8. 1985

Dr. fil., redni profesor za geologijo in paleontologijo Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani. Izredni član od 21. decembra 1946, redni član od 6. decembra 1949; tajnik razreda za naravoslovne vede od 15. junija 1966 do 19. maja 1981.

Rammelmeyer, Alfred
31. 12. 1909–16. 3. 1995

Dr. filozofije, redni profesor za slovansko filologijo na Univerzi v Frankfurtu ob Maini, Nemčija. Dopisni član od 24. aprila 1981.

Ramovš, Fran
14. 9. 1890–16. 9. 1952

Dr. fil., redni profesor za fonetiko in zgodovino slovenskega jezika na Univerzi v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938; načelnik filozofsko-filološko-historičnega razreda od 28. januarja 1939 do 31. januarja 1940; glavni tajnik AZU oz. SAZU od 11. julija 1942 do 19. maja 1950; upravnik Inštituta za slovenski jezik; predsednik SAZU od 19. maja 1950 do smrti.

Ramovš, Primož
20. 3. 1921–10. 1. 1999

Skladatelj, višji bibliotekar specialist in upravnik Biblioteke SAZU. Izredni član od 10. marca 1977, redni član od 6. junija 1983; član predsedstva SAZU po 22. členu zakona o SAZU od 7. maja 1996 do smrti.

Rant, Zoran
14. 9. 1904–12. 2. 1972

Dr. tehniških znanosti, redni profesor za procesno tehniko na tehniški univerzi v Braunschweigu. Dopisni član od 3. julija 1964.

Ravnikar, Edvard
4. 12. 1907–23. 8. 1993

Inž. arhitekture, redni prof. za urbanizem in javne zgradbe Fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Izredni član od 7. februarja 1969, redni član od 29. marca 1979.

Rechinger, Karl Heinz
16. 10. 1906–30. 12. 1998

Dvorski svetnik in direktor Prirodoslovnega muzeja na Dunaju, Avstrija. Dopisni član od 30. maja 1991.

Regen, Ivan
9. 12. 1868–27. 7. 1947

Dr. fil., gimnazijski profesor, strokovnjak za fiziologijo živali in bioakustiko, Ljubljana. Izredni član od 16. maja 1940.

Rigler, Jakob
2. 12. 1929–8. 7. 1985

Dr. filoloških znanosti, znanstveni svetnik v Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Izredni član od 23. maja 1985.

Saeverud, Harald
17. 4. 1897–27. 3. 1992

Skladatelj in dirigent, Norveška. Dopisni član od 25. marca 1976.

Safar, Peter
12. 4. 1924–3. 8. 2003

Redni profesor za reanimatologijo in direktor Mednarodnega centra za reanimatološke raziskave univerze v Pittsburghu, PA, ZDA. Dopisni član od 6. junija 1983.

Salopek, Marijan
23. 12. 1883–23. 2. 1967

Dr. fil., profesor Univerze v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 7. februarja 1967.

Samec, Maks
27. 6. 1881–1. 7. 1964

Dr. fil., redni profesor za kemijo na Univerzi v Ljubljani od 1919 do 1945, do 1959 upravnik Kemijskega inštituta Boris Kidrič v Ljublja-

	ni in od 1959 znanstveni svetovalec. Redni član od 6. decembra 1949; tajnik razreda za matematične, fizikalne in tehniške vede od 16. novembra 1962 do smrti.
Savić, Pavle 10. 1. 1909–30. 5. 1994	Redni profesor za fizikalno kemijo univerze v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 13. marca 1972.
Seidl, Ferdinand 10. 3. 1856–1. 12. 1942	Profesor, strokovnjak za meteorologijo, klimatologijo, seizmologijo in geologijo, Ljubljana. Izredni član od 16. maja 1940.
Sever, Savin 27. 6. 1927–12. 4. 2003	Univ. dipl. inž. arhitekture, svetnik v Slovenija projektu. Izredni član od 27. maja 1997.
Severn, Roy Thomas 6. 9. 1929–25. 11. 2012	Redni profesor za potresno inženirstvo in dinamiko konstrukcij Gradbene fakultete Univerze v Bristolu, Anglija. Redni član Royal Academy of Engineering. Dopisni član od 12. junija 2003.
Sirotković, Jakov 7. 11. 1922–31. 10. 2002	Redni profesor Ekonomske fakultete Univerze v Zagrebu in vodja Zavoda za ekonomske raziskave Hrvaške akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 29. marca 1979.
Skok, Petar 1. 3. 1881–3. 2. 1956	Dr. fil., redni profesor za romansko filologijo na Univerzi v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 2. junija 1953.
Slodnjak, Anton 13. 6. 1899–13. 3. 1983	Dr. fil., redni profesor za slovensko književnost Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Redni član od 7. februarja 1967.
Sodnik - Zupanec, Anica 21. 3. 1892–20. 1. 1978	Slikarka, Ljubljana. Izredna članica od 25. marca 1976.
Sovrè, Anton 4. 12. 1885–1. 5. 1963	Redni profesor za grški jezik na Univerzi v Ljubljani. Redni član od 2. junija 1953.
Spacal, Lojze Luigi 15. 6. 1907–6. 5. 2000	Samostojni slikar in grafik v Trstu, Italija. Dopisni član od 23. aprila 1987.
Stanković, Siniša 26. 3. 1892–24. 2. 1974	Dr. fil., redni profesor za zoologijo na univerzi v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 2. junija 1953.
Stankowski, Jan 1. 1. 1934–4. 9. 2009	Redni profesor za molekularno fiziko na Inštitutu za molekularno fiziko Poljske akademije znanosti, Poznanj, Poljska. Dopisni član od 27. maja 1993.
Stelè, France 21. 2. 1886–10. 8. 1972	Dr. fil., redni profesor za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Redni član od 16. maja 1940.

Stern, Pavel
17. 3. 1913–20. 3. 1976

Redni profesor za farmakologijo na Medicinski fakulteti v Sarajevu, Bosna in Hercegovina. Dopisni član od 21. marca 1974.

Stevanović, Petar
3. 6. 1914–31. 3. 1999

Redni profesor za geologijo Rudarsko-geološke fakultete v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 20. marca 1975.

Stuhlpfarrer, Karl
23. 9. 1941–5. 11. 2009

Redni profesor za zgodovino Univerze v Celovcu. Dopisni član od 1. junija 2007.

Stupica, Gabrijel
21. 3. 1913–19. 12. 1990

Akademski slikar, redni profesor Akademije za likovno umetnost v Ljubljani. Izredni član od 10. marca 1977, redni član od 6. junija 1983.

Svane, Gunnar Olaf
25. 9. 1927–22. 6. 2012

Redni profesor za slovanske jezike in književnosti Univerze v Århusu, Danska. Dopisni član od 18. maja 1989.

Szentágothai, János
31. 10. 1912–8. 9. 1994

Redni profesor za anatomijo Univerze v Budimpešti, Madžarska. Dopisni član od 24. aprila 1981.

Šašel, Jaroslav
21. 1. 1924–25. 3. 1988

Dr. arheologije, znanstveni svetnik na Inštitutu za arheologijo ZRC SAZU. Izredni član od 23. maja 1985.

Šeligo, Rudi
14. 5. 1935–22. 1. 2004

Pisatelj, dramatik in esejist, višji predavatelj na Fakulteti za organizacijske vede Univerze v Mariboru. Izredni član od 7. junija 2001.

Šercelj, Alojz
8. 12. 1921–17. 5. 2010

Dr. znanosti, palinolog, znanstveni svetnik na Biološkem inštitutu Jovana Hadžija ZRC SAZU. Izredni član od 18. maja 1989, redni član od 27. maja 1997.

Šidak, Jaroslav
4. 1. 1903–25. 3. 1986

Dr. zgodovinskih ved, redni profesor za občo zgodovino novega veka Filozofske fakultete v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 24. aprila 1981.

Škerjanc, Lucijan Marija
17. 12. 1900–27. 2. 1973

Skladatelj, redni profesor na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Redni član od 6. decembra 1949.

Škerlj, Milan
4. 9. 1875–8. 12. 1947

Dr. prava, redni profesor za trgovinsko, menično in čekovno pravo na Univerzi v Ljubljani. Redni član od 16. maja 1940.

Škerlj, Stanko
7. 2. 1893–21. 7. 1975

Dr. fil., redni profesor za romansko filologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Redni član od 7. februarja 1969.

Šlebinger, Janko
19. 10. 1876–5. 2. 1951

Dr. fil., slovenski bibliograf, upravnik Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Izredni član od 21. decembra 1946.

Šnuderl, Makso
13. 10. 1895–23. 6. 1979

Dr. prava, redni profesor za ustavno pravo SFRJ na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Redni član od 2. oktobra 1956.

Štampar, Andrija
1. 9. 1888–26. 6. 1958

Dr. med., redni profesor za higieno in socialno medicino na Univerzi v Zagrebu, Hrvaška; predsednik JAZU. Dopisni član od 7. novembra 1947.

Šuklje, Lujo
21. 9. 1910–18. 6. 1997

Dr. tehniških znanosti, redni profesor za mehaniko tal in osnove tehnične mehanike Fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 7. februarja 1969, redni član od 20. marca 1979.

Tavčar, Alois
2. 3. 1895–1. 3. 1979

Redni profesor za genetiko in žlahtnjenje rastlin na Agronomski fakulteti v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 2. junija 1953.

Tavčar, Igor
2. 11. 1899–27. 12. 1965

Dr. med., redni profesor za interno medicino na Medicinski fakulteti v Ljubljani, upravnik Inštituta za medicinske vede SAZU. Redni član od 6. decembra 1949.

Taylor, Alan John Percival
25. 3. 1906–7. 9. 1990

Profesor zgodovine na univerzi v Oxfordu, Anglija. Dopisni član od 6. junija 1983.

Tesnière, Lucien
13. 5. 1893–6. 12. 1954

Redni profesor za primerjalno jezikoslovje na Univerzi v Montpelieru, Francija. Dopisni član od 2. junija 1953.

Teune, Henry
19. 3. 1936–12. 4. 2011

Sociolog, redni profesor na oddelku za politične znanosti pensilvanske univerze v Filadelfiji, ZDA. Dopisni član od 1. junija 2007.

Todorović, Kosta
5. 7. 1887–19. 9. 1975

Dr. med., redni profesor za infekcijske bolezni na Medicinski fakulteti v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 2. junija 1953.

Tolstoj, Nikita Iljič
15. 4. 1923–27. 6. 1996

Redni profesor za staro slovanščino in slovansko jezikoslovje Državne univerze v Moskvi, Rusija. Dopisni član od 23. aprila 1987.

Tomović, Rajko
1. 11. 1919–30. 5. 2001

Redni profesor za računalništvo in biomedicinsko tehniko Fakultete za elektrotehniko Univerze v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 18. maja 1989.

Trofenik, Rudolf
15. 4. 1911–7. 12. 1991

Dr. prava in dr. fil., založnik v Münchnu, Nemčija. Dopisni član od 30. maja 1991.

Trstenjak, Anton
8. 1. 1906–29. 9. 1996

Dr. teologije, častni doktor Univerze v Mariboru in Ljubljani, redni profesor za psihologijo Teološke fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 29. marca 1979, redni član od 6. junija 1983.

Udovič, Jože
17. 10. 1912–5. 11. 1986

Pesnik in prevajalec, Ljubljana. Izredni član od 24. aprila 1981, redni član od 23. maja 1985.

Ušeničnik, Aleš
3. 7. 1868–30. 3. 1952

Dr. fil., dr. teol., redni prof. filozofije na Teološki fakulteti v Ljubljani. Predsednik društva Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani

	od 11. decembra 1937 do 4. januarja 1939. Redni član od 7. oktobra 1938 do 21. maja 1948; namestnik v nadzornem odboru Akademije od 2. oktobra 1945 do 21. maja 1948. Črtan iz članstva leta 1948, posmrtno rehabilitiran na skupščini SAZU 17. decembra 1996.
Vavilov, Sergej Ivanovič 24. 3. 1891–25. 1. 1951	Predsednik Akademije znanosti ZSSR v Moskvi, Rusija. Dopisni član od 7. novembra 1947.
Vavpetič, Lado 26. 6. 1902–28. 3. 1982	Dr. prava, redni profesor za javno upravo in upravni postopek Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Redni član od 17. oktobra 1958.
Veber, Franc 20. 9. 1890–3. 5. 1975	Dr. fil., redni profesor filozofije Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 16. maja 1940 do 18. maja 1945. Odrekel se je članstvu 18. maja 1945, posmrtno rehabilitiran na skupščini SAZU 17. decembra 1996.
Vidmar, Josip 14. 10. 1895–11. 4. 1992	Publicist, literarni kritik, častni doktor Univerze v Ljubljani. Redni član od 6. decembra 1949; predsednik SAZU od 7. oktobra 1952 do 25. marca 1976; častni član SAZU od 25. marca 1976.
Vidmar, Milan 22. 6. 1885–9. 10. 1962	Dr. tehniških ved, častni dr. tehniških znanosti, redni profesor za elektrotehniko na Univerzi v Ljubljani. Redni član od 16. maja 1940, načelnik matematično-prirodoslovnega razreda od 10. oktobra 1940 do 16. junija 1942; predsednik AZU oz. SAZU od 27. junija 1942 do 2. oktobra 1945; tajnik razreda za matematične, fizikalne in tehniške vede od 30. septembra 1949 do smrti.
Vilfan, Sergij 5. 4. 1919–16. 3. 1996	Dr. prava, redni profesor za pravno zgodovino Pravne fakultete Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 23. marca 1978, redni član od 6. junija 1983.
Vodovnik, Lojze 6. 9. 1933–14. 6. 2000	Dr. znanosti, redni profesor za biokibernetiko in nevrokibernetiko Fakultete za elektrotehniko Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Izredni član od 10. marca 1977, redni član od 6. junija 1983. Tajnik III. razreda SAZU od 16. aprila 1992 do 7. maja 1996 in načelnik oddelka za tehniške vede III. razreda od 5. oktobra 1994 do 7. maja 1996; član predsedstva SAZU po 22. členu zakona o SAZU od 7. maja 1996 do smrti.
Volkov, Mstislav Vasiljevič 2. 6. 1923–1. 1. 1996	Direktor Centralnega inštituta za travmatologijo in ortopedijo N. N. Priorova v Moskvi, Rusija. Dopisni član od 7. februarja 1968.
Vouk, Vale 21. 2. 1886–27. 11. 1962	Dr. fil., redni profesor za botaniko na Univerzi v Zagrebu, Hrvaška. Dopisni član od 2. junija 1953.
Vrišer, Igor 13. 1. 1930–23. 1. 2013	Dr. znanosti, redni profesor za družbeno geografijo in regionalno planiranje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in njen zaslu-

	žni profesor. Izredni član od 23. aprila 1987, redni član od 27. maja 1993.
Vučenov, Dimitrije 30. 10. 1911–13. 11. 1986	Dr. znanosti, literarni zgodovinar, redni profesor Filozofske fakultete v Beogradu, Srbija. Dopisni član od 24. aprila 1981.
Wollman, Frank 5. 5. 1888–9. 5. 1969	Dr. fil., redni profesor za slovansko slovstvo in splošne literarne vede na filozofskih fakultetah v Bratislavi in Brnu. Dopisni član od 7. februarja 1969.
Wraber, Maks 16. 9. 1905–14. 5. 1972	Dr. naravoslovnih znanosti, znanstveni svetnik v Biološkem inštitutu Jovana Hadžija SAZU. Izredni član od 7. februarja 1969.
Zadnikar, Marijan 27. 12. 1921–4. 10. 2005	Dr. znanosti iz zgodovine in teorije umetnosti, znanstveni svetnik v Republiškem zavodu za spomeniško varstvo. Izredni član od 27. maja 1997, redni član od 12. junija 2003.
Zajc, Dane 26. 10. 1929–20. 10. 2005	Pesnik, dramatik, esejist, višji knjižničar v Pionirski knjižnici v Ljubljani. Izredni član od 27. maja 1993, redni član od 27. maja 1997.
Závada, Vilem 22. 5. 1905–30. 11. 1982	Književnik, Praga, Češka. Dopisni član od 29. marca 1979.
Ziherl, Boris 25. 9. 1910–11. 2. 1976	Redni prof. za občo sociologijo in zgodovino marksizma na Filozofski fakulteti in Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani. Izredni član od 6. decembra 1949, redni član od 17. oktobra 1958; podpredsednik SAZU od 20. marca 1975 do smrti.
Zupančič, Rihard 22. 12. 1878–23. 3. 1949	Dr. fil., redni profesor za matematiko na Tehniški fakulteti v Ljubljani. Redni član od 7. oktobra 1938 do 25. julija 1945; namestnik načelnika matematično-prirodoslovnega razreda od 28. januarja 1939 do 25. julija 1945.
Zwitter, Fran 24. 10. 1905–14. 4. 1988	Dr. fil., redni profesor za občo zgodovino novega veka Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 2. junija 1953, redni član od 17. oktobra 1958. Tajnik razreda za zgodovinske in družbene vede od 9. junija 1977 do 31. marca 1982.
Župančič, Andrej O. 27. 1. 1916–3. 12. 2007	Dr. znanosti, dr. medicine, zaslužni profesor za patološko fiziologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani. Izredni član od 3. julija 1964, redni član od 5. februarja 1970.
Župančič, Oton 23. 1. 1878–11. 6. 1949	Književnik, Ljubljana. Redni član od 7. oktobra 1938.

SAZU

Imensko kazalo članov

A

Andolšek-Jeras, Lidija 407
 Andrić, Ivo 407
 Apostolski, Mihailo 407
 Avšič-Županc, Tatjana 257

B

Bajd, Tadej 147
 Bajec, Anton 407
 Bajt, Aleksander 407
 Balenović, Krešimir 407
 Barton, Derek Harold Richard 407
 Bartoš, Milan 407
 Batis, Janez 407
 Bedjanič, Milko 407
 Beier, Friedrich-Karl 408
 Belić, Aleksandar 408
 Benac, Alojz 408
 Benhart, František 408
 Bergles, Arthur E. 193
 Berkopec, Oton 408
 Bernard, Emerik 289
 Bernik, France 87
 Bernik, Janez 291
 Bevk, France 408
 Bezljaj, France 408
 Blinc, Robert 408
 Bogdanović, Milan 408
 Bole, Jože 408
 Borisevič, Nikolaj Aleksandrovič 195
 Boršnik, Marja 408
 Bosák, Pavel 265
 Brajdić, Ivan 408
 Brajković, Vladislav 409
 Bratko, Ivan 149
 Bratos (Bratož), Savo 197
 Bratož, Rajko 15
 Bravničar, Matija 409
 Brecelj, Bogdan 409
 Breznik, Anton 409
 Brodar, Srečko 409
 Broz - Tito, Josip 409
 Brzin, Miroslav 409
 Bujas, Zoran 409
 Butozan, Vaso 409

C

Cankar, Izidor 409
 Cardesa, Antonio 389
 Cevc, Emilijan 409
 Cigoj, Stojan 409
 Cilenšek, Johann 410
 Cooper, Henry Ronald jr. 119
 Cronin, James W. 199
 Cvetko, Dragotin 410

Č

Čamo, Edhem 410
 Čelešnik, Franc 410
 Čerček, Bojan 383
 Černigoj, Avgust 410
 Čop, Bojan 410
 Čubrilović, Vasa 410

D

Deanović, Mirko 410
 Demus, Otto 410
 Despić, Aleksandar 410
 Dimitrijević, Milan R. 391
 Dimnik, Martin 121
 Djordjević, Jovan 410
 Djurdjev, Branislav 410
 Djuričić, Ilija 410
 Dolar, Davorin 411
 Dolenc, Metod 411
 Dolenc, Vinko V. 359
 Dolinar, Lojze 411
 Drovenik, Matija 235
 Drujan, Boris 411
 Dyggve, Ejnar 411

E

Elsner, Norbert 411
 Emri, Igor 151

F

Fajfar, Peter 153
 Feil, Arnold 51
 Ferluga, Dušan 361
 Fettich, Janez 411
 Finžgar, Alojzij 411
 Finžgar, Fran Saleški 411
 Fischer, Kurt von 411

Flaker, Aleksandar 411
Flotzinger, Rudolf 53
Forstnerič, Franc 155
Franchini, Aldo 411
Frangeš, Ivo 411
Fučić, Branko 412

G

Gabrovec, Stane 17
Gams, Ivan 237
Gantar, Kajetan 89
Gaspari, Maksim 412
Gavazzi, Milovan 412
Geiger, Manfred 201
Geršković, Leon 412
Gestrin, Ferdo 412
Geyer, Otto F. 412
Giesemann, Gerhard 123
Gligorić, Velibor 412
Globevnik, Josip 157
Globokar, Vinko 333
Gogala, Matija 239
Golia, Pavel 412
Golič, Ljubo 412
Gombócz, Wolfgang Leopold 55
Goričar, Jože 412
Gosar, Peter 159
Grabec, Igor 161
Grad, Anton 412
Gradnik, Alojz 412
Grafenauer, Bogo 412
Grafenauer, Ivan 413
Grafenauer, Niko 293
Grafenauer, Stanko 413
Grdenić, Drago 203
Grickat-Radulović Irena 413
Grimič, Vill 335
Grošelj, Milan 413
Gubenšek, Franc 413
Gušić, Branimir 413
Gyergyek, Ludvik 413

H

Hadži, Dušan 163
Hadži, Jovan 413
Hafner, Stanislav 413
Hahn, Erwin Louis 205

Hajdin, Nikola 207
Handke, Peter 337
Hannick, Christian 125
Hauptman, Ljudmil 413
Haydon, Philip G. 267
Hegedušić, Krsto 413
Herak, Milan 269
Hieng, Andrej 413
Horvat, Matija 363
Hottinger, Lukas Conrad 414
Hribar, Valentin (Tine) 19

I

Ibrovac, Miodrag 414
Ilešič, Svetozar 414
Ilijanić, Ljudevit 271
Ingolič, Anton 414
Inkret, Andrej 91
Ivić, Milka 414
Ivić, Pavle 414

J

Jakac, Božidar 414
Jakopič, Rihard 414
Jakopin, Franc 414
Jama, Matija 414
Jančar, Drago 295
Jemec, Andrej 297
Jovčić, Dimitrije 414
Jurančič, Janko 414

K

Kahl, Hans-Dietrich 57
Kalin, Boris 414
Kalin, Zdenko 414
Kambič, Vinko 415
Karamata, Stevan 273
Kardelj, Edvard 415
Katritzky, Alan R. 209
Kenk, Roman 415
Kermauner, Taras 415
Kermavner, Dušan 415
Kernel, Gabrijel 165
Kiauta, Boštjan 259
Kidrič, Boris 415
Kidrič, France 415
Klopčič, Mile 415

Kmecl, Matjaž 93
 Koblar, France 415
 Kochansky-Devidé, Vanda 415
 Kogoj, Franjo 415
 Komelj, Milček (Bogomil) 329
 Koneski, Blaže 415
 Konstantinović, Zoran 416
 Konstantinovski, Georgi 339
 Kordaš, Marjan 365
 Korošec, Viktor 416
 Kos, Božidar 299
 Kos, Gojmir Anton 416
 Kos, Janko 95
 Kos, Milko 416
 Kosmač, Ciril 416
 Kossack, Georg 416
 Kostrenčić, Marko 416
 Košak, Silvin 59
 Košir, Alija 416
 Kovačič, Lojze 416
 Kovič, Kajetan 301
 Kozak, Juš 416
 Kozina, Marjan 416
 Koželj, Venčeslav 416
 Kralj, Alojz 167
 Kranjc, Andrej 241
 Kranjec, Miško 416
 Krašovec, Jože 97
 Krašovec, Stane 416
 Kratochvíl, Josef 416
 Kravar, Miroslav 417
 Krbek, Ivo 417
 Kreft, Bratko 417
 Kreft, Ivan 243
 Krek, Gregor 417
 Krek, Uroš 417
 Kretzenbacher, Leopold 417
 Kristl, Stanko 303
 Krklec, Gustav 417
 Krleža, Miroslav 417
 Kuhelj, Anton 417
 Kumbatović, Filip Kalan 417
 Kuret, Niko 417
 Kušej, Gorazd 417
 Kušej, Rado 418
 Kühn, Othmar 418
 Kyovsky, Rudi 418

L

Lajovic, Anton 418
 Lajtha, Abel 393
 Lamovec, Janez 385
 Laroche, Emmanuel 418
 Lauer, Reinhard 127
 Lavrač, Ivan 418
 Lavrič, Božidar 418
 Lavrin, Janko 418
 Lebič, Lojze 305
 Leeming, Henry 418
 Lehn, Jean-Marie Pierre 211
 Lenček, Rado L. 418
 Levec, Janez 169
 Lipuš, Florjan 341
 Lobe, Feliks 418
 Logar, Janez 418
 Logar, Valentin 418
 Lorković, Zdravko 419
 Luckmann, Tomaž (Thomas) Marija Božidar 61
 Lukić, Radomir 419
 Lukman, Franc Ksaver 419
 Lunaček, Pavel 419

M

Maceljiski, Milan 419
 Maček, Jože 245
 Majer, Boris 419
 Maksimović, Desanka 419
 Mansfield, Peter 213
 Mardešić, Sibe 215
 Maroević, Tonko 343
 Martinović, Juraj 129
 Matevski, Mateja 345
 Maticetov, Milko 99
 Maticič, Janez 307
 Matjašič, Janez 419
 Mavretič, Anton 217
 Mayer, Ernest 419
 McLaren, Anne 419
 Mekuli, Esad 419
 Melik, Anton 419
 Melik, Vasilij 419
 Menart, Janez 420
 Mencinger, Jože 45
 Menis, Gian Carlo 63

Merchant, Mylon Eugene 420
Merhar, Boris 420
Merkù, Pavle 347
Micevski, Kiril 420
Michie, Donald 420
Mihajlović, Mihajlo Lj. 420
Mihalić, Slavko 420
Mihelič, France 420
Mihelič, Milan 309
Milčinski, Janez 420
Milčinski, Lev 420
Milič-Emili, Joseph 395
Minatti, Ivan 420
Mlinar, Zdravko 21
Mlinarič, Jože 23
Mohorovičić, Andre 420
Molè, Vojeslav 421
Moravec, Dušan 101
Moskovich, Wolf 131
Moszyński, Leszek 421
Müller, Karl Alexander 219
Müller-Karpe, Hermann 65
Murko, Matija 421
Mušič, Marjan 421
Mušič, Marko Marijan 311
Mušič, Zoran 421

N

Nahtigal, Rajko 421
Negovski, Vladimir A. 421
Nejedly, Zdenek 421
Neher, Erwin 275
Neubauer, Robert 421
Neuhäuser, Rudolf 133
Nicod, Jean 277
Nitsch, Kazimierz 421
Noble, Denis 279
Nougayrol, Jean 421
Novak, Franc 421
Novak, Grga 421

O

Ocvirk, Anton 422
O'Loughlin, Niall 67
Olszak, Wacław 422
Orešnik, Janez 103
Oštir, Karel 422

P

Pahor, Boris 313
Paljetak, Luko 349
Panteleev, Dimitar 422
Paternu, Boris 105
Paulin, Alfonz 422
Pavček, Tone 422
Pavčnik, Marijan 25
Pavičević, Branko 422
Pavlov, Todor 422
Pavšič, Vladimir – Bor, Matej 422
Pécsi, Márton 422
Peklenik, Janez 171
Perović, Slobodan 69
Persianinov, Leonid Semenovič 422
Peterlin, Anton 422
Peterlin, Matija 367
Pignatti, Alessandro (Sandro) 281
Pirc, Raša 189
Pirjevec, Jože 27
Pitamic, Leonid 422
Plečnik, Jože 423
Plemelj, Josip 423
Pleničar, Mario 247
Pleterski, Janko 29
Podrecca, Boris 351
Pogačnik, Jože 423
Pohl, Heinz-Dieter 135
Poldini, Livio 283
Polec, Janko 423
Popov, Andrej Vladimirovič 423
Potrč, Ivan 423
Povh, Bogdan 221
Prelog, Vladimir 423
Pretnar, Stojan 423
Prevoršek, Dušan C. 423
Prokop, Otto 423
Prunč, Erich 137
Pusić, Eugen 423

R

Rajičić, Stanojlo 423
Rakovec, Ivan 424
Rammelmeyer, Alfred 424
Ramovš, Fran 424
Ramovš, Primož 424
Rant, Zoran 424

Rao, Chintamani Nages Ramachandra 223
 Ravnikar, Edvard 424
 Rebula, Alojz 315
 Rechinger, Karl Heinz 424
 Regen, Ivan 424
 Rigler, Jakob 424
 Rothe, Hans 139
 Rozman, Blaž 369
 Rumppler, Helmut 71
 Rus, Veljko 31

S

Saeverud, Harald 424
 Safar, Peter 424
 Salopek, Marijan 424
 Samec, Maks 424
 Savić, Pavle 425
 Scott, James Floyd 225
 Seidl, Ferdinand 425
 Sever, Savin 425
 Severn, Roy Thomas 425
 Shoenfeld, Yehuda 397
 Simčič, Zorko 317
 Simoniti, Primož 107
 Sirotković, Jakov 425
 Skalerič, Uroš 371
 Sket, Boris 261
 Sketelj, Janez 373
 Skok, Petar 425
 Slodnjak, Anton 425
 Sodnik - Zupanec, Anica 425
 Sovrè, Anton 425
 Spacal, Lojze Luigi 425
 Splichal, Slavko 33
 Stålberg, Erik Valdemar 399
 Stanković, Siniša 425
 Stankowski, Jan 425
 Stanonik, Janez 109
 Stanovnik, Branko 173
 Stefanović, Dimitrije 73
 Stelè, France 425
 Stern, Pavel 426
 Stevanović, Petar 426
 Straus, Joseph (Jože) 75
 Strle, Franc 375
 Stuhlpfarrer, Karl 426
 Stupica, Gabrijel 426

Supićić, Ivan 77
 Svane, Gunnar Olaf 426
 Svetina, Saša 377
 Szentágothai, János 426

Š

Šalamun, Tomaž 319
 Šašel, Jaroslav 426
 Šeligo, Rudi 426
 Šelih, Alenka 35
 Šercelj, Alojz 426
 Šidak, Jaroslav 426
 Škerjanc, Lucijan Marija 426
 Škerlj, Milan 426
 Škerlj, Stanko 426
 Šlebinger, Janko 426
 Šnuderl, Makso 426
 Štampar, Andrija 427
 Štih, Peter 47
 Šuklje, Lujo 427

T

Tavano, Sergio 79
 Tavčar, Alois 427
 Tavčar, Igor 427
 Taylor, Alan John Percival 427
 Teržan, Biba 37
 Tesnière, Lucien 427
 Teune, Henry 427
 Tišler, Miha 175
 Todorović, Kosta 427
 Tolstoj, Nikita Iljič 427
 Tomažević, Miha 177
 Tomović, Rajko 427
 Toporišič, Jože 111
 Trofenik, Rudolf 427
 Trontelj, Jože 379
 Trstenjak, Anton 427
 Tršar, Drago 321
 Turk, Vito 179
 Turnšek, Dragica 249

U

Udovič, Jože 427
 Ugljen, Zlatko 353
 Unger, Felix 401
 Ušeničnik, Aleš 427

V

Vavilov, Sergej Ivanovič 428
Vavpetič, Lado 428
Veber, Franc 428
Vidav, Ivan 181
Vidmar, Josip 428
Vidmar, Milan 428
Vilfan, Sergij 428
Villadsen, John 227
Vodovnik, Lojze 428
Volkov, Mstislav Vasiljevič 428
Vouk, Vale 428
Vratuša, Anton 39
Vrišer, Igor 428
Vučenov, Dimitrije 429
Vuga, Saša 323

W

Wakounig, Marija 81
Waugh, John Stewart 229
Wernig, Anton 403
Wollman, Frank 429
Woschitz, Karl Matej 141
Wraber, Maks 429

Z

Zadnikar, Marijan 429
Zadravec, Franc 113
Zajc, Dane 429
Závada, Vilem 429
Ziherl, Boris 429
Zlobec, Ciril 325
Zorec, Robert 251
Zorko, Zinka (Terezija) 115
Zupančič, Črtomir 183
Zupančič, Mitja 253
Zupančič, Rihard 429
Zwitter, Fran 429

Ž

Žekš, Boštjan 185
Žižek, Slavoj 41
Župančič, Andrej O. 429
Župančič, Oton 429

Uredniški odbor si je pridržal pravico, da po potrebi sam krajša oziroma posega v bio- in bibliografske zapise. Vsi prispevki so v neskrajšani obliki dosegljivi na spletni strani www.sazu.si. Podrobnejšo bibliografijo (od leta 1972) posameznih članov SAZU je najti v spletnem sistemu COBISS oz. v ustreznih bazah podatkov.

